

Digitized by Google

C. 63 a.

Digitized by Google

IN ASTROLOGOS CONIECTORES LIBRI QVINQVE.

AVCTORE

ALEXANDRO DE ANGELIS,
In Collegio Romano Societatis IESV, ſtudiorum Præfecto.

NVNC PRIMVM PRODIT IN LVCEM.

Cum INDICIBVS perneceſſariis, iiſque copioſiſſimis.

Cornelio Francescucci

LVGDVNI,

Sumptibus Horatij Cardon.

M. DC. XV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO,
ET REVERENDISSIMO
DOMINO IACOBO, S. R. E.
CARDINALI SERRÆ,

ALEXANDER DE ANGELIS, Societatis IESV, Theologus salutem.

ASTROLOGORVM, quos Planetarios S. Augustinus appellat, admirabiles cõiecturas diligentius explorare eo cõsilio in animum induxi meum, Iacobe Cardinalis Amplißime, vt hæc iactabũda Genethliaca, quæ se futuros omnes rerum humanarum euẽtus anticipare cognitione sanè quàm cõfidenter profitetur, in publicã lucem educta excutiatur, detractisq; phaleris, detersoq; fuco, nuda cõstituatur ob oculos eorum, quorum animos magnifici nominis ampla specie perstrinxit; equidẽ, vt animum meum aperiam, nihil aliud in huiusce laboris elucubratione sequutus sum, quàm vt ad ipsũ cubile veritatis, si qua tamẽ in Chaldæorũ vanitate veritas delitescit, per veræ rationis vestigia, & quasi filum peruenirem, eorumq; consulerem commodis, qui vitæ suæ ratio-

Digitized by Google

nes, ex hac, quacumque demùm est, Coniectorum vaticinatione suspendere non verentur. Quorum alterum exigebat ex me vitæ meæ genus, & nomen, alterum exercitatio doctrinæ: vt enim vtilitatibus inseruiam aliorum, nostri nominis Religio suadebat, cui me penitùs, à reliquis curis abductum, ab ineunte iuuentute deuoui. Vt autem in rerum inuestigatione vera consecter, id sanè, cum ipsa Philosophia, non intelligendi maior, quàm viuendi magistra; tum Theologia veræ sanctitatis, & Religionis Antistes persuadere iam debuit, homini præsertim in vtroque genere doctrinæ, per multos annos, in florentissimis Italiæ Gymnasiis, cum aliqua, si non ingenij, certè laboris laude versato. Quod autem animum indagandæ veritatis studio, non odio partium contrà sentientium, ad hoc scribendi genus adiecerim; satis id magno fuerit argumento, quòd Astrologorum nationem semper sum vnicè amplexatus; quòd eorum non paucis quàm familiarissimè sum vsus; quòd ab illorum nemine sum lacessitus: quòd ipse prouocare neminem debeo, qui vel inimicos diligere sum paratus. Quocircà si veritatis inquirendæ studiū, ad quod naturæ tacito suasu inducti sumus, si grauissimi, & plerūque insanabiles errores, quibus infœliciter implicantur, quicumq; leuissimum hoc artificium sibi quæstuosum, aliis perniciosum esse voluerūt: si meum instituta vitæ genus, quod quampluribus prodesse studet, in re tanta me quiescere otiosè, ac conniuere paterentur, sanè quiescerem, & cōniuerem perlibenter: neq; me aut Astrologiam hoc labore vexarem; si qua verò nominis celebritate ducerer, ineptissimus sim, si doctrinæ laudem, ex nugatoria disciplinæ confutatione potiùs aucupandam, quàm è grauissimis

Philosophorum,

Philosophorum, sanctissimis Theologorum commẽtationibus, quas propediem expedio, expectandam putem. Neque verò vereri debui, ne temerè in Astrologorum offensionem incederem, vera profitentiũ, vẽritatis aperiẽdæ cupiditate prouectus. Nam si constare sibi voluerint, in suscepta sententia, quam ipsi verissimã, nos opiniosissimã esse dicimus; exercere nobiscũ gratuitas inimicitias profectò nolent, neq; ægrè ferent suã doctrinam in bono veritatis lumine collocari: præsertim cum hæc ipsa, quæ ipsi volunt lege quæramus, & ad Astrologiæ forũ prouocemus: atq; ad eos iudices, qui quoniã expolitione doctrinæ, mentis aciẽ exacuerunt, & omnẽ ætatem in nobiliũ artiũ tractatione posuerunt, decipi, hallucinariq; adeo neutiquã potuerũt; vt quid verè, quid falsò, quid verisimiliter in hoc genere dicatur, & cognoscere intelligenter, & iudicare sapiẽter nequeant. Cæterùm permulta sunt, eaq; grauissima nomina, quibus hũc qualemcũq; fructũ laborũ meorũ debere diutiùs incolumi officio nõ possũ. Etenim vsuram hanc diligẽtiæ repetit à me primũ ipsa veritas, cuius numine doctorũ hominum studia tum demùm optimè cõtinentur, cùm ad eius certissimam normam exigũtur. Requirit sapiẽtiæ cupida iuuẽtus, quæ tũ videlicet recta via, expeditissimoq; cursu fertur, ac peruolat ad veram sapientiam, cùm incitatũ eius impetũ, alacritatemq; nulla debilitat, vel retardat iudicij corruptela, vel inaniũ cura studiorũ. Repetit ipsorũ dignitas, & existimatio Principũ, ac Reipub. moderatorũ, quibus magno plerũq; cum ipsorũ incõmodo, cõmunisq; salutis non raro exitio Cõiectorũ sese callida natio vẽditat, commẽdat, insinuat, addicit. Repetit ipsa suo iure Respub. cuius plurimũ interest, vt boni Principes malas artes, præsti-

gias falsitatis ciuium societatibus interdicant. Repetit postremò facilitas, ac imbecillitas potiùs imperitæ multitudinis admirabiliũ rerum, hoc est, ludibriorũ plerũq; sitientissima, leuissimis præsertim Ariolorum lactata promissis. Iam verò quod ad cliẽtelam spectat, commendationemq; laborum meorum, quonã potiùs vtar præsidio, quàm tuo, Iacobe Cardin. Ampliss. cuius singularem prudentiam, consilium, integritatem, animi magnitudinem summis Põtificibus, maximisq; Principibus domi, militiaq; probatam, omnes ordines, omnes nationes æquè cõmendant: Te Italia ad bellũ cõtra Turcas pro Christiano nomine tertiò, ac quartò proficiscentem incredibili beneuolentia est prosequuta: Te Pannonia Põtificij exercitus vigilantissimum curatorem etiam nunc celebrat: Te Germania grauissima pericula pro Christiana Repub. fortiter adeuntẽ, suspexit. Constans tuus, firmissimusq; animus in difficillimis belli temporibus, ipsos etiam Christiani nominis hostes admiratione defixit. Integritatem tuam, & fidem ditionis Ecclesiasticæ Quæstura declarauit, Pietatem, & Religionem cõprobauit templorũ Ædilitas: charitatem erga hanc Vrbem testatur publicorum horreorũ procuratio, quibus communis annonæ certissima subsidia continentur: & Romæ affluens rerum omniũ vbertate fœlicitas: diligẽtiam, & sedulitatem in tractandis publicis, priuatisq; negotiis ostendunt & nocturnæ vigiliæ, & quotidiani labores tui. Per hos quasi gradus ad celsissimam omniũ ordinum cõmendationem euectum te Paulus V. Pontifex & optimus, & maximus, suæq; merito fœlicitatis, ac virtutis immortalitate dignissimus, qui nusquam virtutem esse sine honoris commẽdatione patitur, in augustissimũ Purpuratorũ Patrum

Collegium

Collegiũ magno Christianæ Reip. bono, & incredibili huius Urbis gaudio asciuit, tantaq; auctum dignitate in iisdem adhuc muneribus detinet, vt difficile iudicatu sit, vtrùm optimus, ac sapiẽtißimus Pater maiora nobis compararit præsidia fœlicitatis, an insignia quæsierit dignitatis tuæ. Quare cùm nunquã Reip. cura te deserat, quam circũ te circũspicis semper, non possunt nõ gratißima tibi accidere, quæ pro Reip. salute, ac commodo conferuntur in medium. Accedit & doctrina multiplex, & acerrimum taliũ rerum iudicium tuum, & magnis tum Philosophiæ, tum Mathematicæ præsidiis instructum ingeniũ, quod tibi facilem aditum ad omnem laudem per nobilium spatia Philosophorum, ad omnes sapiẽtiæ penetrales fontes, in publico hoc Gymnasio, me etiã duce, & admiratore aperuisti: quæ quidem sapiẽtia sicut te errare non patitur, siue cùm publica cõmoda moliris, siue cùm amoliris incõmoda; sic tu tantæ Nutricis alumnus minimè patieris, per hanc nugatoriam vaticinãtium leuitatem, alios errare, quorũ vtilitatibus quàm diligẽtißimè prospectum, ac cõsultum nunquã non curas. Deniq; qui tuo exẽplo docuisti non fortuita cõspiratione siderum, sed legitima suffragatione virtutum, non astrorum vi, sed iusta meritorum postulatione parari honores: quiq; in maximis rebus gerendis quanto plus cordata consilia, quàm stellarum placita valeant, re, & factis quotidie demõstras: leges sine dubio libenti, ac prono animo eorum lucubrationes, qui id ipsum Physicis, & Astrologicis rationibus probandum susceperunt. Vale.

PRÆFATIO

PRÆFATIO AVCTORIS AD LECTOREM.

TAm auidè plerique omnes præſenſiones futurorum expetimus, adeóque cæca cupiditate perſequimur genus omne diuinationis, nulla vt ſit tam delira anus, nullum tam inſanum ſomniantiũ ludibriũ, nullum tam brutum animal, quod aliquid portendere aliquando non videatur. Calceus ſiniſter pro dextro indutus, abruptio corrigiæ, offenſio pedũ non modò vulgò, ſed etiam ſummis viris religioni fuere. Hinc S.Auguſt.lib.2.de doctrina Chriſtiana, cap.20.[His adiunguntur millia inaniſſimarum obſeruationũ, ſi membrum aliquod ſalierit, ſi iunctim ambulantibus amicis, lapis aut canis, aut puer medius interuenerit: atque illud quòd lapidem calcant tamquam diremptorem amicitiæ, minùs moleſtum eſt, quàm quòd innocentem puerum colapho percutiũt, ſi pariter ambulantibus intercurrit. Sed bellum eſt quòd aliquando pueri vindicantur à canibus: nam plerumque tam ſuperſtitioſi ſunt quidam, vt etiam canem, qui medius interuenerit ferire audeant non impunè: namque à vano remedio citò interdum ille percuſſorem ſuum ad verum medicum mittit. Hinc ſunt etiam illa, limen calcare cùm ante domum ſuam tranſit: redire ad lectum, ſi quis dum ſe calciat ſternutauerit: redire domum, ſi procedens offenderit, &c.] Apes ſuprà caſtra forte fortuna glomeratas proſperam Druſo cõtra Germanos pugnam prænotaſſe, & muſcas poculis, dapibúſque Romanorum mili-

tum

Digitized by Google

tum insidentes Traiano Cæsari mortem significasse putatum est. Creditum præterea mures, qui Lauinei clypeos arroserunt, Marsycum bellum indicasse, & ficum in Capitolio enatam euersæ Romanæ pudicitiæ prodigiū habitum fuit; quin Caius Marcus, vir in Romana Republica clarissimus, asello, qui reiecto pabulo ad aquam cucurrit, triste aliquid sibi notari existimauit. Quid Fauni vxor? nónne furore diuinantis auctoritatem sibi cōciliauit? & Carmenta, id est, vt Plutarchus in Romulo interpretatur, carens mente nónne Vatis item fidem apud Romanos rerum Dominos obtinuit? Quid de auium loquar volatu, cantu, pastu, tripudio, solistimo, quibus res publicæ & priuatæ pudenda superstitione antiquitus administratæ fuerūt? Quid de pecudum extis, & extispicina re omnino vanissima, quę non solùm rude vulgus, sed multorum etiam sapientium animos occupauit? In tam cæca humanæ mentis agnoscendi futuros euentus cupiditate nil mirum Astrologiam etiam rem totam fallaciis, & præstigiis confictam apud multos reperisse fidem. Cùm enim futurorū amplissimam præsagitionem profiteatur, nullo illa quidem rationis ductu, sed eius qua flagramus omnes anticipandi futura cupiditatis inuitatu se in hominum animos insinuauit; nec minimam ei dignitatem atque auctoritatem auxerunt & illa Astrologorum prædicta, quæ magna mortalium admiratione aliquando vera euaserunt. Nam quemadmodum ij qui totum diem iaculantur, collimant aliquando, & qui talos iaciunt Venerem nonnunquam reddunt, sic Astrologi inter innumera, quæ quotidie effutiunt, aliqua interdū vera fundunt, quæ etsi casu quidem vera fuerunt, magno tamen errore putatum est ab Astrologia trahere veritatem. Quare ars vanissima in multorum animos altè descendit, quę mox ab Astrologis multis confirmata fraudibus, & mēdaciis, plus auctoritatis habuit, quàm publica

priuatáque commoda postulassent. Et sanè quotusquisque est, qui non intelligat, quas excitare possint in Republica seditiones Astrologorum præsagia de Principis vita, & morte, de commutatione Imperij, de bellorum exitu, quantum Mathematici detrahant de Principis auctoritate, quem malignis ortum stellis, rudem, & stolidum, infœlicem, infœcundum esse prædicunt; quos in eum ciere motus possint, quádo nouis priuatísque hominibus summam rerum sponsore cœlo promittunt? Non sunt hæc accersita longiùs: expertus est Galba Astrologorum tumultus, quem Ottho Imperio & vita spoliauit vrgentibus (inquit Cornelius Tacitus) Mathematicis, dum nouos motus, & clarum Otthoni annum obseruatione syderum affirmant. Expertus apud Hispanos Alphonsus Rex octauus; aduersùs quem Astrologorum prædictis Abeldelmenus filius cuiusdam figuli excitatus, Regno potitus est: Expertus est Iustinianus, quem Leontius à Paulo Monacho Astrologo nobili ad spem imperij erectus è summo humanarum rerum fastigio deiecit, & amputatis manibus in Chersonessum relegauit. Expertus est Muleaset Tuneti Rex à filio regno priuatus Mathematicis auctoribus & ducibus. Denique bello Cimbrico Athenio Cilix seruus Astrologiæ præsidio eorum qui rebellarunt Dux & Antesignanus fuit, & Michaël Balbus apud Leonem Imperatorem Comes domesticorum cùm ab Astrologo quodam cognouisset Imperatoria se genesi ortum, aduersùm Leonem coniurare, eúmque è viuis tollere non dubitauit.

Neque verò minùs priuatis Ciuibus, quàm Principibus viris perniciosa Genethliaca contagio est. Obuiæ cuique sunt clarissimorum Ciuium neces, quibus in potentiorum suspicionem adductis postremi exitij Astrologorum vaticinia causa fuerunt. Nam Tiberius Cæsar, vulpes illa callidissima, qui fraudibus semper & dolis nectebat

omnia,

omnia, perſpectis præcipuorum Romanorum Ciuium natalitiis ex aſtris omnes è medio ſuſtulit, quos auriganti-bus ſtellis ad imperium peruenire poſſe compererat, vni Galbæ pepercíſſe fertur, quòd ſerum illi & breue imperium cœlum polliceretur. Caius Caligula quem natricem populi Romani Tiberius appellare ſolitus eſt, cùm ſibi necem inſtare à Sulla Mathematico accepiſſet, quantum fudit cruoris? quantas edidit ſtrages? quanto ſanguine populo Romano ſtetit illud vaticinium? Iam verò Antoninus Caracalla quàm infenſum habuit Macrinum copiarum Præfectum? eo ſolùm nomine quod ad imperium ſtellarum ductu ferri Mathematici affirmabant. Quid attinet Neronis vel Claudij tempora percenſere? quibus temporibus Babilo Aſtrologo monſtrante in lectiſſima quæque Reipub. capita deſæuitum eſt. Quid Ægypti præterea Reges commemorem, quos inſpectis naſcentium genituris, omnes illuſtribus & regiis ortos ſtellis necare ſolitos accepimus? Quid cauſæ fuit cur Domitianus Metium Pompoſianum interemerit? niſi quia Imperatoriam geneſim habere vulgò ferebatur? Nihil eſt neceſſe ad Indos oratione tranſire, apud quos, qui malignis oriuntur aſtris, eos ab ipſis parentibus per ſummam barbariem ſolitos interfici legimus.

At nihil de Principe, nihil contra Principem loquantur Aſtrologi; tamen eorum prædicta ſocietatem generis humani labefactant, ſoluunt enim neceſſitudines natura ipſa conglutinatas, ſoluunt amicitias ſanctiſſimis firmatas legibus, diſſuunt vno verbo humani generis ſocietatem. Putáſne poſſe illum quietis partem vllã capere, cui Aſtrologus prædixit occultas imminere inſidias, impendere grauiſſimas calamitates? Suis ne ſe permittat amicis ille, cui Cardanus lib. de reuolutione c. 7. prædixit amicorum fraudes, proditiones, inſidias? Quo animo viuet maritus il-

le cum vxore in cuius genitura vagos concubitus, incestus, adulteria, Astrologus vidit? Diligétne vnquam pater eum filium, quem Cardanus lib. 2. de iudicio geniturarum c. 13. ostendit ex adulterio genitum? ferétne quispiam æquo animo liberos, quos idem Cardanus c. 8. eiusdem lib. docet natos in familiæ dedecus, in domus excidium? Eámne ducet vllus vxorem, quam Genethliacus plures habituram viros pronunciauit? degétne cum viro vxor, quem Cardanus lib. centum geniturarum, genitura 42. vaticinatur interfecturum vxorem? Quanto odio persecutus est Guido Maltrauersus Comes Patauinus Nicolaum filium, quem Iambonus Astrologus perniciosum fore Patriæ cōfirmauit? Potéstne quispiam legere, quæ Iulius Firmicus scribit li. 7. Matheseos, c. 9. de filiorum cum parentibus dissidentium genituris c. 18. de coniugum dissidiis, c. 20. de genituris eorum, qui vxores, fratres, parentes interfecturi sunt, sine magno domesticæ tranquillitatis & pacis incōmodo? Potuítne Alexander Medices nō infensus esse propinquis omnibus, cui Basilius Mathematicus prædixit necem à propinquis imminere? O præsens humanæ beneuolentiæ venenum! ô formidabilem priuatæ & publicæ rei pestilentiam!

At monerent Astrologi vera, haberemus illis gratiam, nunc verò tam sępe mentiuntur, tam rarò vera prædicunt, tam incertum est tempus, quo vera, quóue falsa denunciant, tam rarò & fortuitò veris vaticiniis aspergunt mendacia, vt ad tollendas amicitias, ad serenda odia, ad interrumpendam beneuolentiam eorum prædicta valeant plurimùm; ad prudentiam, ad tuendam vitam, ad pericula declinanda ne minimum quidem afferant adiumentum. Nā cùm animus vera à falsis præsagia, nulla internoscat nota ex lubrica & inconstanti arte, temeritas quidē plurimùm, prudentia verò nihil proficere potest.

Plus

Digitized by Google

Plus ſatis habemus rixarum & inimicitiarum è ſublunaribus cauſis, nihil eſt cur è cœlo fomitem diſſenſionum, & materiam litium accerſamus. Cur falſis præſagiis odia magis accendimus, quæ veris cauſis excitata reſtinguere oporteret: parum ſcilicet contentionum inter mortales eſt, aliunde etiam, & è cœlo petendæ erant.

Neque verò quicquam adiuuat cauſam, quòd hoc loci Mathematici reſpondere ſolent, nihil ſe certò pronunciare, ſed probabiles & veriſimiles ſequi præſagitiones, quibus nemo ita permoueri debet, vt propterea vel inſidias alicui ſtruendas, vel humanam deſerendam ſocietatem, vel naturæ iura ſibi reuellenda putet. Quod ſi quis tamen Genethliacis prędictionibus, quibus cautior fieri debebat, in aliorum perniciē abutatur, id non Aſtrologiæ vertendum eſſe vitio, ſed hominum improbitati tribuendum, quæ ſæpiſſime ſaluberrimas quaſque res & diſciplinas in multorum perniciem exitiúmq; conuertit. Nihil, inquam, hæc aut Aſtrologiam, aut Aſtrologica præſagia vindicant. Verbis enim Mathematici probabiliter ſe loqui profitentur, re, & factis in eo ſunt toti, vt ſua vaticinia veriſſima eſſe oſtendant, id enim agunt, id experimentis contendunt, tam certa eſſe Aſtrologorum placita, quàm certum eſt ſcamonea ſolui aluum, rhabarbaro ſubduci flauam bilem, veneno eripi vitam. Nullus reperitur, qui ſuarum prædictionum eleuet fidem, aut extenuet veritatē, contrà inuenias omnes, qui ſua prædicta ſarta & tecta eſſe velint. Sed demus eos loqui ex veriſimili ratione, nihil certi, aut conſtituti prædicere; nónne ex huiuſmodi vaticiniis, quibus quotidie nobis occultas inimicitias, clandeſtina odia, domeſticorum fraudes, amicorum inſidias prædicunt, reſident in animis neſcio qui aculei, qui diu noctúque nos pungant: nónne remanent ſuſpicionum quidā fluctus, quibus huc illúcque agitati ſic inter domeſticos &

cognatos viuimus vt inter hostes nobis versari videamur, sic inter homines degimus vt inter immanes belluas nos periclitari putemus? vbi de vita, de morte, de honore, de iniuria agitur, leuissimæ etiam suspiciones grauissimas inimicitias accendere consueuerunt. Quid Caium Caligulam impulit, vt Longinum Cassium Asiæ Proconsulem virum in Rep. Rom. longè clarissimum è medio tolleret? nónne leuis affectati imperij suspicio? abigantur licèt huiusmodi suspiciones, & amandentur longissimè, nónne redeunt tamen identidem, & recurrunt dubitationes quędam de fide vxoris, de charitate filiorum, de amicorum beneuolentia, de studiis Ciuium, de voluntate Principis, quę societatem humanam si minus funditus euertunt, certè magnopere laxant.

Non longum faciam. Aut Astrologi volunt sibi fidem haberi cùm nobis aliquid enunciant, aut minus. Si fidem postulant eorum prędicta, ea omnia incommoda pariunt, quæ hactenus commemorauimus: si nulla est illis adhibenda fides, non egemus eorum præsagiis; vanus est omnis eorum labor, quem in exponendis genituris suscipiunt.

Iam verò quid commemorem artes, quibus huius disciplinę homines ex imprudentiorũ Ciuium loculis pecunias eradunt? Rectè sanè Phauorinus Philosophus totum hoc præstigiarum atque offuciarum genus dixit commentos esse homines ærusçatores, cibum, quæstúmque ex mendaciis captantes. Scitè & Ennius:

Quibus diuitias (inquit) *pollicentur, ab his drachmam petunt,*
De his diuitiis deducant sibi drachmam: reddant cætera.

Quid loquar de veneficiis, quibus Genethliaci genus humanum inficiunt? non enim temere Iurisprudentes lib. 2. Codicis eodem tit. de Maleficis & Mathematicis, præclaras sanè leges sanxerunt: sed ea de causa quòd vix vllum Astrologorum huiusmodi labis immunem existimarent.

marent. Quin Ptolemæus ipse Astrologorum Magister lib. primo de iudiciis, c. 3. acriter in suos Genethliacos inuehitur, quòd Astrologiæ quasi sipario magicas artes aliasque innumeras pestes obuelent.

Quid dicam de infamia, qua totum hoc genus hominum apud omnes gentes semper laborauit, abundéne declarat quàm salutaria mortalibus sint Astrologica præsagia?

Nec politicis modò humanísque rationibus aduersatur Genethliaca, diuinas etiam res pari temeritate pessundat. Nihil est tam diuinum, nihil tam supra naturam exaggeratum, quod naturalibus causis, & cœlo non subiiciat. Nihil est à Deo tam arcano consilio factum, quod non affirmet ab astris profectum, nihil reperitur aut religione tam augustum, aut veneratione tam sanctum, quod Albumazaris non violarit impietas, quod Bonati non labefactarit temeritas, quod Chebinzij non contaminarit illuuies, quod Cardani non polluerit improbitas. Profitentur quidem Mathematici nihil se de Religione disputare, sed eorum libri nullo discrimine diuina simul & humana perturbant. Nam vt prætermittam quod Abram Iudæus anno Domini 1465. clarus per ea tempora Astrologus ex coniunctione Iouis & Saturni in signo Piscium non dubitauit affirmare Iudæis breui affuturum Messiam, ratus nimirum Astrorum vi non Dei consilio humani generis Seruatorem proditurum in lucem; vt sileam de Rabi Lemlæo, qui anno 1500. ex Astrorum congressu adeò affirmatè prædixit aduentum Mesiæ, vt Iudæi euerterint furnos, quos ad panes azymos pinsendos more gentis paratos habebant, certissimi anno insequenti Hierosolymam se reuersuros. Vt alia denique huiusmodi præteream, quibus referti sunt Arabum libri, nónne receptum apud Mathematicos est, non plures quàm sex Religiones esse posse? Iupiter

piter(inquiunt)Religionem ſignificat aliam atq; aliam ex complexu cum alio atque alio Planeta, cùm autem ſint ſex præter Iouem Planetæ, ſex dumtaxat ſpecies Religionis eſſe poſſunt. Nónne Chriſtianam Religionem à Deo inſtitutam, à Deo miraculis confirmatam, referunt in eam coniunctionem, quæ fuit parte 6. Arietis ſex annis ante Chriſti Domini natalem, aut in eam, quæ hanc 20. annis anteceſſit in poſtrema Cancri parte? Vtinam apud Arabes ſolùm Chriſtiani nominis infenſiſſimos hoſtes hæc legerentur, vtinam non extarent in eorum etiam libris qui Chriſtianam Religionem profitentur. Quid Cardanus lib. de ſupplemento Almanach. cap. 22. [Lex Iudaica (inquit) eſt à Saturno vel eius ſtella, vel potiùs vtroque, Chriſtiana à Ioue & Mercurio, Mahumeti à Sole & Marte æqualiter dominantibus, vnde iuſtitiam cuſtodit, verùm cum impietate & crudelitate magna. Idololatria à Luna & Marte. Soluitur autem vnaquæque lex à ſuo contrario. Saturnum debellat Iupiter auctoritate, & Mercurius ratione. Iouem & Mercurium debellat Mars, non audiens rationes, & ſæuiens contra auctoritatem. Martem & Solem debellant Saturnus & Venus, hæc laſciuia, ille dolis. Martem & Lunam Sol & Iupiter deſtruunt auctoritate, dignitate, & veritate. Ob hoc Chriſtiani erigite capita, qui poteſt capere capiat.] Hæc Cardanus Aſtrologorum Magiſter. Iactent nunc Genethliaci ſe nihil de Religione pronunciare, occulant nefariam impietatem, quam pectore gerunt, condant venenum quod in ſacra ac diuina in tempore promant; deprehendentur Deo auctore eorum conſilia, detegentur fraudes, quibus humana æquè ac diuina confundere moliuntur. Quis ignorat Prophetarum vaticinia, vim miraculorum ab Aſtrologis in aſtra referri? Manilius libro 5.

Quos potiùs fingat ortus, quàm templa colentes,

Atque

Atque auctoratos in tertia iura ministros,
Diuorúmque sacra venerantes numina, voce
Penè Deos & qui possunt ventura videre.

Idem Hieron. Cardanus lib. de iudiciis Geniturarum, c.1. [Iupiter (inquit) in nona Christianis sacerdotia pollicetur, vera somnia sacrorum scientiam.] Rursus infrà: [Venus (inquit) in nona facit diuinos sacerdotes magnos, præstat somnia verissima.] Ne morosior sim, omnia Christianæ Religionis mysteria à Dei filio in hominum salutem instituta Mathematicis rationibus impiè & nefariè concludunt.

Tot tantísque malis obuiam sæpiùs itum est publica potestate grauissimísque Principum decretis. Pulsi enim Vrbe, & Italia fuerunt Mathematici frequenter. Ars ipsa Genethliaca grauioribus pœnis interdicta fuit, non raró in eos seuerè animaduersum est, qui huiusmodi artem exercebant. Cæterùm seueritas Principum facere potuit, nè publicè malum grassaretur, ne occultè sæuiret facere non potuit. Pulsa enim Vrbe, & Italia tanta pestis remansit in hominum animis, & eiecta ex Rep. non exulauit à mentibus Ciuium, sed proposita pœna abstinuit à publico, latebrásque sibi quæsiuit, delituit enim intra seditiosorum Ciuium arcana consilia apud homines, quos re familiari destitutos, vna vel alienæ hæreditatis, vel opulenti matrimonij, vel Reip. commutationis spes sustentabat. In domibus Principibus infensis, in ædibus ære alieno oppignoratis, denique in facinorosorum hominum penetralibus restitit, è quibus nullis vnquam Principum decretis exturbari potuit sic prorsus, vt Rom. historiæ clarissimus auctor scribere potuerit de Genethliacis. [Genus hominum potētibus infidum, sperantibus fallax, quod in Ciuitate nostra & vetabitur semper, & retinebitur; ita planè res habet. nisi Principum decretis accesserint sapientum disputationes,

quæ ex hominum mentibus certissimis,firmísque conclusionibus exturbent Astrologiam,semper illa vetabitur, & retinebitur. Hydra enim est multorum capitum, quorum vno reciso,multa succrescunt,& renascuntur;si vnum auferas,statim aliud sufficitur, & hoc amoto supponitur aliud ; extingui denique non potest ferro,nisi ferro opem ferat ignis sapientiæ,nisi quod ferro resectum fuerit absumat flamma doctrinæ.]

Omnes adeò, qui literis valent, deberent saluberrimis legibus à Principibus pro incolumitate Reip. de hac abolenda peste sapienter latè opem ferre. Nam quæ cura sanctior? quod studium magis salutare? quæ honorificentior disputatio, quàm quæ hominum genus in libertaté asserit, Religioné,& pietatem ab impio stellarum dominatu vindicat,quæ facinorosorum hominũ fallacias detegit, quib. ciuiles motus ciere solent: quæ sacris diuinísque mysteriis venerationem Deo Opt. Max.cultũ & auctoritaté reddit? Ipse etiam quanquam ab ingenio & doctrina imparatissimus,rei tamé cõmotus indignitate,studio publicę vtilitatis excitatus ad demoliendas Astrologiæ principes arces accessi.Multi mihi auditi huius disciplinæ Magistri,per ea præsertim tempora,quib. Philosophorum scita lectissimæ iuuentuti Italiæ,Germanię,Angliæ,in Principe Vrbe Roma tradidi,clarissimos eiusdem Professores Romæ, Neapoli,Mediolani,iñ Sicilia mihi licuit cõsulere,diu in Rom. Collegio illud Mathematicæ disciplinæ oraculum mihi patuit,Christophorus Clauius, qui omnes Mathematicæ partes arctissimè complexus,vnam Genethliacã tanquam Mathematicæ futile putamentum constantissimè semper auersatus est;omnia mihi adita delubra,è quibus Genethliaci imperitæ multitudini consueuerũt responsa reddere: contemplari per otium licuit arcanas Tripodas,è quib.vaticinantur populo:inspexi monstra & inania ludibria,quæ

Mathe

Mathematici toto cœlo commenti ſunt: quare cùm præter ea, quæ de vi Solis & Lunæ Phyſici docent, quorum alter tum ad Septentrionem, tum ad Meridiẽ curſum inflectens quatuor anni tempora, & ea quæ his temporibus gignuntur efficit, altera creſcendo, & decreſcendo ciere maria, implere conchylia, leuare morbos, commouere tempeſtates, & alia id genus præſtare ſolet omnia, quæ de ſyderum poteſtate Genethliaci tradunt, conficta eſſe animaduertiſſem, ad fallenda rudiorum ingenia, haud ferendam mihi exiſtimaui tantam fingendi licentiam in publicam priuatámque perniciem. Ergo Aſtrologia diuina æquè ac humana peſſundat. Nos nulla tacti religione ſinemus illam impunè debacchari? Errore plerique capti poſt Aſtrologicas obſeruationes inſaniunt, nos patiemur eos vana ſomniantium deliramenta ſectari? Non patiemur profectò, ſed reuocabimus quoſcumque poterimus ad lucem veritatis, detegemus huius diſciplinę vanitatem, detrahemus illi laruam, quæ hactenus tam multos fefellit, & pro ea quam hominibus debemus, charitate, pro ſynceræ veritatis ſtudio, quod viginti & quatuor iam annis in præcipuis Italiæ Academiis profeſſi ſumus, pro vitæ inſtituto, quod ab ineunte ætate ſuſcepimus, iuuandi quam plurimos, dabimus operam Deo bene iuuante, vt inpoſterum neminem fallere Aſtrologiæ præſagia poſſint.

Et quorum, dicet aliquis, auctoritate tanta ineunda diſputatio eſt? Ariſtotelis in primis, Hippocratis, & Galeni, quorum vberrima & fœliciſſima ingenia quæcumque Genethliaci è cœlo, ex aſtris deducunt, è proximis & coniunctis cauſis oriri euidentiſſimis rationibus euincunt. Cùm enim de humani corporis temperamento præcipua lis ſit, quòd Aſtrologi à genitalibus aſtris noſtri corporis conſtitutionem, quaſi habena quadam gubernari

contendant, & animi mores ſequantur corporis temperamentum, nos verò à ſublunaribus cauſis corporis conſtitutionem pendere putemus, non alios huius litis magis idoneos iudices facere potuimus, quàm Philoſophiæ, & Medicinæ Magiſtros Ariſtotelem, Hippocratem, Galenum, quorum doctrinam conſtantiſſima omnium Academiarum, omnium gentium, omnium ætatum, omnium temporum conſenſio comprobauit. Cæterùm ne Philoſophorum, Medicorúmque tribunal quantumuis æquum, tanquam alienum Mathematici excipiant, ad extremum in Aſtrologiæ foro Genethliacos conueniemus. & Claudium Ptolemæum, alióſque Aſtrologiæ principes Magiſtros huius cauſæ teſtes, iudices & arbitros decernemus, quorum iudicia ne ipſi quidem Mathematici improbare queant.

Breuitérne an copiosè diſſerendum: breuiter, & copioſè; breuiter quidem, quia non perſequemur omnes Aſtrologorum ineptias, ſed ſolùm præcipua quædam capita, vnde omnis hæc ars velut è fonte promanat. Copiosè verò, quia ſingulæ rationes pluribus argumentis firmabuntur, vt ſtabilem firmúmque mereantur aſſenſum. Neque enim tantam rem ita ieiunè, anguſtéque tractare debuimus: vt ſi vna aut altera ratio claudicare videatur, totis titubatum caſtris putetur, ſi vna, aut altera ratiocinatio rimas agere credatur, tota ædificatio exiſtimetur ruere. Multa nobis Philoſophia, multa Medicina, multa ipſa Aſtrologia aduersùs Genethliacam vanitatem ſuppeditat. In tam fœcundis ſapientiæ noualibus, cuius ſtylus areſcat, aut cuius potiùs non exuberet ingenium?

Atque hæc initio me præfari oportere intellexi, vt ſtatim lector præ oculis haberet, quæ ſibi ſint ex hiſce libris expectanda. Nam de ſtylo nihil aliud habeo dicere,

re,

re, nisi me quantum per facultatem licuit, operam dedisse, vt neque plus nimio barbarus esset, ne in politiorum Musarum incurreret odium, neque ad Ciceronis lychnos exquisitiùs elucubratus, ne Philosophicæ quæstiones eas Rhetorum pompas & phaleratam illam orationem accerserent, quam veritatis venatori respuendam esse docent, & præcipiunt sapientes. His igitur hoc modo propositis ac delibatis, sic aliquando, propitio Numine, ad disputandum ingredior.

Digitized by Google

LITTERÆ ADMODVM Rᴰᴵ IN CHRISTO PATRIS P. CLAVDII AQVAVIVA Societatis IESV, Præpositi Generalis.

C*VM libros quinque contra Astrologos coniectores, P. Alexandri de Angelis, Societatis nostræ Theologi,* Tres eiusdem Societatis, quibus id commisimus Theologi recognouerint; ac in lucem edi posse probauerint, facultatem concedimus, vt typis mandentur; si iis, ad quos pertinet, ita videbitur. In quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Romæ 13. Febr. 1614.

CLAVDIVS AQVAVIVA, Societatis IESV Præpositus Generalis.

Facultas R. P. Prouincialis Societatis IESV, *in Prouincia Lugdunensi.*

ANTONIVS SVFFREN Prouincialis Societatis IESV, in Prouincia Lugdunensi, iuxta Priuilegium eidem Societati à Regibus Christianissimis Henrico III. 10. Maij 1583. & Henrico IIII. 20. Decembris 1606. & Ludouico XIII. nunc regnante, 14. Feb. 1611. concessum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne libros ab eiusdem Societatis hominibus compositos, absque superiorum permissione imprimāt: permittit Horatio Cardon Lugdunensi Bibliopolæ, vt librum qui inscribitur, *In Astrologos coniectores libri quinque, Auctore Alexandro de Angelis, in Collegio Romano Societatis* IESV, *studiorum Præfecto,* ad sex primos annos imprimere, ac liberè diuendere possit. Datum Lugduni die 22. Septemb. 1614.

SVFFREN.

APPRO

APPROBATIO.

IOANNES CLAVDIVS DEVILLE, in Sacra Theologia Magister, & diuini verbi Prędicator, in sancti Pauli Lugdunensis Canonicus, atque in hac Lugdunensi Diœcesi Librorum Censor designatus: fidem facimus nos hosce *Libros in Astrologos coniectores à Reuerendo Patre Alexandro de Angelis, Societatis* IESV *editos*, euoluisse; eósque singulari mentis acumine, firmarum rationum pondere, multiiuga eruditione, ac cum fide Catholica, Apostolica & Romana ex toto conspiratione perspicuos, nactos esse. Lugduni apud S. Paulum Non. Nouembris, M. DCXIV.

IOANNES CLAVDIVS DEVILLE.

R. D. D. Thomæ de Meschatin la Faye, huius libri imprimendi facultas.

THOMAS DE MESCHATIN LA FAYE, Comes, Canonicus & Camerarius Ecclesiæ Lugdunensis, & Vicarius Generalis in Archiepiscopatu Lugdunensi: Liber qui inscribitur, *In Astrologos coniectores libri quinque, Auctore Alexandro de Angelis, in Collegio Romano Societatis* IESV, *studiorum Præfecto*, vt in lucem edatur, facultatem concedo. Lugduni die 14. Nouemb. 1614.

MESCHATIN LA FAYE.

LIBRVM hunc, inscriptum, *In Astrologos coniectores libri quinque, Auctore Alexandro de Angelis, in Collegio Romano Societatis* IESV, *studiorum Præfecto*, ab HORATIO CARDON Bibliopola Lugdunensi in lucem dari permittimus: simul, ne quis citra factam ei ab ipso potestatem, denuo excudat, interdicimus. Datum Lugduni die 14. Nouembris 1614.

SEVE.

SVMMA

Digitized by Google

SVMMA PRIVILEGII A Chriſtianiſſimo Galliarum Rege conceſſi.

VDOVICI XIII. Galliæ & Nauarræ Regis auctoritate ſancitum eſt, atque patentibus Literis cautum, ne quis in Regno ſuo, aliiſve locis ditioni ſuæ ſubiectis, intra proximos annos decem, à die impreſſionis primæ inchoandos, ac numerandos, excudat, vendat, excudendum, vendendúmque quouis modo & ratione conetur librum, qui inſcribitur, *In Aſtrologos coniectores libri quinque, Auctore Alexandro de Angelis, in Collegio Romano Societatis* IESV, *ſtudiorum Præfecto*, præter Horatium Cardon Bibliopolam Lugdunenſem, aut illos, quibus ipſemet conceſſerit. Prohibitum inſuper eadem auctoritate Regia omnibus ſuis ſubditis, eundem librum extra Regni ſui limites imprimendum curare, vel quempiam, vbicumque fuerit, ad id agendum impellere, ac inſtigare, ſine cõſenſu dicti Horatij Cardon. Idque omne ſub confiſcatione librorum, aliiſque pœnis originali Diplomate contra delinquentes expreſſis. Datum in Fonte-Bellaqueo, die 25. Octobris, anno milleſimo ſexcenteſimo decimo quarto.

De mandato Regis,

Signatum

BRVLART.

Digitized by Google

ELENCHVS LIBRORVM ET CAPITVM OMNIVM QVÆ TOTO HOC OPERE IN ASTROLOGOS coniectores continentur.

LIBER PRIMVS.

De cœli actione in hæc inferiora generatim.

LIBER SECVNDVS.

De conceptu, & fœtu.

ẽ Quæ

Digitized by Google

LIBER TERTIVS.

De natali, & partu.

Principum

LIBER QVARTVS.

Quo Astrologia Astrologicis conclusionibus exagitatur.

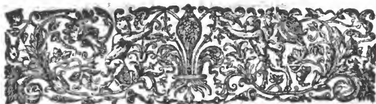
LIBER QVINTVS.

Qui & exoreticus.

Finis Elenchi librorum, & capitum.

IN

Digitized by Google

IN ASTROLOGOS CONIECTORES LIBER PRIMVS.

De cœli actione in hæc inferiora generatim.

PROOEMIVM.

VÆCVMQVE hominum generi, omnísque mundo sublunari eueniunt, ex astrorum præscripto deducunt Mathematici, aduersus quos ex philosophiæ naturæque principiis disputaturo mihi, licèt non incommodè cederet ab homine initium facere, cuius gratia totus hic labor susceptus est; neque enim de aliis magnopere laborarem, nisi humanas etiam actiones sub stellarum iura & dominatum redigere Mathematici conarentur; addo disputationes à notioribus inchoari aptissimè, auctore Arist. lib. 1. phys. text. 2. at multò notius ac manifestius vel est, vel fieri potest, hominem à syderum imperio eximendum esse, quàm cæteras res. Malui tamen à generali quadam tractatione exordiri de cœli vi, & potestate, quæ cunctas res cœlo subiectas complectatur multis de causis. Primùm quidem, quòd ea, quæ vniuersis sunt communia, priuatis, propriisque sunt priora, illísque contenta & inclusa, sine quibus priuata intelligi cogitatíque nequeunt. Deinde quòd generali hac tractatione incidemus Astrologiæ quasi neruos, quibus vniuersum hoc corpus sustinetur, elidemus fontes ipsos vnde omnis Astrologia promanat, quibus exturbatis, & disiectis sua sponte arescent omnes præsensionum, prædictionúmque lacunæ. Præterea cùm de efficientia cœli in vniuersas res sublunares frequentior in scholis

suscipiatur disputatio, priùs debuimus scholis deseruire, & Philosophiæ professoribus, inter quos numerabamur quando aduersus Astrologos scribere sumus ingressi. Deniq; quòd hæc philosophica magis est disputatio, quàm quæ de homine, in qua multa à Medicis, multa à moralibus, multa à publicis officinis repetere necesse est.

Principiò autem ea de syderum potestate in hæc inferiora & sibi subiecta corpora proferemus, quæ non grauatè Astrologis concedimus, deinde ea quorum illos, vt iacturam facere velint, rogamus.

CAPVT PRIMVM.

Omnes stellas lumine esse præditas.

STELLIS vniuersis insitam esse lucem aliquam sibi propriam, præter eam, quam à sole mutuantur, nemo fermè philosophorum ambigit; nec Auer. lib. 2. cœli, com. 42. & 49. & lib. de subst. orbis, c. 2. nec Auicenna apud Alber. 2. cœli, tract. 2. c. 2. nec Alex. aut Simplicius, apud Auer. locis citatis, nec S. Thom. 2. cœli, text. 42. nec Alber. de Saxonia 2. cœli, quæst. 20. nec Cardani antagonista Scaliger exercitatione 62. nec Niphus lib. 2. cœli, text. 49. nec Amadeus lib. 2. cœli, quæst. 5. nec Alber. lib. 4. de quatuor causis, quæst. 4. a. 21. lib. 2. cœli, tract. 3. c. 6. Et de luna quidem nullum dubitandi locum facere defectiones, quas cùm patitur ex obiectu terræ, quamuis nihil illustretur à sole, lucet tamen, ac rubet, quod exiguæ quidem, sed cuiusdã tamen lucis argumentum est. Quin & post nouilunium, quæ partes ad solem conuersæ non sunt, obumbrante earum tenue lumen interdiu sole, noctu lunæ cornibus vix dispici possunt, dispiciuntur tamen & luminis nescio quid nobis obiiciunt.

De Venere eadem fermè ratio est, telescopio enim (quod omnium superiorum sæculorum caligine discussa, nouas cœlo, & antehac inauditas stellas detexit) nuperrimè eam vidimus accedendo, recedendóve à sole crescere, minuíque non secus ac lunam, quò enim soli propinquior est, quia ei maiorem sui partem ad nos conuersam præbet illustrandam, eò magis cornicularis per telescopium nobis videtur.

Idem de cæteris constat astris: licèt enim nunc ad solem propiùs accedant, nunc ab eodem recedant longiùs, licèt numquã globosam eorum formam vllo instrumento viderimus variari, in confesso tamen est, propriam habere lucem, & quidem maiorem quàm Lunam aut Venerem: hæ enim quia totum ferè lumen desumunt à sole, quò soli propinquiores sunt, eò minori sui parte ad nos lumen solis remittunt, quo fit vt corniculares videantur, idem cæteris sine dubio eueniret si totum lumen, vel si tantum luminis soli referunt acceptum, quantum Venus & Luna.

Adhæc constat vniuersim stellas omnes perspicui corporis, id est, cœli partes esse densiores, vnde Arist. lib. 2. cœli, text. 41. [De vocatis autem astris, inquit, consequens vtique erit dicere, ex quibus constant, & in quibus figuris, & quinam

quinam sunt ipsorum motus;rationabilissimum itaque fuerit, & ea quæ à nobis dicta sunt consequens ad vnum quodque astrorum ex hoc facere corpore, in quo existit lationem habens, quoniam diximus aliquid esse, quod circulariter ferri natura natum est;vt enim ignea dicentes esse ob hoc dicunt quia id quod sursum est corpus ignem esse dicunt: vtpote cùm rationabile sit vnumquodque constare ex iis in quibus vnumquodque est, sic & nos dicimus.] Quæ sententia in omnium Philosophorum animis insedit altiùs,veteres enim, qui cœlum esse ignem docuerunt, stellas quoque igneas esse putarunt. recentiores,& Arist. interpretes, Auer. S.Thomas,Albertus, Hypol. cæterique passim, qui cum Magistro cœlum ab elementis secernunt: stellis quoque sui orbis naturam donarunt. Iam verò cœlum totum, quamquam propter raritatem non lucet,tamen suapte natura lucidum esse,declarat, quæ dicitur via lactea, hoc est,partes illæ orbis densiores, quæ medio cœlo albicantes, exiguam quidem, sed aliquam lucem ostendunt.

Neque verò aliter fieri oportebat, cùm enim pleraque alia inferiori longè conditione à Deo procreata lucem sortiri natura voluit,vt videre est in noctilucis,squamis piscium, putridis lignis, oculis felium, minimè hoc idem ornamentum inuidendum fuit cœlo,aut stellis,quæ cœli partes quædam sunt.

Rursus cùm sol, qui pars quædam cœli est densior, tantum effundat luminis,quis reliquas eiusdem cæli partes omni splendore denudet? An quia ignis prope lunam circumpositus ob eximiam raritatem non lucet, negabis ignem sua natura lucidum esse?

Nec magna distantia parum officit, ne tenuem cœli lucem eminus videamus: at non est necesse pluribus confirmare id, quod cum aduersariis litigiosum non est.

CAPVT SECVNDVM.

De potestate cœli in subiecta corpora.

PRINCIPIO conuenit inter nos & Astrologos,magnam esse cœli vim & potestatem in sublunarem mundum,& corpora subiecta non solùm illuminando (quis enim de cœli lumine ambigat,nisi qui cæcus natus sit?) sed calefaciendo,frigefaciendo,siccando, humefaciendo, [Sol,inquit M. Tullius lib.2.de natura Deorum,qui astrorum obtinet principatum,ita mouetur, vt cùm terras larga luce compleuerit, easdem modò his, modò illis partibus opacet,ipsa enim vmbra terræ soli officiens noctem efficit,nocturnorum autem spatiorum eadē est æquabilitas quæ diurnorum;eiusdémque solis tum accessus modici,tum recessus,& frigoris,& caloris modum temperant, circuitus enim solis orbium,v.defectibus,& LX.& CCC.quarta ferè diei parte addita, conuersionem conficiunt annuam,inflectens autem Sol cursum tum ad Septemtriones, tum ad Meridiem, æstates & hyemes efficit, & ea duo tempora, quorum alterum hyemi senescenti adiunctum est, alterum æstati. Ita ex quatuor temporum mutationibus omnium, quæ terra, marique gignuntur, initia, & causæ dicuntur.]

Digitized by Google

Nec Soli hanc vim Luna inuidet. [In Lunæ quoque, ait idem Tullius eodem loco, cursu est brumæ quædam, & solstitij similitudo, multáque ab ea manant, & fluunt, quibus & animantes alantur, augescántque, & pubescant, maturitatémque assequantur, quæ oriuntur è terra.]

Magis disertè Arist. lib.1. Meteoror. cap. 2. [Est autem ex necessitate continuus quodammodo iste superioribus lationibus, vt omnis ipsius virtus inde gubernetur; vnde enim motus principium omnibus inest, illam causam putandum primam.] libr. 1. de generat. animal. c. 2. in vniuerso quoque naturam terræ quasi fœmineam matrémque statuit, cœlum autem, & solem, ac reliqua generis eiusdem nomine genitoris patrísque appellat, lib. 2. de generat. animal. cap. 2. at verò solis calor & animalis, non modò qui semine continetur, verùm etiam si quid excrementi sit, quamquam diuersum à natura, tamen id quoque principium habet vitale: cæterum calorem in animalibus contentum nec ignem esse, nec ab igne originem ducere, apertum ex his est.

Planiùs lib. 2. de generat. text. 15. & 16. lib. 2. cœli, text. 20. & 21. lib. 8. physicorum, text. 46. lib. 12. Metaphy. text. 34. lib. 2. phys. text. 26. Sol & homo generant hominem.

De qua cœli vi in hæc sublunaria disertè disputant S. Thom. p. par. quæst. 115. art. 3. lib. 3. contra gentes, cap. 82. 86. in 2. d. 15. q. 1. art. 2. & de pot. quæst. 5. art. 8. Heru. in 2. dist. 15. q. 1. Gab. in 2. d. 14. q. vnica dub. vlt. Scot. in 2. dist. 14. quæst. 3. Capreol. ibidem quæst. 1. art. 2. concl. 2. Ferrar. lib. 3. contr. gentes, cap. 84. 86. S. Bonau. 2. d. 14. quæst. 6. 7. 8. 14. Aegid. 2. dist. 14. quæst. 3. art. 2. ibidem, dub. primo, & 2. literali & quodl. 4. quæst. 12. Argent. in 2. d. 14. quæst. 1. art. 4. Sonc. lib. 12. metaphy. quæst. 13. Iandun. lib. 1. cœli, q. 1. & lib. 2. cœli, quæst. 12. lib. 8. phys. quæst. 6. Pauis. dispu. 4. met. cap. 9. & 10. Achill. quodlib. 4. de orbibus dub. vlt. Auer. libr. 2. cœli, com. 42. lib. 2. de gener. com. 55. 56. lib. 1. Meteor. cap. 2. Paulus Venet. de composit. mundi, cap. 21. 22. 23. Themon. lib. 1. Meteor. quæst. 3. & 9. Amadeus lib. 2. cœli, q. p. art. 3. Mars. lib. 1. de gener. quæst. 9. Philopon. lib. 1. Meteor. cap. 4. Augustinus Niphus lib. 2. cœli, q. de hac re, & tract. de causis calamitatum nostri temporis. Albert. de Saxonia lib. 2. cœli, quæst. 21. Albet. Magnus lib. 1. Meteor. tract. 1. cap. 12. de quatuor causis, quæst. 4. cap. 23. Thienensis lib. 1. Meteor. cap. 4. Scaliger exercit. 18. 75. Buccafer. lib. 2. de gener. text. 56. Philalseus lib. 1. cœli, quæst. 17. Picus Mirand. lib. 3. contr. Astrol. cap. 3. Ant. Mirand. de euersione singularis certaminis, libr. 22. 23. 24. Sextus Empir. libr. contra Mathematicos, cap. 21. nonnulla etiam leges apud Trismegistum in Pimandro, Plotinum Enneade secunda, libr. 3. Enneade 3. libr. 1. & 2. Plutarch. opusc. de Iride & Osiride, Auctorem Philosophiæ secundùm Aegyptios libr. 10. cap. 3. libr. 11. cap. 1. Auctorem libri de Mundo, cap. 6. Macrob. libr. 1. in somnium Scipionis cap. 9. Adeò constans de actione cœli, in subiecta corpora, sententia omnium sapientum suffragiis, quotidianísque firmata experimentis; mirum est, quàm varios & ambiguos habeat explicatus; alij solo lumine existimant confici totum negotium; alij lumini addunt secretas alias & arcanas virtutes: alij ad omnia omnino, quæ his inferioribus accidunt, cœli actionem pertinere contendunt; alij certis quibusdam effectis coërcent libentiùs; alij omnia quæ fiunt cœlo solùm auctore fieri volunt, aliis & sublunaribus causis cœli vim temperari placet, & in varios deduci effectus.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT TERTIVM.

Lumine solo cœlum efficit quatuor primas qualitates.

LICET nulla cœli pars siccitate,aut humiditate, calore,aut frigore affecta sit,alterari enim & corrumpi necesse esset, habet tamen facultatem efficiendi hæc omnia in orbe sublunari per lumen. Et de calore quidem constat, in vmbrosis enim locis minor est calor, quàm apricis, quod non esset, nisi lumen calorem progigneret, vbi est, alibi verò per quamdam viciniam, quæ quò minor est, eò minus est caloris. Huc accedit, quòd lumen ignis calefacit per se, vt experimur, at cœlestis & ignei luminis natura eadem est, quare & sese mutuò solent augere, si misceantur, quod proprium est eorum, quibus natura communis est, Calefacit igitur etiam cœleste lumen.

Neque id solùm,sed arefacit quoque si non per se,saltem per accidens : caloris enim est segregare heterogénea lib. 2. de generatione, text. 8. Ex iis enim in quæ incidit extrahit humidiores partes, relinquit arida quæ sunt, hæc autem arefactio quædam est;quin etiam eadem opera sæpe humectat, humidiores enim vapores,quos lumen extrahit è terra, nec potest absumere, decoquendo, pariunt humiditatem, & pluuiam : nec ea solùm ratione humectat, quia partes humidas dum extrahit ad vnum redigit, omnia autem quæ vnius modi sunt se mutuò fouent, & tuentur meliùs, quàm contrariis admixta, sed etiam quia multa humentia in vnum compacta mole sua magis humectant omnia,quæ attigerint.

Frigefacit tandem,nec solùm, Sole longiùs recedente, quod voluit Aristoteles lib.2. cœli,text.20. & accuratiùs lib. 2. de generatione,text. 56. qui enim sol accedendo causa est caloris,idem abscedendo causa fuerit frigoris, eo planè modo quo Arist. idem lib.2.phys.text.3. explicauit commune axioma, Eadem est causa contrariorum, [Quod enim præsens (inquit) causa huius est, hoc facimus aliquando causam contrarij, vt absentia gubernatoris nauis submersionis, cuius erat præsentia causa salutis ;] eodémque recidunt quæ scribit 2.de Gener.text.56. [Contrariorum contrariæ sunt causæ.] idem enim, & similiter se habens semper idem natum est facere, idem autem contrario modo se habens, contrariorum causa censetur, sed etiam frigidos extrahendo vapores è terra,maríque,qui à sole in sublime delati, mox destituti calore, ad natiui frigoris statum reuertuntur. Quin & duo elementa, terra & aqua solis radiis excalefacta, sole longiùs recedente proliuitate naturæ nulla alia vrgente causa in suum frigus relabuntur, cæteráque omnia, quæ terra, maríque continentur, frigore complentur : quemadmodum ollam efferuescentem ab igne amotam sua sponte ad natiuum frigus redire videmus. Atque ex his intelliges, hæc omnia cœlum præstare solius luminis opera, hoc enim calefacit subiecta sibi corpora, est autem calidi secernere, quæ vniusmodi non sunt, hæc à contrariis seiuncta, & frigefacere & siccare, & humectare in confesso est.

CAPVT QVARTVM.

Omne cœli lumen per se vim habet caloris.

OMNE cœli lumen per se vim habet efficiendi caloris; Et quidem de solis lumine, de quo superiori capite, dubitat nullus, sed idem de lumine lunæ tradit Arist. libr.4. de partibus animalium cap.5. [Echini inquit) habent se in pleniluniis vberiùs, non quia per idem tempus copiosiùs piscantur, vt quidam putant, sed quòd noctes tepidiores sunt propter lunam pleniorem, calorem enim desiderant quando frigori patent, vt pote quæ sanguine carent, ex quo fit vt æstate potiùs vbique vigeant.]

Rursus lib.4. de generatione animal. cap. vltimo. [Luna (inquit) principium est propter solis societatem, receptúmque lucis, fit enim quasi alter sol minor, quam ob rem conducit ad omnes generationes, perfectionésque, calores enim & refrigerationes cum moderatione quadam generationes, sine moderatione corruptiones efficiunt.] Idem significat de cæteris astris lib.2. cœli text.20.21. lib.p. Meteororum. cap. 2. [Oportet mundum hunc inferiorem (inquit) contiguum esse supernis lationibus vt inde omnis eius virtus regatur.] & lib.p. de generat. animal. cap.2. lib.2. cap.3. & lib.p. Meteoror. sum.2. cap.4. Et ratio est in promptu, quia omne lumen astrorum naturæ similis est cum luce solis, ab hac enim illud auctius fieri solet, & plenius. adde quòd caniculæ æstuosa vis notissima est, quare cùm ad eam propiùs sol accesserit, furere dicitur & vrere. Cùm igitur calefaciant nonnihil stellæ omnes, poterunt & calefaciendo vapores aliquos extrahere, corúmque obstractione humorem, siccitatem & frigus generare: ea ratione qua paulò antè dicebamus.

CAPVT QVINTVM.

De arcanis cœli viribus.

POSSVNT stellæ non solùm lumine, & calore, sed etiam viribus aliis quas influentes vocant, esse causæ per se humidorum, aridorum, frigidorum, & quidem arcanis Lunæ viribus fidem faciunt maris æstus, achini, & conchylia, aliáque id genus plurima. Par esse iudicium de cæteris astris, ex eo planum fit, quòd sole, & luna statas vices suas seruantibus, non vnum semper elementa seruant statum, nec vnquam sunt æqualiter vel calidæ æstates, vel hyemes frigidæ, vel autumni sicci, vel humidum ver, vel salutares anni, vel menses insalubres, sed magnæ fiunt quotannis ventorum, pluuiarum, niuium, nimborum, sterilitatum, serenitatum varietates, quarum causas nisi ad stellas alias, quàm lunam & solem, variè habentes se, & inter se, & cum sole, & luna, referamus, laborabit mundus causarum maxima inopia.

Huc accedit, quòd nonnunquam repentè, vel æstate media niues & frigora grassantur, vel media hyeme calores ingruunt non modici, vel quouis tempore subita

subita grando, improuisa tempestas, inopinati venti sæuiunt, nubes extemplò nigrescunt, ruunt imbres, instant frigora, & tamen solem & lunam cernimus in eo statu, in quo aliàs vidimus, cùm nihil horum baccharetur è cœlo: stupidi aut peruicacis est ingenij, in tam repentinis aëris commutationibus, repentinam vim syderum non videre. [Præterea & musculorum iecuscula (inquit M. Tullius lib.2. de diuinatione) bruma dicuntur augeri, & pulegium aridum florescere ipso brumali die, & inflatas rumpi vesiculas, & semina malorum, quæ in his mediis inclusa sint, in contrarias partes se vertere, ostreisque & conchyliis omnibus contingere, vt cum luna crescant pariter, pariterque decrescant, arboresque vt hyemali tempore, cum luna simul senescentes, quia tunc exiccatæ sint, tempestiuè cædi putentur. Quid de fretis, aut de marinis æstibus plura dicam? quorum accessus, & recessus lunæ motu gubernantur.]

Quod de pulegio scribit Tullius, scribit etiam Arist. sect.20. proble.21. Porrò quòd nouilunio, plenilunio, quarta luna, tempestates commutari soleant, augeri morbi, turbari maria, concitari humores, excitari dolores, & morbi, non potest nisi occulta aliqua cœli vi contingere.

Quod tradit Arist. & lib.2. Meteor. sum.2. cap.2. oriente Orione vsque ad Etesias & Prodromos, quod contingit octaua die ante ortum canis, auctore Plinio lib.18. cap.20. tranquilla solere esse cuncta oriente canicula, calores vrgere, ad Hyadum exortum defluere vberiores imbres, & sect. prima probl. 3. Syderum ortu flatus imbrésq; excitari, obscuréne indicat arcanas cœli vires?

Porrò in altissimis sub terra specubus, ad quos nec lumen, nec calor solis, multò minùs aliorum syderum pertingit, pleraque gignuntur agente cœlo, quæ per facultates alias præter lumen à cœlo effici dubitauerit nemo.

Iam mare, cuius accessus & recessus lunæ motu gubernari per quotidiana experimenta didicimus, quale tandem lumen concitare potest fluere illud oriente luna, idque quacunque diei vel noctis hora illa exoriatur, vbi ad summum cœlum luna peruenit, refluere, post occasum rursus excrescere, vbi imum cœlum luna attigit, iterum recedere videmus. Atque ne quis rem tantam lumini tribueret, natura in nouiluniis, quando luna minùs abundat lumine, mare concitari vehementiùs, quàm in pleniluniis & in lunæ quartis, hoc est, septima & vigesima prima die lunæ nullum æstum esse voluit.

Dicant qui huiusmodi virtutes cœlo denegant, cur Hippocrates & Medicorum natio vniuersa, per solstitia, & vernum, atque autumnale æquinoctium, maximas dicat fieri morborum mutationes. An quia redundat lumen? nihil minus; an quia mediocri luce complentur vniuersa? id non cadit in solstitium æstiuum; an quia minimum est luminis? ne id quidem de æstiuo solstitio dici potest; an quia his præsertim temporibus acriùs incitantur humores, ac prima illa initia, calor, frigus, humor, & siccitas, in quibus omnis corporis cõstitutio consistit? id verò est, quod in quæstione ponimus, luminéne an alia secretiore vi hæc commoueantur: Sed audiamus Hippocratẽ ipsum in aureo illo libello, de aëre, aquis, & locis. [Maximè autẽ (inquit) obseruare oportet magnas temporum mutationes, vt neque medicinas in illis nisi coacti, exhibeamus, neque vramus, neque secemus, priùs quàm prætereant dies decem, aut plures & non pauciores, periculosissima sunt etiam ambo solstitia, maximè verò æstiuũ; periculosum etiam æquinoctium vtrumque, magis verò autumnale. Oportet autem & astrorum exortus considerare, præcipuè Canis, deinde Arcturi, & Pleiadum

dum occasum, morbi enim in his maximè diebus iudicantur, aliique perimunt, alij verò desinunt, aut aliam in speciem, aliúmque in statum transmutantur.]

Denique cur abditas hasce vires cœlo negabimus? An quia simplex est corpus, corpori autem simplici multiplex virtus repugnat? at simplici corpori mistio primarum qualitatum repugnat, non multitudo virtutum, nec perfectissimo corpori non congruit multiplex agendi modus. An quia non apparent, nec exercentur omnibus in locis, at præter effectricem vim opus est etiam idonea materia, quæ non vbique, nec semper præstò est: quamobrem vinum exhilarat cor, non cerebrum, non pedes, non hepar: & Magnes trahit ferrum, non aurum, non argentum, non item res cæteras. An quia, vt aliqui sensêre, ex cœlesti lumine fluit, non quiuis calor, sed calor viuificus, qui præstare potest quidquid occultis viribus tribuitur. Vnde Arist. lib. 2. de gener. animal. cap. 3. [Solis calor (inquit) & animalium non modò qui semine continetur, verùm etiam si quid excrementi sit, quamquam diuersum à natura, tamen id quoque principium habet vitale. Cæterùm calorem in animalibus contentum nec ignem esse, neque ab igne originem ducere, manifestum est.] Calor autem cœlestis, & vitalis omnium qualitatum potestate præditus est, & cum causis aliis calefacit, frigefacit, cum aliis humectat, arefacitque cum aridis: at calorem cælestem eiusdem esse naturæ cum elementali, exploratæ fidei est. Primò id Iacobus Zabarella lib. de calore cœlesti disertè probauit. Deinde lumen solis speculis, & phialis, & globis vitreis reflexum aut refractum in fomite excitat ignem, non alio sanè calore quàm igneo. Auget insuper calor igneus calorem vitalem & cœlestem, quod non faceret, nisi communis vtrique esset natura. Aduersatur frigus elementale æquè calori vitali, & cœlesti, ac igneo & elementali, at vni vnum solum est contrarium, auctore Arist. vnus igitur sit calor vitalis, & igneus necesse est. Dissidet autem non natura sed siccitate adiuncta, vel alio accidenti. Omnis item calor calefacit, qua calor est, nec minùs naturaliter ac necessariò quàm durities obduret, mollities molliat, sonent soni, sapiant sapores; vnde igitur calor, qua est calor, discrepet à calore, habet nihil. Nec illud prudenter satis dictum est, calorem cœlestem cum frigidis frigefacere, cum humidis humectare, exsiccare cum siccis, nam solis lumen, cùm pluuialibus aquis campi innatant, interdum non humectat magis, sed exsiccat, nec niues frigefacit, sed calore soluit, & humidas res alias non solùm feruefacit, sed etiam comburit, nonnunquam ad igneam porrò formam non nisi per elementalem calorem fit apta via, vt planum fiat quàm ignei, & cœlestis caloris ratio communis sit, & indifferens. Denique si ex vna cœlestis caloris natura contendant plures qualitates fluere non pro conditione materiæ, sed pro fœcunditate agentis, quid magis obscurum audiuit philosophia? quàm ex vna eadémque causa calorem manare, & frigus, humorem & siccitatem? [Contrariorum ait Arist. lib. 2. de gener. text. 56. & lib. 2. Phys. text. 30. eædem sunt causæ sed diuerso modo se habentes.] Quod enim præsens est causa huius, hoc absens facimus aliquando causam contrarij, idem verò vt idem semper natum est facere idem.

Libenter itaque condonamus Astrologis præter lumen & motum alias cœli vires, quas sapientissimi viri in Peripatetico puluere exercitati obstinatè pernegant, Auer. lib. 2. cœli, text. 42. & 45. Alex. Damascius apud Philoponum

num loco citato, Philalteus lib. 1. cœli, tex.25. Pauisius disput.4. Met. q. 9.& 10. Mirandulan.de singulari certamine, lib. 22.23.& 24. Ioannes Picus Mirandul.lib.3.contra Astrologos, c.4.& 5. Plotinus Ennead.2.lib.3.per totum. Ægid. in 2.dist.14.q.3.ar.2.dub.2,& 3.literali, aliíque permulti.

Primò quidem Arist. lib. 2. Meteor.summ.2.c.2.quòd ad ortum Orionis vsque ad Etesias, ac Prodromos tranquillitas generatim contingat, duas tradit causas, quarum neutra ad occultas cœli vires pertinet [Quapropter (inquit) in Orionis ortu maxima fit tranquillitas, vsque ad Etesias, & Prodromos.] Vniuersaliter autem fiunt tranquillitates propter duas causas, aut enim propter frigus, cùm extinguitur exhalatio, veluti cùm fuerit gelu forte, aut cùm marcescit à suffocatione, plurimæ autem & intermediis temporibus, aut eo quod nondum facta sit exhalatio, aut eo quod iam præteriit exhalatio & alia nondum aduenit. Idem sect.26.problem.14. [Qua de causa (inquit) Orionis exortu dies maximè variantur, flatúsque importuni commouentur, an quoniam in mutatione varia maximè omnia sunt, quæ non vno certóque tempore, motúque describuntur. Atqui oritur Orion ineunte Autũno, occidit hyeme. Ergo quia non vno tempore constat, sed alio incipit, alio cessat, flatus etiam inconstantes esse necesse est, vtpote cùm ancipiti conditione proueniant, quos sibi tempus vtrumque sortitum est.]

Rursus cur ortus & occasus Orionis molestus esse soleat, idem Arist. scribit ibidem nulla facta mentione virium cœlestium abditarum. [Infestus (inquit) & molestus Orion esse videtur, & occumbens & oriens, quia in transmutatione temporis accidit occasus & ortus æstate, aut hyeme, & propter magnitudinem astri dierum fit aliqua pluralitas, transmutationes autem omnium turbulentæ sunt, propter indeterminationem.]

[Cur non meminit occultarum astrorum virium? quid erat facilius quàm hæc omnia Orionis occultæ virtuti ascribere? quàm expeditum erat iter ad ignorantiæ asylum, arcanas virtutes? Aut igitur ignorauit influentias, quas vocant, aut improbauit, & quæ circa Orionis ortum, & occasum contingunt, magna sapientia retulit, in temporũ commutationes, quando nimirum vel diuturno solis ardore exhalationibus assumptis, vel vehementi frigore suffocatis, nulla suppetit ventis materia.

Quid molestias, quas oriens & occidens Orion afferre solet? nónne in temporum commutationes, in quas huius astri ortus & occasus incidit, refert potiùs, quàm in astrum ipsum?

Sed & de Etesiis, & de ortu Canis, quid ibidem scribat idem Arist. videamus. [Etesiæ autem flant (inquit) post versiones & Canis ortum, neque tunc quando maximè propè fit sol, neque quando longè, & diebus quidem flant, noctibus autem cessant.] Causa autem est, quia prope diem existens præuenit exsiccans antequam fiat exhalatio, cùm autem abscesserit modicum, mediocris iam fit caliditas, adeò vt congelatæ aquæ liquescant; & terra exsiccata & à propria caliditate, & ab ea quæ solis est, quasi ardescat, & exhalet; nocte autem desinit, quia congelata liquescere desinũt, propter frigiditatem noctium, exhalat autem neque quod congelatum est, neque quod nihil habet siccum, sed cum habet siccum humiditatem, hoc calefactum exhalat. Dubitant autem quidam, propter quid Boreæ fiunt continui, quos vocamus Etesias post æstiuales versiones, Austri autem sic non fiunt post hyemales? Habet autem non irrationabiliter.

Fiunt enim vocati Leuconoti, opposito tempore, non sic autem fiunt continui. Quapropter latenter faciunt inquirere; causa autem est, quia Boreas quidem à locis, quæ sub Vrsa flat, quæ plena aqua & niue sunt multa, quibus liquefactis à sole post æstiuales versiones, magis quàm in ipsis flant Etesiæ, sic enim & suffocationes fiunt, non cùm maximè adpropinquauerit ad Vrsam, sed cùm calefecerit ampliori tempore, adhuc autem prope. Similiter autem & post hyemales versiones flãt Ornithiæ, etenim hi Etesiæ sunt debiles, minores autem & tardiores Etesiis flant, septuagesimo enim die incipiunt flare, propterea quòd longè existens sol incalescit minùs. Non continui autem similiter flant, quia quæ in superficie & debilia tunc segregantur, magis autem congelata ampliori indigent caliditate, quapropter interpolantes isti flant, donec subuersionibus iterum æstiualibus flauerint Etesiæ, quoniam vult quàm maximè continuè hinc semper flare ventus.]

[Idem sect. 26. prob. 12.] [Cur Auster (inquit) canicula oriente moueatur, idque lege naturæ certissimum fieri soleat? An propterea quòd regio inferior orbis sole scilicet remoto, minùs calida est? itaque vapor inde largè emigrat, & multi profectò Austri spirarent, nisi anniuersarij prohiberent.]

Iterum problem. 13. [An omnibus Austris tum orientibus, tum occidentibus aër soleat commutari, sed Cane præcipuè? quod quidem flatibus latissimè constat, qui eius ortum & post ortum sequuntur. Quod cùm æstus tunc vigeat, spiritus calidissimos per idem tempus oriri congruum est. Auster autem calidus est, & cùm ex contrariis in contrarium maximè commutari solitum sit, ortúmque canis præuij nuncupari antecedant, qui Aquilones sunt, meritò post eum Auster spirat, quãdoquidem assignari necesse est, idque Austris fieri orientibus. Huic autem verbo, cùm assignari dicimus, subiecta notio est, aërem insigniter commutari, & quidem mutari flatuum omnium genera, in ventos aduersos, aut dextros solent; cùm Aquilo non transeat in latus dextrum, reliquum est vt in aduersum, hoc est, in Austrum transeat. Quinetiam dies post brumam quintusdecimus Austrum præsefert, eò quòd bruma initium quoddam est, mouetúrque à sole is potissimùm aër, qui brumæ vicinus est, solem autem tunc ad Austrum vergere certum est. Vt igitur cùm ort perrepat, flatus excitat, Subsolanus, ita cùm meridiem adit, Austros euocat, nec tamẽ statim à bruma id facit, quoniam breuissimas tunc agit distantias, sed quintodecimo, quia tempus id modicè se habeat ad primam discessus sensionem, totum enim id tempus pars conspicata est.]

Quàm silent apud Arist. cœli influentiæ, quàm frigent arcanæ astrorum vires, quàm nouitiæ sunt huiusinodi virtutes in philosophia, in conuersiones, commutationésque temporum, in anni tempestates, quæ accessu recessúque solis constant, in lumen generale cœli instrumentum, quo omnis astrorum vis ad nos defertur, refert Arist. quæcumque ad syderum ortum vel occasum contingunt, naturalémque omnium rationem haud paulò melius reddit, vel è proximis causis, vel è cœli conuersione, quàm alij ex astrorum arcana vi, & potestate.

Deinde quòd Echini, & reliqua id generis in pleniluniis vberiùs impleantur, non refert in occultas lunæ vires Arist. vt faciunt recentiores aliqui, & leuioris nominis Philosophi, sed in calorem qui per plenilunia redundat. [Laborant (inquit lib. 4. de partibus anim. c. 5.) restata omnia per frigus, & æstum,

atque

atque exuperantiam temporis,pati nequeunt,argumento est,quod Echinis euenit,habent enim id iam inde ab ortu naturæ,& pleniluniis vberius,& non quia per id tempus copiosiùs pascuntur,vt quidam putant,sed quod noctes tepidiores sint propter lucem pleniorem, calorem enim desiderant, quoniam frigori patent,vtpote quę sanguine careant;ex quo fit,vt æstate potiùs vbique vigeant, præterquam in Pirensi Euripo, nam ibi non minùs tempore hyberno probantur,cuius rei causa est,quòd tunc vberiùs pabulētur, cùm pisces per idem tempus ea loca derelinquant.]

Ita incrementum & decrementū conchyliorum à calore,calorem à maiori, & minori copia luminis repetit Aristoteles. quæ causa est, cur ligna cæsa luna crescente faciliùs quàm quæ decrescente cæduntur, putrescant, vt rectè notauit Mirandulanus lib. 3. contra Astrologos, c.5. Etenim crescente luna,minùs viget calor, maximéque abundant humores, qui putredini materiam, & causam exhibent,decrescente luna, diuturno lumine tum solis, tum lunæ, & longiori tempore dominante calore resoluti multi humores, & ligna fieri ficciora necesse est, quæ deficiente humore diutissimè perdurare opotret: aptè enim Aristot.lib.4 de gener.anim.c.2. [Sol(inquit) per totum annum hyemem atque æstatem facit,luna per mensem id agit, quod ita fit non accessu discessúque lunæ, sed alterum increscente luce, alterum decrescente,hinc per plenilunia,& nouilunia temporum commutationes frequentes, morborum incrementa, & decrementa, medicamentorúmque purgationes, vberiores, aut parciores. aliaque huiusmodi,quæ ad stabiliendas influentias passim proferri solent.] Quod verò scribit Aristot.lib.4 de gener. animal. c.2. [tempus esse humidius & frigidius decrescente luna] intelligo esse humidius quàm in plenilunio, non humidius quàm luna à sole discedente.

Præterea omnes rerū sublunariū mutationes, generationes, corruptiones, augmentationes, alterationes, primæ quatuor qualitates,calor,frigus, humor, siccitas,peragunt,omnes primas qualitates,lumine,& motu,cœlū progignit,vt vidimus c.3. Alias itaq; secretiores virtutes,cœlo nequidquā affigimus,id quod planum fiet, si ea,quibus potissimùm freti, minuti Philosophi nonnulli, huiusmodi cœlo virtutes attribuerunt,lumine & motu fieri posse docuerimus.

Dies enim criticos, quorum mira vis est in morbis & morborum curatione,non pertinere ad lunam, vel aliud astrum, vt quidam nuperrimè commenti sunt,docet Hieronymus Fracastorius libro de crisibus,c. 4. Ioannes Picus Mirandulanus lib. 3. contra Astrologos, cap.16.vel ex eo quòd septimus,decimusquartus, vigesimus, vel vigesimusptimus dies à contracto morbo sunt maximè critici, in quacumque tandem die lunæ, & in quodcumque astrum inciderint; non itaque à luna,nec ab astris dies huiusmodi expectamus,sed ex natura morbi, vel humorum, qui statas habent vices; non secus ac febres ipsæ, & certum incrementi & decrementi tempus ex propriis & intrinsecis initiis,quemadmodum animantes,& plantæ,& fruges.

Quod quibusdam locis aër insalubris,in aliis maximè sit salutaris,oritur,vt docet Hippocrat lib.de aëre,aquis,& locis,ex putrescētibus aquis,ex corruptis vaporibus intra terrę viscera inclusis,ex deprauatis exhalationibus,ex aliis malè olentibus,quæ noxios spiritus exhalant,inficiúntque aërem,& regionem,aut prouinciam aliquam,quibus quæ carent loca salutaria censentur.

Nec pestilentiæ alios habent ortus, quæ vbi aëri ipsi insederint,longè laté-

quę grassantur, si corpora solùm occupauerint non inficiunt, nisi contactu & afflatu, huiusmodi spiritus concitantur actione primarum qualitatum, prout in varias materias inciderint.

Neque ea quæ fiunt intra terræ viscera desiderant astrorum vires occultas, quamquam enim eò non pertingit lumen cœli, pertingit tamen calor lumine excitatus, per æstatem præsertim, excalefiunt enim partes terræ extimæ, quæ afficiunt intimas, in quibus procreantur metalla, & cætera huius generis. Faciunt ad rem, & spiritus calore excitati, & à contrario per antiperistasim retroacti ad ima terræ viscera, agendo enim, patiendoque fundunt multa naturæ opera ad vsum & ornatum mortalium. Quicumque pulegium agente cœlo asserit vtroque solstitio florescere, docere debet cur cœli potiùs quàm ipsius pulegij arcana vi florere velit, contra philosophiæ tabulas ab Arist. signatas sect. 20. problem. 21.

Æstus porrò maris res vna in vniuersa philosophia inenodabilis stellarum quoscumque occultos, & latẽtes laqueos eludit, atque perrumpit, Nam eædem stellæ, eademque luna, supero & infero mari fulgent, Tyrrhenum non concipit æstum, quem concipit Adriaticum mare. Extra Herculeas columnas secundùm littus Africæ, & meridiem versus, ad insulas vsque capitis viridis, quæ non longè absunt à tropico Cancri, nullum mare patitur incrementum vel decrementum, vt videre est in historia rerum Indicarum, lib. 2. c. 10. Idem mare ab iisdem columnis versùs Septentrionalem plagam magnos habet accessus, & recessus, sinus Mexicanus, & mare totum quod ad insulam Hispaniolam insulam Cumbam, Ciuitatem nominis Dei latissimè patet, totúsque ille Oceanus Septentrionalis ab æstu, vt scribunt Petrus Martyr, Gonzales de Ouiedo in summariis de rebus Indicis, quæ leges tom. 1. Historiæ rerum Indicarum, c. 2. immunis est & liber. Mare verò Sur, quod huic ex altera parte respondet, atque ita respõdet vt interposito breuissimo tractu terræ, vix 20. millibus passuum ab eo diuidatur, æstu vel agitantur vehementissimo, lib. 2. de historia rerum Indicarum, c. 10. Gonzales de Ouiedo & Petrus Martyr locis citatis. Id quod scribit Scaliger exercitatione 52. Franciscus Vicomercatus lib. 2. Meteor. com. 4. Oceanum Gallicum, ad fauces Garumnæ fluminis, inter Aquitaniam, & Hispaniam septem horis fluere, quinque refluere constat, non seruato lunæ ortu neque occasu: Denique quod tradit Aloysius Cadamustus, in suis nauigationibus quæ extant to. 1. rerum Indicarum, ad caput rubrum per 50. vel 60. millia passuum mare quatuor horis decrescere, octo excrescere, referri in lunam, & influẽtias non potest. Ad extremum illud etiam quæro cur luna non exagitat etiam mare Caspium, lacus, fontes, aquas omnes? An dicturus es id euenire, quia maria solũ hæc virtus petit, sicut magnes ferrum non alias aquas. at multi prætera fontes æstuare solent. nam Plin. lib. 2. natural. historiar. c. 97. tradit in Gadibus ad columnas Herculeas fontem esse, qui interdum cum Oceano augeatur, & minuatur, interdum vtrumque contrariis temporibus præstet; & in ripa Boëtis oppidum esse, cuius putei crescente æstu minuuntur, decrescente exundant, multáque alia huius generis refert Georgius Agricola lib. 3. de iis quæ è terra effluunt, fermè initio: Andreas Baccius lib. 1. de thermis, c. 24. Alber. de proprietate elementorum, tract. 2. c. 5. Hier. Barrius dialogo de fluxu & refluxu maris.

Quid habet ratus & sibi constans cœli motus, & natura, cum tanta æstus inconstantia, & varietate? cur è cœlo petimus causam æstus marini potiùs, quàm febris

febris & morborum omnium ? O ignaua & iners ratio, quæ in difficilem quoties locum incidit, ad latētes confugit cœli virtutes, cur non audimus Strabonem lib. 1. Solinum lib. 1. c. 25. Stoicos apud Plutarchum lib. 3. de placitis Philosophorum, c. 17. qui id totum in naturam maris referunt, [quemadmodum (inquit Seneca lib. 3 natur. quæst. c. 16.) quartana ad horam venit, quemadmodum podagra ad tempus respondet: quemadmodum purgatio, si nihil obstitit, statum diem seruat, quemadmodum præstò est ad mēsem suum partus, sic aquæ interualla habent, quibus se retrahant & quibus reddant.] Cur non audimus Alexandrum lib. 2. Meteororum, comm. 5. Ioannem Buridanum eodem loco, Andream Cisalpinum lib. 3. quæst. Peripateticarum, c. 5. Ludouicum Buccaferrum lib 2. Meteor. lect. 18. & 19. qui ex natura soli, cui mare incumbit, huius rei causas repetunt. [Sunt illic specus vasti (inquit Seneca, loco citato) sunt ingentes recessus, & suspensis hinc & inde montibus, laxa sunt spatia, abrupti in infinitum hiatus, qui sæpe illapsas vrbes receperunt, & ingentem in alto ruinam condidēre. Hæc spiritu plena sunt, qui nunc huc collisi, nunc illuc repercussi mare exagitant.]

Si cœlum malumus tantæ rei auctorem facere, cur non audimus Auer. lib. 2. Meteor. c. 2. Vicomercatum ibidem com. 5. Paulum Venetum in summa Meteor. c. 12. Albert. lib. de causis & prop. element. tract. 2. c. 5. Contarenum lib. 2. de elemen. Hieronymum Burrium dialogo de fluxu & reflexu maris, Mirandulanum lib. 3. contra Astrologos, c. 15. Scaligerum exercit. 25. & 52. aliósque permultos, qui lumine rarefactum mare à luna & cœlo redundare, & ebullire, cessante rarefactione, deferuescere & subsidere docuerunt.

Atque hæc quidem ambiguas & inconstantes esse cœli latentes vires & influentias quibus Astrologia omnis nititur, planè cumulatéque concludunt. Nos verò, qui multò plura Astrologis vltrò dare solemus, quàm ipsi probare possint, libenter recipimus præter lumen, & motum, alias secretiores, & abditas cœli vires, sed vt sobriè iis vtantur rogamus. Quod si fecerint, Primum quæ nondum definitè distinctéque norūt de stellarum viribus, pro certis & definitis non venditabunt. Deinde exploratam iam & perspectam cœli actionem non extendent ad plura quàm eius natura, vel experimētum patiatur, qui est Astrologis omnibus familiaris error. Denique vires quas colligunt ex eo quòd luna in fretis, in conchyliis, in arboribus, cœlis, in herbis, in hominibus morbo affectis, facere solet, non tribuent solis natalitiis astris, sed fatebuntur omnia astra in hæc inferiora agere non minùs quàm quæ ortui aut conceptui præesse dicuntur.

CAPVT SEXTVM.

Motum cœli non pertinere ad hæc vsque infima, &c.

ASTROLOGI non modò lumine, aliísque viribus arcanis, sed etiam motu in his inferioribus cœlum efficere multa contendunt, alterare aiunt aëris proximi partes, eúmque calefacere plus quàm natura ferat, trudere præterea ignis vicini partes deorsum, quibus æstum fieri maximum apud nos, & non paucas summo aëre exhalationes accendi, in cometas, in stellas

crinitas, & barbatas, in alia spectra, quæ non rarò è cœlo terrent mortales. Hæc ille.

Animaduerti hæc eadē placere Peripateticis nonnullis propter duo Aristot. loca difficultatis plenissima, quæ verbatim hic describimus lib. 2. cœli, tex. 42. [Calor autem ab ipsis (loquitur de astris) & lumen generatur attrito aëre ab illorum latione, nam natura aptus est motus ignire ligna, & lapides & ferrum; rationabilius igitur est id, quod est igni propinquius, propinquior autem est aër, veluti & in iis quæ feruntur sagittis, hæ.n.& ipsæ sic igniuntur, vt plumbei mucrones colliquescant, & quoniam hæ igniuntur, necesse est & eum, qui in circuitu ipsarum est, aërem hoc idem pati:]

Rursus lib. 1. Meteor. summ. 1. c. 4 extremo. [De facta autem caliditate (inquit) quam exhibet sol magis quidem secundùm se, & diligenter in iis, quæ de sensu conuenit dicere. Calidum enim passio quædā sensus est. Propter quam autem causam fit non talibus existentibus illis secundùm naturam dicendum est nunc. Videmus itaque motum, quod potest disgregare aërem & ignire, vt & quæ feruntur liquefieri videantur sæpe. Vt igitur fiat tepor & calor, sufficiens est efficere etiam solis latio tantùm, velocem.n oportet & non longè esse. Quæ igitur astrorum est, velox quidem, longè autem: quæ autem lunæ, deorsum quidem, tarda autem: quæ autem solis, ambo hæc habet sufficienter. Fieri autem magis simul cum sole ipso caliditatem, rationabile est, sumentes simile ex iis, quæ apud nos fiunt. etenim hic eorum quæ violentia feruntur, vicinus aër maximè fit calidus: & hoc rationabiliter accidit, maximè.n. motus solidi disgregat ipsum, & propter hanc igitur causam pertingit ad hunc locum caliditas, & quia ambiens ignis aërem spargitur motu frequenter, & fertur violentia deorsum.]

Quæ Philosophi loca multiplices habent explicatus, quos leges apud Alex. lib. 1. Meteor comm. 16. & 17. Auer. S. Thom Simplicium, Augustinum, Hispanum, Philalteum lib. 2. cœli, tex. 42. Philoponum, Olympiodorum, Vicomercatum, Caiet. Viennensem lib. 1. Meteor. summ. 1. c. 4. Albertum lib. 1. cœli, tract. 3. cap. 2. & lib. 1. Meteor. tract. 1. c. 10. 11. 13. Trimonem ibidem q. 7. Flaminium de Nobilibus, lib. 1 de gener. c. 6. Iacobū Zabarellam libro de calore cœlesti, à c 1. vsque ad 10. & lib. de regionibus aëris, commodior Aristo. explanatio, & quæ ad veritatem accedat propiùs mihi videtur pendere ex iis, quæ subiiciam.

Principiò igitur cœli motu deferri ad nos astrorum efficientiam, in confesso est, id tradit Aristot. lib. 2. de generat. t. 56. lib. 2. cœli, t. 20. id docet quotidianus vsus & experimentum.

Deinde fatemur exhalationes supremo aëre degentes vnà cum elementali igne, & aëre à cœlo circumferri, immò & atteri, & ad ignis formam præparari illius regionis æstu & agitatione cœlesti.

Detrudi præterea aliquas exhalationes inferiùs dum circumducuntur à cœlo, & aëri allisæ atteruntur, probabile ducimus, iaculari etiam fulmina, aliósque ignes è nubibus expressos, libenter recipimus.

Adhæc motu cœli ignis aërísque calorem foueri ac conseruari, eáque de causa non incongruè dici motu cœli, aërem & ignem calefieri, vltrò damus.

Postremò motum diurnum, quamuis nō sit solis proprius, sed octauæ Sphæræ, cùm tamen in sole maximè splendescat, qui suo ortu, & occasu dies, noctésque

que designat, iure merito soli potiùs quàm vlli aliorum astrorum tribui non inficiamur.

Atque hæc omnino Arist. tradere locis citatis longè verisimilius fit, quàm in absonas & imperitissimas sententias descendisse de attritu, & iaculatione ignis ad terras vsque;illa porrò verba libri primi Meteoro [Propter hanc igitur causam pertingit ad hunc locum caliditas] ad locum, de quo erat sermo, hoc est,ad summum aërem referenda sunt: non ad hunc locum in quo degimus.

Maneat igitur, cœli motum vsque ad supremum aërem pertingere, non inferius, ibique exhalationes aliquas excalefacere non aërem, neque ignem corpora natura sua calidissima, auctore Aristotele lib. 2. de gener.à tex.16.ad 24. idque voluisse solum Aristotelem, qui ait motu Solis atteri aërem & calescere, loquitur.n.de supremo aëre,in quo cometæ, aliáque id genus fiunt, non de nostrate ad quem motus Solis neutiquam pertingit.

CAPVT SEPTIMVM.

Non omnia,quæ cœlo continentur,ita à cœlo pendere, vt eo non agente,nihil agere possint.

PHilosophorum & Theologorum nonnulli ita omnia,quę cœlo subsunt, à cœlo pendere arbitrati sunt, vt eo non agente nihil cæterorum aut agere, aut pati, aut mouere, aut moueri, aut à contrariis dissolui, aut à propriis causis generari posset.Ita Soncinas libro 12.Metaphysices,q.13.Dominicus de Ilandria lib.8. Met.q.1.a.1. Dominicus à Soto, lib.2.Physicorum,q.4. conclus. 1. & lib. 2. sent. d. 48.q.2.a.2.Chrysostomus Iauellus lib.12.Met.q.13. Iandunus lib.1.cœli,q.1.lib.12.Met.q.13.Pauisius disput. 4.Met.c.9.& 10. Gaspar Contarenus lib.2.de elementis, qui sicut lumen à sole,ita res omnes sublunares à cælo perpetuò conseruari, eòque sublato ne momento quidem temporis cæterorum quidquam permansurum docet. Ioannes Bauonius in 2. dist. 15. q.1.ar.4.Ægidius in 2.d.14.q.3.dub.2.literali, Ferrariensis 4.contra gentes,c.97. §.aduertendum tertiò. Dominicus Bagnes 1.parte q.66.a. 3.dub.1.Medina & Corradus 12.q.109.ar.1.Capreolus in 2.d.14.q.1.ar.2.conclus.2. a. 3. extremo. Claudat agmen S.Thomas 1.2.q.109.ar.1.in c.[quantumcumque ignis habeat calorem perfectum, non tamen alteraret, nisi per motionem corporis cœlestis.]

Idem q. 5. de potentia Dei, a. 8. in c. [Elementa (inquit) agunt in virtute corporum cœlestium,& corpora cœlestia agunt in virtute substantiarum separatarum, vnde cessante actione substantiæ separatæ, oportet, quòd cesset actio corporis elementaris, sed sciendum quòd corpus habet duplicem actionem, vnam quidem secundùm proprietatem corporis, vt scilicet agat per motum, (hoc enim proprium est corporis vt motum moueat & agat) aliam autem actionem habet secundùm quod attingit ad ordinem substantiarum separatarum, vt participat aliquid de modo ipsarum: sicut naturæ inferiores consueuerunt aliquid participare de proprietate naturæ superioris, vt apparet in quibusdam animalibus, quæ participant aliquam similitudinem prudentiæ, quæ propria

propria est hominum. Hæc autem est actio corporis, quæ non est ad transmutationem materiæ, sed ad quamdam diffusionem, similitudinis fermè in medio, secundùm similitudinem spiritualis intentionis, quæ recipitur de re in sensu, vel intellectu, & hoc modo sol illuminat aërem, & color speciem suam, multiplicat in medio. Vterque autem modus actionis in istis inferioribus causatur ex corporibus cœlestibus, nam & ignis suo calore transmutat materiam ex virtute corporis cœlestis, & corpora visibilia multiplicant suas species in medio virtute luminis, cuius fons est in cœlesti corpore, vnde si actio vtraque corporis cœlestis cessaret, nulla actio in istis inferioribus remaneret, sed cessante motu cœli, cessabit prima actio, non secunda, & ideo cessante motu cœli, erit quidem actio in istis inferioribus, illuminationis & immutationis medij à sensibilibus, non autem erit actio, per quam transmutatur materia quam sequitur generatio & corruptio.] Hæc S. Doctor.

Rursus quodlib. 6. q. 4. ar. 19. [Ideo (inquit) primum cœlum, scilicet empyrcum, singulariter per suam quietem influit, hoc autem est proprium huic corpori quòd influat absque motu, inquantum est supremum, attingens quodammodo ordinem substantiarum spiritualium] pro vt Dion dicit 2. de diuinis nominibus. quod diuina sapientia coniungit principia secundorum finibus primorum. Audiunt hanc inferiorum, superiorúmque causarum colligationem naturalem libentibus & gaudentibus animis Genethliaci, cùm. n. ad affectionem vnius cuiusque tantorum virorum sententiæ, cum proximis causis astra & cœlum venire necessariò dicuntur, ita vt cessante cœlo proximæ causæ efficiant nihil; perbelle Astrologiæ fundamenta iaci existimant, quæ ex constitutione cœli, stellarúmque configuratione quidquid futurum vmquam sit, longè antè & præsentiri, & prædici posse profitetur.

Cæterùm nihil est, cur magno huic Philosophiæ loco Genethliaci confidant, causas enim sublunares ab æternis, & cœlestibus pendere, bifariam intelligi potest; vno quidem modo secundùm ea, quæ mundo elementari communia sunt vniuersim, & sic omnes inferiores causæ aptè à superioribus, & cœlestibus ducuntur.

Duobus .n. modis intelligi potest quod Auctores citati aiunt. Primum ita hæc inferiora à superioribus pendere, vt hæc sine illis diu perdurare non possint, quod verissimè dicitur. Nam si quiesceret cœlum, hemisphæriū, in quo sol consisteret, sine dubio æstuaret, breuíque omnia occuparet ignis, alterum verò nimio frigore, & ipsum dissolueretur. Propterea sapienter Aristot. libro primo Meteororum, cap. 2. scribit [à superioribus lationibus omnem huius mundi virtutem gubernari.] hoc est, ordinatè conseruari & disponi. & lib. 8. Phys. c. 52. & aliis. Iterum lib. 2. cœli, tex. 20. euidentissimis rationibus euincit, necessitatem alicuius principij sempiterni vnde pendeant, quæ nunc mouentur, nunc quiescunt, ordo namque in statis vicibus, & motus, & quietis, & generationis, & corruptionis, ferè cœlitus administratur, nec posset ita rerum vicissitudo, quam videmus perstare, nisi Solis, qui astrorū obtinet principatum, tum accessus modici, tum recessus, & frigoris, & caloris modum temperaret.

[Quoniam autem (inquit Aristoteles lib. 2. de generat. tex. 56.) suppositum est & demonstratum, continuam esse rebus generationem, & corruptionem, dicimus autem lationem causam esse generationis, manifestum est, quod vna existente latione non contingit fieri ambo, quia contraria sunt, idem enim, & similiter

militer se habens semper idem natum est facere. Quocirca generatio erit semper, aut corruptio: oportet autem multos esse, & contrarios motus, aut latione, aut inæqualitate, contrariorum enim contrariæ sunt causæ; ideóque non prima latio causa generationis, & corruptionis est, sed quæ secundùm obliquum circulum, in hac enim & continuũ vnum est, & moueri duobus motibus, necesse enim si erit semper continua, generatio, & corruptio, semper aliquid moueri, vt non deficiant ipsæ transmutationes, duobus autem, vt non solùm contingat alterum.]

Infra textu 58. [Apparent autem (inquit) secundùm sensum confessa, his quæ à nobis dicta sunt. Videmus enim quòd adueniente quidem sole generatio est, recedente autem corruptio, & in æquali tempore vtrumque, æquale enim tempus generationis & corruptionis, quæ secundùm naturam, sed contingit sæpe in minori corrumpi, propter ad inuicem confusionem. Inæquali enim existente materia, & non vbique eadem, necesse est generationes inæquales esse, & has quidem celeriores, illas autem tardiores. Quocirca accidit propter horum generationem, aliis fieri corruptionem, semper verò, vt dictum est, continua erit generatio, & corruptio, & nunquam deficiet propter eam quam diximus causam.]

Deinde anni tempora, rerúmque vices non fierent sine definito quodam cursu, recursúque Solis, vt idem notauit locis citatis. Vnde Marcus Tullius lib. 2. de natura Deorum, [Sol (inquit) inflectens cursum tum ad Septemtrionem, tum ad Meridiem, æstates & hyemes efficit, & ea duo tempora, quorum alterum hyemi senescenti adiunctum est, alterum æstati, ita ex quatuor temporum mutationibus, omnium, quæ terra, maríque gignuntur initia, causæque ducuntur. Hæc itaque sapientes viri aiunt, quando aiunt à superioribus causis gubernari inferiores, sublunares causas ita à cœli efficientia pendere, vt eo cessante cæterorum nihil agere possit.]

Adhæc quia rebus animatis generatim magna vi caloris opus est, vt generentur, ideo dixit ille lib. 2. Phys. text. 26. Sol & homo generant hominem, calor autem bona parte à cœlo proficiscitur, ideo nonnihil auctores citati procreationem animantium cœlo tribuerunt. Sed hoc quid ad Astrologiam? quæ omnia ex astris deducit?

Tandem pleraque sunt in arboribus, in segetibus, in herbis, in fodinis, in aquis, in meteoris, in aliis, quæ certam cœli temperiem postulant, nec fiunt nisi certo anni tempore, & quibusdam dominantibus astris; propterea cœlum in ordinem generalium causarum referre potuerunt summi viri, nec propterea cœli efficientiam rebus omnibus sine idonea ratione, vt Genethliaci, temere admiscent.

Altero modo intelligi potest cessante cœlo cæteras causas efficere nihil, hoc est, sublata cœli conuersione, vel actione, nihil omnino, quod sub cœlo fit, posse vel breui tẽpore subsistere; vel aliquid operis efficere. Id Cardanus, id Bellatius, id cæteri clamant Astronomi. Incerta sanè res, & dubia non parũ.

Primò quidem id non probatur S. Thomæ, quem suæ sententiæ patronum adsciscunt opusculo 10. art. 8. quæst. 5. de potentia à 10. ad 8. quodl. 6. quæst. 8. art. 19. non Scoto in 2. dist. 14. quæst. 3, extrema, non Ricardo ibidem art. 2. quæst. 6. non Durando, in 2. dist. 14. part. 2. q. 3. num. 11. non Henrico quodl. 11. quæst. 15. quodl. 14. quæst. 1. non Gulielmo Ochamo in 2. quæst. 23. §. quantùm

ad generatam per putrefactionem; non Gabrieli in 2.dist.14.quæst. vnica.dub. vlt. non Herueo quæst. 5. de natura cœli, ad 5. ad 7. ad 12. ad 14. ad 25. non Alexandro Aphrodiseo, si malunt in philosophorum foro causam agere, quam in Theologorum lib. 3.naturalium quæstionum, cap.4.apud Simplicium, lib.2. cœli, text.13. Simplicio ipsi eodem loco, & text.20. non Philopono aut Buccaferro lib. 2. de generatione, text.56. non Achillino lib.4. de orbibus, dubio vlt. non Philalteo lib.1. cœli, text. 27. non Mirandulano lib. 22. 23. & 24. de euersione singularis certaminis, non Scaligero exercitatione 52. non aliis innumeris.

Deinde quis dicat lapidem, vt sit vel ad semihorulam, egere cœlo? nónne ab elementis quibus constat, conseruari posset tantisper? num omnia ita à causis extrinsecis pendent, sicut lumen à sole? Nónne filius superstes sæpe est patri? num non perseuerat lapis sublatis etiam causis, quibus procreatus fuit, ac si sine cœlo esse potest aliquo tẽpore, cur non & ad centrum tendere, sine cœlo? non enim indigentior est naturalis actio, quàm subsistere naturaliter cum suis facultatibus integris: dicésne ingenti fragore ruentem è sublimi lapidem subsistere repente medio aëre? si in nihilum redigeretur cœlum? Multiplex est cœlum, quo potissimùm sublato dices subsistere lapidem?

Præterea humectandi vis inest aquæ per se, & ex naturæ principiis. negas? id docet Aristoteles lib.2.de generatione, text.23. id euincit experientia. Si vestis ad eam quantum oportet admoueatur, quid opus est cœlo vt madefiat? nónne par humiditas est, quæ in aqua, ex aquæ natura, non à cœlo procedit, & quæ in vestem debet immitti? cur igitur humor vestis à cœlo, aquæ non item dependet?

Age verò nónne causa quælibet per se præstare potest effectum, quem in se continet? nónne continet id omne quod eius perfectionem non excedit? calor porro ligni superátne calorem ignis? cur igitur tali causæ talis effectus ex æquo non respondet? sed postulat præterea actionem cœli? ergo nec stipulam incensa fornax, nisi cœlo concurrente comburet? talia iactant Astronomi, & si non credimus indignantur; indignentur licèt, à nullo impetrabunt fidem.

Libenter sciscitarer ex iis qui omnium rerum causas è cœlo deducunt, an id omne rei cuiúslibet causam dicant, quod simul cum illa in hac rerum vniuersitate existit, an id solum, quod efficit rem cuius est causa? Si rebus omnibus quæ sunt, faciunt nomen causæ commune, quis eos ferat? Si autem non quodcumque est causa, sed id solum, quod sua vi rem efficit, cuius est causa, videndum etiam atque etiam an cœli virtute res omnes sint. Ratio porro effectus aperit sine dubio suam causam. Dicimus lucem effici à sole, propterea quòd recedente sole lux perit; accedente sole, coruscat. Id itaque efficienter rem antecedit, quo sublato, res vel non stat, vel non fit: quo debilitato imminuitur effectus, quo alio, & alio modo se habente, aliter, & aliter res fit. At quoquo modo se cœlum habeat, in terris multa fiunt, vno semper & pari modo, sub quacumque cœli constitutione, quæcumque fulgeant astra, vbicumque sol existat: ignis semper exurit, aqua madefacit, lapis è sublimi descendit, vulnus interficit: non pertinent igitur hæc ad cœli efficientiam, sed ad proximas rerum causas, & cum exitu coniunctas.

Postremò conuenimus pridem cum Genethliacis, nihil è cœlo requirendum esse eorum quæ causæ proximæ per se præstare possunt, exigo nunc conuentionis

Digitized by Google

nentionis fidem: aridæ ſtipulæ imponantur igni magno: cur earum exuſtio. cœleſtem opem deſiderat? An quia ordinis optimi ratio poſcit, vt inferiora ſuperioribus ſubdantur? verum id quidem, quoad partes vniuerſi, quoad elementa generatim, quod paulò ſuprà docuimus; particulatim fallit, nam aqua vt madefaciat, operam non poſtulat ignis elementaris, quamuis excelſior ſit, neque hominis, quamuis ſit præſtantior.

An quia præcipuum in vnoquoque genere, quale eſt cœlum in ordine reliquorum corporum, cauſa eſt cæterorum? At Ariſtot. lib.2. Met. text. 4. docuit, quòd in vnoquoque genere cauſa ſit reliquorum, id eſſe omnium in eo genere maximum. non item hæc viciſſim reciprocari, & aurum metallis præſtat omnibus, eorum verò cauſa nequaquam eſt.

An quia circularis motus cæteris prior eſt, auctore Ariſtotele lib.8. Phyſic. text. 75. ſemoto priori nihil, quod poſterius ſit permanere poteſt? Nihil certè ordinatè, & vt oportet, nihil diu, & longo tempore, quomodo id intelligunt Auctores citati, & nos ſuprà explicauimus, id ſolùm conficit ratio, qua Ariſtoteles docet, motum circularem eſſe primum motuum.

An quia ſol in mundo eſt id quod in animante cor, ſine quo nihil fit actionis? nonnulla quidem, ſed non omnis eſt cordis, & ſolis ſimilitudo, eſt enim cor fons præcipuus caloris, qui ad cerebrum dimanat: ſol fons luminis, & magna ex parte caloris, non tamen omnis: ignis enim calefacit etiam abſente ſole: non igitur à ſole eſt omnis facultas agẽdi, ſed permulta, ſicut nec omnis motus eſt à corde, quod teſtatur S. Thomas quæſt. 5. de potentia à 10. ad 8. Cur igitur à ſole petimus omnes affectiones? proprium eſt Dei optimi maximi adeſſe omnibus rebus, & cunctis cauſis opitulari.

An quia duo ſunt cauſarum genera: aliæ perfectæ & principales, aliæ adiuuantes & proximæ, cuiuſmodi ſunt omnes ſublunares, & noſtrates, quæ ſine principalibus facere poſſunt nihil? cur obſecro calor caloris, equus equi, non dicitur cauſa perfecta & principalis? àn vnus calor non eamdem naturam habet ac alius? quid requiris aliud ad cauſam perfectam, quàm vt ſit eiuſdem naturæ cum eo quod efficit? cur cœlo tribuis omnes perfectæ cauſæ numeros? cur negas calori quando calores progignit?

Quare cùm nullam afferant, nec afferre poſſint idoneam rationem, cur in cuiuſcumque operis communionem cœlum ſit accerſendum? nihil incertum magis, quàm cauſas inferiores nihil efficere non concurrente cœlo, eo ſenſu quem volunt Aſtronomi.

CAPVT OCTAVVM.

De elementorum conſeruatione.

PROBAT Bellaritius quæſtione ſecunda, articulo primo, elementa omnia ſubiici cœleſtibus corporibus; damus id quidem libenter, ſed illud manifeſtum non eſt, quod ſubdit, cùm elementa contrariis viribus inſtructa inter ſe perpetuò pugnent, niſi agente cœlo continerentur in

officio, fore vt mutuo se perderent, & ex quorumdam generatione aliorúmve corruptione nimirum procedente, vniuersum interiret.

Id fortasse locum habet in iis quæ contrariis constant, [desiderant enim, quod Aristoteles vidit libro 2. de Anima, text. 38. aliquid, à quo contineantur prohibeantúrque, ne ad interitum vsque pugnent, & deseuiant; at elementa, quæ certis detinentur interuallis, quæ magna quadam mole consistunt, quæ mira sibi proportione respondent, quæ suas operandi, resistendíque æquales vires obtinent, quæ generationis & corruptionis statas vices habent, non egēt aliquo extrinseco à quo conseruentur, tueri se suis viribus possunt abundè; non enim pugnant, nisi in confinio, vbi magnæ non sunt timendæ corruptiones, paruæ autem & quasi subitæ excursiones in alienas regiones, ne longiùs serpant, integrum elementum obstat, frangítque contrarij irruptiones mole sua, naturali vi, & facultate debilitantur: præterea contrarij vires, quò longiùs à suo principio recedunt.]

Quin etiam ita elementa disposita sunt, vt vnumquodque cognatum & affine sit ei, cui est confine, altera enim semper qualitate ei coniungitur, magnáque raritatis & densitatis proportione: vbi porro vna est contrarietas, in certa raritate & densitate magna est agendi & patiendi æqualitas & proportio. Non constat igitur cur elementa nequeant se tueri à contrario sine cœli præsidio, cùm exæquatis omnium iuribus cur vnum alterum extinguat causæ sit nihil.

CAPVT NONVM.

Materiam non præparari ad formas à cœlo solo.

PLACET Genethliacis à cœlo præparari omnem materiam ad formas suscipiendas, idque cœlum efficere vel per se solùm, vel vtendo ad id aliis causis vt instrumentis. Vtrumque nobis displicet, & displicere oportet omni Philosophorum Senatui.

Atque vt à priori membro faciamus initium, omnis generatio naturalis, vel est perfectorum, vt hominis, equi, ficus, brassicæ; vel imperfectorum, seu sponte nascentium, vt vermium, pulicum, &c. Vt priùs agamus de perfectis, in eorum procreatione non tantùm à cœlo aio materiam instrui ad formam, sed etiam à causis proximis, & vniuocis: completa enim dispositione, nouam oportet introduci formam, priore depulsa, non enim manere potest prior peracta dispositione contraria, nec materia omni forma carere: superest igitur vt noua inducatur, at à solo cœlo non inducitur forma perfectorum, & quis vidit vnquam procreari equum sine equo & equa? at bouem sine boue? aut leonem sine leone? quid ad hæc Astrologi enarrabunt? ne Aium haruspicinæ auctorem in Hetruria? proferent Deucaleoneos lapides ex fabulis? dignum patella operculum.

Sed ne præcipuè quidem materia præparatur à cœlo, quod ostendi potest hoc ferè modo; licèt efficientia cœli quolibet tempore vniusmodi non sit: constat enim ex multorum syderum viribus non parum dissimilibus, vno tamen

Digitized by Google

tamen eodémque loco vniusmodi est & sibi similis. Vnde igitur adfertur diuersitas in eodem loco? tritici, lolij, auenæ, vitis, vlmi, oleæ, mali persici, & nucis.

Vnde in eâdem materia diuersæ partes, os, caro, neruus, vena, arteria, nulli tendones? non nisi ex proximis & contiguis causis; ab his itaque, tanquam à potentioribus, præcipuísque adornatur materia. Quod ipsum & alia ratione efficitur; materia siquidem non momento, sed aliquo temporis interuallo præparatur ad formas; quandiu fouendum est Gallinæ ouum? priusquam includat pullum? quot dies semina delitescunt, antequam germinare incipiant? Omne quod mouetur, tempore aliquo mouetur, auctore Aristotele 6. Physicorum, text. 37. nec formam, quæ habet contrarium, induci in instanti docuit idem libro 8. Physicorum; at toto aliquo tempore non vna est stellarum configuratio, nec vna cœli vis, & efficientia; quo itaque modo astra prosequuntur inchoatum materiæ ornatum? aut qua ratione non dissoluitur à sequenti, & contraria constitutione syderum, quidquid priori horoscopo inchoatum fuerat: vt prorsus nihil videatur cœlum materiæ suppeditare quo ad formas suscipiendas præparetur, sed à sublunaribus causis omnia illi præstari quæ ad inducendas nouas formas sunt necessaria.

Dabo & alteram rationem Astrologis soluendam ex iis, quæ per idem tempus & locum consueuerunt progigni: sicut homines, equi, columbæ, canes, agni, sues, brassicæ, ficus, vites, frumenta, legumina, fraga. Quid iis magis diuersum? quantò maior cum iis vel omnibus vel nonnullis dissimilitudo naturæ, quàm cognatio? Non enim quantùm ab equo differt triticum, tantùm cum equo conuenit, sed longè magis differt quàm congruat. hæc discrepantia cùm non à materia nuda, quæ vna est omnium sublunarium rerum proficiscatur, nec cœlo tribui possit, cùm eodem tempore & sub eodem astro, eâdémque hora vtrumque ortũ ponamus; à proximis equi & tritici causis nascatur oportet. Deponenda igitur necessariò est Astronomorum sententia, in præparatione materiæ præcipuas partes agere cœlum.

Id quod magis adhuc conspicuum fiet ex Solis actione, quam esse omnium astrorum validissimam docet Ptolemeus libro primo capit. 4. in æstate præsertim, at quam plurima nascuntur intra eandem regionem, eundémque locum, sub idem tempus perfectorum genera dissimillima, in quibus plus valent reliquæ causæ ad dissimilitudinem, quàm Solis vis maxima ad similitudinem; Cedant igitur astra proximis causis, & viribus impares cedant valentioribus.

Accedat his ratio manifesta, quæ neminem patiatur hoc loco errare. Perfectorum generatio fit, aut ex semine, aut ex surculo satiuo vel insito, semini ferè tota temperies & virtus insita est ab iis, à quibus funditur; est enim quid à viuente decisum, & tale, quale id, vnde decisum est. Quod multò magis quadrat in surculum, qui pars viuens & viuentis est, quo excinditur, trahit autem alimenta surculus. Idem de semine iudicium est, in suum temperamentum, quod ab arbore vnde decisum fuit, desumpsit alimentum, inquit Aristoteles lib. 2. de Anima, text. 45. patitur aliquid ab eo quod alitur, sed non hoc ab alimento, sicut neque faber à materia, sed ab illo hæc. Superat ergo natiua vis aduentitiam & cœlestem, secus si fiat, arescit surculus, aut putrescit.

Hactenus de perfectis. Quid de imperfectis? animalculis, herbulis, lapidibus, metallis, fruticibus, quæ ab vniuocis causis non proueniunt, & natiua

potiùs quàm satiua sunt, de quibus Aristoteles lib. 2. de generat. animalium, cap. 1? Idem fermè iudicium est, quod de perfectis; nam & in iis plerumque plus differentiæ quàm affinitatis est: generantur tamen per idem tempus, eodem loco, eodémque præside astro, vt euidens sit eorum diuersam procreationem, & naturam non posse in cœlum & sydera reuocari.

Quin terra etiam, quam locis quibusdam totam saxeam, aliis argenteam, aliis ferream, vel aromaticam cernimus, non agnoscit huiusce ornatus cœlum auctorem. Nam & ipsa spectat varia sydera, nec propterea variè imbuitur, sed vno & eodem modo. Cur sydera varia variè non afficiunt huiusmodi terram? Quin iisdem locis, vbi auri argentíque fodinæ, vbi lapicidinæ, vbi inexhaustæ venæ visuntur, animantes, variæ stirpes, herbæ multiplices; vt necesse sit fateri, aut horum varietatem non esse à cœlo, si eodem modo ea loca semper spectet, aut totius regionis vniusmodi temperamentum, lapideum, ferreum, non esse à cœlo, si variè ad eam se habeat. Eligant quod voluerint Genethliaci, tanta enim varietas consentire nequit cum aliquo cœli statu, vna & sibi similis temperies non potest à varia constitutione syderum proficisci.

CAPVT DECIMVM.

Specificæ effectuum naturæ non proueniunt à cœlo.

RES omnes aut natura diffident inter se, &, vt aiunt, specie aut accidenti aliquo, & qualitate, vtramque discrepantiam à proximis causis ducere originem potiùs quàm à cœlo, si ostenderimus, iacebũt omnia, quæ de apparatu materiæ à cœlo dilapso tradunt Genethliaci.

Et quidem, vt à priori ordiamur, nascuntur hyeme animalia plurima, quibus multò vberior calor inest, quàm quẽ in aëre experiamur è cœlo dilapsum; in æstate item fructus, herbæ, frutices, fruges, proueniunt multæ, in quibus longè plus est frigoris, quàm quod descendit de cœlo: quanta siccitas per idem tempus, at humidissima plura æstate quoque progerminant: experimúrque fœliciùs ea prouenire, quibus ex irrigatione crebra per riuos humor accedit, copiosior arescente cœlo, quàm quæ vberiùs perfundit cœlum in maligna terra. Quid hyeme, aut vere humidius? Multa tamen vtroque tempore nascuntur siccissima, quibus ab humidissimo cœlo non paratur materia, sed ab aliis causis.

Præter calorem, inquiunt, humiditatémque Solis & Lunæ, quibus aër afficitur, manifestò per temporũ vices, sunt aliorum syderum vires arcanæ, quæ licèt spargantur per aërem, eum tamen non semper imbuunt calore, vel frigore, humore vel siccitate, sed iis solùm rebus has qualitates impartiuntur, quæ sibi naturæ quadã cognatione, & sympathia coniunguntur. Quare efferuescente solis æstu possunt frigida plurima procreari per tacitã alterius syderis vim, frigidúmque afflatum, qui vberius frigus profundat, quàm proximæ causæ, sed certis quibusdam rebus, non omnibus.

Verùm ne cum Genethliacis rursus de abditis syderum viribus litigemus, de quibus suprà, largiamur nos vltrò, quod Aduersarij probare nequiuerunt: non

Digitized by Google

non negabunt tamen cùm rem aliquam circumstant extrinsecus; duæ causæ, vna caloris, altera effectrix frigoris, ambarum actiones se mutuò impedire ac frangere, vincere autem vehementiorem. Nascetur igitur frigida frutex, dum tropicum Cancri sol, & frigidum sydus obtinet:de quibus Ptolemeus lib. 1. cap. 4. Et Saturnus præsertim, qui omnium est frigidissimus,vt idem scribit ibidem longe plus illi caloris impertiet Sol,quàm frigoris Saturnus;tum quia Solis efficacitas maxima est, auctore Ptolemeo lib. 1. cap. 4. tum quia etiam si par esset Solis, & Saturni vis, tamen acrior est in agendo calor quàm frigus. Non extrinsecus igitur frutici aduenit frigiditas, sed à semine, quod naturali vi frigidum est, & potens externis impressionibus resistere: ita vt intereat priùs quàm calidum inducat temperamentum.

Hûc accedit, quòd si quando frigidum sydus,vt Saturnus, dum est in Cancro possit cum Sole contendere,aut etiam Solem vincere,id tamen facere non potest, quando longiùs à nobis recessit: non sanè æstate Saturnus semper in Cancro existit,aut aliæ stellæ frigidæ, quarũ congressus aduersùs Solis æstum Saturno ferebat opem: absunt nonnunquam in Capricorno: distrahuntur ad alia signa, impediuntur ab aliis calidis astris, vt non possint cum Solis, aliorúmque syderum ardore contendere: semper ac perpetuò frutices quidam frigidiores in æstate progerminant, semen igitur frigidam fruticis substantiam constituit, non inconstans & vana syderum vis.

Quod de frigidis diximus,intellige de calidis,de humidis,de siccis,quorum caloris, humoris, siccitatis, nisi pars magna aliunde accederet, quàm à cœlo, multa forent, quæ variatis astris gigni non possent singulis annis. Nemo vberes annos, & steriles: agrorum infœcunditatem, & vbertatem pro frugibus noxia, fructibúsque cœli temperie, aut intemperie nobis obiiciat; nulla enim est cœli intemperies, sub qua triticum non hordeum, aut legumina, aut pulegium crescat, exuberat quidem genus vnum, magis vno tempore, quàm alio; omnes tamen fruges singulis annis progerminant, quod sanè non contingeret, si stellarum vi pubescerent, potiùs quàm propria, & innata virtute, vt ostendimus.

CAPVT VNDECIMVM.

Quæ rebus adueniunt, non aduenire à cœlo, &c.

NEQVE verò ex tanta rerum dissimilitudine specifica ostendi solùm potest,minus in rebus esse ab efficientia cœlesti, quàm à sublunari, sed etiam ex iis,quæ propria sunt, singulis sub eadem specie comprehensis; & quidem ea, quæ vniuscuiusque rei naturam specificam sequuntur, non à cœlo petenda,sed à causis sublunaribus euicimus superiori capite. Iustam magis dubitationem habent illa, quæ singulis accidunt, & non comitantur speciem, de quibus nunc differere ingredimur, sed res fiet exemplis illustrior.

Prouenuint eodem hortulo lactucæ plurimæ:nullæ aliis sunt planè similes, in foliorum numero,ac latitudine,in colore,in sapore, in tyrso,minus,aut magis oblongo,crasso,obtorto,in magna conueniẽtia maxima cernitur diuersitas.

Quo obsecro pacto? vnum & idem cœlum tantam præstat rerum diuersitatem? cur non fatemur in iis euariandis magnam esse vim terræ, immò & glebæ, valere etiam situm, semen, irrigationem, & alia huiusmodi?

Quid de satiuis loquor? in viticis, in mericis, in vacciniis, in ligustris, in quouis alio natiuorum genere quanta diuersitas, quanta in eodem prato varietas eiusdem herbulæ? nihil de iis, quæ putri materia fiunt: nihil de piscibus in eodem lacu dico, quæ sole clariùs testantur singulorum discrimina, & proprietates proximis deberi causis potiùs quàm cœlo?

Iam verò inter equos, inter boues, inter asinos quanta intercedat discrepantia, stabularij etiam & agasones norunt: hanc varietatem à proximis oriri causis hoc modo conficio.

Sublunarium causarum vis & facultas non est res aliqua generalis, sed singularis, & cuiusdam modi, quare & actio quæ inde proficiscitur, siue vna & simplex sit, siue ex multis collecta, non commune quid, sed singularis, ac definita sit oportet: & quoniam actio vna eadémque res est cum effectu, necessariò fit, vt effectus certus & definitus sit, propterea si calor magnus est, calefacit multùm, si modicus, parum: denique modò pleniùs, modò parciùs, prout vberior vel tenuior fuerit, fundit calorem.

Quæram & illud, effectus qui subest efficientiæ causæ sublunaris sítne res aliqua communis, & vniuersa, an singularis & definita? Non dicent esse communem, effectus enim in genere sub nullius cadit efficientia; præterea id quod fit, qua parte fit à causa hac definita, aut est paruum aut magnum, aut neutro modo: si paruum, aut magnum vniusmodi est & definitum; si neutro modo, aut nihil est, aut sola cogitatione est.

Quid quæso est effectum à causa produci? nisi ab ea accipere suum esse, quod esse cùm sit capax cuiusdam modi, siue secundùm qualitatem, siue secundùm vigorem, siue secundùm virtutem, pugnantia omnino sunt: effectum habere esse à causa, & non habere modum vllum, seu non habere esse terminatum & definitum.

Denique non sunt duæ res: effectus & hic effectus; quo itaque modo causa efficit commune quid, non tale ac definitum, si id quod à causa prodit singulare est, & vnius modi, varietas, quæ inter res eiusdem generis, vtputà inter equos, boues, leones cernitur, velint nolint Astrologi, non à cœlo, sed à proximis causis proficiscitur.

Hoc ipsum explico obiter: Nam ignis vel potest à cœlo impediri ne calorē efficiat pro modulo caloris sui, vel impediri non potest. Si primum; vel ita cœlum inhibet ignem, vt nullum penitus edat calorem, & aliquando esset ignis stuppæ proximus ne combureret, quo quid magis absurdum? vel prohibet ne hunc fundat calorem vel talem, & quoniam nullus esse potest calor, qui non sit vnius, vel plurium graduum, non sit definitus & singularis, rursus relabimur ad ignem, qui stuppam non exurit, vel denique cœlum obstat, ne ignis fundat calorem octo graduum, quot ipse habet, non autem impedit, ne proferat calorem, vt quatuor, aut etiam minorem, & tunc minor calor ab alio longo interuallo diuiditur, causa igitur proxima est: multitudo, & varietas effectuum singularium, id quod institueramus dicere. Si secundum, id est, si cœlum non potest inhibere, ne ignis suam obeat actionem, non pertinet ad cœlum singularium effectuum multitudo, & discrepantia, sed ad proximas causas, à quibus

cùm

cùm probatum ſit, eſſe etiam diuerſitatem rationum, & ſpecificam, nihil omnino eſt in effectu, quod à proximis cauſis non proficiſcatur.

Verùm ne in propriis ſeorſim & communibus hæreamus, cùm obiicere poſſint vtraque ab vtriſque ſimul pendere cauſis cœleſtibus, & ſublunaribus, ſed magis à cœleſtibus, vt omnis ad effugiendum aditus præcludatur, illud vrgeo, ſiue cœlum arcana vi agat, ſiue lumine, & motu, cùm multifaria eius efficientia variabilis ſit, quo pacto ſit præcipua ratio eorum, quæ perpetuò gignuntur; & vno definitóque modo, cùm ob varios acceſſus, receſſus, congreſſus, ſyderum, quorum alia frigida, alia calida, alia ſicca, alia humida, nunc frigus, nunc calorem, nunc ſiccitatem, nunc humorem cœlum in hæc inferiora fundat, quî fit, vt ope cœleſti ignis perpetuò calorẽ promat? num frigida quoque cœli efficientia calefacit, ô licentiam iocularem! num ſemper calida aſtra præpollent frigidis? frigida igitur nihil cœlo, omnia debent proximis cauſis. num frigida vis cœli, frigida, quæ ſunt: calida petit calida? ſicut magnetis virtus ferrum optat, cum quo naturæ illi cognatio magna intercedit, non argentum aut aurum, nónne pudet Aſtrologos hæc dicere: Primò enim hinc fit, illos è cœlo definitè nihil poſſe effari, propterea quòd vis omnis, quæ cœlo defluit à cauſis ſublunaribus diſtrahi, diſſolui, extingui poſſit. Deinde in rebus efficiendis potiores cœli partes non eſſe. Denique nihil à cœlo progigni, ſed ab aliis cauſis quod perfectum eſt aliqua qualitate imbui poſſe. nam vis frigifia aſtri ſi petit frigida non calida, quæro à quo res illa frigida effecta ſit frigida? Si à ſtella non igitur petit, ſed efficit frigida. non petit frigida ſolùm, ſed calida potiùs, quæ ſola frigeſieri poſſunt, ſi ab alia cauſa quemadmodum magnes non afficit ferrum, ſed trahit, quod ab aliis cauſis eſt confectum, friget cœlum, cauſæ enim ſublunares ſine influxu cœli frigus præſtãt, quod ſi frigus, & calorem & humorem, & reliqua. Euanuit igitur omnis virtus cœleſtis; omniáque in cauſarum ſublunarium iura redierunt.

Illud quoque ſciſcitabor, cùm pro triangulorum, vel quadratorum ratione velint Aſtrologi modò pleniùs, modò parciùs, modò ferè nihil, cœlum in hæc ſubiecta corpora agere, qua ratione ignis, niſi opitulante cœlo efficit, nihil ſemper calefaciat?

Duarum cauſarum, quæ ita ad conſtitutionem effectus conueniunt, vt neutra ſeorſim effectum præſtare poſſit totum; ſi altera debilitata, aut præpedita fuerit, nunquam tantumdem effectus, altera ſola edere poteſt, quantum vtraque ſolet proferre cõiunctim: ignis eumdem fundit calorem, cum minori, ac minori ſyderum vi, quid ergo aliud conſequens eſt niſi cœlum, nihil in effectione caloris apponere de ſuo, ſed omnia ab igne proficiſci?

Denique locum hunc, vt tandem concludamus, non rarò ſimul duo gignuntur equi, ſues, boues, agni, canes, vnus altero fortior, vnus altero maior, vnus altero pinguior, vnus altero magis gracilis, quæ fuit ratio diſparitatis tantæ? cæleſtiſne virtus? quomodo à communi quadam efficientia, quæ ſimilis, ac par in eumdem incidit locum, in eamdem materiam, tam magna diuerſitas? à coniunctis, proximiſque cauſis conclamata eſt Genethliaca diſciplina.

CAPVT DVODECIMVM.

In rerum procreatione nullas esse cœli partes.

VNVM adhuc Astrologiæ vulnus aperiendum est, quæ ad singulorum generationes cœlum venire contendit; vel enim pares vult esse cœli, & proximarum causarũ vires generando, vel maiores cœli, quàm aliarum causarum, vel minores: exemplũ duci potest ab equo in generatione, siquidem equi, vel pares exercet vires cœlum, & semen, cæteræque causæ cõiunctæ: vel minores, vel maiores, si maiores, aliquid est in equo, quod non est à semine, neque à proximis causis effectum, sed à solo cœlo, id nimirũ quod sublunarium causarũ vires excedit. & cur equum quoque totũ non proseminat sine proximis causis? quid agunt causæ inferiores, si cœlum per se sine ope alterius causæ efficit quæcumq; efficiuntur? si minores, aliquid causæ sublunares præstant sine ope cœlesti? sit igitur istud pars vna, cur non & alia? cur nõ totũ? cur quidquam debemus cœlo, si pares fateantur primum in effectione rerũ cœli partes non esse potiores? deinde nihil causas sublunares iuuari à cœlo, cùm enim simile nihil patiatur à simili, neque ab æquali æquale, pares si sunt cœli, & causæ proximæ vires, neutrum alterũ efficere, aut augere potest. Præterea nihil certò, immò nec probabiliter, ex syderum congressu, de rebus sublunaribus coniici posse. Nam sit validissimũ sydus: semen verò equi infirmũ, ac debile: sydus nihil efficit supra seminis vires; imbecillis igitur prodibit equus, sub valido sydere; quid ergo nugãtur Astrologi, cum horoscopo suo? quid rimãtur ex astris?

Postremò si cœli vires non augent proximæ causæ efficientiã, sed illud idem efficiunt quod causa proxima & coniuncta, fatendũ necessariò, nihil esse in effectu, quod à proxima causa non sit profectũ: Eant igitur Astrologi & suum prædicent genitale cœlũ, & doceant cùm sit nihil, quod à proximis causis non sit profectum, quódque earum vires excedat, cur in rerum omniũ efficientiam astra quoque pertrahant. At rationum magna se inopia laborare ingenuè contitentur, proferant saltem experimẽta, quibus se abundare iactitant frequenter.

Conuenimus iam nihil in his inferioribus fieri, quod à causis sublunaribus non fiat, non eget id vlla probatione, proferant si possunt experimenta, quæ præter causas sublunares, quæ omne id quod est in effectu præstant, ostendant, necessarias esse causas etiam cœlestes; si nullæ sunt. (at verò esse non possunt) experimenta, quæ id euincant, patiantur Genethliacam in illud sepulcrum inferri, in quo aliæ diuinationes, in quo aruspicina, in quo sortilegium, in quo auguria iam dudum fœtent mortalibus.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

De cœlo in animo.

VLIVS Firmicus lib.1. Meteororum cap.3. cui Bellantius & Astrologi plures apud Albertum lib.11. Metaphysices tract.2.cap.10. non grauatè subscri

ſubſcribunt, cœlum facit animatum, ſenſu, intelligentiaque præditum. Stultum quidem eſt videre, quid quiſque deliret; hunc tamen errorem, qui multorum etiam Philoſophorum mentibus inſedit, quod videre eſt apud Plutarchum libro primo de placitis Philoſophorum, cap. 17. & 23. & Ariſtot. lib. 3. Metaphyſ. text. 15. lib. 1. Meteoror. cap. 2. libr. 1. cœli, t. 21. Platoni id inprimis placuit, præſertim in Timæo, in Dialogo 10. de legibus, dialogo 7. de republica, & Marſilio Ficino in argumento 10. dialogi de legibus, Carpentano lib. de doctrina Platonis, cap. 12. quos ſequitur ex Peripateticis Simplicius lib. 2. cœli, comm. 3. S. Thomas lib. 3. de anima, t. 61. Alex. lib. 3. ſuo de anima. Philoponus lib. 3. de anima, text. 59. Auguſtinus Niphus diſput. 3. Metaph. quæſt. 5. art. 6. Achilleus lib. 3. de orbibus, dub. 1. Pariſ. diſput. 5. Metaph. part. 1. cap. 26. Auic. tract. 1. Met. cap. 3. tract. 9. cap. 2. & Xenocrates apud M. Tullium lib. 1. de natura Deorum. Plinius lib. 2. de hiſtoria naturali cap. 8. Philoponus lib. de opificio mundi, lib. de ſomniis, lib. de Gigantibus. Nec alienum ab inſtituto noſtro, nec ſuperuacaneum fuerit paucis confutare, ad quod faciendum multæ ſuppetunt rationes; proferam de multis vnam aut alteram.

Ac primùm cuiuſnam gratia orbi ſuo coniungitur intelligentia, veluti forma materiæ? gratiáne orbis tantùm? nihil minus. materia enim cùm ſit gratia formæ, orbis potiùs ſit ob intelligentiam oportet, quàm intelligentia propter orbem: & meritò. perfectior enim eſt intelligentia quàm orbis: natura non ſubiicit perfectiora imperfectioribus. non itaq; ipſius orbis tantùm gratia intelligentia ad huiuſmodi conuentionem pertrahenda eſt, niſi id etiam intelligentiæ conducat. An etiam in bonum intelligentiæ id cedit? in quod bonum? vt ſit & viuat. An vt agat? non ſanè. vt viuat vel ſit, nam ſubſiſtens eſt & immortalis, nobilior animo noſtro, nec eget opera corporis vt ſit. quin liberum ac ſeiunctum eſſe à concretione materiæ melius & optabilius eſt. id enim & independentiæ & ſimplicitatis, & perfecti nota eſt certiſſima. Neque vt agat, ad quid enim agendum præſidio corporis iuuanda eſt intelligentia? ad mouendum? at etiam extra corpus, corporis poteſt eſſe motrix, qualis eſt Deus Optimus Maximus; multáque alia etiam corporata, quæ extrinſecè moueret.

An ad intelligendum? At intellectio non eget corporali organo, vt videre eſt in Deo. Quin hebetari mentem ſocietate corporis in confeſſo eſt. Nec alia ratione mens iuuari poteſt à corpore ad intelligendum, niſi quia corpus illi ſuppeditet ſenſibiles formas, quæ phantaſmata nominantur, vnde ipſa ſecernit rationes intelligibiles & notas eorum quæ intelligit, at ſi phantaſmatum vſum affingis intelligentiæ, addas oportet & phantaſiæ ſenſum, quæ certam primarum qualitatum temperiem poſtulat, vnà cum ſentiendi organum vegetantem, præterea animum cogeris adiicere, à qua nequit ſenſus abiungi; vt planum facit Ariſtoteles lib. 2. de Anima, text. 31. & 50. lib. 3. text. 61. & 66. [Quòd ſi vegetante animo intelligentias donas, & augmentum & decrementum, & repletionem, & inauctionem, & generationem, & corruptionem illis tribuas neceſſe eſt, ſi huiuſmodi commutationibus cœlum ſubeſt. Non igitur ſempiterni orbes, & orbium conuerſiones.] Hæc fermè Ariſtoteles lib. 3. de Anima, textu 61. 62. 63. 64. & 65.

Rurſus quæro, cur intelligentiam orbi deuinctam eſſe velis? An quia non poteſt eſſe extra corpus? at corpus cohæret ſine mente in ſtirpibus, in ſaxis, in brutis, cur non poterit & intelligentia corpore præſtantior ſe ipſa cohærere

sine corpore? At Aristoteles lib. 8. Physicorum, text. 82. intelligit motorem extra magnitudinem, lib. 12. Metaphys. cap. 30. 35. & 41. seiungit intelligentias ab omni materia lib. 1. cœli, text. 100. ponit extra orbem.

Sin posse quidem substantias esse sine corpore dicis. sed non decere, multò longiùs aberras à vero, cur enim substantias corporatas & concretas in corporales & simplices esse non decet? quæ & esse possunt, & auctori rerum factu facillimæ, & mundi totius illustre sunt complementum.

Hinc S. Augustinus lib. 1. retractationum, cap. 5. & 11. damnat quodlib. de immortalitate animæ, cap. 15. lib. de Musica, cap. 14. mundum præditum esse animo, libro de agnitione veræ vitæ, cap. 6. irrationales eos appellat, qui mundum aiunt esse rationis compotem.

Denique nullum corpus simplex, capax est animi, qui est ratio corporis organici potentia vitam habentis lib. 2. de Anima, textu 6. id quod non probabilibus, sed necessariis rationibus efficit Aristoteles libro 3. de Anima, textu 66. 67. 68. non enim corpus simplex aptari potest ad obeunda animi munia, ad augmentum & decrementū, ad auditum & visum, ad olfactum & tactum, quæ multiplicia variaque instrumenta postulant, at corpora cœlestia simplicia sunt, & vniusmodi, Aristotele auctore lib. 1. cœli, tex. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Causas sublunares non esse omnes cœli instrumenta.

Cavsas sublunares omnes instrumenta cœli facit Bellantius quæst. 1. art. 1. & 2. quæst. 2. & quæst. 6. easque ait ab illo adaptari, dirigi, moueri, ad id, ad quod eius virtus tendit, vel propendet.

Ego verò quam rationem instrumenti causæ sublunares habeant non video. Prima non instrumēto, sed causæ principi adsimilatur, id quod fit. At quæcunque fiunt terra, marique proximis causis similia prodeunt, nec vllam cœli formam referunt. Deinde ab artifice mutuatur vim omnem, & efficientiam instrumentum, at causis sublunaribus nihil à cœlo accedere virium ostendimus, cap. 12.

Verùm, vt vniuersim disputemus, sex potissimùm rationes hanc instrumentariam subiectionem persuasère Bellantio, quarum nullum est robur, nulla firmitas.

An cœlum his inferioribus causis vtitur, tanquam instrumento, quia perfectius est, aurum perfectius est aliis metallis, neque propterea iis vtitur instrumentis, equus dignitate præstat muscis, non vtitur illis instrumentis, quando vlcera sibi liguriunt. nec illud recipio, cœlum inanimum esse perfectius animantibus.

An quia cœlum generalis magis causa est quàm proxima, at elementa quoque generales magis causæ sunt quàm proximæ, vt bos, leo, canis, nec quisquam ausus est hactenus hæc illorum instrumenta facere.

An quia nihil agunt cæteræ causæ, nisi agitatæ à cœlo, id iam pridem explosum est.

Digitized by Google

An quia omnis agendi vis è cœlo defluit, id quoque tanquam folium deflauimus. ergo dices ignem à cœlo expectare vim exurendi stuppam? delabiturne ex astris vis etiam intelligendi, sentiendi, appetendi, vegetandi? his certè caret cœlum.

An quia cœlum si non semper, certè frequenter ad agendum conuenit cum causis proximis? Ita sanè: sed id si instrumentariæ rationi satis esset, duorum nautarum, qui vnum trahunt rete, alter alterius esset instrumentum.

An tandem, quia in quolibet effectu plus cœlum ponit de suo, quàm proximæ causæ? neque id satis est ad rationem instrumenti, sed si satis esset, nego plus à cœlo quàm ab aliis effici, & demonstrata res est.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Formas substantiales non esse à cœlo.

A PROXIMIS propriisque causis materiam ornari, & instrui, mox cœlesti quadam vi extrudi de sinu, & fœcunditate materiæ formas omnes substantiales, si animum nostrum excipias, censère nonnulli, quos mordicùs tuetur Fernelius Ambianus, Scotus in p. distinct. 37. in 2. dist. 18. Accuratius in 4. distinct. 12. quæst. 3. artic. 3. Ochamus in 2. quæst. 23. Guilielmus de Rubeonis in 4. distinct. 12. quæst. 6. Maior ibidem quæst. 13. Ioannes Bauon. in 2. distinct. 18. quæst. 2. Ant. Andreas lib. 3. Metaphysic. quæst. 11. Achillæus lib. 3. de elen. dub. 4. Ab his non multùm discrepat Bellantius quæst. 2. art. 2. qui dispofita materia per inferiores causas, formas imperfectorum soli efficientiæ cœlesti tribuit; perfectorum verò etiam inferioribus, sed vt instrumentis cœli. Quorum omnium ratio præcipua videtur, quòd nulla causa efficere possit aliquid perfectius, & præstantius se, omne autem accidens imperfectius sit substantia, impotens igitur videtur ad procreandas formas substantiales, procreantur autem formæ, vbi nulla suppetit substantia, quæ illas queat efficere, accenditur enim ignis à lumine, vbi nullus est ignis quo excitetur. prodeunt animalcula ex putri materia, vbi nullus apparet auctor generationis animatorum, pullulant herbæ è terra in qua nulla est vis efficiendi viuentia, cœlum itaque præstet hæc omnia oportet; quod virtute cōtinet res omnes inferiores, viuentia quidem, qua vnitur & agitatur ab intelligentia, cætera qua perfectissimum quoddam & præstantissimum corpus est, in cuius comparationem nullus aliorum veniat.

Ego verò non verisimile solùm, sed etiam verum semper duxi quod tradit S. Thomas 1. parte, quæst. 45. art. 8. ad 2. & 3. quæst. 53. artic. 3. quæst. 77. a. 1. ad 4. quæst. 115. art. 1. ad 5. 3. parte, quæst. 77. art. 3. De potentia Dei, quæst. 3. art. 11. & 12. quæst. de spiritualibus creaturis, art. 11. Capreolus in 1. distinct. 3. quæst. 3. art. 2. in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 1. Ferrariensis 4. contra gentes, cap. 66. Ægidius quodlib. 3. quæst. 1. ad 2. Heruæus quodlib. 3. quæst. 12. Henricus quodlib. 14. quæst. 1. Durandus in 1. dist. 3. quæst. 3. Auerr. lib. 7. Met. comm. 129. Zimara Theoremate 114. Simplicius 5. Physic. tex. 8. Soncinas lib. 7. Met.

Digitized by Google

quæst. 22. Dominicus Soto 2. Physicorum, quæst. 4. Petrus Fonseca lib. 5. Met. cap. 2. quæst. 6. sect. 3. Franciscus Suarez disput. 18. Metaphysices, sect. 2. num. 9. Franciscus Albertinus in corollarij principio secundo philosophico, puncto 2. Formas substantiales effici à qualitatibus accidentariis vt instrumenta sunt substantiæ; duo enim requiro in causa instrumentaria, vt assimilet effectum principi causæ; & vt sit quid alterius. Primum didici ab Aristotele libr. 7. Metaphys. text. 23. & 31. libr. 12. text. 24. libro primo, de part. cap. primo, quibus ille locis vult assimilari artificium non instrumento, sed artifici, non qua homo est, sed qua formam operis mente gerit, alterum continetur ipsa instrumenti notione. continetur exemplo seminis quod Aristotel. libr. 2. de generat. anim. cap. 1. docet esse instrumentum eius à quo decisum est: dicitur verò semen instrumentum viuentis, non quòd à viuente continenter moueatur, sicut serra ab opifice, vel nouam vllam vim accipiat, quoties agit aliquid: agit enim etiam post obitum viuentis; sed dicitur instrumentum viuentis, quia viuentis aliquid est, à quo habet vim omnem agendi, & quia viuenti assimilat effectum. Vtrumque reperio in qualitatibus accidentariis quæ non suam, non cœli, non calcodeæ, non intelligentiæ, sed substantiæ, cui famulantur, reddunt similitudinem. Calor & siccitas, qui ignem præbent, vires sunt ignis; & quadam ratione temperati eiusdem proprietates, & faciunt ignem similem ei, cuius sunt virtutes; nihil autem vetat instrumenta efficere aliquid præstantius se, & æquali causa principi; quorsum igitur longiùs accersimus causas, quæ ex materiæ ritè instructæ sinu promat substantiales formas? ipsa accidentia instrumenta substantiæ virtute præcipuæ caussæ eas in rerum naturam effundunt.

Mihi verò non id munus in præsentiarum incumbit, vt doceam, quem auctorem substantiales formæ agnoscant: nihil eas cœlo debere immediatè, satis est ostendere Astrologis.

Ac primùm quidem, quidquid ab intelligentia ad cœlum, vel à cœlo ad nos descendit, ex accidentium genere esse oportet. Quare quo argumento probant aduersarij imbecillitatem accidentium, promendo formas substantiales, probant & stellarum inefficaciam, & sanè multò firmiùs: nam cœli qualitas instrumentum est inanimati, & simplicis corporis, vt suprà probatum est; semen verò, eiúsque potestas est instrumentum viuentis, quod si viuentis natura, suo genere præstat, omni corpori, quod vita careat: Cœli facultas duplici laborat incommodo, & quòd accidentaria est, & quòd est à corpore inferioris generis, quàm viuentia. Quare & gignendæ substantiæ longè magis, quàm alia accidentia impar est.

Qui verò ad intelligentiam cœli motricem huiusmodi qualitatem instrumentariam reuocant, fallunt manifestò: intelligentia enim nullam qualitatem impartitur cœlo, sed ordinatum motum; quòd si quam qualitatem tribueret cœlo, tribueret vnius speciei, cùm intelligentia non omnes contineat species, neque sit omne ens, immò nec omne viuens, sed quoddam certum & definitum ens, certum & definitum viuens, nempe compos intelligendi, non sentiendi, neque vegetandi; Habeat porrò omnes viuentium gradus, cur qualitas fluens ab intelligentia ad cœlum, à cœlo in materiam, vt continet gradum equinæ naturæ, sufficit pro creando equo, non autem semen equinum

de

desumptum ex ipso equo,& in quo tota vis naturæ equinæ inest? Quare si seminis instrumentariam qualitatem inefficacem putas, non minùs intelligentiæ,aut cœli qualitatem facies impotentem.

Vrgeo hoc ipsum pressiùs; Vel hæc qualitas cœlestis nunquam illabitur materiæ, & nunquam eam afficit; cùm inter agens, & patiens contactum intercedere oporteat:vel delapsa per intermedium aërem descendit in materiã: & quidem si est diuersa à temperie equi, aliam omnem formam progignet potiùs quàm equi;sin est ipsa temperies equi,hæc est ex primis qualitatibus,sicut omne temperamentum mixtorum, de quo Aristoteles lib. 1. de generatione, textu 48. Primæ itaque qualitates edunt formam substantialem,quæ certa ratione temperatæ non cœli,sed substantię instrumenta esse docuimus,non ergo cœlo,sed proximis causis formas substantiales debemus.

Quòd si fingas duplicem dispositionem ad formam equi suscipiendam, alteram ex primis qualitatibus elementorum, alteram è cœlo, commentum id quidem est ineptissimum, sine probabili coniectura, quod infrà discutiendum est; sed interim quæro, cur equus genitus per vtramque temperiem non possit in eum, quem generat, vtramque transfundere, sed altera expectanda sit è cœlo? cœlestis enim illa in equo quamuis sit, agendi tamen potens est, & efficiendi sibi similem aliam, quomodo cœli lux prolapsa in aërem, aliam similem lucem procreat, & hæc eadem cœli vis demissa per elementarem ignem & aërem sibi similem procreauit,in equo,in semine, in vtero, in fœtu, quantò igitur aptiùs equum ab equo dicimus proseminari, quàm à cœlo:tantâ ineptiâ substantiarum procreationi cœlum admiscent Astrologi?

Rursus vsus docet quotidianus, quidquid potest & solet progignere formas, posse etiam & solere formæ adaptare materiam, id quod rationi congruit multùm,materiæ namque dispositio licèt formam antecedat, formæ tamen est veluti inchoatio quædam, quæ potestate in forma continetur. Quin Philosophorum plurimi, Auerroës libro quarto, Physicor. comment. 129. Simplicius quinto Physic. textu octauo, Soncinas libro septimo, Metaphys. textu vigesimo secundo, Ferr. libro secundo contra gentes, capite 17. generationem substantialem non distingui ab alteratione, eadémque actione, qua vltimo disponitur materia ad suscipiendas formas,induci volunt formam, nec cogitari quidem posse adornari vltimo materiam, & non simul induci formam. At quod efficere potest formam, cur non etiam formæ inchoationem, & proprietatem: quare si cœlum potest perfectorum formas generare, poterit & materiam præparare ad formam; hoc non potest, alioquin sine propriis causis cœlum equos, boues, elephantos gigneret: quare nec formas sciscitari. Præterea libet ex iis, qui cœlestem orbem faciunt formarum substantialium opificem, concurrántne stellæ omnes, an vna solùm, an plures ad earum procreationem? Non omnes planè, numerent enim omnia, quæ de variis & contrariis syderum viribus tradit Genethliaca & Ptolomæus libro primo, capite quarto, libro tertio, capite decimo, cur aliæ stellæ benignæ, aliæ malignæ, aliæ salutares, aliæ noxiæ dicuntur à Ptolomæo locis citatis? nugatúrne Ptolomæus libro primo, capite quarto, quo Saturnum frigificum, Martem calidum & siccum, Lunam & Venerem humidam, Iouem temperatum dicit esse? An ea quoque, quæ frigus fundunt astra, accendunt ignem? quæque calorem causant, procreant aquam & terram,

quæ

quæ frigore continentur? suntne omnia conficta, quæ Firmicus lib.2. Met.cap. 28. de auctore vitæ, cap.29. de cronocatore quæ lib.3. toto de Saturni, Iouis, Martis, Solis, Veneris, Mercurij, Lunæ decretis per singulas cœli stationes tradit?

Si omnes stellæ æquè res omnes præstant, quorsum tanta Mathematicorum diligentia in obseruandis syderum viribus, triangulis, quadratis, diametris, henagonis, altitudine, ascensu, descensu, finibus, domibus, familiaritate, coniunctione, dominatu, deiectione? Ruit sine dubio omne Astrologorum cœlum ex horoscopis, triangulis, quadratis, configurationibus, constitutionibus, conflatum, si quodlibet fit à quolibet astro.

Si vna quælibet stella solùm est generatim causa formarum substantialium; quæ tandem? quomodo vna omnes? quomodo tam varias & discrepantes? idem quà idem semper facit idem, lib.2. de generatione, tex.56. Nec id sanè Astrologis imponere velim, cùm apud Ptolemæum lib.1. cap.4. lib.2. cap.8. fœcunditatem tribuat Soli, Lunæ, Veneri, aliisque stellis, quæ sunt Solares, Lunares, Iouiæ, Venereæ.

Sin plures, vel ex quolibet statu, vel etiam ex qualibet configuratione cum aliis, stellæ promunt formas omnes, vel fundunt varias, pro varia constitutione, & habitu ad cæteras. Si primum, eadem sunt incommoda quę esse diximus, si quælibet procrearet quodlibet: si enim stellæ quoquomodo se habeant, formas omnes edunt, frustra metimur earum altitudines, deiectiones, triangula, quadrata, quibus Genethliacæ arcana omnia mysteria continentur. Immò nec illud docere possunt Astrologi, cur variæ, & inter se maximè discrepantes formæ prodeant ab iisdem, & nihil variatis astris.

Iam verò si certas formas ex certo & definito statu stellæ ferunt, requireretur certus, & definitus earum congressus, ad accédendum ignem, ad transmutandum aërem, ad vertendum alimentum in carnem, in sanguinem, in os; expetendus esset certus astrorum habitus, ad canes, ad homines procreandos; & quibus hæc persuadebunt maritis an vxoribus?

Itaque pro comperto esse debet, formas perfectorum non esse ad cœlum, vt effectricem causam, sed ad accidentia & substantiam, cuius illa sunt instrumenta referendas.

Eadem planè ratio est formarum imperfectarum, harum enim aliquæ animæ sunt vermium, herbarum, fructuum, quæ cœli vim transcendunt vniuersam, quædam licèt animæ non sunt, tamen earum dispositiones, vel à causis sublunaribus pendent magis, quàm à cœlestibus; vel ita à sublunaribus, vt per has impediri possint cœlestes, vt paulò antè disputauimus; vel igitur dependent ab omnibus, vel à certis, & definitis astris? non ab omnibus: à quo enim esset tanta formarum varietas, quanta terra, marísque videtur? non à certis; expectandus enim esset astrorum certus quidam conuentus, vt pediculi, vt pulices, vt vermes, vt tineæ, vt muscæ, vt culices, vt herbula, vt frutex orirentur. Immò, vt hæc omnia alimentum sumerent, & in propriam substantiam redigerent.

At vnde, dicet aliquis, animantium imperfectorum formæ, tanquam ab efficiente primario? Aristoteles lib.2. de genera. animalium, cap.1. statuit in harum materia præcedere temperiem quandam, non seminis quidem, sed perfectorum semini respondentem, eámque non minùs valere ad formas educendas imperfe

imperfectorum, quàm semen ad extrudendas formas perfectorum; sicut igitur calor est ignis instrumentum, non cui ignis motum aliquem imprimat, vel aliquod aliud apponat, nam etiam nullo existente igne calor attritu lapidum excussus ignem generat, sed quia calor est proprietas ignis naturalis, & eius virtus agens, per quam efficit quidquid efficit; ita ea temperies, quæ loco seminis antecedit imperfectorum generationem, est instrumentum substantiæ, eiúsque vi formam ex potestate materiæ educit, cuius est proprietas, & instrumentaria vis, & cui similem reddit effectum. Atque ita oportuit fieri, cùm enim huiusmodi animantes, & substantiæ generatrice vi careant, accidentaria illis potestas tribuenda fuit, minor quidem suo effectu, sed quæ virtute primariæ causæ illum efficere possit; quare si semen idoneum est suæ generationi, erit etiam hæc temperies suæ. Hæc haud paulò probabiliùs dicuntur, quàm quæ disputant astrorum patroni, qui non reperta in proximis causis facultate, quæ formis imperfectorum animalium effingendis par esse possit, protinus ad cœlum confugiunt; cur ad cœlum potiùs, quàm primam rerum omnium supremam causam? cur ad cœlum infirmum & impar viuentium formis non minus, quàm sublunares causæ? cur ad cœlum quod ab effectu longiùs abest, quàm elementa, multáque alia corpora eiusdem cum effectu naturæ & proprietate?

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Omnium corporum temperamentum à primis qualitatibus ducere originem.

IN eodem homine duo distinguit temperamenta Bellantius lib. 1. q. 2. artic. 9. 10. 11. [Vnum quidem formæ consentaneum, ac debitum ex quatuor primarum qualitatum, totidémque humorum permixtione conflatum. Hinc pituitosi, sanguinei, biliosi, quibus nimirum inest cuiusquam humoris maior vis, & copia. Alterum quod materiam sequitur, confectum ex occultioribus astrorum viribus, ex quo variæ hominum propensiones, ac proprietates existunt, quarum ratio non potest ex priori temperamento desumi; licèt enim Philosophi omnia ex humana varietate deducant, Astrologi tamen, inquit, docent à stellis, tum humores ipsos variè temperari, vnde sunt varij corporum habitus, tum præter humorum temperamenta, infundi aliud secretum, & arcanum, ex occultioribus cœli virtutibus conflatum, quod aliò trahit quàm humores; aduersatúrque primarum qualitatum temperamento non parum.]

Cum Bellantio facit Cardanus text. 11. lib. Ptolomæi, & Fernelius Ambianus, lib. 1. de abditis rerum causis, cap. 8. 9. 10. 11. quamuis enim hic, duobus, tertium quoddam addat Cardano & Bellantio inauditum, duo tamen temperamenta, alterum formæ, materiæ alterum, cum Bellantio, & Cardano distinguit.

Redeamus ad Bellantium: tres ille profert rationes, cur temperamenta hæc secernat, sed huiusmodi quæ sola inficiatione tollantur, nec possint ampliùs reparari.

[Ac primùm videmus, inquit, interdum sanguineum, auarum, melancholicum, liberalem, phlegmaticum, intrepidum, cholericum, meticulosum, & litigiosum: cùm hæc longè aliter oporteret esse ex humorum constitutione. Item animaduertimus Saturno subditos, nunc quidem sanguineos esse, nunc cholericos, nunc alterius temperamenti, semper tamen inuidos, auaros, fœdos, vltores, obscœnos, libidinosos: eos verò, quibus Mars præsidet, aliquando phlegmaticos, nonnunquam sanguineos, aut aliter temperatos, semper verò bellicosos, iracundos, homicidas, stupratores, prædatores, vltores, sanguinarios. Non itaque temperamentum quatuor humorum, & primarum qualitatum quod formæ cognatum esse diximus, est mensura morum, neque inde oriuntur omnes propensiones, & procliuitates; sed aliud admittendum est annexum materiæ, ex arcanis cœli facultatibus; permixtum, quod aliò longè impellit, quàm humorum temperatio postulet.]

[Neque verò horum ratio, inquit art. 6. reiicienda est in educationem, consuetudinem, præceptores, parentes, domestica exempla, & alia id genus: hæc enim præsidis Planetæ vim non pertrahunt aliò, quàm eius natura postulet, sed ipsa potiùs à planeta pertrahuntur, & tanquam instrumenta à cœlo mouentur. Hæc ille.] Cuius ignaua, & iners ratio, & assumit id, de quo disputamus, & ea ponit principia, quæ ne Astrologi quidem recipere possunt. Assumit omnes, qui Saturno præside nascuntur, esse inuidos, auaros, obscœnos, libidinosos; omnes qui Marte duce prodeunt in lucem, esse iracundos, homicidas, bellicosos: res omnino controuersa, & plena dissensionis, & de qua tota est suscepta disceptatio. Ponit præterea cœli efficientiam non trahi à proximis caussis ad varios effectus: id verò Astrologorum decretis aduersatur, qui cœli vim, prout in variam materiam inciderit, varios edere effectus tradunt, cùm enim ex eodem agro, immò ex eadem agri & glebæ parte prodeunt triticum, far, hordeum, auena, milium, panicum, lolium, ad diuersa semina reuocant, cur ex eodem semine radix, lanugo, vaginulæ, culmo, cortex, genicula, folliculi, capillamentum simul, & sub eodem astro fiant, non referunt ad astra, sed in partes seminis dissimilares, & varias materiæ dispositiones.

Denique cur animi mores non semper sequantur temperamentum corporis, aduentitiis caussis tribuendum esse, bene longa disputatione lib. 3. à cap. 12. planum fiet. Probet itaque Bellantius nihil valere ad mores, vsum, institutionem, familiaritatem, domesticam disciplinam, parentum exempla, morbos, Principum seueritatem, Reipublicæ instituta, deinde ventitet occultum temperamentum è cœlo diuinitus delapsum.

Altera Bellantij ratio huiusmodi est. [Humorum qualitas modum præscribit spiritibus, & hi sensuum functionibus, hæc verò appetitionibus, itaque videmus hæc varia pro diuersitate humorum, humores variari pro ætate, pro modo, pro tempore; at cœlum imperat humoribus; quare, & rebus cæteris, quæ naturam humorum sequuntur.] Huc vsque non malè Bellantius. Neque aliud S. Thomas, & Scotus, quos eo loco testes excitat, docuêre. Sed quid tum? Obsequuntur quadam tenus astris humores, & humoribus spiritus, spiritibus sensus, sensui appetitiones, num propterea cogor recipere duo temperamenta? [At stellæ, inquit, suum faciunt quoddam temperamentum, temperamento humorum frequenter aduersum, quod declarant mores humorum, temperamento minimè respondentes, reuoluimur eodem.] Primum nullus explicare quiuerit,

uerit,quo pacto ab iisdem stellis, eodem temporis momento in eumdem, qui oritur puerum contrariæ propensiones descendant;perinde quæ altero temperamento è stellis sumpto effici dicuntur, aduentitiis causis præstare contendo; ostendat Bellantius in his locum nullum habere posse huiusce modi causas, obseruet eos,quorum mores temperamento corporis aduersos esse ait ex incunabulis,domi,foris, in schola, in scena, in triuiis, in lecto, in mensa, in ludo, in foro,in agro,in naui, in senatu,in curia,in templis, in sacris, in profanis. Hæc omnia ad institutionem morum pertinere contendimus,ab his esse mores,qui à naturali temperamento dissident.

Tertiam rationem ita conficit. [Non solùm per humorum spirituúmque commutationem, ad appetitiones multiplices cœlum nos impellit, sed etiam per formas, speciésque sensibiles, quas nostris sensibus & phantasiæ inferri posse à cœlo,sine ope primarum qualitatum,constar,tum experimento puerorum, quibus phialam aquæ plenam spectantibus colores varij, agente cœlo, sine qualitatibus primis dilucescunt, tum ratione, quia virtutes alias cœlum continet, plerasque longè perfectiores his formis, quas cùm possit generare, poterit, & has sine dubio imperfectiores.] Nunquam Bellantius præclariùs somniauit phialæ colores ex lucidi & opaci commixtione existere, quotus quisque ignorat? scilicet arcanas cœli vires persecutus est Vitellius, qui huiusmodi colorum causas aperuit, lib. . . . cap. . . . [Non fuit luminis refractione, reflexionéque contentus, neque minùs ridicula est ratio. Esto, ne omnia negare videar,sit cœlum perfectius, quàm species sensibiles, quomodo procedit argumentatio? Nónne homo nobilior est formica? An idcirco possumus speciem visibilem formicæ sine formica oculis immittere? Esto, præstet cœlum formas alias perfectiores speciebus sensibilibus, An quia homo generat hominem,generare potest columbam? frustra à perfectioribus rebus,quas, aut continet,aut efficere potest cœlum, argumentum deducitur,ad ea,quæ à rebus tantùm obiectis possunt effici.]

Postremò saxum illud dimouendum est:mores,qui à corporis temperamento discrepant,non posse, neque in extrinsecas causas, neque in diuersorum organorum diuersam temperiem referri, alioquin iubemus Bellantium discedere à sententia, quæ & Ptolomæo, quem Ducem sequitur, & Medicis, & Philosophis aduersatur vniuersis.

Multi quidem Medicorum, & Philosophorum, non nemo in eam abierunt sententiam, vt existimarint mixtorum temperamentum non esse quid conflatum ex primis qualitatibus,sed esse formam quamdam simplicem; in qua virtute continentur formæ elementorum. Ita Auicen.lib.1. sufficientiæ,cap.6. & prima primi Doctrina 3. cap. 1. Gentilis Vgo Senensis ibidem, Foroliuiensis eodem loco quæst.5. Thomas de Garbo in summa,tract.2.quæst.1.Conciliator differentia 17. Turrisanus lib. 1. Regni, com. 15. Albertus lib. 1. Phys. tract.2. cap.1. Hieronymus Taglia petra lib.2.tract.2.cap.13. Soncinas lib.10.Met.q.21. Iauell. lib.4. Metaphysic.quæst.4. Albertus de Saxonia lib.1. de gen.quæst.19. Buccaferrus lib. . de generat. digress. post. text.88. rursus lib. 2. de generat. ad text. 48.

Aliis contrà, temperamentum visum est complexio quædam, & mensura primarum qualitatum,quæ in mixto,quasi in mixtario continentur, quod Galenus præfatione ad librum de temperamentis his verbis explicat. [Constare

(inquit) animantium corpora, ex calidi, frigidi, sicci, humidi mixtura, nec esse horum omnium parem in temperatura portionem, demonstratum est abundè antiquis, tum Philosophorum, tum Medicorum præcipuis. Diximus autem, & nos de iis ea, quæ probabilia sunt visa, alio opere, in quo de iis, quæ Hippocrates constituit, elementis egimus.] Idem Francisco Valesio lib. 1. controuersiarum cap. 6. Valeriolæ libro 1. de locis communibus, cap. 10. idem Hali. lib. 2. Tegni com. 8. idem Alexandro opusc. de mixtione, idem Simplicio, Themistio, Auerroë, Nipho, lib. 5. Phys. text. 19. idem Marsilio lib. 1. de generat. quæst. 22. visum est. At duplex temperamentum: alterum simplex, è cœlo delapsum, alterum ex primis qualitatibus conflatum, à causis sublunaribus, & à priori planè dissitum, monstrum est: & Ptolemæo Astrologorum magistro inuisum, & Medicis, & Philosophis inauditum. Ptolemæo primùm, tum Medicis, & Galeno in primis, denique Philosophis Bellantium aduersari ostendamus.

Ptolomæus enim ad primas qualitates refert omnia: has ab astris effici; & reliqua per has sine vlla arcanæ virtutis è cœlo prolapsæ mentione docet lib. 1. de iudiciis cap. 2. his verbis; [Quid contrà obstabit quominus, qui exquisiuerit stellarum omnium, atque Solis & Lunæ motus, vt iam nullum configurationum, neque tempus, neque locum ignoret: si etiam ordine, & consequentia expositionis harum rerum, perceptas distinctè naturas omnium, quæ diximus, perspexerit. Non iam duo, quæ in rebus subiectis apparent, sed quarum affectiones potestate constent, vt quod Sol calefaciat, Luna humectet, déque reliquis similiter, sique insit, cui ingenium hac in parte suppetat, quid inquam obstabit, quominus naturaliter, & certò omni commixtione proprietatem habitudinum discernere possit ita, vt de quocumque tempore proposito, explicet iuxta rationem eorum, quæ sunt in cœlesti contemplatione obseruanda, circumfusi cœli proprium modum & statum veluti futurum, aut calidiorem, aut humidiorem; similiter & hominum propriè singulorum constitutionis generalem cognitionem habeat collectam à statu circumdantis cœli, veluti corpus alicuius tale esse, talem autem, & animum: quæ etiam consequtur casuum singulorum præuisio, nempe quòd talis cœli status, tali constitutioni aptus sit, & conducat ad proprietatem: talis verò contrarius & in aduersa impellat.] Hæc ille. Vidésne poni primò à Ptolemæo primas qualitates ab astris descendere solitas? Subinde verò deduci casus, & mores hominum. Si adhærc aliæ internirent arcanæ qualitates è cœlo excussæ non à primis, quo pacto ex calore, frigore, humore, siccitate, deduceret Ptolemæus omnia, quæ fiunt.

Idem eodem libro cap. 4. disserit de viribus Planetarum, eósque omnes in frigido, calido, humido, sicco, collocat, & subdit hæc ad finem: [Quæ cùm ita se habeant, cùm quatuor sint humores, seu primæ naturæ: duæ fœcundæ, & viuificæ, nempe calidi, & humidi, ex his enim omnia, & coalescunt, & corroborantur; Itémque duæ exitiales, & detrimentosæ, aridi, & frigidi, vnde rursus dissipantur, & debilitantur omnia, tradidêre similiter veteres, & stellas beneficas esse, Iouem, Venerem, & Lunam, eo quòd temperatæ naturæ sint, & in qua plurimum insit calidi, & humidi; stellas verò Saturni, & Martis maleficas, quòd contrariæ sint naturæ, & effectus; alteram enim frigidissimam, alteram feruentissimam esse voluerunt: in medio verò reliquerunt Solem, & stellam Mercurij, vt participes vtriusque naturæ, suósque effectus accommodantes,

Digitized by Google

dantes, illarum stellarum, ad quas accesserint, proprietatibus.]

Idem cap. 5. eiusdem libri, Planetas alios masculinos, alios fecit fœmininos, hos ex humiditate, illos ex caliditate, frigiditate, siccitate, metitur, & æstimat.

Consimili ratione cap. 6. ex humido nocturnos, ex calido diurnos, planetas facit.

Idem cap. 7. cùm Planetarum vires remitti, augerique pro eorum variis configurationibus ad Solem, doceat, nihil omnino in his viribus ponit, nisi frigoris, caloris, siccitatis, humoris incrementa, vel decrementa.

Rursus cap. 8. de inerrantium stellarum facultatibus, ita disputat, vt alias faciat Saturninas; alias Martias, alias aliis Planetis similes, iuxta eas vires, quas plantis tribuerat, in primarum qualitatum efficientia. Itaque cùm omnes stellæ referantur ad Planetarum naturas, hi verò nihil præter vim primarum qualitatum obtineant; consequens fit; omnem cœli actionem, Ptolemæi sententia, positam esse in primarum qualitatum affectione, secundùm quas cap. 9. distinguit ventos, quorum originem ducit à cœlo, & lib. 2. c. 2. gentium mores. Constat itaque, apud probatos Astrologos (si quis tamẽ eorum probatur) temperamentum, vel mixtionem esse primarum qualitatum, vel simplicem qualitatem in mixtione primarum qualitatum exortam.

Vnum etiam est temperamentum apud Medicos, qui hæc accuratiùs tractant, & Medicorum Principem Galenum libro de elementis, libris de temperamentis, libris de locis affectis, libris de Medicamentorum facultatibus, præsertim lib. 7. c. 18. 19. 21. libris de Methodis, maximéque cap. 10. Sed placet hìc describere, quæ habet præfatione ad libros de temperamentis. [Constare animalium corpora (inquit) ex calidi, frigidi, humidi, sicci mixtura, nec esse horum omnium parem in temperatura portionem, demonstratum est abundè antiquis, tum Philosophorum, tum Medicorum præcipuis: diximus autem: & nos de iis ea, quæ probabilia sunt visa, alio opere, in quo de iis quæ Hippocrates constituit, elementis egimus. hoc autem opere, quod illi ordine succedit, omnium temperamentorum differentias, quot hæ, qualésque sint generatim: quis siue membratim decidat, inuenire docebo: sumámque ab ipsa nominum interpretatione principium. Cùm namque ex calidi, frigidi, sicci, & humidi temperatura, compleri corpora dicunt: de iis, quæ summo gradu, sic se habent, ipsis scilicet elementis, igne, aëre, aqua, terra, intelligendum aiunt: cùm verò animal, stirpem, calidum, humidum, frigidum, siccum esse, non item: neque vllum animal, aut calidum in summo esse posse, vt est ignis, aut in summo humidum, sicut est aqua; pari modo, nec frigidum, siccúmve in summo, sed ab eo, quod in mensura præpollet, appellationem sortiri, vocantibus nobis id humidum, in quo maior est humiditatis portio, siccum, in quo siccitatis; ita verò, & calidum, in quo calidum frigido præponderat; frigidum verò, in quo frigidum calido præstat.]

Nullus autem plures inuenit arcanas cœli virtutes, aut magis absonas, & absurdas Fernelio Ambiano, lege duos libros, quos edidit, de abditis rerum causis, lib. præsertim primo, cap. 8. & 9. lib. 2. cap. 8. 9. 10. 12. 13. Temperamentum tamen in primis qualitatibus posuit, non in secreta aliqua vi, libro 3. de elementis, cap. 1. cuius verba, quia temperamenti naturam ante oculos bellissimè ponunt, merita sunt, vt hoc loco describantur. [Elementorum confi-

nio (inquit) proximè iuncta est, atque connexa temperamenti proprietas, quæ quodammodo propago, & soboles permixtionis est. In hac cognoscenda, atque tractanda rerum continuata series expostulat, vt ab elementorum vi, & natura rursum ordiamur, & ab ea maximè, qua modò, ac planè paulò ante destitimus. Simplices mundi naturæ, quò in permixtione integræ, & incolumes seruarentur; & ne si pauca multis, aut parua magnis componerentur, debiliorum occasu ea, quibus multum esset roboris, ac virtutis, potiùs augescerent, quàm perfunderentur; æquales quodãmodo esse debuerunt. Hanc æqualitatem non magnitudine molis, non pondere metiri licet, quod terræ, quàm cæterorum elementorum, vberior est in nobis copia; sed potestatis vi, & efficientia, cui omnia planè accepta referuntur. vis autem ea, atque facultas, non nisi efficientia principum qualitatum, quæ in mixtis elementis sunt, obseruatione æstimatur, hæ porrò vsquequaque, sæpius quodammodo pares confluunt, nempe mediocritate quadam; quæ non vtique indiuidua, verùm latitudine definita limitibus coërcetur; in quorum ambitu mixtio continetur. hos autem vltra citràque interitus est, atque dissipatio. Quæ igitur intra mediocritatis huius limites inciderit principum qualitatum concursio, vt mixtionem, sic & continuò temperamentum progignit. Est autem temperamentum, non ipsa mixtio, sed mixtionis ratio: poterit & id earum, quæ in mixtis elementis sunt, principum qualitatum harmonia, & concentus definiri, vt in cantu, fidibus, soni, longis locorum interuallis distracti; aut coniuncti quidem, sed dispares, & non pro rata portione distincti, concentum haud quaquam efficiunt, nisi primi cum vltimis temperati, & medij vtrisque respondentes, æqualiter dulci sono aures compleant; ita neque diuulsorum elementorum qualitates, neque coëuntes illæ quidem temperamentum efficiant, nisi moderata & concordi quadam mediocritate, se mutuò complectantur; non igitur ipsa rerum primordia, per se, & absolutè perpensa, temperamentum sunt; neque illorum mixtio, sed mixtorum comparatio, tametsi re ipsa, & subiecto finitima sunt, & plurimum consentiunt elementorum mixtio, & eorum proportio; rationibus tamen illa disiuncta sunt. Non desunt, qui temperamentum à mixtione, hoc discrimine seiungant, quòd hæc maximè elementorum propria sit, illud verò qualitatum. nos autem illa tametsi quodammodo adinuicem sequi videmus; sic tamen iuncta sunt, vt neque mixtio citra efficientium qualitatum operam, neque sine elementorum omnium substantia, temperamentum induci possit; non enim si quis aquam & ignem paribus quodammodo portionibus coïre statuat, & coalescere, mutuáque pugnantium qualitatum vi, temperationem quandam inferri, ea protinus temperamenti rationem subeat; vt neque ex duobus illis facta perfusio, exacta mixtio censeatur. perfectum enim non est, sed inchoatum, atque mancum, quod ex duorum triúmve dumtaxat elementorum connexione fit, cuiusmodi est plurimum genus eorum, quæ ex sublimi deturbantur, μετέωρα Græci vocant. Quocirca temperamentum concentus quidam est quatuor principum qualitatum, ex omnium elementorum permixtione. Hanc temperamenti rationem cum minimè perspiceret, nec satis animo complecteretur Auicennas, subabsurdam commentus est definitionem, qua primarum qualitatum effectione mutua, quæsitam qualitatem, eámque simplicem emergere confirmat; quæ vna superstes, reliquis in congressu pereuntibus, omnium vires potestate complet, eásque quasi suo sinu complexúque recipit.

Id autem,

Id autem, quàm absonum sit, quámque secum pugnet, hoc in primis patefacit, quod fieri nequit, vt omnes per actionem qualitates dissolutæ euanescant, neque non ea tandem superet, quæ validior cùm esset, conflictus principia dedit. sed esto. donemus hoc exorto temperamento, omnes illas periisse; quæ nam tunc restabit in genito corpore contrariorum pugnantia? Si plura illi non insident, eáque contraria, qui fiet temperamenti per singulas ætates conuersio, quæ insita illi erit causa morbi, senij, mortis? Adde quòd neque dum corpus dissolutione occidet, poterunt simplices naturæ in vniuersitatem recurrere, suis instructæ qualitatibus; illas enim vnde sibi resument, quæ iam dissipatæ in composito non manent? Itaque nouam illam qualitatem pro temperamento inuehere, cùm vanitas quædam sit opinionis, quæ multorum animos imbecilles diu multúmque vexauit; nos clarissimorũ Philosophorum imitatione, vt elementorum substantias, sic omnino, & qualitates in composito teneri fatemur, & harum perfusione, & concentu temperamentum consistere.] Hæc ille.

Neque verò vt ostendamus quàm à philosophorum decretis hoc figmentum abhorreat, eundum nobis est longiùs per omnes auctores, omnium nomina obscurauit excellens, & illustre Aristotelis lumen, vni Aristoteli à multis iam sæculis reliqui submisere fasces; cui si Bellantij nugamentum aduersari constiterit, infinitum sine dubio sapientum numerũ aduersum habuerit. Aristoteles igitur lib. 4. Meteor. cap. 2. quod facit generationis mixtorum principium? qualitatem cœlitus demissam? nihil minus. [Generant autem (inquit) calidum, & frigidum dominantia materiæ, cùm autem non dominantur secundùm partem quidem, inquinatio, & inchoatio fit.]

Infrà: Putrefactio autem est corruptio eius, quæ in vno quoque humido propriè, & secundùm naturam caliditatis, ab aliena caliditate; hæc autem est quæ ambientis putrefactio quæ est solutio proprij temperamenti, est corruptio non qualitatis cœlestis & arcanæ sed natiui caloris.]

Idem lib. 2. de generatione, tex. 7. & 8. lib. 2. de partibus animalium cap. 1. calorem, frigus, humorem, & siccitatem, ea ratione docet esse primas qualitates quia ab his reliquæ dependent, & his solutis cæteræ quoque euanescant necesse est; vbi itaque est istud cœleste temperamentum, quod non agnoscit harum qualitatum principatum, quid poterat fingi Aristotelis principiis magis repugnans? Verùm non aduersantur solùm Aristotelis decretis; sed multò magis experimentis, & rationi.

Per quotidiana namque experimenta videlicet, dissipata primarum qualitatum temperie, interire mixta omnia: ligna, lapides, carnes, igne exuruntur, non alia actione, nisi caloris & siccitatis: sublata substantia mixti, & accidentia interire necesse est, substantiæ propria; nullum itaque est temperamentum, quod horum actioni non subiiciatur humor. item collapsus ex aqua, nónne putrefacit omnia, in quæ incidit? quod sanè non faceret, si vllum esset temperamentum, quod non à primis qualitatibus, sed solùm è cœlo originem repeteret. Ostendant denique aliquid, quod primarum qualitatum efficientiam subterfugiat; deinde proferent temperamentum, quod à primis qualitatibus non ducat ortum. quandiu harum principatum videmus, non recipiet Philosophia alias virtutes, quàm quæ his subiiciuntur.

Accedit eodem, quòd duo temperamenta, quando inducit Bellantius, cogitur

gitur fateri, posse eumdem hominem, & meticulosum, & audacem, & imbecillum,& firmum,& mitem,& asperum,& solertem, & bardum, esse naturaliter: cur enim duo inuenit temperamenta? nisi vt ostenderet, aliam esse temperiem,quam è cœlo,aliam,quam ex elementis hauriimus. Si idem propellit vtraque temperatio; cur duplex fingitur? Vna satis est. At hæc contraria sunt, & pugnantia. Dicent,opinor: Contraria in summo non posse consistere,posse verò secundùm gradus remissiores? quomodo remissiores? Contraria enim in summo non sunt,medium quoddam,ac temperiem faciant oportet. quare non erit idem audax,& timidus, sed inter audacem, & timidum, medius, qui status optimus est,& proficisci ex atra, flauáque bili mediocriter temperatis, nec desiderat, aliud temperamentum cœlitus delapsum, quòd si sit paulò audacior, quàm timidus; flauæ bilis vis maior id potest præstare, vt opus non sit viribus aliis occultioribus;cùm frigus,& calor variè temperati ad metuendum, & audendum valeant plurimùm.

At inquies vnum, & eumdem hominem experimur in quibusdam actionibus melancholicum,in aliis colericum,in aliis timidum, in aliis audacem:esto planè: sed id vel extrinsecùs accedit per aduentitias causas, vt suprà diximus, vel si naturaliter insit,cùm eiusdem humoris multæ sint actiones,non oportet consimili, paríque modo ad omnes esse expeditum. denique non vna est omnium membrorum temperies. quid vetat in corde redundare flauam, in cerebro atram bilem: spiritus vitales esse affabrè elaboratos, animales non item: alios neruos expeditos esse ad motum,alios implicitos, & malè grauatos?quid igitur mirum, si functiones aliquæ vnum, aliæ contrarium indicant, semper autem à contrariis illæ proficiscuntur principiis, sed hæc contraria temperies non in eodem est organo;sed in alio,& alio. Si hæc ignoras, lege Galeni lib.2. de temperamentis,cap.5.& 6.

Item temperamentum primarum qualitatum éstne à cœlo solùm, aut saltem præcipuè? si negas, ruunt Astrologicæ diuinationes ex syderum obseruatione; ruit instrumentaria seruitus, qua omnes causæ sublunares cœlo subiiciuntur ab Astrologis,vt suprà vidimus,cap.14. Si ais:quomodo ex iisdē astris, eodem situ,atque ordine dispositis,eodem loco,ac tempore,in eumdem hominem, & in eamdem hominis partem descendunt propensiones ad contraria; vna per temperamentum primarum qualitatum;altera per arcanam quamdam qualitatem;vna per qualitates,quibus præparatur materia ad formas,altera per qualitatem, quæ formam ipsam consequitur: quomodo ad auaritiam stellæ incitant hominem, immissa atra bili; ad liberalitatem verò ingenerata alia secretiore virtute?

Euanuit itaque duplex temperamentum,vnum primarum qualitatum, quo imbuitur materia, priùs quàm formam suscipiat; alterum, quo instruitur forma ad sua munia obeunda: nec enim contraria in eodem organo, & corporis parte consistere possunt: & in diuersis diuersa principum qualitatum aut humorum temperies præstare potest, quidquid ex secreta, & cæca virtute deducunt Astrologi.

* * *

CAPVT

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Rerum effectus mirabiles non commodè ab Astrologis referri in astra.

FAMILIARE est Astrologis effectus omnes mirabiles, ad quorum causas mens humana vel ægrè, vel ne ægrè quidem pertingit, qui naturæ obscuritate inuoluti maximè sunt, ad syderum efficientiam reuocare. Itaque contendunt vi syderum ingenerari rebus sublunaribus agendi facultates illas secretiores, & admirabiles, quibus herculeus lapis ferrum, adamas electrum, pilos, & surculos ad se trahunt; echines pisciculus nauim sistit, aut certè remoratur; hircinus sanguis emollit adamantem; miluus, non elephas, gallinaceum pullum terret; hic verò leonem; Nassi & Psilli illæsi tractant serpentes: Thessali fascinant, quem laudant; & intuendo tabefactant pueros; neruis ac fidibus aliis pulsis alij resonant vnisoni. Catablepha animal homines ad mille passus conspectum necat, Rhabarbarum flauam, epithymum atram bilem, agaricum pituitam educit, Struthiocamelus ferrum, coquendo extetit, veratrum & cicuta hominem interimunt, non coturnices, aut sturnos; Helleborum ex Plinio, lib. 23. cap. 5. medetur morbis comitialibus, vertigini, melancholicis, insanientibus, lymphaticis, elephantiæ albæ, lepris, tetano, tremulis, podagricis, hydropicis, stomachicis, spasticis, isiadicis, quartanis, quæ aliter non desinunt, tussi veteri, inflammationibus, torminibus, redeuntibus, aliaque id genus innumera alia efficiunt.

Nos verò primùm, quamuis horum, aliorúmque, quæ breuitatis gratia prætermimus, reddi causa non possit, ex vi primarum qualitatum, atque adeò opus esset abditis aliquot facultatibus; eas potiùs (cùm incerta res sit) ex rerum formis, ac proprietatibus, quàm è stellis esse deducendas, existimamus: comitantur enim huiusmodi vires, certas ac definitas formas, putà Herculei lapidis, adamantis, ouis, pulli, milui; atque ita comitantur, vt sine illis numquam sint: euanescere vim Rheubarbari, Magnetis, cæterarúmque, temporis diuturnitate compertum est; retundi vires magnetis allio, experimentis didicimus quotidianis: vis tamen illa, nisi in magnete non residet. Cur igitur non existimemus à forma magnetis, illam nasci, nisi impediantur ab aliquo contrario? cur repetimus potiùs è cœlo? quis astris ipsis, & cœlo indidit tam miras, & arcanas vires? quid sequitur Saturni arcana vis? nónne formam? nónne sui orbis naturam? & negabimus ex magnetis natura profluere vires magnetis?

At esto; non sequantur huiusmodi vires, formas substantiales, nec primarum qualitatum temperamentum, an propterea ingenerantur ab astris? vnde, aut qua dialectica id conficit?

An si nihil queam disputare, quamobrem scamoneæ radix ad purgandum, Aristolodica ad morsus serpentum valeat, continuò ad astra suffugiam? Quomodo cœlum in Helleboro inclusit tantam potestatum copiam; quomodo ita copulauit, vel distinxit, vt vna alteri non officeret? quomodo tot virtutibus congruentē sedem materiámq; parauit? Est fortasse in natura satis certa causa, cognitioni autem hominum obscurior; cur hæc ita fiant, nescire me fateor: à

cœlo non effici perspicio. Certè animantium proprietates è cœlo non defluũt; daret enim cœlum inanimum vires animali, quas non habet, efficeret aliquid, quod neque actu, neque potestate continet; quid pugnantius cum Philosophorum decretis? cum Aristotelis potissimùm? Ad intelligentiámne confugies? non satis munitum perfugium, non sentit, non vegetatur, definita est quodam genere, nuda mens est, vnius motus est causa, prætereà nihili.

Deinde cœli vires, quibus formarum proprietates procreari dicuntur, perpetuóne præstò sunt aëri è cœlo demissæ? vt si quam paratam materiam nanciscantur, in eam inuadant continuò, aliis prætermissis? an sub certa solùm syderum constitutione fluunt non quocumque tempore? Hoc postremum conuellit quotidiana experientia: nulla enim sit dies, nulla nox, nulla diei, noctísque pars, qua innumerabilium rerum genera non gignantur, terra, mari, libero cœlo, quonam pacto tam multiplices vires, quolibet temporis momento cœlum habet paratas, quas tam dissidentibus rerum proprietatibus? Quid denique agitis, vt vnum aliquem ventum, pluuiam, conchyle, margaritam generetis, certum sydus expectandum dicitis, quia non quorumcumque astrorum ea potestas sit, vt efficere possit margaritam, lapidem, & huiusmodi; ad gignendas autem tot rerum proprietates, tam dissimiles, & planè contrarias, tam admirabiles, & prorsus arcanas, quemlibet cœli statum, quamuis syderum congressu parem esse affirmetis? quid superest, nisi vt Ptolemæum etiam magistrum deturbetis de cœlo, quòd tot syderum configurationes, fines, retrogradationes, stationes, dominatus, familiaritates, domos, altitudines, triangula, adaptauerit; quòd tam multas stellis vires indiderit; quòd non quodlibet astrum, quibuslibet progignendis idoneum esse docuerit, libro secundo de iudiciis: quàm multa sunt in Genethliaca pugnantia? quàm sæpe iam Genethliacos cum Genethliacis commisimus? vt non minùs hæc disciplina secum ipsa, quàm cum veritate pugnet. Immò quia cum veritate pugnat, cogitur secum ipsa disceptare.

Primum illud obscurum est magis: siue enim in aëre sit vis ipsa magnetis, siue arcana alia virtus potestate eam continens, trahat oportet ferrum, non minùs quàm Herculeus ipse lapis. nam quidquid est potestate, quale alterum, eóque dignius, & melius, præstare potest, quod alterum: si patientis sit æqua conditio: ita lumen terram calefacit, sicut calor ipse, & piper stomachum non minùs, quàm feruens polenta; quare si facultas magnetis in aëre sit, aut actu, aut potestate, ferrum si affectum sit, vt oporret, trahet ad se: idcirco enim vna virtus dicitur potestate talis, qualis altera actu; quia efficere idem potest, quod altera. Cur ergo aër non rapit ferrum, sicut rapit vapores? Idem de electro, de adamante, de herbis, succis iudicium: Eia Astrologe quando ægrotas, cur à seplasiariis medicamenta quæris, quorum viribus morbũ expellas? sunt in promptu hæ vires in aëre, in cubili, in spiritu ipso, quem ducis, eas tibi cœlum, tanquam diuina virgula compluit, cur times morbum? aut mortem? habes paratas omnium medicamentorum vires?

Adhuc, & illud miror in eodem aëre esse tot, támque diuersas virtutes lapidum, metallorum, arborum, herbarum, animantium, pilorum, vnguium, ventriculi, hepatis, renum, intestinorum, neruorum, adipis. ô chaos indigestum! rursúsne frigida pugnabunt calidis, humentia siccis; mollia cum duris, sine pondere habentia pondus? an contraria quoque amicè coalescunt caduceatore Astrologo?

Redite

Redite astrorum Magistri aliquando in gratiam, cum sublunaribus causis; audite celeberrimum illud in Philosophorum Academiis axioma: Qui dat formam, dat consequentia ad formam. Et quid consequentius quàm proprietates, facultatésque naturales proficisci à natura & forma vniuscuiusque? si cœlum, vt latè docuimus cap. 15. formas non gignit, cur eas vires impertiat, quæ naturaliter sequuntur formam? illa, quæ naturæ lege deuincta sunt formis; non agnoscunt alium auctorem, quàm formam, aut causam efficientem formam. quid nugamur inter astra? Colligatio illa naturalis, quæ inter formas, & proprietates intercedit maxima, abundè declarat harum virtutum principium.

CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Vnde rebus sympathiæ & antipathiæ?

SVNT quidam plurimarum rerum consensus, sunt & dissensus mirabiles, interceditque inter plurima mira quædam cognatio, & coniunctio; inter alia dissidium, & dissensio, de quibus Plinius libro 10. cap. 74. & libro 2. in proœmio aggressurus hominum cibos. [Pax (inquit) simul in his, aut bellum naturæ dicetur: odia, amicitiæque rerũ surdarum, ac sensu carentium.] & lib. 36. cap. 16. [A marmoribus digredienti (inquit) ad reliquorum lapidum insignes naturas quis dubitet in primis magnetem occurrere? quid enim mirabilius? aut qua in parte naturæ maior improbitas? dederat vocem saxis, vt vidimus, respondentem homini; immò verò & obloquentem. quid lapidis rigore pigrius? Ecce sensum, manúsque tribuit illi. quid ferri duritie pugnacius? sed cedit, & patitur mores; trahitur namque à magnete lapide: domitríxque illa rerum omnium materia ad inane nescio quid currit, atque, vt propiùs venit, assistit, tenetúrque & complexu hæret: syderitim ob hoc alio nomine appellant; quidam Heracleon, magnes appellatus est ab inuentore, vt Auctor est Nicander; in Iada repertus.] De quibus enucleatè disputat Hieronymus Fracastorius libro de sympathia, & antipathia. Horum quoque rationes Astrologi, quos Fernelius libro secundo de abditis rerum causis, cap. 2. sequitur, ad astra ex more referunt; qua verò id probabilitate faciant, satis declarant ea, quæ superiore capite scripsimus, quamuis enim nulla ratio explicaret, vnde vis hæc, & vnius rei in aliam tanta propensio; ab alia tantùm dissidium existat, adhuc nihil esset causæ, cur stellarum opem imploraremus; si illæ tantis rebus impares sunt: si ex varia earum constitutione, & commutatione continua adeò constantium, & vno semper modo se habentium rerum causæ non aptè ducuntur. Nunc verò physicam rationem promere decreuimus, eorum, quæ syderalibus machinis non possunt dissolui, eius, quæ inter animantes intercedit, sympathiæ, & antipathiæ rationem à fine petunt recentiores nonnulli; aiunt enim consentire aut dissentire animantes ob pabulum, ob Venerem, ob locum, ob paratam noxam, ob tuendam vitam. Leo siquidem dissidet à Leone ob Leænam, & Venerem: Taurus à Tauro eadem de causa ob pabulum. Duplex est sympathiæ, aut antipathiæ ratio: nam duæ animantes, aut dissident, quia idem expetunt pabulum, vt mus, & mustella: aut quia vna est alterius

esca, vt lupus, & ouis: & quibusdam mutuus est hic affectus. Est & quarta ratio; nam quædam pastu arcent alia, tametsi eo non vtantur, vt canis lupum ab oue pellit, quam ipse non attingit, ob noxam, quam sibi ab alio timent, dissident multipliciter: aliter enim homo auersatur serpentem, à quo sibi mortem intentari autumat: aliter pediculum, à quo molestiam, non mortem timet: aliter inimicum, aliter illum, cum quo nihil habet rixarum; sed auersatur eius mores. Ob Venerem, est sympathia inter marem & fœminam, & antipathia inter riuales existit. Quotidie ad tuendam vitam, & aues, & aliæ animantes socialem vitam degunt, & gregatim incedunt. Verùm causa finalis nequicquam sollicitas habuit Philosophorum scholas; causa effectrix magis exercuit eorum ingenia; ego verò in naturæ officinis, in primarum qualitatum rationibus, vnde res omnes natura constantes existunt, eam contineri existimo.

Rerum enim omnium temperamenta, ex primarum qualitatum existere permixtionibus in confesso est apud Philosophorum gentem: has verò nemini dubium esse potest, variari posse modis innumerabilibus; quorum alij cognati sint & amici; alij dissimiles, ac diuersi; alij contrarij: idque, vel parum, vel plusculo, vel magis, vel plurimum. non enim contrarius est calor frigori cuicumque; sed certus gradus cum certo pugnat; cum quo misceri nequit, huic aduersatur plurimum, cum hoc illi implacabile dissidium. Hinc prima rerum dissensio. oriuntur enim hinc virtutes quædam arcanæ, & humanis sensibus inaccessæ; quibus vna res cum alia pugnat; oriuntur pugnantes formæ. quamquam enim substantiæ nihil sit contrarium, per se; ratione tamen harum qualitatum inter ipsas etiam substantias oriuntur amicitiæ, & inimicitiæ, familiaritates, & odia. Solet autem vnaquæque res quomodo affecta ipsa est, eodem aërem proximum afficere, idque vel propagatione eiusdem qualitatis, siue tractabilis & manifestæ sensibus, qualis est calor, frigus, odor, & huiusmodi; siue arcanæ, & occultæ, quæ à nobis non percipitur per se; patet verò ex effectu, qualis vis magnetis, adamantis, scamoneæ, aliorúmque medicamentorum, vel emissione tenuiorum quorumdam spirituum, quos effundere corpora solent, quæ propterea diuturnitate temporis consenescunt, & deperdunt huiusmodi vires.

Hinc triplex ordo rerum existit. Primus earum, quæ cùm diuersæ sint, nihil tamen sibi nocent, vel officiunt inuicem; nihil inter eas est amicitiæ, vel inimicitiæ; propterea quod agendi, patiendíque vis vnius, eodem modo temperata est, ac alterius: simile vero non pati à simili receptum est in scholis axioma. Quo in genere fulmen, aurum colliquat intacto loculo, cum quo agendi, patiendíque proportione iungitur, non cum auro: tum vina absumit, vase nequidquam læso: eadem de causa adamas, non alio cum quo consentit, sed hircino sanguine, qui impar est, mollescit: qua de re Plinius lib. 37. c. 4. hæc scribit: [De discordia rerum, concordiáque quam antipathiam, & sympathiam appellant Græci, non aliter clariùs intelligi potest: siquidem illa inuicta vis duarum violentissimæ naturæ rerum, ferri, ignísque contemptrix hircino rumpitur sanguine; nec aliter, quā recenti calidóque macerata, sic quoque multis ictibus, tunc etiam præterquam eximias incudes malleósque ferreos frangens; cuius hoc ingenio inuentum? quóue casu repertum? aut quæ fuit coniectura experiendi rem immensi secreti, & in fœdissimo animalium. numinum profectò muneris talis inuentio omnis est, nec quærenda in vlla parte naturæ ratio, sed volun

voluntas,& cùm fœliciter rumpere contigit,in tam paruas frangitur crustas,vt cerni vix possint.expetuntur à sculptoribus,ferróque includuntur,nullam non duritiem ex facili cauantes.Adamas dissidet à magnete lapide,in tantum vt iuxtà positus ferrum non patiatur abstrahi; aut si admotum magnes apprehenderit, rapiat,atque auferat.Adamas & venena irrita facit, & lymphationes abigit, motúsque varios expellit à mente. Alter earum, quæ contrariæ cùm sint, parum,multumque nocent aliis, cum quibus nimirum simultates exercent.Quare nucis vmbra proximis stirpibus,& arboribus grauis est:transmittit enim noxios quosdam afflatus.Hinc apud Ouidium:

Ne,sata ne lædam(quoniam sata lædere dicor)
Imus in extremo margine fundus habet.

Narbonensis etiam Taxus sub ea considentes lædit, & non rarò necat.Basiliscus eos,quos oculis afflarit,aut sibilo contigerit,momento interficit; Torpedo stuporem adfert piscatori,etiamsi tantùm hasta tangatur;Brassicæ,& Rutæ tantum inimicitiæ est,vt iuxtà seri nolint; nihil hîc de scorpionum, rabidi canis, aliarumque morsibus ferarum;nihil de medicamentis, vel antidotis, quæ morborum causas,vtputà sibi inimicas, abigunt,vel auertunt. His etiam, qui argentea vasa inaurant,solius hydrargyri vapore eousque nerui emolliũtur, vt paralysi laborare videantur. Concusso quoque tympano,quod è corio lupi cõflatum sit,aliud ex agni corio confectum (tanta est harum animantium etiam post mortem dissensio)dissolui perhibent:& alia id genus innumera.

Tertius rerum cognatarum ordo est, quæ mutuò se fouent, ac iuuant;quo ferè modo certis nostri corporis partibus medici adhibent quædam, quibus priuatim iuuentur, roborentur,conseruentur.Hinc Euphrosinum herba cordi amica in paucis:de qua Plinius libro 25.c.2.aliáque plurima,de quibus Galenus libris decem,de compositione medicamentorum,secundùm locos,libris de locis affectis,Plinius libro 26.toto.Huc etiam fortè pertinent Psilli, & Marsici, quibus angues blandiuntur; ficus,quæ alligatum sibi furentem taurum mansuefacit;argentum viuum, quod aquam,& oleum ebibit;statim naturalis quorumdam hominum necessitudo,atque animi propensio, qua repentè in amorem,& odium quorumdam exardescimus,quos numquam antè videramus.

Hæc prona satis, illud explicatu arduum est, quo pacto magnes trahat ferrum longè dissitum: mustela educat murem è penitioribus latibulis: rubeta, de qua Plinius li.32. cap.5. mustelam ex arbore quamquã vociferantem & auxilium vndique implorantem,deuorandam pelliciat;cerui ex imis terræ cauernis serpentes enocent:id quod tripliciter contingere posse video. Primùm nihil vetat è re quapiam virtutem aliquam accidentalem prodire, per medium, & rem longius distantem afficere,quæ ab ea apta est commoueri, non mediũ, quod alterius est naturæ,& modi. quid enim prohibet ex magnete vim aliquã accidentariam per medium progredi ad ferrum,quæ ferrum percellat,& agitet non plumbum, aut argentum,quod alterius est temperamenti?Simili vi Chamæleõ superuolantem aquilam ad se rapit deuorandam. & rubeta quid ni fundat vim aliquam, qua non aliæ animantes, sed mustela quamquam inuita,& vociferans ad certum exitium pertrahatur?quidquid recipitur,per modum recipientis recipitur,vt est in Philosophorum trito prouerbio. Deinde magna Philosophiæ approbatione receptum est,omnes animantium motus, aut boni, aut mali opinione cieri;siquidem opinione magni alicuius boni præsentis, læ-

titia existit & voluptas:opinione boni futuri,appetitio,& libido:opinione magni mali impendentis,metus,&timor: opinione mali præsentis,mœror,& tristitia.Hi motus omnis prosecutionis,& fugę,animantibus causę sunt,fugit ergo pullus miluum,ouis lupum, mus felem,præsensione imminentis mali:rursus sequitur leo leænam,& equus equam, antecepta notione venereę voluptatis.Non abibo longiùs.Hinc animantium simultates,& amicitiæ ob cibum,ob venerem,ob alios fines,de quibus suprà.

Opinionis & præsensionis vim maximam non ignoramus , dicent aliqui, sed ignoramus,quo auctore:quis enim in leone mali præsensionem facit Gallinaceo gallo canente?Cur pullo non ingerit mali præsensionem alia auis,nisi miluus? cur furenti Elephanti , repentè viso ariete,ea existit sensio,qua omnis furor concidit? cur ouis conspecto lupo, tristem sensionem concipit ; cane viso, non item? Cæterùm,ne id quidem ignorare possunt Peripatetici , qui docent res sensibiles per medium , & interuallum transmittere sua simulacra ad sensum,quibus illum ad sui sensationem commoueant:non modo propria,sed communia etiam sensibilia , magnitudinem, motum,situm,figuram,quoniam hæc simulacra sensui repræsentant; quid mirum, si ouis in oculis , in gestu , in figura, in ore lupi videt sibi paratam necem ? quid mirum, si imminens auersatur malum? Quod de oue,& lupo dixi,intelligo de mure,& fele,de pullo, & miluo,de lepore , & cane. quod dixi de nece , intelligo de aliis multis incommodis , quæ vna alteri animanti parat, circa pabulum,circa Venerem,circa locum,& huiusmodi.

Denique tenues quosdam spiritus emittere corpora solent, quibus afflant res etiam dissitas,quæ propterea diuturnitate consenescunt. Hoc modo crediderim basiliscum fundere venenum,eos, qui peste laborant,inficere vestes,domum,edulia: à ceruis necari serpentes , nucem subiectis satis obesse;Taxi vmbra necari animantes.simile quid ex serpentis,rabidique canis morsu relinqui in vulnere,verisimile fit.

Ita de sympathia,& antipathia disputare possunt , qui physicas rationes sequuntur.Nos verò ad Astrologos reuertamur; largiamur illis quod petunt.

Esto, oriantur hæc omnia à cæca quadam & secretiori virtute ; vnde probabis hanc non nasci ex forma magnetis , adamantis, smaragdi, nucis , ficus, aliorúmque, aut ex primarum qualitatum temperamento? Quid magis decantatum est in scholis sapientum , quam naturam quamlibet certas ex se fundere proprietates: quæ cum suo principio arctissimis coniunguntur necessitudinis vinculis?Doceant,qui secretarum virtutum causas è cœlo aptiùs,quàm ex elementalium qualitatum temperamento , aut rerum naturis duci contendunt, cur adamantis vires cœlum non fundat,aut in res omnes,aut in reliquos quoque lapides:cur magnetis vim non impertiat etiam aliis multis rebus, quæ simul cum magnete generantur?cur Euphiosino vim imprimat hilaritatis , non cæteris herbis? Vt se in omnem partem vertant,nihil aliud reperient,quod respondeant,nisi cœlum diuersimodè afficere adamantem ; magnetem, smaragdum,nucem,ficum,brassicam,rutam,pro varia eorum natura,pro varia elemẽtarium qualitatum temperie:Cur ergo non putamus ex primis qualitatibus, & rerum naturis oriri has virtutes?quid cogit nos admiscere in earum ortu,cœli actionem,& efficientiam aliam, quàm quæ primis qualitatibus debetur ? quocumque Adamas generetur sub cœlo, quibuscumque astris fulgentibus coagmentetur,

mentetur, eamdem vim, & facultatem sortitur. Rursus huic potestati tanta necessitudo cum adamantis natura intercedit, vt ab eo sciungi separaríque non posʃit; & putamus à cœlo eam, non ab adamantis natura aut temperamento proficiʃci? quid est desipere, si hoc est ʃapere?

CAPVT DECIMVMNONVM.

De criticis morborum diebus.

VOCANT morborum dies criticos, quibus ita commouentur humores, vt natura cum morbo acriter pugnet, in quo congressu, si illa debilior fuerit, victoria inclinet ad morbum; sin fortior, æger vergat ad salutem. Non quouis morbi tempore cernitur hæc lucta, sed certis quibusdam diebus: Cùm enim vis quædam membris insita, vt nocentia quæque repellant; Et, quãtum fieri potest, noxios humores demittant, duo hæc excretio, quæ crisis dicitur, necessariò exigit, vt & humor noxius, qui eiiciendus est, concoctus sit, & præparatus. cruda enim, sicut immitia poma, difficilè auelluntur. Hinc Hippocrates sectione prima Aphorismorum, aphoris. 22.

[Concocta (inquit) medicamentis aggredi oportet, & mouere non cruda.] & libro quinto Epidemiorum. [Subducere oportet ventrem, si materiæ sint concoctæ.] Qua de re planè, cumulatéque disputauit Celsus lib. 3. cap. 14. & vt naturam irritet; tunc enim illam acriùs eiectionem aggreditur, quando corrupti humoris stimuli vehementiores sunt. Quamobrem Galenus in paroxismis, [& in statu morbi, ait crises præcipuè contingere, in paroxismis quidem, quia tunc corruptus humor naturam stimulat, ac pungit acriùs: in statu verò, quia concocti iam, & subacti humores, quasi matura poma, sua sponte decidunt. Contingit autem aliquando, vt natura magnis irritata stimulis amoliatur indigestos adhuc & peruicaces humores; sed magno ægroti incommodo & periculo: aliquando vt subactos, & ritè præparatos abigat feliciʃʃimè, magnóque laborantis commodo, & bono. Hinc morborum critici dies, quibus nimirum crises solent esse salutares. ex quibus decernere licet, quid de euentu morbi sperandum, aut timendum sit: & non critici, ex quibus nihil certi de morbo coniicere poʃʃumus, quibus si qua excretio fiat non crisis, sed violentia quædam sit, & impetus furentis naturæ, quæ cum morbo paribus adhuc viribus luctatur, & incerto pugnæ euentu.]

[Iudicia (inquit Galenus lib. 1. de diebus decretoriis, cap. 2.) seu crises, omnibus diebus accidunt, sed neque pares numero, neque ex æquali fide: hoc intercedit discriminis inter illas, quòd aliæ bonæ, aliæ malæ eueniunt; quædam cum pluribus, & difficilioribus symptomatis, & maiori certamine: nonnullæ statim ab initio tutò inuadunt.]

Non vendito mea. Hæc omnia accepi ex Galeno lib. 3. de diebus decretoriis, cap. 8. [Nam perturbationis violentia (inquit) naturam ea, quæ molestant, etiam ante tempus propellere compellit: quippe virtus ipsa est alienorum expultrix, quemadmodum in opere de naturalibus facultatibus antea demon-

Digitized by Google

stratum est. Tempus autem actionis post finem alteratoriæ facultatis est: tunc enim functionem obire omnibus secundùm naturam absolutis ostendebatur, cùm illa ab actione desierit. verùm ante perfectam concoctionem interim, quę offendunt amoliri cogitur, vt interdum concoctione iam absoluta, moratur adhuc, & lentè propter imbecillitatem munus subit. Vtrumque autem in ventriculo clarè licet contemplari: instigatus enim concoctionis tempus non expectat; sed protinus etiam idoneum, cum eo, quod molestat, excernit, & vbi iam satis concoxit, interdum lentè ac cunctanter superfluum imbecillitatis vitio expellit; ac cum naturali habitu fruitur, perfectæ concoctionis tempus ipsius recrementorum expulsionis terminus est, quem neque præuertit, neque præsentem adhuc moratur.]

Quid porro sit crisis, & quibus conspicata notis, tradit idem Galenus lib. 3. de crisibus, cap. 2. [Sola (inquit) subita ad sanitatem conuersio, simpliciter crisis nominatur; & quidem omnino fit, per manifestas quasdam excretiones, aut effatu dignos abscessus; quicumque enim aliter quieuerint, maligniùs retrocedunt: antecedit autem huiusmodi excretiones & abscessus non mediocris perturbatio in corpore ægrotantis; nam & difficiles tolerantiæ, & difficiles sensus, dolores capitis, colli, & stomachi, & multorum aliorum membrorum; nonnullis verò aurium sonitus, & vani ante oculos apparent splendores; & lacrymæ inuoluntariæ effluunt; & vrina retinetur; & labrum agitatur; aut aliquid aliud tremulum fit: obliuio, & præsertim ignorantia, & vehemens accidit rigor, & plurium accessio consueta anticipat horas; & multus æstus, sitisque intolerabilis sequitur; clamant, & saliunt, sicuti furentes; neque possunt in eodem situ recumbere, deinde repentè multus sudor erumpit, aut vomitus aliquis nõ paruus sequitur, aut venter subitò soluitur, aut abundans fit fluxus sanguinis, aut hæc omnia simul contingunt. vnde non paruus inuadit timor inspicientes. Et quispiam homo vulgaris, cùm istis adesset ipse, re cogente, ita pronunciauit, quod iudicium nunc de vita ægrotantis ageretur. neque enim Medicorum aliquis primus inuenit id nomen, sed omnino necessarium fuit, vt qui pręsens esset conturbaretur, atque adeò exclamaret; & crisin, id est, iudicium rem ipsam nominaret. decet autem Medicum generosum, nec perturbari, neque futurum euentum ignorare; melius autem fuerit, si se ad prænoscendam futuram crisin exercuerit: neque enim ista dignotio quæ habetur de præsentis crisis euentu, multum distat à prænotione eiusdem futuræ; sed ex eadem contemplatione vtraque proficiscitur.]

Atque his planè cumulatéque explicatis, alij dies sunt critici, alij non critici, alij inter vtrosque medij critici sunt 4. 7. 11. 14. 20. vel vt alij volunt, 21. sed vigesimum anteferendum esse vigesimo primo, auctorem habemus Hippocratem, & Galenum libro 3. de diebus decretoriis c. 9. qui accuratissimè hanc controuersiam discussit.

Non critici sunt 6. 8. 10. 12. 16. 19. 22. 25. quamquam 6. nonnunquam criticus videatur.

Medij sunt 5. 9. 13. 17. 18. 24. quorum 13. & 17. ad criticos propiùs accedunt.

Præter dies criticos sunt indicatiui; qui indicant, quid futurum sit alio quodam die; nam quartus, indicat quid septimus; vndecimus, quid decimusquartus, decimusseptimus, quid vigesimus moliatur.

Neque

Neque verò critici qui sunt,sunt æquè critici, sed vnus alteri præstat.Primas enim obtinet septimus. Proximus est huic decimusquartus.Cæterùm cùm res hoc loco nobis sit non solùm cum Genethliacis, sed etiam cum medicis, cauendum est diligenter,ne non satis prouisa,& explorata principia ponamus, quare hæc omnia ex Galeno audiamus, quem vnum nostra disputatio præcipuè petit.

De septima enim die ita scribit libro primo de diebus decretoriis, capit.2. [Nam, quod in tot annis septimum iudicantem subinde simul, & absolutè, fideliter, manifestè, conspicuè, & salubriter, sextum è contrario semper viderim.]

De sexto ibidem ait:[Iudicatur sed cum difficillimis symptomatis, & periculo maximo,& ad hæc absque fide,imperfectè, obscurè, sine notis & ad malum.]

Die 12.& 16. ibidem scribit, [In duodecimo,& decimo sexto, nullum vnquam iudicatum vidi.]Rursus c.5.[Non soluitur morbus duodecimo, neque decimosexto.]

De octauo,decimo,duodecimo, decimosexto, decimonono, idem scribit ibidem.

Contrà verò docet morbos solui die 3.4.5.6.7.9.11.14.17.18.20.

Rursus libro primo,cap.4.[Qui quarto die ad peiorem statum recidũt, plerique sexto moriuntur.quo die si bona conuersio contingat,septima die, crisim expectandam docet.]

Denique eodem libro primo capite quinto, [Septimi(inquit)naturam decimus & quartus imitantur: maximè proximi his sunt, nonus, vndecimus,vigesimus; prope hos quintus,& decimus septimus,post hos quartus. Hunc sequitur tertius, & decimus octauus; at sexti naturam nullus alius exactè imitatur. Si in octauum,vel decimum diem subita morbi solutio incidat,similis ferè est ei,quæ in sexto accidit.]Et libro secundo,capite secundo,[Quartus(inquit) septimi, vndecimus decimiquarti, indicatiuus est.]

Eia Astrologi, res est explicatu difficillima, causa,quæ humores mouet per criticos dies potiùs, quàm per non criticos;Democriti profundo demersa puteo delitescit penitus, altissimisque naturæ occultatur tenebris. Ad occultas cœli vires,inscitiæ asylum confugite nusquam:licuit maiori licentia astrorum abditas vires iactare:præclarum nacti estis locum,venditandi admirabiles stellarum & arcanas virtutes.Ita planè: id enim facit Carda. libro de iudiciis, cap. 15.libro de reuolutionibus, cap.9.Id facit Bellantius, id facit Donatus;nam in lunam criticorum dierum rationem referunt, quæ cæli signa decurrens humani corporis humores per stata tempora mouet.dupliciter autem cum lunę cursum metiamur, & per reditum ad Solem: quem mensem ciuilem vocant, & per reditus ad certum punctum Zodiaci, quem lunarem appellant mensem;vtroque mense aiũt lunam per cœli quartos,& septenarios dies commotionem, impetúmque rebus sublunaribus afferre;ciuilis siquidem mensis, diebus 29.& horis ferè tredecim constat: quod tempus si in quatuor æquales partes diuidas, continebit earum quælibet dies septem,& horas ferè nouem:quo tempore commoueri maximè res sublunares testantur,& qui circa maritima versantur,& qui rusticam artem exercent, lunaris quoque mensis diebus 27. & horis octo conficitur. Quod spacium si item in quatuor æquas portiones diuidas,

quælibet septem dies, & nescio quid præterea hinc crises per dies septemnadios fieri, quod per septem dies luna conficiat quartam Zodiaci partem; septimus enim, decimus quartus, vigesimus, vel vigesimus primus, vigesimus septimus, maximè critici censentur. Post hos criticos esse etiam quartum, vndecimum, decimumseptimum, vigesimumquartum, qui medij sunt inter integros septenarios, sed præstat hæc omnia à Galeno, qui Astrologorum dogmata secutus est, audire lib.3. de diebus decretoriis, c.5.

[Quemadmodum (inquit) annum integrum, Sol disponit; ita Luna mensem, immutatione per septimanas ei accedente: nam à prima apparitione ad dicatomum, & ab hac ad plenilunium, vtrumque quidem per se tempus est septem dierum; ambo verò simul quatuordecim. Simili modo, si inde vbi ipsa æquali portione mensem diuidit, vsque ad secundam dicatomum connumeraueris, septem & hos inuenies dies: reliquos etiam, qui vsque ad absolutam Lunæ occultationem sunt septem; cæterùm aërem nos ambientem magnas suscipere mutationes, dum Luna primum occultatur, & rursus primùm apparet, nemo mortalium ignorat; maximè ij, quibus hoc studij est, agricolæ, & nautæ, qui statum aëris tunc vocant, cùm Luna primùm apparens, secundum aliquem ventum stet. Quamobrem Aratus quodam loco verissimè scribit de Luna, vbi primum post coitionem apparuerit hoc modo inquiens:

Cynthia si cornu, quod se sustollit in altum
Incuruum specie, velut annuat adfore cœlo,
Sæua procellosi prædicet fabro Aquilonis;
Rursus eò veniet pluuius Notus. Hanc vbi partem
Pone supinari conspexeris, hinc recliuem
Sponte habitum; verum si lumen tertius ortus
Proferat, atque Deæ conuoluat circulus oras
Suffusus rutilo, mox tempestate sonora
Spumosum latè pelagus canescere cernes.]

Quin etiam hæc in eodem libro scribit:

Non vnum deprehensa diem sibi signa loquuntur:
Sed quæ signa nouo dederit nox tertia motu,
Quartave, sustollit medios dum Cynthia vultus,
Durabunt cælo: medio quæ edixerit ore,
Altera prouisa signantur tempora Luna,
Illa dehinc; donec germani luminis ignes
Accedat Phœbe, mensis postrema notabunt.

[Non ad omne tempus, quod ab initio est, vsque ad finem primæ apparitionis signa sufficere ait, sed dicatomos, & plenilunij mutationes quasdam afferre. Omnis autem velox mutatio crisis appellatur, & statum quidem in Luna falcata potissimum dicunt; deinde ad plenilunium transferunt, similiter vocantes. Hoc enim validas vires etiam obtinet: hoc autem imbecilliores quidem sunt semilunares stationes; attamē & hæ quoque de aëre decernunt. Quare mensem à Luna immutari secundùm septimanas iam est perspicuum. Quòd autem aliȩ res vniuersæ inde quoque mutantur, omnibus non perinde constat, sed iis qui huiusmodi accuratè obseruarunt, in confesso est. Adhæc post seminis conceptionem, omnis imprægnatio insuper nihilominus, hoc, & post partum adauctio. Item omne actionis initium magnas alterationes in septimanos circui

circuitus obtinet.quæ namque quotidie omnibus,quę subsistunt,incidunt;horum causam Luna habere obseruata est, maximáque tetragonis, & diametris stationibus,ea immutans. Nam si Luna in Tauro existente, semen concipiatur, vel partus,vel omnino alterius cuiusdam principium contigerit; magnas eius mutationes faciet, quando signiferum percurrens in Leone,Scorpio, & Aquario fuerit.Verùm in Leone tetragonos, id est, quadrata statio septimanæ vnius existit; in Scorpio diametra, dicas septimanas habet: ita quoque in Aquario secunda, quadrangularis statio in tertiam septimanam procedit; idque necessario;quod Luna, sicut ante diximus, vicenis diebus, septenísque, & particula quadam adiecta maximè tertia diei parte,vniuersum signiferi ambitum peragit.si namque in toto tempore totum orbem pertransire oportet, constat quartam ipsius partem in septem propè diebus eam expedituram.]

Propterea huius rei admodum meminisse ad futura conuenit;nempe Lunæ transpositionem tetragonem, non diebus septem integris circumscribi; hæc quidem generatim de Luna. Sed eodem libro capite secundo ita scribit.

[Omnium certè superiorum astrorum potentia fruimur: verùm qui maximè hunc orbem exornat, & concinnat, & disponit,est Sol:quippe veris,& æstatis, autumni,& hyemis auctor alius nemo est:nec alius tam manifestò, vel ex terrestri limo, animalia generare potest: neque fruges maturare, neque ad coitum,& generis propagationem animãtia prouocare.Magna sanè, & Lunæ opera in hanc rerum substantiam apparent. Verùm Solis effectibus posteriora. etenim mentes hæc perpetuò disponit,idque euidenter adeò,in marinis animalibus; quamquam & hoc ipsum Solis beneficio habet: nouum enim ipsa lumen sortitur, cum Sole primùm fruitur. Tanta verò eius portio semper illuminata est, quantum Sol aspicit: prorsus autem deficit, lucísque expers redditur,vbi terra suo interuentu ipsam obtenebrat.Quapropter, vt illa distat à Sole, omnes mutationes suscipit: Etenim plena est cùm diametra est: æqua portione diuisa,seu semilunaris, & dicatomos,cùm quadrangula est: vtrimque gibba,cùm triangula est, & falcatam speciem refert, vbi sexangula est:atque tunc primùm noua est,cùm post Solis congressum apparet: obscura omnino, cùm Solis lumine circumuallatur.Igitur fructus auget, incrassãtque,animantia implet,adhæc menstruorum tempus mulieribus conseruat: item comitialium circuitus custodit,indéque Solis plus,vel minus participat: omnia siquidem, quæ facere nata est, vbi falcis figuram repræsentat, languida fiunt: valida omnia,cùm plena fuerit.quapropter & fruges interea auget, matutátque celerrimè:mortua corpora putrefacit:somno sopitis sub eius lumine, vel aliter diutiùs immoratis pallorem,& capitis dolorem conciliat. Vt igitur Luna Solis auxilio in omnibus indiget: ita Sol ad nullam rem maximam, vel alterius cuiusdam astri, vel ipsius Lunæ operam desiderat.à nullo enim impeditur, quominus æstatem faciat: cùm in vertice nostro constiterit: aut frigus adducat, si humilis feratur; aut æquinoctium vtrumque disponat,si mediocriter obliquus sit.Sed ipse veluti Rex quispiam maximus est:Luna verò, vt Hipparchus, quasi sub Principe dicas,non exiguus.Inter illum enim, & nos media constituta, terrestrem regionem meritò gubernat:non potentia cæteros planetas, sed vicinitate exuperans. huius rei gratia omnino frigus locum nostrum occupat, cùm Sol ad hyemales plagas declinauerit: tunc calor omnino nos exercet,vbi supra verticem nostram,aut prope ipsam fertur.Luna vel particulares cuiusque

mensis dies disponit, paruæ mutationis facultatem habens, eámque non simpliciter ex se, verùm ex Solis aspectu consequitur.]

Hæc verbosè satis, Græcorũ more Galenus sequitur, & capite tertio his verbis: [Vehementiores itaque mutationes eueniunt, vbi ipsa cum Sole coit.]

[Insuper in apparitionibus plenilunij minores his contingũt dum dichotomos seu dimidia apparet imbecillæ; dum vtrimque gibba, & falcata videtur, nam validissima eorum, quæ priùs erant, mutatio committitur, dum Luna cum Sole coit, ac eius lumine circumuallatur. quippe quæ priùs apparebat, nũc nulli conspicitur: deinde diametra Lunæ statio tanquam distinguens, in bináſque partes secans contrarias maximæ Lunæ dispositiones, aliarum omniũ est validissima: quæ verò incrementorum diminutioni maximè sit cõtraria dispositio ostendere non est opus. deinde post hunc congressum, & plenilunium, duo dichotomi, medium vtraque secans augmenti tempus, priore diminutiones, altera verò omnium extremæ imbecillæque aëris nos ambientis conuersiones in falcatis, & vtrimque gibbis apparitionibus fiunt, magis autem in vtrimque gibbis, nulla siquidem in eis magna mutatio, sicut in falcatis apparet. Quare nec stratus malè ipsas neglexit, tanquam imbecillas existentes: conuenítque eos laudare, qui de eis scripserint, tanquam ne, vel minimum quidem omittentes. At in pleniluniis conuersiones, & his adhuc magis in congressibus proprium hoc præter cæteras habent: illa siquidem celerrimas statim mutationes faciunt, congressus vero inæquales & diuturnos. Quid autem ante Lunam apparentem manifestò pronuncies, non est. longum autem hoc tempus occultationis est: integri ferè bigoni spatium explens, mutationem verò ex incremento ad diminutionem, punctum exactè definit: liquétque hoc Lunam momentaneo tempore pertransire. Itaque verè celeres plenilunij mutationes sunt: diuturnæ coniunctionales: nam occultationis tempus sibi ipsi simile est, & primæ apparitionis tempus occultationi vicinum est; tum propter paruitatem eius particulæ, quæ de tota Luna apparet; tum ob luminis imbecillitatem; tum ob breuitatem temporis, quo supra terram fertur.] Pergit etiã, capite quarto, & ad rem propiùs accedit.

[Tota (inquit) crisis euadet, cùm in toto mense, status in secundo die accidit, quo primò, & manifestò Luna, & longo satis tempore super terram iam apparet; & lumen sensile de se emittit, adhæc vmbram euidenter ostendit. Primus autem dies tamdiu Lunam supra terram vagantem habet, quamdiu is adhuc quoque Solis lumen, quod post occasum est, retinet. Quare in hoc Luna simul cum Solis lumine occidit; sæpe verò & prior est occidua. Primùm verò manifesta in secundo die, nunc quidem magis, nunc verò minùs. atque hoc ei accidit, tum longitudine à Sole recessus, qui ob peculiarem Lunæ motum fit (non enim ex æquo semper mouetur,) tum propter signorum occasum non æquali tempore euenientem. insuper ob præteriti congressus tempus. Vnde non semper vnum tempus est, quo clarè Luna conspicitur. sæpissime autem triduo, in ortu Solis remorata, plane inuisibilis est; quo nondum hæc terrena immutare potest; & quodammodo tempus est, tum peculiaris eius circuitus, tum in nos actionis, in idem recidit: etenim circuitus vicenis diebus septenísque, & tertia fere diei parte peragitur: in tanto enim tempore signiferi circulum percurrit: vt quo nobis lucescit circuitus, quod is quoque eidem conueniat, numero plane intelliges; si occultationis tempus de toto menstruo eximas; quod autem

menstruum

Digitized by Google

menstruum tempus non omnino triginta diebus constet, sed minus vnius diei ferè dimidio, Hyparchus integro vno libro demonstrauit, quin & vulgus iam propè vniuersum nouit mensium, alium, quem κοιλὸν Græci nominant, quasi mutilum & imperfectum dies viginti nouem continere; alium nempe absolutum, triginta: Nam vniuersos amborũ dies quinquaginta & nouem esse oportet: si quidem vterque omnino triginta: minus dimidia diei parte continet.]

Rursus capite octauo: [Neque (inquit) septimi, vel quarti numerus crisis auctor est, sed quòd Luna innouante, & immutante terrena, motuum quoque circuitus ad hos principes numeros venire contingat: meritò in ipsis tanquam stata alterationum tempora inueniuntur; quippe non à numeris, sed à Luna mutationes terrenis adueniunt: at cum motu mutans consistat, tempus mutationibus necessariò coniunctum est. Quare etiam numerus necessariò, non igitur, quòd omnis par numerus fœminam, impar masculum referat, auctorum iudicia, imparibus diebus accidunt: neque enim impar absolutè pari fortior est, neque si fortior, ideo fœmininus imbecillior, neque si fœmininus quidem hic, masculus aut alter sit acutos morbos in masculinis numeris iudicari, diuturnos in fœmininis rationi consentaneũ est. omnia si quidem, quæ de numerorum virtute nugantur, tam facilè absurda esse deprehendimus, vt mihi subinde mirari subeat Pythagoram illum sapientem virum numeris tantum tribuisse: atque nunc aduersùs ipsos etiam nobis nugari non vacat. nam satis est ad rem institutam terrena Lunam alterare, & in septimanis potissimùm magnas parere mutationes: pòst in quaternionibus exiguas. adhæc crisim accessione plurium indigere. Item accessiones tertio quoque die in morbis acutis euenire; his etenim subiectis acutos morbos in imparibus diebus magis ad iudicium tendere necessitas erit; huius rei gratia tertius & quintus meritò decernunt: non ex Lunari circuitu decernendi potentiam sortiri; sed vel ob violentiam accessionis, tertius crisim quarta die futuram præuertat: vel & per Iouem quod natura, dum quarto die lapsa nec incitata conquiescit, quinto ad iudicium commoueatur; nam hic vero decretorio tardiùs venire, tertius paulò magis anticipare conspicitur, atque ambo crisim obtinuisse, quod vicini ambo verè decretorio accessiones susceperint. Iam verò & nonus inter duos decretorios septimum & vndecimum medius, vel non factum in septimo die iudicium, vel vndecimo futurum, ipse sibi vendicat, rariùs quidem septimi diei propria crisis, non ad nonum modo pauci errores commissi sint, vnquam peruenerit. sed hoc libris de crisibus declarauimus; vndecimi verò è contrario, cùm & exactè omnia gesta sint, & violenta noni diei accessio inundat. Porrò iudicia in huiusmodi diebus propter accessionem vehementiùs incidere clarissimè demonstrat, quòd videlicet in diuturnis morbis non similiter eueniunt: sicut enim accessionum vehementia, ita dierum quoque coincidentium numerus in illis exoluitur: sic quoque accessionis vehementia crisim, quam stato tempore fieri compellit. Quare in omnibus ferè diebus per acutos morbos iudicari videre licet, quoniam vltimus ipsorum dies decretorius est septimus; & ante hũc non quartus modò, sed & tertius, quintus, sextus aliquãdo decernũt.]

Iterum capite nono. [Cur autem vigesimus & vigesimusprimus multò magis viginti decernat, explicabo. Primùm, quoniam huiusmodi morbus diuturnus iam est: ipsas accessiones dies pares accipiunt, deinde quòd septimana, verè integris septem diebus constat, nouit hoc quoque Hippocrates, cùm enim

dixisset in opere prognostico; hi verò ex acutissimis morbis per 24. ex additione perueniunt,his subiungit. Verùm huiusmodi supputatio per integros dies, nimirum fieri non potest,quippe cùm nec annus,nec menses ipsis integris diebus numerari possint; vt igitur annus ad 365. dies particulam dici maiorem quarta adiectam habet: tum mensis ad 30. dies absoluendos, cuius dimidium desiderat; sic & septimana sexta diei parte,vt septem integros habeat,indiget. quamobrem fit,vt tres septimanæ non vnum,& viginti dies integros,sed minùs ferè tota dimidia parte vnius consequantur, ob quod etiam numerus huiusmodi, non magis 20. quàm 21. diebus vicinum vtrique parti conuenire videas:nam cùm totus lunaris circuitus 27. diebus minùs sex stante, constet, tres septimanæ viginti dies, & dimidium habebunt: quoniam igitur viginti exactam periodum propinquam sibi vendicat, tales iam morbi inueterascunt, & accessiones paribus diebus accipiunt, quorum verò accessiones in imparibus eueniunt;horum & iudicia ad 21.delabuntur. Non solùm autem Lunæ circuitus, sed & menstruum tempus apparitionis, virtutem quamdam in nos possidet, vti priùs docuimus: ipse enim signiferi circuitus accómodatissimus est, vniuscuiusque rei propriis principiis:menstruale verò tempus,quo Luna conspicitur, ambientem nos aërem immutãs, omnibus ex æquo hominibus communem effectum ostendit. demonstratum est autem, & hoc tempus 27. dies propemodum continere,ideóque septimana eius minor adhuc priùs dicta meritò euadet,siue enim à 30. tres illos,qui circa coitionem sunt,dies; in quibus nihil adhuc de aëre decernitur,auferre cogites;siue à 29. & dimidio, reliquum tempus,quo Luna manifestum de se lumen præbet,priori modo 27. dies,altero 26. & dimidium habebit: quomodo ergo mutationes corporibus nostris accidere diximus, quasdam proprias, quasdam communes; proprias, quæ tanquam ad propria principia spectent:communes, quæ ad communem ambientis vsum.]

Addit cap.6. eiusdem libri, facere ad rem, quo quisque sub cœli statu, & sub quibus stellis ortus, aut procreatus sit. [Fingamus enim (inquit) homine quodam nascente,salutares planetas in Ariete,malignos in Tauro esse; is cum Luna in Ariete,in Cancro,Libra,Capricorno fuerit,pulchre deget: cùm verò Taurum ipsum,vel tettagonum aliquod,vel diametrum signum occupat:malè tunc, & molestè vitam transiget: atque morborum initia huic, cum Luna, in Tauro,Leone,Scorpio,Aquario fuerit,pessima: sine periculo autem,& salutaria sunt,cùm Arietem,Cancrum,Libram,Capricornum,Luna permutat. Adhæc alterationes magnas,quas in tetragonis, & diametris, per septimanas fieri diximus: in lethalibus quidem morbis lethales & ipsas, in salutaribus bonas euenire necesse est.] Hæc Galenus.

Crediderim Galenum his locis Astrologorum placita describere voluisse, nihil propria sententia constituisse: vix enim adduci possum vt credam clarissimum Medicorum magistrum ad prima medicinæ & philosophiæ principia offendisse, adeóque allucinatum fuisse,vt neque cum experimento, neque secum consentiat.

Primùm quidem per nouilunia maximas à Luna concitari mutationes, scribit,libro 3. cap. 4. [Sæpissime autem (inquit) triduo in coitu Solis remorata, planè inuisibilis est, quo tempore nondum hæc terrena immutare potest.] Et cap.9. eiusdem libri. [Quamuis Luna 29. diebus & dimidio conficiat orbem, viginti

viginti & ſeptem diebus menſem lunarem conſtare, non 29. & dimidio: & 27. diem eſſe, decretorium non 29. propterea quòd detractis tribus diebus, quibus Luna cum Sole coit, quibus nullas fermè vires habet, 27. dies ſuperſint, quibus illa inferiora commouere ſolet.]

At contingit quam frequentiſſimè, vt dies morbi 7. 14. 21. 27. qui ſunt maximè critici, incidant in 28. aut 29. Lunæ. Criſes igitur, quæ his diebus contingunt, non fiunt ſemper Luna auctore. Rurſus euenit ſæpiſſimè vt 7. 14. 21. 27. Lunæ, quibus illa maximos his inferioribus ciere ſolet motus, incidant in 6. diem morbi, quo Galenus ſcribit, nunquam contingere bonam criſim: quam ergo habet criſis cum Luna conſenſionem?

Quid? illa medioeritérne pugnant, quæ capite quarto tradit, non æquali ſemper temporis ſpatio in coitu cum Sole, Lunam deliteſcere: ſed interdum diutiùs, interdum minùs diu; cum iis quæ capite nono ait, perpetuò ex menſe Lunari detrahendos eſſe tres dies occultationis; ideóque ſemper vigeſimum-ſeptimum, nunquam vigeſimumoctauum, diem eſſe criticum?

Quàm præclarè nugatur capite octauo. Tertium diem ait eſſe decretorium, quia futuram quarto die criſim præuertitur; quintum quia eiuſdem quarti diei criſim remoratur; vndecimum magnas obtinere vires, ex eo quòd medius ſit inter 7. & 14. non quòd per ſe decretorius ſit. Rurſus nonum criticum eſſe, quòd inter duos decretorios per ſe 7. & 11. medius ſit; & quòd vndecimi, aut ſeptimi diei criſin ſibi vſurpet: cur vndecimus non vſurpat, potiùs iura noni? Cur octauus nó vendicat ſibi criſin ſeptimi? cur duodecimus, quem nunquam eſſe decretorium ſcribit Galenus, non aſſumit vllius alterius vim, & poteſtatem?

Adhæc vis fieri criſes per dies ſeptenarios, ex eo, quòd per ſeptem dies Luna conficit quartam Zodiaci partem, quæ ſolet eſſe ratio earum mutationum, quas tu ipſe capite quinto refers, ex Arati, & agricolarum præſertim obſeruatione? hoc perpetuum eſſe nequit, cùm non omnes ægrotare incipiant in nouiluniis, vt ſeptimus morbi dies in ſeptimum diem Lunæ, & decimusquartus morbi, in decimumquartum Lunæ incidat: ſed contingit, criticos morbi dies, in quemlibet diem Lunæ incidere, vt ſuprà dicebamus.

Præterea ad quartas zodiaci partes non ſemper Luna peruenit, ſtato quodam ac definito die, ſed modò tardiores, modò velociores habet ad zodiaci ſigna reuerſus; quî itaque fit vt ſtatus, & certus ſit ſemper ſeptimus morbi dies, quem tantopere commendas.

Vel vis ſeptenarios dies, & criticos numerari, non à nouilunio, ſed ab initio morbi, quod velle videris, cap. 5. & 11. tunc enim ſolent morbi & humorum materies eſſe ita affecta, vt ad criſim aliquam commodè commoueri poſſit à Luna. At ſeptimus dies à morbi principio cadere poteſt in tempus, quo Luna eſt falcata; & quando feriari ais, nihílque in his inferioribus agere: incidere poteſt in tres dies nouilunij, quando nullas Lunæ eſſe vires doces cap. 3.

Deinde vigeſimus dies ſine dubio criticus eſt, & multorum quidem ſententia, & Galeni in primis, magis criticus, quoniam vigeſimus primus: at vigeſimus nullo modo pertinet ad ſeptimos dies Lunæ. Quid ergo nugamur, vel ſeptenariis Lunæ diebus, vel lunaribus quartis? Quod porrò Galenus ſcribit lib. de diebus criticis, c. 9. Lunam conficere quartam Zodiaci partem, ſeptem diebus, ſed non integris, ideo tres quartas non abſoluere vigeſima prima die, ſed

ſed vigeſima cum dimidia;euertit totam dierum criticorum ſtructuram, à Galeno excogitatam: nam neque 20.neque 21.eſſent decretorij,deficiente alteri media die, in altero redundante,neque 27.ſed 26.criticus dici deberet, contra omnia Medicorum tabularia, contra quotidiana experimenta.

Poſtremò. Quoniam ais intereſſe quo quis genitus, vel ortus ſit horoſcopo:& illum qui in ortu malignas habuit ſtellas in Tauro, benignas in Ariete, meliùs habiturus Luna exiſtente in Ariete, quàm in Tauro:faciamus duodecimo die morbi Lunam decurrere ſignum ſalutare,erit etiam decretorius dies duodecimus,quem negas vnquam fuiſſe decretorium.

Miſſum facio Galenum,qui Aſtrologorum potius doctrinam, iis libris de diebus decretoriis,quàm ſuam deſcripſit, maluítque aliorum referre ſententias,quàm ſuum iudicium in re grauiſſima interponere; in quo laudanda magis eſt viri modeſtia,quàm ridendi lapſus,& errores.

Venio ad Aſtrologos, Bellantium præſertim & Gauricum, qui ab exordio morbi, non à coitu Lunæ cum Sole dies criticos numerandos docent, quibus humores à Luna commoueri exiſtimant.

[Aut Luna huiuſmodi vim, quæ humores exagitat ex ſe habet, aut ab altero, putà loco, aſpectu ſyderum, lumine. Si primum placet magis; cur decimaſexta? cur octaua die non idem præſtat, quod vndecima? decimaſeptima? ſeptima? vno verbo: Cur vnus dies potiùs,aut magis criticus,quàm alius? An dicent quouis die Lunam ex ſe mouere poſſe humores;illos verò non eſſe ſemper huiuſmodi commotionum capaces, vel quia crudi adhuc, & peruicaces ſunt:aut quia non ſunt ritè parati? nihil ad rem: hoc ipſum quærimus; cur ſeptima die materia ſit ita affecta,vt moueri poſſit:octaua nō item?hoc eſt quod diſputamus,à quo præparentur humores in ſeptimum diem, in decimumquartum,in vigeſimum; cur ab eo, à quo diſponuntur, commoueri etiam non poſſint? cur exigant præterea Lunæ impulſum?]

[Si alterum ſequuntur libentiùs,aliunde eam vim Lunæ aduenire,non ſemper Lunam propellere humores, ſed aut quando eſt in certo loco; aut quando modo quodam ſe habet ad reliqua aſtra, vel quando tanto lumine à Sole completur. Faciamus hodie corripi febre Platonem,cras Socratē, poſtridie Ariſtotelem;& ſit idem genus febris:manifeſtum eſt octauum diem,qui Platoni non eſt criticus, Socrati eſſe criticum; vt ſeptimum,vndecimum diem, eidem Socrati qui eſt criticus, Platoni eſſe duodecimum, quem Galenus numquam ſe vidiſſe criticum teſtatur,neceſſariò ſequitur eidem Lunæ,in eodem ſigno exiſtenti, eamdémque cum reliquis aſtris poſitionem tenenti ſimul ineſſe vim criticam,vt ita loquar,& non eſſe ineſſe, quia Socrati auctor eſt criſis,& diem præſtat criticum: non ineſſe,quia Platoni diem duodecimum efficit,qui nunquam eſt criticus.] Pudétne adhuc Bellantium,& Gauricum Genethliacæ ſuæ? Dicent fortaſſe: quamuis Plato, & Socrates eodem morbo laborent, non eodem tamen die fieri criſim in ambobus.quod eiuſdem morbi non idem ſit modus,& gradus in vtroque,nec vtriuſque humores eodem tempore,ad eam proficiſcere temperationem, quam Luna commouere ſolet ad criſim: id verò ita paulò antè euertimus, vt conſtare nullo fulcimento poſſit. quando enim de criticorum dierum cauſa inſtituitur diſputatio, non ſuſcipimus ludicram diſquiſitionem;ſed quærimus, quæ ſit cauſa,vt quibuſdam diebus & fœlices,eueniant criſes,& de ſtatu morbi ferri poſſit iudiciū; in aliis criſes ſint inſalubres,

& de

& de morbo nihil certò constitui possit. hoc verò si oritur ex humorum præparatione,concoctione,& dispositione, causa ceciderũt Astrologi: causæ enim præparantes, subigentésque rebelles humores, sunt ratio dierum criticorum, non Luna. Præterea quæ causa præparat humores ad crisim, eadem expellere potest,& debet,sine Lunæ auxilio. Natura ipsa, inquit Galenus libro tertio de diebus decretoriis capite octauo, est alienorum expultrix, quemadmodum in opere de naturalibus facultatibus,antea demonstratum est:tempus autẽ actionis post finem alteratoriç facultatis est:tunc enim functionem obire,omnibus, secundùm naturam absolutis, ostendebatur, cùm illa ab actione desierit: non cœlum,non astra,non Luna, sed natura concoquit, subiicit, disponit humores noxios.natura itaque,non Luna expellere eos debet,& excernere.

At præcipuè dicet aliquis. Hæc sanè disputata sunt; sed si Luna non est dierum criticorum auctor, vnde tandem eorum causas eruemus? Non id agimus in præsentiarum, vt horum dierum causas aperiamus. Aduersus Astrologos disserimus, quibus si probatum fuerit, non posse è Luna, & astris criticorum dierum probabilem deduci rationem,abundè, cumularéque satisfactum erit.

Verùm ne quis iure meam desiderare possit sententiam, mihi vero simile sit, id nasci ex natura, & temperatione humorum: quatuor enim in humano corpore aluntur humores, atra, & flaua bilis, phlegma, & sanguis; in quorum certa quadam proportione,& temperie sanitas consistit;vno aliquo plus æquo redundante morbus existit, & ægritudo. Inter hos humores illud intercedit haud paruum discrimen, quod alij celeriùs,tardiùs alij, & agunt, & patiuntur. Hinc quotidianæ febres, tertianæ, quartanæ; quæ sicut rariùs recurrunt: ita maximè sunt diuturnæ:quòd atra bilis,quæ dat febres quartanas, etiam agendo segnis sit, & resistat contrariis validissimè, ac diutissimè. hinc criticorum dierum ratio duci haud difficile potest:agunt enim inuicem humores in omni morbo,& patiuntur;adeò quod interdum agendi,patiendíque vires æquantur; vt nullus sibi contrarium subiicere possit, aut loco pellere; sensim tandem,& pedetentim vnus debilitat alterum, retundit, ac frangit; quæ pugna in septimum, in decimumquartum, in vigesimum, in vigesimumseptimum diem distrahitur,quòd ea sit proportio inter agens,& patiens: vt nec illud priùs debellare possit contrarium;neque hoc,cùm firmum & validum sit,antea debellari. Cur quæris dierum criticorum rationem? Ratio est, proportio agentis, & passi,quæ ita affecta sunt,vt intra certum tempus sustinere pugnam possint, vltra non possint: vbi verò,qui morbo fomitem præbebat,humor castigatus,& subactus ab alteratrice facultate fuit, vt Galenus ait à facultate expultrice, qua nimirum viuentia noxia omnia excernunt,quod putridum, ac corruptum est secernitur, & eiicitur.

Expectas exemplum? do libenter. [Tertiana exacta (inquit Hippocrates sect.4. Aphoris.59.) in septem circuitibus ad summum iudicatur. cur ita? quia humor ille tertianæ talis est naturæ, vt non possit diutius perdurare. Quartana, quæ humori magis peruicaci adhæret, non potest adeò breui tempore solui.] Hinc Hippocrates sect.4. Aphoris.53. Ex eo quòd viscosa, & crassa materies, circa dentes, & os ægroti inueniatur, febres fortiores, & morbos magis peruicaces esse colligit. Cur quæso te,aliæ febres tertio,aliæ quarto,aliæ quinto,aliæ septimo,aliæ nono quoque die recurrunt? Nónne ex natura humorum id nascitur? auctore Hippocrate libro primo de morbis popularibus, qui tar-

diores, aut acriores sunt, quidni igitur ex eorumdem natura, & constitutione oriantur crises, & salutares, aut insalubres excretiones? Non est meum hæc pluribus explanare: nec ad propositam disputationem contra Astrologos pertinet, hæc subtiliùs limare: habent, quem consulere possunt, Hieronymum Fracastorium, libro de duobus criticis, qui hæc explicatiùs cognoscere cupiũt.

CAPVT VIGESIMVM.

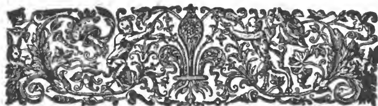
De pestilentia, & morbis popularibus.

SCRIBIT Fernelius libro 2. de abditis rerum causis, cap.12. & 13. pestilentiam, & morbum omnem actum: æstu immoderato vel intemperantia accendi: cúmque morbus latè vagatur in omnes, seu plures prouincias, eius causas non posse referri, nisi in pestilentem vim syderum; item quando morbus genus quoddam animantium, putà, boues, capellas, oues, non alia inficit, originem duci non posse ab aëris putredine, quando eadem apparet, nam nunquam aëris constitutio tempore pestilente, quæ erat tempore salubri. Ideo ab occultis astrorum viribus morbum trahere fomitem.

Mihi verò nondum demonstrauit hasce varietates ex causis sublunaribus oriri non posse; quid enim prohibet omnium vnius generis morborum popularium, seu epidemiorum vnam aliquam primarum qualitatum esse causam? quid prohibet abditam aliquam virtutem ex primis qualitatibus ortam auctorem esse huiusmodi morborum? An quia non semper animantibus omnibus morbus est communis? at multæ sunt rerum abditæ vires, quæ afficere non solent nisi ea corpora, quæ sibi certo quodam modo, ac temperamento respondent; non enim vnius causæ vis idem semper efficit in quolibet subiecto, quod antea cumulatiùs disputatum est. Itaque fieri potest, vt huiusmodi vis desæuiat non in omnes, sed in eas animantes, quæ ab ea pestilenti vi, apta sunt infici; nam interdum sub eodem putri cœlo (vt ita dicam) degunt plurimi, quorum aliquos ea tabes afficit, aliis innoxia est; non aliam sanè ob causam, nisi ob temperamentorum diuersitatem. An quia eamdem sentimus aëris temperiem pestilentiæ tempore, quàm salubri cœlo? At vis hæc est occulta, nec sentitur per se, sed per effectus: sic enim magnetis non animaduertimus in aëre, sed ex ferri motu agnoscitur. Vnde fit, vt sæuiente morbo non percipias spiritus, qui afflantur è putridis corporibus, sentias tamen morbum inde deriuatum. Inde nascitur, vt non sentias putre cœlum, quod pestilentiæ tempore sæuit. Sicut itaque pisciculus, vt suprà vidimus, stupefacit piscatoris manum occulta nescio qua, & nusquam apparente vi, nisi in manu piscatoris. Ita aër pestilentiæ tempore occulta quadam vi tabefacit mortales, quæ nusquam apparet, nisi vbi

——— Tabida membris
Corrupto cœli tractu, miserandáque venit
Arboribúsque, satísque lues, & lethifer annus.

IN

IN ASTROLOGOS LIBER SECVNDVS.

De conceptu, & fœtu.

CAPVT PRIMVM.

Astra non animum, sed corpus afficere: si afficiunt.

YDERVM potestates, quibus fœtus afflatur, aut imbuitur, si quid possunt id summum esse, vt corporis temperamentum variè commutent, ipsi quoque Astronomi profitentur; per se enim non attingunt animum, sed corpus; quin & corporis substantiam constat ab iis non immutari per se; ea itaque, quæ substantiæ accidunt, astra perstringunt, si quid efficiunt: in quibus principem locum, & qui latissimè pateat, obtinent ea, ex quibus, vel totius corporis, vel singularium partium temperamentum coagmentatur. Maximum igitur, quò vis astrorum pertingere potest, corporis est temperamentum, ex quo postea nonnullæ animorum propensiones existunt (nam & animum corpus, & corpus animus solet permouere) ex quibus anticipare se animo Astrologi affirmant cuncta, quæ cuique in omni vita euentura sunt. Quare Ptolemæus lib. 1. de iudiciis astronomicis, capite quarto, & octauo, astrorum errantium, & inerrantium vires diligenter persecutus est, vniuersas in calido, sicco, humido, frigido, cæterísque, quæ ex his primis fiunt, collocat: at hæc ad corpus, & corporis temperamentum, pertinere planum est. Et capite 2. cùm instituisset, probare aliquam esse syderum vim, & efficientiam, non aliunde id probat, quàm ex seminum, animantium, cæterorúmque corporum quotidianis mutationibus, quas à cœlo fieri contendit, atque, vt planè intelligeremus corpora esse, quæ syderibus obnoxia primùm sunt, animos autem, non nisi, quia pendere solent à multiplici corporis constitutione, subdit: [Astronomus hominum propriè singulorum constitutionis, generalem cognitionem habeat collectam, à statu circumstantis cœli, veluti corpus alicuius tale esse.] Talem autem animum,

Digitized by Google

quæ etiam consequitur casuum singularium præuisio, nempe, quòd talis cœli status tali constitutioni aptus sit, & conducat ad prosperitatem: talis verò contrarius, & in aduersa impellat.

Audiamus & Theologos, immò Theologorum principem sanctum Thomam, 1. parte, quæst. 115. art. 4. quo inquirit vtrùm corpora cœlestia sint causæ humanorum actuum, & respondet his verbis: [Dicendum, quòd corpora cœlestia, in corpora quidem imprimunt directè, & per se, sicut iam dictum est, in vires autem animæ, quæ sunt actus organorum corporeorum, non directè quidem, sed per accidens; quia necesse est huiusmodi actus harum potentiarum impediri secundùm impedimenta organorum, sicut oculus turbatus non bene videt. Vnde si intellectus, & voluntas essent vires corporeis organis alligatæ, sicut posuerunt aliqui dicentes, quòd intellectus non differt à sensu, ex necessitate sequeretur, quòd corpora cœlestia essent causa electionum, & actuum humanorum, & ex hoc sequeretur, quòd homo naturali instinctu ageretur ad suas actiones, sicut cætera animalia, in quibus non sunt nisi vires, animæ corporeis organis alligatæ: nam illud, quod fit in ipsis inferioribus, ex impressione corporum cœlestium, naturaliter agitur; & ita sequeretur, quòd homo non esset liberi arbitrij, sed haberet actiones determinatas, sicut & cæteræ res naturales, quæ manifestò sunt falsa, & conuersationi humanæ contraria. Sciendum est tamen, quòd indirectè, & per accidens impressiones corporum cœlestium, ad intellectum, & voluntatem pertinere possunt, in quantum scilicet intellectus, & voluntas aliquo modo ab inferioribus viribus accipiunt, quæ organis corporeis alligantur. Sed circa hoc diuersimodè se habet intellectus, & voluntas. Nam intellectus ex necessitate accipit ab inferioribus viribus apprehensiuis, vnde turbata cogitatiua, vel imaginatiua, vel memoratiua, ex necessitate turbatur actio intellectus, sed voluntas, non necessariò, sequitur inclinationem appetitus inferioris, licèt enim passiones, quæ sunt in irascibili, & concupiscibili habeant, quandam vim ad inclinandam voluntatem; tamen in potestate voluntatis remanet, sequi passiones, vel eas refutare, & ideo impressio cœlestium corporum, secundùm quam immutari possunt inferiores vires, minùs pertingit ad voluntatem, quæ est proxima causa humanarum actionum, quàm ad intellectum. Ponere igitur corpora cœlestia esse causam humanorũ actuum, est proprium illorum, qui dicunt intellectum nó differre à sensu, vnde quidam eorum dicebant, quòd talis est voluntas in hominibus, qualem in die inducit pater virorũ, Deorúmque. Quia ergo constat intellectum, & voluntatem non esse actum organorum corporeorum, impossibile est, quod corpora cœlestia sint causa actuum humanorum.] Rursus articulo quinto, negat dæmones subesse actioni cœlestium corporum, nec per se, nec per accidens, nec directè, nec indirectè; quia sunt substantiæ intellectuales à corporibus seiunctæ, ita sentire debent de syderum potestate, quicumque rectè sentiunt & de animi immortalitate, & de libero arbitrio, agere nimirum, illa siquidem agũt in corpus per se, in animum, non nisi indirectè; & quia animus sequi solet temperamentum corporis. Quin etiam Marcus Tullius libro secundo de diuinatione scribit hanc fuisse veterum sententiam Chaldæorum, nempe animorum mores, ex corporum temperamento è cœlo hausto petendos esse. [Cùm anni tempora (inquit) tempestatúmque, cœli conuersiones, commutationésque tantæ fiant, accessu stellarum, & recessu, cúmque ea vi Solis efficiantur, quæ videmus, non

verisi

verisimile solùm, sed etiam verum esse censent, perinde, vtcumque temperatus sit aër, ita pueros orientes animari, atque formari, ex eóque ingenia, mores, animum, corpus, actionem vitæ, casus cuiusque, euentúsque fingi.] & Aristoteles Philosophorum Princeps: quia animus immortalis, & impassibilis non potest ab agente corporato immutari, lib. 3. de anim. tex. 18. negat, intellectum possibilem moueri à sensu; vel organo corporeo, aítque ab intellectu agente reuocari ad actum.

At idem lib. physiognomiæ, capite 1. quòd animi mores sequantur temperationem corporis docet his verbis: [Et animæ (inquit) sequuntur corpora, & ipsæ secundùm se ipsas non sunt impassibiles à motibus corporis; id manifestũ fit valde in ebrietatibus, & ægritudinibus; multum namque animæ mutatæ videntur à passionibus corporis, & è contrario, quod corpus compatitur passionibus animæ, manifestum est circa amores, timores, & dolores, & voluptates, ampliùs autem & in iis, quæ natura fiunt; magis vtique aliquis conspiciet, quòd corpus, & anima ita se habent connaturalia, vt fiant causæ plurimarum passionum adinuicem; nunquam enim animal factum, vel generatum est tale, quod formam haberet alterius animalis, animá verò alterius, sed semper eiusdem corpus, & animam. Quare necessarium est consequi tale corpus, talem formam. Ampliùs autem, & scientes circa vnumquodque animalium ex forma possunt considerare, equites equos, venatores canes.]

Atque hoc est totum physiognomicæ, & syderalis scientiæ fundamentum, vt Astronomi ipsi profitentur. Quale autem illud sit, alius erit explicandi locus, in præsentia fundamenta huius disciplinæ patefacere solùm voluimus.

CAPVT SECVNDVM.

Philosophis potiùs, & Medicis credendum quàm Mathematicis.

PHYSICI (Philosophos, & Medicos appellamus hoc nomine) digniores sunt, quam Genethliaci, quibus adhibeamus fidem. Primò quidem, quòd honestiorem grauiorémque sustinent personam; Genethliaci enim, & quia non bona fide, quod artis suæ est exercent, id quod Ptolemæus libro primo capite 2. & 3. obiicit Astrologis sui seculi, & quia inanem, & temerariam profitentur scientiam, & quia Reipublicæ, ac Principibus maximè perniciosi sint, semper malè audiuerunt, adeóque eos suæ conditionis, ac vitæ pudet, vt non audeant, sicut Physici, publicè suam artem profiteri.

Deinde, quod Physicorum longè maior est numerus, vt in tanta multitudine, nulla cadere possit suspicio fraudis, & technarum, quibus Genethliaci ita abundant, vt nullus hactenus repertus sit hac labe immunis.

Adhæc illi proximam, tractabilem, & omnibus expositam materiam tractant, eámque variis experimentis versant: isti verò semotissimam, & vix menti tenuiter prouisam, quæ rarò admittit experimentum; quo fit, vt illi certis, exploratísque nitantur principiis, isti tenuissimis, fallacibus coniecturis.

Præterea Astrologi innituntur experimentis veterum (si tamen facta sunt vnquam) ad illa nihil adiiciunt recentiores; immò nec adiicere possunt, quod longissimi temporis indigeant, physici verò, quibus paruorum dierum aliquando etiam horarum satis est interuallum ad experiendum, mirum quantum proficiunt quotidianis experimentis: Et quis sit, qui, cæteris paribus, senem, & exercitum per multos annos medicum non anteferat iuueni, nouóque in ea arte?

Accedit eodem, quòd Astrologi generales causas, quales sunt cœli, & stellæ, spectant; Physici proprias, & particulares. At generales aptantur particularibus, Sol, & homo generant hominem, inquit ille, Sol, & triticum procreant triticum, Sol, & ficus efficiunt ficum, non aptantur particulares generalibus; nusquam ignis præstat aliud quàm ignem, nec frigus, nisi frigus, illi igitur istis iure merito anteferuntur.

Præterea eorum, quæ experiendo Physici didicere, rationes etiam exquirunt, & reddunt optimas, id, quod Astronomis insolens, & lubricum est. [Tandem Physicæ disciplinæ ab eximiis, & illustribus excultæ sunt ingeniis, quale penè nullum habent, quod ostentent Mathematici iudiciarij. Quis enim Albumazarez, Aomares, Firmicos, Gauricos, Bonatos, Alchibitios, Leopoldos, Cardanos, Bellantios, Guidones, comparet cum Socrate, Platone, Aristotele, Theophrasto, Hippocrate, Galeno, Auicenna, Cornelio Celso, aliísque eximiis naturæ interpretibus?

Vnico gloriantur Ptolemæo, at is in alias totus incumbit Mathematicæ partes, Genethliacas vix delibauit; idque ex aliorum obseruationibus, breuiter, & hæsitanter, nec veretur fateri sub initium primi libri, huius disciplinæ imbecillitatem.

Postremò impudentes non vsque adeò esse arbitror Genethliacos, vt cum medicis audeant contendere. Nam; si per multas res commendat Antiquitas medendi artem, primam omnium reperit necessitas; si scientiam auctores illustrant, auctores medicinæ inter Deos coluit Antiquitas; si quid auctoritatis addit honos, non alia disciplina, tot, & tam celebres honores meruit; si magnifiunt, quæ summis viris magnopere probantur, hæc summos Reges, hæc Principes viros, non solùm delectauit, sed etiam illustrauit plurimùm; si dignitate rem æstimamus, quid excellentius, quàm tuendo hominum genus, proximè ad Dei beneficentiam accedere? si facultate, quid potentius aut efficacius, quàm homines à certo exitio vindicare? si necessitate, quid æquè necessarium, atque id, sine quo viuere non licet? si honestate, quid illustrius, quàm seruare genus humanum? si vtilitate, nullius vsus neque maior est, neque latiùs patet; si compendio; medicinâ nulla ars est magis frugifera.

Denique Diogenes Cynicus, cùm intueretur medicos, Philosophos, gubernatores, hominem sibi videri omnium animalium sapientissimum dicebat, cùm autem somniorum interpretes, coniectores, & huiusmodi inspiceret, nihil tunc se existimare inanius homine aiebat.

Sed labor longius; Cardanus ipse huic veritati adstipulatur sect. 3. Aphorismorum, aphorismo 155. [Astrologi (inquit) vt diuinatores pessimi homines sunt, deceptores, ac malorum morum; Philosophi naturalis, veritatis studiosi, ac probi: ob hoc Astrologus tantùm verax est, ac probus, quantùm in sua diuinatione adhæret principiis Philosophiæ naturalis.] Hæc Cardanus.

Hinc

Hinc fit, Physicorum dogmata, & pronunciata Astronomicis præceptionibus longè esse certiora; nec Physicis posse Astronomos fidem derogare, sed cùm de re quapiam Mathematici à Physicis discrepant, Physicis potiùs habēdam esse fidem. Quare quando ab horum doctrina dissident Genethliaci, lapsos eos esse oportet, quando alicuius rei proximam, & idoneam causam Physici tradunt, frustra Mathematici ab astris eius causas repetunt. Si quæ igitur Astronomis restant, ea solùm restant, quorum Physicis nulla suppetit ratio; nulla autem res est, cuius Philosophi, & Medici idoneas non proferant rationes, nihil igitur est hac facultate magis inane. Cur cœlum diuexas Astrologe, vt eius rei rationes proferas cuius causæ suppetunt sub cœlo? Si effectus habet in sublunaribus suam causam perspicuam, & manifestam? quid attinet secretam aliam, & cæcam toto cœlo quærere? Si in hoc persistas studio, euertes scientiam omnem; nam si cuiusque rei causam, quæ in promptu sit, despicies fastidiosus, & nouam aliam, abditámque quæris è cœlo, aut potiùs cudis domi tuæ, poteris eadem quoque ratione quamcumque causam, licet sensibus expositam, aspernari, & exigere ignotam aliam ex Astris; ex quo fiet, vt dum notas causas fastidis, & ignotas non assequeris, omnes tollas demonstrationes per causas.

Fiet præterea quodlibet ex quolibet, in totius contemptum Philosophiæ. Nam si cuiuspiam effectus causam paratam, & aptam è proximo sumptam repudias, si tibi similis esse velis, idem in aliis petulanter præstare debes, quod si facias, nullis rebus suæ; id est, proximæ, & adæquatæ, constabunt causæ, sed solùm communes, & generales, nutante verò, aut potiùs sublata propria, certáque causa, liberum erit, quodlibet fingere de quolibet.

Concludamus igitur, cùm cœlo non sit assignanda efficientia, nisi eorum, quorum nulla sub cœlo causa possit ostendi; nihil autem sit, cuius Metaphysicus, Physicus, Medicus, Philosophus, non possit proximam afferre causam, futilem, & inanem esse eam disciplinam, quam Genethliaci profitentur.

CAPVT TERTIVM.

Ex astrorum, quæ conceptui præsunt, solo congressu, nihil de fœtu posse decerni.

HÆc generatim aduersùs Astrologorum nationem principio protulisse sufficiat: nunc accedamus ad eas stellas, quæ conceptui præsunt, vel præesse dicuntur, ostendamúsque ex eorum conspectu nihil posse de fœtu certo constitui; quòd cœli vires ad id parum valeant solæ, nisi aliæ quoque causæ proximæ accedant, quas Astronomi obseruare non solent; & si medicina, aut Philosophia carent (vt carent omnes) ne possunt quidem; nam alias etiam causas obseruandas, præter astra, docuit Astrologorum Princeps Ptolemæus, qui de hoc toto genere modestissimè disputauit, & animaduertens, se in præcipitem, & lubricam incidisse materiam, vndequaque iubet auxilia conquiri ad prædicendum, & non in solo cœli conspectu hærendum: nam libro primo de iudiciis cap. 2. [Si quando (inquit) in prædicendo erratum fuerit cōmissum

missum, ex eo vsu veniet, quòd subiecta exempla dissimilia fuerint inter se. Atque hæc vna est in aëris exploratione difficultas, ad quam nulla accedit causa comperiendorum motuum cœlestium, quod autem ad Genethliaca, & alia singillatim, & particulariter compositarum rerum iudicia attinet, permulta cernere est, quę singulares constitutiones illarum adiuuent, & conficiant. Quis enim nesciat, quantum seminum diuersitas; ad proprietatem generis vniuscuiusque momenti habeat? cùm, & hoc ipsius cœli circumfusi, & definiti omnibus terris hemisphærij ambitus opus sit, vt vires omnibus seminibus instruatur, quibus vnumquodque in sui generis affectione, & informatione excellat, vt hominis, equi, & cæterorum, loci etiam, in quibus gignimur, ne ipsi quidem mediocres mutationes afferunt constitutionibus: nam & singulorum generum seminibus propositis, vt exempli gratia humanis, & eodem in statu veris, tamen multum diuersis in locis geniti, & corporibus, & animis inter se differre comperimus. Et, vt hæc omnia paria faciamus, ipsam tamen educationem, & consuetudinem non nihil ad vitam degendam sigillatim conferre constat. Quocirca etsi vis maxima est circumfusi cœli, quòd hæc omnia, quæ diximus, & ipsum in talem modum adornarit, cùm illa contrà in hoc nihil cōtulerint, tamen, nisi quis, & ipsa coniunxerit cum cæteris causis multùm turbabuntur, qui omnia arbitrati fuerint sese collecturos, ex solo superiorum motu, etiam, quæ ab illis absolutè non dependent.] & infrà. [Atque non vertimus Medicis vitio, cùm & de morbo, & de ægrotantis natura sæpe percontantur, ita etiam hac in professione, ne pigeat assumere & genus, & regionem, & alimoniam; atque adeò non nihil etiam eorum, quæ iam acciderunt.]

Rursus capite tertiò. [Non autem existimandum est, omnia à supernis causis in res rectè humanas deriuari, tanquam inuiolabili, & diuino quodam edicto proposito singillatim; vt nulla alia vis obsistere, quin illa ita grassentur, valeat, nam ipse quidem cœlestium corporum motus sempiternus est, & procedit diuino, & inuariabili ordine ac lege: inferiora autem mutationibus subiiciuntur, de superioribus quidem, & primis causis, sed accidit hoc illis per cōsequentiam legis, & ordinis naturalis, & variabilis.]

Iterum infrà: [Quod ipsum (inquit) animaduertere est, similiter geri in omnibus, quibus naturalia sunt principia; nam, & saxa, & gemmæ, & animantes, atque insuper etiam vulnera, & morbi, & ægritudines, partim necessarias habent affectiones, partim ex eo, quod contrariam habent affectionem, dependent. atque ita existimare pár est naturæ studiosos prędicere hac scientia euenturas res hominibus, non inanitatem quamdam opinionum ingredientes; quæ enim habent multas, & ingentes affectionum vires, euitari non possunt, cùm alia, quibus illud non accidit, facilè conuersiones admittant. Hoc modo, & Medici, si qui in notandis morbis exercitati sunt, planè præuident, qui lethales sint, quique curabiles. De his igitur, quæ mutationibus obnoxia sunt, ita audiemus differentem Genethliacum: vt si, verbi causa, talem orationem habeat, quoniam talis est de qua loquor constitutio, fiet si proprietates aëris tali modo conuertantur magis quidem, aut minus ad subiectas congruentias, vt illinc talis quispiam morbus existat, eodem modo & Medici prædicunt de vulneribus, vel vt serpant vel vt putrescant; similiter & de metallis exemplum dari potest; vt si quis doceat lapidem Magnetem, id est, Herculeum, ferrum ad se trahere, nam quemadmodum horum vtrumque per se tendit ad rectam viam; à qua

à qua primæ illius naturæ vita petitur, si relictum sibi sit ignoratione contrariæ affectionis; sed si Medicinam contrariam vulneri apposuerimus, neque illud iam serpet, neque putrescet, neque lapis Herculeus illico allij succo, ferrum trahet; sicut igitur hæc obsistunt, & contrarias effectiones inducunt naturaliter, & fatali lege, ita in his quoque rebus fit de quibus loquimur. ignorata enim aut præuisa quidem, sed neglecta tamen ea, quæ hominibus euenire debeant, haud dubiè seriem illius primæ naturæ sequuntur, præuisa autem & sortita curam naturaliter & fatali etiam lege aut auertuntur penitus, aut leuiora efficiuntur.

Hæc Astrologorum clarissimus Magister, nec vllum cæterorum puto ita desipere, vt adimat cæteris rebus omnibus infra Lunam positis vim omnem, & efficientiam, negétque ignem stuppæ applicatum comburere, aut ficum producere ficos, equam procreare equum, homines scribere, vel ambulare, contendens à solo cœlo hæc omnia præstari, cessantibus nihilque agentibus causis sublunaribus.

His ita stabilitis, vt aliquid fiat, non satis esse cœli vim, & efficientiam, sed requiri præterea sublunarium causarum operam, manifestum est, quoties pluribus causis opus est, vt aliquid fiat, earum vna, si desideretur, vel impotens sit, non posset id, quod agebatur, perfici. Hinc monstrorum informitas, corrupto principio aliquo, vt ait Aristoteles libro 2. Physicorum tex. 83. & lib. 4. de generatione animalium, capite quarto. Hinc animalium sterilitas, ex patris, vel matris vitio, vt idem explicat lib. 7. de historia animalium, capite 1. 2. & 3. Hinc non semper positis, scientia, & appetitu sentiente, sequitur in homine motus ad locum, nisi accedat etiam voluntas, vt docet idem lib. 3. de anima, tex. 46. Hinc non quoties vigil est sensus, & expedita mens, fit intellectio, nisi adsint, & phantasmata, sine quibus intelligimus nihil, vt idem declarat ibidem, tex. 39. Hinc causarum, quarum vna ab altera dependeat, in opere quopiam numerus repugnat infinitus; deesset enim prima, qua sublata, nihil efficerent reliquæ, vt idem disputat lib. 2. Metaphysices, textu quinto.

Denique ne fiat inductio prolixior, pugnantia sunt ista operi necessarias esse plures causas, & ab vna dumtaxat earum confici posse. Ad constitutionem fœtus plures necessarias esse causas, negabit nemo, requiritur materia, cuius mira est varietas, vt videre est apud Hippocratem libro de genitura, libro de natura pueri, apud Galenum lib. 14. de vsu partium cap. 6. Apud Aristotelem libro quarto de Generatione animalium requiritur vis formatiua de qua Aristot. lib. 2. de gener. animal. cap. 3. & 4. requiritur idoneus locus, quo conformetur, nã vteri figura, situs, durities, humiditas, lenitas, vlcus auctoribus Hippocrate libro de sterilibus, Aristoteles libro 7. de historia animalium, capit. 3. multum impediũt: ad conformationẽ fœtus, requiritur alimentũ quo nutriatur, & augescat genitura, requiritur naturalis calor, quo foueatur, requiritur bona constitutio matris. [Si mulier (inquit Hippocrates libro primo de morbis mulierum) ægrotauerit, aut debilis fuerit, aut saltauerit, aut onus leuauerit, aut percussa fuerit, aut animi deliquio correpta, si timeat, aut exterreatur, si vociferetur, aut intemperatè viuat, fœtum corrumpit.] & libro Aphorismorum sectione 5. aphorism. 31. [Mulier vtero gerens, secta vena abortit, & magis, si maior fuerit fœtus.] Galenus li. 7. de vsu part. cap. 8. [Proinde (inquit) cùm vitium aliquod fœtui acciderit huiusmodi, vt non ampliùs alimentum, quod satis

sit, attrahere queat: aut cum in mulieris corpore delictum huiusmodi contigerit, vt non satis sanguinis suppeditare amplius possit, eo casu operum naturæ ordo confundatur necesse est.] Et concludit: [Non ita auté multò pòst fit abortus, cùm scilicet nutrimentum omnino defecit.] Iam verò, si mater intemperatè viuat, si corripiatur morbo, si timeat aut saltet, si incidat sibi venam quid agent stellæ feraces? solæne vindicabunt fœtum ab interitu? at quonam modo repugnantibus proximis causis, sine quibus cœlum facit nihil? cur Hippocrates iubet puellam saltare ad ambigendum fœtum, libro de natura pueri, si à solis stellis fœtura, vel abiicitur, vel retinetur? An quando mulier concepit dominantibus prolificis stellis, de quibus Ptolemæus lib.1.cap.4.lib.2.cap. 8, non poterit per id tempus, quo in vtero gerit amplius saltare, timere, percuti, tollere onus, comedere, aut bibere intemperatè? quid vanius? Laborante graui quopiam morbo matre, medentúrne stellæ fœtui? an matri etiam? si matri: cur spectas natales stellas, quando de mulieris vita agitur? scrutari debueras genitales stellas filiorum, vt de matris sanitate, & morbo, vita, & interitu pronunciares; si fœtui solum finge quantam velis, stellarum fœcunditatem, laborante matre, fœtus tandem interibit; faciamus deficere alimentum, aut putridum, & corruptum esse, nam deficere aliquando scribit Galenus lib.7. de vsu partium, cap.8. Vndénam stellæ comportabunt alimentum in mulieris vterum? An nunquam fœcundæ stellæ fulgent, quando viri accedunt ad effœtas mulieres? vel sterilesa anile somnium. Súntne vlla medicamenta, quæ tollant sterilitatem? quid facient genitalia sydera? nullum est apud Medicos remedium ad fœcunditatem procurandam, rideantur eorum pharmaca, solis astris supplicetur. si magis fœtus pendet à proximis causis, quàm à cœlo, quid nugatur Astrologus circa geniales stellas? quam tandem ex astrorum inspectione de conceptu facere potest coniecturam? attellanas ille fabulas obtrudere potest, probabilem præsensionem exhibere potest nullam.

Duo hoc loco pro sua causa respondere possunt Mathematici. Primò, stellas Genitales esse artificem vniuersalem, & principem, sublunares causas veluti eius instrumenta. Artificis autem cùm sit aptare sibi instrumenta, stellas quoque conceptuum Præsides parare sibi omnes causas necessarias ad tuendum, & perficiendum fœtum. Secundò respondere possunt ex sola quidem stellarum configuratione nihil certi pronunciari posse de fœtu, se verò non astra solùm, sed alias etiam causas spectare, quando aliquid de conceptu statuunt.

Hoc postremum capite sequenti discutiendum est. Primum satis reuellunt, quæ diximus. Quid enim medicamenta faciunt, si astra totum generationis negotium peragunt, si aptant omnes causas ad procreationem necessarias: Leuis igitur Hippocrates, qui librum de sterilibus scripsit, multáque huic morbo præscripsit medicamenta, syderum nulla habita ratione: finxit Galenus, qui medicamenta prægnantibus fecit: mentiti sunt innumeri alij, qui de curando fœtu summa cum laude scripserunt: sola enim astra præstant quæcumque incolumitati fœtus opportuna sunt.

Nónne sub iisdem astris degunt, & steriles, & fœcundæ mulieres? Cur stellæ artifices conceptus non aptant æquè omnes ad generationem si præstant omnes causas generationi necessarias? cur per quotidiana experimenta vidimus sub quacumque cœli configuratione medicamentis procurari abortum? Plusque in fœtibus valere proximas causas, quàm prolificas stellas: Quid, quod

hoc

Digitized by Google

hoc totum aduersantur Ptolemæo Astronomorum Magistro lib.primo de iudiciis, cap.3.vt suprà retulimus? qui docet astra sæpe impediri à causis inferioribus,& in centiloquio can.5.posse multos stellarum effectus impediri. Sed veniamus ad secundum, de quo dicebamus.

CAPVT QVARTVM.

Astrologi non obseruant, nec obseruare possunt fœturæ omnes causas.

Hactenvs diximus ex solo sydérum statu, quæ conceptui præsident, nihil posse Astronomos certò de fœtu prædicere; sed quoniam aliqui iactant se cum obseruant de cœlo, spectare etiam, quomodo aliæ causæ se habeant, disquirendum est, an id faciant, immò an facere possint, nam non in solo cœli aspectu hærendum, sed proximas prætereà causas diligenter inspiciendas esse, scribit Ptolemæus libro 1.de iudiciis, cap.2.vt suprà retulimus, idque declarat exemplo medicinæ his verbis:

Vtque non vertimus Medicis vitio, cùm & de morbo, & de ægrotantis natura sæpe percontantur; ita etiam hac in professione, ne pigeat assumere & genus,& regionem,& alimoniam, atque adeò nonnihil etiam eorum, quæ iam acciderunt.

Et capite 3. [Non autem existimandum est, omnia à supernis causis in res recta humanas deriuari, tamquam inuiolabili, & diuino quodam edicto proposito, sigillatim, vt nulla alia vis obsistere possit, quin ita illa grassentur. Nam ipse quidem cælestium corporum motus sempiternus est, & procedit diuino & inuariabili ordine, ac lege: inferiora verò mutationibus subiiciuntur.]

Et Hieronymus Cardanus ad librum primum Ptolemæi tex.16.& 17. grauissimè disputat hac de re, docétque pernecessarium esse Astronomo omnes causas perscrutari,& vndecumque conquirere auxilia ad prædicendum.

Ita præcipiunt Astrologorum Principes, sed in suis iudiciis nihil de aliis causis omnia deducunt ex sydérum statu. Itaque situlam fecerunt, non hauserunt aquam è puteo. Legantur eorum libri. Mentiar, si quid in eis reperitur de materia, de nutrimento, de natura fœtus, de habitu mulieris, de complexione, de cibo, de potu, de exercitatione, de curis, vnico verbo, si non sunt toti in contemplatione stellarum, spectántne parentum complexionem naturalem? at è quibus eam signis colligunt? An è cœlo,& ex astris, quibus illi geniti sunt? non profectò, ad iudicandum enim de fœtu quocumque non ipsius solùm genituram obseruare oporteret, sed etiam parentum. Parentum dixi? Immò auorum, atauorum, maiorúmque omnium; vt enim fœtus pendet à constitutione parentum, constitutio parentum non aliunde cognosci potest, quàm ex eorumdem natalitiis astris, ita & parentum temperamenta, non solùm ex propriis astris, sed etiam à maiorum constitutione, & stellis. Vnde eorum constitutio hausta fuit, repetenda erunt. Eundum itaque erit, vt de fœtu iudicare possis, per singulos maiorum gradus, pérque infinitum successionum ordinem;

& quia nemo est, qui possit Maiorum suorum omnes genituras proferre, consequens est, non posse Astrologum omnes causas inspicere, è quibus fœtus ducit originem. Dices non ex astris parentum temperamentum colligi sed ex externo corporis habitu, ex multis variisque accidentibus, & operationibus. At hæc egent diuturna obseruatione, Genethliaci verò vno die conficiunt genituras. quid, quòd parentes sæpè longè distant, & obseruari non possunt, sæpe diem obiere suum, sæpe detinentur morbo aliquo. Nec potest Astrologo eorum naturalis constitutio esse perspecta. Denique nihil magis lubricum, quàm ex externis signis de interna corporis constitutione coniecturam facere, id quod libelli de signis complexionum accuratius docuimus.

Quòd si Cardanus, qui & Philosophũ Medicum egit, in suis illis iudiciis, quæ ad finem commentariorum Ptolemæi adiunxit, in prædicẽdo stellarũ statum, considerat prætcrea nihil, quid facient puri Astrologi, qui nihil præter stellas norunt: Si Magistri Mathematicorum, à quibus hanc disciplinam cæteri tanquam è fonte hauriunt, cœlo toti defixi nullam habent cæterarũ causarum rationem, quid aget vulgus Astrologorum, qui innituntur Maiorũ disciplinæ, & tãquam oues pabul abundæ duces sequũtur suos pecorisq; Magistros?

Ego verò etiam si velint Genethliaci has causas inquirere, non video posse, faciũntne id tanquam Astrologi: saltant extra chorum, tanquam Medici? vbi didicerunt Medicinam? audiendi potiùs sunt Medici de re medica, quàm Genethliaci. Cur Medici, qui exercitatissimi sunt, non profitentur iudiciariam? & inanes diuinationes, profiteri certè possent, si Astrologus, quà Medicus, eam artem exercet.

Largiamur id planè, vt aliquando compertum habeant parentum habitum, at nõ semper ab eodem viro genituram fortem, sed neque semper debilem; sed alias aliam procedere scribit Hippocrates libro de genitura, quam feminũ inconstantiam proficisci ex variis eiusdem corporis commutationibus, quas singulis diebus, vel potiùs horis experimur, docet idem Hippocrates. Quis autem obseruare potest omnes mutationes, quæ singulis momentis humano corpori contingunt? Concedamus id quoque notare Astrologos; num obseruare etiam possunt mulierũ cibum, potũ, somniũ, vigilias, occultos animi motus, appetitiones, mœrores, lætitiã, timores, curas, sollicitudines, saltationes, negotia, repentinos casus, à quibus fœtum pendere quamdiu in vtero materno continetur, suprà probatum est? Nisi enim hæc omnia cognita, & perspecta habeant Astrologi, non minus incertis ducentur iudiciis, quam qui visa trabe asserat ex ea cymbam fabrefactum iri; quia cymba non fit sine trabe; qui leui nube conspecta pluuias statim futuras denunciet; quia sine nube non pluit; qui incidit in equum in nemore pascentem, & inde equestre bellum vaticinetur; spectatis enim astris de vita, de morte, de integritate, de ægritudine, de sexu, de incolumitate fœtus denunciant, quæ ab innumeris aliis causis Astronomis planè ignotis dependere, nulli dubium esse potest. Obseruent itaque mulieres vtero gerentes domi, forisque in choræis, in conuiuiis, in itinere, in quiete, in Sole, in vmbra, in lecto, in sterquilinio, in balneo, in ludo, inter amicos, inter inimicos, inter domesticos, inter alienos; noctu, die, æstate, hyeme, quæ omnia si obseruari non possunt, vt verè non possunt, nemo nõ videt, quam temerè, cæcóve casu diuinent, quæcunque diuinant.

CAPVT

CAPVT QVINTVM.

Quæ de parentum ſtellis Aſtrologi comminiſcuntur.

SOLEM & Saturnum patribus, Lunam & Venerem matribus naturaliter aſſimilari ſcribit Ptolemæus lib. 3. cap. 4. [Quapropter (inquit) quemadmodum harum ſtellarum qualitates ad inuicem, & cum aliis inuenientur; ita fore parentum qualitates,exiſtimandum eſt. Quid hac fabella frigidius? & quid habet Saturnus commune cum patribus? frigidiſſimus cum calidis,& qui niſi ſint fœmina calidiores, patres non fiunt?]

Dicant,ſi poſſunt, cur non potiùs Iouios fecerunt patres? quid enim de Ioue Ptolemæus libro primo, capite quarto? [Stella (inquit) Iouis temperatæ naturæ eſt; media enim fertur inter frigidificam Saturni, & æſtuoſam Martis; calefacit autem,& humectat,ſed,quia calefaciendi vis præcellit,ideo fœcundi ab illo venti excitantur. Cur non aptiùs præficitur patribus Iouis,quàm Saturni ſydus? An quia humidum Iouis alienum eſt à patribus? magis aliena eſt Saturni ſiccitas;humidum enim, & calidum iuuenile temperamentum eſt,& fœcundum. Aſtrologi verò ſenile temperamentum ex frigido,& ſicco attribuunt patri.Quid magis præpoſterè aſciſcere potuerũt?An fabuloſam Saturni canitiẽ dignam auctoritate patris exiſtimarunt? quando ceſſabunt fabellæ? ſed & illud rogo. Saturnus,& Sol præſuntne patribus, quia generant,an quia mares ſunt? ſi quia mares,non præerunt parentibus modò, ſed etiam fratribus, & filiis. At his alias ſtellas præficit Ptolemæus libro 3. cap.5. lib.4. cap.5. [Præerunt etiam omnibus ciuibus, & accolis eiuſdem loci, ſi quia generant, eodem res recedit: nam & fratres,& filij,& conſanguinei,& vicini,& amici,& ciues generant: & non rarò ſimul,quorum omnium diſpar,& diſſimilis eſt conditio.]

Explicent, obſecro, cur hæ ſtellæ non agunt, niſi in eos; qui generationi dant operam, & quando generationi dant operam? an non idem corpus habent,eaſdémque qualitates,ante, & poſtea?

Adhæc non video, quid hæ ſtellæ parentibus afferre poſſint, quod iiſdem non afferant, etiamſi non generarent,quid in illis immutant?an fortunas?ſunt nimis externæ. An dignitatem? continuò cadent è Magiſtratu. An valetudinem? & hanc aliunde, quàm à ſtellis repetit Ariſtoteles, lib.7. de hiſtoria animalium, capite primo, Galenus libro quartodecimo de vſu partium,probent mihi ineptum eſſe Ariſtotelem, deſipere Galenum.

Sed eſto, afficiantur parentes ab aſtris ſæpe aptius ad generationem matres afficerentur à Sole, quàm à Luna,videlicet, ſi frigidæ, & humidæ nimiùm eſſent, ſæpe meliùs patres commouerentur à Luna; nimirum ſi nimiùm eſſent ſicci. Denique cùm aliis vnum, aliis aliud ſydus congruit magis, quo igitur conſilio vnam de omnibus legem ſtatuunt? Non ſecus hi faciũt,quàm ſi phlebotomiam omnibus morbis adhiberent,quia morbi frequenter,ex vitioſis humoribus exiſtunt,quos expedit vnà cum ſanguine imminuere. At quid longo morbo defeſſis,aut viribus pœnè conſumptis? quid morbis nonnullis, quibus phlebotomia lethalis eſt, præcipiéſne emittere ſanguinem? Nec illud præte-

ribo, quod Genethliaci docent, has stellas in occasu senectutem, in ortu pueritiam, medio cœlo iuuentutem protendere. hinc enim fit, quamdiù hæc astra ad occasum vergunt, non conuenire ad procreandum nisi senes, in medio cœli dum sunt, non dare operam Veneri, nisi iuuenes, dum otiuntur solùm, pueros concumbere, quis audiuit vmquam tam lepidum apologum?

CAPVT SEXTVM.

Cur filij similes parentibus.

SATIS opinor, supérque labefactata sunt Mathematicorum apotelesmata, verùm, ne qua vel illis ad tergiuersandum, vel nobis ad præuaricandum, facultas reliqua foret, suam natura interposuit auctoritatem, & publicam fidem, in ore filiorum, in oculis, in frontibus, in lingua, in moribus, suum sculpsit testimonium, similitudinem, & quasi imaginem, parentum; vt hæc tam illustris, tam conspicua nota filios à stellarum dominatu vindicaret, & ad parentum iura reuocaret. [Naturalissimum (inquit Aristoteles lib. 2. de anima, text. 24. viuentibus est, quæcumque perfecta, & non mutilata sunt, generare sibi simile: cùm igitur filij referant parentes, frustra Genethliaci è cœlo accersunt causas fœtuum effectrices. Cur obsecro stellæ assimilant filios parentibus, potiùs quàm aliis quibuscumque? an quia parentes indefinitam stellarum efficientiam finiunt, ac terminant? nihil ex stellis pronunciari potest de fœtu; generale enim quod est nihil indicare valet singulare, & determinatum. Commune (inquit Arist. libro quarto de generatione animalium cap. 3. semper in generando magis quod proprium, & particulare est; coriscus enim & homo & animal est: sed proprius à proprio distat homo, quàm animal, generat autem, & quod particulare est, & quod genus est; sed magis quod particulare.]

Nec naturæ modo Antistites Philosophi; sed Poëtæ etiam rem tam perspicuam viderunt.

Horatius lib. 4. Carminum, Ode 4.

Fortes creantur fortibus, & bonis
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant Aquilæ columbam.

Virgilius libro quarto Æneidos:

Saltem, si qua mihi de te suscepta fuisset
Ante fugam soboles, si quis mihi paruulus aulæ
Luderet Æneas, qui te tantùm ore referret.

Iterum Ecloga prima:

Sic canibus catulos similes, sic matribus hædos
Noram. ——

Martialis lib. 6. Epigrammatum ad Nepotem:

Est tibi, qua patrij signatur imagine vultus,
Testis maternæ nota pudicitiæ.

Iterum eodem libro ad Cinnam:

Pat-

Pater, ex Marulla, Cinna, factus es septem,
Non liberorum (namque nec tuus quisquam,
Nec est amici, filiúsve vicini:)
Sed in grabatis, tegetibúsque concepti
Materna produnt capitibus suis furta.
Hic qui retorto crine Maurus incedit,
Sobolem fatetur esse se Cogisantra.
At ille sima nare, turgidis labris,
Ipsa est imago Pannici palæstritæ.
Pistoris esse tertium, quis ignorat?
Quicumque lippum nouit, & videt Damam,
Quartus cinæda fronte, candido vultu,
Ex concubino natus est tibi Lygdo:
Præcide, si vis, filium, nefas non est.
Hunc verò acuto capite, & auribus longis,
Quæ sic mouentur, vt solent asellorum,
Quis mortonis filium, neget Gyrthæ?
Duæ sorores illa nigra, & hæc rufa:
Croti choraulæ, villicique sunt Carpi.

Hesiodus libro primo Operum & Dierum:

Et similem sobolem genitrices patribus edunt.

Euripides in Electra:

Solet enim idem sanguis paterno
Pleraque similia corpori producere.

Nec solùm filios parentibus similes esse Poëtæ scripserunt, sed etiam causam attigerunt similitudinis: in vnaquaque enim re materia valet plurimùm.

Virgilius libro primo Georgicorum:

Deucalion vacuum lapides iactauit in orbem,
Vnde homines nati durum genus. ------

Durum (inquit Seruius) propter lapidem, vnde nati sumus.

Idem libro 4. Æneidos:

Nec tibi diua parens generis nec Dardanus autor,
Perfide, sed duris genuit te cautibus horrens
Caucasus, Hyrcanæq; admorunt vbera tigres.

Et libro octauo Æneidos:

Génsque virum truncis & duro robore nata.

Ouidius libro primo Metamorphoseon:

Inde genus durum sumus, experiénsque laborum,
Et documenta damus, qua simus origine nati.

Idem in epistola Didonis ad Æneam:

Te lapis, & montes, innatáque rupibus altis
Robora, te sauæ progenuêre feræ.

Statius libro tertio Thebaidos:

------ Scopulisque sata vel robore gentes.

Et libro primo Syluarum in epithalamio Stellæ & Violantillæ:

------ Duro nec enim ex adamante creati:
Sed tua turba sumus. ------

Cur

Cur nos diutius Poëtæ morantur? Nónne & Iurisconsulti sapientissimi viri ad l. Gallus,ff. de liberis & posthumis. quoties dubitatio incidit ad quem maritum proles pertineat,ad mortuum,an ad viuum,ex similitudine prolis de lite statuendum esse docent? Legatur Alciatus l.quatet, de verborum significatione: legatur Alb.l. septimo mense, ff. de statu hominum: legatur Raphaël Fulgosius consil.2.12.col.3.legatur Marcius Salomanius l.gallus, ff. de lib.& posthumis: legatur Andreas Tiraquellus l. septima, connubialium glossæ primæ; parte 7. num.52.

Nos verò illud potiùs doceamus,cur filij aliquando patri, aliquando matri, non raro auo aliisque maioribus, interdum nulli suorum similes procreentur, & Aristotelis præsertim, cui à multis iam seculis omnes Sapientes submisetūt fasces, verbis id doceamus; is enim libro primo de Generatione animalium, cap.19. ita disserit: [Atque vt filij similes sint parentibus ratio exigit, simile est enim quod ad partes accesserit ei quod remanet. Itaque semen manus, aut faciei, aut totius animalis, est manus indefinita, aut facies, aut animal totum indefinitum, & quale illorum quodcumque est actu, tale semen potentia est, aut corpulentia sua, aut facultate, siue virtute, quam in se ipso contineat.] Et libro quarto, cap.3.

[Eædem(inquit) causæ sunt,& vt alij similes parentibus generentur,alij dissimiles,alij patri,alij matri,tum corpore toto, tum partibus singulis, & parentibus magis,quàm maioribus suis,& iis potiùs,quàm quibuslibet,ac mares potiùs, patri, fœminæ matri, alij nulli consanguineo similes, sed tamen homini similes, alij ne homini quidem, sed monstro; qui enim suis parentibus similis non est, monstrum quodammodo est, discessit enim in eo, quodam modo natura ex proprio genere,cœpitque degenerare;sed initium primum degenerandi est,fœminam generari, non marem,verùm hoc necessarium est naturæ, genus enim seruari oportet eorum quæ fœmina,& mare distinguuntur. Sed cùm fieri possit,ne aliquando superet semen maris, aut ob ætatem iuuenilem, senilémve, aut ob aliam huiusmodi causam, fœminam ob eam rem gigni necesse est, at monstrum gigni non necesse est, scilicet ad causam cuius gratia, & finem, quamquam per accidens necesse est; nam principium hinc sumatur oportet.]

Et infrà in generatione interdum patrem, interdum matrem docet dominari,quando pater dominatur, filios patri nasci similes; quando mater, matri.

[Sed cùm omne (inquit) quod mutatur, non in quodlibet,verùm in sibi oppositum transeat,ideo & quod in generatione non superatur transeat in oppositum necesse est pro ea facultate,qua non superauit, quod generat,mouétque. Quòd si quà est mas,non potuit,fœmina gignitur; sed,si quà est Coriscus, aut Socrates,non patri, sed matri simile gignitur,vt enim omnino patri mater opponitur, sic singulis generationibus singulæ generantes opponuntur, similique modo in sequentibus facultatibus agitur; semper enim in sequentem, & proximum maiorum potiùs transitur,tam in patre, quàm in matre; insunt autem motus alij actu,alij potentia; actu insunt motus eius qui generat, & vniuersalium, vt hominis, & animalis; potentia insunt motus fœminæ,& maiorum,tam in patre,quàm in matre. Mutatur igitur transiens in opposita;motus autem eorum,qui creant,soluuntur in propinquos. V.g. motus eius,qui generat si soluatur, primùm differentia minima in motum patris transibit, mox in

aui,

aui, atque deinceps adhunc modum in cæteros ſimiles. In fœminis quoque tranſitus fit,motus enim concipientis in motũ ſoluitur matris, ſi non in eum, in auiæ,eodémque modo, in ſuperiores, ſed potiſſimùm, ita natura fert vt qua mas, & qua pater eſt ſimul,& ſuperet,& ſuperetur,parum enim diſcriminis eſt. Itaque,vt ſimul vtrumque eueniat nequaquam difficile eſt; Socrates enim vir talis quis eſt: quamobrem mares magna ex parte ſimiles patri exiſtunt, fœminæ matri; ſimul enim in vtrumque diſceditur. Opponitur autem fœmina mari,mater patri, diſceſſúſque in oppoſita fit; ſed ſi motus, qui à mare eſt,ſuperarit,qui verò à Socrate eſt,non ſuperarit, aut hic ſuperarit, non ille, ita eueniet,vt mares ſimiles matri, fœminæ ſimiles patri,generentur. Item,ſi motus ſoluantur,& quà mas eſt,ſeruetur, Socrates autem ſoluatur in patris,mas erit auo ſimilis, aut alicui cæterorum ſuperiorum maiorum, prout ſolutio tetenderit,ſed ſi quà eſt mas ſuperetur,fœmina erit ſimilis potiſſimùm matri. Si autem,& hic ſoluatur motus,matri aſſimilabitur, matris, aut alicui, ſuperiorum pari ratione: Idem modus partium quoque eſt, ſæpe enim aliæ patri ſimiles, aliæ matri,aliæ maiorum alicui ſimiles,conſtituuntur;inſunt enim,& partium motus,alij actu,alij potentia,vt ſæpius diximus. Omnino ſubiicienda ſunt,tria illa: vnum,quod modò dixi,motus ineſſe, alios potentia, alios actu; alterum, degenerare in oppoſitum, quod ſuperatur; tertium, tranſire in motum proximum id,quod ſoluitur,& ſi minùs ſoluitur in propinquum; ſi magis,in remotiorem diſcedere;demúmque ita confundi,vt nemini ſuorum ſimiles prodeat, ſed commune tantùm relinquatur vt homo ſit, cuius rei cauſa eſt, quod commune particularia conſequitur omnia;homo enim vniuerſale eſt,Socrates pater; & quæcumque eſt mater, particulare eſt; cauſa, vt motus ſoluantur, eſt, quòd omne agens patitur etiam à patiente;vt quod ſecat,hebetatur,ab eo quod ſecatur; quod calefacit, refrigeratur à caleſcente, denique quodcumque mouet, excepto primo, mutuò mouetur aliquo motu. V.g. quod pellit pellitur quodammodo, quod premit premitur; interdum autem ita fit, vt quod agit, magis patiatur,quàm agat,& refrigeretur quod calefacit, & caleſcat quod frigefacit,cùm autem nihil fecerit, aut minus quàm ipſum affectum eſt. Dixi de iis, cùm de ratione agendi, patiendíque docerem: videlicet quibus quod patitur,nec ſuperatur, aut defectu facultatis eius,quod coquit & mouet, aut copia, frigiditatéque eius,quod concoquitur,& diſtinguitur; cùm enim partim ſuperet, partim non ſuperet, facit multiforme, quod conſtituitur, vt athletarum nonnullis per vſum cibi nimium accidit; cùm enim per copiam paſtus natura nequeat ſuperare,vt proportione augeat,formámque ſeruet eamdem, diuerſæ efficiuntur partes, & adeò interdum, vt nihilo ferè ſimiles primis euadant. Proximus huic eſt morbus, quẽ Satyriam appellamus;etenim in eo præ abundantia fluxionis, aut flatus crudi in partes faciei decumbentis, facies animalis diuerſi,& Satyri apparet. Sed quam ob cauſam mares, & fœminæ generentur, & alij parentibus ſimiles, fœminæ fœminis, mares maribus, alij è diuerſo fœminæ patri, mares, matri, denique alij, maioribus ſuis ſimiles, alij ſuorum nemini ſimiles exiſtant, ídque tum corpore toto, tum partibus ſingulis,de iis, inquam,omnibus dictum iam eſt.Sententiæ autem aliorum,etiam naturæ interpretum,ſunt de his rebus, ſcilicet,quamobrem ſimiles parentibus generentur; afferunt illi duplicem modum rationis;nonnulli enim ita cenſent, vt ab vtrouis plus ſeminis venerit,ei ſimiles magis, generentur æquè toti totum,& parti

Digitized by Google

pars, quasi ex vnaquaque parte semen decidat; sed si pars de vtroque venerit, similis neutri procreatur. Quod si falsum est, nec omni ex parte decedit, constat, nec similitudinis, nec dissimilitudinis id causam esse, quod referunt, tum etiam quemadmodum simul & fœmina sit, & patri similis, aut mas, & similis matri, non facilè explanare possunt; qui enim, vt Empedocles, aut Democritus, causam de mare, & fœmina reddũt, impossibilia modo alio dicunt; sed qui plus, minúsve à mare, aut à fœmina secesserit, alterum marem, alterum fœminam gigni causantur, ij nequeunt explicare, quemadmodum fœmina patri similis, mas similis matri reddatur; simul enim plus de vtroque venire impossibile est. Adhæc, cur similes maioribus suis magna ex parte, remotísque generētur, cùm nihil seminis ab illis secesserit, nihil profectò isti, quod benè tueantur, habent: sed, qui reliquum similitudinis modum afferunt, ij tum cætera, tum verò hoc melius dicunt; sunt enim, qui semen genitale dicant, quamuis vnum, tamen veluti omnifariam quamdam esse multorum seminum mixtionem. Itaque vt si quis multa saporum genera, in eodem humore miscuerit, móxque inde sumat, posśitque sumere semper non tantumdem ex vnoquoque, sed modò huius, modò illius plus, aliàs etiam ex hoc sumat, ex illo nihil sumat: sic in semine genitali esse, cùm ex multis, ac variis mixtum sit; à quocumque enim gignente accesserit plurimum, ei similem forma generari. Sed hæc ratio nec plana est, & passim fictitia est; vult hæc non actu, sed potentia inesse, quam omnifariam seminis mixtionem appellat, & quidem ita dici melius est; illo enim modo impossibile est, hoc possibile est. Verùm, qui ita causam reddunt; nullo modo afferre rationem de omnibus facilè poterunt, cur fœmina, cur mas gignatur; quamobrē sæpenumero fœmina patri similis, mas matri proueniat, atque etiam de maiorum similitudine. Adhæc qua de causa interdum homo quidem, sed nulli suorum similis generetur. Aliàs vsque adeò procedendo degeneret, vt demum ne homo quidem, sed animal tantùm aliquod existat, quæ monstra dicuntur.

Explicationem horum si aliquis desiderat, præstabo paraphrasim breuissimam; quoties plures causæ vnum quid efficiunt, illa, quæ actuosa magis est, assimilat sibi magis effectum, & quò fortior fuerit aliis, eò magis sibi similem effectum efficit: ad procreationem autem fœtus, mater, patérque conueniunt; Quicumque igitur maiori vi præditus fuerit, & ea ratione, qua alteri præstat, magis fœtum sibi similem efficiet, & eatenus reddet sibi similem, qua superat alterum. Contingit interdum, matrem efficacem magis esse, interdum patrem, ratione vel alimenti, vel laboris, vel temperamenti naturalis, vel morbi, & accidentarij temperamenti, patri igitur interdum, interdum matri magis similes filij procreantur: rursus contingit aliquando patrem vna in re, matrem in alia superare; aliquando igitur vna parte patrem, alia matrem filius referat necesse est; nam si pater superat, quà mas est, non quà Socrates, mater contrà superat, quà talis est, non quà mulier procreabitur mas, sed similis matri, non patri: si mater fortior fuerit quà mulier, & pater quà Socrates, gignetur mulier, sed similis patri; si impediatur pater ne possit sibi perfectè fœtum assimilare, assimilabit auo, vel aliis maioribus, quibus ipse genitus est: denique interdum causæ, quæ fœtum constituunt, ita & agunt, & patiuntur, vt earum vires omnino misceantur, sicut multi sapores vnico liquore misceri solent: & tunc nulla causarum valet sibi similem fœtum reddere, sed procreatur fœtus ab vtroque parente

Digitized by Google

parente dissimillimus. Hæc Aristoteles eo loco.

De qua re iterum libro septimo de historia animalium, capite 6. [Gignuntur quoque læsi ex læsis, v. g. claudi ex claudis, cæci ex cæcis. Denique similes sæpenumero in re, quæ præter naturam comitetur, & signa habentes sibi cognata hæreditaria, vt verrucas, vt næuos, aut cicatrices, aut aliquid aliud generis eiusdem. Iam tale quid, vel tertia prole pòst regeneratum est, vt cùm quidam suo in brachio puncti notam haberet, filius non id retulit, sed nepos, ea corporis parte nigritiem quandam habens confusam, prodiit. Sed rarò hæc eueniunt. Integri autem è mancis ne gignantur, nulla res obstat, & sæpissime ita agitur. Similes etiam aliqui parentibus, aut auis, suísque maioribus generantur: aliqui similitudinis nihil referunt. Redditur etiam vel post plures eiusdem prosapiæ, vt in Sicilia eius, quæ adulterium cum Æthiope commiserat, filia non colorem patris Æthiopis retulit, sed qui natus ex hac est; is auum Æthiopem regenerauit. Fœminæ magna ex parte matri, mares patri proueniunt similes; sed fit etiam è diuerso, vt fœminæ patri, mares matri similes procreentur; particulatim etiam similes fiunt, vt alia corporis parte similes sint patri, alia matri; gemini, vel dissimiles inter se nati iam sunt, sed plurimi magna ex parte similes prodeunt; nam & quædam cùm septimo die à partu concubuisset, concepissétque, peperit similem superiori quasi geminum: naturæ etiam ratione aliæ sibi, aliæ suo marito similes generant, vt equa Pharsalia cognomine Iusta.]

Hæc Peripateticorum princeps, sed & eadem Stoicorum præco, & quasi Pica Lucretius, lib. 4. rerum naturalium:

Et commiscendo cum semine fortè virili
Fœmina, ummulsit subita vi, corripuítque.
Tum similes matrum, materno semine fiunt,
Vt patribus patrio, sed quos vtriusque figuræ,
Esse vides iuxtim, miscentes vulta parentum,
Corpore de patrio, & materno sanguine crescunt.

Eadem Empedocles, cæteríque omnes Philosophi apud Plutarchum, libro quinto de placitis Philosophorum, cap. 11.

Eadem & Medici, & Medicorum pater Hippocrates lib. περὶ γονῆς, id est, de genitura; Galenus libro de fœtu, & Auicenna 21. Tertij.

Nec aliam causam præterire debeo fœtus in varias formas affigentem, imaginationem eorum, qui generationi dant operam; [Similitudinum quidem, ait Plinius libro 7. Historiæ naturalium capite 12. in mente reputatio est: & in qua credantur multa fortuita pollere, visus, auditus, memoria, honestæque imagines sub ipso conceptu cogitatio etiam vtriuslibet animo, subitò transuolans, effingere similitudinem, aut miscere existimatur; ideóque plures in homine, quàm in cæteris omnibus animantibus differentiæ; quoniam velocitas cogitationum, animíque celeritas, & ingenij varietas multiformes notas imprimit, cùm cæteris animantibus immutabiles sint animi, & similes omnibus, singulísque in suo cuique genere, cuius varietatis subiicit exempla quàm plurima.

Et Aristoteles sect. 10. problem. 12. quærenti cur proles cæterorum animantium magis quàm hominis sui parentis similem gerat naturam, respondet: [An quòd homo vago, varióque plurimùm animo in coitu est? prout

autem patet, matérve in conceptu affecti fuerunt, ita partus euariant; cætera verò animantia omnia, aut certè plurima rei tantùm ipsi intendunt.] Et Hippocrates, auctore Cœlio Rodigino lib. 11. lectionum antiquarum cap. 15. [Cùm Æthiops, quæ pulcherrimum filium ediderat, suspecta esset adulterij; iussit spectari, quid artis Pictoriæ in eius cubiculo esset, repertísque egregiis signis, omni eam suspicione liberauit.] Marcus item Tullius libro primo Tusculanatum quæstionum ita scribit: [Similitudo magis apparet in bestiis, quarum animi sunt rationis expertes: sed in his quoque phantasmata suam vim habent.] Id quod Iacob etiam intellexit Genes. cap. 30. tollens enim virgas populeas virides, & amygdalinas, & ex platanis, ex parte decorticauit, detractísque corticibus in his, quæ spoliatæ fuerant, candor apparuit: illæ verò, quæ integræ fuerant, virides permanserunt, atque in hunc modum, vbi color effectus est varius, posuit vir magnus virgas in canalibus, vbi effundebatur aqua, vt cùm venissent greges ad bibendum, ante oculos haberent varij coloris virgas, dum concuberent, factúmque est, vt in ipso calore coitus, oues intuerentur virgas & parerent maculata, & varia, & diuerso colore respersa. Neque verò, vt hæc argumentatio magis, ac magis in Genethliacam vanitatem exacuat, pigebit me, hîc adscribere Plinij verba, libro septimo naturalis historiæ, capite 12. qui varia huius rei exempla recenset. [In Lepidorum genere (inquit) tres intermisso ordine obducto membrana oculo genitos accepimus, similes quidem alios auo, & ex geminis quoque alterum patri, alterum matri, annóque post genitum maiori similitudine, vt genitum quosdam sibi similes semper parere, quosdam viro, quosdam nulli, quosdam fœminam patri, marem sibi. Indubitatum exemplum est Nicei nobilis Pictoris Byzantij, geniti, qui adulterio Æthiopis matre: nata nihil à cæteris colore differente, & ipse auum regenerauit Æthiopem. Similitudinum quidem in mente reputatio est, & in qua creduntur, multa fortuita pollere visus, auditus, memoria, honestæque imagines sub ipso conceptu, cogitatio etiam vtriuslibet animum subitò transuolans effingere similitudinem, aut miscere existimatur; ideóque plures in homine, quàm in cæteris omnibus animantibus differentiæ, quoniam velocitas cogitationum, animíque celeritas & ingenij varietas multiformes notas imprimit, cùm cæteris animantibus immobiles sunt animi, & similes omnibus singulísque in suo cuique genere Antiocho Regi Syriæ, è plebe nomine Artemon, in tantum similis fuit, vt Laodice coniux Regia, necato iam Antiocho, mimum per eum commendationis, Regníque successionis peregerit. Magno Pompeio Vibius quidam è plebe, & Publicius etiam seruitute liberatus, indiscreta propè specie fuêre similes, illud os probum reddentes, ipsúmque honorem eximiæ frontis. Qualis causa patri quoque eius monogenis coci cognomen imposuit. Tum Sarabonis à specie oculorum habenti vitium imitata, & in setuo Scipioni Serapionis, is erat suarij negotiatoris vile mancipium eiusdem familiæ Scipioni, post eum cognomẽ Salutio Mimus dedit; sicut Spinter secundarum, tertiarúmque Pamphilus collegio Lentuli, & Metelli coss. in quo perquam importunè fortuitum hoc quoque fuit duorum simul Consulum, in scena imagines cerni. E diuerso Lucius Plancus Orator histrioni, Rubrio cognomen imposuit; rursus Curioni patri Burbuleius; itémque Messalæ Censorio Monogenes perinde histriones, Suræ quidem proconsulis, etiam rictum in loquẽdo, contractionémque linguæ, & sermonis tumultum non imaginem modo

Piscator

Piscator quidam in Sicilia reddit. Cassio Seuero celebri Oratori, armentarij Mirmidonis obiecta similitudo est. Toronius M. Antonio iam triumviro eximios formæ pueros, alterum in Asia genitum, alterum trans Alpes, vt geminos vendidit, tanta vnitas erat; postquam deinde sermone puerorum detecta fraude à furenre Antonio increpitus est, inter alia magnitudinem pretij conquerente, (nam ducentis mercatus erat sestertiis) respondit versutus ingenij Magno, ob id ipsum se tanti vendidisse, quoniam non esset mira similitudo in vllis, eodem vtero editis, diuersarum autem gentium natales tam concordi figura reperiri, supra omnem esse admirationem, adeóque tempestiuam admirationem intulit, vt ille proscriptor animus, modo & contumelia furens, non aliud in censu magis, & fortuna sua duceret.

Probent nunc Astrologi, omnes Philosophos in re hac allucinatos esse, omnes scriptores deceptos; se solum verum vidisse. Errassent autem, si in parentes filiorum similitudinem retulissent, quæ à stellis, stellarúmque configuratione est. Doceant, cur grauissimi viri nullam stellarum mentionem fecerint si existimarunt fœtus confirmationem, à constitutione cœli pendere. Dicant, cur sub quacumque constellatione formatur fœtus, si mas fortior est, si magis robustus, si præcipuas in generatione partes egit. Patri similis prodeat puer. si verò prædominatur mulier cur hæc, quæcumque effulgeant stellæ, cur reddat sibi partum similem? & quam obsecro vim hac in re exercent stellæ conceptui præsides? nullam planè. sed & illud quæso, si quod ius astra in fœtu habent cur patri potiùs, quàm vlli alteri virorum similem effingant filium? Saturnus quidem, & Sol, qui patribus præsunt, Socrati potius, quàm Platoni non fauent: Luna & Venus omnibus matribus adsunt. Vnde igitur similitudo cum hoc patre? cum hac matre, potiùs quàm cum aliis?

Rursus cum eodem temporis momento, sub iisdem stellis Gemini seminētur, cur vnus aliquando patri, alter matri similis prodeat, explicare oportet Astrologos. Præterea respondere eosdē oportet, cur omnes, quæ eodem tempore vtero concipiunt (concipiunt autem plurimæ) similes patri, vel matri, vel alteri maiorum liberos non fundant. Ad hæc, cur quædam semper sibi, quædam marito, quædam nulli maiorum, quædam mares sibi, fœminas viro similes edant. Item Niceius Nobilis Pictor, ex adulterio Æthiopis matri nihil à cæteris differente natus, auum Æthiopem cur regenerauit? Cur in Lepidorum genere tres intermisso ordine obducta mēbrana oculo geniti fuerint? Postremò, cur cognitio, quæ sub ipso conceptu parentum, animos commouet effingat, aut misceat similitudinem? Expediant Genethliaci hos nodos, si possunt; si non possunt audiant Marcum Tullium, de diuinatione libro 2. [Quis non videt (inquit) & formas, & mores, & plerosque status, ac motus effingere à parentibus liberos? quod non contingeret, si hoc non vis, & natura gignentium efficeret, sed temperatio Lunæ, cœlique moderatio.] abiectísque Astrolabiis, redeant aliquando ad se: redeant ad veritatis castra: redeant in gratiam cum Philosophis, cum Medicis, cum genere humano, quòd nimiùm diu sub stellarum iniquo dominatu ingemiscit.]

CAPVT SEPTIMVM.

De sexus diuersitate.

[PRIMARII sexus (inquit Ptolemæus libro primo de iudiciis c. de stellis) masculinis & fœmininis, duo sunt: masculinus, & fœmininus conferenda ex suprà dictis naturis humiditas ad fœmininum, quòd illa in hoc sexu abundet, reliquæ verò ad masculinum apponentur. Proinde conuenienter traditur Venus & Luna fœminini sexus: Sol verò, Saturnus, & Iupirer, & Mars, masculini.]

Et infrà: [Cæterùm ipsæ etiam stellæ masculinas, fœmininásque vires suscipere dicuntur, pro eo, atque erga tales se habuerint, masculescere quidem matutinas, & antecedentes; Vespertinas, & sequentes effœminari.] Ita sexuum diuersitatem distinguit Ptolemæus, tum eo loco, tum libro tertio, cap. sexto, quæ reliqui Astologi tanquam oracula è cœlo delapsa impensè venerantur. At Philosophi & Medici haud paulò meliùs diuersitatem sexus deducunt ex parentum habitu, & constitutione, quorum, vt magna potestas, ita mira varietas.

[Si ab vtrisque parentibus (inquit Hippocrates libro περὶ γονῆς, id est, de genitura) semen fortius prodierit, partus erit masculus; si verò debile, fœmina nascetur.

Vtrum autem multitudine, ac copia præualuerit, iuxta illud ipsius partus nascetur; si enim multò plus fuerit debilis seminis, quàm fortioris, superatur forte, & debile, permistum in fœminam transit, si verò plus fuerit fortis seminis quàm debilis, superatur debile, & in marem transit, quemadmodum si quis ceram, & adipem misceat, & de adipe tamen plus coniiciat, eáque ad ignem liquefaciat, quamdiu quidem liquida fuerint, non apparet, vtrum tandem horum superet, vbi verò congelata fuerint, tunc iam conspicuum est, quòd adeps ceram copia superet. Sic habet etiam masculi & fœminæ genitura: quòd verò in fœmina, & in viro genitura fœminina sit, & masculina, ex factis manifestis coniectare licet; multæ enim mulieres iam fœminas pepererunt ex propriis viris, verùm ad alios viros transgressæ, masculos genuerunt; & viri illi ipsi, ad quos mulieres fœminas pepererunt, ad aliarum mulierum mixturam progressi masculos genuerunt. Atque hæc sanè ratio declarat, tum virum, tum fœminam, & fœmineam, & masculam genituram habere, nam apud quos viros fœminas pariebant, superabatur fortius, tamen à copia debilioris, & gignebantur mares.

Idem libro de natura pueri, quòd fœmina posteriùs conformatur, & coarticulatur, causa hæc est, quòd genitura fœminea debilior est ac humidior, quàm mascula; & iuxta hanc rationem necesse est, posteriùs conformari fœminam, quàm masculum, atque ea gratia etiam purgatio diuturnior est in fœmina, quàm in masculo.

At non semper iidem parentes eodem modo affecti sunt, ideóque non semper ex iisdem simile semen procedit, nec iidem semper mares aut fœminas generant, sed nunc marem, aliàs fœminam fundunt.

[Non

[Non ſemper (inquit Hippocrates libro de genitura, ab eodem viro genitura fortis, ſed neque ſemper debilis, ſed aliàs alia, atque ſic etiam in muliere res habet, vt minimè mirandum ſit, eaſdem fœminas, eoſdémque viros ſobolem maſculam, & fœmininam producere.] Hippocratis doctrinam cumulatè explicauit Galenus libro decimoquarto de vſu partium, capite ſexto, copioſéque oſtendit, tam in viro, quàm in fœmina fortiorem partem eſſe dexteram, calidiorémque non ſolùm, quòd ſecus à ſiniſtra nutriatur, ſed quòd plus ab hepate in illam caloris redundet; hepar enim cùm ad dexteram partem ſitum ſit, partes quæ ad hepar propiùs accedunt neceſſariò calore maiori perfunduntur. Et quoniam maſculus fœmina calidior eſt, fœtum, qui in dextera parte matris formatur, vel ex dextera patris latere deciſus eſt marem eſſe oportet, contingere quidem poteſt, vt ſemen adeò forte ſit, vt etiam in ſiniſtra parte mas generetur, vel adeò debile, vt in dextera fœmina gignatur, ſed cæteris paribus dextram partem contendit Galenus maribus, ſiniſtram fœminis aptiorem eſſe formandis. Quare ſubdit: [Poteſt tamen accidere, vt interdum à caloris, qui ſemini ineſt, vi ſubacta, maſculum pro fœmina fœtum fieri permittat, hoc certè eſt rarum magnóque eget exceſſu; vt plurimum autem maſculus in dextera, fœmina in ſiniſtra parte inuenitur.]

Nec Ariſtoteles generationis diligens, & accuratus peruestigator, rem hanc ſilentio prætcriuit, nam libro quarto de generatione animalium, capite primo. [His (inquit) ita ſubiectis apertius fortaſſe iam fuerit, qua de cauſa alterum mas, alterum fœmina fiat: cùm enim principium non ſuperat, neque concoquere poteſt, propter caloris inopiam, neque ducit in ſuam formam, ſed tantiſper ſuperatur, mutari in contrarium neceſſe eſt, contrarium autem maris fœmina eſt, & cùm facultatis ſuæ virtutis differentiam habeat, inſtrumentum quoque habet auerſum, itaque in tale mutatur. Parte autem aliqua opportunè mutata, conſtitutio tota animalis multò diſcrepat forma. Licet hoc perſpicere in ſpadonibus, qui vna parte truncati, tam à priſtina forma diſcedunt, parúmque à fœmina ſpecie diſtant, cuius rei cauſa eſt, quòd partes nonnullæ principia ſunt, principio autem mutato, multa ex iis, quæ ſequuntur, mutari, & dimoueri neceſſe eſt.]

Adhuc capite ſecundo eiuſdem libri: [Nouella & ſeneſcens ætas magis quàm florida fœminas generat, in altera enim calor nondum perfectus eſt, in altera deficit. humidiora etiam, & effœminatiora corpora fœminam potiùs gignunt, & ſemina humida magis, quàm ſpiſſa hoc idem faciunt; hæc enim omnia eueniunt caloris naturalis inopia, flatibus item Aquiloniis, magis quàm Auſtrinis mares gignuntur.]

Infrà: [Paſtores aiunt intereſſe ad maris, ac fœminæ pecoris fœturam, non ſolùm, ſi ita accidit, vt initus Aquiloniis, Auſtriníſque flatibus fiat, ſed etiam, ſi cùm pecus coit, ſpectat ad Aquilonem, aut Auſtrum. Ita minimo interdum momento, cauſa datur caliditatis, aut frigiditatis; hæc verò cauſam complent generationis.] [Ita ſexuum diſcrimina ex imbecillitate, vel robore parentum, ex multiplici variáque viri, ac fœminæ temperatione, ex alimento quo fit genitura, deducunt viri doctiſſimi: ſed, quid adhæc Genethliaci, negabunt debiles, qui ſunt maritos fulgentibus maſculinis ſtellis, poſſe ad vxores accedere ſuas: fumos vendunt. An dominantibus virilibus aſtris, fatebuntur gigni fœminam? ruit tota Genethliaca diſciplina. An fœminas tunc concipere poſſe

inficia

inficiabuntur? quo id modo, si omnia ad conceptum necessaria parata, & expedita sint? quid? quando nocte eadem, eadémque noctis hora, addo etiam momento, matres plures concipiunt:pariunt autem mares aliæ,aliæ fœminas: obdormiúntne stellæ,& stertunt? Iterum perit omnis Astrologia, quæ è sydcrum dominatu sexuum diuersitatem deducit, agunt,vímque suam etiam tunc exerunt, eadem ergo stella fœminam,& marem generat, Ciziceni stateres,ex Cybele,& Leone, quid adhuc cœlo hæremus? An respondebunt non eodem loco dare procreationi operam plures parentes, pro locorum autem,vel minima diuersitate, etiam intra eamdem ciuitatem diuersos, immò & contrarios esse syderum aspectus.Sit ita:at si,vel minima commutatio loci contrarios facit astrorum aspectus, quæ ars, quæ disciplina, obseruauit, quid vnaquæque stellarum intra eadem mœnia in hac domo efficere soleat, quid in illa, immò quid in hac ædium parte, quid in illa, hæc vel illa stella valeat: Turdus sibi suum creauit malum.

Consulant Astrologi suas stellas,rogéntque qua se ratione valeant è tot angustiis expedire;sed frustra consulent: nulla enim tanta est syderum vis, quæ eos ex his laqueis educere possit. Nos verò tanquam mutos pisces nassas, & retia,vndique pertentantes relinquamus: & ad alia transeamus.

CAPVT OCTAVVM.

Fœtus ab alimento potiùs quàm à stellis pendet.

ADDERE poteram non pauca de sterilitate,quæ mihi suppeditãt Hippocrates libro de sterilibus,& sect.5. Aphorisf.63. Aristoteles libro 7. de historia animalium,capite primo,& libro secundo de generatione animalium, cap. 5. & 6. In quos quando incidunt prolificæ stellæ vim omnem amittunt; sed gratia breuitatis ad alimentum transgredior.

Matris sanguine ali fœtum in vtero quamdiu est, docet Hippocrates libro primo,de natura pueri,Aristot.libro septimo de historia animalium,capite secundo, Galenus libro septimo,de vsu partium,capite octauo. Multum autem interest quanto, qualíve sanguine pascatur. [Cùm vitium (inquit Galenus loco citato) aliquod fœtui ipsi acciderit eiusmodi, vt non amplius alimentum, quod satis sit,trahere queat; aut cùm in mulieris corpore delictum huiusmodi contigerit, vt non satis sanguinis suppeditare amplius possit, eo casu operum naturæ ordo confunditur;ac perturbatur, contrariis autem affectibus maximè comprehendantur necesse est: impleantur quidem lacte ante tempus cùm fœtus est imbecillis, gracilescant autem postea,cùm matres alimenti penuria laborent. Vnde Hippocrates dicebat:Mulieri in vtero habenti,si lac ex mammis fluxerit copiosum, fœtus redditur imbecillis, nempe quod superfluum est. Omne sursum ad mammas ascẽdat,quod fœtus in venis reliquit,cùm ipse præ imbecillitate,quantum sibi ad moderatam nutritionem satis esset, trahere nequit. Quando verò rursus,inquit mulieri in vtero habenti,si mammæ graciles repentè fiant obotti, & tunc fœtum quidem fortem esse putandum est, sed copiosum ei alimentum deesse, nam primum quidem ex venis matrici communibus,

munibus,ſanguinem trahit, atque interim mammæ graciléſcunt: Non ita autem multò pòſt fit abortus, cùm ſcilicet nutrimentum omnino defecit.] Hæc Galenus.

Nos vt à penuria alimenti ordiamur,cùm fœtus ex ſanguine,qui matri redundat,nutriatur:oportet fœtui deeſſe pabulum,quoties matri nihil redundat alimenti,ſed abſumit totum,eo, quòd ſiccioris ſit temperamenti;vt de auibus idem Galenus tradit ibidem, cap.14. quam ob cauſam etiam pingues raró fœcundas eſſe ſentit Ariſtoteles libro ſecundo,de generatione animalium, capite quinto.

Incidat itaque ſtellarum ferax concurſus in huiuſmodi mulierem: curabítne illas annon? ſi non feraces ſtellæ fœtui ſatis non ſunt, ſed inhiberi iuuaríque poſſunt aliis cauſis,immò, & caſibus,qui euenturi ne ſint,& quádo euenturi, & quibus de cauſis,& quamdiù duraturi: cùm ignorari ſoleat: fruſtra Aſtrologi ſollicitant cœlum, vt de futuro fœtu reſponſa reddant. Si curabit, murabítne repentè aridiorem mulierem in humidiorem? aut pinguem in gracilem? Quis vidit vnquam momentaneas haſce commutationes? An ſenſim potiùs & paulatim? At momentaneus eſt ſtellarum aſpectus: & quod vna conſtellatio inchoauit, alia ſuperueniente deſtruetur: ſuperuenire ſingulis momentis nouas, & contrarias ſtellarum formas Genethliacum axioma eſt.

Nec illud quærere omittam,an hæc matrum curatio,quam ſtellæ conceptui præſides ferunt,pertineat vllo pacto ad natales ſtellas, ſub quibus matres natæ ſunt: ſi nihil pertinet, plus obtinuimus quàm peteremus: habemus enim fruſtra à Genethliacis obſeruari natales ſtellas matrum: ſi pertinet quidquam. Primò pugnare ſtellas maternas cum ſtellis fœtus neceſſe eſt;& ad Genethliacæ artis deſtructionem decertare.

Deinde ſi qualis quæque futura ſit,aut quales procreatura liberos; ex ſuis, & parentum pendet ſyderibus: non ſatis erit ſtellas, quæ conceptui præſunt, inſpicere: matrum etiam natales ſtellas rimati te oportet, ídque per auos, & atauos eundo ad primum vſque hominem, atq; adeò ad mundi exordium perueniendum.

Rurſus ſi mater abundè ſuppeditet alimentum fœtui, ſed ſanguis, quo infans in vtero alitur, ſit impurus, malignus, & incoctus: eligant quodcumque voluerint Aſtrologi; vel huiuſmodi ſanguinis improbitas manat à ſyderibus natalitiis matris,vel infantis etiam,vel ab aliis cauſis. Si aliunde quàm è cœlo, cur de fœtuum euentis canunt reſponſa de cœlo? Si non ſyderum vi, ſed aliis de cauſis, ſanguis quo puer nutritur, impurus eſt, omníſque fœtus ratio è nutrimento pendet, quod ex aſtris præſagire de fœtura poſſit, Aſtrologus habet nihil.

At ſi matris natalitia ſydera elaborant, nutrimentum fœtui matris, pótiùs quàm fœtus illi ſpectandæ ſunt ſtellæ: qui de fœtu vult vaticinari. Quid matris dixi? Auiæ,proauiæ,atauiæ,tritauiæ,& omnium,quæ matrem anteceſſerunt.

Denique ſi fœtus Genitalia ſydera apparant alimentum, inuadunt alienam dictionem,ſanguinem enim matris elaborant,quæ ſub alio ſtellarum congreſſu genita,ſub aliis ſtellis,quàm fœtus degit, quantum erit diſſidij inter matris, & filij horoſcopos? quanta diſſenſio & pugna inter vtriuſque cœlum? quanta in prægnantis vtero perturbatio? aliis huc, aliis illuc ſanguinem auertentibus

L aſtris,

astris, & tandem subeundum est illud incommodum, vt de fœtu fiat iudicium: conferenda esse matris & fœtuum sydera: & expendendum quæ quibus præstent.

CAPVT NONVM.

Quæ matri vtero gerenti accidunt, afficiunt & fœtum.

ACCIDVNT gestantibus vtero plerique casus, à quibus nec fœtus potest esse immunis. Scribunt Aristoteles libro 7. Historiæ animalium, cap. 4. Paulus Ægineta libro primo rei Medicæ capite primo, Plinius libro primo historiæ natural. capite 6. aliique grauissimi viri, grauidis incessere dolores capitis, vertigines, fastidium, in cibis, appetitus absurdos, languores plurimos, oculorum molestias, & tenebras: ad bonum autem habitum & valetudinem: vitámque fœtus refert, primum hæc curare remediis, quæ præsertim perscribit Paulus Ægineta loco citato, & prudenter cauere ab iis quæ officiunt embryoni: [Adeóque (inquit Plinius loco posito superiùs) incessus, & quidquid dici potest in grauida refert; vt salsioribus cibis vsæ, carentem vnguilis partum edant, & si respirauere, difficiliùs enitantur. Oscitatio quidem in enixu lethalis est; sicut sternuisse à coitu abortiuum.

Et capite septimo. [Plerumque (inquit) abortus causa fit odor à lucernarum extinctu.] Hippocrates sect. 5. Aphorismorum, Aphoris. 34. [Mulieri vterum gestanti, si aluus multùm fluxerit, periculum est, vt abortiat.]

Et Cornelius Celsus, libro secundo, capite septimo, [Mulieri grauidæ, sine modo, fusa aluus, elidere partum potest.]

Narrat Hippocrates, libro de natura pueri, abortum saltatricis cuiusdam ex septem saltibus: ideo libro de aëre, aquis, & locis, [Si (inquit) hyems australis fiat pluuiosa, & clemens: ver autem boreale, & siccum, & tempestuosum: primum quidem mulieres quæ vterum gestant, & partus ipsi, qui ad ver instant abortum facturas esse verisimile est: quæ verò etiam pepererint, impotentes, ac morbosos, pueros parere: ita vt, aut statim pereant, aut tenues, debiles, ac morbosi viuant.]

Rursus sectione quinta, Aphoris. 31. [Mulier vterum gerens, secta vena, abortit, & magis si maior fuerit fœtus.] Aphoris. 44. [Quæcumque præter naturam tenues existentes vterum gestant, abortiunt, priusquam crassescant.] Aphorismo 55. [Quæcumque vtero habentes à febribus corripiuntur, & fortiter attenuantur sine manifesta occasione, difficulter pariunt, & periculosæ, aut abortum facientes, periclitantur.]

Denique Aristoteles lib. 7. Politicorum, cap. 16. [Sicut quæ gignuntur è terra (inquit) sic fœtus ex prægnante matre, bonam, malámque valetudinem contrahunt.] Et Hippocrates libro de genitura fœtus: præter suos (inquit) matris labores participat, qui locus optimum interpretem nactus est Federicum.] Bonauentura libro octauo de octomestri partu, cap. 17.

Atque hæc quidem incommoda fœtibus eueniunt à matribus: matres verò propter fœtum non minora subeunt vitæ discrimina. [Mulierem vterum gerentem

gerentem (inquit Hippocrates sect. 5. Aphorismorum 30. ab aliquo acuto morbo corripi lethale est.] & Aphoris. 43. [Si mulieri prægnanti ignis sacer in vtero fiat, lethale est.] [Præterea euenit (inquit Aristoteles libro septimo, de historia animalium, cap. 4.) vt mulieres à conceptu corpus totum grauentur,& oculorum caligines, & dolores capitis moueantur; quæ aliis maturiùs, & ferè die decimo accidunt; aliis seriùs, prout magis, minusve ex materia superuacua tentantur; nauseæ item, & vomitus plurimas capiunt, & præcipuè, quibus purgationes constiterint, necdum ad vbera transeant.]

Ita matres afficiunt suos fœtus, hisque morbis, & molestiis à fœtu afficiuntur matres, quæ omnia ex matrum tolerantia, ex Medicorum solertia, ex obstetricum sedulitate, ex adiacentis aëris temperatione, ex aliorum consilio,& imperio pendere nemo non videt. Quid igitur agunt concepti fœtus præsides stellæ? Artem fortasse, & diligentiam Medico, aut obstetrici inspergent, qua ab his morbis prægnantem eximant? trahent Medicum, aut obstetricem ad prægnantem? curabúntne, vt vocati adsint maturè, & cùm remediis opus est, dirigéntne earum manus, ne quid palpando vacillent? Facient, vt mater patienter ferat Medicorum opem, præstabunt, ne dominus præcipiat ancillam saltare, auertent prægnantium insanas cupiditates, lenibunt graues curas anicularum næniæ.

Agedum, vidéntne Astrologi ea, quę in matribus, ex matrum affectionibus, fœtibus contingunt in pueri, an in matris stellis? Si in pueri, indignè ferent natales stellæ matris, suum partum alienis vexari syderibus; si in matris, filij horoscopus vacat: arbitraberis matris, & filij syderalem configurationem similem esse, at filij,& matris dissimillimum est vitæ, mortísque genus. An existimabis matrem diuexari à filij stellis quoties sunt validiores; rursus filium sequi matris astra, quando firmiora sunt suis? At qua igitur imprudentia è stellis natalitiis matris, de eius vita, morte, matrimonio,& liberis diuinas? spectandi tibi erāt fœtus, priusquam aliquid pronunciares de matre. Addo, ante quam de fœtu vaticineris, expendendum tibi, & qui ex eo filij prodituri: corū enim stellis aliquando est exagitanda; si verò in matris horoscopo qui fortior est, & vincet infantis stellas, Cernis quid fœtui eueturum, quid non euenturum sit, vnde nosti vtrius horoscopus matris an fœtus cessurus sit alteri. Si matris filiíque ais te stellas conferre, & earum vires expendere, fatendum tibi erit è stellis quæ conceptui præsident nihil posse de fœtu certo statui, nisi consulantur, filiorum, nepotum, & omnium futurorum seculorum stellæ, quod nullus Astrologorum solet, aut potest facere.

CAPVT DECIMVM.

Monstra non posse ad astra reuocari.

MONSTRORVM rationes, vt aliarum rerum omnium, è cœlo deducunt Mathematici. Ptolemæus lib. 3. de prædict. Astrolog. [In his (inquit) luminaria frequentiùs inueniuntur remota, vel ab ascendente depuncta,& quod ab infortuniis anguli continentur, cùm hoc igitur sic inuentum fuerit, conuenit, si hoc, illud fortè contigerit, quod in miseris,& infortu-

natis natiuitatibus multoties euenire dicitur. Et si natiuitates illæ monstruosarum figurarum non fuerint, vt præteritam coniunctionem, vel præuentionem obseruemus;quantus coniunctionis,vel præuentionis,necnon loci luminarium natiuitatis hora, dispositores planetas deprehendamus: quoniam si loca eorum in natiuitatibus, & locus Lunæ, vel ascendentis. Iterum omnia, scilicet,vel plura loca conuentionis,vel præuētionis non alligentur,erit natus formæ monstruosæ. Hæc autem, si sic fuerint,& cum hoc in quadrupedibus, vel feralibus signis, luminaria reperiamus, fuerintque infortunæ in angulis existentes,non erit natus ex hominibus, si qua verò fortunarum,cum luminaribus testimonium non habuerit, sed eis infortunæ testificatæ fuerint; natus non erit domesticus, eritque natura ipsius ex ferarum impedientium naturis. Quòd si Iuppiter,aut Venus luminaribus testificetur:erit natus ex animalibus domesticis,vt sunt canes, furones, & his similia; si Mercurius autem testificetur: natus erit ex animalibus, quibus opus habent homines, & vtuntur, vt ex Gallinis, Porcis, Bobus,Capris, & his similibus: At si luminaria mouentur in signis,quorum imagines sunt hominis, omniáque similiter fuerint: natum ex hominibus,vel ex iis,quæ cum hominibus conuersantur fore non dubitamus, nisi quod cum monstruosam formam habere dicemus.]

Item Cardanus, [Perspicuum est(inquit) quòd Sol,& cæteri planetæ, cùm sunt in Piscibus, decernant surditates, & mutitates: Pisces enim parum audiunt,& voce carent.]

Iulius etiam Firmicus lib.7. cap.6. [Luna (inquit)si in contortis,vel ferinis signis fuerit inuenta, hoc est, in Tauro, Cancro, Scorpione,Capricorno,vel Piscibus,nec dominus eius signi cum Luna sit partili societate coniunctus: & alia etiam maleuola stella ipsam, aut diametra, aut quadrata radiatione respiciat,aut cum ea sit pariter constituta; secunda verò maleuola stella in anaphora sit horoscopi,& dominum fortunæ respiciat, quadrupes de quadrupede nascetur: præsertim si dominus horoscopi, & dominus fortunæ in iis signis, in quibus diximus,fuerit inuentus.Si verò dominus fortunæ,aut dominus horoscopi in humano signo fuerit constitutus, & in sexto ab horoscopo loco, cæteris omnibus, sicut diximus, constitutis: nascetur ex homine portentum. Si maleuolę stellæ in cardinibus partiliter fuerint collocatę in cardinū anaphoris: Sol verò,& Luna in cardinibus positi, diametra se radiatione percutiant: beneuolæ autem stellæ,neque in cardinibus sint positæ, neque in anaphoris cardinum: sed sub radiis sint Solis absconsæ: aut quadrupes nascetur, aut monstrum. Si verò Mars, aut Sol,aut Luna, aut horoscopus, quadrata aut diametra radiatione respiciat, & fuerit natus quadrupes, sacrificiis publicis destinabitur. Si verò cæteris sic, vt diximus, ordinatis, Iupiter, & Venus extra ordinem positi,aut Solem,aut Lunam,aut horoscopum viderint; quadrupes quod natum fuerit aut coletur ab hominibus,aut templorum,& simulacrorum consecrationi destinabitur.]

Item capite octauo,[Sol(inquit)si in horoscopo fuerit inuentus,& Luna in medio cœli,maleuolæ verò ambæ ita sint diuisæ, vt vna Solem, altera Lunam, anaphoram teneat,& ab iis aliæ sint beneuolæ stellæ,cæcos efficiunt,aut luminibus vitiatos. Sed si Luna cum Sole,synodica radiatione coniuncta fuerit:& sit in anaphoris, aut epicataphoris cardinum constituti, & Saturnus, & Mars in cardinibus sint partiliter collocati: oculis vitium cæcitatis infertur.Semper

autem

autem generaliter, si in maleuolarum anaphora Sol sint, & Luna constituti, vitium oculis faciunt inferri.] Hæc Genethliaci de monstrorum causis.

Mihi verò hæ causæ promendæ sunt ex officinis Physicorum, & obiiciendæ iis, qui spectant & admirantur astra: prætcrea nihil. Et Aristoteles quidem lib.2.Phys.text.82. Monstra dicit esse peccatū illius, quod propter aliquid agit, quo frustratur, aliquo corrupto. Empedocles apud Galenum libro de historia philosophica docuit, oriri monstra, si plus iusto fuerit semen, sin minus, si diuulsum, si euanidum, si inordinato motu emissum.

Tria verò monstrorum genera sunt. Quædam enim à progenitoribus differunt specie. Mulier (auctore Plinio lib.7. naturalium historiarum, capite 3.) Elephantem enixa est; & inter initia Marsici belli serpentem peperit ancilla quædam; & Hippocentaurus in Thessalia natus dicitur. Quædam verò eamdem cum parentibus retinent speciem, sed non eadem membra, vel non eodem ordine.

Franciscus Valeriola libro quarto Obseruationum Medic.obseru. 2.narrat, Auenione à se visum puerum duplici corpore ab imo ventre ad pectus, vno capite, prægrandi, quatuor cruribus, totidem brachiis, septem in singulis pedibus digitis non satis distinctis, sex in manibus singulis. Et sanctus Augustinus lib.16.de ciuitate Dei, cap.8. [Ante annos (inquit) aliquot, nostra certè memoria, in Oriente natus est homo duplex superioribus membris, inferioribus simplex, duo erant capita, manus quatuor, venter vnus, pedes duo, & tandiu vixit, vt multos ad eum videndum fama traxerit.]

Quædam denique sunt ex duabus, vel pluribus speciebus composita, quæ refert Aristot.2. Phys.tex.83. bouigena, viriprora, vitigena, oleoprora. Marcus Varro, hæc monstra bigeneres vocauit. Apud Aristotelem Agnus capite bouis, vitulus capite pueri, puer capite ranæ inuenitur, lib.6.de historia, cap.23. Apud alios Cynocephali leguntur canis capitibus latratus edere, bestiis similis, magis quàm hominibus, de quibus Solinus, Diodorus Siculus, & alij.

Hæc sunt monstrorum genera: nunc causas inquiramus, quas quatuor numero faciunt Peripatetici lib.2. Physic. tex.82. vel 64. Themistius, Auerroës, Simplicius, S.Thomas, Augustinus, Nyphus, Ferrariensis, Dominicus Soto, Franciscus Cardinalis, Toletus, Benedictus Pererius lib.9. de principiis, cap.10. materiam qua formatur viuens, hæc enim si deficiat, si redundet, si commixta & confusa sit, monstri causa existit. Agens aut principale, aut instrumentale, aut vtrumque huiusmodi est vis formatiua fœtus: & accidentia illa quæ in Philosophorum scholis toties audiuimus in virtute substantiæ producere substantiam. Vterum & locum in quo formatur viuens, nam auctore Hippocrate libro de genitura sicut cucumer adhuc cucumerario cohærens recipit figuram vasis in quo alitur, & crescit, ita fœtus habet formam vteri in quo formatus fuit; tunicam denique qua fœtura obuoluitur: nam sicut ouum continetur cortice, ita genituram complectitur tunica quædam, quæ secundina vocatur, teste Hippocrate libro de genitura. Itaque auctore Aristotele libro quarto de generatione animaliū, capite quarto, ex ouis, habentibus duo vitella, si desit membrana quæ ea discerminet, nascitur pullus vel biceps vel quatuor pedibus, ita rupta secundina qua fœtura continetur monstrum aliquod fieri necesse est: Ita sine stellarum ope monstra procreari existimant Peripatetici, sed quid eorum Princeps & Magister Aristoteles? Proximum (inquit lib.4.de generatione

Digitized by Google

animalium capite quarto) ab iis quæ iam explicauimus,est vt causam de monstris reddamus: ad extremum enim cùm motus soluatur & materia non superetur, remanet quod maximè est vniuersale,id est, animal. Iam puerum ortum capite arietis aut bouis referunt, idémque in cæteris membrorum nominant animalis diuersi: vitulum capite pueri, ouem capite bouis natam asseuerant. quæ omnia accidunt quidem causis prædictis, sed nihil iis quæ nominant est quamuis similitudo quædã generetur. quod euenit etiam non in Monstrorum peruersis. Quamobrem sæpenumero per conuitium nonnulli deformes assimilantur, aut capræ ignem afflanti aut arieti peculeo. Physiognomon quidam omnes ad duorum aut trium animalium formas redigebat: & dicẽdo plerumque persuadebat. Sed enim impossibile esse, vt tale monstrum gignatur, id est alterum in altero animal, tempora ipsa grauiditatis declarant quæ plurimum discrepant in homine & cane, in oue, & boue, nasci autem nullum, nisi suo tempore potest. Partim igitur hoc modo, dicuntur monstra,partim quòd forma prodeant multimembri,scilicet multis pedibus, aut multis capitibus, sed profectò rationes monstrorum,& oblæsorum animalium propinquæ, & similes inter se quodammodo sunt. Monstrum enim oblæsio quædam est. Democritus verò monstra fieri ea de causa scribit,quòd duo subeunt semina:alterum antè, alterum postea; quæ cùm in vtero confundãtur, euenit vt membra coalescant, atque dissideant. auibus verò quoniam coitus agitur crebrò, idcirco semper & oua, & colorem euariare autumat; sed si ita sit vt ex vno semine, eodémque coitu,plura generentur:quod patet: præstat non circũire, via omissa breui, & facili, iis enim tunc maximè id accidere necesse est, cùm semina non distinguuntur, sed simul subeunt, quòd si semini maris causa tribuenda est, hoc modo dicendum sit, sed enim ex toto potiùs, causam in materia, constituendísque conceptibus esse censendum est. Quamobrem, monstra huiusmodi raò admodum fiunt in iis, quæ singulos pariunt, sed crebriùs, in iis quorum partus est numerosus:non modò quòd sæpe pariant, vt columbæ, verùm etiam quòd multos simul conceptus intra se continent, & temporibus omnibus coẽunt. Hinc gemina pariunt etiã plura:cohærent enim conceptus, quoniam in propinquo alteri alter est, quomodo interdum fructus arborum complures:quòd si vitella distinguuntur, membrana, gemini pulli discreti, sine vlla superuacua parte generantur; sed si vitella continuãtur, nec vlla interiecta membrana disterminantur, pulli ex iis monstriferi prodeunt; corpore,& capite vno, cruribus quaternis, alij totidem, quoniam superiora ex albumine generantur, & priùs, vitellum enim cibo iis est, pars autem inferior postea instituitur, quámque cibus idem indiscretúsque suppeditatur. Iam serpens etiam biceps visus est. videlicet eadem de causa, nam id quoque genus oua parit, & multa numero, sed rariùs in eo monstri institutio euenit propter vteri formam, porrecta enim inuersum copia ouorum continetur pro vteri longitudine. Nec verò in genere apum, aut vesparum tale quid accidit, cellulis enim discretis partus earũ continentur;at in gallinis è contrario fit.Vnde apertum est,causam euentorum huiusmodi in materia esse putare oportere:vt enim in iis,quæ plura pariunt,magis:sic in iis quæ pauciora,minus id accidit.quocirca homini minus:singulare enim perfectúmque parit, nã & homini locis, quibus mulieres præfœcundæ sunt,magis id euenit,vt in terra Ægypto.Capris verò & ouib. magis:vt fœcundioribus accidit,atque etiam magis multifidis,multifera

Digitized by Google

tifera enim id genus animalia sunt. nec partũ perficiunt,vt canis; cæcos enim magna eorũ pars solet parere,quod quam ob causam accidat, & quam ob rem pariât multos:postea explicabimus. Sed enim hæc propensiora sunt suapte natura ad monstrificã portionem,quando non similes sibi generant, sed imperfectos,nam & monstrum quid dissimile est,quamobrem iis quibus talis natura est,faciliùs casus hic obuenit,in iis enim potissimùm,& quę metachæra appellantur, consistunt. quæ aliquatenus labe monstrifica sunt affecta:nã deesse,aut superesse quidquam monstruosum est: monstruosum enim est res præter naturam, sed præter eam, quæ magna ex parte fit. nam præter eam, quæ semper, & necessariò est, nihil fit: verùm in rebus iis, quæ magna quidem ex parte ita fiunt, sed aliter etiam possunt fieri: euenit, quod præter naturam constat. nam & inter eas ipsas, quibus accidit quidem, præter hunc ordinem, sed nunquam quolibet modo, minus monstrum esse videtur: quoniam quod præter naturam fit, idem etiam secundùm naturam quodammodo est, cùm naturam materiæ natura formæ non superat, quamobrem, nec ea monstri nomine appellantur, neque vbi fieri aliquid solet, vt in fructibus. Vitis enim quædam est, quam aliqui capneum vocant, quæ cùm vuam albam soleat ferre, si nigram tulit, monstrum id esse non putant: quoniam sæpissime id facere ea solet, causa est, quòd sua natura inter albam, & nigram est:itaque non longè discceditur, nec præter naturam ferè: non enim, in aliam naturam transitur.

Has tradunt monstrorum causas Peripatetici & Peripateticorum Princeps Aristoteles.

Strato verò Lampsacenus apud Plutarchum libr. 5. de Placitis Philosophorum cap.8. in semine omnes monstrorum causas vidit, quas vidit & Empedocles inter Poëtas; summus Philosophus, inter philosophos princeps Poëta, apud Galenum, libro de historia philosophica, [Monstra (inquit) nascuntur si multum fuerit semen:si parum,si diuulsum,si euanidum,si inordinatum.]

Nec Philosophi modò, sed & Medici omnes has faciunt monstrorum causas: quorum sententias paucis sed lectissimis verbis complexus est. Franciscus Valeriola ille quem Gallia suspicit vniuersa libr. 4. Medicarum obseruationum obseruatione secunda, [Ludibria (inquit) hæc sunt ludentis naturæ, quæ vel ad materiæ copiam, aut defectum, aut ad situs in vtero, peruersionem, aut ad formatricis naturæ vitium, & impotentiam, aut ad locorum vitium, figuram, positionemque, aut ad impedimentum, quod in illis fit, teferenda sunt.]

Atque hæc de monstrorum causis, sapientissimi viri Philosophi & Medici, quæ & naturæ ipsius certissimis confirmata iudiciis, & quotidianis comprobata experimentis, & eximia quadam veritatis luce conspicua cùm sint, nulli in dubiam, aut ambiguam fidem vocare licet. Fingant itaque sibi Astrologi quantam velint syderum benignitatem,si vterus distortus, si aliqua parte mancus, si durior, si mollior, si laxus; quid agent stellæ, vt fœtus aptè formetur? An materiam aliquam aliunde comportabunt, eique qualitatem, & figuram vteri induent; aliisque partibus longè recedere iussis, priori vtero nouam materiam affluent? Si minus sit seminis, quàm formando fœtum satis sit, vnde illud astra comportabunt? si redundet, quonam modo monstrum impedient? si disrupta secundina, qua ratione continebunt

Digitized by Google

tinebunt fœtum, ne diffluat? perturbato aliquo quopiam casu semine, quo pacto formabunt membra suo loco cohærentia?

Rursus fingant monstrifica astra, quæcumque volunt, si parum in vtero sit materiæ, vnde illa effingent, plura capita, plures pedes, plura membra, quàm natura fœtus postulet? vtero, membranis, semine, ex naturæ præscripto ritè dispositis, quomodo astra fingent monstrum?

Hæc expediant Genethliaci si possunt, quæ si ex astris deduci nõ possunt, vt verè nõ possunt, cedãt sydera proximis causis, fateamur, quod res est, nihil illis iuris esse in formandis monstris, nihil in procreatione fœtus, sed omnia sibi vendicare materiam, vterum membranas, vim formatiuam, & cætera huius generis.

Illud prætereà libenter quæsierim, ex Genethliacis, An redeant aliquando eædem stellarum configurationes, an non? Si redeunt, cur eadem non procreantur Monstra? cur certis statisque temporibus eadem monstra non redeunt quemadmodum redit æstás, & hyems, poma, & fruges, auium nidificatio; procreatio pecudum? quæ omnia è syderum congressu Astrologorum sententia pendent: si non redeunt, vnde norunt monstrificam, vt ita loquar, vim stellarum? Prætereà monstra esse per accidens, & libro 2. Physicorum tex. 80. Idem Aristoteles, & sapientum senatus decreuit, omnium mortalium suffragiis. At id, quod à constitutione cœli, & ordinatissimis cœlorum motibus proficiscitur, non est per accidens, sed per se intentum; pugnantia itaque hæc sunt: esse monstrum, & esse à cœlo effectore.

Deinde cùm multi simul procreantur, doceant cur nunquam plura: immò ne duo quidem monstra simul gignantur; & si gignuntur: cur nunquam similia planè gignantur?

Addo quo die monstrum nascitur, aut gignitur, nasci & procreari plures integros, & omnibus partibus absolutos. cur ita? cur stellæ per id tempus præsides non omnes ad inusitatam formam traducunt? Quid in hunc plus iuris habent, quàm in illos? Integri qui formantur à quo quæso formantur? à stellis? At illæ eo tempore, eóque die in signis contortis sunt, in quibus Astrologorum sententia, vt vidimus, non possunt integros conformare: An à vi formatiua seminis, & proximis causis? fatendum erit, stellas nullam vim in conformatione fœtus exercere; quod si Astrologi admittant: & illud tandem admittendum erit, è stellarum configuratione nihil de fœtu decerni posse, aut cognosci.

Quid illud, mediocris ne stuporis, ac tarditatis est, quod ait Cardanus, quãdo Planetæ sunt in piscibus, nasci filios mutos, quia pisces voce carent; aliæ credo stellæ fari possunt: quod ait Ptolemæus: si luminaria mouentur in signis, quorum imagines sunt hominis: natum futurum menstruosum quidem, sed ex hominibus, si in figuris brutorum: futurum ex brutis; itáne stellæ generant sibi simile?

Ad extremum sapientissimi viri, Aristoteles in primis, qui de monstrorum causis disertè & accuratè disputarunt, cur nullam astrorum mẽtionem fecerũt? An ignorarunt ea, quę Pictoribus, Fabris, Architectis, Sutoribus perspecta sunt? nõ ita, sed quod ad omnia naturæ arcana auditum sibi fecit singulare Aristotelis ingenium Astrologica non attigit, non quod assequi non potuerit, sed quod fictitia, nulláque ratione constare intellexit.

Denique, qui monstra aiunt, è stellis proficisci: omniáne, an aliqua aiunt esse à

ſe à ſtellis? non omnia: quia ſub quocumque ſtellarum ſchemate coëant animantes, diuerſorum generum,monſtra prodire; per quotidiana experimenta didicimus.qua de cauſa,Deus Leuitici cap.19.n.19. præcipit,[Iumentum tuum non facies coïre cum alterius generis animantibus.] Si aliqua, quæ eſt cauſa, cur hæc potiùs cœlum auctorem habeant quàm alia?

CAPVT VNDECIMVM.

Ratio qua ſecundùm Aſtrologos fœtus ſtellis reſpondet.

NON præteribo quæ Aſtrologi de fœtu docent, apud Conciliatorem differentia 49.fermè extrema.[Talem (inquit) Planetarum ordinem & modum in embryonis ducatu adinuenit: in vnoquoque menſe dominantium.Poſuit namque menſe primo, ſuper conceptionem Saturnum dominari:frigidum, & ſiccum,tunc enim ſemen aquoſum eſt & fluxibile,& indiguit aliquo,quod ipſum ſiſteret,conſtringeret, & fixaret.Secundo quoque mēſe ſuper ipſum Iupiter dominatur,fortunans, calidus,& humidus, augmentatiuus eſt,namque virtutis creſcentis origo.Tunc enim conceptus eget calido dilatante,ipſius materiam, & humiditate,ad extenſionem dilatante. Reliquo menſe, Mars accurrit, qui ſua caliditate iam finientem embryonem calefacit, & deſiccat.Menſe autem quarto ſuperuenit Sol, vt cœli, mundíque princeps, qui ſua caliditate viuifica in tantum perficit embryonem, vt ſpiritus in ipſum gradiatur rationalis:Quinto verò menſe,Venus ordine ſuperoccurrit, frigiditate,& humiditate contemperās,quod calidum Martis & ſiccum,ac Solis,carnémque augmentat.Reliquo nimirum menſe aduenit Mercurius humida exiccans,ſuperfluo contemperantiam inducendo. Luna quoque ſeptimo adiicitur menſe,carnem & pinguidiorem ſua humiditate infantem nutriens. (cùm ipſa virtutis naturalis ſit origo) denique menſe octauo reuertitur Saturnus.]

Quam vellem hæc conficta eſſe à Conciliatore in odium Mathematicorum,quàm vellem non legi apud Cardanum,apud Albumalar,apud Maternum, alióſque Aſtrologiæ Magiſtros; Ergo vbicumque ſit Saturnus,ſiue in Oriente, ſiue in Occidente, ſiue in medio, ſiue in imo cœlo,in quacumque domo,in quocumque ſigno,& in quocumque gradu ſigni, quomodocumque ſit,cum alijs aſtris conſtitutus.Primo menſe fœtui præſidet: & quocumque tandem tēpore ille concipiatur. & vbi ſunt Aſtrorum congreſſus:configurationes,anguli,aſpectus, aſcenſus, deſcēnſus,domus, antiſcia, ortus, occaſus? In nihil reciderunt hæc omnia.O pudenda mendacia, & inter ſe pugnantia principia!

CAPVT DVODECIMVM.

Egregium Aſtrologorum figmentum.

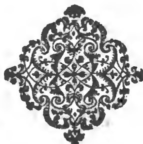
LIBEAT librum hunc de fœtu egregia fabella concludere. Explicare(inquit Iulius Firmicus libro ſecundo Meteororū c. 27.) debemus duodecim ſigna, quos partes humani corporis teneant, hoc enim, & ad apo-

telesmata, vehementissimè proficit, præsertim cùm locum valetudinis, vel vitij voluerimus inuenire, caput hominis in signo Arietis est, ceruix in Tauro, humeri in Geminis, cor in Cancro, pectus & stomachus in Leone, venter in Virgine, renes, & vertebræ in Libra, natura in Scorpione, fœmora in Sagittario, genua in Capricorno, tibiæ in Aquario, pedes in Piscibus, & sic per hæc signa, tota membra hominis diuiduntur.] Hæc ille.

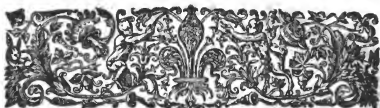
Quis audiuit tantam fingendi licentiam? quid est fabula, si hæc est disciplina? cur non ponunt cor in Leone? cur ceruicem potiùs in Tauro, quàm in Piscibus collocant? cur cor in Cancro, pectus in Leone est? nonne pectore continetur etiam cor? obliti sunt hepatis præcipui membri in homine, cerebri, cui principatum tribuunt Medici. O licentiam iocularem? Hæc ludibria habent fidem apud homines?

Prouoco ad Ptolemæum Mathematicorum Principem: qui libro 1. cap. 8. ex Arietis stellis alias facit Iouias, alias Martias, alias Saturninas, alias alterius naturæ. [Stellæ in capite Arietis (inquit) effectus habent commistos ex viribus Martis, & Saturni, quæ in ore sunt: idem possunt quod Mercurius, & non nihil quod Saturnus, quæ in posteriore pede Martiæ, quæ in cauda, Venereæ sunt.] Nego igitur harum stellarum vires esse miscendas, nego ad vnum membrum omnes posse trahi: pudeat egregios vates, tam fœdi vesanique erroris, non in Philosophiam, & in Medicinam solùm, sed multò turpiùs in Genethliacam, quam profitentur, peccant, & exigunt à nobis fidem: tenerent saltem Astrologica dogmata, & non offenderent ad prima Astrologiæ principia, loquerentur falsa, sed cohærenter, haberemus fortè illis fidem: nunc verò quî possumus pugnantia quæ sunt, vera existimare? Miseram Genethliacam! Nullus hostis plura aut magis lethalia tibi vulnera imposuit quàm amasij tui, hi te omnibus ludibrium fecerunt.

IN

Digitized by Google

IN ASTROLOGOS LIBER TERTIVS.

De natali, & partu.

PROOEMIVM.

EA, quæ ad conceptum & fœtum ſpectabant, iam auſpice Deo, exegimus: ſatiſque videmur oſtẽdiſſe, quàm multis cauſis, ac modis lubricum, ac fallax fieri ſoleat, Aſtrologorum iudicium de fœtu: ſequitur iam alterum quod ferre ſolent de Partu, & nato puero, ex Natalitiis Aſtris, in quæ cuiuſque ortus incidit, & quidem facilius fuerit, ex materni vteri ergaſtulo eductum, & libero apertóque cœlo fruentem hûc illúcque pro voluntate, pro cupiditate, pro ambitione, pro ſtudio, pro timore, pro amore, pro iracundia, pro honeſtate, pro commodo, pro incommodo, liberè vagantem hominem à ſyderum dominatu eximere: quàm aluo incluſum & extrinſecis cau ſatum factionibus impeditum: nihil, ex ſe, & per ſe agentem.

Sed priuſquam natalitias ſtellas exagitare ingrediar, non abs re fuerit paucis humanam libertatem aſſerere, quam etſi hac tempeſtate, metu nimirum publicæ poteſtatis, non audent Genethliaci aperto Marte oppugnare, occultis tamen cuniculis eam petere non dubitant.

 CAPVT

CAPVT PRIMVM.

Liberum arbitrium ex omnium gentium consensu.

OMNIA quidem, quæ Astrologi è stellis denunciant, perstringunt, nec leniter humanæ voluntatis libertatem, sed ea, quæ à natalitiis stellis euentura homini iam nato, in omni vita pronunciant: apertiùs syderali necessitati nostras mentes subiiciunt. Quamobrem huius secundi libri principio humanis voluntatibus eam inesse libertatem ostendendum est, vt quò, aut vnde voluerint, possint se, & conuertere, & auertere ita planè, vt nulla fati, aut necessitatis lege teneantur, ex quo efficietur nihil mortalibus à natalitiis astris, ab Astrologorum prædictionibus, magnopere timendum, sperandúmve esse.

Ne verò argutiis potiùs, se à nobis circumueniri, quàm veritate premi Astrologi existiment, omnium gentium, omnium seculorum, omnium disciplinarum consensu, contra eos agemus, humanis enim mentibus insitam libertatem, in vtramque partem agendi facultatem, omnes ætates, omnes nationes, omnes doctrinæ agnouerunt.

Agnouerunt primùm Theologi, quibus quotidie Spiritus sancti numen, Vatum oracula, Apostolorum literæ, Conciliorum decreta illam inculcant.

Agnouerunt Patres Græci, S. Irenæus libro 4. c. 71. 72. Clemens Alexandrinus, lib. Strom. pag. 65. Origenes lib. 2. cont. Celsum. pag. 780. lib. 3. de principiis, cap. 1. Eusebius Cæsariensis lib. 6. de præparatione Euangelij, cap. 5. S. Athanasius serm. de passione, & cruce Domini, S. Basilius serm. de libero arbitrio, & in oratione quòd Deus non sit auctor malorum, S. Gregorius Nazianzenus primo Apolog. fermè in initio, Greg. Nazianz. lib. 9. Philosophiæ, c. 3. S. Ioannes Chrysostomus homilia 60. in Matthæum, & serm. secundo de fato. S. Epiphanius hæresi 16. S. Cyrillus Episcopus Alexandrinus lib. 2. in Ioannem c. 54. lib. 9. c. 10. S. Ioannes Damascenus lib. 2. de fide, c. 26.

Agnouerunt Patres Latini. Tertullianus libro 2. aduersùs Marcionem, circa medium, S. Cyprianus libro primo epistolarum, & ad Cornelium Optatus Mileuitanus libro septimo in Parmenianum, S. Hilarius Ps. 2. S. Auileo Psal. 40. S. Hieronymus epistola ad Ctesiphontem extrema, & in cap. 26. Hierem. S. Augustinus lib. 5. de ciuitate Dei, cap. 10. lib. 11. cap. 6. lib. de prædestinat. Sanctorum, c. 8. lib. quæst. q. 2. li. de Gratia & libero arbitrio, toto, S. Leo serm. 16. de Passione, Prosper Aquitanus in responsione ad sextum responsionum Gallorum, S. Bernardus libro de Gratia & libero arbitrio.

Agnouerunt Philosophi, qui de moribus scripserunt, Aristoteles in primis libro 3. & 6. qui de consilio, de electione, de gnome, de synesi, copiosè disputans, totam vim, ac rationem virtutis & virij in eligendi libera facultate collocauit.

Agnouerunt Physici, Philosophorum Princeps libro primo vel 3. de anima, tex. 57. [De anima sensitiua (inquit) imaginatio, sicut dictum est, & in aliis anima

animalibus ineſt, deliberatiua autem in rationalibus: vtrùm enim aget hoc, an hoc, iam rationis eſt opus, & neceſſe eſt vno menſurare, maius enim perſequitur, quare patet vnum ex pluribus phantaſmatibus facere, & cauſa hæc eſt, quòd opinionem non videtur habere, quoniam ea, quæ eſt ſyllogiſmo non habet: hæc autem illam. Quapropter deliberantium non habet appetitus, vincit autem aliquando, & mouet voluntatem, aliquādo autem illa hunc: ſicut ſphæra appetitus, appetitum, cum incontinentia facta eſt, natura autem ſemper ſuperior, principalior eſt, & mouet, adeò vt tribus lationibus iā moueatur.]

Agnouerunt Metaphyſici. Quare Ariſtoteles lib. 9. Metaphyſ. tex. 10. [Quoniam (inquit) quod poteſt aliquid poteſt, & aliquando, & aliquo modo, & quæcumque alia neceſſe eſt adeſſe, in definitione, & quædam quidem ratione, poſſunt mouere: & potentiæ eorum cum ratione, quædam verò irrationabilia, & potentiæ irrationabiles, & illas quidem neceſſe eſt in animato eſſe, has verò in ambobus, huiuſmodi quidem potentias neceſſe eſt, vt cùm quoad poſſent, actiuum, & paſſiuum approximent, hoc quidem faciat, illud verò patiatur: illas verò non eſt neceſſe. Hæ enim omnes, vna vnius factiua, illæ verò contrariorum. Quare ſimul ne faciat cõtraria, hoc verò impoſſibile eſt. Neceſſe eſt igitur, aliquid quiddā eſſe, quod dominetur. Duo autē ſiue appetitū, ſiue electionē: quodcūque n. appetat, principaliter hoc faciet, cū quoad poſſit approximet paſſiuū.]

Agnouerunt Medici. Cur enim vel præſcribit Hippocrates, tribus libris victus rationem, ſi non poſſumus nobis ipſis temperare? vel Galenus ſuadet paruæ pilæ exercitationem, ſi liberum non eſt, qua re ſe quiſque velit exercere? vel Celſus ſanxit canones de ſanitate tuenda, ſi eius præcepta ſequi penes nos nequaquam eſt? vel alij omnes morbo cuique medicinam parant, ſi neceſſitas nullum prudentiæ locum reliquit? Agnouerunt Iuriſconſulti, qui, ſi malè rectéve viuendi facultas in nobis nō eſſet, per ſummam iniuriam tantam legum pœnarúmque varietates conſtituiſſent, ad hominum libidinem reprimendam, & quidem longè aliter, quàm bruta ſoleant, aut homines mente capti coërceri.

Agnouerunt Principes, qui non animaduerterent in ciues, niſi integrum illis eſſet, perturbationibus, quibus incitantur quoties perperam agunt, imperare.

Agnouerunt Rhetores, quorum inanis omnis ad perſuadendum apparatus eſſet, ſi inflexibilis neceſſitas aures animóſque audientium occupaſſet.

Agnouerunt ipſi etiam Mathematici. Ptolemæus libro primo de iudiciis, cap. 3. [Neque (inquit) in iis rebus quæ neceſſariò accidunt, ignoramus ſubitis & inopinatis aduerſitatibus, animos percelli, & ſucceſſibus extolli, ſed præuiſio futurorum animum componit, & moderatur: meditatione abſentium, túmque præſentium, & præparat ad percipienda ventura, cum tranquillitate, & conſtantia.]

Poſt pauca quæcumque à prima cauſa, vel in vniuerſum, vel ſigillatim mouentur, hęc inuariabili modo procedere, cur illa inſuperabilis ſit, & omni contra nitente vi præſtantior, quæ autem ſe aliter habeant, eorum quibus contrariæ affectiones contigerint, facilè eſſe conuerſionem, quibus verò defuerint, illas primas cauſas ſequi: hoc verò fit in ſcientia hominum, non illarum neceſſitate, & potentia.

Idem in centiloquio canone ſi poteſt qui ſciens eſt, multos ſtellarum effectus auertere, quando naturam earum nouerit, & ſe ipſum præparare.

M 3 Iulius

Iulius item Firmicus libro primo Matheseos, capite 5. [Inuocemus (inquit) suppliciter Deos, & religiose promissa numinibus vota reddamus, vt confirmati animi nostri diuinitatem, ex aliqua parte stellarum violentis decretorum potestatibus resistamus; hoc debere nos facere vir diuinæ sapientiæ Socrates docuit. Nam cum quidam ei de moribus suis cupiditatibúsque dixisset, quos ille simili ratione collegerat. Tum, inquit, vt dicis, agnosco, confiteor, & cur prudentissimus latentia corporis vitia facili confessione detexit? Sed hæc inquit omnia à me prudentia, ac virtutum auctoritate superata sunt, & quidquid vitij corpus ex praua concretione habuerat animi sibi bene conscia, diuinitas temperauit.]

Rursus Albumazar iis qui Astrologiam inutilem esse obiiciunt, respondet, percommodam esse: [Nam qui conscius (inquit) est futurorum euentuum, poterit sibi præcauere mutando bonum, in quo futura est passio, poterit etiam aliquando totum à se malum repellere, & futuram infirmitatem, aut hostium inuersionem deuitare.]

Agnouerunt denique Gentes vniuersæ, populi, nationes, omnésque ætates, quæ quotidiano vsu & experimento vident, nos odisse, quod aliquãdo amauimus; amare, quod maximè auersabamur, quod fugiebamus sequi, fugere quod sequebamur.

Huic constantissimæ veritati omnium populorum, omnium disciplinarum consensu firmatæ, quos Geuethliaci inuexerunt, syderum ductus, & dominatus aduersari nemo non videt. Iactant illi quidem, salua libertate se diuinare futura: sed suas prædictiones, tam firmas ac raras esse volunt, quàm, quæ ineuitabili necessitate eueniunt. Si quid in Astrologicis denunciationibus deprehendatur falsum, id in Astrologum, non in Astrologiam referendum esse contendunt. Hinc Ptolemæus libro primo de iudiciis, capite primo: [Primum quidem intelligendum (inquit) multa errata eorum, qui parum accuratè in re magnæ, & multiplicis considerationis versentur, derogare fidem scientiæ, & facere, vt fortuita videantur etiam, quæ veritatem complectuntur. quod non rectè fit: nam hæc imbecillitas non est scientiæ, sed professorum.]

Nullam possunt Genethliaci suæ disciplinæ conciliare fidem, nisi irretita, ac vincta humana voluntate, & illi quidem nostrarum mentium libertatem in speciem acriter tuentur: re, & factis funditus euertunt, quantum enim suæ arti firmamenti ac certitudinis astruunt, tantum ex liberis voluntatibus detrahant necesse est: quæ si liberæ sunt, vt verè sunt, nõ ex cœli præscripto, sed suo arbitratu viuere debent, nihil enim liberæ voluntati aduersatur, magis quàm alieno imperio, & ducatu hûc, & illûc circumferri, aut certis prædictionibus magis repugnat, quàm humanæ mentis inconstantia, & lubricus euentus.

Et quid agent prædictiones, post liberam voluntatem? voluet illa, ac reuoluet pedes, quò nunquam putatum est, recta procurret, deflectet in sinistrum latus, apparebit, in dextro latebit, in mæandris desiliet repentè in lucem, eludet omnes prætentiones, Astrologorúmque obseruationes.

Atque ne vllus reliquus fiat dubitandi locus, Astrologorum verbis solum retinere liberum arbitrium, re & factis negare, plerique omnes Astrologi veteres ex quibus initia vel incrementa sumpsit hæc ars, impudenter docuerunt nullam esse humanæ voluntatis libertatem, sed homines veluti muta pecora agi stellarum vi. Id Arabes, quorum adhuc libri leguntur, tradidêre: id Chaldæi,

dæi,quos Marcus Tullius lib.2.de diuinatione refellit: Id omnes Genethliaci, qui per Augustini, Basilij,Chrysostomi,Cyrilli,Theodoreti,Gregorij,tempora floruerunt, qui eo nomine potissimùm ab his Patribus confutantur, quòd humanæ mentis libertatem euerterent, negabant illi quidem infringere voluntatis libertatem, sed sapientissimi viri rectè intelligebant, non posse cum prædictionibus, & astrorum vi,quas astruebant,liberum arbitrium consistere.

CAPVT SECVNDVM.

Humanas mentes syderum potestati non rectè subiici.

HVMANÆ mentis liberam in vtramque partem agendi potestatem satis iam videmur commonstrasse omnium Gentium testificatione, nunc liberas voluntates à syderum dominatu vendicare aggredimur.

Ac primùm naturam omnibus, quibus inest, rationis, & ordinis causam esse,vt confessam iam rem,& manifestam pronunciat Arist.lib.8.Phys.t.15.li.3. cœli,tex.23.& 24.quin lib.2.de cœlo,tex.69.non aliā reperit rationē,cur supremo orbi astra multa,singula inferioribus infixa sint,nisi quia cùm natura æqualitatis, & ordinis auctor sit, vni conuersioni stellas multiplices,vni verò stellæ multiplices cōuersiones attribuit,vt ordine quodam paria faceret omnia. Iam verò quid à recto ordine cogitari potest abhorrentius, quàm incorporeas animarū naturas sydetalibus, & corporatis necessitatibus subiicere? [Natura (inquit Aristoteles lib.3. de anima, text.57.) superior, semper principalior est, & mouet.] Et Ptolemæus libro primo de iudiciis, cap.3. [Semper (inquit) minor causa maiori succumbit.] In omni sanè causarum genere cernimus, regi, gubernarique à perfectioribus imperfecta, ab imperfectis perfectiora, nusquam præstat clementis cœlum: propterea ex necessitate ait Aristot.lib.1. Meteororum,cap.2. continuus quodammodo hic mundus inferior est, supernis lationibus,vt omnis ipsius virtus inde gubernetur:vnde enim motus principium omnibus inest, illam causam putandum primam.

Dignitate nos superamus animantes cæteras,idcirco & iis imperamus, iisque vtimur, omniúmque finis sumus: id quod docet Aristoteles lib.2. Physic. text. 24.

Quid in artibus? audiamus eundem libro primo Ethicorum,capite primo. [Quæcumque artes huiusmodi sunt, sub vnam aliquam facultatem, & potentiam reducuntur: quemadmodum sub equestrem frænorum effectrix,aliæque omnes,quæ equestria instrumenta efficiūt, atque hæc, omnisque demum actio bellica,sub militarem, atque eodem modo sub aliis aliæ, atque in iis omnibus fines earum,quæ Architectonicæ habentur: magis quàm reliqui omnes, aliarum,quæ subiacent expetendi sunt:nam illos quoque horum causa sectamur.] Quò pertinet & illud ex procemio Metaphysices: [Quare,& eos, qui in vnaquaque re architecti sunt honorabiliores, & doctiores, ac eis, qui manibus operantur sapientiores putamus. quoniam causas earum,quæ fiunt sciunt: illi verò sicut & quædam inanimata faciunt quidem, sed nescientia faciunt ea, quæ faciunt: vt ignis comburit,sed inanimata natura quadam horum singula faciunt,

faciunt, manibus laborantes, propter consuetudinem, tanquam sapientiores sint, non prout actio sunt: sed prout rationem habent causasque cognoscunt.]

Quid in virtutibus? nónne idem lib.3. Ethicorum, cap.1. iustitiam, quam inter ceteras virtutes Hesperum & Luciferum facit, ita cum lege coniungit vt legitima omnia ex iustitia etiam affirmet esse, ideóque iustitiam virtutibus cæteris imperare vnà cum lege?

[Lex (inquit) præcipit, & id quod fortis viri opus est, vt non deserere ordines, non fugere, non abiicere arma. Et id quod est temperatis, vt non committere adulterium, non contumeliosè se gerere, & id quod est mansueti, vt non verberare, non maledicere, simili modo quoque secundùm alias virtutes, & vitia, alia iubet, alia prohibet.] Rursus lib.6. capite octauo: cum prudentiam diuisisset in familiarem legum latricem, & ciuilem, cuius altera pars consulat, altera iudicat eam, quæ cæteris antecedit, nempe legum latricem, facit etiam aliis præsidere, instar Architectonicæ. Quid in scientiis & habitibus? in rerum contemplatione petitis, sapientia vt præstat, ita & præest reliquis, quam Aristoteles scribit libro primo Metaphysices, cap.2. principaliorem, quam ei subministrantem, potiùs sapientiam esse: non enim vt sapienti præcipiatur, sed vt ille præcipiat: nec vtile ab altero, sed vt ab eo minùs sapienti suadeatur docet.

Eodem pertinet illud li.6. Ethicorum, cap.7. vbi cum prudentiam virtutum Principem, & Aurigam fecisset, subdit ad finem capitis vltimi. [At verò prudentia, neque præsidet sapientiæ, neque melioris, quàm ipsa partis est, quemadmodum neque sanitati medicina, neque enim ipsa vtitur, sed vt fiat prouidet, quocirca illius causa præcipit, non autem illi. Simile præterea illud est, si quis ciuilem propterea, quòd de omnibus præcipit, quæ in ciuitate sunt, Diis præesse, ac dominari etiam diceret.] Exercitui mundum comparat lib.12. Metaphysices, text.52. [Quemadmodum (inquit) exercitus, etenim bene esse eius in ordine, & dux ipse est, ac magis ipse: non enim ipse propter ordinem, verùm ordo propter ipsum est: cuncta autem coordinata quodammodo sunt; verùm non similiter, & natantia, & volatilia, & plantæ, nec ita se habent, vt sit vllum alteri ad alterum, sed sunt ad quippiam; ad vnum namque coordinata sunt omnia: verùm quemadmodum in domo, liberis quidem minimè licet quodcumque facere, sed ea omnia, aut plurima, quæ ordinata sunt, mancipiis verò & bestiis parum, quoad commune conferat, sed vt plurimum, quodcumque contingit, tale namque principium cuiusque eorum natura est.]

His planum fit, cum rerum naturis ordinem inditum esse, vt præstantiora dominentur, ignobiliora deseruiant: propterea nihil peruersum, nihil præposterum, nihil à naturæ consilio magis alienum, fingi aut cogitari potest, quàm humanas mentes cœlestibus orbibus subiicere; hoc est, incorporales substantias corporatis, impartibiles, & simplices partibilibus, & concretis, rationis, & sapientiæ participes, ratione & sapientia carentibus; sentientes, mutis, ac surdis; motrices sui, & aliorum, iis quæ motoris indigent: virtutum, & beatæ vitæ capaces, expertibus virtutis, & beatitudinis famulari.

CAPVT

CAPVT TERTIVM.

Altera ratio ex fine.

ALIVD etiam libenter quæsiuerim, cui nam bono sit, si nostris voluntatibus sydera moderentur: nam si nulli, frustra id esse oportet: Deus autem, & natura, quod frustra sit, faciunt nihil, auctore Aristotele libro primo cœli, tex.32. lib.2. text.59. cui inquam id bono est? An syderibus? Egregiam verò laudem syderibus affigunt, si in ea reiiciunt causam tot vitiorum, quæ inter homines grassantur. Neque sanè aliunde morum innumeras prauitates, & corruptelas, quàm à rectissimis ordinatissimísque cœli conuersionibus proficisci decuit: scilicet à sempiternis, & à Deo constitutis orbibus manare debuerunt peruersæ, & immanes multorum naturæ, Neronis, Claudij, Heliogabali, & cæterorum eiusdem ordinis. An bono est humanis mentibus? At per huiusmodi astrorum dominatum omni solertiæ, sapientiæ, virtutis laude spoliantur; nullus erit in pretio labor, cessabit in edomandis animi perturbationibus studium, languescet omnis ad virtutem conatus; quin etiam, si qui modò rectam rationem colunt, abiicient eam curam, nec aduersùs syderum vim, niti audebunt, fracti multis difficultatibus, quas obiicit virtus; abiecerint mortales omne recti, honestíque studiũ; & orbis terrarum, qui ex fabuloso illo chaos emerserat, in verum iam chaos, id est, in summam rerum omnium perturbationem prouoluetur.

An denique id rerum vniuersitati conducibile est, vt quid in ea præclarum & illustre fuerit, si tot mundi partium apparatus omnis, ac splendor eò solùm spectet, vt omnia astris obtemperent? Certè cùm duo quædam bona in deliberationem, atque optionẽ veniunt, amplectitur, & perficit natura id quod melius est; quod vidit & Aristoteles libro primo de Generatione animalium, capite quarto. Si mundum igitur omnem in vnum aliquid referri oportuit, optimum id ac præstantissimum fuisse necesse est. Vtrùm autem præstantius quid sit, humana mens, intelligendi sapiendíque potens, an cœlum nullo sensu, solertiáque præditum, qui non videt, videre quid possit, haud video. Aristoteles qualis auctor lib.12. Metaphysices, tex.51. de primo entium loquens. [Si non intelligit (inquit) non erit optima substantia; si quidem eò quòd intelligit, ei honorabilitas inest.] & lib.1. de Anima, text.82. [Dubitabit autem vtique aliquis, & quid est, vnum faciens ipsa: materiæ enim similia sunt elementa, principalissimum enim est illud, quod continet quodcumque est: anima autem aliquid esse melius, & præstantius impossibile est: impossibilius autem adhuc intellectu: rationabilissimum enim esse hunc, antiquissimum, & dominum secundùm naturam.] Non erit igitur nostra mens, propter cœlum, sed cœlum in nostrum vsum, & commodum: semper enim habet rationem optimi, id cuius gratia aliud est, ait Arist. lib.2. Physic. tex.23. lib.5. Metaph. tex.3. Intellectu autem nihil melius, aut præstãtius; vt idẽ testatur lib.1. de Anima, t.82. & lib.12. Metaph. t.39.

Nónne ad Sapientiam nos, pietatémque nati sumus? At Sapienti auctore Aristotele, libro 10. Ethicorum, capite 7. & 8. famulantur omnia, tanquam alteri Deo. Propter quod idem Aristoteles libro primo Metaphys. cap.2. iure indignatur Simonidi, quòd sapientiam nõ humanã, sed diuinam possessionem

N ita

ita fecerat, vt ab ea deterreret homines. [Si quid (inquit) Poëtæ dicunt secundùm Prouerbium, multa mentiuntur, nec aliam quam huiusmodi decet honorabiliorem putare: quæ enim diuinissima, eadem etiam honorabilissima est:] & lib. 12. text. 39. [Illud magis (inquit) quàm illud est diuinum, quod intellectum videtur habere, & speculatio optimum, & maximè delectabile est. Si igitur ita bene se habet Deus semper, vt nos aliquando, admirabile est, quod si magis adhuc, admirabilius est.]

Item lib. 10. Ethicorum, cap. 7. de sapientis fœlicitate disputans, [Talis (inquit) vita præstantior esset, quàm homini conueniat, non enim quatenus homo est, ita viuet, sed quatenus diuinum quid, in ipso inest: quantò autem id præstat composito, tantò quoque eius operatio ab operatione distat, quæ ex virtute alia existit. Si igitur intellectus diuinum quid est, si ad hominem respiciamus, sic quæ ex intellectu traducitur, si humanæ vitæ comparetur, diuina etiam ipsa est: neque verò oportet quemadmodum nonnulli monent, vnumquemque cùm sit homo, humana, & cùm sit mortalis, cogitare mortalia; sed quatenus licet immortalem se reddere, omniáque efficere, vt ex præstantissimo omnium, quæ in ipso est, vitam traducat; Nam licet id mole sit parum: vi tamen & pretio omnia longo interuallo antecellit.] cap. 8. [Dei (inquit) operatio eum beatitudine excellat, contemplatiua erit, & ex humanis ea erit fœlicissima, quæ huic maximè est cognata: argumento illud est, quòd cætera animalia, quæ tali operatione penitus carent, expertia fœlicitatis quoque sunt. Diis enim beata sola vita est, hominibus autem eatenus, quatenus similitudo quædam eiusmodi operationis, in ipsis inest.] Et infrà: [Atqui ex intellectu operatur, húncque extollit, atque optimè afficit, is esse Deo charissimus videtur: nam si aliquam humanarum rerum curam Dij habent, sicut videtur, consentaneum est ipsos re illa, quæ optima est; atque ipsis maximè cognata, delectari, qui est intellectus, eósque qui eam maximè amant, & honorant, remunerari: vtpote, qui eorum, quæ ipsis sunt amica, curam habeant, rectéque & honestè agant; hæc autem omnia sapienti maximè inesse obscurum non est; igitur est Deo charissimus.] I nunc, & homines sapientiæ compotes cœlo sensu carenti subde tota reclamante natura.

CAPVT QVARTVM.

Tertia ratio ex dominatu mentis in corpus.

Accedit his, quæ superiori capite disputata sunt, quòd etiam si deceret maximè fieri: tamen non posset, vt humana mens syderum ductu, ac vi agatur, in ea, quæ appetit, aut molitur, non enim sydera mentem afficiunt, per se, sed per corporis immutationes, vt tradit Ptolemæus libro primo de iudiciis, capite primo, & secundo: Metienda igitur, atque existimanda est syderum potestas, ex statu corporis nostri: tantùm itaque illa valere possunt ad incitandam mentem, quantùm impressione corporali, cuius nostrum corpus sit capax, humana mens præcelli potest, aut perfici.

Experimur autem, ita se corpus ad animum habere, vt primò quædam animus, aut facere non possit, aut non nisi mutilè & præposterè flaccessente corpore:

pore: deinde, vt animus impulsus quosdam imprudens, ac nolens patiatur ex insolentia corporis & sensus, subditur enim illi politico, non positiuo vel despotico iure; Aristot.lib.1.Politicorum,cap.3.

Nunquam porrò ea est horum impulsuum vis, vt ei nostra mens, sit modò sui compos, nequeat obsistere. Huic rei fidem faciunt tum vsus propè quotidianus, tum naturalis, ac subitus angor conscientiæ in animo se ipsum incusante, quod cesserit cupiditati, quod libidini non restiterit, clarissimum sanè naturæ testimonium, quod potuisset non cedere, tum voluntatis natura, quæ id solùm appetit, quod ei bonum videatur, & quia minus bonum, si cum maiori conferatur. Ratione mali suscipi potest quoduis bonum: potest habere studio melioris si velit: & quoniam quodcumque bonum sit, ad quod corporalis appetitus impellat, corporale esse necesse est: quo longè præstantius est incorporale, consequens sit quodcumque bonum motus corporalis menti obtendat respui ab ea posse, boni præstantioris amore, quod obiicit, rectáque ratio neque vlla syderum vi, inhiberi potest, ne abiiciat, si quidem stellæ nullam exercent, non nisi in corpus, bonum autem rationis, & honestum in sola ratione residet, & astra sanè, vel organum phantasiæ ita deprauarunt, vt ad liberum vsum rationis ineptum planè sit: & tunc non vitio, sed morbo tribuendum est quidquid homo efficiat: vel non tanta est organi perturbatio, quin menstruo munere fungatur: & tunc nisi animus aliò sponte cogitationem intendat: fieri non potest, quin animaduertat, quale sit id ad quod incitatur à sensu: quantò sint illo meliora, quæ recta ratio obiicit, cùm enim apto vtatur organo, nec sit impedita: résque ex iis sit quæ cadunt in humanam mentem; cur cæcutiat media luce, nihil omnino est causæ, offundere sæpe tenebras solet sensus, per quas animus nequit rationes omnes dispicere, sed per suam ignauiam passus est sibi eas offundi: quas discutere poterat, & sponte, ac libens in eas se coniecit angustias: vt quid agat clarè non videat, ideóque eius impotentiæ crimẽ in ipsum iure recidit: quod eam caliginem, cùm adhuc sui iuris esset, & discutere posset, noluit. Id quod Aristoteles lib.3.Ethicorum,cap.5. declarat his verbis. Quod si quis dixerit, omnes id appetunt quod bonum esse ipsis videtur, visionis autem dominium habet nemo: sed talis vnicuique finis apparet, qualis quisque est: verum si vnusquisque habituum sibi quodammodo in causa est, visionis quoque quodammodo erit: sic iudicij caligantis errores in nostra posuit potestate Aristoteles.

Quod sit ex prauo habitu, contingere etiam potest ex affectus vehementia: ratio tamen initio perturbationis, saltem & agnoscere, & reprimere potuisset grassantem libidinem: declarat id Aristoteles exemplo incontinentis libro septimo Ethicorum, cap.3. Nostráque culpa fieri quidquid ex huiusmodi errore sit, docet idem libro tertio de anima, text.46. Amplius & præcipiente intellectu, & dicente ratiocinatione, fugere aliquid, aut prosequi: non mouetur, sed secundùm concupiscentiam agit, vt incontinens: & omnino videmus quòd qui medendi artem habet, non medetur tanquam aliud quidpiam principatum obtineat agendi per scientiam, sed non scientia. At verò, neque appetitus huiusmodi dominus est: continentes enim, appetentes, & concupiscentes, non operantur ea, quorum appetitum habent, sed sequuntur intellectum. Constat itaque priusquam libidine mens absorbeatur, penes eam esse iudicium quodammodo illecebrarum, & altioris boni cuiusdam appetitum, quod sensui op-

ponere potest,ac debet: quod nisi faciat ipsam sibi causam esse ruinarum.

Si ergo in eo posita est omnis stellarum facultas,vt corpus titillent,ac moueant, nullam autem commotionem possunt inferre menti, quæ præstare se potest superiorem omnibus corporis commotionibus, in quibus incitandis, valent stellæ,si tamē valent quidquam: vnde Astrologus noster vaticinari possit, suspensa adhuc mente, ac paribus in vtramque partem momentis librata, nihil habet ex astris.Sapientes certè viri, S.Thom.1.p. quæst.14.art.13. Scotus in quodlibeto 39.quæst.1. Durandus,& alij, ne Deum quidem ex causa libera, & ad vtrumque æquè parata agnoscere posse contendunt:quid futurū, vel non futurum sit, & probabilis omnis prædictio, quæ non temere, non fortuitò feratur, vt plurimum saltem sortiatur effectum oportet, at agentibus stellis integrum est voluntati sequi, vel respicere earum ductum: euentúsque est ad vtrumlibet,ac liber,ac denunciamus adhuc amicitias,connubia, peregrinationes, magisterium, mercaturam, opificium, militiam, religionem, aliáque innumera,quæ scribit Ptolemæus libro quarto de iudiciis,capite 3.

Non pigebit me iterum inuictam mentis nostræ potestatem confirmare, aduersùs corporis impulsum in quod cœlum agit,quod agit. In confesso namque est iure animum corpori,appetitui rationem præesse, cui rei non solùm fidem facit Aristoteles,& in Ethicis passim, & libro primo Politicorum, cap.3. lib.1. de Anima, textu 82. lib.3. textu 46. sed & naturalis ratio: nam [quod mente potest prospicere, natura imperat] ait Aristoteles libro 1. Politicorum, capite primo,quod autem non potest hoc facere,paret natura,& seruit: & cap. tertio. [Imperare(inquit) & parere non solùm necessariorum sunt, sed etiam vtilium : ac statim ex generatione quædam distincta sunt, alia quidem ad imperandum,alia verò ad parendum,& species multæ,& imperantium, & parentium sunt, & semper melius imperium meliorum parentium est, ceu hominis, quàm bestiæ; nam, quod à melioribus proficiscitur, melius est opus.] Et post pauca: [Animus quidem in corpus dominicum habet imperium, mens verò in appetitum ciuile, ac regium.] In quibus clarum est, secundùm naturam, & vtilitatem imperari ab animo corpori, & ab ea parte, quæ habet rationem ei parti,quæ subiacet perturbationi; æqualitatem verò ac vicissitudinē omnibus nocere. Quin etiam ex eadem causa deducit ibidem Aristoteles,quosdam natura seruos esse,quòd imbecillæ mentis sunt;quosdam dominos,quòd ratione præcellant, & illorum intersit subesse prudentioribus. Neque vllus obiiciat, sæpe appetitū imperare rationi, quia vt idem docet Aristoteles, oportet considerare naturam,non in corruptis,sed in integris;Quocirca eum hominem,qui & animo, & corpore optimè dispositus sit,inspiciendum, in quo certè id manifestum est: nam prauorum quidem, aut praue dispositorum sæpe inuenietur corpus imperare animo,sed ex eo,quòd peruersè,& præter naturam se habeat.

Ex quibus perspicuum est,mentiū esse corporibus imperare, animorúmque in corpora naturale ius esse;neque hoc quale quale ius esse,sed tale,quod illa,& exerceat passim, & pro arbitratu vtatur. qualis enim ordo naturæ esset, dominari mentem debere,sed non posse sensum sibi subiicere; etiam si maximè conetur? Nónne illud in naturam caderet, quod est apud Aristotelem libro primo cœli, textu 72. [Frustra calceamentum dicimus, cuius non est calceatio.] Quadraret, & illud,quod idem Philosophus libro 2. cœli, textu 50. probat, si vis motrix inesset astris, & organa motus defutura non fuisse. [Irrationabile

est

eſt(inquit) nullum organum ipſis præbuiſſe naturam ad motum,nihil enim,vt contingit,facit naturam,neque curam quidem animalium habuiſſe,quæ autem tam pretioſa ſunt,deſpexiſſe:ſed videtur tanquam ex induſtria abſtuliſſe omnia,per quæ cótingebat progredi per ſe ipſa,& quam plurimum ſe mouiſſe ab iis,quæ organa ad motum habent.] Quadraret,& illud, quo plantis ſenſum, & motum deeſſe,idem libro 3.de anima,tex.44.& 45.oſtendit, quia carent inſtrumentis ſenſus, & motus:natura autem,ſicut nihil facit fruſtra,ita nec deficit in neceſſariis.

Atque hinc liquet,ſi naturale eſt imperium mentis in corpus,& ſenſum,quę rationem ſemper ſpectat, coërcétque corporales commotiones : nihil Mathematicos habere certi ac conſtituti,immò nec veriſimilis,aut probabilis ex ſtellis & aſtrolabiis , quæ ſi quam nactæ ſunt vim, eam omnes in ſolum corpus exercent,cui mens præſidet, ac moderatur pro conſilio, & arbitratu ſuo.

CAPVT QVINTVM.

Poſtrema ratio ex Dei prouidentia.

ACCEDAT poſtremò diuinæ mentis prouidentia, quam quia mundi totiúſque ordinis cauſam dixerat Anaxagoras,ſobrium illum appellat Ariſtoteles , primo Met.ſumm.1.c.2. comparatum ad antiquiores vana dicentes.

Prædicat mirificè Dei admirabilem ſapientiam in diſpoſitione vniuerſi, idē Auctor lib. 12. tex. 52.[Quemadmodum exercitus bene eſſe in ordine , & dum ipſe eſt,ac magis ipſe:non enim ipſe propter ordinem, verùm ordo propter ipſum eſt:cuncta autem ab eo ordinata quodammodo ſunt. Verum non ſimilia, & natantia,& volatilia, & plantæ,nec ita ſe habent,vt ſit vnum alteri ad alterum,ſed ſunt ad quidpiam, ad vnum namque ordinata ſunt omnia. Verùm, quemadmodum in domo liberis quidem minimè licet quodcumque facere, ſed ea omnia,aut plurima,quæ ordinata ſunt: mancipiis verò & beſtiis parum quoad commune conferat,ſed,vt plurimum quodcumque contingit:tale namque principium cuiuſquam earum natura eſt.]& tex.51.cùm accuratè, ac ſubtiliter peruestigaſſet rationem,ac principium totius ordinis quo mundus omnis continetur,ſubiicit ad finem libri : [Entia nolunt malè gubernari ; non eſt bonum pluralitas principatuum,vnus ergo Princeps,atque huius quidem ſapientiſſimi Principis gubernationem,ei enim quod optimum eſt conuenit ſapientis nomen,vt idem auctor eſt libro primo Metaphyſices capite 2.& l.6.Ethicorum cap. 7. Si quam optimam, & numeris omnibus abſolutam eſſe oportet, quis putet ab illo vitam hominum in ſyderum poteſtate collocatam ? vnus eſt omnium finis vltimus; cuius vnuſquiſque capax, & appetens eſt,vt probat Ariſtoteles libro primo Ethicorum capite 1.& 2.& illum quidem actionibus noſtris omnibus præpoſitum eſſe oportuit, vt idem docet, eodem libro , capite nono;in has porro actiones, quibus ad fœlicitatem peruenitur,ſi vllū ius aſtra haberent,multa incommoda pateremur.Primò rem optimam Deus & diuiniſſimam ſtellis ſenſu carentibus commiſiſſet. An non melius eſt hominem ſpō-

Digitized by Google

te sua fœlicem, infœlicémque fieri quàm cæco stellarum impulsu?

Præterea, multi quibus nascentibus parum benignæ stellæ affulserunt, quanto bono innocentes, & inuiti fraudarentur? Denique quid ab ordinis ratione magis aberrat, aut à Dei prouidentia magis est alienum, quàm stellas facere auctores bonarum malarúmque actionum, quæ nec malæ malos, nec bonæ bonos internoscunt?

Mitto iam, quod ad Astronomicæ vanitatis cumulum nō parum facit, morbos, pestilentias, bonorum iacturam, monstruosos partus filiorum, interitus parentum, mortem, exilia, carceres, inopinatos obitus, non rarò Dei optimi maximi ita solitos immitti: id quod non modò diuinis literis traditum est, sed & Gentilium historiis. Nā propterea Capitolinus in Maximo & Balbino, Liuius libro 4. & 7. ab Vrbe condita, Valerius Maximus libro 2. titulo de institutis antiquorum, perhibent institutas fuisse expiationes, & sacrificia, quibus placato Numine auertantur morbi, quod Poetæ quoque scribunt, Homerus Iliadum lib. primo, Hesiodus de opere & diebus, denique Virgilius noster Æneidos libro duodecimo, si quando lethum horrificum, morbósque Regum Rex molitur. Num ergo expectare debet Deus Astrologorum horoscopos, quando hæc molitur? An præter ordinem agitare cœlum? an nullam oportuit esse stellarum vim, cui singulis diebus Deus vel cogeretur, si quæ esset suam gubernationē attemperare, nec pro suo arbitratu, sed pro syderum influxu, & exigentia: rebus humanis consulere, aut cum singulis ludificare, in Astrorum contemptum, & ludibrium Astrologorum?

CAPVT SEXTVM.

Astrologos ignorare stellas quæ conceptui præsunt.

SATIS ex libero arbitrio, ex Dei prouidentia & gubernatione videmur labefactasse Astrologorum prædictiones; nunc ex ipsius Astrologiæ principiis, quæ omnes Genethliaci recipiunt, huius artis vanitatem efficere placet. Nam Ptolemæus libro 3. capite secundo duo sancit pronunciata, quibus vti qui velit, tabellis agit signatis in Astrologos. vnum quidem, ómne corporis temperamentum, ac constitutionem, omnémque qualitatem, quæ puero accedit ex cœli configuratione pendere, ex hora conceptus, neque mutare à natalitiis, vel aliis quibuscumque stellis, sed potiùs quidquid ab his ad infantem descendit, trahi in rationem, iam constitutam, per priores opifices stellas, quæ corpus efformarunt. Alterum pronunciatum Ptolemæi est tempus, quo concipitur fœtus, ignorari ferè in coniugibus, præsertim, quorum frequēs coniunctio nullum relinquit argumentum, in quam potissimùm horam conceptus inciderit. Quare Hippocrates libro de natura pueri, & Aristoteles 4. de generatione animalium, capite septimo, libro 7. de historia animalium, cap. 4. monent non raro falli mulieres, opinantes se concepisse, cùm non conceperint, falli verò mense vno interdum, eóque amplius: itaque libro 3. Apotelesmatum, Ptolemæus principium seminale inquit, maxima ex parte ignorari, & non pos-

se,

se,nisi aut casu,aut obseruatione deprehendi;casu, inquit Græcus interpres, quando contingit mulierem sentire conceptionem;obseruatione,quando consultò vir abstinet à coitu, vt notare possit conceptus tempus. Itaque Ptolemæus loco citato,cùm inquit,hora conceptus ignorabitur, sicut multoties euenire compertum est,initium,quod est in infantis exitu necessariò conuenit obseruare.

Ex his pronunciatis colligi potest,huiusmodi syllogismus.Tota corporis & animi constitutio, quæ pendere potest ex syderum vi, ingeneratur puero, sub eius conceptu: nec variatur postea à puerperij stellis,sed harum facultas,ac vis ab eo quod per se valeret:transfertur ad prosequendam constitutionem,quam genitalia astra inchoarunt: Sed tempus conceptus, & cœli configuratio, sub qua fœtus formatus fuit, ignoratur:Ergo Astrologos ignorare necesse est,quali syderum afflatu imbutus sit puer,& quidquid in eius corpus,aut animum defluxit,ex stellis.

Hic syllogismus ita angustè contortus,mirum quãtum diuexat Astrologos, qui propterea labentem Genethliacam suam pluribus adminiculis fulcire nituntur.Aiunt enim,ortus & conceptus stellas sibi conuenire, & ita correspondere,vt ex illis hæ,& ex his illæ colligi possint, natales autem stellas obseruare posse,haud magno negotio,genitales quoque propterea haud difficile esse, inuestigare.Cæterùm vim huius syllogismi,nisi me mens egregiè fallit; nondũ elapsi sunt;siquidem Ptolemæus ait, natales stellas transferri à sua naturali vi, & impulsu,trahíque aliò longè à genitalibus, ad prosequendum id, quod genialibus astris inchoatum fuit: At quænam fuerint genitales stellæ, scire nullus potest:Nullus igitur intelliget,quò natales stellæ translatæ, quídve facturæ sint:præter naturam enim suam agent quidquid agent; sed quid illud tandem sit,ignorari necesse est.

Quod denique aiunt locum Lunæ in natiuitate eumdem esse,qui in conceptione fuit, disertissimè refellit Pieus Mirandulanus, libro nono, cap. 3. 4. 5. multa enim esse,quæ partuum tarditatem,aut festinationem faciunt, nemo ignorat:morbi,diarrhœæ,ac renum,calculi dolores, febres,corporis gracilitas, infantis habitus, situs,robur,moles,errata denique omnia,quæ in sex rebus nõ naturalibus admitti possunt,& solent.Quare ridiculi sunt, quicumque, aut ex nouilunio, aut plenilunio,quod natalem horam proximè antecessit, & ex planeta, qui eo tempore plus virium obtinet,inquirunt natalis horam,non solùm quia hanc sycophantiam Mathematicis rationibus reiecerunt, Abraham Iudæus,Alchibitius,Henricus Butensis,aliique Astrologiæ Magistri: sed etiam, quia,cùm multa præter astra,accelerare,aut remorari possint partum, vt diximus: frustra ab astris petitur natalis hora,quæ à proximis, & coniunctis causis continetur, & nihil stellis debet; procedat horum ratio, aut commentum, quando partus obstetricantibus stellis, prodit in lucem, & quando aliis agentibus causis funditur, insania est à cœlo repetere natiuitatis tempus.

* * *

CAPVT SEPTIMVM.

Astrologos ignorare veram natalis horam.

INTER conceptus, & natiuitatis horam, perbellè ludunt cœli curatores, & nunc ex natali hora, tempus conceptus, nunc ex hora conceptus, natale tempus, pudenda circulatione, colligunt: ponunt enim, tanquam exploratissimum, Ptolemæi præsertim testificatione, in centiloquio, numero 51. locum, quem Luna tenet, quando infans prodit in lucem, esse horoscopum conceptus; contrà verò locum in quo Luna fuit tempore conceptus, esse horoscopum natalis. Quare si interroges, qua ratione natalem horam cognoscant? respondent parentum & obstetricum relatione: incertam totam hanc rem aio, quæ est totius genituræ fundamentum, & magnis erroribus expositam, propterea quod horologia semper fallant aliquid, nec ea, quæ inter horarum terminos innumera cadunt, momenta, indicent, & nostra vulgata horologia, quibus Italia vtitur, ab occasu Solis ducant initium, incertum admodum, & anceps; vbi præsertim horizon non est liber, & quando nubilo cœlo obseruare accuratè non licet, occasum Solis, & quoties post Solis abscessum, horologium non ex æquo diuidit temporis interualla, & quando his omnibus, accuratè notatis obstetrices obseruare non possunt illud transuolantis temporis leuissimum momentum, quo primum infans trahit spiritum, & quando primum ab astris afflatur. Sed non est necesse causam vrgere rationibus, vbi reus fatetur, Astrologi ipsi fatentur, incertā hanc horam, ideoque eam vocant horam existimatam, siue suspectam, eique nihil fidendum palàm docent: sed methodum se adinuenisse iactant, qua sine errore ortus hora reperiatur. Mentiuntur in caput suum. Nulla iniri potest ratio, qua ostendatur quo momento temporis ortus sit ille, qui quolibet oriri potuit, quolibet autem tempore nasci posse homines, & verè nasci desipiat, qui vocet in dubiū, rem per se perspicuam sapientibus, vulgi docebimus exemplo. Dicatur à parētibus Cardanus natus prima hora noctis, hæc hora existimata vocatur ab Astrologis, non vera, quare, aut seriùs aut citiùs, ille in lucem venit, si dicas, citiùs, sciscitabor, an possit quisque seriùs nasci, si potest: quare negas Cardanum seriùs ortum, si non potuit aliquis nasci post primam horam noctis? fatendum erit, non quolibet tempore nasci posse mortales: si seriùs, quæram cur non respondeas citiùs? & reponam eamdem quæstionem quæ priùs fuit. Iterum si qua methodo inuestigare potes horam, quam parentes Cardani natali adsignarunt, non esse veram, vel ea hora potuit Cardanus, aut alius quispiam nasci, aut non; si potuit: qua methodo deprehendes illam existimatam esse horam, non veram, si non potuit, nec quolibet tempore liceret coire coniugibus, nec quacumque hora possent homines nasci, nec Genethliaci docerent, ex qualibet cœli constitutione dicere mortalium fata: si confugiant ad horam conceptus, & ex ea deduci posse contendant, veram partus horam, meminerint eisdem incommodis subesse horam

etiam

Digitized by Google

etiam conceptus: si quidem conceptus etiam hora alia est existimata, alia vera, qua methodo internosces, inter veram & existimatam, redibis ad natale tempus, ex sartagine in prunas, ex prunis ad sartaginem.

CAPVT OCTAVVM.

Ea, quæ à pluribus transiguntur, non posse ex vnius horoscopo coniici.

NON possunt Astrologi perspectas habere conceptus stellas, quæ subitæ, quæ momentaneæ sunt: sed faciamus eas notas esse, & probè notas: adhuc aio nullam eos posse ex huiusmodi Astris coniecturam facere: idque ex earum principiis ineuitabili ratiocinio concludo.

Ex iis enim, quæ nobis in lucem editis accidunt, nihil ferè est, quod ab vno, & in vno tantùm homine confici possit: quódque ad plures non pertineat prospera, & aduersa valetudo, coniugium, filij, amicitia, negotia, mercimonium, magisterium, dignitas, omnia, quæ Astrologi præsagiunt; vel præsagire profitentur; plures sine dubio attingunt.

Ea, quæ à pluribus hominibus peraguntur, à genitalibus singulorum astris pendere, in confesso est Astrologis, quo igitur modo ex vnius horoscopo deducere queunt, quæ quisque in omni vita facturus, vel non facturus sit?

Syderum, oro, quorum quædam vnius, quædam alterius genesim fecerunt, quales sunt vires? An tales, quæ non oppugnent se, nec iuuent? at quomodo ad vnum, & eumdem effectum conuenient, constituendum? peribunt, quæ de contrariis stellis, angulis, quadratis, hexagonis, tetragonis, docent Genethliaci. Ptolemæus libro primo, docet quidem aliqua esse astra, inconiuncta, sed pauca: reliqua omnia coniuncta, & pertinentia esse tradit. An contrariæ mutuóque pugnantes vincent sine dubio fortiores? sed, quæ sint fortiores, Astrologus ignorat: nisi omnium, qui ad vnum aliquod negotium conueniunt genitales, & natales stellas inspexerit. An cognatæ & amicæ? Primum acriùs in vnum aliquod conspirabunt inscio Astrologo: deinde id non placet Astrologis, & Ptolemæo præsertim, libro primo, capite de diurnis, & nocturnis stellis. [Si stellis (inquit) bonæ constitutionis similia applicata fuerint, augentur vires bonitatis illarum: sed exitialibus admista dissimilia coërcent vehementiam malitiæ illarum; qua de re frigidam Saturni stellam attribuere calori diurno, ac Martis siccam humiditati nocturnæ: hoc enim modo vtroque ad temperatam conditionem accedit, postquam à contraria constitutione correpta, moderationem adepta fuerit.]

Rursus capite sequenti: [Neque ignorandum vires, tum Lunæ, tum trium stellarum, Saturni, Iouis, & Martis, intendi, aut remitti, desigurationibus erga Solem: Luna enim ab Oriente vsque ad primum incrementum, cùm quasi dimidiata apparet, efficiens est, humiditatis maximæ. Inde verò vsque ad plenilunium caloris: hinc aliam, atque iterum, ad dimidiationem siccitatis, atque etiam hinc, ad interlunium vsque frigiditatis, & stellæ: quas diximus, mutua-

O toriæ

Digitized by Google

toriæ vsque ad proximam stationem,humoris plurimum habent;à prima verò statione,vsque dum oriantur de nocte,magis calefaciunt. Hinc etiam vsque ad secundam stationem magis desiccant:à qua quidem, donec occultentur,magis frigefaciunt.Atque has singulas vires in vniuersum quidem in confuso,cælum nobis exercet , quibus præualentibus varietates , constitutionum plurimæ existunt , ex commistione diuersarum stellarum , coërcente semper contraria natura, vniuscuiusque effectuum vehementium.]

Item capite de genere euentuum: [Sed multis (inquit) sibi dominationem vindicantibus , propter æqualitatem respectus , ad vtrumque locum, præponatur reliquis,vel cardinalior,vel potentior,vel qui magis conditionis,sectæq; fuerit.]

Denique nihil est apud Genethliacos magis certum , & exploratum , quàm stellas inter se pugnare:se præpedire, ac inhibere, hinc rerum omnium varietatem , hinc huius artis difficultatem , hinc pugnantes, & contrarios effectus illi deducunt.

Ex quibus necessariò fit,quidquid inter plures homines transigitur, prædici non posse,ab Astrologis futurum, ne sit omnino, aut non futurum ; quantum, aut quale , aut vbi , aut quando futurum sit , nisi perspectis , & inter se diligenter collatis,earum omnium stellis,quæ ad huiusmodi negotium conuenire debent. At non potest Astrologus ire per omnium ciuium horoscopos ; quid ciuium, dixi? Omnium potiùs mortalium , qui tempore eodem viuunt : quibuscum vnicuique negotium aliquod esse potest:nullus enim hominum tanta est locorum intercapedine seiunctus,qui non possit ad alium accedere,cum eo agere,contrahere,loqui,pati, efficere. Quid hinc sequitur aliud , nisi ineptire omnes Astrologos , qui aliis amplos pollicentur honores ; à multorum stellis pendentes, aliis fortunatos amicos, aliis fratres, aut sorores , aliis denunciant interfectiones,& neces.Perinde ac si ex vnius stellis res penderet,quam denunciant,desipere omnes, qui huiusmodi Zingaris habent fidem.

Atque hinc patet Astrologorum error, vel potiùs fraus maxima:qui si consulantur de re quapiam, inter Socratem videlicet & Platonem transigenda, dum Platoni potius interroganti respondent , ex Platonis Genethliaco rem totam metiuntur ; perinde ac si Socratis astra nihil agerent. Posteà verò si contingat eadem de re interrogari à Socrate , in Socratis dumtaxat horoscopum,mentem,& cogitationem omnem defigunt, perinde ac si Platonis sydera nihil in Platonem virium haberent , & , quod magis mirari soleo , quoquo modo consulant horoscopos , siue ex Socratis , siue ex Platonis Genethliaco dent responsa,prædictionem sortiri volunt eamdem veritatem.

Respondere nonnulli solent, Platonis horoscopo affici etiam Socratem, & in communionem,& societatem trahi suæ efficientiæ , rem omnino absurdissimam, & Astrologicis principiis repugnantem : nam aliæ stellæ , vt Astrologi tradunt,aliis officiunt, aliæ prosunt aliis, aliæ officiunt partim, & partim prosunt. Id Ptolemæus locis paulò superiùs positis docet , id scribit Cardanus libro de Iudiciis, cap. 6. id tradunt, quotquot Astrologiam via, & ratione tradiderunt. Sed, si Platonis genitale sydus ad Socratem etiam pertinet, & rursus Socratis Genethliacum pertinet ad Platonem : vincit autem fortius quod fuerit:si pugnant,si conueniunt,efficaciùs agunt. Vnde tandem Astrologus intelliget,vtrius sydus fortius sit,nisi vtriusque horoscopum inspexerit? Non potest

autem

autem inſpicere, vt planum fiet, capite ſequenti, cùm ſæpe accidat, vt vnius horoſcopus dum ſpectatur, nondum natum, aut conceptum eſſe illum, cum quo negotium tranſigendum eſt. An cenſent illius, de quo conſuluntur, ſydus adeò efficax eſſe, ſemper vt nihil referat perſpicere, quale ſit alterius ſydus. Quid vanius cogitari poteſt, in tam varia præſertim, & multiplici ſyderum, & configurationum conuerſione? Quid magis Aſtrologiæ præceptis repugnans? quæ nunc hæc, paulò pòſt illa aſtra dominari tradit, & imperij iura exercere?

CAPVT NONVM.

Nec plures horoſcopos ſatis eſſe ad prædicendum.

DVORVM, quos ad opus aliquod oportet conuenire, aliqui ſunt naturaliter definiti, ac certi, vt ij, quorum vnum patrem, alium filium fecit generatio naturalis; aliqui verò indefiniti, & quodammodò arbitrarij, quos voluntas potiùs, quàm natura copulat: vt ſi duo ſocij ſint in negotio, in pugna, in ſtudio literario, in itinere, & huiuſmodi aliis. Et quidem indefiniti cùm ſunt, antequam ad opus conueniant, genitales eorum ſtellæ nequeunt obſeruari: ignoto enim eo, cum quo Platoni res futura ſit, quî poſſunt ſciri eius natalitia aſtra? An naturalem ſpectabunt ſympathiam? ex hac enim propenſio magna eſt vnius ad alterum: at quorum ſympathiam obſeruabunt? omniúmne hominum? opus eſt ſupra vires humanas. An ciuium ſolùm? Oportet igitur perſpectas habere omnium, non modò qui ſunt, ſed etiam qui futuri aliquando ſunt, naturas; & noſſe, cui magis, cui minùs, cui ferè nihil natura Platonis conſentiat. Id verò vnde cognoſcent? ex ſtellis? quis omnium ciuium, qui ſunt, qui fuerunt, qui futuri ſunt, horoſcopos perueſtigare poteſt? ex aliis cauſis? nihilo faciliùs, immò longè difficiliùs quis poteſt obſeruare omnium ciuium mores, conſuetudines, appetitiones, procliuitates, propenſiones, ſtudia, cibos, ſomnia, potus, labores, vires, excrementa, & alia ſexcenta, quæ loquacem percenſendo defatigarent Homerum.

Atque hinc pateſcunt ineptiæ Mathematicorum, prædicentium aliis amplas hæreditates ex alieno teſtamento: aliis honores, & dignitates ex aliorum electione: aliis victorias ex militum concertatione, & virtute: aliis amicitias principum virorum: aliis felicem nauium appulſum: aliis inſtitutores, educatoréſque egregios: aliis denunciant odia, inimicitias, æmulationes, inſidias, contentiones, lites, probra, vulnera, neces filiorum, fratrum, conſanguineorum, & alia huiuſmodi, quæ non magis ab ipſis, de quibus agitur, quàm ex aliis, quibuſcum res eſt futura, pendent: & ab aliorum magis interdum. Hinc tam multos tam crebrò in ſpes erigunt vaniſſimas, & quidem pretio emptas non exiguo, cornum nimirum deducunt hiantem, murem pro leone, vt ait Syneſius, oſtendunt. Sed theſaurus, vt eſt in prouerbio, carbones erant. Quid enim poterant ex ſtellis coniectare, quas ignorabant? Vel ſingulis ſuas præſidere volunt ſtellas: & fatendum eſt, quando non poſſunt omnium, quibuſcum agendum eſt, horoſcopi in calculum vocari, nullam è cælo Aſtrologos futurorum habere cognitionem. Vel aliqui ſunt à ſyderum poteſtate exempti, & fruſtrà ſollicitantur Aſtrologorum cortinæ.

Obseruent itaque, si possunt, omnium horoscopos hominum explorent, quis à quo vincendus sit, quis à quo dissideat, quis quibuscum consentiat, qui cui sit occursurus, priusquam de viro aliquo aliquid pronuncient: omnium hominum dixi? nimis multum. Ciuium saltem? cum iis enim frequentiùs, quàm cum exteris versamur. Quid ciuium? nimium etiam est. Vicinorum saltem? aut consanguineorum, cum quibus quotidiana ferè est vitæ consuetudo, & rerum communio, genituras inspiciant: quorum si genitales stellas explorare se posse desperant. Illud ratum, ac firmum sit, cùm incidit quæstio de euentu quopiam, qui plures necessariò requirat: nihil de eo certi posse pronunciari: quid certi? nec probabile quidem. Nam huiusmodi res, vel non minùs pendet à Socrate, quàm à Platone; & constat rem illam ex Socratis tantùm astris non posse probabiliter cognosci, sed fortuitò prædici, quidquid prædicitur, vel magis pendet à Socrate, quàm à Platone, & tunc quidem id exigitur, quod de suo Plato deberet opponere, incertum est, an appetiturus sit, résque manet anceps, ac dubia. Incertum autem oportet esse, si Plato quæcumque agit, agit ex syderum impulsu: & Platonis ignorantur astra genitalia. Iam verò, cùm nullum fermè negotium sit, quod multorum, & diuersissimorum hominum operam non requirat, requirit mercimonium, requirit magistratus, requirit matrimonium, requirit procreatio, requirit literarum studium, requirit seruitus, requirit dominatus; sequitur necessariò, omnia fermè, quæ in humanam vitam cadunt, à Genethliacorum notitia esse extranea.

Sin ij, quos ad rem aliquam faciendam conuenire oportet, certi sunt, & natura definiti, vt pater, & filius; fratres, & sorores; si quis ab hoc homine genitus fuit, ab alio procreari non potuit: vel ex horoscopis filiorum vaticinantur, de parentibus & descendendum illis erit per omnem posteritatem, vsque ad vltimum mortalium: cur enim de Platonis vita decernunt è stellis Calliæ filij, & de Callia non pronunciabunt ex filij horoscopo? Item quando plures quis suscepit filios, ac liberos, fortunatos, vel infortunatos, mercatores, aulicos, Religiosos, milites, cuius stellas spectabimus? vel è stellis patris de filio iudicant; id verò nihilominùs lubricum, & inconstans est. Primò, vnde conijcient illum, qui pater est futurus, matrimonio copulandum? id enim multorum requirit consensum, quorum stellas ignorari necesse est, vt vidimus paulò antè: si id norunt, vnde norunt, quam sit ducturus vxorem, quam ad rem duas oportet concurrere familias, loco sæpe remotissimas, cognitione alienas, conditione dispares; non duas tantùm, quæ conuenient, nosse oportet, sed omnes, quæ conuenire possunt: vt statuatur quæ potior sit in horoscopo. Magnum opus, nec Astrologorum diligentia par, vel si id quoque sciatur. Vnde intelligent, an hæc fœcunda sit? si fœcunditas constat, an cum hoc viro gignere queat? si hoc compertum sit, an alere possit fœtum? si & id teneatur, an ab aliis, quos inter agit, ac viuit, molestias passura sit, quibus suprà diximus fœtus intra materna viscera frequenter elidi. Nihil igitur de filio statui potest ex paterna genesi, neque ex materna, iisdem de causis: oporteret enim scrutari omnium genituras, inter quos mater victura est: longæ ambages, quæque Ægyptium, Cretenses, Lemnium, Elusinum, labyrinthos superent.

CAPVT

CAPVT DECIMVM.

Quæ de coniugiis effingunt Astrologi pugnantia.

HIc locus monet me, ne silentio prætercam quæ de coniugiis docent Genethliaci, & Genethliacorum princeps Ptolemæus libro 4. de Iudiciis, capite 4. [In masculorum itaque coniugiis (inquit) lunares qualitates, horæ, natiuitates, viri, nos subtiliter inspicere non est inconueniens: primitùs enim obseruandum est, si in altera duarum quartarum Orientalium Luna permaneat, tunc in iuuentute matrimonium faciet, vel post suorum annorum plenitudines, iuuenculam in vxorem accipiet: si autem in altera duarum Occidentalium extiterit, tardè vxorabitur, vel vetulam ducet. Quòd si sub radiis fuerit, & in figura cum Saturno societatem habuerit, nunquam vxorabitur. Post hæc autem obseruabimus, si in vnius figuræ signo Luna fuerit, vel si ad vnum solum Planetam Ietasal habuerit, vni tantùm vxorabitur: sed si in signo duorum corporum, vel multarum figurarum permanserit, & in eodem signo plusquam ad vnum Planetam Ietasal habuerit, sibi quamplures desponsabit. At si Planetæ, cum quibus ex coniunctione, vel aspectu Ietasal habuerit, fortunæ fuerint sua sponte conuenientes erunt, & aptæ: si autem infortunæ fuerint, erit contrarium. Nam si ad Saturnum Ietasal habuerit, erit eius vxor laboriosa, & ipsius qualitates erunt ferales: si verò ad Iouem Ietasal habuerit, conueniens erit, & idonea: si ad Martem, animosa erit, & indomita: si ad Venerem, erit formosa, valdéque iocosa: si ad Mercurium, erit boni intellectus.]

Hæc de virorum coniugiis. Quid de mulierum? [In fœminarum (inquit) matrimoniis solares qualitates, hora natiuitatis fœminæ sunt obseruandæ: nam cùm Sol in altera quartarum Orientalium fuerit, scilicet in figura, in iuuentute viro desponsabitur, vel in senectute virum iuuenem accipiet: at si in altera duarum Occidentalium extiterit, tardè marito ligabitur, vel iugabitur, vel in prima iuuentute seni marito desponsabitur: quòd si in signo vnius fuerit figuræ, & in eo Planetam matutinalem inuenerimus, vni tantùm viro tradetur: & si in signo duorum corporum, vel plurium figurarum extiterit, aut in figura plusquam vni matutinali Planetæ fuerit associatus, multos maritos habebit. Item si in figura Solis Saturnus associetur, erit suus vir probus, & iustus, & laboriosus: si verò cum Ioue Sol societatem habuerit, humilis erit, & magnanimus: si autẽ cũ Marte, erit crudelis, & nullius dilectionis, nec humiliabit se: & si cum Venere, erit probus, & formosus.] Hæc Ptolemæus. Eadẽ Cardanus, & alij.

Sic Lunam marito, sic Solem vxori præficiunt illi, qui libro 3. capite 4. Solem, & Saturnum Patribus; Lunam, & Venerem matribus præsidere docuerant. Oportuisset mendaces esse memores; sed liceat istis ex quolibet facere quodlibet, figere, refigere, signa dare, & adimere stellis dominatum, pro arbitratu, pro libidine, pro ludibrio. Faciamus, quæso, vxorem sub iis stellis genitam, quæ plures postulat maritos; virum item genitum fulgentibus astris, quæ plures illi vxores destinant, quid fiet? Vterque primas nuptias celebrauit, vtrique stellæ secundum coniugium pollicentur, an dissoluet matrimonium? Inter Christianos non licet. Decedet vxor, enanescet vis stellarum, quæ illi portendebant secundas, & tertias nuptias. Monetur maritus, redit idem incom-

 modum;

modum: superabunt eius stellæ, quæ fuerint firmiores. Quis metiri potest astrorum vires? quis omnium horoscopos ad calculum vocare? Quid si maritus Saturni beneficio ortus sit? cur non potest ducere vxorem iracundam? formosam? instabilem? quis experitur huiusmodi difficultates in contrahendo matrimonium? Quid in tanta syderum pugna nugaris, Astrologe, vnam de quamplurimis causis vidisti, si vidisti, eámque nec præcipuam, nec stabilem, sed in varias partes cōmutabilem; & vaticinaris adhuc in perniciem, & exitium multorum, quos nunc vana spe accendere, nunc falso timore exanimare ludus tibi est.

CAPVT VNDECIMVM.

Alter Astrologorum error.

NEQVE verò illud minùs improbauerim, quod cùm Astrologi de fortuna cuiusque, qui ad Principis alicuius aulam, obsequiúmque proficiscitur, interrogantur, solent vtriusque horoscopos comparare, & ex sympathia vtriusque, & consensione stellarum fœlicem euētum, & obsequium denunciare. Consulant sanè astra Principis, quid inde? cur non perpendunt aulicorum insidias, criminationes, odia: quoties his deiicitur ille, quem in excelso, atque illustri loco Princeps collocarat? At non cadat è Principis tutela; sed quid si Princeps priùs moriatur, quàm illo familiariter vti queat? vel antequam adsit opportunitas aliqua euehendi ad magnam dignitatem, quem familiarem habet? Sit diu Princeps superstes, quid si ab aliis pluribus iam sit occupatus, eorúmque arte diuinitùs obsequiis, quos dum munificè prosequitur, non multum redundat in nouos homines? Verùm non sint illi plurimi, quid si vnus genesim habeat magis Principi amicā? Adhæc, quid si adscito iam aulico in Principis familiaritatē, calamitas aliqua sic Principis opes atterat, vt in multos annos ab aliis subsidia ipse potiùs imploret, quàm exhibere queat?

Quid si bene educatus Princeps horoscopum emendauit, vel bonum deprædauit, malè institutus? vel iratus repentè dissoluat amicitiam, vel deficcet? vel amicum occidat? quod Alexandro Magno vitio datum fuit.

Accidit tandem aulicis in Principum palatiis, quod in vrbe Roma veterum candidatos pati solitos scribit Tullius: [Ciuitas ex nationum conuentu constituta, in qua multæ insidiæ, multa fallacia, multa in omni genere vitia versantur, multorum arrogantia, multorum contumacia, multorum maleuolentia, multorum superbia, multorum odia, ac molestiæ perferenda sunt: ad quæ nulla stellarum virtus pertingere potest.]

CAPVT DVODECIMVM.

Nec vtplurimùm eueniunt quæ sunt ex astris.

OSTENSVM iam est ex rebus humanis, si quæ in astrorum potestate positæ sunt, ea, quæ nonnisi à pluribus transigi, & confici queunt, cuiusmodi sunt omnia, de quibus Astrologi respondere solent,

lent, nonnisi ex multorum genituris cognosci posse, probatum præterea est, non posse vnius, nedum multorum genitalia astra obseruari propter incertam generationis horam; denique docuimus Astrologorum sententia, natales stellas vim omnem, & efficientiam mutuari à genitalibus, quas Genethliaci ignorant: ex quibus efficitur, eos non posse ex astris mortalium constitutionem, aut temperamentum cognoscere. Nunc etiamsi, notatis astris, hominum temperamenta perspecta haberent, lubricum adhuc, ac temerarium eorum esse iudicium, ex naturali temperamento desumptum probare aggredimur: idque propterea quòd multis, magnis, frequentibus, necessariis, diuturnis, efficacissimis, variis, ineuitabilibus causis, hominum temperationes subinde commutari soleant.

Fingamus enim Socratem stellarum vi nasci, vel iracundum, vel ad Venerem pronum, vel pecuniæ cupidum, vel honoris appetentem, vel aliter affectum, aio non posse adhuc Astrologos Socratis euentus præsagire: ad hæc enim ferè prodire non solet quisquam, nisi præstent alij vel occasionum momenta, vel exequendi opportunitatem, vel adiumentum aliquod, vel consilium, vel consensum, vel opem, vel laudem, vel tolerantiam, vel inscientiam: nihil ergo è stellis Astrologi perspicere possunt, nisi iracundia incitandum Socratem, si habuerit occasionem, adepturum honores, si alij ei obtulerint; multum collecturum pecuniæ, si opportunitas sese obtulerit; ad scientiam peruenturum, si studuerit; ducturum vxorem, si nihil difficultatis obstiterit; victurum in multos annos, nisi priùs fuerit mortuus; vel moriturum breui, nisi superstes fuerit; si quid præsentire possunt è cælo. Hæc solùm possunt Astrologi, quæ nulli ignorare licet. Verumenimuerò è quamplurimis causis, quæ ad efficiendum aliquod necessariò requiruntur, vnam dumtaxat Astrologi norunt; si norunt, cælum, cuius vis omnis, & facultas à causis sublunaribus, vel eluditur planè, vel trahitur in contrarias partes. Quid igitur cognoscere possunt aliud, nisi effectum futurum: si nulla cæterarum causarum defuerit? præclara verò ratiocinatio, profundum oraculum, quis nescit ollam vnam esse de causis conuiuij, quoties quis ollam viderit in amici domo, opiparum statim inde vaticinabitur conuiuium? dormire cogetur incœnatus, & argumentationis suæ fallaciam fame cruciante cognoscet, quicumque hoc modo desipiat.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Omnia, de quibus Astrologi vaticinari solent ex syderum ductu, pendere à causis sublunaribus.

EORVM, quæ iam natis infantibus contingunt in omni vita, duplex est genus: vnum quidem eorum, quæ natiuum corporis temperamentum syderali, vel alia vi coagmentatum conseruant, seu quadamtenus immutant: cuiusmodi commutatio non parum valet ad vitæ breuitatem, seu longitudinem ad rerum agendarum facultatem, seu difficultatem, ad effectus animi varios.

Alterum,

Digitized by Google

Alterum eorum, quæ propriè spectant ad rationem morum, humanarúmque actionum. Hæc duo rerum genera posthac nobis expendenda sunt, probandúmque illorum euentum pendere nihilominùs, immò multò magis à sublunaribus causis, quàm à cælestibus, quæ cùm sexcentis modis in singulas horas, in singula horarum momenta variari soleant, totam penè Astronomicæ prædictionis vim exufflant.

Nihil est autem, cur respondeant Astrologi, ipsis quoque sublunaribus causis motionem omnem, & modum præscribi, à certo quodam statu cæli: nam à quo statu: à proprióne singulorum, an ab aliquo communi multis: non à communi: deducendæ enim causæ sunt ad certos, & definitos effectus, non ad communes; id præstare non possunt communes influxus stellarum. [Effectus singularis (inquit Philosophus lib. 2. Phys. tex. 33. singularis adsignanda est causa non communis, non à proprio: obstat enim quòd singulis causis suæ sunt stellæ, nec vllus horoscopus inuadere potest dominatum alterius; & si inuadat, deturbata passione, reus fit ab aliis.] In qua stellarum inter se certantium pugna, planè caligat Astrologorum acies.

Age igitur, ostendamus sublunarium causarum vi mutari, vel aliò trahi quidquid in conceptu, vel partu syderales causæ infantibus indidêre: quod vt planius fiat, à primo genere causarum, quæ variare solent natiuum corporis temperamentum, exordiamur, percurramus verò plurimas, si non omnes, vt innotescat, quot modis natura ludificare soleat vim, & conatus syderum, quibus auctoribus Genethliaci tam multa, tam certò, tam constanter denunciant mortalibus.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Parentum, & obstetricis sedulitate mutari temperamentum, quod puer è stellis hausit.

TEMPERAMENTVM nihil est aliud, quàm certa quædam qualitatum, humorúmque symmetria, & proportio, quæ si integra sit, sanitas existit; sin minùs, febres, morbi, mors. Immò sanitas ipsa non est aliud, quàm huiusmodi temperamentum, auctore Galeno lib. 1. de differentiis morborum, & lib. τῶν ὑγιεινῶν. [Temperantia, (inquit) seu symmetria calidi & frigidi, sicci & humidi, naturalis est sanitas.] Receperunt id omnes Medici, receperunt omnes Philosophi, recepit Hippocrates lib. 1. de diæta, & sect. 2. Aphorism. 51. recepit Auicenna can. 1. fen. 1. doct. 3. c. 1. post proœmium: recepit Speculator eodem loco: recepit Conciliator differentiarum, 65. & 77. & alij Medici, quos Conciliator citat: recepit Diocles apud Stobæum, c. 98. dicens morbos ab inæqualitate prouenire: recepit Alcmæon, vt scribit Plutarchus lib. vlt. de placitis Philosophorum: recepit Plato in Timæo, vt refert Galenus lib. de elementis: recepit Aristoteles lib. de sanitate, & morbo, & lib. 4. Meteororum: receperunt omnes Philosophi.

Hinc planum fit, quæcumque momentum aliquod habent ad sanitatem, ad morbum, ad vitam, ad mortem, valere etiam ad temperamentum tuendum, corroborandum, minuendum, dissoluendum.

Interest autem temperamenti non parum, qua cura, solertiáque recens natus infans

infans foucatur, præſertim ex octimeſtri partu, qui rarò vitalis eſt, de quo Hippocrates libro de octimeſtri partu ita ſcripſit. [His infantibus alimenta, ac reſpirationes periculoſæ mutantur : ſi quid enim morbidum inducunt, per os, & per nares inducunt.] De remediis, quibus infantes huiuſmodi adiuuari poſſunt, ſcribit Ariſtoteles libro ſeptimo de hiſtoria animalium, capite quarto, plura verò Hippocrates libello de octomeſtri partu, & is, qui noſtras commentationes commendare ſolet, Federicus Bonauentura, aureo illo volumine eiuſdem tituli. Vniuerſim de omnibus infantibus multa tradit Galenus libro primo de tuenda ſanitate. Auicenn. capit.1. Ferrarius 3. doctri.1. cap. 1. Sed de obſtetrice priuatim hæc Ariſtoteles libro ſeptimo, de hiſtoria animalium, capite 10.[Iam verò obſtetricis officium pars ingenij, perſpicacíſque intelligentiæ eſt: non ſolùm enim difficultati partus opportunè expeditéque ſuccurrendum eſt, ſed etiam contra ea, quæ accidunt, protinus agendum ingenioſè;& in ſecando, deligandóque vmbilico infanti prudentia requiritur, & peritia.]

In nutrice verò quantum momenti eſt in vtramque partem:emittere dentes etiam maturiùs infantes, quorum nutrices lac habent calidius, prodit idem Philoſophus libro ſeptimo de hiſtoria animalium, cap. 10.& capite 12. Solent(inquit) pueri plurimum conuulſione excipi,& præcipuè corpulentiores & lacte veſcentes copioſiore craſſioréque, & nutricem lactentes ſucci plenam,& corpulentam, nocet etiam ad hoc morbi genus, vinum,magiſque nigrum,quàm album; & quod minus dilutum eſt;atque etiam in cibis qui inflãt plurimi obſunt,&ſi aluus ſubſtiterit,nocinum eſt,plurimi ante ſeptimum diem intereunt, vnde fit vt nomina ſeptimo die imponantur, tanquam ſaluti iam pueri magis credamus.]

Quàm multa de lacte parentum, & nutricum,Galenus libro 14.de vſu partium:ſed præſtat hac de re audire Hippocratem libro 4. de morbo ferè extremo.[Cæterùm(inquit) calculi morbus principiũ habet à lacte,vbi puer lac impurum ſugit.lac autem in nutrice impurum fit, ſi pituitoſis cibis, ac potibus, & alimentis impuris vtatur,conferunt enim omnia in ventriculum illabentia in ipſa lac: habet autem ſe res hoc modo: ſi nutrix ſana non fuerit, ſed bilioſa,aut aquoſa,aut pituitoſa, lac etiam puero morbum generat:cõſentiunt enim corpus & ventriculus, plurimum verò ipſi ad lac cedit de eo quod ipſa plurimum in ſe habuerit,& puer ſi de nutrice lac non purum ſuxerit, at vbi ſuxit lac non purum,ſed bilioſum,vel,vt dixi,morboſus fit ac debilis puer,& in præſens maximè affligitur, quamdiu lac impurum,ac morboſum ſuxerit, at vbi ſuxit lac non purum,ſed terreum ac pituitoſum, & habuerit puer venas de vẽtriculo ad veſicam cadentes amplas,ac attrahentes,procedit autem & quod bibet nutrix, & lac in ventriculum pueri tale quale trahit à ventriculo,de lacte in totum ſimiliter, prout venæ ad ventriculum detrudere poſſunt.Si quid ſanè in lacte non purum fuerit,id quo veſica fruitur lapis fit tali modo, veluti in aqua non pura in calce aut in vaſe æneo turbata,& rurſus ſedata, fæx conſeruatur, fit in medio.

Rurſus libello de aëre,aqua,& locis,ex lacte calidiori, & bilioſo calculum in pueris procreari tradit.

Obſeruatum eſt quemdam, vt Martinus Vratiſlauienſis ſcribit comment. de Monſtris cap.15. capræ lacte nutritum cùm adoleuiſſet; ſemper ſaltare ſolitum

P

tum,plantásque,vt capræ solent,abradere petulanter.

Alium suillo sanguine pastum cœno semper delectatum.

Docent & Medici, eos qui à senescentibus iam nutricibus lactantur, citiùs senescere,quàm qui à iuuenibus sugunt. Faustina Marci Antonij Imperatoris & Philosophi vxor,cùm sanguinem gladiatoris cuiusdam,cuius amore peribat, calidum bibisset, & cum marito statim coiisset, Commodum Imperatorem peperit ex eo concubitu hominem crudelem,gladiatorem potiùs,quàm Principem.

Consentiunt Galenus,& Auicenna multò salutarius esse lac maternum,quã nutricis,quod & Plutarchus libro de liberis educandis confirmat his verbis. [Oportet,vt mihi profectò videtur,vt matres filios educent,eisque vbera porrigant,quoniam maiori cum charitate,& impensa magis diligentia nutrient, vt quæ natos ex intimo,&,vt dici solet,ex cordibus ament. Nutrices verò & alumnæ suppositam quamdam,& arreptitiam beneuolentiam habeant, vtpote mercedis gratia diligentes, quod matres eos quos progenuerunt nutrire, alteréque conueniat,ipsa etiam natura demonstrat, vnicuique etiam animantium generi,quæ pariunt, idcirco simul & lactis alimenta suppeditauit,eius quoque sapientem fuisse prouidentiam constat,quæ duplices mulieribus mammas dedit, vt si gemellos peperisse contigerit, duplices ad alendum fontes haberet. Præterea vt maiore in eos, quos procrearat amore beneuolentiaque foueret,quod medius fidius haud iniuria factum est,victus enim cibique sodalitiũ, quoddam beneuolentiæ, & amoris incrementum existit. Nam & belluæ dum à sociis pastus auellunt,magnum præ se ferre desiderium videntur.Danda præsertim opera, vt matres, quemadmodum enarratum est, filios educent,iisq; vbera porrigant.]

Plutarchus quidem moralem nimis disputationem instituit. Phauorinus apud Aulum Gellium,libro 12.Noctium æstiuarum è Philosophiæ penitioribus principiis eamdem rem conficit. [Quod est(inquit)hoc contra naturam imperfectum,atque dimidiatum matris genus peperisse, ac statim ab se abdicasse? aluisse in vtero sanguine suo nescio quid quod non videret,non alere nunc suo lacte quod videat iam viuentem,iam hominem,iam matris officia implorantem? An tu quoque putas naturam fœminis mammarum vbera,quasi quosdam næuos venustiores,non liberorum alendorum,sed ornandi pectoris causa dedisse? sic enim,quod à vobis scilicet abest, pleræque prodigiosæ istæ mulieres,fontem illum sanctissimum corporis,generis humani educatorem, arefacere, & extinguere, cum periculo quoque auersi corruptique lactis laborant: tanquam pulchritudinis sibi insignia deuenustet; quod quidem faciunt eadem væcordia,qua quibusdam commentitiis fraudibus nituntur, vt fœtus quoque ipsi in corpore suo concepti aboriantur, ne æquor illud ventris irrugetur,ac de grauitate oneris,& labore partus fatiscat.Quod cùm sit publica detestatione, communíque odio dignum,in ipsis hominis primordiis, dum fingitur, dum animatur,inter ipsas artificis naturæ manus,interfectum iri; quantulum hinc abest,iam perfectum,iam genitum,iam filium proprij, atque consueti cognati sanguinis alimonia priuare? sed nihil interest,(hoc enim dicitur)dum alatur, & viuat cuius id lacte fiat.Cur igitur iste qui hoc dicit,si in capessendis naturæ sensibus, tam obsurduit, non id quoque nihil interesse putat,cuius in corpore, cuiusque ex sanguine concretus homo & coalitus sit? An qui à spiritu multo,&

to,& calore exalbuit,non idem sanguis est nunc in vberibus, qui in vtero fuit? Nónne hac quoque in te solertia naturæ euidens est:quod postquam sanguis ille opifex in penetralibus suis omne corpus hominis finxit, aduentante iam partus tempore:in supernas se partes profert, & ad fouenda vitæ, atque lucis rudimenta præstò est, & recens natis notum, & familiarem victum offert. Quamobrem non frustrà creditum est sicuti valent ad fingendas animi, atque corporis similitudines,vis & natura seminis,non secus ad eamdem rem, lactis quoque ingenia,& proprietates valere. Neque in hominibus id solum, sed in pecudibus quoque animaduersum.Nam si ouium lacte hœdi, aut caprarum agni alerentur,constat fermè in his lanam duriorem,in illis capillum gigni tenuiorem.In arboribus etiam,& frugibus maior plerumque vis, & potestas est, ad earum indolem,vel detrectandam,vel augendam aquarum atque terrarum, quæ alunt,quàm ipsius quod iacitur seminis.Ac sæpe videmus arborem lætam & nitentem in locum alium transpositam deterioris terræ succo deperiisse. Quæ(malum!) igitur ratio est,nobilitatem istam nati modo hominis, corpusque,& animum benignè ingenitis primordiis inchoatum, insitiuo, degenerique alimento lactis corrumpere? præsertim si ista,quam ad præbendum lac tunc adhibebitis, aut serua,aut seruilis,&, vt plerumque solet, externæ atque barbaræ nationis,si improba,si informis,si impudica,si temulenta est.Nam plerumque sine discrimine, quæcumque id temporis lactans est, adhiberi solet: Patiemúrne igitur infantem hunc nostro pernicioso contagio infici, & spiritum ducere in animum & corpus suum ex corpore,& animo deterrimo.Id hercle ipsum est quod sæpenumero miramur, quosdam pudicarum mulierum liberos,parentum suorum neque corporibus,neque animis similes existere.Scitè igitur & peritè noster Maro, cùm versus illos Homeri consectaretur.

ὀυκ ἄρα σοί γε πατὴρ ἦν ἱππότα πηλεὺς
ὀυδὲ θέτις μήτηρ γλαυκὴ δέ σε τίκτε θάλασσα
πέτραι, τ' ἠλίβατοι ὅτι τοῦ νόος ἐστὶν ἀπηνής.

Non partitionem solam támque illam,quam ille sequebatur, sed alituram quoque feram, & sæuam criminatus est;addidit enim ferè de suo:

Hircanaque admorunt vbera tygres:

Quoniam videlicet, in moribus inolescendis,magnam ferè partem ingenium altricis & natura lactis tenet,quæ à principio imbuta paterni seminis cócretione ex matris etiam corpore & animo recentem indolem configurat. Et præter hæc autem quis etiam illud negligere, aspernaréque possit, quod quæ partus suos deserunt,ablegántque à se,& aliis nutriendos tradunt:vinculum illud,coagulúmque animi atque amoris, quo parentes cum filiis natura consociat,interscindunt,aut certè quidem diluunt,deterúntque? Nam vbi infantis aliorsum dari,facta ex oculis amolitio est,vigor ille maternæ fragrantiæ sensim atque paulatim extinguitur,omnísque impatientissimæ sollicitudinis strepitus consilescit. Neque multò minor amandati ad nutricem aliam filij, quàm morte amissi obliuio est.Ipsius quoque infantis affectio animi,amoris,consuetudinis, in ea sola vnde alitur occupatur,& proinde vt in expositis vsu venit, matris,quæ genuit, neque sensum vllum,neque desiderium capit : ac propterea obliteratis,& abolitis natiuæ pietatis elementis, quidquid ita educati liberi amare patrem, atque matrem videntur, magnam ferè partem non naturalis ille amor est,sed ciuilis,& opinabilis.] Hæc Phauorinus Græca oratione, quæ nobis

Digitized by Google

bis Aulus Gellius Latinis literis repræsentauit.

Vnde Astrologus nouit, quæ ex tanta lactentium multitudine asciscenda sit puero nutrix, vnde inuestigat, quæ se obtrusura sit quæ ab aliis sit parentibus præ cæteris laudanda, quę commendatione aliis anteferenda sit? Qua fronte definiet quo nutrix eduliorum genere vsura sit, an indultura cibis pituitosis, flatuosis, terreis, aquosis, an coitura cum marito? Rimetur horoscopos, quantum velit, vertet Astrolabia omnia, si hæc ignorat, quæ nosse non potest, fiet infans nihil illo tale cogitante calculosus, valetudinarius, morbosus ac debilis; & cui præsagiebat diuturnam vitam, integram valetudinem, firma latera, vel ipso vitæ ingressu extinguetur, vel inter viuos hominis cadauer aget.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

A victu magis quàm ab astris temperamentum pendere.

NIHIL esse, quo naturale temperamentum foueatur magis, aut dissoluatur, quàm victu, testatur Hippocrates tribus de diæta libris, quibus etiam luculenter prosecutus est singulorum eduliorum vim, ac naturam, vt quibus quæque noceant quæve vtilia sint edoceret. Fecit idem alter Medicinæ Magister, & de hominum salute optimè meritus Cornelius Celsus, libro 2. capite 18. & aliis sequentibus. [Ad ea (inquit) veniendum est, quæ nos alunt, id est, cibum, & potionem. Hæc autem non omnium tantùm morborum sed etiam secundæ valetudinis communia præsidia sunt, pertinétque ad rem, omnium proprietates nosse. Primò vt sani sciant, quomodo his vtantur, deinde vt exequentibus nobis morborum curationes liceat species rerum, quæ assiduò necessariæ erunt subiicere, neque necesse sit eas subinde singulas nominare. Scire igitur oportet omnia legumina, quæque ex frumentis panifica sunt, generis valentissimi esse. Id valentissimum voco, in quo plurimum alimenti est. Item omne animal quadrupes dominatum omnem grandem feram, quales sunt capræ, ceruus, aper, onager; omnem grandem auem quales sunt anser, pauo, & grus, omnes belluas marinas, ex quibus cœtus est, quæque his pares sunt. Item mel & caseum, quo minus mirum est opus pistorium, valentissimum esse, quod ex frumento, adipe, melle, caseo constat. In media verò materia numerari ex oleribus debere ea, quorum radices, vel bulbos assumimus, ex quadrupedibus leporem, aues omnes à minimis ad phænicopterum. Item pisces omnes, qui salem non patiuntur, solidíve saliuntur. Imbecillimam verò materiam esse omnem caulem oleris, & quidquid in caulico nascitur, qualis est cucurbita, & cucumis, & capparis, omnia poma, oleas, cochleas itémque conchylia: sed quamuis hæc ita discreta sunt tamen etiam quæ sub eadem specie sunt, magna discrimina recipiunt; aliáque res alia valentior est, vel infirmior, si quidem plus alimenti est in carne quam in vllo alio; firmius est triticum quàm milium, id ipsum, quàm hordeum, & ex tritico

firmiss

firmissima siligo, deinde simila, deinde, cui nihil ademptum est, quod αὐτόπυρον Graeci vocant. Infirmior est ex simila, deinde cum polline infirmissimus cibarius panis; ex leguminibus valentior fabula, vel lenticula, quã pisum: ex oleribus valentior rapa, napíque, & omnes bulbi, in quibus cæpam quoque & allium numeró, quàm pastinaca, vel quæ specialiter radicula appellatur, tum firmior brassica, beta, & porrum, quàm lactuca vel cucurbita vel asparagus. At ex fructibus surculorum valentiores sunt vuæ, ficus, nuces, palmulæ, quàm quę poma propriè nominantur. Atque ex his ipsis firmiora quæ succosa, quàm quæ frigida sunt. Itémque ex his auibus, quæ in media specie sunt valentior ea, quæ pedibus quàm quæ volatu magis nititur, & ex his quæ volatu fidunt, firmiores sunt quæ grandiores aues, quàm quæ minutæ sunt, vt ficedula, & turdus, atque ea quoque quæ in aqua degunt leuiorem cibum præstant, quàm quæ natandi scientiam non habent: inter domesticos verò quadrupedes leuissima suilla est, grauissima bubula: itémque ex feris, quo maius quodque animal, eò robustior ex eo cibus est, pisciúmque eorum qui ex media materia sunt, quibus maximè vtimur, tamen grauissimi sunt, ex quibus salsamenta quoque fieri possunt, qualis lacertus est, deinde qui quamuis tenuiores tamen duri sunt, vt aurata, coruus, scarus, oculata, tum plani post etiam leuiores lupi, mulíque & post hos omnes saxatiles.]

Item Galenus, tertium medicinæ & lumen, & columen, libro primo de facultatibus alimentorum. [De facultatibus (inquit) alimentorum, plerique præstantissimorum Medicorum præcipuo studio in eam speculationem conuersi conscripserunt, quòd omnium quæ sunt in medicina ea propemodum sit vtilissima: nam aliis præsidiis non omni tempore vtimur, sine alimento autem ne viuere quidem neque secunda, neque aduersa valetudine possumus. Meritò igitur præstantissimorum Medicorum plurimi facultates, quæ eis insunt diligenti magnóque studio peruestigarunt.]

Idem libro de tenui victus ratione. [Cùm victus (inquit) attenuans ratio pletisque diuturnis morbis adeò conferat, vt sola ea fine vllo alio medicamento sublati sæpe fuerint, operæpretium fuerit, aliquid de ea præscribere, sunt enim quos præstiterit sola victus ratione, sine medicamentis persanare.]

Rursus libro de cibis boni, & mali succi. [Annonæ (inquit) caritas assidua, quæ non paucos ab hinc annos multas nationes Romano Imperio subditas afflixit, iis, qui non omnino rudes sunt, planè significauit, quantum vitiati corporis succi ad gignendos morbos vim habeant: nam qui intra vrbes degebant sicuti moris est, dum sibi æstate pararent quæ in proximum annum victui suffectura essent, vniuerso ex agris fruméto, hordeóque, fabis, lentibúsque asportatis; cereales reliquos fructus, quos legumina, & chedropa appellant, eorum etiam parte in vrbes aduecta agricolis relinquebant, quæ cùm illi per hyemem consumpsissent, mali succi alimentis toto vere vesci coacti sunt: teneris namque fructibus arborúmque germinibus & extremis ramulis, tum bulbis, & mali succi plantarum radicibus alebantur agrestia quoque olera, & quidquid sors illis vberiùs attulerat vt pote herbas ferè omnes virentes decoctas, quas nemo vnquam priùs degustauerat ad satietatem edebant. Ea propter cernere erat nonnullos vltimo vere, sed ferè omnes ineunte æstate multis, variísque modis per cutem vlceribus laborantes, ex his namque alia erysipelatode, alia erant phlegmode, alia ad herpetis similitudinem serpentia, nonnulla impeti-

 ginem,

ginem, vel scabiem, quasi & lepram referre videbantur, sed ex his, quæ se mitissimè per cutem extulerunt, vitiosos humores ex visceribus, & imis corporis partibus extraxerunt.

Nec omiserim quæ Paulus Ægineta libro primo, capite 23. scribit. [Senectus (inquit) cùm sicca frigidáque existat per calefacientia, & humectantia corrigi debet, imbecilliores ter die cibo refici debent, ad tertiam quidem horam panis exiguo cum melle Attico, septima verò hora vbi frictionem exercitationésque ipsis congruas & balneum fuerint experti, primum sanè quæ aluum emolliunt assumant; deinde pisces, aut auiculas. Hinc in cœna quæ optimi succi sunt, & ægrè corrumpuntur, non prohibeo tamen vinis ex melle præparatis vti, præcipuè quibus de calculo in renibus creato, aut etiam de podagra suspicio est quando petroselinum vino rectè inijcitur; At si quando pituita in ventriculo collecta necessitas est, aliqua quæ eam incidant deligere, protinus ad humectantem victus rationem digrediendum est, ac ficus maturæ ante alium cibum ipsis exhibeantur. Per hyemem verò cassiæ, si nullum in dextro præcordiorum symptoma accedere sentiat.]

Idem capite 53. describit victus rationem pro singulis anni temporibus, cap. 54. iis qui labore exercentur, cap. 55. iis qui iter agunt, cap. 56. iis qui nauigant cap. 71. [Inter frigidas (inquit) intemperies, tres numerantur differentiæ; ex quibus sicca est deterrima, quod enim successu temporis senescentibus obuenit, id statim ab initio hos affligit. Itaque humectare eos, & calefacere oportet quod commodè fiet exercitiis mediocribus, cibo humido, & calido, vini calidioris potu.] Cap. 73. [Cùm de alimentorum facultatibus pars sit operis, quo de sanitate tuenda præcipitur, proximum est dictis, vt eum subiiciamus, vbi priùs quàm particularia prosequamur, pauca quædam prælibabimus: quæ igitur attenuandi virtutem habēt meatus aperiūt, viscera adhærentia abstergunt, crassa incidunt, quòd si diutius in cibum ea adhibeas serosa, biliosáque contrahes excrementa, ac si vberiùs ingeras, sanguis ater, & vitiosus redditur.]

Quorsum Medicos grauissimos viros in re certissima fatigamus? ipsi etiam Poëtæ intellexerunt, quantum in ratione victus momenti sit. Horatius lib. 2, Satyr. 2.

Accipe nunc victus tenuis, quæ quantáque secum
Afferat. In primis valeas bene; nam variæ res
Vt noceant homini credas: memor illius escæ,
Quæ simplex olim tibi sederit, at simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis,
Dulcia se in bilem vertent, stomachóque tumultum
Lenta feret pituita: vides, vt pallidus omnis
Cœna desurgat dubia?

Et Iuuenalis in suorum temporum ingluuiem acerrimè inuehitur, Satyra secunda, & enumeratis quibusdam eduliis, quæ nullis sunt ornata macellis, subdit:

Hæc olim nostri iam luxuriosa Senatus,
Cœna fuit, Curius paruo quæ legerat horto
Ipse focis breuibus ponebat holuscula, quæ nunc
Squallidus in magna fastidit compede fossor,
Qui meminit calidæ sapiat quid vulua popinæ.

Vertant

Vertant Genethliaci sua astrolabia, spectent sydera, rimentur abditas astrorum vires, obseruent stellarum configurationes, quanam è specula prospicient, quo quisque alimentorum genere sit vsurus? quanta in his diuersitas pro natura locorum, pro anni temporibus, pro ætate, pro copia, vel inopia, pro eorum quibus cum quisque viuit conditione, pro valetudine, pro Medicorum consilio, pro palato, pro patriæ consuetudine, pro vsu domestico, pro subita, ac fortuita necessitate, pro amicorum inuitatu, pro propria libidine, pro familiarium arbitratu, pro proprio appetitu, tantúmne causarum in vno syderum schemate videtur? Si hæc omnia non vident, nihil vident, sed temerè efficiunt, quidquid efficiunt de hominum temperamento: quantò meliùs de temperamento, & temperamenti causis disputant Hippocrates, Celsus, Galenus, Paulus? hos audire malumus quàm Astrologos.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Plus labores valere ad tuendum vel mutandum corporis temperamentum quàm Astra.

MENTIANTVR astrorum internuncij, in stellis videri vniuscuiusque victum & cibaria, adhuc non viderunt eius temperamentum cuius vident genesim: magnam enim vim ad sanitatem vel tuendam vel labefactandam habet exercitatio & labor. [Oportet (inquit Hippocrates libro 1. de diæta) scire quomodo ciborum fortium natura vim detrahere oporteat, & quomodo debilibus robur per artem addere oporteat, prout singulorum occasio sese obtulerit, & si relata iam etiam cognouerit nondum sufficiens est hominis curatio, propterea quòd homo edens sanus esse non potest, nisi etiam laboret: contrarias enim inter se vires habent cibi & labores, verùm inter se mixtis conferunt ad sanitatem, labores enim ea quæ insunt consumere solent, cibi autem & potus ea quæ euacuata sunt explent; oportet autem, velut par est, laborum vim pernoscere tum naturalium, tum eorum qui per vim fiunt, & qui ex ipsis carnem in augmentum properant, & qui in defectum; & non solùm hæc, sed etiam mensuram ac proportionem laborum ad multitudinem ciborum, & hominis naturam, & corporum staturas, ac ætates, & ad tempora anni & ad mutationes ventorum, & ad situs regionum in quibus degunt, & ad anni constitutionem ac statum.]

Ecce quàm multa nosse astrorum consiliarios oportet, si volunt de nostro temperamento vaticinari.

Rursus idem Hippocrates eodem libro. [Cursibus vtendum est velocibus, quo & corpus humore euacuetur & humor amplius siccetur, luctis autem, & fricationibus, & huiusmodi exercitiis vti non conducit, ne meatus cauiores redditi repleantur, à talibus enim animæ motum grauari necesse est. Confert & deambulationibus vti, his verò neutrum sæpe fieri oportet, sed sæpius alterutrum pro corporis natura, post hæc paulùm conquiescere opus est.]

Galenus quoque libro primo de sanitate tuenda. [Nutricibus (inquit) tribus infantibus excogitata dimotio est in cunis, in lectulis pendētibus, in suis ipsarum

tum vlnis,vbi iam hoc aliud quoque nobis æstimandum oritur ad sanitatis tutelam vel in primis necessarium. Cùm Asclepiades planè apertéque exercitationes damnet, Erasistratus verecundius timidiúsque decernat. Cæterum idem cum Asclepiade sentiat,reliqui verò Medici non solùm ad bonam corporis habitudinem, sed etiam ad sanitatem eas prædicent. Porro exercitationum tria saltem prima notantur genera,vtique quot motionum differentiæ, quippe aut à nobis ipsi mouemur, aut ab aliis, aut à medicamento. Horum tamen tertia species ad sanos nequaquam pertinet, sed qui ab altero præstatur motus, nauigando, equitando,vehendo, atque vt paulò antè dictum est, in cunis, lectulis, vlnísque obitur, recenter tamen nati puelli tam valentem motum, quàm qui vehiculis,nauigiis,equísque præstatur, adhuc non desiderant. At qui iam tertium, aut quartum annum agunt, hos vehiculo,nauigióque modicè agitare licet, septemni verò etiam valentiora exercitia tolerant, ita vt equitare iam assuescãt. Per se verò moueri tunc primùm cuiuis licet,cùm iam repere cœperit, magísque etiam cùm ingredi; immaturè verò omnino cogendi non sunt, ne crura eorum pondere vitientur. Sanè vel hac ætate facilè declaratur quanta sit naturæ nostræ cum exercitiis societas cùm pueros, ne si concluseris loco aliquo prohibeas quominus discurrant, ac pullorum vitulorúmque ritu lasciuiant. Quippe sua cuique animanti natura satis est ad proprias conuenientésque excitandas appetitiones, quibus sanitatem, salutémque tueatur. Verùm Asclepiades nihil horum cogitans,per magnum otium captiunculas texit,quibus docere conatur nihil ad bonam valetudinem exercitia conferre. Verùm huic postea,quod par est,respondebitur, ceu garrulitate ad finem potissimùm taxanda, est enim nobis hoc loco propositum, non Sophistarum nugas refellere, sed quod ad sanitatem conducit præcipere.]

Idem libro de exercitatione paruæ pilæ. [Quantum (ait) ad valetudinem tuendam exercitationes conferant, & quod opus sit vt illæ cibos præcedant cùm veterum multi, & Philosophorum, & Medicorum optimi diligenter sint executi,nullus tamen,ô Epigenes,hactenus quantò hæc, quæ parua pila fit exercitatio,reliquis præstet satis exposuit. Quare nũc licere nobis arbitror de ea, quatenus eius cognitionem habemus disserere sub te præsertim omnium in hac arte exercitatissimo Iudice,quæ porrò & in aliorum dicta erunt vtilitatem quoscumque huius tu libelli participes esse volueris. Ego igitur sic sentio eas omnium esse vtilissimas exercitationes, quæ non corpus solùm exercere, verùm etiam animum oblectare possunt;vnde sapientes mihi humanæque naturæ probè periti fuisse videntur illi, quicumque venationes,& alias animalium capturas laborem voluptate, oblectatione, laudis cupiditate temperantes primi inuenerunt,adeò enim potentes sunt, qui in ea fiunt motus animi,vt multi morbis fuerint delectatione liberati.]

Rursus capite 3. eiusdem libri multis nominibus commendat exercitationem paruæ pilæ. Immò reuera id solùm est(inquit)quòd omnes corporis particulas cum iustitia mouet,dũ enim procedimus,aut recedimus,aut nos in obliquum transferimus,alij atque alij nerui,ac musculi plus fatigantur quicumque est vno motionis genere,crura mouet,quemadmodũ qui sine ratione cursitãt, sic quoque non secus, quàm qui crebrò sese in obliquum transferunt partes inæqualiter exercent; verùm quemadmodum cruribus, sic & brachiis exercitatio hæc summa cum iustitia mouet, propriúmque partitur opus, siquidem in omni

omni figura pilam excipere consueuerunt. Hîc enim necesse est figurarum varietatem, alios, atque alios musculos vehementiùs tendere, adeò vt omnes vicissim laborantes, intermissionem his habeant æqualem; qui, dum alij operantur, quiescunt: atque ita vicissim omnes operantes, & quiescentes, neque segnes omnino relinquuntur, neque soli laborantes, lassitudine corripiuntur. Quòd autem & oculos exercere oporteat, hinc videre licet, si animaduertimus, quòd nisi quò vergat pila, diligenter præuiderit, quominùs eam attingat, ipsum aberrare necesse est. In hoc autem & consilium æquale, sollicitudini par, & opus est, tum illam ne humi in cassum deiiciat, tum vt versantem in medio eamdem assequi prohibeat, vel ipse transmissam rursus accipiat. Atque sollicitudo quidem corpus sola extenuat, cuipiam verò exercitio, ac laudis desiderio commissa, vtpote in lætitiam desinens, ad bonam corporis valetudinem, atque animi prudentiam plurimum confert. Illud autem exercitium non modicum præstiterit, quòd ambo, corpus videlicet, & animum, pro sua vtriusque virtute iuuare possit.] Hæc Galenus, multáque alia de vsu paruæ pilæ.

Cornelius verò Celsus non sanis modò, sed ægris etiam corporibus exercitationes vtiles esse putauit. [Gestatio (inquit lib. 2. cap. 14.) longis etiam, & inclinatis morbis aptissima est, vtilísque & his corporibus, quæ ex toto febre carent; sed adhuc exerceri per se non possunt, & iis, quibus lentæ morborum reliquiæ remanent, nec aliter eliduntur.

Asclepiades etiam in recenti, vehementíque febre, præcipuéque ardente, ad excutiendam eam gestatione dicit vtendum esse; sed id periculosè fit, meliúsque quiete huiusmodi impetus sustinetur: si quis tamen experiri velit, sic experiatur, si lingua non erit aspera, si nullus tumor, nulla durities, nullus dolor visceribus, aut capiti, aut præcordiis subierit. Et ex toto nunquam gestari corpus dolens debet, siue id in toto, siue in parte est. Si tamen solis neruis dolentibus, neque vnquam in recenti febre, sed in remissione eius. Genera autem gestationum plura sunt adhibenda, quæ sunt pro viribus cuiusque, & pro opibus, ne aut imbecillum hominem nimis digerant, aut humili obsint. Gestationum leuissima est nauis vel in portu, vel in flumine, vehementior alto mari naui, vel lectica, aut scamno, acriorè vehiculo, atque hæc ipsi intendi, & remitti possunt; si nihil eorum est, suspendi lectus debet, & moueri; si ne id quidem est, certè vni pedi lecti subiiciendus funiculus est, atque ita lectus huc illuc manu impellendus: & leuia quædam genera exercitationum infirmissimis conueniunt; vehementiora verò iis, qui pluribus iam diebus liberati sunt; aut iis, qui grauium morborum initia sic sentiunt, vt adhuc febre vacent, quod & in tabe, & in stomachi vitiis, & cùm aqua cutim subit, & interdum in morbo regio fit, aut vbi quidem morbi, qualis comitialis, qualis insania est sine febre, quamuis diu maneat, in quibusdam affectibus, ea quoque genera exercitationum necessaria sunt, quæ comprehendimus eo loco, quo quemadmodum sani, neque firmi homines se gerant, præcepimus.] Hæc Celsus.

Sicut porrò moderata, & tempestiua exercitatio salutaris est; ita nimia, vel intempestiua noxia censetur. Itaque Plutarchus lib. de liberis educandis, [Perinde (inquit) ac in cella quadam reseruandus est corporis labor, vt ne fragiles, leuitérque cedentes, ad doctrinæ studia fatigati succumbant: hostes enim disciplinarum, vt à Platone dictum est, sunt labores, atque somni. Quid his tam insisto? cùm ad id, quod dictum, longè principalius explicandum summo ducar

studio: militaribus namque certaminibus pueros exercere conuenict,vt in iaciẽdis hastis, tractandis arcubus, venationibus, magnoperè cõtendant, victores eorum, quos bello deuicerint, bona ipsis præmia esse proponant, bellum educatam in vmbra corporis habitudinem repudiat. Macilentus autem miles, bellicis assuetus certaminibus, pugiles, & structas prælio acies propulsat. Quid agis, dicit quispiam, tu, cùm de ingenuorũ educatione liberorum daturũ te præcepta spoponderis; mox inopes, ac populares ita videris prætermisisse, vt solis institutionem locupletibus exhibere cogites? Quibus occurrere haud certè difficile est: ego namq; hanc ipsam institutionem communem omnibus, ac vtilem esse maximè velim: verùm si propria laborantes indigentia, meis vti cõmonefactionibus nequiuerint, fortunam, non autẽ me cõsulentem accusent; enitendũ itaq; pro viribus, vt optima pueris, vel etiã ipsis pauperibus fiat educatio; sin minùs possibili saltem vtendũ erit. Et ista quidem, quæ grauiter in sermone obiici poterant, adduxi, vt quæ ad rectam iuuenum institutionem non ferunt, adiungam.

Illud igitur assero, ad honesta pueros exercitia non plagis, aut verberibus, sed monitis, ac rationibus adduci oportere: omitto enim ea magis seruos decere, quàm liberos, qui durati rigescunt, & ad labores sustinendos, nunc ob plagarum dolores, nunc òb contumelias horreant; liberalibus autem pueris maiorem laudes, ac vituperia, quàm verbera, afferunt commoditatem: illa enim ad honesta incitant, hæc à turpitudine cohibent, mixtim verò, & alternis vtendum erit obiurgationibus, & laudibus; postquam vehementer obiurgarint, pudore agendum erit, rursúsque laudibus reuocabunt, iisque imitandæ nutrices erunt, quæ vbi infantes lugere coëgerint, vbera denuò ad eos solandos admouent. Cauẽdum autem erit, ne immodicis elati laudationibus intumescant, quoniam nimiis demoliti laudibus frangũtur. Plerosq; iam ego patres vidi, quibus amor nimius ne amarent causa extitit: quid enim est, quod dicere velim, vt exemplo luculẽtior fiat oratio: nam cùm hi festinent, vt filij in cunctis ocyùs antecedant, immensos illis labores adiiciũt, sub quibus defessi corruũt, & alioquin pondere molestiarũ oppressi, doctrinam minùs cõsuetè percipiũt. Plantæ enim cùm modicis alũtur aquis, tum multis suffocantur: eodem modo animus, cùm mediocri vegetatur labore, sub nimio demersus opprimitur. A cõtinuis igitur laboribus danda quædã pueris respiratio: reminisci enim oportet, omnem nostram vitam in remissionem, ac studiũ esse diuisam; quocircà non vigiliam modò, verùetiam somnũ esse repertum; non bellũ solùm, sed & pacem; non hyemem tãtùm, sed & æstatem, nõ operosos, sed & festos dies; &, vt generatim eloquar, laboris cõdimentũ est otiũ, idq; non in animãtibus modò, sed etiã in iis, quæ anima carent, cõspicias: arcus enim, lyrásq; remittimus, vt tẽdere possimus, ac sũmatim corpus quidẽ indigẽtia, & replemẽto, animus verò remissione, atq; labore cõseruatur.

Tanta cùm in exercitationibus, & laboribus vis sit, ad valetudinem conseruandam, vel affligendã, quis ferat Astrologos omnia è syderũ positione metientes, an mentientes? Quid hoc genere magis liberũ otiosis? magis incertũ liberis hominibus? quid magis necessariũ indigentibus? quid magis fortuitũ vniuersis? quid erramus per astra, & è cælo quęrimus causas humanarum actionũ? nónne & genus, & modum exercitationis imponit multis necessitas, aliis voluptas, comitatus aliis, aliis contubernium, aliis eorum imperium, quibus subsunt, aliis euentus varij, qui fallunt Astrologos, fallunt sapientum prudentiam, fallunt beatarum mentium intelligentias, vnius Dei solùm præsensioni subsunt.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Sedes, & domicilium magis, quàm astra, afficiunt temperamentum.

QVID cæli temperies? parúmne promouet corporis vires,& sanitatem? Hippocrates lib.de aëre,aquis,& locis: [Quare (inquit) si quis ad vrbem sibi incognitam perueniat,circumspicere oportet aëris situm, quomodo scilicet ad vẽtos,& Solis exortus iaceat:non enim ęquales vires sunt ad Septentrionem sitæ, & vergentis ad Austrum, neque eius, quæ Solem exorientem,& quæ eumdem occidentem spectat.Hæc igitur diligẽter oportet perscrutari,ac simul quomodo se habeant circa eam aquæ, num palustribus vtantur,& mollibus, aut duris, & ex sublimi loco prolabentibus, & scatutientibus ex petris,siue salsis,& crudis.]Terra etiam ipsa cõsideranda,nudáne sit,& aquis carens,aut densa,& aquosa,& an concaua sit,& æstuosa,vel alta,& frigida.Hominum insuper dięta perquirenda,qua maximè capiantur,an bibuli sint,& lurcones,& otio dediti,aut exercitiis variis vtentes, & tolerantes laborum, ciborúmq; plus appetentes,quàm poculorũ:ex his enim singula sunt inuestiganda. Nam qui hæc omnia probè,quãtum fieri potest,cognouerit,aut horũ plurima, eum non latere possunt, cùm in vrbem etiam ignotam peruenerit, neq; morbi regioni peculiares,& patrij,neq; communis regionis natura,quæcumque tandem ea fuerit,vt non possit in cognoscendis morbis dubius hærere, aut errare, sicubi ad morborũ curationem adhibeatur. Quæ ambo illis euenire solent,qui non priùs prouidi hæc diligenter cognouerunt.Quare qui ea studiosè rimatus fuerit,vniuscuiusque temporis, ac anni futuri constitutionem prædicere poterit, qui videlicet morbi cõmuni affectione ciuitatem sint inuasuri, tum æstate, tum hyeme,& quæcumque pericula vnicuique sint timenda,ex dięta,& victus immutatione.

Aristoteles lib.7.Politicor.c.11.[Vrbes autem,quæ terræ,marísq; participes esse debent,& quod ad totam regionem similiter debet esse cõmunis,quantum fieri potest,dictũ est priùs.Ipsius autẽ ad seipsam optandũ est positionem sortiri ad quatuor respicientes:primum ad sanitatem:ad Orientem enim Solem conuersæ vrbes,& ad eos ventos,qui inde perflant, salubriores sunt, secundo loco quæ sunt secundùm Boream sitæ:hæ namque sunt ad hyberna potiores.]

Iterũ infrà:[Cùm oporteat de sanitate habitantiũ curam habere,hoc autem fit primũ in situ,& qualitate loci,secundũ in aquarum salubriũ vsu,in ea quoq; re est diligentia meritò adhibẽda:quibus enim plurimùm,& frequẽtissimè vtimur ad corpus,ea plurimùm important ad sanitatem;aquatũ autem,& vẽtorum potẽtia talem habet naturã.Quapropter in ciuitatibus,quæ rectè sapiũt,distinguẽdus est aquarũ vsus,si non omnes sint pares,nec abũdantia sit earũ aquarũ, vt aliæ seorsim aquæ ad cibũ,& potum,aliæ ad aliam indigẽtiam deputentur.]

Vitruuius lib.1.c.4.[In ipsis verò mœnibus ea erunt principia:Primò electio loci saluberrimi,is autem erit excelsus,& non nebulosus,non pluuiosus,regionésque cæli spectans neque æstuosas, neque frigidas, sed temperatas. Deinde si euitabitur palustris vicinitas:cùm enim auræ matutinæ cum Sole oriẽte ad oppidũ peruenerint,& iis ortæ nebulæ adiũgentur, spiritúsq; bestiarũ palustrium

 venenatos

venenatos, cum nebula mistos, in habitantium corpora flatus spargent, efficient locum pestilentem. Item si secundùm mare erunt mœnia, spectabúntque ad Meridiem, siue ad Occidentem, non erunt salubria; quia per æstatem cælum meridianum Sole exoriente calescit, Meridie ardet. Item quod spectat ad Occidentem, Sole exorto tepescit, Meridie calet, Vespere feruet. Igitur mutatione caloris, & refrigerationis, corpora, quæ in iis locis sunt, vitiantur.]

Et post pauca: [Licet etiam considerare hæc ita esse, quòd æstate non solùm in pestilentibus locis, sed etiam in salubribus, omnia corpora calore fiunt imbecilla; & per hyemem etiam, quæ sunt pestilentissimæ regiones, efficiuntur salubres, ideò quòd à refrigerationibus solidantur. Non minùs etiam quòd quæ à frigidis regionibus corpora traducuntur in calidas, non possunt durare, sed dissoluuntur: quæ autem ex calidis locis sub Septentrionem regiones frigidas non modò non laborant in mutatione loci, sed etiam confirmantur.

Infrà: [Hæc autem vitia efficit feruidum à certis partibus cælum, cùm insidet in apertas venas plus, quàm patitur è mistionibus naturali temperatura corpus. Item si humor occupauit corporum venas, imparésque eas fecit. Item ex refrigerationibus humoris ventorum, & aurarum, infunduntur vitia corporibus, non minùs quàm aëris.

Denique post pauca: [Itaque etiam atque etiam reuocandam censeo veterum rationem: maiores enim è pecoribus immolatis, quæ pascebantur in iis locis, quibus aut oppida, aut castra statiua constituebant, inspiciebant iecinora, & si erant liuida, & vitiosa; prima talia immolabant, dubitantes an morbo, an pabulo læsa essent, cùm pluribus experti erant, & probabant integram, & solidam naturam iecinoris ex aqua, & pabulo, ibi constituebant munitiones; si autem vitiosa inueniebant, iudicabant humanis corporibus pestilentem futuram, nascentem in iis locis aquæ, cibíque copiam, & ita transmigrabant, & mutabant regiones, quærentes omnibus rebus salubritatem.]

Cornelius item Celsus lib. 1. cap. 1. [Vbi (inquit) est æqualitas, saluberrimi sunt sereni dies, meliores pluuij, quàm tantùm nebulosi; optiméque hyeme, qui omni vento vacant; æstate, quibus Fauonij perflant. Si genus aliud ventorum est, salubriores septentrionales, quàm subsolani, vel austri sunt: sic tamen, vt in hæc, interdum regionum sortes mutentur: nam ferè ventus vbique à mediterraneis regionibus veniens, salubris; à mari, grauis est: neque solùm in bono tempestatum habitu certior valetudo est, sed priores morbi quoque, si qui inciderunt, leuiores sunt, & promptiùs finiuntur. Pessimum ergo cælum est, quod ægrum facit, adeò vt in id quoque genus, quod natura peius est, in hoc statu salubris mutatio sit.

Inter summos hos viros Marcum Tullium mihi videor numerare posse, cuius alij dicendi, ego doctrinæ etiam copiam admirari soleo lib. de fato: [Inter locorum naturas (inquit) quantum intersit videmus: alios esse salubres, alios pestilentes, in aliis esse pituitosos, & quasi redundantes, in aliis exsiccatos, atque aridos; multáque sunt alia, quæ inter locum & locum plurimùm differunt. Athenis tenue cælum, ex quo acutiores etiam putantur Attici: crassum Thebis, itaque pingues Thebani, & valentes.]

Quid ad hæc astrorum clientes faciunt, ne homines vasa Samia, quæ domicilium mutare non possint? aut lotophagos, loco, quem semel insederunt, inseparabiliter adhærescentes, deserunt illi solum frequenter; ídque

non

non agentibus stellis,sed variis de causis, nunc è proximo, nunc de longinquo petitis.

Ad bellum, ad celebres Academias, ad Principum aulas, ad lites, ad nundinas, ad exilium, ad vsuperitiam rerum, ad amicos, ad familiares, ad salubritatem,ad voluptatem,ad alios innumeros vsus,pro temporum, ac personarum, pro rerum vicissitudine, pro negotiorum opportunitate, pro reipublicæ, vel priuatæ ratione, quæ omnia, vt stultè ducũtur ex solo cælo,sic valetudo,cui ex domicilio accedit, recedítque, non parũ prorsus ineptè ex solis stellis petitur.

CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Quid consuetudo & vsus aduersus Astrorum vim possint.

OBEST prætereà plurimùm valetudini, & naturali temperamento eorum, quibus quis assueuerit, repentina commutatio, & ab extremis ad extrema transitio. Quare Galenus lib. 1. de sanitate tuenda: [Videtur (inquit) in his tria deinceps pari inter se iure potuisse, morbum,ætatem,consuetudinem.Atque in morbo quidem contrarij adhibendi, indicationem accipit ab ætate, & consuetudine similium: febri namque, ceu morbo calido & sicco humida cõueniunt:puellis,& quibus ea ætas,non morbus, sed secundùm naturam sit;id maximè est vtile,quod planè est simillimum.Pari modo consuetudine, vtpote quæ adscititiam, acquisitámque naturam in corporibus gignit contraria, in primis dedisse est noxium;atque hæc meritò: quæ enim corpora secundùm naturam se habent,iis conseruari,custoditíque suum habitum decet; quæ morbo aliquo premuntur,iis contrà alterari,& ad contrariũ habitum trahi expedit, ac seruatur quidem similibus vnũquodque, alteratur autem cõtrariis.]

Cornelius etiam Celsus lib.1.c.3. [Neq; verò(ait)ex multa fame nimia satietas,neq; ex nimia satietate fames idonea est, periclitatúrq; & qui semel,& qui bis die cibum incontinenter contra consuetudinem assumit.Itémque ex nimio labore subitum otium,neq; ex nimio otio subitus labor sine graui noxa est:primò,cùm quis mutare aliquid volet,paulatim debebit assuescere,omnem autem laborem faciliùs vel puer,vel senex,quàm insuetus homo sustinet. Atque ideò quoq; nimis otiosa vita vtilis non est,quia potest incidere laboris necessitas;si quando tamen insuetus aliquis laborauit,aut multò plus quàm solet:etiã is,qui assueuit,huic ieiuno dormiendum est;multò magis si etiam os amarum est,vel oculi caligant,aut venter perturbatur:tum enim non dormiẽdum tantummodò ieiuno est,sed etiam in posterum diem permanendum, nisi citò id quies sustulerit:quod si factũ est,surgere oportet,& lentè paululùm ambulare;& si somni necessitas non fuit,quia modicè magis aliquis laborauit,tamen ingredi aliquid eodẽ modo debet.]Infrà:[Si assidua(inquit)fatigatio vrget,innicè modò aqua, modò vinum bibendum est,raróq; balneo vtendum,leuátq; lassitudinem etiam laboris mutatio;eúmq;,quem nouum genus laboris pressit:id quod in consuetudine est,reficit,fatigato quotidianum cubile tutissimum est,insolitum contrà laxat:quod enim contra consuetudinem est,nocet,seu molle,seu durum.]

Idem qui suprà Galenus lib. de curandis animi morbis, neque ait deterreri quempiã oportet,ne seipsum conetur meliorem efficere, etiãsi factus quinquagenarius sit,quinetiã omni ratione conabitur ipsũ corpus in melius restituere,

quamuis compertũ habeat se nunquã Herculeam valetudinem consecuturum.

Infrà:[Omnium autem maximè tui ipsius te pudeat,quod quidem si feceris, poteris quandoque expertem illam rationis vim,qua excandescimus, quasi feram quamdam mitigare, ac mansuefacere; alioquin absurdum admodum sit, viros equitandi peritos,vbi equos acceperint, breui eos ad parendum idoneos reddere,te autem,qui non aliquid extrinsecus animal acceperis,sed rationis illam expertem vim,quæ in tuo ipso animo est,& cum qua semper meditans,ratio simul habitat,non posse itidem mitiorem reddere,& quamuis non ita continuò, at longiori saltem spatio.] [Infrà:Adhuc delige optimum vitæ genus,id iucundum efficiet consuetudo.]

Ac de mutanda ratione victus,hæc Hippocrates scribit apud Galenum libro de consuetudinibus,cap.1. [Atque facilè addisci potest,quod vitiosa dicta comestionis, & potionis ipsa sibi ipsi semper similis, tutior vt plurimùm est ad sanitatem, quam si quis repentè magnam mutationem faciat,ad aliud melius, quandoquidem & iis, qui bis cibum capiunt,in die,& iis qui semel cibum capiunt repentinæ mutationes, noxas, infirmitatésque inferunt; & ij sanè, qui prandere non consueuerunt, si pransi fuerint statim infirmi fiunt, & toto corpore graues, & imbecilli,& tardi,si verò etiam supercœnauerint, acidum,ructantes, quibusdam etiam sputile, hoc est, humida deiectio aduenit, quando præter consuetudinem onere grauatus est ventriculus, solitus superficcari, & non bis intumescere, neque bis elixare cibaria.]

Idem de eadem re magis laborauerit, si ter in die cibum capiat ad saturitatem,& adhuc magis si pluries, quamquam sanè multi sunt qui facilè ferunt ter in die cibum capientes,ad satietatem, si sanè ita fuerint assueti;quin & qui bis cibũ in die capere consueuerunt,nisi pransi fuerint,imbecilles,& infirmi fiunt, & ad omne opus timidi,& cardialici, pendere enim videntur ipsius viscera,& mingũt calidum & viride, & stercus comburitur. Sunt & quibus os amarescit, & oculi cauantur,& tempora saliunt,& extrema frigescunt;& plurimi quidem. eorum,qui pransi non sunt cœnam comedere non possunt;si verò cœnauerint ventriculum grauant,ac multò magis ægrè cubant,quàm si pransi fuissent.cùm ergo talia sanis eueniant ob dimidij diei mutationem, diætæ præter consuetudinem,neque addere commodè videtur,neque detrahere.Si igitur hic qui præter consuetudinem cibũ capit,semel tota die exinanitis vasis cœnauerit quantum solebat, verisimile est ipsum multò magis grauari, si verò longiori adhuc tempore exinanitis vasis,derepentè pòst cœnauerit,magis vtique grauabitur.

Cibos etiam, quibus quis assuetus est, quamquam minùs salubres Hippocrates ibidem commendat.[Multi(inquit)facilè ferunt esculenta,quibus assueti sunt,etsi non sint bona natura,similiter autem & poculenta.]

Galenus verò libro de consuetudinibus,citato cap.2.docet cur quis faciliùs concoquat cibos, quibus est assuetus, quicumque illi tandem sint,quia cibum in qualitatem nobis familiarem redigi oportet, vnus autem cibus vni familiaris est,alter alteri:[Aliud enim nutriens(inquit)alij corpori familiare est,ideóq; animantes ad familiaria nutrimenta,à nullo doctæ,sed à natura impulsæ accedunt, iumenta quidẽ ad herbas,paleam,fœnum, & hordeum,leones autem ad carnes;sicuti etiã pardales,& lupi.Quemadmodũ igitur animalibus secundùm genus non parua differentia familiarium vnicuiq; nutrimentorũ est,sic etiam, & secundùm speciem in generibus reperiuntur differentiæ magnæ,cùm alij ne

gustare

gustare quidem vinum possint, alij autem plurimùm innoxiè bibãt, alij boum & hircorum, & arietum carnes cum delectatione comedant innoxiéque concoquant, alij nec odorem ipsarum sustineant, nec esum, & si per alterius escæ penuriam, vt in fame fit, huiusmodi carnes ingerere cogantur, cõcoquere ipsas nequeunt citra nocumentum, ac appetitũ ex ablatione subuertunt, grauantúrq; derepentè, si quis nutus ipsis superueniat, nec ipsum quoq; innoxium tolerãt. Quoniam autem hæc ita se habere cõspiciuntur, primum quidem illius meminisse oportet, homines assumere, quę suauiora sunt, alios alia secundùm naturæ familiaritatem, accedere ad talium esum libentiùs, tanquam ea sibi ipsi concoctu faciliora visa sint esse, auersari autẽ, & fugere quæ insuauia sint, cõcoctuq; difficiliora, ita vt consuetudo signum sit, familiaritatis naturalis. Quod autem & vt causa sæpenumero fiat, constat ex iis, quæ in principio quidẽ in suauitate, aut nocumento, à quibusdam ingestis afficiuntur, si autem ipsis paulatim assuescere sustinuerint in suauitate, aut nocumento, non ampliùs afficiũtur; causa autem & huius rei talis est, sicut vnumquodq; eorum, quæ comeduntur, & bibuntur, secundùm aliquam qualitatem alterantur, ita & ipsum quodãmodo afficit id, quod alterat; licet autem huius rei euidens capere argumentum ex humorum ab vnoquoq; cibario genitorum differentia: nam alia quidem melancholicum gignunt sanguinem, alia pituitosum, vel qui pallidam flauámq; nominatam bilem, non paucam habent, sicuti nonnulla purum sanguinem; differentiam ergo aliquã eorum quæ nutriuntur inter se, necesse est fieri, secundùm nutrientis sanguinis ideam; euidens autem argumentũ assimilationis nutrientium ad id, quod nutritur est, ipsa plantarum, & seminum trãsmutatio eo vsq; sæpenumero facta, vt quæ maximè nociua in alia terra erãt, si in aliã transplantata fuerint non solùm innociua, sed etiam vtilis fiat, frequens enim est horum experiẽtia apud eos, qui de agricultura, & de plãtis cõmentarios cõposuerunt, quemadmodum & trãslationis secundum regiones factę apud eos, qui de animalium historiis scripserũt. Quoniam igitur non solùm alteratur id quod nutrit ab eo quod nutritur, sed & ipsum aliquo modo exigua quadam alteratione alterat, necesse est exiguã hanc alterationem, tractu temporis notabilẽ fieri, ita vt ad æqualẽ vim cum familiaritate naturali veniat ea, quæ ex diuturnis cõsuetudinibus fit ac in iis quidẽ, quæ comedũtur, & bibuntur inuenta mihi videtur causa facultatis, cõsuetudinũ. Hæc ille. [Tanta est consuetudinis vis, vt ne praua quidem tutò omittatur, nec cõsuetudines ipsæ (inquit Galenus lib.5. de sanitate tuenda, c.11.) tametsi prauæ sunt displicẽtibus, adhuc sibi corporibus mutandæ non sunt, quin nec per summã sanitatem semper id tentandũ, sed tunc cũ is cui mutãdę sunt à ciuilibus curis vacat &c.] Legãtur, quę li.9. de methodis c.4. idẽ narrat, de adolescẽte, qui per trigintadies exercitationẽ, cui assueuerat, omiserat.

Longior sim, si adferam quæ Galenus li. de consuetudinibus c.3. disputat de vi consuetudinis, ex alteratione externa, cap.4. de consuetudine exercitiorum corporis, & animi. Quare à Medicorum theoriis, ad Poëtarum amœnitatem animi causâ transgrediamur: non enim Medici solùm rigescere & emollescere nostra corpora consuetudine, vsúque contra genitalium, nataliúmque syderum vim viderunt, sed Poëtæ quoque experti sunt, à quibus discere poterant, Astrologi consuetudinis vim: nam Ouidius 3. libro de Ponto:

Hoc quoque Naso feres, etenim maiora tulisti,
Iam tibi sentiri sarcina nulla potest.

Ductus

Ductus ab armento taurus detrectat aratrum,
Subtrahit & virgo colla nouella iugo.
Nos, quibus assueuit fatum crudeliter vti,
Ad mala iam pridem non sumus vlla rudes.

Idem libro 3. de Tristibus:

Quiq; fugax rerum, securaq; in otia natus,
Mollis, & impatiens antè laboris eram.
Vltima nunc patior, nec me mare portubus orbum,
Perdere diuersa nec potuêre via.
Suffecitq; malis animus, nam corpus ab illo
Accepit vires, vixq; ferenda tulit.

Idem libro 5. de Tristibus:

Pone metum, valeo, corpusq;, quod antè laborum
Impatiens nobis, inualidumq; fuit,
Sufficit, atque ipso vexatum induruit vsu.
An magis infirmo non vacat esse mihi.

Idem libro 4. de Tristibus:

Tempore ruricola patiens fit taurus aratri,
Prabet & incuruo colla premenda iugo.
Tempore paret equus lentis animosus habenis,
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore sauorum compescitur ira leonum,
Nec feritas animo, qua fuit antè, manet:
Quaq; sui iussis obtemperat Inda magistri
Bellua, seruitium tempore victa subit.
Tempore vt extentis tumeat facit vua racemis,
Vixq; merum capiant grana, quod intus habent.
Tempus & incanas semen producit aristas,
Et ne sint tristi poma sapore facit.
Hoc dentem tenuat terram renouantis aratri,
Hoc rigidas silices, & adamanta terit.
Hoc etiam sauas paulatim mitigat iras,
Hoc minuit luctum, mœstaq; corda leuat.
Cuncta potest igitur tacito pede lapsa vetustas,
Præterquam curas attenuare meas.

Idem libro 4. de Ponto:

Gutta cauat lapidem, consumitur annulus vsu,
Et teritur pressa vomer aduncus humo.

Idem libro primo de Arte amandi:

Ferreus assiduo consumitur annulus vsu,
Interit assidua vomer aduncus humo.
Quid magis est durum saxo, quid mollius vnda?
Dura tamen molli saxa cauantur aqua.

Quæ exempla desumpta sunt ex Lucretio, libro primo de natura rerum.

Quin etiam (inquit) *multum Solis redeuntibus annis,*
Annulus in digito subter tenuatur habendo,

Stillicidij

Stillicidij casus lapidem cauat, vncus aratri
Ferreus occulto decrescit vomer in aruis.

Idem lib. 2.

Nam leuiter quamuis quod crebro tunditur ictu,
Vincitur in longo spatio tamen, atque labascit,
Nónne vides etiam guttas in saxa cadentes
Humoris longo in spatio perfodere saxa?

Quid Propertius noster libro secundo?

Ac veluti primo taurus detrectat aratra,
Mox venit assueto, mollis ad arua iugo.

Claudianus quoque libro secundo in Ruffinum:

—Iam nulli, inquit, flebile damnum,
Sed virtus solemnis erat, campúsque furori
Expositus sensúmque mali detraxerat vsus.

Hinc tandem sapienter Marcus Tullius libro secundo, de diuinatione: [Illúdne (inquit) dubium est, quin multi cùm ita nati essent, vt quædam contra naturam deprauata haberent, restituerentur, & corrigerentur à natura, cùm se ipsa reuocasset, aut arte, aut medicina? aut quorum linguæ sic adhærerent, vt loqui non possent, ea scalpello resectæ liberarentur? Multi etiam naturæ vitium meditatione, atque exercitatione sustulerunt, vt Demosthenem scribit Phalereus, cùm Rho dicere nequiret, exercitatione fecisse, vt planissimè diceret.]

At cuius tandem horoscopi tanta lux esse potest, qua Astrologi præuideant aliquando, quibus de causis, quo auctore, cuius suasu, quo consilio, qua occasione, quo casu, quo incitamento, cuius imperio, aut vi, qua spe, quo metu, consuetudinem aliquam quis sit suscepturus in victu, in exercitatione, in studiis, in otio, in somno, in vigilia, in vestitu, in medicinis, in cessatione, & in iis omnibus, quæ in humanam vitam cadunt, aut cadere possunt: nimirum quantum sibi arrogant, qui hæc omnia in stellis inspicere se posse confidunt? supra humanas vires spondent, qui tot rerum præsensionem nobis pollicentur.

CAPVT DECIMVMNONVM.

Medicamentorum vim, & Medicorum peritiam cum astris pugnare.

QVID ergo medicamentorum vim, aut Medicorum peritiam commemorem? quàm multa pharmacis vitia temperamentorum corriguntur? resecantur exuperantiæ, replentur inanitates, debilia corroborantur, effræna cohibentur; fouetur memoriæ domicilium, vegetantur sensus, corpus tandem animo tanquam equus indomitus, facilior, promptior, aptior redditur. Quoties impendentes morbos seduli Medici auertunt? quoties vitiosum corporis habitum emendant in melius? quoties oppressas morbo vires subleuant? quoties lapsas confirmant? quoties propè fugientem animum remorantur ac sustinent? adeò eorum opera illustris aliquando fuit, vt mortuos etiam

Digitized by Google

ad vitam reuocatos Antiqui existimarint, vt refert Plinius libro septimo, capite septimo. Non quòd vita functos reddiderint luci, sed quòd morti proximos & letho adiudicatos, atque etiam quosdam, qui mortui putabantur, cùm non essent, sanitati reddiderunt. Quo in genere scribit Cornelius Celsus libro secundo, cap. 6. Asclepiadem celebrem Medicum, cùm in funus incidisset cuiusdam, quem imperiti nonnulli Medici extinctum putabant, & intellexisset eum viuere qui efferebatur, à sepultura ad lectum reuocasse. Ab aliis claris Medicis scribit Apuleius libro quarto Floridorū, sæpe animam in corporis latibulis delitescentem medicamentis prouocatam fuisse: sed hæc alij viderint. Nos ostendamus, medicamentorum vi, naturale temperamentum quod è natalitiis, vel genitalibus stellis hausimus, si tamen hausimus, commutari solere, adeò frequenter vt Astrologi, ne corporis quidem constitutionem, & habitum è stellis, quantalibet arte polleant, cognoscere possint.

Quamcumque temperiem, quam ex vtero materno corpus humanum tulerit, medicamentis corrigi, & aliò conuerti posse ambigit nemo. Hinc Galenus lib. 7. Methodi, cap. 10. [Calida (inquit) intemperies refrigeranda est, frigida verò calefacienda: similiter humida siccanda, & sicca humectanda. Quòd si per copulationem aliquam duarum qualitatum intemperies consistat, miscenda amborum consilia sunt: ac quæ humida, calidáque, siccanda & refrigeranda, quæ verò humida, & frigida, siccanda, & calefacienda; ad eumdem modum, sicca, & frigida humectanda, & calefacienda, sicca verò, & frigida humectanda, & refrigeranda. Scire autem licet harum omnium potissimum esse, inter simplices siccam, inter compositas siccam & frigidam.

Idem lib. 3. de temperamentis, cap. 3. [Illud fortasse (inquit) dissonare videbitur, quod ex iis, quæ vt nutrimentum comeduntur, aliqua cuti imposita, hanc erodunt, atque exulcerant, sicuti sinapi, muria, allia, cæpæ. Verùm hæc quoque cum positis à principio hypothesibus concordant: etenim fit, propterea quòd mutantur, alterantúrque, dum & in ventre coquuntur, & in venis in sanguinem vertuntur, propterea quòd vno loco non permanent, sed in multas partes diuisa quoquo versùs feruntur: adde & quòd non solùm multis succis miscētur, sed etiam cibis, cum quibus sumuntur. Adhæc, quòd celeriter eorum concoctio, & partium separatio conficitur, ita vt quod conueniens in eis est, assimiletur; quod superuacaneum est acre, per aluum, vrinam, & sudores excernatur. Propter hæc inquam omnia, quod foris impositum exulcerat, id comestum non exulcerat: & si vnum quodlibet istorum illis accederet, satis esset ad ea, quæ foris sunt integra conseruāda: verbi gratia, mutatio ipsa prima, si namque non maneat sinapi, quale extrinsecus fuit, cùm est assumptum, manifestum est, nec vim eius manere, quod si tum dirimuntur eius partes, tum sparguntur, multò vtique magis sic censendum est. Iam satis erat, quòd non eodem loco remaneret, cùm nec circa cutem aliquid efficere posse videatur, nisi diutius immoretur, sed nec mixtio ipsa, cum multis cibis parum momenti habet; si enim id citra alium cibum solum assumas, facilè intelliges quantum molestiæ, & mordicationis ventriculo afferat incommodi. Cùm igitur prædictorum vnumquodque per se satis prohibere possit, quominus sinapi, quod foris facit in cute, idem facere intus possit, multò arbitror magis, vbi omnia simul conueniunt: nam & coquendo alteratur, & secernitur, & expurgatur, & cum multis aliis miscetur, & variè distributum in omnem partem fertur, nec in vlla

moratur

moratur, quod autem si acrimoniam suam seruaret interna quoque omnino exulceraret, cum iis, quæ sponte accidunt vlceribus intelliges: gignitur enim non rarò aliis ex vitioso cibo, aliis ex quapiam in ipso corpore corruptela, & putredine, viscosus succus, quam cacochymiam vocant: his aliquando interiorum quoque aliquid exulceratur: magna tamen ex parte cutis, quoniam in hanc excrementa, quæ habitu corporis colliguntur, natura expellit multis, & assiduis vlceribus, afficitur, quippe cancri, phagedænæ, herpetes, crodentes, carbunculi, multæque aliæ vlcerum generationes, ab huiusmodi cacochymia nascuntur. Nec igitur talium quidpiam est dubitandum, sed nec cur medicamentorum nonnulla cum nihil nos extrinsecus offendant intrò assumpta, magnum adferant malum, alia rursus intrò assumpta aliquando lædant, nonnunquam conferant, aliqua non solùm intrò assumpta, sed etiam extrinsecùs applicata offendant, quippe vt semel dicam nihil foris, intúsque parem agendi facultatem habet, neque enim, aut viperæ venenum, aut rabidi canis spuma, aut aspidis virus (quæ tamen si extrinsecus corpori occurrant offendere creduntur) parem vim habent, vel soli cuti applicata, vel intrò assumpta; sed nec illud est mirandum, si cæterorum medicamentorùm vis ad profundum non peruenit, neque enim necesse est, vt omnia parem habeant vim, quòd si ex iis, quæ initio sumuntur non pauca certo tempore, & certa quantitate, & in mixtura cum cæteris accepta conferunt, intempestiuè autem, & largiùs, nec cum aliis admista lædunt, ne id quidem dubitationem vllam disputationi pariat, si quidem id tum cibis, tum igni, tum verò omnibus, vt sic dicam, quæ corpori occurrunt accidere solet: nam & mediocris nobis flamma nonnunquam opus est, eáque vsi plurimum ex ea iuuamur, cùm tamen immodica flamma nos vrat; ad eumdem modum & frigida potio, quæ mediocris est, confert, quæ immodica est, maximam adfert læsionem.]

Quàm multa de ratione siccitatis & humoris superflui, emendanda tradit Galenus libro tertio de sanitate tuenda, capite duodecimo, de regendis corporibus, quæ calidiorem naturam sortita sunt libro sexto eiusdem operis, capite tertio, de fouendo corpore, natura frigidiore, capite 4. de lassitudine emendanda, libro tertio, capite octauo, de corporibus lapsis reuocandis, libro quinto, capite secundo, de gracilitate, aut procuranda, aut tollenda, libro sexto, cap. 18. de totius corporis optimo habitu restituendo, libro sexto, capite 13. Hæc quidem generatim singula præterea membra libro septimo de Methodis, capite 3. Idem Galenus docet medicamentorum vi alterari, & huc illúcque inflecti. [Quoniam (inquit) vnaquæque animalis particula propriam actionem edit, qua tantùm ab aliarum actionibus differt, quantùm ipsa particula ab aliis, quę illas edunt est diuersa, qui tueri actionem vult, hic temperamentũ earum custodiat oportet, custodiet autem, si id, quod ad calidius est conuersum, refrigerabit, quod ad frigidius est inclinatum calefaciet. Pari modo, si quod ad siccius est alteratum, humectabit, & quod ad humentius est versum siccabit. Rursus quoque si siccabit, ac calefaciet, quod humidum est redditum, ac frigidum siccabit pariter, & refrigerabit, quod humidius simul, & calidius euasit, & in reliquis duabus coniugationibus ad portionem; semper enim pro eo quod exuperat inducendum est eousque contrarium, quoad particulam in symmetriam vendicauerimus.]

[Nihil attinet referre, quæ de temperanda ventriculi nimis calida vel nimis

frigida complexione scribit Galenus tum lib.7. de Methodis,c.4.5.6.7.8.9.10. tum lib.6.de sanitate tuenda,c.10.de educendis humoribus,qui ventriculū afficiunt lib.7.de Methodis, cap.11.12. & 13. de custodiendis iis qui renum calculo laborant, lib.6. de sanitate tuenda, cap. 11. de inhibenda capitis effluxione ibidem cap. 9.12. 13. de curandis iecinoris affectionibus lib. 8. de compositione medicamentorum secundùm locos cap.7. lib. 5. de locis affectis, cap.7. de humoribus cerebrum infestantibus arcendis,lib.3. de locis affectis,cap.7. de memoriæ & rationis curatione, libro tertio eiusdem tituli, capite quinto, de cephalæa, capite 9. de apoplexia, & neruorum resolutione, libro tertio,de locis affectis, capite sexto & decimo,de affectibus oculorum,aurium, linguæ, lib.4. capite 2. libro 5. capite 5. de medulla spinali, libro 4. capite 3. & 4. de cordis & pericardij cura,libro 5.cap.2. de sanando thorace, libro item quinto, cap. 3. de intestinis,lib.6. cap.2. de vesica, cap.4. Sed præterire non debeo quæ idem lib.9. c.2. de compositione medicamentorum secundùm locos habet. [Ex horum(inquit)genere est lien qui ex hepate veluti fæcem sanguinis trahit,quemadmodum vesica ex hepate bilem,& renes vrinam; si igitur præ imbecillitate huiusmodi sanguinem ad se trahere non potest vitiosus humor vniuerso corpori affricatur;ob id naturalem ipsius firmitatem custodire oportere,quo conueniens sibi alimentum trahat per quam actionem vniuerso corpori ad humorum bonitatem confert; & generata in ipso recrementa in ventrem dimittere potest vnà cum ciborum recrementis excernenda, ea gratia valde amara medicamenta illi offerimus, quædamque ipsis ex austeris miscemus, quædam verò ad materiā commoda, ad cæterorū videlicet malagmatū, præparationem apponimus;quale pharmacum est cera,resina,pix,bitumen,& quæcumque alia huiusmodi;iuxta primam autem rationē,& acetū & mulsum misceri commoda sunt vt porte siccare,& attenuare crassos humores potentia citra calefactionē.]

Rursus lib.6.de locis affectis. [Cùm splen (inquit) multa habeat accidentia cum hepate cōmunia,illa nulla re differre videntur, nisi quòd quædam magis, quędā verò minùs alterutro euenire solent:nam quod ad caloris rationem pertinet,vniuersum corpus,vt splen imbecillitate affectus est,magis nigrescere videtur:nam hoc ei natura officium dedit,vt melancholicū sanguinem ex hepate ad se trahat, quo ipsum ali destinatum est; igitur attrahendi facultate illi facta imbecilliori,sanguis in vniuersum corpus impurus transmittitur;quo circa color nigrior euadit, quinetiam hepatis exemplo sæpenumero excrementa ex se reiicit,ita vt & vomitione,cui nausea quoque accedit,melācholicū sanguinem aliquando excernat;qui interdū per inferiora quoque decidere videtur,ac citra huiusmodi euacuationē athymias,id est,animi defectiones,& dithymias,id est, mœstitias melācholicas facit:ac nonnunquā ciborū vehemētissimas appetitiones,pręcipuè quādo exquisitè acetosū est,id quod ad vētrē fertur excrementū.]

[Non solùm immutare possunt medicamenta, tum totius corporis,tum singulorum membrorum temperamentum,sed planè etiam dissoluere. Quare Galenus lib.3. de medicamentorum facultatibus,capite 18.& 19.contendit medicamēta frigida solùm quantitate interimere;quin etiam lib.3.de temperamentis, cap.3. quædam esse medicamenta tradit, quæ corpus ipsum erodant & absumant,& lib.3.de simplicium medicamentorū facultatibus,cap.21.[Quoniam (inquit) de iis etiam medicamentis,quæ erosione,ac putredine interimere sunt nata,dicturum me, quod tempore perniciosiora reddantur, & ipso genere naturam

turam nostram corrumpere possint, non vt refrigerantia dumtaxat, multitudine, sum pollicitus, tempus est nunc promissis satisfacere.]

Iterum capite 22.[Cæterùm(inquit)quæ nos contactu, aut per putredinem, aut per erosionem, interficiunt, ea quidem recta ratione humanæ naturæ deleteria existimanda sunt, toto genere: nam vt frigefacientia dumtaxat quantitate,&c.]Tanta cùm sit medicamentorum vis, in vtramque partem à Medicis potiùs,quam ab astris repetendam esse, humani corporis constitutionem nemo non videt: hi enim medicamenta tractant, & pro peritia, aut imperitia,pro vsu, aut insolentia,pro timiditate, aut audacia: in contrarias habitudines nostra corpora conuertunt,& ab eo temperamento deiiciunt,quod à natiuitate obtinuerunt. Quare Galenus libro 4. Methodi, capite 4. cùm salutarem in primis esse emissionem sanguinis, vsque ad animi deliquium docuisset:in tempore factam;idque certissimis experimentis comprobasset. [Ex sanguinis(inquit)emissione,quam vsque ad animi defectum faciendam paulò antè diximus,non paruum subsequetur incommodum,nisi opportuno tempore,aut debita mensura fiat; duos namque in ipsis Medicorum manibus perire vidi,qui postquam animo linquerentur, nusquam reuixerunt; multi verò etsi non protinus, at postea propter virtutis infirmitatem perierunt, quos si quis citra resolutionem euacuasset, minimè periissent:quin etiam alij in morbos inciderunt longos, postquam immodica inanitione resoluta vis naturalis fuit:aliis cùm immodicæ vacuationis noxam resarcire non potuissent, in omne reliquum vitæ tempus, totius corporis temperamentum redditum est, frigidius. Quid hîc agunt astra?Quidquid illa astruunt, destruit Medicus; & obtruduntur adhuc Astrologicæ prædictiones.At quibus?iis nimirum qui Medicorum ope quotidie tentant, aut hepatis, aut ventriculi, aut renum, aut capitis intemperiem naturalem, castigare, aut coërcere.]

Duo sanè Galenus in Medico requirit;doctrinam, & experientiam, cui alterum desit,illum grassari in genus humanum, soluere natiuum temperamentum,labefactare nostra corpora. Faciamus aliquem benignis ortum stellis in huiusmodi Medicum incidere,quid ager cœlum? quò se vertet:an repentè ex rudi faciet expertum? an docebit illum sine magistro? an patefaciet ei secretiora Medicinæ arcana? cur Medicos potiùs doctrina, & fama inclytos adhibemus, quàm rudes & bardos?Non est expertus huiusmodi stellarum vim ille, qui apud Galenum commento primo; in Prognosticon Hippocratis ægrum incipientem sudare dimisit in balneum, tum autem sudoris copia affluēte Medicinæ tyro gauisus est, tanquam exquisitè opportunum tempus coniectasset; paulò pòst mortuo ægro à familiaribus tanquam ægrum interemisset accusatus fuit.Deplorat Galenus libro octauo de compositione medicamentorum secundum locos, capite primo Medicorum imperitiam, & tarditatem, qui contraria medicamenta adhibentes multorum temperiem resoluunt, multósque interimunt.[Quod ipsum(inquit)vel maximè circa affectiones oris, vētriculi, vid: re cōtingit, præsertim,cū fuerit inflāmatū:eius enim itémq;iecinoris inflāmationes astringentiū cōplexa opus habēt,si nāq;per relaxantiū medicationū ductū,citra admixtionē facultatis robur addētis curentur,periculū incurrūt de ipsa vita,atq; hoc ipsū,cū omnes empirici Medici per experiētiā edocti sint,& omnes dogmatici,in ipsis artis operib.obseruēt,nō pauci tamē huius tēporis Methodici(neq;enim de omnib.dico)innumeros stomachicos in animi

 deli

deliquium inducunt,omnes verò hepaticos occidunt: nullum enim ego vidi ſanatum ex his,qui in huiuſmodi Medicum inciderunt.]

Idem libro de præcognitione ad Poſthumum,cap. 1. [Si vulgares Medicos (inquit) audiamus, quæ ſingulis morbis euentura ſunt,ægrotantibus præcognoſcere non poſſumus:nam ex quo numerus eorum,qui videri potiùs, quàm eſſe volunt,non ſolùm in Medicina, ſed in aliis etiam artibus maior eſſe cœpit neglecta ſunt quæ in diſciplinis erant pulcherrima,datáque eſt opera, vt ea dicantur, & fiant quibus vulgi gratiam ineant; & ab eis approbentur; dico autem quibuſuis adulari quotidie, ſalutare, diuites per vrbem comitari,Principes domum reducere, in conuiuiis diſcumbere, atque in eis tum miniſtrare,tum iocos,& facetias ferere; quidam verò non hæc modo faciunt, ſed pretioſo quoque veſtitu,& annulorum ornatu,magnóque ſubſequentium comitatu, & argentea ſpicillorum ſupellectile populo perſuadenr, ſe dignos, qui beati,& amabiles ab omnibus habeantur; atque cùm partim illecebris,partim oſtentatione, iudicium illorum,qui res veras iudicare neſciunt, perſtringant; multa vt ipſi putant, bona conſequuntur, vt ego ſentio, veris omiſſis, falſa bona arripiunt: & tales cùm ſint,in cæteris quoque Medicinæ præcepta trãſgrediuntur, qui minimo etiam tempore, ſe docturos pollicentur: magnum diſcipulorum numerum contrahunt, per quos, plurimum ipſi poſſunt in vrbibus in quibus verſantur.]

[Rurſus libro quinto de ſanitate tuenda, capite 11. Quò magis (inquit)de Medicis omnibus mirari cuipiam licet, quicumque nullo priùs facto naturarum diſcrimine, de ſanitate tuenda ſcribere ſunt aggreſſi, ſicut enim fieri non poteſt,vt vnum calepodium ad omnes homines, ſutor accommodet, ita nec Medicus vnam omnibus vitæ ſpeciem quæ conducat. Hac igitur de cauſa quidam ſaluberrimum eſſe affirmant abundè quotidie exerceri, quidam nihil obſtare, quominus in quiete prorſus degatur, & ſunt quibus lauari maximè ſalutare eſſe videatur, aliis minimè, &c.] Et cap. 1. eiuſdem lib.

[Eſt verò illud veluti elementum(inquit)totius artis,quæ valetudinem tuetur,quod numeroſæ ſunt hominum naturæ,prout in confeſſo eſt omnibus tũ Medicis, tum Gymnaſtis, quorum tamen plurimi, ita de valetudine tuenda ſcribunt,quaſi de vno homine agant,ídque ne vno quidem oſtenſo quem priùs iuuerint, quamquam non vnum ſed multos, quos morbis priùs aſſiduis implicatos, ipſi poſtea multis annis in ſanitate ſua opera ſeruaſſent, indicaſſe, ac ſic ad ſcribendum acceſſiſſe par erat. At nos ipſis rerum effectis id oſtendimus, & iis qui priùs aſſiduis premebantur morbis, inde adeò quòd ſanitatis præceptis paruiſſent, in omni integritate ſeruatis,ſic demum de ipſis ſcribere ſumus ingreſſi quippe alios exercitari in totum vetuimus, ac ſolis vitæ actionibus contentos eſſe, ſuaſimus, alios de multitudine exercitationum demere aliquid iuſſimus, vt totum ad minimum contraheretur, aliis qualitatem totam,aut ordinem, aut tempus, alios vniuerſam ſpeciem mutare iniunximus. Æquè verò de balneis præcipientes, vtique, quod aut omnino ab his ſuperſedendum eſſet, aut ſæpius quàm antè vtendum, aut rariùs,aut ante cibum tantùm,aut etiam poſt cibum, aut calidioribus, quàm antè,aut màgis tepidis,aut frigidioribus, prorſus omnis morbi expertes, multis annis reddimus: at nihil horum facere licuiſſet, ſi neque naturales corporum differẽtias, compertas habuiſſem, neque debitam cuique ſalubrem victus rationem.]

Dupli

Duplici exemplo quantum Medici solertia valeat, declarat idem auctor, li.9. de Methodis,c.4.[Duo erant,(inquit)adolescentes,alter liber,& palæstræ peritus,alter seruus, haud inexercitatus ille quidem, cæterùm in palæstra parum vehemens; prior vbi febricitare prima hora noctis cœpisset, postridie cum manè circa horam diei tertiam,vidimus, cùm autem inuenissem febrem admodum calidam, sed pulsus æquales,maximos,celeres, frequentes, vehementes,tum caloris qualitatem, quæ tactum minimè morderet, iam verò & vrinas, tum crassitudine, tum colore à naturali habitu, non multùm alienas; audiens præterea hominem,circiter triginta dies exercitationis consuetudinē intermisisse,pridie tamen exercitasse se vehementiùs, cæterùm non multum, sumpsisse autem solitos cibos,atque eos concoxisse,quamuis tardè & ægrè,vtpote cùm febris vespere occupasset,cùm interim rubicundus plenúsque homo appareret, atque plenitudinis sensum se percipere diceret, faciente interim quodam eorum,qui aderant, de vena secanda mentionem,visum est nobis eius auxilij considerationem, in aliud tempus reiicere, simul vt certiùs sciremus cuius generis febris esset, simul necessariò propter eam, quæ præcesserat euacuationis tarditatem; cùm autem vesperi similem vigorem, tueri febris est visa,ceu nihil sensibiliter remittens,suspicio iam erat synochon esse, hancque ex obstructione sanguinis,& abundantia,præ carnis copia; & cùm parem magnitudinem febris, per totam noctem seruasset, postero die visum est,Medicis omnibus, qui inuiserant, sanguinem esse mittendum, discordia verò orta de tempore, & vincentibus iis,qui id in sequentem diem differendum suaderent,febris per totam eam diem visa est,suum vigorem augere, mox tertia sequente nocte,alia quidem accessio minimè incidit, quæ primæ ad portionē responderet,erat tamen æstus ipse laboranti intolerabilis,vrgebátque eum tētio totius corporis,tum capitis pulsatio, atque ob hæc grauis vigilia,iuuene se in aliam, & aliam figuram coartante, atque cùm vltrà ferre non posset, hora noctis octaua, mittit ad me ministrum,rogátque vt ad se omnino veniam:ipse annuo,atque ab eo,inuenióque febrem calidissimam,pulsum qualem prædixi, quoniam autem neque in hac, neque in lotio, neque in ipsa caloris qualitate indicium aliquod humorum putrescentium apparuit, optimum factu visum est,venam incidere, antequam putredo inciperet;aufero itaque ab homine de industria eousque sanguinem, quoad animo linqueretur,maximùm planè vbi valentes vires sunt, continentis febris remedium, id,quod tum ratione, tum experientia didici: primò namque in contrarium statum agitur corpus,celerrimè ex animi defectu refrigeratum, hoc verò nemo inuenire potest, neque quod ipsis ægris, neque quod naturæ,quæ animantes gubernat,iucundius vtiliusque sit;postea in huiusmodi corporibus necessariò superuenit alui deiectio,nonnumquam etiam bilis vomitus, quas res statim à toto corpore sudores,madorésq; excipiunt quæ omnia cùm hîc quoque contigissent:protinus febrem extinxerunt, vt quidam ex iis qui aderant, iugulasse me febrem per iocum dicerent. Verùm quo narrationem omnem absoluam,nihil mali erit pauca quædam addidisse, post duas namque à sanguinis emissione horas, paulum nutrimenti dato, ac iusso quiescere, discessi. Quinta hora reuersus tam profundo somno indormientem inueni, vt tangentem me pulsum, non sentiret.Cùm verò & ministri altum adeò illi somnum fuisse dicerent,vt nec cùm madores eius abstergerent,expergisceretur,suasi ita facerent,esse namque homi

hominem iam prorsus à febre liberum; reuersus autem, & decima rursus hora, etiam tum dormientem inueni, egressus autem iterum, ad alios visendos ægros, redeo hora prima noctis, non tamen, vt antè tacens, sed voce de industria sublata, quo ægrum à somno excitarem quod cùm ita accidisset, vbi solo ptisanæ cremore ipsum nutriui discessi; cuius modum postero die iniungens, tertio leuatum dimisi. Ac quæ ad hunc pertinebāt infirmum, ita sunt gesta, quę verò ad alterum nunc dicam.

Is cùm toto die multùm laborasset, deinde lauatus paucula comedisset, cœpit nocte febricitare, totum etiam continuans sequentem diem. Nūc nos post secundam noctem vidimus, in cæteris quidem omnibus, iam dicto iuueni similiter affectum, verùm putrescentiam humorum euidentes præbentem notas. Itaque venam huic quoque protinus incidimus, & vsque ad animi defectū euacuauimus; post id modico interposito spatio, cibauimus primo, multa deinde, vna interposita hora ptisanæ cremore, atque hæc omnia, intra quintam acta sunt horam, cùm autem similis sibi perseueraret febris, synochon eam fore ex putredine expectauimus; quippe cùm eam secunda noctis hora pari magnitudine cerneremus, tertiæ diei accessionē, futuráne esset, an secus diligenter obseruare volebamus, cuius in septimam horam noctis suspicio erat. Itaque cùm summo mane superuenissem, inueni quod expectaram: nam nec tertiana inciderat accessio, febrísque remissior paulùm, quàm vesperi erat. Vt autem rursus hominem meridie vidi, erátque iam certissimum, & febrem decreuisse, & synochon febrem esse, sed assiduè decresceret, sanius visum est, tunc quoque hominem similiter nutrire; quarta verò exacta nocte, manifestè minor quarto die erat, quo rursus ad eumdem modum, homine cibato, aduertimus tum illo die toto, tum quæ hunc secuta est, quinta nocte, magnitudinem remittere, sic vt quinto die, liquidò appareret, minorem esse febrem. Itaq; ad portionem minuentis febris, vrinæ quoque concoctio, præcesserat, erátq; haud obscurum septima die, quod factum est; finiendum. Hanc quoque igitur planè continentē, ex humorum putredine febrem, quæ assiduè decresceret, vidimus.]

Nec minori aut solertia, aut diligentia vsus est, idem Galenus libro quarto de locis affectis cap. 5. [Cùm viderem hominem, integra valetudine (inquit) huiusmodi cruorem euomentem, hoc est, tenuem & saniei similem, interrogaui qua victus ratione antea fuisset vsus, ille verò inter alia, quæ narrauit hoc quoque addidit, quòd cùm nocte quadam sitiret, misso puero qui aquam afferret ex immundo fonte bibisse, quibus auditis sciscitatus sum apparuissétne aliquando sanguisugæ in ipso fonte, qui cùm id quoque fateretur, apposito subinde idoneo pharmaco hirundinem vomitione reiecit: Porro cùm alius quispiam huiusmodi cruorem emungeret & expueret, ipso narrante, audiui cum rure æstatis tempore in stagno quodam cum cæteris iuuenibus iuuenili ludo, qualem adolescentes in aqua ludere solent, exercitatum, tunc ego sciens in huiusmodi stagno sanguisugas esse, duxi laborantem ad splendorem, conuersóque directè ad Solis radios narium foramine, in eo loco, vbi nasus ad oris regionem perforatur, hirundinis in meatu latentis caudam aspexi.

Comburamus iam omnes Medicinæ libros, deleamus omnia Medicorum monumenta, omnia decreta sanè viuendi euellamus, abrogemus certissimis quotidianisq; experimentis fidē, condemnemus omnes viros doctissimos, & de genere humano optimè meritos, Hippocratē, Galenū, Asclepiadē, Celsum, aut

igno

Digitized by Google

ignorantiæ, aut fraudis, aut stultitiæ, irrideamus vniuersum hominum genus, qui in extremo vitæ periculo, Medicorum potiùs, quàm Astrologorum operam implorant, eísque omnes vitæ rationes committunt: fateamur delirare ciuitates, quæ magno proposito stipendio è remotissimis etiam regionibus Medicos fama, & arte inclytos conducunt: demus desipere gymnasia sapientiæ, & publicas Academias, in quibus à celeberrimis viris traduntur Medicinæ præcepta? contemnamus Medicos, tanquam vanos, & futiles dicamus errare Philosophiam, & omnes scientias, non habeamus sensibus fidem vllam, nobis ipsis non credamus. Nam si nobis credimus, si stat Medicina, si Medici pro experimento, pro doctrina, aut quæ natura frigidiora sunt calefaciunt, aut calidiora castigant, aut coërcent redundantia, aut debiliora confirmant, aut caduca sustinent, aut noxia subducunt, aut inducunt salutaria; vno verbo, si ex vno in aliud permutant natale, & si Deo placetè stellis petitum temperamentum nihil de eo ex astris aptè cognoscere Astrologi possunt, omnis illa quam Genethliaci profitentur de vniuscuiusque temperamento è cœlo hausta cognitio deperit. Si enim Medici pro peritia, pro solertia, pro vsu, nunc resoluunt, nunc huc, nunc illuc conuertunt naturale temperamentum, omnes Astrologiæ prædictiones labascunt: quarum vnum est fundamentum, vt initio huius operis dicebamus, quòd animi motes sequantur corporis temperamentum, & corporis temperatio dependeat à nataliriis astris.

CAPVT VIGESIMVM.

Casum non cohærere cum Astrologorum præsagijs.

LONGVM esset percensere casus hominum multiplices, quosdam fortunatos, alios voluntarios, quibus valetudinis, & temperamenti ratio variatur quàm maximè & quàm frequenter.

Primum quidem, quàm multis mortalium vita exposita sit casibus, docet Horatius Flaccus libro 2. carminum, ode 13.

Quid quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est, in horas nauita Bosphorum
Pœnus perhorrescit, neque vltra
Ceca timet aliunde fata:
Miles sagittas, & celerem fugam,
Parthi, catenas Parthus, & Italum
Robur, sed improuisa lethi
Vis rapuit rapietque gentes.

Innumeris hoc ipsum docere possem exemplis, sed vnum sit satis: nam Octauianus Augustus, instar omnium esse potest is qui ad Imperium orbis terrarum peruenit, is de quo Poëta:

Hic vir, hic est tibi, quem promitti sæpius audis,
Augustus Cæsar diuûm genus, aurea condet
Sæcula, qui rursus Latio regnata per arua
Saturno quondam, supra Garamantes, & Indos
Proferet imperium.

In Octauio quoque Augusto (inquit Plinius libro septimo capite quarto) quem vniuersa mortalitas in hac censura nuncupat, si diligenter æstimentur, cuncta magna sortis humanæ reperiuntur volumina: Repulsa in Magisterio equitum apud auunculum, & contra voluntatem eius prælatus Lepidus, proscriptionis inuidia in collegam, collegium in Triumuiratu pessimorum ciuium, ne æqua saltem portione, sed prægraui Antonio Philippensi prælio, morbo, fuga, & triduo in palude latebra ægrotanti:, &, vt fatentur, Agrippa, & Mœcænas aqua subter cutem fusa, turgida latera, naufragia, Sicula, & alia, ibi quoque in spelunca occultatio, iam in nauali fuga vrgente, hostium manu preces Proculeio mortis admotæ, cura Perusinæ contentionis, sollicitudo Martis Attiaci, Pannonicique belli ruinæ pontis, tot seditiones militum, tot ancipites corporis morbi, suspecta Marcelli nota, pudenda Agrippæ ablegatio, toties petita insidiis vita, iniustæ liberorum mortes, luctúsque non tantùm orbitate tristes, adulterium filiæ, consilia patricidæ palàm facta, contumeliosus priuigni Neronis secessus, aliud neptis adulterium, iuncta deinde tot mala, inopia stipendij, rebellio Illyrici, seruitiorum delusus, iuuentutis penuria, pestilentia vrbis, fames sitísque Italiæ, destinatio expirandi, & quatridui inedia, maior pars mortis in corpus recepta: iuxta hæc Variana clades & maiestatis eius fœda suggillatio, abdicatio posthumi Agrippæ post adoptionem, desiderium post relegationem, inde suspicio in Fabium, Archanorúmque proditionem. Hinc vxoris, & Tiberij cogitationes suprema eius cura, in summa Deus ille cœlúmque nescio adeptus magis, an meritus herede hostis sui filio excessit.

Quæ Plinius de Octauiano Augusto commemorauit refricarunt mihi Publij Ventidij Bassi Asculani memoriam, quo haud scio, an ex omni vetustate proferri possit illustrius exemplum ludentis fortunæ. Hunc Asculi in Piceno humili loco natum, Pompeius Strabo Magni Pompeij pater, bello sociali, quo & Asculanos subegit, vnà cum matre cepit, & ætate adhuc impuberem, in sinu matris, triumpho suo populi Romani oculis subiecit, puer adhuc in opulentissima vrbe sordidam paupertatem expertus, postremæ fortunæ specimen dedit; vbi adoleuit comparandis mulis, & vehiculis iis, qui in prouincias proficiscebâtur victum sibi quæsiuit; quo in quæstu fortè fortuna Iulio Cæsari in Galliam proficiscenti innotuit, & à mulionum, ad clarissimi Imperatoris familiaritatem euectus, ciuili bello, mandata sibi à Cæsare pleraque impigrè, ac strenuè fecit, proptereáque in amplissimum ordinem adlectus est, mox Tribunus quoque plebis creatus fuit, deinde præturam etiam accepit, mirantibus stabulis, quæ sæpius emundarat, post Cæsaris necem, cum Marco Antonio Reipublicę hostis iudicatus, sed coniunctis postea partibus raro fœlicitatis exemplo, non solùm pristinam dignitatē recuperauit, sed etiam Pontificatū adeptus est, viditq; vrbs Romana sacrorum custodē, quem stabulariū vidit, neque hic fœlicitatis finis, Consulatū quoq; obtinuit; enimuerò indignè id populus Romanus tulit, qui Ventidiū Bassum meminerat curādis mulis victitasse, nec ferre poterat mulionē in ea vrbe Consulatū gerere, in qua M. Cato, Cęcilius, Metellus, Æmilius Paulus, repulsam passi sunt, quare per vias vrbis versiculi proscripti sunt.

Concurrite omnes Augures, Aruspices,
Portentum, inusitatum, conflatum est, recens;
Nam mulos qui fricabat, Consul factus est.

Aliud

Aliud maius portentum Romanorum oculis subiecit fortuna, ille Ventidius, qui inter vilissima mancipia in triumpho à Pompeio Strabone ductus fuerat ex Parthis, quos tribus præliis fudit, triumphum duxit amplissimum, & in sublimi curru triumphantem Romani spectarunt, quem in maternis vlnis captiuum ante Strabonis currum conspexerant: tandem vita functus, publico funere elatus est, Pompeij Magni cadauere, in Ægypti littore, marcidis piscatoriæ nauiculæ reliquiis exusto.

Quæ potest esse in tanta rerum inconstantia, constans & semper eadem corporis temperatio? quis neget in tanta vicissitudine vices temperamenti? Æneus ille sit oportet, qui tantis motibus non frangitur, mutari non potest, si in tantis mutationibus humani corporis constitutio non mutatur.

Deinde verò permagnam esse vim huiusmodi rerum, quæ casu & fortuna agitantur, ad commouendam corporis constitutionem, declarant turbidi animi motus, quos concitare solent. [Sunt porrò (inquit Galenus libro 12. Methodi, cap. 5.) affectus animi, timor subitus & vehemens, præterea quæ contraria huic timori est voluptas maxima: scimus enim malorum occasione periisse quosdam. Iam reliqui quoque magni timores quosdam, & cum his maximè voluptas, etsi non pullulat, at certè facilè resolubilem infirmúmque spiritum reddunt, tristitias verò & anxietates, & ira, & cura, eo genere sunt noxiæ, quo frequentes vigiliæ, quoniam vires resoluunt.]

Rursus, libro 3. de locis affectis capite 7. [Etenim summis tum Medicis tum Philosophis in confesso est, humores, & omnino corporis temperaturam, animæ actiones inalterare.] Et lib. 5. eiusdẽ operis, capite primo. [Mori (inquit) contingit nonnullos vehementi dolore, & timore graui, & voluptate maxima. Iterum, [Quibus vitale robur infirmum est, animi verò affectiones ob imperitiam fortes, his animæ essentia facilè dissolui potest, atque aliqui ob mœstitiam perierunt; sed non illico.] Iterum libro de paruæ pilæ exercitatione, capite primo, [Tantum (inquit) in ipsa potest motio animæ, vt multi præ sola lætitia morbos euaserint, multi etiam præ mœrore ægrotauerint, neque vllą tam vehemens est corporis passio, vt affectiones animi vincat; non igitur parui pendere oportet, huius mutationes, qualésnam sint, immo verò longè magis, quàm corporis motus obseruare, tum aliis de causis, tum quòd corpore dignior sit anima.] Item libello de incantatione, cap. 1. (si tamen est Galeni.) [Ex timore (inquit) tristitia, lætitia, stupore, non solùm corpus in colore mutatur, sed etiam in multis aliis rebus, vt in ventris solutione, siue constipatione, vel nimia defectione: ego autem vidi ista sanitatis, & diuturnarum passionum fuisse causas, maximè illarum, quæ corruptiones sunt mentium, in sanis autem fuère infirmitatis causæ hæc eadem: Vnde Socrates, incantationes inquit, verba sunt, decipientia, rationales animas, secundùm spei aut secundùm timoris incensionem. Libro præterea 2. de crisibus, cap. 13. [Hæc (inquit) communia signa sunt omnium febrium ephemerarum, propria verò singulis, quæ à me dicta sunt, etiam in primo libro, artis curatiuæ, ad Glauconem, nunc verò inchoabo sermonem ab affectibus animæ, à cura, à timore, ab ira, tristitia, siquidem remanentibus adhuc animi affectibus consideratio fiat, ex pulsibus maximè tentandum est facere dignotionem, quemadmodum in libris de pulsibus scriptum est: post autem etiam ex aliis inuestigandum; quòd si illi quidem affectus sedati fuerint, dispositio verò remanserit,

manserit, debile quidem & hic in pulsibus iudicium inuenies illarum, quæ febrem antecesserunt passionum, tibi etiam sine pulsibus reliqua omnia sufficient, communiter enim omnibus vrinæ rufiores, adest autem iis, qui ob tristitiam febricitāt, acritudo potiùs, quàm multitudo caloris, sicuti iis, qui ob iram, contrario modo, sed & sanitas corporis in iis, qui tristitia, quàm in iis, qui cogitationibus vexati sunt, manifestius apparet & oculorū cōcauitas, & quædam insolita decoloratio, & hæc quidē cōmunia sunt etiam aliorum, qui quacumq; ratione cogitationibus impliciti sunt, iudicia, sed præcipuè ex oculis sunt cognoscendi, licèt enim ex his etiam in sanis animi affectum coniicere, in ægtis autem manifestissima signa sunt ei, qui inspiciendi habet facultatem: si quidem illos, qui propter disciplinarum, aut propter meditationem aliquam cogitauerunt, ab iis, quos tristitia corripuit, discernere oportet, eos autem qui nimiùm vigilarunt distinguit, decolorationis modus: nam subhumida ipsis facies est, & oculorum motus manifesti: vix enim attollunt palpebras. Ita cùm pēdeat corporis constitutio, ab animorum constitutione, & ea quæ casu, & fortuna in hominum vitam quotidie veniunt, nunc debilitare metu, nunc liquefacere futili lætitia nunc vrere desiderio, nunc affligere molestiis, nunc inflammare odio, nunc iracundia incendere, nos soleant; quis non videat, quantùm corporis constitutio, & status pendeat à quotidianis casibus, & fortuitis euentis? At cuius horoscopi tanta lux esse potest, vt non dico rariores, sed propè quotidianos, neque hos omnes, sed paulò frequentiores, non multorum, sed vnius hominis casus demonstrare possit vt mihi quidem facilius videatur esse, frondium, fluctuum, arenarum, atomorum numerum inire, quàm tot casus tam varios, tam inopinatos, tam inexcogitabiles, tam præter omnium hominum opinionem in calculum vocare? Disertissima M. Tullij Ciceronis libro secundo de diuinatione, de hac re disputatio merita est: vt hoc loco describatur. [Potest ne (inquit) earum rerum, quæ nihil habent rationis, quare futuræ sint, vlla esse præsensio? quid est enim aliud sors, quid fortuna, quid casus, quid euentus, nisi cùm sic aliquid cecidit, sic euenit, vt vel non cadere, vel non euenire, vel aliter cadere, atque euenire potuerit? quomodo ergo id, quod temere fit cœco casu, & volubilitate fortunæ præsentiri & prædici potest? Infrà: [Quî potest prouideri quidquam futurum esse, quod neque causam habet vllam, neque notam cur futurum sit? Solis defectiones, itémque Lunæ prædicuntur in multos annos ab iis, qui syderum cursus & motus numeris persequuntur: ea enim prædicunt, quæ naturæ necessitas perfectura est. Vident ex constantissimo motu Lunæ, quando illa è regione Solis facta incurrit in vmbram terræ, quæ est meta noctis, vt eam obscurari necesse sit: quandoque eadem Luna subiecta Soli, atque opposita nostris oculis, eius lumen obscuret: quo in signo quæque errantium stellarum, quoque tempore futura sit, qui exortus quoque die signi alicuius, aut qui occasus futurus sit. Hæc qui antè dicunt, quam rationem sequantur, vides. Qui thesaurum inuenturum, aut hæreditatem venturam dicunt, quid sequuntur? aut in qua rerum natura inest, id futurum? quòd si ea, quæ sunt eiusdem generis, habent aliquam talem necessitatem, quid est tandem quod casu fieri, aut forte fortuna putemus?]

Quid enim est turpius, quàm sortis, & casus è cœlo ducere rationes? quæ si rationem haberēt, non essent neque sors, neque casus. Quare, aut non intelligimus,

gimus adhuc quid temerè,& cæco casu fiat:aut ea,quæ casu eueniunt,astrorum fatali necessitate soluta,& libera existimamus.

CAPVT VIGESIMVMPRIMVM.

Vitia,quæ obsunt valetudini,obstare stellarum propensionibus.

QVID de vitiis dicam? quibus, vt nihil voluntarium magis, ita à syderali necessitate nihil magis liberum, ac solutum. Non negabunt, opinor, Genethliaci illa officere plurimùm corporis incolumitati. Siquidem Hippocrates libro de flatibus,multipliciter eos,qui gulæ indulgent, docet peccare in sanitatem. [Primùm quidem (inquit) cùm quis plures cibos liquidos,aut siccos ingerit in corpus,quàm vt ipsum corpus ferre queat,neque laborem saltem aliquem ciborum multitudini adiungit, deinde cùm varios,& dissimiles inter se cibos assumit:seditionem enim mouent,quæ sunt dissimilia, aliáque citiùs,aliáque difficiliùs coquuntur.] Et libro 1.Aphorismorum,aphorism. 14. [Cibus varius morbos generat:turbulenta enim,& inæqualis est eius concoctio.] Quò sine dubio spectauit Quintus Horatius libro 2. Satyra 2. scribens:

——— At simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis,
Dulcia se in bilem vertent,stomachoq; tumultum
Lenta feret pituita. Vides,vt pallidus omnis
Cœna desurgat dubia?

Sed lectissima sunt,& digna, quæ hoc loco ponantur, quæ idem Hippocrates libro eodem de flatibus,scribit: [Quando igitur corpus cibis(inquit)expletum est, ac spiritus quoque multitudo vehementer excellit, dum cibi in ventre diu immorantur, & inferior venter, vel aluus ipsa sit obturata, per vniuersum corpus permeant flatus, sanguinéque plenas corporis partes, maximè patentes frigefaciunt, frigefactis autem his locis,vnde fontes, & radices sanguinis prodeunt, per vniuersum corpus horror consequitur: vniuerso autem sanguine frigefacto, totum corpus horret. Quæ ratio est,cur primùm horrores ante febres corpus concutiant,quantóque maiore impetu multitudinis,& frigiditatis ipsi flatus præcelluerint, tanto maior sit horror, & à pluribus videlicet, & frigidioribus fortior, à paucioribus, & minùs frigidis minùs fortes,cum horroribus & tumores corporis accidunt.]

Non recensebo verba, quibus docet, nimio cibo præfocari naturalem calorem. Eos, quorum vita sagina est, nec diu, nec sanè viuere. Legimus apud Cœlium Rhodiginum libro 13. variarum lectionum, cap. 25. morbo articulari,& podagra laborantes, bonorum proscriptione ad simplicem, tenuémque vitam redactos conualuisse.

Veneris porrò vsu corporis robur imminui quis ignorat? Id intellexerunt prisci athletæ, quorum multi ab hoc ludibrio penitùs abstinuerunt, quos nominat Plato libro 8. de legibus. Intelligunt & Turcæ luctatores hodie, qui tuendarum virium studio Veneris omnem vsum fugiunt: cuius rei causam reddit Medicinæ magister Hippocrates libro de genitura: [Quia id, quod

Venere excernitur, robustissimum quid est.] Et libro 4. de morbis: [Non minima, (inquit) nec debilis pars Venere excernitur.] Et Aristoteles sect. 4. problemate 6. quærenti cur maximè animantium omnium homo post concubitum languescat, & dissoluatur? respondet, proportione sui corporis plurimum emittere seminis. Video equidem non satis constitutum esse apud Medicos sitne omnis vsus Veneris corporis noxius, an immoderatus solum: nam referunt Aulus Gellius libro 19. cap. 2. Macrobius libro 2. Saturnalium sub finem, auream Hippocratis sententiam, coitum partem esse morbi tetertimi, quem nostri comitialem dixerunt: quam sententiam dignam per thalamos omnes scribi. Clemens Alexandrinus libro 2. Pædagogi, cap. 10. Democriti auctoritate confirmat: & Galenus libro 3. Epidemiorum, commento 1. textu 4. Sabini testimonio tradit: Theophrastus libro 2. de causis plantarum, animalia fœcunda citissimè senescere scribit: Hippocrates lib. Epidemiorum, lect. 6. eos, qui casti sunt, diutiùs ait viuere. Nec Iulius Cæsar Scaliger exercitatione 269. aduersus Cardanũ, eorum probat iudicium, qui existimant retentum semen prohibere concoctionem, augere melancholiam, propterea quod exonerari solet natura, vbi oppressa est, per somnia, & vigilantibus defluere possit sine sensu, quando redundat; sed quomodocumque se res habeat, luxuriæ vitium valetudini valdè perniciosum esse in confesso est apud omnes; vitia verò voluntaria esse, & à syderum potestate aliena, Genethliaci etiam profitentur: velint ergo, nolint, necesse est corporis constitutionem non pendere à cælo, sed à multis præterea causis, nec de eo quidquam ex astris illis constare posse.

CAPVT VIGESIMVMSECVNDVM.

Prouidentiam diuinam eludunt Astrologorum prædicta.

NON vitia modò, sed etiam vitiorum pœnæ solent corporis temperationem afficere: pestilentias enim, ægritudines, morbos, Dei Optimi Maximi de nostris sceleribus iustam pœnam sumentis ira immitti solitos, non modò diuinis monumentis traditum est, sed etiam Gentilium historiis proditum, Poëtarum carminibus decantatum, Philosophorum disertissimis disputationibus stabilitum, omnium gentium consensu receptum. Horatius libro 3. Ode 6.

Dy multa neglecti dederunt
Hesperia mala luctuosa.

Et infrà:

Fœcunda culpa sæcula nuptias
Primùm inquinauêre & genus, & domos,
Hoc fonte deriuata clades,
In patriam, populumq́, fluxit.

Quos autem caduceatores Astrologi ad diuinam prouidentiam delegabunt, quæ cum fatali syderum necessitate implacabile bellum semper gessit? aut quo sequestro vtentur Dei Opt. Max. liberrimi motus, qui rerum momenta nunc huc, nunc illuc conuertunt, naturalis astrorum vis in vnam partem determinata est; & quamuis eludi possit, non potest tamen in contrarium flecti? Non confugient,

confugient, opinor, Genethliaci ad vulgarem cantilenam, vtplurimùm astra suos sortiri effectus, séque, si non perpetuò, vtplurimùm saltem vera præsagire: Dei enim prouidentia, quæ pugnat cum astrorum vi, & nisu, non vtplurimùm, sed semper finem suum assequitur, nec quædam astrorum administrationi concedit, alia sibi seponit, sed attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter; nihil mundo toto euenit, quod Dei consilio non eueniat, quod eius effugiat imperium. Nulla ergo potest esse alia astrorum vis, quàm generalis quidam influxus, ex quo nihil certum, & singulare, aut definitum esse, vel cognosci possit.

Denique, ne quis reliquus fiat Christianis dubitandi locus de Astrologorum mendaciis; plerique omnes Astrologi veteres, ex quibus initia, vel incrementa sumpsit hæc ars, impudenter negauerunt diuinam prouidentiam, omnia fatali necessitate euenire docuerunt. Id Arabes, quorum adhuc libri leguntur: id Chaldæi, quos M. Tullius, quos Aulus Gellius referunt: id vniuersi Mathematici, qui per Augustini, Basilij, Chrysostomi, Cyrilli, Theodoreti, Gregorij tempora floruerunt, professi sunt. Et quid magis apertè prodere poterat horum mendacia, quàm quod eorum scita, & dogmata sectantur, qui diuinam prouidentiam è medio sustulerũt? Et quidem qui laborant rationum magna inopia, Genethliaci experimentis suam artem partam esse contendunt, experimenta autem facta aiunt à priscis Chaldæis, & Ægyptiis, qui Dei prouidentiam nullam agnouerunt. At quomodo sub experimentum venit, quod cum fide orthodoxa pugnat? Euentis igitur, experimentísque, ais, fidei dogmata refelli, Christiani videre volumus, & eorum experimenta admiramur, qui Christianæ Religionis firmamenta euertunt; & credimus vlla esse, aut reperiri posse experimenta aduersus ea, quæ Christiana veritas docet?

Hæc pauca, multis aliis, quæ in eamdem sententiam proferre poteram, missis, satis esse existimaui ad frangendam Mathematicorum confidentiam, ex suis lineis, triangulis, exagonis, sexagonis, quadratis, tamquam Clotho, Lachesis, Atropos, vitæ nostræ, & valetudinis pensa deducunt, & aliarum ignari causarum, quæ frequentes, & propè quotidianas inuehunt in vitam, varietates toti è stellis dependent, sola astra contemplantur, prætereà nihil, agant aliquid astra, afflent spiritum pueris, afficiant corporis temperamentum, quod anceps adhuc est, & dubium valdè. Quid tum? scintillam expressam è silice vidisti incendium orbis dices inde futurum? O ridiculum caput, extingui illa potest, vel impediri innumeris interuenientibus causis, multóque pluribus & frangi, & retundi, & præpediri potest astrorum vis omnis, & facultas. Quid ergo de vita, de morte, de sanitate, de morbo, de temperamento corporis, de incolumitate, de integritate membrorum, ex genitura aut præsentire, aut prædicere potes?

CAPVT VIGESIMVMTERTIVM.

Quo tria Mathematicorum effugia præcluduntur.

TRIA hoc loco pro sua Genethliaca respondere possunt Mathematici. Primum, astra esse causas principales, inferiora omnia esse eorum instrumenta, instrumenta verò nihil moliri, nihil agere posse, nisi quatenus mouentur

mouentur à principe causa: ideò ex astris aptè deduci posse ea omnia, quibus in vita variari potest natiuum temperamentum. Secundò, non solùm astra, & cælum se spectare quando vaticinantur, sed alias etiam omnes causas, quas à cap. 14. huc vsque numerauimus, & ex omnibus capere coniecturam eorum, quæ prænunciant. Tertiò, Genethliacam artem esse coniecturalem, & opinabilem, quæ etsi aliquando fallit, id quod declarant ea, quæ hactenus disputauimus, vtplurimùm tamen ad veritatem dirigit. An Medicina ars non putanda est, quæ multis obluctantibus causis non semper finem assequitur suum? an proptereà nulla est Reipublicæ gerendæ ratio, atque prudentia, quia multa eam quotidie fallunt? Sed hæc omnia superiotibus libris abundè confutata non sunt ampliùs in quæstione reponenda. Primum quidem, inferiores causas non esse cæli instrumenta, neque ita omni efficiendi vi destitutas, vt à cælo expectent omnem impulsum, & motum, quo agant, cumulatè docuimus libro 1. cap. 7. Hoc quoque libro 3. cap. 13. ineluctabili ratiocinio euicimus non moueri à cælo sublunares causas, tamquam instrumenta, neque astra proximis causis præscribere posse agendi modum. Deinde non eam esse vim genialium astrorum, vt possint suis effectibus inferiores omnes causas aptare, vt illa satis sit Astrologo spectare, vt vaticinetur, nec vlla habenda sit ratio aliarum causarum, tradit Ptolemæus lib. 1. de Iudiciis, cap. 2. & 3. cuius verba nos descripsimus lib. 2. c. 3. Præterea recipiunt omnes Astrologi ea, quæ inter plures transigenda sunt, & à diuersis genituris dependent, non posse ex vnius solùm horoscopo cognosci. At ea, de quibus nos hactenus disputauimus, & quæ naturale temperamentum mutare solent, dependent à pluribus, à nutrice, à parentibus, a domesticis, ab amicis, ab inimicis, à seruis, ab ancillis, à Medicis, à ciuibus, & huiusmodi aliis: non possunt igitur aptè ex vnius genesi deduci, nec horum omnium Astrologi cognoscere possunt horoscopos. Egregiè ergo falluntur, qui hæc omnia aiunt ex genitalibus astris præuideri posse. Ad hæc recipiunt Mathematici, Cardanus in primis lib. de temp. & motu, cap. 11. non omnes, sed principales actiones ex genitura prospici: non enim an sis iturus ad balneum, an fricaturus barbam, & id genus alia, astra demonstrant; sed pleraque eorum, quibus docuimus mutari constitutionem corporis, pendent ex leuissimis animorum motibus, ex appetitione cibi alicuius, ex balneo, ex ludo, ex vsu, ex suasu alicuius, ex exemplo eorum, quibuscum degimus: non possunt itaque ex genesi hæc præuideri. Denique profitentur Astrologi hominum arbitria libera esse à stellarum iure; at omnia, quæ hactenus commemorauimus, à liberis hominum consiliis proficiscuntur, non possunt igitur ex constitutione astrorum præuideri.

Secundum porrò, quod aiunt non solùm astra se spectare, quando vaticinantur, sed omnes proximas etiam causas, & ex omnibus sumere coniecturam, discussimus lib. 2. cap. 4. planúmque fecimus eos neque id facere, neque facere posse: ea verò, de quibus hoc tertio libro à cap. 14. disseruimus, ostendimus luce clarius esse huiusmodi, quæ nullus hominum, immò nullus Angelorum præuidere, nedum expendere, & in calculum vocare possit, quando Astrologus genituras interpretatur.

Denique neque vtplurimùm posse esse vera Mathematicorum vaticinia disertè docuimus lib. 2. cap. 3. & lib. 3. cap. 12. quoties enim pluribus causis opus est, vt aliquid fiat, earum vna si desideretur, vel præpedita sit, constat non posse

quod

quod intendebatur perfici ad tuendum naturale temperamentum:non satis est astrorum vis,opus est præterea causis proximis & coniunctis, quas superioribus capitulis percensuimus. Qui igitur solum cælum spectat, ignoratis aliis causis à quibus constitutio naturalis per singula fermè momenta variatur,qui potest de temperamento corporis vera vt plurimum prædicere? fortuito ille aliquando & imprudens in verum aliquod incidet, ex arte nusquam veritatem attinget.id quod experimentum confirmat:quis enim non experitur multò plura falsa esse Astrologorum præsagia quàm vera? Illa, quæ aut temere aut astutè vera dicunt,(inquit Phauorinus apud Gell.lib.14.c.1.) præ cæteris quæ mentiuntur,pars non fit millesima.

CAPVT VIGESIMVMQVARTVM.

Quid hactenus disputando effectum, quid in posterum efficiendum sit.

EX duobus Genethliacæ artis firmamentis, quod animi mores sequantur corporis temperamentum, & quòd corporis temperamentum è stellis hauriatur,alterum multis admotis machinis iam euertimus, tum quòd ad conformationem hominis stellæ non veniant,tum quòd multis aliis interuenientibus causis, & quidem potioribus, quas ignorare Astrologos oportet, nihil è stellis de nostro habitu corporis denunciari possit,tum quòd natiuum corporis temperamentum, multis modis, in vita,& immutetur, & labefactetur,& soluatur.Nunc alterum aggredimur, An animi mores sequantur corporis temperamentum. Innasci propensionem quamdam animo ex constitutione, habitúque corporis,non inficiamur, sed à multis aliis causis, eam frangi ac coerceri contendimus, cùm enim nihil liberam voluntatem cogat,sed instigent quædam & incitent tantùm, certò prædici non possunt voluntatis motus, sed probabiliter solùm, & quoniam hæc probabilitas sita est,in causis, ad impellendas voluntates idoneis, voluntatem autem permouere solent non solùm corporis temperamentum,sed multa prætera alia, horum impulsuum,expendenda sunt momenta, vt appareat, quam Mathematici prædicendo sequantur probabilitatem;nam cùm animum impellant astra (vt Genethliaci volunt) eundémque aliæ causæ aliò trahant,si has & plures esse, & vehementiores euicerimus,arcem sine dubio Astrologiæ euertimus;effectum enim erit nullam Astrologos prædicendo sequi probabilem rationem;sed temerè denunciare, quæcumque denunciant: quis enim probabiliter illum vaticinari dicat, qui ex variis causis, quæ ad rem constituendam concurrunt, cæteris omnibus ignoratis vnam dumtaxat spectauit, eámque infirmissimam omnium & inconstantissimam.

T CAPVT

CAPVT VIGESIMVMQVINTVM.

Gentium mores facere contra Astrologos.

DE moribus Gentium disputat Ptolemæus lib. 2. de iudiciis, cap. 1. 2. & 3. [Vt enim (inquit capite 3.) in prædictis constitutionibus aëris, & iis, quos generaliter calidos, frigidos, temperatos esse perhibuimus, certorum quædam sunt proprietates locorum ac regionum, vbi illa generalia intenduntur remittunturve, vel ob positus sui naturam, vel altitudinem, vel humilitatem, vel propter etiam vicinitatem: itaque cùm alij equestres sint propter campestria suæ patriæ loca, alij nauigatores, ob viciniratem maris, necnon mitiores aliqui, ob soli bonitatem.] Infrà: [Britanniæ; Galliæ Bracatæ, Germaniæ, Bastarnæ incolæ sunt communiter feroces, peruicaces, truces: at Italiæ, Apuliæ, Siciliæ, Galliæ togatæ incolæ, præstantiæ, benignitati, amicitiæ student: Thyrreni verò, & Celtæ, Hispaníque libertatis, simplicitatis, munditię sunt amatores.]

Iulius præterea Firmicus libro primo, capite primo. [Quædam gentes sunt sic formatæ, vt propria sint morum quodammodo vnitate perspicuæ: Scythæ soli immanis feritatis crudelitate grassantur; Itali fiunt Regali semper nobilitate præfulgidi; Galli stolidi; leues Græci; Aphri subdoli, auari Syrij, acuti Siculi, iniuriosi semper Asiani, & voluptatibus occupati; Hispani elatæ iactantiæ, animositate præposteri.]

Denique Marcus Tullius libro secundo, de diuinatione. [Quid (inquit) dissimilitudo locorum? Nónne dissimiles hominum procreationes habet? quas quidem percurrere oratione, facile est. Quid inter Indos & Persas, Æthiopes, & Syros differat corporibus, & animis, vt incredibilis varietas, dissimilitudóque sit? Ex quo intelligitur, plus terrarum situs, quàm Lunæ tractus ad nascendum valere.]

Quid ad hæc Genethliaci? Quæ genti, vel regioni alicui conueniunt ex astris etiam esse repetenda. [Nam nostræ terræ (inquit Ptolemæus lib. 2. cap. 2.) quæ iacet in vno Aquilonari quadrante, incolæ qui subiecti sunt Australibus paralellis, id est, iis qui describuntur ab Æquinoctiali, vsque ad tropicum Articum, cùm supra verticem eorum feratur, quasi vstulatis, nigrísque corporibus videntur, & capillo esse crispo, & denso, facie etiam contracta, & statura contorta, natura ferè calidi, moribúsque feris, propter magnitudinem æstus, in locis suis, quos Æthiopes vocare consueuimus, qui & ipsi ad expositum modū se habent, & aëris ibi talis constitutio est, omnésq; animantes ac quæ nascūtur è terra, cum his congruere reperiuntur. At qui subsunt Aquilonaribus paralellis, hoc est, sub Septētrionibus posita loca incolūt, cùm eorum pūctus verticalis à signifero, & Solis calore longè absit, ideo etiam frigore & humiditate abundant in qua cum alimenti copia insit, non exhauritur ipsa à vicino calore. Ibi sunt igitur colore albo homines, capillo prolixo, statura proceri, & boni habitus, natura subgelidi, sed & ipsi moribus feris, propter frigoris in illis locis vim, & conueniens cum his accidit hyemis magnitudo, & è terra nascentium

tiũ granditas,& animantiũ ſæuitia;hos vocamus generaliter Scythas.Qui autẽ loca tenent interiecta, inter Tropicum articum, & Septemtrionẽ, quia neque ſupra verticem illorum Sol fertur, neque inde longiſſimè ab auſtro recidit, in aëre degunt valde illo quidem temperato,& ſingulariter,ſed frigoris ęſtuſque differentię admodum paruæ, notantur.Quapropter & medio quodam colore, & mediocri ſtatura, & natura temperata ſunt habitationibus coniuncti, & moribus manſueti,harum autem propiores Auſtro,ingenioſiores,& calidiores, & rerum diuinarum periti magis eſſe conſueuerunt,quod punctus ipſorũ verticalis propinquior ſit cum ſignifero , tum errantibus ſub illo ſtellis, pro quarum quaſi familiaritate,& ipſi animos habent promptos,& faciles in comprehenſione,ac inueſtigatione rerum,vel artium,maximéque earum,quæ Mathemata vocantur. Præterea Oriẽtales harum viriliores ſunt, & animis firmis, nihilque celantes.Orientem enim verè Solaris naturæ eſſe dixerimus , proinde & pars illa diurna,& virilis,& dextera putanda,cernimus autem in animãtibus quoque dextra eſſe magis valida,& robuſta,contrà Occidentales effœminatiores ſunt,& molliores , & occultatiores, nam hæc pars Lunæ debetur,quę ab Occidente ſemper poſt interlunia ſe conſpiciendam præbet, atque ob hanc cauſam, & nocturna & ſiniſtra,vt oppoſita Orienti traditur.]

Hæc Aſtrologorũ Antiſtes Ptolemæus , in quo conſtantiam primò requiro: nam initio capitis tertij docuerat hominum mores , oriri ex locorum , & regionum proprietate.[Vbi (inquit) illa generalia intenduntur, remittuntúrque, vel ob poſitus loci , & regionis naturam,vel ob altitudinem, vel humilitatem, vel propter etiam vicinitatem.Itémque cùm alij equeſtres ſint , propter campeſtria ſuæ patriæ loca,alij nauigatores ob vicinitatem maris,necnon mitiores aliqui ob ſoli bonitatem,locorum igitur natura , & poſitus ſuperat ſtellarum peruicaciam.]Poſtea ſui oblitus , & neſcio qua mendace ſtella vrgente , diuerſos hominum mores ad aſtra reuocat per ſummam imprudentiam.Deinde Britannos,Gallos,Bracatos,Germanos,Baſtarnos idem facit;ibidẽ feroces, peruicaces,truces,ex dominatu Arietis,& Martis. Atqui apud eos multi naſcuntur, etiam præſide Venere,vel Ioue,ſtellis beneuolis,ac mitioribus,vt idem docet, libro item 2.capite octauo.]Quas ſtellas ſequemur pronunciando Natalitias, mitem ac benignum illum eſſe dicemus , cui Ioue, vel Venere , præſide gigni, aut naſci contigerit, nationales,& regionis ferocem,ac truculẽtum,eumdẽ eſſe pronunciabimus.]O delirationem incredibilem:[Non enim omnis error (ait, Tullius libro 2.de diuinatione)ſtultitia eſt dicenda.] Denique,[Et Græcorũ leuitas(vt ait Iulius Firmicus li. 1.c.4.)frequenter modeſtæ grauitatis pondus accipit,& effrænata Scytharum rabies quandoque humanitatis clementia mitigatur,& in finibus Galliarum populus ſapientiæ prudẽtia conualeſcit,Aphrorúmque ſubdolas mentes honeſtæ fidei ornamenta cõdecorant , & à plurimis Hiſpanis iactantiæ vitia deſeruntur,& Syrorum auaritiam mutauit repentina profuſio,nec eſt inter acutos Siculos ſtultos inuenire difficile, & ab Italis frequenter dominationis imperia tranſlata ſunt ; nec huius rei longè tibi , aut ex antiquis libris proferemus exempla.]

Vbi eſt igitur nationalium ſyderum, quam prædicatis, poteſtas? in nihilum recidunt quæcumque Ptolemæus lib.2.capit.3. ſcribit de moribus gentium;ex triangulis,Barrolybico Auſtro,Solano Notholybico, Subſolano, de dominatu Arietis,ſupra Britanniam,Galliam, Celeſyriam,Palæſtinam,Idumæam,Iudæã,

Digitized by Google

Tauri super Parthiam, Mediam, Cyclades insulas, insulam Cyprum, aliorumque Zodiaci signorum supra alias regiones. Perit altera Astrologiæ pars, quam in generalibus prædictionibus collocat idem Ptolemæus lib. 2. cap. 1.

Scripsit quidem Ptolemæus lib. 2. cap. 1. concurrentibus generalibus singularibus astris, vincere efficaciores, infirmioresque subiici, generales autem plus habere virium, quàm particulares, idcirco spectato regionis habitu, Astrologos sine hæsitatione denunciare. [Cùm autem (inquit) prædictiones Astronomicæ in duas potissimùm, & propriè partes diuidantur, quarum vna, & prior totas gentes, regiones, vrbes, generaliter, quam nominant vniuersalem; altera particularis singulorū hominum fata cōplectatur; quæ dicitur à genituris Genethliaca, conueniens videtur, de vniuersalibus priori loco disputare, quando hæc quidem maiore vi quadam, & efficacioribus causis mouentur quàm particularia. Iā cùm necesse sit submitti imbecilliores naturas, valentioribus; atq; adeò particularia vniuersalib. si quis singularium rerum prædictionibus operā dare velit, non possit sine comprehensione generalium, esse ad illas instructus. Sed adhuc non emersit è salebris: nam primò cedo, quanā decempeda metiēdū sit quantum horoscopo particulari decedat vel accedat ex generalibus astris.

Deinde, quod ait Iulius Firmicus li. 1. c. 4. nec inter acutos Siculos, difficile esse bardos aliquos inuenire, nec apud Scythas deesse aliqua humanitatis exēpla; velit, nolit Ptolemęus, extorquet generalia astra, interdū particularibus submittere fasces, interdum particularia cedere generalibus. Mitigantur itaque generales stellæ à particularibus, & particulares à generalibus. at quoties? vbi? quando? quantum? Hæc enim sicut ad rem maximè pertinent, ita fugiunt omnem Astrologorum diligentiam, peritiam, sedulitatem: dicat enim Genethliacus ferociam cuiusdam Basternæ, sub Ioue nascentis, fore cæteris paribus minorem, quàm cæterorum illius gentis hominum; non intelligat tamen quātò minorem, quo nam modo, quid, quando, vbi, quoties, quantum, acturus, vel passurus sit. Basterna definiet; definire porrò debet: quoties aliquid certi, & definiti denunciat.

Quin & in eadem regione, alia vnius oppidi, alia alterius facies est, quæ non parum valet ad cœli salubritatem, & ad variandum corporum habitum, moresque incolarum, teste Ptolemæo libro secundo c. 3. sed, & in eadem vrbe aliæ partes aliis salubriores, cultiores, potentiores, altiores, humiliores, atque ita de aliis, quæ non exiguam tribubus, viciniis, familiis, inspergunt morum dissimilitudinem, eosque aperti erroris arguunt, qui à cœlo circumstante descendere gentium mores contendunt.

Quid dicam de crebra morum mutatione sub eodem cœlo? parúmne illa virium habet aduersùs Astrologos, & Ptolemæum præsertim, qui libro secundo, capite tertio, omnia ex astrorum triangulis, vt suprà retulimus, metitur? Quantò nunc maior est Germanorum cultus, & vrbanitas, quàm eorum, qui à Cæsare & Strabone, scribuntur? à Cæsare dixi, & Strabone? longè potiùs, quā eorum, quos S. Bonifacius Germanorū Apostolus Christianæ Religionis præceptis excoluit, qui legunt, quæ Ouidius de Getarū feritate, & barbarie tradit, nō credēt; eodem loco, nunc degere Polonorum vrbanitate inclytam gentem. Quàm multi in eadem gente ritus, & consuetudines, subinde exolescunt & oriuntur? quæ ante quinquaginta annos damnabantur, nunc renascuntur, quæ ante vigesimum annum vsurpabantur, nunc deflorescunt. Eant nunc Astrolo

Astrologi, subiiciant certis astris singulas regiones, & inde earum mores descendere affirment: frustra huic belluæ multorum capitum, huic Proteo in varias se formas transformanti stellarum certos laqueos intentant, si hi ritus, & consuetudines è cœlo defluunt cum iisdem regionibus, eædem semper stellæ, auctore Ptolemæo libro secundo, capite tertio præsideant, cur non semper iidem florent mores? Vnde est tanta vicissitudo? cum tanta cœlestium motuum constantia vt cohæret hæc rituum inconstantia?

Denique nondum assecuti sunt Astrologi vim illius axiomatis, Animi mores sequuntur corporis temperamentum, qui indiscriminatè semper, & vbique habere veritatem arbitrantur. Et boni Auctores ita illud interpretantur, vt animum velint sequi temperationem corporis, quoties nihil obstat: obstant autem vtplurimùm mores, ritus, vsus gentium, multáque alia de quibus paulò postea dissere mus. Hinc igitur Mathematicorum frequentes ineptiæ, ludificationes quotidianæ, fœda mendacia.

CAPVT VIGESIMVMSEXTVM.

Educatio & domestica exempla sæpe obstant astris.

QVis non videt (inquit Marcus Tullius, libro secundo de diuinatione) & mores, & plerosque status, ac motus effingere à parentibus liberos?] Hinc & Ouidius:

Pyrrhus Achileides animosus imagine patris.

Et Virgilius Æneidos lib. 3.

Et quid in antiquam virtutem animósque viriles,
Et pater Æneas, & auunculus excitat Hector?

Iuuenalis Satyra 6.

Scilicet expectas, vt tradat mater honestos,
Aut alios mores, quàm quos habet?

Item Satyra 14.

—— Expectas, vt non sit adultera Largæ
Filia, quæ nunquam maternos dicere mæchos,
Tam citò, nec tanto poterit contexere cursu,
Vt non ter decies respiret?

Item Horatius libro secundo Carminum, Ode 4.

—— Neque sic fidelem,
Sic lucro auersam, potuisse nasci
Matre pudenda.

Non solùm Poëtas, sed etiam Oratores huius veritatis lux perculit M. Tullius oratione pro Roscio Comœdo. [Nemo ex improbo patre probum filium nasci posse existimat.] Et Fabius Quintilianus libro quinto de argumentis docet. [sæpe à persona, & genere sumi argumenta, propterea quòd similes parentibus filij moribus esse creduntur.] Et Aristoteles in Rhetorica. [Nemini est obscurum, qui ex bonis, & claris parentibus nati sunt eos consentaneos fieri suis maioribus.] & lib. 3. Rhetoricorum ad Theodectem. [Verisimile est probum ex probis, & bene educatum in probum virum euasisse.] Diogenes Cynicorum princeps cùm ebrium in foro vidisset. [Illius (inquit) patrem oportet

 fuisse

fuisse ebrium.] Nec sine magna causa Martialis miratur libro sexto Epigrammatum: ad Tibullum ebriosi filiam bibere aquam:

Miror, quòd Brassi filia potat aquam.

Inde Prouerbium: *Effluxit malum ouum ex malo coruo*. Plutarchus libro de liberis educandis: [Vbi impudens est senectus, ibi & inuerecundos esse iuuenes necesse est ad comparandam filiis modestiam, danda est opera, vt omnia pro rerum conuenientia perficiantur.] Et Galenus libro de curandis animi morbis. [Mihi (inquit) ingenti fœlicitate contigit, vt patrem ab omni iracundia alienum, iustissimum, frugalissimum, humanissimum haberem vt matrem vsque adeò iracundam, vt etiam interdum morderet ancillas, semper autem & vociferaretur, & contéderet cum patre, & longè quidem odiosiùs, quàm Xantipe illa cum Socrate. Mihi itaque intuenti bonitatem honestatémque paternorum officiorum, quæ vitiositatem maternorum affectuum, in proximo collocatam quasi è regione respiceret, venit in mentem cùm illam amplecti, & amare, tum verò hanc alteram fugere, adeóque prosequi. Vt autem in his ipsis maximam cernebam parentum meorum dissimilitudinem: sic item in hoc agnoscebam patrem meum quidem ex nullo damno dolorem concipere, matrem verò etiam ob res minimas oppidò quàm mœstam euadere. Porrò nosti tu quoque pueros, quæ vehementer attenderint, ea imitari solitos, quæ autem iniucundè, & cum molestia inspexerint, ab his longè fugere consueuisse.]

Cur Poëtas, Rhetores, & Philosophos potiùs huius veritatis testes adhibemus, quàm Iurisconsultos, qui filios tradunt eiusdem præsumendum esse affectus cum patre, l. si operarum iudicio, ff. de oper. liber. Sic Bartholus tractatu de Guelphis & Gibellinis, col. 3. versic. circa quartum. Ita Bald. noster l. liberti. col. 1. versu opp. 3. C. eodem & Alb. Gand. tract. malef. tit. de præsumpt. & indiciis dubitatis, col. 4. vers. præsumptio enim naturæ est, monet eius, qui accusatur parentum mores inspiciendos. [Nam qui bonos (inquit) habuit parentes, bonus; qui malos, malus præsumitur.] Et Angelus, l. fugitiui, C. de seruis fugitiuis. [Ex eo (ait) præsumendum aliquem transiuisse ad hostes, quòd natus est ex patre eo nomine infami.] Quam coniecturam laudat Borbosa cons. 34. col. 18. versic. modò sacratissimus, lib. 2. & Imperatores Arcadius, & Honorius, l. quisquis, C. ad legem Iuliam, Maiest. §. filij. [In quibus (inquiunt) paterni, hoc est, hæreditarij criminis exempla metiuntur,] in quam sententiam Gloss. l. si quis militibus, 6. quæst. 1. citat vulgarem versum,

Insequitur leuiter filia matris iter.

Quin & sanctus Ambrosius libro secundo de Virginibus. [Quid potuit (loquitur de Herodiade) filia (inquit) de adultera matre discere nisi damnum pudoris?] Denique, ne vllus superesset ambigendi locus, interposuit Deus ipse auctoritatem suam, Ezechielis cap. 19. [Sicut mater (inquit) ita & filia.]

Tandem quid ego de educatione loquar? Plato dialogo 4. de Republica. Quippe (inquit) educatio, eruditióque bona seruata, ingenia quoque bona efficit: rursúsque bona ingenia educationem huiusmodi consecuta, meliora etiam quàm priùs euadunt.]

Laudat iure Plutarchus libro de pueris educandis, Euridicem his verbis: [Imitemur autem potissimùm Euridicem, quæ quamuis Illyrica & barbarissima foret mulierum, ad erudiendos tamen liberos; quamquam in ætate iam prouecta studium, ac disciplinam attigit. Quantam verò in eius filios indulgentiam

gentiam habuerit, vel illud abundè, quod Marti dicauit, epigramma, declarat Hyropolitana Euridice, postquam doctrinæ, ac eruditionis desiderium cœpisset, hunc Martis titulum consecrauit, pubescentibus enim liberis, matre iam grandæua studiorum, atque virtutis monumenta, & literas ingenti cum labore perdidicit.]

Idem & eodem libro, [Nutrices (inquit) non viles aut aduentitias, verùm quàm maximè idoneas, probásque suscipiendas esse censeo. Primùm quidem moribus instructas patriis: sicut enim infantium membra simul ac nati sunt formari componique debent, vt recta miniméque obliqua fiant, ita puerorum mores principiò, aptè concinnéque fingere conuenit: illa namque nouella ætas ad fingendum facilis, ac tenera est, & ipsorum animis dum molles adhuc extant, disciplinæ meliùs instillantur; difficiliùs autem quæ dura sunt molliuntur: quemadmodum enim sigilla mollibus imprimuntur ceris, ita & doctrinæ dum puerilis adhuc animus est, insculpuntur aptissimè. Igitur diuinus ille Plato nutrices admonuisse videtur, vt ne friuolas, aut turpes pueris fabellas narrent, ne illorum animos ex initio stultitia, & corruptis induant moribus. Pulchrè igitur Phocylides Poëta monuit:

Dum tener est gnatus, generosos instrue mores.]

Eadem fermè Galenus libro de curandis animi morbis, vbi plurimam esse vim educationis, multis ostendit, licet in quibusdam aliquando fructus tenuis sit, sicut in arborum satione.

Postquam Aristoteles libro secundo Ethicorum, capite primo docuit virtutem assuetudine comparari, subdit ad finem. [Non igitur parum refert, sícne an sic statim ab adolescentia consuescat aliquis, sed quamplurimum: immò totum in eo penitus consistit.

Discant iam Mathematici tantis Magistris pueros non sequi syderalem propensionem corporis, sed parentum exempla, educationem, & doctrinam, mores, consuetudines, virósque ex educatione, & consuetudine, à pueritia parta operari potiùs quàm ex instinctu natalium astrorum, & intelligant aliquando, quamuis naturalem corporis propensionem: in stellis tanquam in speculo intuerentur adhuc non posse se cognoscere, quid acturi, passurive sint qui in hāc lucem veniunt: naturales enim propensiones, & si placet, syderales coguntur vincere & edomare, nullus enim est, qui naturalibus propensionibus vim afferre non cogatur. Maritus frangit suas cupiditates, in gratiam vxoris, liberorum, domesticorum; vxor elidit quas naturale temperamentum excitat appetitiones, vt gratificetur marito, socero, agnatis, maioribus, filius fingit se ad imperium patris, matris, pædagogi, auunculi, seruus studio obtemperandi compescit animi vehementes motus; Princeps regnandi libidine, & simulare multa, & dissimulare cogitur, etiam inuita Minerua.

Sed redeamus ad Aristotelem, qui lib. 10. Ethicorum, cap. 10. [Fieri (inquit) bonos alij natura, alij consuetudine, alij doctrina existimant; & quod ad naturam quidem attinet in nobis non esse manifestum est, sed ex quadam diuina causa iis, qui reuera fortunati sunt: ratio verò, & doctrina videndum est, nunquid non in omnibus vim habeat, sed opus sit, vt præcelsùs auditoris animus sit ad rectè gaudendum & odio prosequendum, non secus, ac terra, quæ semen sit nutritura: non enim audiret orationem dehortantem, neque intelligeret, qui ex perturbatione viuit, qui autem ita affectus est, dissuaderi quî potest: non

enim omnino orationi, sed vi, cedere perturbatiò videtur. Oportet igitur mores priùs virtuti esse accommodatos, vt, & honestatem diligant, & abhorreant turpitudinem: vt autem à pueritia quis institutione rectâ ad virtutem instruatur difficile est, nisi sub talibus legibus fuerit educatus: nam temperanter, toleranterque viuere plerisque, & præsertim adolescentibus, viuendum non est: quocirca est opus, vt educatio, & studia constituta legibus sint: ita enim fiet, vt consuetudine tractata molesta esse desinant.]

Rursus infrà: [Scriptæne sint leges (inquit) an non scriptæ, interesse nihil videtur, neque vnusne, an multi per eas instituantur, quemadmodum neque in musica, & exercitatoria, cæterisque aliis studiis: sicut enim in ciuitatibus legum institutores, & leges valent, ac mores: quin & ob cognationem & beneficia etiam magis; quippe cùm affecti erga parentes iamdudum atque obtemperantes natura sint: adde quòd priuatæ educationes à politicis differunt: non secus, atque in medicina: cur enim vniuersaliter febricitanti inedia, & quies conferat, alicui tamen fortè non ita conducit, vt pugillandi artifex non omnibus fortassè eamdem pugnam imponit, videnturque magis exactè absolui singula, si priuata cura adhibeatur: magis enim, quod accommodatum est; sibi vnusquisque consequitur.]

Si pueri, qui perturbationibus maximè aguntur, & animi impulsibus resistere, & naturæ proclinitates coërcere, vincere, ac domare à parentibus, à magistris, à domesticis coguntur, quid faciant alij in quibus ratio dominatur? Si viri in vltimam vsque senectutem retinēt mores, & consuetudines adolescentiæ, & quæ semel est imbuta recens seruabit odorem testa diu, vt ait Horatius libro primo epistolarum, qua Dialectica astrologi, ex syderali corporis temperamento, deducunt humanas omnes actiones? qua confidentia ex habitu corporis genitalibus, vel natalitiis stellis indito, de humanæ vitæ actionibus pronunciant: nónne omnium gentium vsu, & experimentis compertum est, quouis sub sydere veniant in lucem infantes eos parentibus nutricibus, magistris domesticis similes esse moribus? nónne ex raritate vituperantur degeneres? Quis igitur non fateatur omni syderum impulsu efficacius esse quod parentes filiis indiderunt, procreando, vel docuerūt educando, vel ostenderunt viuendo?

Ego verò, dicet aliquis, non quid quis facturus sit, denuncio, sed quid facturus sit astrorum vi, & impulsu: & nisi ab aliis causis natalium stellarum efficacitas præpediatur: nam & Ptolemæus syderum impulsus impediri posse scribit lib. 1. cap. 2. lib. 3. cap. 4.

Egregia verò vaticinatio. Fingis tibi hominem qui non sit inter homines educatus, qui nullum vnquam hominum viderit, nullum à parentibus, à domesticis hauserit aut virtutum, aut vitiorum exemplum, qui nullum audierit de virtute, aut vitio differentem, & in hunc tua vaticinia cadere vis: at cùm nusquam huiusmodi reperiantur homines, consequens est non cadere in hanc, quam nos degimus vitam, Astrologorum prædicta.

Respondent aliter alij, educationem bonam paucorum esse, ideo plurimos sequi id ad quod sydetali vi propendent: sed huius responsionis duplex est vitium: priùs quòd si quid scire possunt, in genere dumtaxat possunt Astrologi: solùm enim intelligunt plurimos agi stellarum impulsu, quia non multi solent bene educari. At quoniam, qui sedulos, qui ignauos habituri sint educatores incertum est, nil possunt certò definire plures sanè Parisiis, sint ciues, qui

qui negligenter, quàm qui diligenter liberos educant; aliqui tamen diligenter parentis munus obeant. Sit causa exempli, quarta pars ciuium, vel sexta, vel, si ita vis, decima, cùm in arbitratu parentum positum sit, velintne de paucorum, an de multorum numero esse: quantalibet sit paucitas eorum, qui accuratè liberos educant; quia tamen indefinita res est: lubricum omnino, & anceps iudicium Astrologorum sit, necesse est.

Alterum huius responsionis vitium est, quod incautè cælo derogant, quod ei maximè volunt arrogare. Hæc enim negligentia parentum in educandis liberis, è cælóne habet ortum, an aliunde? Si aliunde, iam cælum spoliant dominatu magno in res humanas. Nam si tanta est bonæ, malæve educationis vis, vt ad eius normam, vt suprà comperimus, totius vitæ cursus dirigatur, erepta è stellarum imperio, & potestate, liberorum educatione, reliqua quoque viuendi ratio tota tamquam è manibus stellarum eripitur: sin educationis quoque sedulitatem, vel negligentiam cælum sibi vendicat, quærendum est quodnam? An genethliacum, & particulare? at non esset commune malum, nec ad multos hæc corruptela pertineret, an communis cæli status? at nullus in educandis liberis sedulitatem haberet, an gentis, vel ciuitatis vnius horoscopus, nullus in ea gente, vel ciuitate hoc vitio vacaret? an indefinitus cæli habitus? cur hos potiùs, quàm illos sedulos, segnésve facit?

CAPVT VIGESIMVMSEPTIMVM.

Conatus, & consuetudinis vis aduersus astra.

QVIBVS educatio fœlix defuit, studio, bonáque consuetudine proficere posse ad virtutem, multis docent duo Medicinæ, & moralis Philosophiæ lumina, Galenus, & Plutarchus. Et Galenus quidem libro de curandis animi morbis: [Scire (inquit) eos oportet, progressu temporis non similiter idem habituros difficile: quo enim maius rationalis animi nostri pars in huiuscemodi exercitationibus, ac studiis incrementum acceperit, (quatenus scilicet superabuntur, minuentúrque vitia) eo facilius obsequium, ac perfectiorem obedientiam obtinebit. Nam cùm ea, quæ maxima sunt, ratio nondum exercitata superauerit, haud dubium est, quin vbi duplicem excellentiam spatio temporis adepta sit, faciliùs sit superatura: etenim ex iis, in quibus ipsa se exercuerit, multò extat generosior, quàm priùs: sic etiam illis, quæ minora aliquantò euaserit, abundè sufficiet.]

Nec ad bonum tantùm, sed ad malum etiam consuetudo valet quamplurimùm. Itaque idem Galenus: [Quod quidem (inquit) tantò est amplius excandescentis animi vitium, quantò magis diuturnum: altera est, quæ ad id, quod ipsi iucundum, suauéque visum sit, præceps fertur, antequam vtiléne sit, atque honestum, an noxium, & turpe cognouerit: hanc igitur, quæ vehementissima est, cohibere priùs oportet, quàm vbi incrementum acceperit, viribus inuictam, inexpugnabilémque se præbeat: tunc enim etiamsi volueris, eam vltrà compescere non poteris; ac tunc demùm id dices, quod olim quemdam amantem audiui dicere, velle se quidem desinere, sed non posse, frustráque me aduocabis, quemadmodum & ille quondam, vt tibi supplicanti opem feram, vitiúmque

huiusmodi excidam: nam corporis etiam nonnulla vitia propter magnitudinem insanabilia sunt, quod ipsum fortasse tu, ne cogitasti quidem vnquam ante hoc.

Quid Plutarchus? quàm subtiliter hac de re disputat? ne longior sim, satis fuerit aureum eius locum ex libro de liberis educandis hîc exscribere, vbi hunc ipsum tractat locum, quem præ manibus habemus, eos, quibus minùs commoda educatio fuit, studio adhuc compescere posse prauos mores, vel motus. [Quòd si quis (inquit) haud idoneum existimat ingenium, postquam doctrinam, & rectam ad virtutem nactus est exercitationem, ingentes naturæ defectus, vt fieri potest, non remittere magnum incommodum, immò verò prorsus errare se sciat: socordia enim naturæ vires perimit, doctrina tollit ignauiam, facilia quoque ipsos fugiunt negligentes, difficilia quoque cura, & diligentia capessuntur, quàm expeditissima, quàm efficax sedulitas, pariter ac labor existat, compluribus in rebus facilè, si conspexetis, disces. Aquarum enim guttæ lapides cauant; ferrum, & æs manuum tractibus obteruntur. Carpentorum rotæ summis inflexæ viribus, haud vllo pacto pristinam rectitudinem reparare possunt: cutuatas histrionum virgas nullo dirigere modo licet. Quin factus præter naturam labor, naturæ vim superauit. An hæc dumtaxat diligentiæ potestatem indicant? minimè: immò verò & infinita cætera. Si quod fertile natura solum incuriæ datur, squalet incultum; quódque natura præstantius est, eò magis si per otium, ac negligentiam omissum erit, perditur. Estne quispiam infœcundus, & supra modum asperior ager? at cultus generosos edet fructus. Quænam arbores sunt, quæ datæ neglectui non simul & tortæ pullulent, & steriles perstent, cùm eædem rectum assequutæ patrocinium fructuosæ sint, & magnoperè fertiles? Quæ corporis fortitudo non obtunditur, & propter incuriam, mollitiem, & malam valetudinem, siue habitudinem non perit? Quæ autem imbecilla adeò natura, quæ per exercitationes, atque certamina ad maximas non augeatur vires? Qui verò equi à primis bene domiti annis, suis non obsequuntur sessoribus; qui autem indomiti perstant, nónne circuire durissimi, & animis feroces euaserunt? Et quid admirari cætera opus est, cùm truculentissimas feras laboribus mitigari, mansuefieríque plerumque cernamus? Bene Thessalus ille, qui cùm interrogaretur, quinam abiectissimi Thessalorum essent? qui bellicarum rerum quietem agunt, inquit. Et quid multis opus est verbis? consuetudo est, quæ longæua permaneat. Si quis proprias, familiarésque ex consuetudine virtutes agat, is nullo aberrare posse modo videtur. Qua in re vnico vsus exemplo, ampliùs de hisce rebus prolixiora narrare desinam. Lycurgus ille Spartanorum legislator geminos ex iisdem parentibus catulos suscipiens, haud similibus educauit moribus: alterum enim helluonem, luxuriáque solutum; alterum indagine sagacem, & venationibus idoneum reddidit. Posteà cùm aliquando Lacedæmonij vnum in locum conuenissent, Ad parandam (inquit) virtutem, viri Lacedæmonij, ingens est momentum, consuetudo, disciplina, doctrina, & vitæ institutio, quæ vobis illicò manifesta vehementer esse faciam: duos subinde catulos adducens, cùm ollam in medio, leporémque coram eis posuisset, alter quidem in leporem, alter in ollam magno erupit impetu. Cùm autem Lacedæmonij nondum quidnam id sibi vellet coniectarent, aut quemadmodum catulos ostentasset, Hi ambo, dixit, iisdem orti parentibus,

rentibus, cæterùm diuersam consuetudinem vitæ assequuti, alter gulosus, alter venator euasêre.

Ita quas in lucem egressi hausimus animi propensiones, vsus, & consue tudo euellere, & funditùs tollere consueuit.

Postremò Marcus Tullius libro secundo de diuinatione: [Illúdne (inquit) dubium est, quin multi ita nati essent, vt quædam contra naturam deprauata haberent, restituerentur, & corrigerentur à natura, cùm seipsa reuelasset, aut arte, aut Medicina, aut quorum linguæ sic inhærentes, vt loqui non possint, ea scalpello resecta liberarentur; multi etiam naturæ vitium meditatione, atque exercitatione sustulerunt, vt Demosthenem scribit Phalereus, cùm *Ro* dicere nequiret, exercitatione fecisse vt plenissimè diceret.

Quàm multa oppugnant naturæ propensiones, quibus omnis Astrologia innititur; immò quàm multa eas superant, vel elidunt, penitúsque abradunt? Quid igitur mirum, si omnes Astrologorum prædictiones nutant? Vsus, consuetudo, exercitatio, studium, conatus, ars, disciplina, educatio, patrij mores, ciues externi, sublunares omnes res, earum fundamentum vocant in ruinam. Quî stare potest præsagium aduersus omnes sublunares causas, quarum, vel vna satis est, euertere omnes Mathematicas machinas.

CAPVT VIGESIMVMOCTAVVM.

Exempla eorum, quibuscum viuimus, eludunt astrorum vim.

NEc vsus solùm pugnat contra Astrorum vim, sed etiam exempla eorum, quibuscum degimus, quorum vim supra omnem cæli potestatem esse declarat Plato libro secundo de legibus, his verbis: [Vtrùm probabile, an potiùs necessarium hoc ipsum esse, sicut cùm quis cum prauis improborum hominum moribus conuersatur, nec eorum mores adit, sed delectatur, & indulget, & tamen veluti per iocum reprehendit, quasi per somnium, in seipso percipiens eorum malitiàm; tunc profectò necesse est, vt similis euadat illis, quibus gaudet, etiamsi laudare vereatur.]

Et Plutarchus libro de dignoscendo vero amico ab adulatore, scribit, [tantam habere vim assiduam consuetudinem, vt imprudenter exprimamus vitia eorum, cum quibus agimus; sic familiares Platonis expressisse contractos ipsius humeros, sic Aristotelis amicos eius balbutientem linguam imitatos, sic asseclas Alexandri Regis, eius inflexam in alteram partem ceruicem, vocísque asperitatem repræsentasse.]

Idem libro de liberis educandis [Generaliter (inquit) liberos nostros flagitiosorum hominum consortio segregare decebit: eorum enim malignitatem reportant; quod & Pythagoras obscuris quibusdam præcepit sermonibus, quos hoc in loco positos explanabo, quoniam ad conquirendam virtutem non minimum videntur afferre momentum, quale est illud, Ne gustes ex iis, quibus nigra cauda est, hoc est, cum hominibus consuetudinem non esse habendam, quos morum deprauatio denigrat.]

Adfert & veterum illud oraculum, Si iuxta claudum habitaueris, disces & tu claudicare. Quod prouerbium Pindarus quoque vsurpauit:

Claudo vel vni si propinquus fueris,
Disces & ipse claudicare protinus.

Quid Seneca? quàm eloquens hac in re est? [Sumuntur (inquit libro 3. de ira) à conuersationibus mores, & vt quædam contactu in corpus vitia transiliunt, ita animus mala sua proximis tradit. Ebrietas conuictores in amorem vini traxit, impudicorum cœtus fortes etiam viros emollit, auaritia in proximos virus suum transtulit: eadem è diuerso ratio virturum est, vt omne, quod secum habent, mitigent. Nec tam valetudini profuit vtilis regio, & salubre cælum, quàm animis parum firmis in turba meliorum versari. Quæ res quantum possit, intelliges, si videris feras quoque conuictu nostro mansuescere, nullique immani bestiæ vim suam permanere, si hominis contubernium diu passa sit.

Idem libro de tranquillitate vitæ: [Serpunt (inquit) vitia, & in proximum quemque transiliunt, & contactu nocent. Itaque sicut in pestilentia curandum est, ne corruptis iam corporibus, & morbo fragrantibus assideamus, quia pericula inde trahemus, afflatúque ipso in proximo laborabimus; ita amicorum legendis ingeniis dabimus operam, vt quàm minimè inquinatos assumamus.]

Idem libro ad Lucilium, non dubitat asserere, nullam rem magis pertinere ad ferendos bonos mores, proborum consuetudine. Acriùs idem vrget epistolà sextà.

Philo quoque Iudæus libro de prouidentia: [Non facilè (inquit) potest euadere, qui degit in regione pestifera, ac veluti cùm magna vis pluuiæ descendit, nisi sub tecto sis; necesse est etiam, si sapiens sis, imbrem perferre; cúmque frigidissimus Boreas perflat, frigore premi, & æstatis ardore calefieri te oportet. Eodem modo si cum iniustis vitam agis, necesse est multa inde mala perpeti.]

Idem Philo apud Eusebium Cæsariensem, libro 8. de præparatione Euangelica, cap. 4. loquens de Essæis: [In ciuitatibus (inquit) non habitant, existimantes, vt contagionem aëris corporibus, sic conuersationem animo nocere.]

Et Eusebius Cæsariensis libro 6. de præparatione Euangelica, cap. 5. In hoc ipso argumento versatur, & ostendit multis de causis animum corporis incitamentis resistere, ac de aliorum consuetudine sic ait: [Illi, quibuscum viuimus, voluntatem plerumque nostram rationibus, aut quouis alio modo ad suam conuertunt, & alios meliores, alios deteriores efficiunt: solet enim conuersatio praua nocere, sicut è contrario bona prodesse; bonos quippe mores conuersatio mala corrumpit, velut etiam praui mores proba conuersatione corriguntur: sic igitur rationalis animæ virtus huc, illúcque ab exterioribus fertur.]

Iuris porrò cõsultus leg. ædiles. ff. de ædil. edicto. præstandũ censet domino, si in aliena familia seruus deterior factus sit; hoc autem, quòd deterior seruus factus sit, inquit non solùm ad corpus, sed etiam ad animi vitia referendum est, vtputà si imitatione conseruorum apud emptorem talis effectus est, aleator, vel vinarius, vel erro.] Et causà vigesimaoctaua, quæstione prima, capite, sæpe legimus: [Sæpe malorum consortia etiam bonos corrumpunt.]

Claudit

Claudat agmen Marsilius Ficinus lib. 3. de triplici vita, cap. 23. [Memento (ait) familiaritatem eorum inire, quibus gratiæ cœlestes affluant, quod ex bonis animi, fortunæ, corporis perpendes: sicut enim odor ex muscho, sic ex bonis boni non nihil exhalat in proximum, ac sæpe perseuerat infusum, mirificus autem feret cœtus, trium fœlicium, vel duorum, inter se moraliter redundantium; memento denique effrenatos, & impudentes, & malignos; ac infœlices procul fugere: hi namque malorum pleni dæmonum, vel radiorum malefici sunt, & tanquam leprosi, pestilentésque non solùm tactu nocent, sed & propinquitate etiam, & aspectu. Sanè propinquitas ipsa corporum animatorum, putatur esse contactus, propter efficacem vaporum exhalationem, foris à calore spiritu affecto manantem, maximè autem pestilens erit flagitiosorum familiaritas, atque crudelium.

Non exéplo modò, sed & consiliis, ac suasionibus plurimùm familiares apud familiares valent, qua in re plurimus est Galenus, lib. de curãdis animi morbis, totámque ferè spé emendationis corũ, quæ peccamus in fido, & sapiente amico collocauit; qui seuerus index ac iudex sit, eorum quæ deliquimus, quia duplicem, inquit, vt Æsopus aiebat, manticam è collo suspensam gerimus; alteram quidem ante pectus alienorum; alteram verò à tergo nostrorum ex quo fit, vt aliena spectemus semper, propria autem nunquam intueri possimus. Quam quidem narrationem, cùm omnes probent, vt veram, tum Plato dat causam cur id fiat, nobísque exponit. [Quidquid enim amat (inquit) cæcum est erga eam rem quam amat, itaque si nostrûm quiuis seipsum maximè omnium diligit, vnusquisque nostrûm ad se ipsum maximè cæcus sit, necesse est: quomodo igitur propria mala inspiciet? aut quomodo se peccantem intelligat, nisi altero admonente?] Profert exemplum cuiusdam Cretensis insigniter iracundi, quem ipse suis monitis fecit mitiorem.

Quàm numerosum exercitum conscripsimus, aduersùs Astrologorum apotelesmata! quàm libenter, omnes, qui doctrina pollent, huic militiæ dant nomina? quanto impetu Philosophorum omnium manus irruunt, in Genethliacorum vanitatem? Innumeras alias acies educere poteramus sapientum aduersùs Mathematicorum castra, sed non fuit necesse; hi satis, supérque frangunt eorum audaciam, qui ex solo corporis temperamento omnes vitæ rationes deducunt: nam si ex corporis temperamento insuperabilis quædam necessitas, quæ omnia complectatur, innascitur, quod prædicant sapientes viri de exemplorum vi, & efficacia in vtramque partem futile est, & inane: si familiarium consuetudo euincit propensiones corporis, quod Astrologus præsagire certò possit, ex constitutione corpus, è cœlo hausta habet nihil.

CAPVT VIGESIMVMNONVM.

Obiectorum præsentiam plus habere virium quàm Astra.

NIHIL est quod æquè in vtramque partem valeat, ac obiectorum præsentia, cuius vi solere pertrahi ad bonum malúmve plerique omnes experimur. Hinc laudat Aristoteles Troianorum proceres, qui Helenam, ne eius caperentur specie, fugiebant. Hinc prohibuerunt Græci in

certaminibus, & ludis Olympicis, nudare corpora, vt legere est, apud Homerum libro 23. Iliados, vbi Euryali, & Epei certamen describit: & lib. 18. Odysseæ, vbi Vlyssis, & Iri luctam refert: hinc iidem vbi inoleuit mos, corpora nudandi, in ludis Olympicis (cuius rei primam originem recenset Tzetzes Historicus chiliade prima capite 23. & Philostratus in Apollonij libro 6.) lege vetuerunt, huiusmodi ludis, mulieres se inserere. quò spectat & illud Statij Thebaidos lib. 1.

Exclusæ expectant præmia matres.

Et illud Valerij Maxim. lib. 8. c. 16. Berenicis non vulgaris honos, cui soli omnium fœminarum Gymnico spectaculo interesse permissum est. Et illud Menandri Rhetoris, [In quibusdam (inquit) Panegyricis conuentibus non ferè visuntur mulieres.] Quare Sempronius, vt est apud Plutarchum in Problem. Rom. cap. 13. vxorem repudiasse fertur, quod ludos funebres spectasset; nec Romani fuerunt hac in re minùs cauti, quàm Græci: Augustus enim (quod leges apud Suetonium in Augusto, cap. 44.) fœminis, ne gladiatores quidem, nisi ex superiore loco, spectare concessit. Athletarum verò spectaculo, muliebrem sexum submouit. Habes in C. de repudiis, l. consensu, §. vir quoque, licuisse marito, repudiare vxorem, vel sine iusta, & probabili causa, foris pernoctantem, vel Circensibus, vel Theatralibus ludis, vel arenarum spectaculis, in ipsis locis, in quibus hæc assolent celebrari, se prohibente gaudentem.

Quod Lactantio libro 7. de vero cultu, cap. 20. satis causæ fuit, vt spectacula cuncta damnaret; quoniam magna sunt irritamenta vitiorum, & ad corrumpendos animos plurimùm valent.

Et infrà: [In scenis quoque (inquit) nescio an sit corruptela vitiosiornam & comicæ fabulæ, de stupris virginum loquuntur, aut amoribus meretricum, & quò magis sunt eloquentes, qui flagitia illa finxerunt, eò magis sententiarum elegantia persuadent, & faciliùs inhærent audientium memoriæ versus numerosi, & ornati.]

Infrà: [Tragicæ historiæ (inquit) subiiciunt oculis parricidia, & incesta Regum malorum; & cothurna scelera demonstrant. Histrionum quoque impudicissimi motus, quid aliud nisi libidines docent, & instigant, quorum eneruata corpora, & in muliebrem incessum habitúmque mollita, impudicas fœminas, inhonestis gestis, mentiuntur? Quid de mimis loquar, corruptelarum præferentibus disciplinam, qui docent adulatoria dum fingunt, & simulatis erudiunt vera? quid iuuenes, aut virgines faciant, cùm fieri sine pudore, & spectari ab omnibus libenter cernunt, admonentur vtique quid facere possint, & inflammantur libidine, quæ aspectu maximè concitatur, ac se quisque pro sexu in illis imaginibus præfigurat; probántque illa, dum rident, & adhærentibus vitiis corruptiores ad cubicula reuertuntur, nec pueri modò, quos præmaturis vitiis imbui non oportet, sed etiam senes, quos peccare iam non decet, in talem vitiorum semitam delabuntur.}

Addamus & aurea S. Cypriani verba lib. 2. epistolarum ad Donatum. [Tunc delectat, in mimis turpitudinum magisterio, vel quid domi gesserit recognoscere, vel quid gerere possit audire, adulterium discitur dum videtur, & lenocinante ad vitia publicæ auctoritatis malo, quæ pudica fortasse matrona, ad spectaculum accesserit, de spectaculo reuertitur impudica. Ad hæc deinde morum

rum quanta labes? quæ alimenta vitiorum histrionicis gestibus inquinari? videre contra fœdus iúsque nascendi patientiam incestæ turpitudinis elaboratam, euirantur mares, omnis honor, & vigor sexus eneruati corporis dedecore emollitur, plúsque illic placet quisquis virum in fœminam magis flagitarit, quid non potest suadere, qui talis est? mouet sensus, mulcet affectus, expugnat boni pectoris conscientiam fortiorem.]

Tantam vim habent obiecta præsentia ad commouendos animos; vt eorum etiam imagines, incitamenta sint acerrima, ad scelera quoque perpetranda.

S. Augustinus libro 2. de ciuitate Dei expendit locum illum Terentij in Eunucho, vbi Chærea adolescens suspectans tabulam, in qua Iouis & Danaes concubitus visebatur, in feruentem libidinem exarsit.

Quin Propertius lib. 2. elegia 4. impudicitiæ veluti originem ascribit picturis obscœnis:

Quæ manus obscœnas depinxit prima tabellas,
Et posuit casta turpia visa domo,
Ille puellarum ingenuos corrupit ocellos,
Nequitiaq; suæ noluit esse rudes.

Sapienter quidem Aristoteles libro septimo Politicorum cap. 17. monet publicos Magistratus, vt à Republica huiuscemodi tabulas, & signa remoueant.

Lacedæmonij verò non imagines modò, sed & libros etiam Archilochi parum pudicos à sua Republica iusserunt exulare apud Valerium Maximum lib. 6. c. 3. & meritò quidem: libri enim vehementer libidinem accendunt, quod tradit lasciuiæ Magister Ouidius lib. 2. de Remed. amor.

Eloquar inuitus, teneros ne tange Poëtas:
Summoueo dotes, impius ipse, meas.
Callimachum fugito, non est inimicus amori,
Et cum Callimacho tu quoque Coë noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amica,
Nec rigidos mores Teia Musa dedit.
Carmina quis potuit tutò legisse Tibulli?
Vel tua, cuius opus Cynthia sola fuit.
Quis potuit lecto durus discedere Gallo,
Et mea nescio quid carmina tale sonant.

Quare sanctus Basilius oratione de Poëtis cautè legendis Poëtas adulteria Deorum impudenter describentes ablegandos censet.

Quid Hiero Syracusanorum Tyrannus: nónne Epicharmum Poëtam comicum multa affecit, quòd vxore sua præsente lasciuium nescio quid protulisset?

Romulique legibus, vt est apud Plutarchum in vita Romuli, qui coram fœminis obscœnum aliquid dixisset, non secus quàm homicida puniebatur. Quod Iurisconsultus noster æmulatus l. item apud Labeonem §. qui turpibus. ff. de iniuriis. iniuriarū voluit teneri, qui cum muliere turpes sermones miscent.

Rectè Tertullianus libro primo ad vxorem:

Bonos corrumpunt mores congressus praui.

Et Naumidius Poëta:

Verba bonos vitiant mulierum turpia mores.

Rursus

Rursus Pontanus lib.1.de Amore:

Corrumpunt maledicta animum, moresq; verendos,
In veros sensus sæpe abiere ioci.
Lasciuos igitur sensus, lasciuaq; verba,
Pignoribus nostris ritè cauenda vides.

Mantuanus contra eos qui petulantiùs scribunt:

Verba (inquit) *mouent animos, oris lasciuia pectus*
Pulsat, & in venas semina mortis agit.

Quare Marcus Tullius non iniuriâ succensuit Poëtis libro primo de natura Deorum. [Nec enim multò absurdiora sunt (inquit) ea, quæ Poëtarum vocibus fusa, ipsa suauitate nocuerunt : qui & ira inflammatos, & libidine furentes induxerunt Deos : fecerúntque vt eorum bella, pugnas, prælia, vulnera videremus; odia præterea, dissidia, discordias, ortus, interitus, querelas, lamentationes effusas in omnem intemperantiam libidines, adulteria, vincula, cum humano genere concubitus mortalésque ex immortali procreatos.

Itaque Clemens Alexandrinus libro secundo Pædagogi, capite decimo. [Impudicorum (inquit) verborum & turpium figurarum, meretriciorum osculorum, & huiusmodi lasciuiarum nomina ne sunt quidem memoria tenenda, Beatum sequentibus Apostolum, qui apertè dicit ad Ephesios 5. Fornicatio autem & omnis obscœnitas ne nominetur quidem apud vos, sicut decet Sanctos.]

Si tanta est imaginum & verborum vis ad pelliciendos animos, quanta erit rerum ipsarum efficacia? Non est mihi per Romanas aut Græcas historias longiùs eundum, nec commemoranda quæ de Antonio Caracalla & Iulia eius Nouerca narrat Ælius Spartianus, aut quæ de Tyberio voluptatis libidinísque assertore impudentissimo, refert Suetonius in eius vita, aut quæ recenset Plutarchus in Amatoriis narrationibus de Strabone qui Aristocleam formosissimam puellam nudam videns, in eam magno vtriusque malo exarsit. Habemus enim domestica exempla, Susannæ & Seniorum Israël Danielis 13. capite, Dauidis & Bersabeæ libro secundo Regum cap.11. [Neque enim (inquit sanctus Hieronymus) eris vel sanctior Dauide, vel sapientior Salomone, vel Samsone fortior.]

Plorat præterea sanctus Augustinus grauissimos quorumdam, quibus non minùs quàm Ambrosio & Hieronymo deferebat, lapsus ob incautam mulierum consuetudinem.

Nec propria est hæc Venerei obiecti vis, sed communis: cernimus enim lapsos ferè vniuersos (aliqui enim se continuêre) ex præsentissima ambitionis, furti, cædis, gulæ, adulterij opportunitate. Per quotidiana experimenta videmus accendi iracundiam iniuriis, irritari odium præsentia inimici, suscitari consopitas animi appetitiones à vehementi obiecto.

Valet hoc idem in vtramque partem: quoties enim cernimus homines nequiter affectos si in aliquam incidant ciuitatem, viciniam, domum, contubernium, pietatis, modestiæ, sobrietatis, continentiæ, frugalitatis, plenum suorum scelerum pertæsos resipiscere, aut certè perfundi pudore, qui primus est, auctore Galeno, vitæ emendatioris gradus. Ex huiusmodi porro actionibus præsente obiecto conceptis omnes vitæ rationes cùm dependeant, (inde enim adulte

adulteria, inde matrimonia, inde cædes, inde rixæ, simultates, perpetuæque inimicitiæ, inde morbi & ægritudines, inde vita & mors) Astrologos iure prohibemus in posterum, de amicitiis & inimicitiis, de matrimoniis & liberis, de principum gratia & beneuolentia, de morbo & morte, de vitæ aut mortis genere ex syderali temperamento præsagire; fortior est enim obiecti præsentia quouis temperamento è stellis delapso, cuius est enim tanta constantia, tam firmum ac solidum pectus, quod non frangat vehemens & violentum obiectum? Quid respondebunt stellatum internuncij? An dicent rapi quidem sensus omnes à præsenti obiecto, sed eò trahi quò naturalis procliuitas vergit? sit ita: at nisi vrgeret obiectum, nisi accenderet appetitionem, natura sponte sua non conciperet huiusmodi motus: quid enim faciunt obiecta, de quibus locuti sumus, si tantumdem natura præstaret per se nullo vrgente obiecto, quantum facit instigante obiecto? Iam vero si agente obiecto suscipit eas appetitiones animus, quas suscipit, nullam aut ferè nullam Astrologi ex solo temperamento corporis capere valent coniecturam. De hac ipsa obiectorum præsentia ex temperatione corporis audebunt fortasse vaticinari. Primò infinitam rerum syluam ingrediuntur ex omnium mortalium & immortalium bonorum malorúmque genere cohærentem. Nam si quæcumque in omni vita obiicienda sint sensibus, explorari de cœlo posse confidunt, nihil est cur è cœlo cognoscere non possint, quot atomi lucente Sole per aërem volitent, quot & quæ folia bruma adueniente è syluis decidat; quæ maris partes furente Borea dimouendæ sint; quot arenæ in littore maris iaceant: Deinde hæc obiectorum occursatio à liberis aliorum voluntatibus pendent, quos alterius temperamentum commouere non potest. Denique quæ est ista præpostera responsio? Nos docuimus obiecta iniicere quasi violentas manus sensibus, isti vt exuant difficultatem explicant quomodo à sensibus trahantur obiecta. O ridiculam disciplinam! ô nouam Dialecticam!

CAPVT TRIGESIMVM.

Ad mores plus valere genus, conditionem, fortunam, quàm astra.

QVANTVM ad virtutem aut vitium ponderis habeat externorum bonorum copia vel inopia, Roma testatur, quæ Asiæ quam vicerat victa succubuit, vicerat armis, frugalitate, patientia, victa est opibus, luxu, deliciis. Omnésne priscorum horoscopi viriles fuerunt, effœminati recentiorum: parum certè vel nihil ad eam rem pertinuerunt astra, sed mediocritas, tenuitas, opulentia, voluptas, fuerunt horoscopis potentiores.

Queruntur boni scriptores de suorum temporum corruptela, priscas commendant ætates sub eodem cœli tractu, & sub eodem climate non diuersos modò, sed etiam contrarios fuisse mores tradunt. Vnus instar esse potest multorum Seuerinus Boëtius metro 5. lib. 2. sic inquiens:

Fœlix nimiùm prior ætas
Contenta fidelibus aruis,
Nec incerto perdita luxu
Facilique sera solebat
Ieiunia soluere glande,
Somnos dabat herba salubres,
Potum quoque lubricus amnis,
Vmbras altissima pinus,
Nondum maris alta secabat,
Nec mercibus vndique lectis
Noua littora viderat hospes,
Odiis neque fretus acerbis
Cruor homicida tinxerat arma:
Quid enim furor hosticus vlla
Vellet prior arma mouere,
Cùm vulnera sæua viderent,
Nec præmia sanguinis vlla?

Sed libeat Christiano philosopho addere Gentilem Poëtam Iuuenalem qui Satyra vndecima in suorum temporum ingluuiem acerrimè inuectus, cùm recensuisset veterum escas, subdit:

Hæc olim nostri iam luxuriosa Senatus
Cœna fuit. Curius paruo quæ legerat horto,
Ipse focis breuibus ponebat olusculа, quæ nunc
Squallidus in magna fastidit compede fossor:
Qui meminit, calida sapiat quid vulua popina.

Quid de copiosis ciuibus, de Dynastis, de Regulis sentit Galenus libro de curandis animi morbis? [Oportet (inquit) qui talia ab amico sit auditurus neque diuitem esse, neque cultu & reuerentia quadam apud ciues suos esse conspicuum: nam si eiusmodi reuerentia insignis fuerit, nemo planè illi vellet vera dicere ob timorem, quemadmodum ne locupletibus quidem solent adulatores lucri gratia: quin etiam si quem istis veridicum aliquis casus obtulerit ad se hunc illicò suósque mores distrahere consueuerunt: si quis igitur sit vel apprimè potens vel opulentus, qui velit in virum egregium ac frugi euadere, ab hoc deponi se ipsum necesse erit, atque his præsertim temporibus, in quibus nullus sit inueniendus Diogenes, qui opulentissimo ac Monarchæ cuipiam sit dicturus veritatem. Illi igitur quòd sibi facto opus sit viderint.]

Ibidem: [Cùm audieris in vrbe (inquit) quempiam ex iis, quos sibi neque amore vllo, neque odio prosequendos intelligis, laudari à multis, quòd nullis hominibus aduletur, cùm tu ad illum vbi propiùs accesseris, quò de illo possis ferre iudicium, num sit talis qualis esse perhibetur, huiusmodi periculum fac; primùm, si videas ab homine & diuitum & apprimè potentum, aut etiam Principum ac Tyrannorum ædes frequentari, pro comperto habe te frustra audiuisse hominem omnia vera dicere solere (obsequia quippe huiusmodi mendacium sequi consueuit.) Deinde siue id genus hominum salutantem, siue illis se ipsum comitem exhibentem, conuiuiisque illorum ac cœnis inferentem conspicias, quisquis enim huiusmodi generis vitam sibi ipsi sequendam proposuit; non solùm non verax esse consueuit, sed etiam omnem malitiam habere

necessâ

Digitized by Google

necessariò, quippe qui aut pecuniarum, aut principatus, aut gloriæ, aut honoris sit cupidus, & vel aliquibus eorum seorsim, vel omnibus simul insidietur.

Nec Aristoteles non vidit bona fortunæ secum afferre mores, qui libro secundo Rhetoricorum, capite decimotertio differit de moribus Nobilium, & capite decimosexto. [Mores autem (inquit) qui diuitias comitantur, facilè omnes perspicere possunt: contumeliosiores namque sunt ac superbi, qui possessione opum perturbantur: nam quasi bona possideant sic afficiuntur, sunt enim quasi pretium aliorum diuitiæ, quibus eorum dignitas æstimatur, & idcirco cuncta videntur emi posse diuitiis; delicati etiam sunt, sibíque plurimum arrogantes, illud, propter delicias ac fœlicitatis ostentationem; hoc, quoniam omnes in eo versari soliti sunt quod ipsi amant & admirantur, & quoniam quæ ipsi, ea cæteros quoque putant admirari, nec iniuria sic affecti sunt, cùm multi sint qui habentium auxilio egeant. Vnde à Simonide quoque de diuitibus & sapientibus ad Hieronis vxorem dictum est, cùm interrogasset vtrùm melius esset diuitem an sapientem esse; sapientem, inquit: sapientem enim in diuitum ianuis video.]

Plato dialogo quarto de Republica. [Ex vtrisque (inquit) tam opulẽtia quàm paupertate & praua artificum opera, & ipsi artifices praui fiunt.

Rursus infrà loquens de opulẽntia & inopia. [Illa (inquit) delicias, desidiam, seditiones, rerum nouarum studium parit, hæc autem cum rerum innouatione illiberalitatem & maleficia gignit.]

Meritò sanè Seneca in Hippol. laudat eos qui ruralem vitã degũt his verbis;

Non alia magis est libera & vitio carens,
Ritúsque meliùs vita quæ priscos colat,
Quàm quæ relictis mœnibus syluas amat,
Non illum auaræ mentis inflammat furor,
Qui se dicauit montium insontem iugis,
Non ille regno seruit, ac regno inuidet,
Spei metúsque liber, aut illum niger
Edax liuor dente degeneri petit,
Nec scelera populos atque inter vrbes sita
Nocuit, nec omnes conscius strepitus pauet.

Quid Venusinus Horat. lib. 2. Sat. 2.

— Vides, vt pallidus omnis
Cœna desurgat dubia? quin corpus onustum
Hesternis vitiis animum quoque prægrauat vna,
Atque affligit humo diuinæ particulam auræ
Alter, vbi dicto citiùs curata sopori
Membra dedit, vegetus præscripta ad munia surgit.

Rursus infrà.

Rusticus inermis sapiens crassáque minerua
Discite non inter lances mensásque nitentes
Cùm stupet in sanis acies fulgoribus, & cum
Auditu falsis animus meliora recusat:
Verùm hic impransi mecum disquirite cur hoc
Dicam si potero malè verum examinat omnis
Corruptus iudex. ———

Idem libro 2. Ode 16.

Viuitur paruo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leues somnos timor, aut cupido
Sordidus aufert. ------

Laudat Ouid. lib.5. Fastorum veterum moderata conuiuia:

Ante focos olim scamnis considere longis
Mos erat, & mensæ credere adesse Deos.

Nónne à parentum statu pendent hæc plurimùm? An astra in pauperum tuguriis instruent opulentas mensas? an cœlum apparabit cœnas Luculleiáque conuiuia? sed veniamus ad genesim. Nónne ex nobilibus nobiles, ex diuitibus diuites, ex Principibus Principes, opifices ex opificibus, ex stabulariis stabularij, ex nautis nautæ, ferè solent nasci quouis sub cœlo? An genus etiam genitale sydus largitur? Cyparissi fructus? An cœlum principatus largitur? Cur solis Regum filiis præterea nulli, in Hispania, in Gallia patris semper filius est hæres imperij? Num Gallorum Hispanorúmque Reginæ regales stellas opperiuntur, vt concipiant aut pariant? cur aliæ matres easdem non spectant?

Scitè Plinius lib.7. cap.49. & breuiter, [Hoc quotidie toto mundo euenit, vt pariter domini ac serui gignantur, Reges & inopes.]

Quantum verò rusticana vita, labor & quies, quantum vrbani strepitus, & negotia & fastus valeant ad morum rationem, quis ignorat? Vulgatissimum est Horatianum illud:

Beatus ille qui procul negotiis,
Vt prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis
Solutus omni fœnore.
Neque excitatur classico miles truci
Nec horret iratum mare,
Forúmque vitat, & superba ciuium
Potentiorum limina.

Vulgatissimum & illud Virgilij Georgicon 2. lib.

Fortunatus & ille Deos qui nouit agrestes,
Panaq., Syluanúmque senem, Nymphasq. sorores.
Illum non populi fasces non purpura Regum
Flexit, & infidos agitans discordia fratres,
Aut coniurato descendens Dacus ab Istro:
Non res Romana, perituráque regna, neque ille
Aut doluit miserans inopem aut inuidit habenti.
Quos rami fructus, quos ipsa volentia rura
Sponte tulêre sua, carpsit: nec ferrea iura,
Insanúmque forum, aut populi tabularia vidit.
Sollicitant alij remis freta cæca, ruúntque
In ferrum: penetrant aulas, & limina Regum.
Hic petit excidiis vrbem, miserósque penates,
Vt gemma bibat, & Sarrano dormiat ostro.
Condit opes alius, defossóque incubat auro.

Hic

Hic stupet attonitus rostris, hunc plausus hiantem
Per cuneos, geminatus enim plebisq; patrúmque
Corripuit, gaudent perfusi sanguine fratrum
Exilióque domos, & dulcia limina mutant,
Atque alio patriam quærunt sub sole iacentem.
Agricola incuruo terram dimouit aratro,
Hinc anni labor, hinc patriam, paruósque nepotes
Sustinet: hinc armenta boum, meritósque iuuencos.
Nec requies, quin aut pomis exuberet annus,
Aut fœtu pecorum, aut Cerealia margine culmi,
Prouentúque oneret sulcos, atque horrea vincat.
Venit hyems, teritur Sicyonia bacca trapetis,
Glande sues læti redeunt, dant arbuta syluæ,
Et varios ponit fœtus Autumnus, & altè
Mitis in apricis coquitur vindemia saxis.
Interea dulces pendent circùm oscula nati,
Casta pudicitiam seruat domus, vbera vaccæ
Lactea demittunt, pingués que in gramine læto
Inter se aduersis luctantur cornibus hœdi.
Ipse dies agitat festos, fusúsque per herbam,
Ignis vbi in medio, & socij cratera coronant.

Vulgatissimum illud Tibulli libro primo elegia decima.

Quàm potius laudandus hic est, quem prole parata,
Occupat in parua pigra senecta casa.
Ipse suas sectatur oues: at filius agnos,
Et calidam fesso comparat vxor aquam.
Sic ego sim, liceatq; caput canescere canis,
Temporis & prisci facta referre senem.

Vulgatissimum denique illud Claudiani:

Fœlix qui propriis æuum transegit in aruis,
Ipsa domus puerum, quem vidit ipsa senem.
Qui baculo nitens in qua reptauit arena,
Vnius numerat secula longa casæ.
Non illum vario traxit fortuna tumultu,
Nec bibit ignotas mobilis hospes aquas.
Non freta mercator timuit, non classica miles,
Non rauci lites pertulit ille fori.
Indocilis rerum vicinæ nescius vrbis,
Aspectu fruitur liberiore fori.
Frugibus alternis non Consule computat annum,
Autumnum pomis ver sibi flore notat:
Idem condit ager soles, idémque reducit,
Metitúrque suo rusticus orbe diem.
Ingentem meminit paruo qui germine quercum,
Æquæuúmque videt consenuisse nemus.
Proxima cui nigris Verona remotior Indis,
Benacumque putat littora rubra lacus.

Sed tamen indomita vires firmisque lacertis
Ætas robustum tertia cernit auum.
Erret, & extremos alter scrutetur Iberos,
Plus habet hic vitæ, plus habet ille viæ.

Claudianus item libro primo in Ruffinum:

Hæc mihi paupertas augustior, hæc mihi tecta
Culminibus maiora tuis, tibi quærit inanis
Luxuries nocitura cibos, mihi donat ineptas
Terra dapes, rapiunt Tyrios tibi vellera succos,
Et picturatæ saturantur murice vestes.
Hic radiant flores, & prati viua voluptas
Ingenio variata tuo, fulgentibus illic
Surgunt structa thoris, hic mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura soporem
Turba salutantem latas tibi perstrepit ædes,
Hic auium cantus labentis murmura riui.

Quid mihi iam diu nauseanti genitalem horoscopum obtrudis? Plus momenti est in rusticano vitæ genere ab omni cura soluto, libero à forensium causarum strepitu, à ciuium simultatibus, ab insidiis potentum, ab æqualium æmulatione, ab inimicorum fraudibus, à partium contentionibus, quàm in stellis quibuscumque doctissimorum hominum sententia: his plus tribuo, & iure, quàm nugiuendulis Astrologis.

CAPVT TRIGESIMVMPRIMVM.

Maiorem casus in moribus habet vim quàm Astra.

Ec infrequenter ratio morum ducitur ex casibus. Quàm crebrò opus vnum aliquod fortuitum plurimorum seminarium est? Dum aliud ex alio trahitur, nocte vna quis patrimonium alea profudit, vertit se statim ad furtum, ad fœnus, ad rapinam, ad seruitium, ad opificium, & in iis, de quibus nihil antè cogitauerat, consenescit. Lacessitur alius probro, iniuria, maledicto, indignè fert, vulnerat lacessentem. Hinc odia, neces, rixæ, & familiarum perpetuæ simultates. Iter facit adolescens, obuiámque habet muliérculam in cuius amore exardescit, eámque sibi matrimonio poscit, atque iungit, inuitis parentibus, eam ob rem exhæredatur à patre, eiicitur domo, agit longè à suis, viuit ex fraudibus, rapinis, lenociniis. quàm multa id genus in dies videmus?

Sanguinarius vicissim impotens sui, superciliosus, petulans, aleator, blatero, impudicus, iuuenis, diuturnitate carceris, iactura bonorum, morbi grauitate, potentiorum iniuria, sic interdum edomatur, vt ad meliorem frugem conuersus, reliquo vitæ tempore temperantiam, iustitiam, modestiam, pietatem colat. Hinc Ouidiana illa libri vndecimi Metamorphoseos:

Aspera crescit hyems, omnique à parte feroces

Bella gerunt venti, fretáque indignantia miscent.
Hic voeis numen aderat.

Et alia libro 3. Fastorum.

Vincitur ars vento, nec iam moderator habenis
Vtitur, at votis, is quoque poscit opem.

Quare & Lucretius libro 3. rerum naturalium:

Multóque (ait) in rebus acerbis
Acriùs aduertunt animos ad religionem,
Quò magis in dubiis homines spectare periclis
Conuenit, aduersísque in rebus noscere qui sint:
Nam veræ voces tum demum pectore ab imo
Eliciuntur, & eripitur persona, manet res.

Sylujus Italicus libro 7.

Tanta adeò cùm res trepida reuerentia diuûm
Nascitur. ———

Quid nugaris Astrologe circa corporis temperamentum? Præter omnem propensionem, præter inclinationem omnem naturæ, præter voluntatem, immò & præter opinionem sæpenumero accidunt quædam, quibus in aliud longè vitæ genus agimur, quàm natura postulet: vrgétque sæpe repentina necessitas, & susceptum iam vitæ institutum deserere cogimur, eáque relinquere, in quæ magna naturæ procliuitate ferebamur. Age verò, cantu & modulatu morbos curari nónne scribit Plato lib. 4. de Republica, Plinius libro 2. cap. 28. Ammianus Marcellinus libro 16.

[Creditum hoc à plerisque est (inquit Gellius libro 4. cap. 13.) & memoriæ mandatum, Ischiadici cùm maximè doleant, tum si modulis lenibus tibicen incinat, minui dolores]. Ego nuperrimè in libro Theophrasti scriptum inueni, viperarum morsibus tibicinem rectè modulatéque adhibitam mederi. Refert & Democriti liber qui inscribitur, περὶ λοιμῶν ἢ λοιμικῶν κακῶν, in quo docet plurimis hominum morbis medicinam fuisse incétiones tibiarum, tanta prorsus est affinitas corporibus hominum mentibúsque, & propterea quoque vitiis aut medelis animorum & corporum. Pythagoras etiam perturbationes animi lyra componebat, vt scribit Seneca libro de Ira.

Et Xenocrates organicis modulis lymphaticos liberauit. Asclepiades quoque phreneticorum mentes sæpe per symphoniam sanitati restituit, vt auctor est Censorinus libro de die natali.

Scribit & Plutarchus libro de Musica, irarum ardores concentu residere, molliri animi mores: id quod exemplis illustrat Ælianus libro 14. variæ historiæ.

Tu verò Genethliace, si intelligis tam multis variísque causis compesci animi perturbationes à naturali temperamento ortas: si fateris infinitis modis corporis motus frangi & retundi, qua consequentia ex syderali temperamento deducis omnes vitæ & mortis rationes. Video Astrologos iam vnco ad scalas Gemonias lethaliter infractos. Ideo ad alia transgredior.

CAPVT

CAPVT TRIGESIMVMSECVNDVM.

Principum seueritatem & leges facere plurimùm ad morum disciplinam.

VT Principum socordia ad omnem morum corruptelam habenas laxar, ita eorum seueritas quamuis effrenem & insolescentem naturam coërcet. Propterea Plato libris de legibus grauiter commendat iis qui cum imperio sint, vt primam operam ponant in sontibus puniendis. Et Aristoteles libro 10. Ethicorum capite vltimo, [Si verba ad reddendos homines (inquit) probos sufficerent, multas sanè & magnas mercedes, vt inquit Theognis, afferrent, oporterétque ea comparare. Sed vidétur quidem posse liberales adolescentes hortari atque inuitari, moresque eorum ex virtute sibi obnoxios generosos, ac veræ honestatis studiosos reddere, at plerosque ad probitatem prouocare non posse; non enim pudori sed timori obedire, neque abstinere à malis ob dedecus, sed ob pœnam consueuerunt. Nam cùm ex affectu viuant, proprias voluptates, atque ea ex quibus existunt persequuntur, doloréſque oppositos fugiunt; eius autem quod honestum ac verè iucundum est, cum id prorsus non gustauerint, ne notionem quidem vllam habent. Eos igitur qui tales sunt ad moderationem traducere quæ oratio posset? fieri enim nequit, aut facile non est, vt quæ ex diutino vsu moribus sunt præoccupata verbis amoueamus, sed satis fortasse est, si quamuis omnia adsint, quibus probi effici videmur, euadere participes vi[illegible]is possimus. Fieri autem bonos alij natura, alij consuetudine, alij doctrina exi[illegible]mant, ac quod ad naturam quidem attinet, in nobis non esse manifestum est, sed ex quadam diuina causa iis qui reuera fortunati sunt. Oratio verò & doctrina videndum est, numquid non in omnibus vim habeant, sed opus sit, vt præculsus auditoris animus sit ad rectè viuendum & gaudendum, & odio prosequendum, non secus ac terra, quæ semen sit nutritura: non enim audiret orationem dehortantem, neque intelligeret, qui ex perturbatione viuit. Qui autem ita affectus est, dissuaderi quî potest? non enim omnino rationi sed vi cedere perturbatio videtur. Oportet igitur mores priùs virtuti esse accommodatos, & vt honestatem diligant & abhorreant turpitudinem. Vt autem à pueritia quis institutione recta ad virtutem instruatur, difficilè est, nisi sub talibus legibus fuerit educatus: nam temperanter tolerantérque viuere plerisque, & præsertim adolescentibus iucundum non est. Quocirca est opus vt educatio & studia constituta legibus sint: ita enim fiet, vt consuetudine tractata molesta esse desinant; neque satis tamen fortasse est, si quando adolescentes sunt homines educationem rectam & curam consequantur, sed cùm in viros quoque adulti debeant ipsa hæc exercere, atque assuescere, ad hæc etiam, & omnino ad omnem vitam opus legibus est: plerique enim necessitati potiùs quàm rationibus, & mulctis quàm honestati obediũt. Quapropter sunt qui legislatores censeāt inuitare ad virtutem, ac prouocare homines honestatis causa debere, eò quòd probi ex cõ-

suetudine

ſuetudine præcipuè obtemperaturi ſint; illis verò qui non parent,ſúntque naturâ inertiores, caſtigationes, & pœnas irrogare. Qui autem inſanabiles ſunt, prorſus exterminare: probum enim, & qui ad honeſtatem viuit, rationi eſſe obediturum; prauam autem voluntatem appetentem, non ſecùs ac iumentum dolore puniri. Vnde etiam tales dolores exhiberi oportere inquiunt, qui voluptatibus, quæ amantur, maximè aduerſentur. Quòd ſi, quemadmodum dictum eſt, eum, qui bonus futurus eſt, honeſtè educatum eſſe, & aſſuetum oportet, deinde ita in honeſtis ſtudiis viuere,& neque inuitum, neque ſponte praua agere; id autem fieret, ſi ex intellectu quodam, & recto ordine vim habente,vita traduceretur:paterna quidem iuſſio neque vim,neque neceſſitatem habet: ſicque omnino viri vnius, niſi Rex, aut talis aliquis ſit. At lex cùm ex prudentia quadam ex mente profecta oratio ſit,cogendi vim habet; atque homines quidem,qui appetitionibus aduerſantur,etiamſi rectè id faciant,plerique odio proſequuntur: at lex cùm probitatem iubet,odio non eſt.]

Vides quantum legum,Principúmque vel ignauia ad malum, vel ſedulitate ad bonum homines inflammentur, qualemqualem naturam nacti ſint. Si hoc non vides, pudendam prodis rerum ciuilium, & publicarum imperitiam; ſi vides,agnoſce in homine principatum etiam in ſydera,ſiquidem ſapiens dominabitur aſtris. Deſine in nos agitare cæleſtes Leones, Tauros,Capricornos, Scorpiones, Vrſos. Fictis terriculamentis opponimus publicam poteſtatem, Conſulum faſces, & ſecures, Regum ſceptra, & nudatos gladios, Principum ſatellitium. Vincentur autem ficta à veris, cedétque volens nolens naturalis propenſio poteſtati publicæ.

CAPVT TRIGESIMVMTERTIVM.

Conſcientiam etiam obſtare prauis corporis propenſionibus.

AT nullus ſit ſupplicij metus in ipſo rationis lumine, ex qua omnis humana actio deducitur,magnum eſt aduerſus corporis prauas propenſiones virtutis præſidium,quod vt planum faciamus,paulò altiùs repetendum eſt exordium. Sunt enim hominis propenſiones quædam,quæ corpori inſident,& ad res corporatas vergunt; quædam contrà non ex corporis temperamento,neque ex ſyderum afflatu,ſed ex animorum noſtrorum natura ortum habent, quæ nihil humile, aut abiectum ſpectant, ſed in ſublime feruntur. Sicut enim animus noſter extrinſecùs aduenit corpori, auctore etiam Ariſtotele,ita defert ſecum proprietates,& facultates quaſdam à corpore alienas:quarum tam valida,& vehemens eſt natura, vt corporum propenſiones ſæpenumerò vincat, frangátque eius petulantiam, aut certè labefactet plurimùm. Huius generis ſunt ſemina illa virtutum,quæ humanis mentibus inſita ſunt ſine vlla diſciplina, quæ animorum propenſiones ad honeſtatem,licèt dum inualeſcunt affectus,dum corporales appetitiones inſoleſcunt, tardiores,ac debiliores ſint; cùm tamen deferbuêre perturbationes, & corporales motus, animúſque ſibi redditus eſt, obiicit ſeſe nobis etiam nolentibus lux quædam, & ſpecies honeſtatis, ratióque ipſa, tanquam poſtliminio in locum, vnde deiecta fuerat, redit, & ſanioris conſilij ſementem facit: ita vt

Digitized by Google

nefarium quemlibet, licèt obluctante corporis temperamento, ac peccandi libidine, à facinorosis actionibus reuocet. Hinc angores, qui peccantem excruciant, hinc suffusus rubor, & pudor, hinc seipsum increpantis pœnitentia, hinc admissi sceleris occultatio, hinc permolesta anteactæ vitæ recordatio.

[Quòd si homines (inquit Marcus Tullius libro 1. de legibus) ab iniuria pœna, non natura arcere deberet, quænam sollicitudo vexaret impios, sublato suppliciorum metu? quorum tamen nemo tam audax vnquam fuit, quin aut abnueret à se commissum esse facinus, aut iusti sui doloris causam aliquam fingeret, defensionémque facinoris à natura iure aliquo quæreret. Quæ si appellare audent impij, quo tandem studio colentur à bonis: Quòd si pœna, si metus supplicij, non ipsa turpitudo deterret ab iniuriosa, facinorosáque vita, nemo est iniustus, at incauti potiùs habendi sunt improbi. Tum autem qui non ipso honesto mouemur, vt boni viri simus, sed vtilitate aliqua, aut fructu, callidi sumus, non boni. Nam quid faciet is homo in tenebris, qui nihil timet nisi testem, vel iudicem? quid in deserto loco nactus, quem multo auro spoliare possit, imbecillem, atque solum? Noster quidem hic naturâ iustus vir, ac bonus, etiam colloquetur, iuuabit, in viam deducet; is verò, qui nihil alterius causa facit, & metitur suis commodis omnia, videtis, credo, quid sit acturus.]

Pleni sunt Philosophorum, Oratorum, Poëtarum libri conscientiæ angoribus, qui nefarios homines diu, noctúque exedunt.

Iuuenalis satyra 13.

Exemplo quodcumque malo committitur, ipsi
Displicet auctori. Prima hæc est vltio, quòd se
Iudice, nemo nocens absoluitur, improba quamuis
Gratia fallaci Prætoris vicerit vrnâ.
Quid sentire putas omnes, Caluine, recenti
De scelere, & fidei violatæ crimine?

Idem ibidem:

———— Cur tamen hos tu
Euasisse putes: quos dixi, conscia facti
Mens habet attonitos, & surdo verbere cædit,
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multò sæuior illis,
Quas & Caditius grauis inuenit, aut Rhadamanthus,
Nocte, dieq́, suum gestare in pectore testem.

Lucanus libro 7. Pharsſ.

———— Omnes in Cæsare manes
Hunc omnes gladij, quos vt Pharsalia vidit,
Aut vltrix visura dies stringente Senatu
Illa nocte premunt, hunc infera monstra flagellant.
Heu quantum misero pœna mens conscia donat!

Seneca in Hippolyto:

Quid pœna præsens, conscia mentis pauor,
Animusq́, culpa plenus, & timet timens?
Scelus aliqua tunc nulla securum subit.

Statius libro 3. Thebaidos:

——— Inuigilant animo, scelerisq́, patrati

Supplicium

Supplicium exercent curæ, tunc plurima versat
Pessimus in dubiis timor.

Plautus in Milite:

At hoc me facinus miserum macerat,
Meumq́; cor, corpusq́, cruciat.

Cùm itaq; & animo, & corpori insint propensiones, & vires,& impellant illæ huc, hæ illuc propendeant; vincat autem sæpe recta ratio, diuinis præsertim firmata præsidiis; quale tandem Astrologus habet vaticinium, quod capiat ex temperamento corporis? Fidit corporeis cupiditatibus,quid si animus præualeat, omnia sine dubio aberrant Astrologica instrumenta. At si conscientiæ voces non audiunt omnes, ita sit,audiunt tamen plurimi; si non audiunt vbique,at alicubi;si non quouis tempore,aliquando tamen,& quidem frequenter, & vt plurimùm;si non in leuibus,at in valdè facinorosis.Itaque cùm ab iis,qui suapte natura placerent,absterreat conscientia,incertum sine dubio,& mendax fit omne iudicium, quod ex sola corporis constitutione desumitur.

CAPVT TRIGESIMVMQVARTVM.

Multæ prætereà causæ, quæ efficiunt, ne quis sequatur syderum impulsum.

QVID ego loquar de parentum,liberorum,fratrum,sororum,propinquorum omnium charitate?Quàm multa in horum gratiam gerimus, aut patimur,ab iis moribus,& studiis,quæ nascendo hausimus,abhorrentia? Quid de coniugibus, quorum primam esse societatem, & generis humani conseruatricem scribit Aristoteles in Oeconomicis?Quàm innumerabilia sunt, quæ quotidie coniux coniugi præstat officia aliena ab iis, in quæ natura fertur sua,cùm vnus alteri placere præcupiat, sibi displicere necessariò cogitur? Pleni sunt Platonis dialogi,Lysis & conuiuium, Aristotelis Ethicorum libri duo,8. & 9. Lælius Ciceronis de amicitia,quæ cogit nos plurima in amicorum gratiam facere,aduersante,& renitente natura.Quid non amicus amici gratia profundit,opes,honores,vitam,cuius amor videtur maximus. Studium prætereà societatis quàm aduersetur priuatis commodis,intelligi potest ex eo, quòd si articulus aliquis incidat, quo quis vel suæ patriæ euersionem pati, vel iis,quæ priuatim appetit,carere oporteat, nullum reperies,nisi perditissimum, qui patriæ salutem suis rationibus non anteponat, sicut pars quælibet agente natura pro totius incolumitate se vulnerandam exponit.

Vitæ quoque amor syderali impulsui obstat non rarò. Quas non subimus acerbitates,quem lapidem non mouemus,quibus rebus quamquam nostro genio consentaneis, non remittimus nuncium, vt salutis expediendæ vias, ac rationem aliquam ineamus? Nihil hîc sibi vendicant astra: nam quocumque cælo nati, quacumque radiante stella geniti homines experiuntur hoc vitæ tuendæ studium,& propensionem.

Vnum aliquod membrum ita diligimus,vt illi æquari posse putemus nihil. [Adrianus Imperator (inquit Galenus libro de curandis animi morbis) cùm stylo serui oculum vulnerasset, atque eruisset, ac pòst illum vidisset

ex eo vulnere factum vnoculum, ad se vocauit, fecitque ei potestatem, vt pro illa calamitate munus à se peteret: cùm autem ille miser taceret, rursus hortatus est Adrianus, vt quidquid vellet peteret; at ille negauit se aliud quidpiam petere, optare verò se oculum, quem amiserat.] Enimverò quod tandem munus inueniri possit, quo oculus amissus rependatur? Rectè Iurisconsultus l. ex hac. ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur. & l. cùm liberi. ff. de iis, qui deiecerunt, vel effuderunt cicatricum, & deformitatis. dicit, nullam fieri æstimationem, quia liberum corpus nullam recipit æstimationem. Quare melior Theologorum pars, quos citat noster Leonardus Lassus lib. 2. de iustitia, & iure, cap. 9. dubio 23. docet bona corporis non posse bonis externis compensari.

Honoris præterea, & gloriæ appetentiam ad res agendas maximum esse calcar, testis est Aristoteles libro 4. Ethicorum, cap. 3. & 4. lib. 1. Rhetoricorum, cap. 15. Plutarchus libro de liberis educandis, Plato in Memnone, & in Alcibiade, primo. Hinc illud:

Excitat auditor studium, laudataq; virtus
Crescit, & immensum gloria calcar habet.

Ad quos labores, pericula, contentiones, æmulationes suæ naturæ licèt dissentaneas abiicit se gloriæ cupidus: Neque verò hanc ipsam cupiditatem stellarum sementem esse iactent Genethliaci: nam commune omnibus est studium honoris, & animis ipsis insitum, non corporibus. Quàm multos ignominiæ metus auocat à libidinibus, à furtis, inimicitiis, à vindicta, a latrocinio, à stupro, ad quæ procliues in primis sunt?

Pone tibi ob oculos quemcumque velis ex iis, quos sub mitissimo sydere genitos aiunt Astrologi, lacesse hunc probro, baculo, verbere, experire an excandescat. Cur ita? quia studium honoris tuendi consignatum animo nulla syderum vi deleri potest, quia cupiditas honoris potentior est omni syderum lenitate.

Agedum, studium sciendi éstne haustum è cælo? [Omnes homines (inquit Aristoteles in procemio Metaphysices) naturâ scire desiderant, quacumque nimirùm nascantur stella.] Et quamuis sicut ingenium, ita & sciendi cupiditas non par sit in omnibus, voluptas tamen partæ iam scientiæ maxima est, auctore Aristotele, libro 10. Ethicorum, cap. 6. 7. & 8. libro 12. Metaphysic. text. 39. quæ facilè sapientem abstrahit ab iis, quæ iucunda sunt corpori: multas quidem fateor occupationes alios discendi labor deterrer à studio sapientiæ; nullus tamen est, quem sciendi cupiditas non teneat. Varia sunt hominum studia, alios rerum cælestium contemplatio habet, alios Iurisprudentia, alios Mathematicæ disciplinæ, alios Comicorum fabulæ, alios Poëtarum flores, alios dicendi ars, omnes tamen aliqua sciendi cupiditas tenet, & ad ea commoda contemnenda, quorum est natura appetentissima, impellit. Hæc vna cupiditas adeò in humano pectore exardescit aliquando, vt omnes propensiones alias absorbeat, clarescente iam passim Astrologorum ineptia, qui ex corporis constitutione omnia metiuntur, vel potiùs mentiuntur.

Vis alia, quæ, ne quis procliuitatem corporis sequatur, impedimento sunt. Do beatæ præterea vitæ appetitionem, qua nihil communius, nihil minus syderali subiectum imperio, nihil vehementius ad res vniuersas agendas. [Nam si vltimo nos agente fine, vt ait Aristoteles primo Ethicorum, cap. 1. agimus quidquid agimus, constat nullam appetitionem venire posse in disceptationem

cum

cum vltimo fine, ſed fruſtrari oportere omnem aliam propenſionem, quæ cum ea contemnat qua beatitudinem expetimus.]

Audiui aliquem huius farinæ hominem docentem, ea ſe re fœlices opinari cunctos, ad quam vehementiùs ex Genethliaco propendent, cuius improba vox Chriſtiano ferenda non eſt, vnus enim eſt omnium finis æterna beatitudo, nec Chriſtianus vllus alium vltimum finem aut agnoſcit, aut agnoſcere poteſt. Si Genethliaci propoſitum habent alium vltimum finem, viderint ipſi quid de religione ſentiant, quid de Chriſti verbis Ioannis 17. [Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te Deum verum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum.]

Addo experimento quotidiano compertum eſſe, pleroſque omnes eam religionem ſectámque profiteri, ad quam parentum cultu, & vſu appulſi ſunt, ſectas fere omnes vnum præſtituere finem animi ex corpore egreſſi beatitatem, quæ ſicut eſt ab omni corporis concretione ſeiuncta, ita eſt ſupra omnem propenſionem corporis. Quis ergo ita deſipiat, vt ex ſyderali propenſione potiùs dicat homines finem præſtituere quàm ex maiorum decretis, ex religione, ex rationis ductu, ex ſapientiæ placitis? Quòd ſi perditi aliqui homines à Chriſtiana religione deflectunt, vel à vero hominis fine, nónne ad inſtitutum curſum reuocantur cogitatione deſertæ religionis, rationis admonitu, vſu populi, exemplo meliorum, ex quo fit, vt interpolatis ſaltem vicibus, recurrant ad vitæ genus quod deſeruerant, & ad finem in quem homines conditi ſunt à Deo; quod ſanè non fieret, ſi vnuſquiſque illud vltimum finem ſibi conſtitueret, ad quod ſyderali temperamento maximè propendet: quilibet enim ſuo fini adhæreſceret, in quem ſyderum vi & naturali temperatione corporis propellitur: nemo enim recedere poteſt ab eo, quod tanquam vltimum finem amplexus eſt, niſi amore alterius finis. Quare ſi id vniuſcuiuſque finis vltimus eſt, in quod corporis temperatio maximè propendet, aut inde recedere nequit, aut ſi illud deſerere poteſt, non id ſolùm eſt vltimus finis, in quod natura maximè vergit, ſed aliud etiam cuius deſiderio diſceditur ab eo in quod corporalis temperies ſponte fertur. Quare in deligendo beatitudinis genere (ſi eligi poteſt vltimus finis, in quem ita natura humana fertur, vt ab eo recedere nequeat) rationis magiſterium nos ſequi potiùs quàm ſtellarum ductum, ita euidens eſt, vt id qui non videt, ne ſtellas quidem aut Solem ipſum videre poſſit.

Tandem, ne moroſior ſim, libertas ipſa, quam nullus inficiari poteſt, corporis propenſiones ludificat, Aſtrologorúmque prædictiones ridet effuſè. Quid enim, licèt temperamento ſuo genióque maximè aduerſum, non ſubit ac perfert vnuſquiſque ne redigatur in ſeruitutem? quot vrbium & gentium extremæ clades, ſtudio tuendæ libertatis, ídque ſub omni cœlo, & ſub quauis poteſtate ſtellarum? Tantus eſt amor libertatis, vt quod placebat, maximè fiat, ſi imperetur, ingratum, gratiſſimum verò quod vetatur, etiam ſi per ſe moleſtum ſit; hinc illa:

Cui peccare licet peccat minus, ipſa poteſtas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Nitimur in vetitum ſemper, cupimúſque negata,
Sic interdictis imminet æger aquis.

Nec id ignorauit Seneca in Hercule Oethæo:

Illicita amantur (inquit) *excidit quidquid licet.*

Etiámne hæc ex temperamento corporis? quomodo temperamentum se vertit in omnes partes? quomodo idem placet, quod paulò antè displicebat? quomodo nunc huc, nunc illuc propendet eadem temperatio corporis?

Quid quod aggredimur ac molimur aliqua nonnunquam nullo alio fine proposito, nemine suadente, nulla alia vrgente causa, quàm vt libertate nostra fruamur, & videamur omnia posse quæ volumus? Hinc illa S. Augustini querimonia lib.3.Confess.c.6.] Quid ergo miser in te amaui? ô furtum meum! ô facinus illud meum nocturnum sextidecimi anni ætatis meæ: non enim pulchrum eras, cum furtum esses, aut verò aliquid es vt loquar ad te. Pulchra erant poma illa, quæ furati sumus, quoniam creatura tua erāt, pulcherrime omnium, Creator omnium, Deus bone, Deus summum bonum, & bonum verū meum, pulchra erant illa poma, sed non ipsa concupiuit anima mea miserabilis: erat enim mihi meliorum copia, illa autem decerpsi tantùm, vt furarer, nam decerpta proieci, epulatus inde solam iniquitatē, qua lætabar fruens: nam & si quid illorum pomorum intrauit in os meum, condimentum cibi facinus erat, & nunc Domine Deus meus, quæro quid me in furto delectauerit, & ecce species nulla est, non dico sicut in æquitate, atque prudentia, sed neque sicut in mente hominis, atque memoria, & sensibus vegetante vita, neque sicut speciosa sunt sydera & decora locis suis, & terra & mare plena fœtibus, qui succedunt nascendo decedentibus, non saltem vt est quædam defectiua species, & vmbratica vitiis fallentibus: nam & superbia celsitudinem imitatur, cùm tu sis super omnia Deus excelsus. Et ambitio quid nisi honores quærit & gloriam, cùm tu sis præ cunctis honorandus vnus, & gloriosus in æternum? Et sæuitia potestatum timeri vult, quis autem timendus nisi vnus Deus, cuius potestati eripi, aut subtrahi quid potest? quando, aut vbi, aut quo, aut à quo potest? & blanditiæ lasciuientium amari volunt, sed neque blanditius est aliquid tua charitate, nec amatur quidquam salubrius. Illa præ cunctis formosa & luminosa veritas tua, & curiositas videtur affectare studium scientiæ, cùm tu omnia summè noueris. Ignorantia quoque ipsa atque stultitia simplicitatis & innocentiæ nomine tegitur, quia te simplicius quidquam non reperitur. Quid te autem innocentius? Quandoquidem opera tua malis inimica sunt, & ignauia quasi quietem appetit, quę verò, quies certa pręter Dominum? Luxuria satietatem, atque abundantiam se cupit vocari, tu autem es plenitudo, & indeficiens copia incorruptibilis suauitatis. Effusio liberalitatis obtendit vmbram, sed bonorum omnium largitor effusissimus tu es. Auaritia multa possidere vult, & tu possides omnia. Inuidia de excellentia litigat, quid te excellentius? Ira vindictam quærit, te iustius quis vindicat? Timor insolita & repentina exhorrescit rebus quæ amantur aduersantia, dum præcauet securitati, tibi enim quid insolitum, quid repentinum? aut quis à te separat quod diligis, aut vbi nisi apud te firma securitas? Tristitia de rebus amissis tabescit quibus se oblectabat cupiditas, quia ita tibi nollet: sicut sibi auferri nihil potest, ita fornicatur anima cùm auertitur abs te, & quærit extra te, ea quæ pura & liquida non inuenit nisi cùm redit ad te, peruersè te imitantur omnes, qui longè se à te faciunt, & extollunt se aduersùm te, sed etiam si imitando indicant te Creatorem esse omnis creaturæ, & ideo non esse quo à te omni modo recedatur. Quid ergo in illo furto ego dilexi? & in quo Dominum meum vel vitiosè atque peruersè imitatus sum? An libuit facere contra legem saltem fallacia, quia potentatu non poteram, vt

mancam

mancam libertatem captiuus imitarer faciendo impunè, quod non liceret tenebrosa omnipotentiæ similitudine.]

Idem 12. de Ciuit. cap. 6. in finem. [Si enim (inquit) aliqui duo æqualiter affecti animo & corpore videant vnius corporis pulchritudinem, qua visa vnus eorum ad illicitè perfruendum moueatur, alter in voluntate pudica stabilis perseueret, quid putamus esse causæ, vt in illo fiat & in illo non fiat voluntas mala, quæ illam res effecit in quo facta est? neque enim pulchritudo illa corporis, nam eam non fecit in ambobus, quandoquidem amborum non dispariliter occurrit aspectibus, an verò intuentis causa est, cur non & illius? an verò animus cur non vtriusque? ambos enim & animo & corpore æqualiter affectos fuisse prædiximus, an dicendum est alterum eorum occulta maligni spiritus suggestione tentatum, quasi non eidem suggestioni & qualicumque suasioni propria voluntate consenserit. Hanc igitur consensionem, hanc malam quam malè suadenti adhibuit voluntatem, quæ in eo fecerit res quærimus: nam vt hoc quoque impedimentum ab illa quæstione tollatur si eadem tentatione ambo tentemur, vt vnus ei cedat atque consentiat, alter idem qui fuerat perseueret, quid aliud apparet, nisi vnum voluisse, alterum noluisse à castitate deficere? Vnde, nisi propria voluntate, vbi eadem fuerat in vtroque animi & corporis affectio? Amborum oculis pariter visa est eadem pulchritudo, ambobus pariter institit occulta tentatio. Propriam igitur in vno eorum voluntatem malam quæ res fecerit scire volentibus, si bene intueantur, nihil occurrit: nisi enim dixerimus quod ipse causa fuerit, quid erat ipse ante voluntatem malam, nisi natura bona cuius auctor Deus, qui est incommutabile bonum. Qui ergo dicit eum qui consentit alius ad illicitè vtendum pulchro corpore quod videndum ambobus pariter afficit, cùm ante illam visionem ac tentationem similes ambo animo & corpore fuerint, ipsum sibi fecisse voluntatem malam qui bonus vtique ante voluntatem malam fuerit, quærat cur ea fuerit vsus, quia natura est, an quia ex nihilo facta est, & inueniet voluntatem malam non ex eo esse incipere, quia natura est: nam si natura causa est malæ voluntatis, quid aliud cogimur dicere nisi à bono fieri malum? & à bono esse causam mali, si quidem à natura bona fit voluntas mala? quod vnde fieri potest, vt voluntas bona sine natura bona quamuis mutabilis ante quam habeat voluntatem malam, faciat aliquid mali, hoc est, ipsam voluntatem malam? Hæc ille.

Atque hæc Astrologorum præsagia ex constitutione corporum è stellis deducta, euidentissimæ vanitatis conuincunt. Si enim nulla est in temperamento, corporis causa appetitionum voluntatis, omnia autem quæ agimus voluntate imperante agimus, euanuerunt omnes Mathematicorum prædictiones. Rectè quidem Carneades apud Tullium libro de fato, ne Apollinem quidem futura posse dicere, nisi ea quorum causas natura continet.] Quomodo igitur Astrologus spectans corporis temperamentum videre potest quid agitetur animo? Quomodo in corporis constitutione videt ea quæ nullo temperamento continentur, sed liberis fiunt voluntatibus?

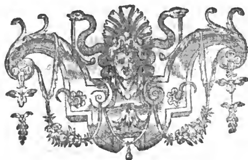
Sed audiamus M. Tull. libro de fato. [Similiter ad animorum motus voluntarios non est externa causa requirenda. Motus enim voluntarius eam naturam in se ipso continet, vt sit in nostra potestate, nobísque pareat, nec id sine

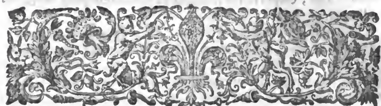
Digitized by Google

ſine cauſa: eius enim rei cauſa ipſa natura eſt.] Ex quo ediſcere poſſunt Aſtrologi motum voluntatis non eſſe aliam cauſam, quàm ipſam voluntatem.

Fruſtra tentas certis prædictionum legibus lubricum voluntatis arbitrium deuincere: ſi enim voluntas ſuſpicari poſſet à cœlo ſibi retia intendi, ne viueret ad cœli præſcriptum, toto impetu in aduerſa proſiliret, quid vrges? Protei caput vertet ſe continuò in leonem, in aprum, in draconem, in ignem, in quercum, quid agitis, venaticanes poſt volubilem vulpem? voluit ac reuoluit illa pedes quò non putatis, rectà procurrit, flectit repentè in ſiniſtrum latus, apparet ſubitò, præter ſpem deliteſcit, petit ſalebras, mæandros, labyrinthos, Cluſino Ægyptio Cretenſi Lemnio, de quibus Plinius lib. 36. c. 13. magis implicatos mutat ſubinde libera voluntas appetitiones, & ne ad aſtrorum imperium reuocari poſſit, vertit ſe in omnem partem.

IN

IN ASTROLOGOS CONIECTORES

LIBER QVARTVS.

Quo Astrologia Astrologicis conclusionibus exagitatur.

PROOEMIVM.

AGNO illo consilio, quo Antiochus de inferendo Romanis bello cum suis ducibus egit, Hannibalis, qui ad eius fidem, ac præsidiũ post euersas Carthaginis opes confugerat, vna atque eadem sententia fuit, inquit Liuius Decadis quartę libro 4. vt in Italia bellum gereretur, Italiam, & commeatus, & militem præbituram externo hosti, si nihil ibi moueatur, liceátque populo Romano viribus, & copiis Italiæ extra Italiam bellum gerere, neque Regem, neque gentem vllam parem Romanis esse, sibi centum tectas naues, 16. millia peditum, mille equites poposcit, ea se classe, primùm Aphricam petiturum; magnopere confidere Carthaginenses ad rebellandum compelli posse; si illi cunctentur, se aliqua parte Italiæ bellum excitaturum Romanis.

Atque hæc, quæ grauiter Hannibal orauit, certissimis antè fuerat expertus euentis. Primum namque bellum Punicum, quod longè ab Vrbe fuerat confectum, leuioribus Romanos, maximis Pœnos cladibus afflixerat. At per initia secundi belli Punici, postquam suas Hannibal copias in Italiam traiecit, multis exercitibus, multis Con-

ſulibus cæſis, cœperat res Romana ad extremum penè diſcrimen inclinare.

Quorſum iſta inquies? Aduersùs Aſtrologos huc vſque pugnauimus, nec, vt opinamur, infœliciter, longè tamen ab vrbe, atque arce Genethliaca per Medicorum, Philoſophorúmque regiones vagati ſumus, multas quidem ex horum caſtris auxiliares copias in hoſtem eduximus, quibus, licèt non inauſpicatò dimicatum ſit, & verò debellatam eſſe Genethliacam exiſtimabunt non pauci. Verùm quoniam nondum cominus ſigna collata, nondum conſertæ manus è propinquo, nondum irruptio facta in vrbem, nondum perfractæ fores, nec demolitæ ſunt arces; periculum eſt, ne hoſtes inueteratam adhuc retineant opinionem de firmitate murorum, de vallorum præſidiis, de opum amplitudine, de robore ciuium, de omni Genethliacæ gentis inſtrumento militari. Nunc in ipſam vrbem arma ferenda ſunt, in turres, in aggeres, in forum, in ærarium, in delubra; flammis autem decertandum eſt, vt eorum caſtra tabulis, non ſaxis munita eſſe palàm appareat: euertendi receſsus, ac latibula, ad quæ ſe recipere ſolent, cùm noſtris armis vrgentur; penetrandum ad ipſas ſecretiores tripodas, ex quibus oracula populis reddunt, vt artes omnes, fraudéſque, ac doli, quibus hæc ars ſuſtinetur, pateſcant, aperiendæ cortinæ, quas Genethliacæ obtendunt: aperienda arcana omnia, & mortalibus vniuerſis exponenda; ne quemquam in poſterum imprudentem fallant. Minus hoc quàm cæteris libris laboris, ac ſtudij erit; aduerſarij enim ipſi nobis militabunt; ipſi ferent arma aduersùs Aſtrologiam, ipſi in Genethliacas vineas plateáſque agent: ipſi miniſtrabunt tela, quibus hæc bellua confodiatur; Cardanus contendet cum Ptolemæo de motu Solis, de anni longitudine, de motu Lunæ, grauiſſimíſque Aſtrologiæ principiis; cum Cardano decertabit Bellantius; cum Bellantio Gauxius, duces cum ducibus concurrent, nobis etiam ceſſantibus conficietur bellum, deluceſcet veritas.

* * *

CAPVT

CAPVT PRIMVM.

Quæ sint Astrogiæ firmamenta.

HVIVS disciplinæ firmamenta primaria duo sunt, experimentum, & ratio. Et quanquã rationibus Astrologi confidunt parum, gloriantur tamen insolenter experimentis. Quare, vt iugulum causæ petatur, ab his ducemus initium quorum examen anceps sanè, & lubricum videtur; propterea quod aduersis vtrinque certatur exẽplis. Proferunt Astrologi, Cardanus in primis, exempla non pauca verarum prædictionum, quæ & priscis experimentis fidem concilíant, & in posterũ benè prædicendi spem faciunt. Nos vicissim obiicimus innumerabilium rerum euentus longè alios ab eo, quod Astrologi præsignificauerunt, vt prorsus apud Cardanum ad libr. 1. Ptolemæi de Iudiciis, t. 13. Ioannes Marlianus acerrimi vir iudicij asseuerare non dubitarit, eum, qui diuinare velit, oportere contraria prædicere iis, quæ aut pollicentur, aut minantur Astrologi. [Quàm multa (inquit Tullius lib. 2. de Diuinatione) ego Pompeio, quàm multa Crasso, quàm multa huic ipsi Cæsari à Chaldæis dicta memini. Neminem eorum nisi senectute, nisi domi, nisi cum claritate esse moriturum? vt mihi permirum videatur, quemquam exstare qui etiam nunc credat iis, quorum prædicta quotidie videat re, & euentis refelli. Itaque cùm aliqua veræ, innumera falsæ diuinationis exempla proferantur, vtriusque causas quærere solent, qui Genethliaca tractant, & Astrologi quidem veras prædictiones proficisci putant, ex suæ artis, & dogmatum veritate; falsas verò non ex artis vitio, sed ex incuria, vel imperitia artificum, hoc est, Astrologorum, qui quoniam paucissimi sunt, quales oportet esse, idcirco infamia ars ipsa apud multos laborat, creberrimíque illi obiiciuntur errores. Alij contrà Astrologorum ignauiam, & inscitiam, & agnoscunt, & confitentur, sed addunt præterea artem ipsam inanem esse, nec vllis constare posse pręceptis. Horum nos sententiæ euidentissima veritate coacti subscribimus; nihil enim in tota hac arte inuenimus, quod non sit commentitium, & pro arbitrio confictum. Quare ostendendum est, nulla esse huius artis satis præuisa, aut explorata principia, sed diligentissimum quemque Astrologorum, & artis obseruantissimum oportere labi & decipi vt plurimum. Si quando verò (quod raro contingit) ad veritatem dirigat, id referendum esse ad humanas coniecturas, ad fortuitum aliquem euentum (nam & cingari multa inter quæ mentiuntur aliquid, diuinant) ad malorum dæmonum occultiorem afflatum, ad eorum vafrum falláxque ingenium. Totus igitur huius causæ status positus est in præuestigandis causis cur Astrologi bene nonnumquam, perperam verò quotidie prædicant, cuius rei duas esse causas ostendemus, Astrologorum imperitiam, Astrologiæ vanitatem.

CAPVT SECVNDVM.

Astrologorum imperitia.

ET Astrologorum quidem imperitia, non ab aliis quàm ab Astrologis ipsis discere volumus; sanè vnaquæque disciplina rudes aliquos, & imperitos alumnos patitur, ipsa tamen apud ingenio præstantes, & solertes suã retinet dignitatem. Non fuerunt Philosophiæ probro Bernardini Thelesij deliramenta, quia illa in Aristotelis libris omnibus ornamentis splendescit; at Astrologiæ magistri, qui sunt, & familias ducunt, ipsorum etiam Astrologorum testimonio, grauissimis tenentur erroribus. Et in leuioribus quibusdam decipi nonnunquam, humanæ est imbecillitatis, at si probatum fuerit, Astrologorum principes & antesignanos in primis ipsis principiis, è quibus omnis Genethliacæ disciplinæ ratio pendet, longiùs aberrasse à vero, non solùm declarata fuerit Astrologorum incuria, & væcordia, sed ipsius etiã Astrologiæ vanitas. At vnde sumemus tãtæ rei principium? Ab ipso Astrologiæ exordio. A Chaldæis igitur, & Ægyptiis ad reliquas gentes Astrologiam defluxisse omnibus compertum, & exploratum est. Chaldæos verò, & Ægyptios in obseruatione stellarum, in metiendis earum motibus, in dispositione tabularum, in constituendo omni spatio, aliisque pluribus, quibus præsensiones Astrologicæ, & experimenta quæ hanc artem pepererunt innituntur, deceptos esse, & Ptolemæus, & Albumazar, & Alchibitius, & Cardanus & Alphōsinæ tabulæ, & Astrologorũ natio vniuersa, & recipit, & profitetur. Ab his quot proseminati postea fuerint errores, difficile est assequi coniectura. Astrologi omnes Principe Claudio Ptolemæo Alexandrino gloriantur, eique Astrologiã ipsam acceptam referunt, quem lapsum sæpius constat, & circa Astrologiæ principia, quibus Genethliaca omnis disciplina continetur, decrrasse in confesso est; nam permutatione absidum auctore Cardano Sect. 1. Aphor. 37. Regna & regiones, & religiones mutantur. Errores Ptolemæi de Solis abside describit idem Cardanus lib. de restitutione temporum, & motuum cælestium cap. 6. Præterea Astrologiam constare scientia motuum cælestium exquisita, vt docet idem Card. sect. 1. Aph. 33. at errationes manifestas Ptolemæi circa motum Lunæ, Martis, Saturni, leges apud Card. lib. de rest. temporum & motuũ, c. 7. & 8. vt mirum omnino sit, esse vllum Astrologorum, qui Astrologicas sanctiones, & præcepta veterum experimentis confirmata esse asserat; cùm constet veterum obseruationes longè diuersas esse ab iis, quæ nunc emẽdato syderum cursu sub alia astrorum constitutione contingunt.

Denique sect. 1. Aphor. 71. hæc de Ptolemæo habet Card. [Quatuor sunt ex quibus contingit errare, falsa ratio, falsa computatio, falsa obseruatio, falsa temporum enumeratio, his duobus vltimis Ptolemæus errauit, aut altero eorum.]

Proximum à Ptolemæo locum apud Astrologos obtinuit Albumazar, qui familiam ducit non solùm inter Arabes, sed inter Latinos etiam, quippe qui & magnarum reuolutionum auctor fuit de quibus infrà, & primus Saturnias

reuolu

reuolutiones inuenit, multáque alia addidit, quibus labantem Genethliacam sustinuit, quemque ipsi Ptolemæo prælatum suo tempore scribit Albertus Pighius Campensis Astrologus Parisiensis in Astrologica defensione aduersùs Gasparum Laerth. Physicum Antuerpiensem, aliósque sui temporis Astrologos, qui ex concursu omnium planetarum in Piscibus futuro anno Domini, 1524. vniuersalem totius orbis alluuionem minabantur mortalibus.

Albumazaris autem grauissimos errores describit idem Albertus loco citato, his verbis: [Vt paulò (inquit) euidentius faciamus, quàm ingeniosè hi astrologentur, qui per magnos hos orbes nobis prædicere conantur euentus mundanos, paulò altiùs exordiendum est. Finxerũt quemlibet ex planetis, & vnumquodque item signorum mundi imperium tenere annis 360. quibus exactis nouum aiunt incipere orbem magnum cui, & planeta priori proximus, & signum quod deinceps hæret signo priori, pariter præsunt, atque ita qualis prædominantis syderis, atque signi natura est, talia euenire in eo annorum spatio, quamquam nemo ex his ita deliret, vt particulares euentus, & maximè, quæ per singulos dies fiunt, aëreas mutationes putet ex his orbibus pendere. Sed hæc quàm fabulosa, quàm obtusissimis etiam ingeniis conficta, ex eo patet, &c.] Iulium quoque Firmicum, qui Genethliacam disciplinam octo libris complexus est, fabulari scribit Card. lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 6. quod est de significatis reuolutionum, & modo iudicandi ex propria sententia, & lib. de restitutione temporum, & motuum cœlestium, capit. 11. Firmicum allucinatum esse grauissimè confirmat.

Idem ad lib. 1. Ptol. t. 14. cùm reprehendisset Astrologos, qui ex leuissimis signis captant euentuum coniecturas, quod familiarissimum (inquit) est Iulio Firmico; is enim ex minimis causis, atque configurationibus, putà accessu Lunæ plenæ luminis, ad Iouem, Prouincias, & administrationes, Regna etiam decernit nescio an impudentiùs, an stolidiùs.] Hæc ille. Et verò digna est Astrologo commendatio, neque vnquam Cardanus præclariùs.

Ipsum denique Cardanum, qui Astrologiæ reparator, & amplificator haberi vult lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 26. lib. de reuolutionibus, cap. 1. ad prima principia artis offendisse contendant alij ferè omnes. Ipse verò obscuréne prodit inscitiam suam, libr. centum geniturarum, genit. 19. qui in suo horoscopo triginta annis se laborasse ait? ibidem titulo de parentibus hanc artem à nemine cumulatè tradi, à nemine addisci pro dignitate scribit, libr. de Iudiciis geniturarum, capit. 21. nullam docet esse vim eclipsis vel Solis, vel Lunæ. Albertus Pighius Campensis in apologia illa Astrologica aduersùs suæ ætatis Genethliacos p. 2. docet defectiones Solares, & Lunares principes exercere vires in res inferiores, idque grauissimo Ptolemæi libro 2. Apotelesmatum cap. 4. testimonio confirmat, cuius hæc sunt verba. [Sol, & Luna rebus inferioribus præsident, & cæterorum vbi principes habentur, suntque totius operis etiam causæ, veluti, & prædominij stellarum, & prædominantium, tum fortitudinis, tum imbecillitatis, &c.] Sed ad intelligendum huius viri peritiam satis fuerit legere quæ libr. de restitutione temporum, & motuum cœlestium cap. 11. scribit: [Honores (inquit) & diuitias, & quodcumque labile est, & vna hora abduci potest, hominibus quidem non paruam pariunt admirationem, verùm causas vix vllas habent cœlestes; nisi maxima hæc sint, & incomparabilia. Quamobrem

si de euentibus fortunæ quis iudicauerit ex genitura tantùm,non secus ac sortilegus ex interrogatione pronunciabit, &c.] Idem verò libro de genituris, cap.1. nihil frequentiùs,aut magis affirmatè ex stellis pollicetur quàm opes, & honores: & cap.10. eiusdem libri, totus est in opibus,& diuitiis prædicendis, sed inscitiam Cardani quadringentis & ampliùs exercitationibus complexus est Iulius Cæsar Scaliger.

Sed vtinam paucorum hic morbus esset: Vtinam non esset ex epidemiis, & popularibus. Cardanus sanè Astrologiæ patronus sect. 3. Aphor.155. [Astrologi (inquit) vt diuinatores, pessimi homines sunt, deceptores, ac malorum morum; philosophi naturales, veritatis studiosi, ac probi, ob hæc Astrologus tantùm verax est, ac probus, quantùm in sua diuinatione adhæret principiis Philosophiæ naturalis.] Et libro de restitutione temporum,& motuum cœlestium cap.11. omnes qui ante se hanc artem exercuère, maxima stellarum fixarum inscitia laborasse ait; & cap.9.& 10. veterum omnium inscitiam castigat, quos Lunæ,Saturni, Martis motus transuersos egit, & lib.de Iudiciis, cap.27. Antiquitatis omnis terminos refellit fingítque nouos. Quæ libro de reuolutionibus tradidit tanti ait esse momenti, vt sine illis nihil possit ex genituris sumi coniecturæ,ea verò à se reperta,& obseruata, antiquis fuisse ignorata penitus. Idem sect.1. Aphor. 33. [Manifestum (inquit) est Astrologiam constare ex scientia motuum exquisita, & naturali philosophia, quorum neutrum cùm plerique habeant, & vtrumque ante hæc nemo habuerit, nihil mirum est, infamiam arti prædecessores nostros addidisse.] O magnum testimonium! Ante Cardani ergo tempora nulla fuit Astrologia, sed si quæ fuit, mentita quædam larua fuit, non fuit vera Astrologia, & affirmant adhuc artem hanc quamuis rationibus parum firma sit, vetustate tamen, & diuturnis experimentis esse robustam. Rursus idem libro de Iudiciis geniturarum, capite vigesimosexto. [Ex hoc patet causa cur ante nos nemo de his quidquam rectè pronunciauit; est enim res laboriosa valde, & ipsi volunt leui labore rem ingentem perficere. Ex hoc etiam patet causa, cur tot inuenerint nugas, partes, facies, nouenarias, quia non poterant tot rebus, quæ homini eueniunt, situ solùm septem planetarum satisfacere; vnde hæc figmenta inuenerunt,&c.] Vnde nosti,Cardane, hæc solùm esse conficta, non ea etiam, quæ ipse capite sexto tradis ex propria sententia,quæque libro toto de reuolutionibus, cùm magna causarum inopia laborares, primus inuenisti? Vnde nosti commentitias esse partes, facies,nouentitias, domos cœlestes, stellarum gaudia, familiaritates, domicilia, ducatus,fines,& terminos,antiscia, auditum, quibus vniuersa Astrologia referta est non esse somniantium ludibria? Denique sect.4. Aphorism.141. [Causa autem (inquit) quòd mille nugas inuenerint Ptolemæo posteriores, fixas autem reliquerint fuit, quòd plurimi ex his ex Grammatica translati, artem penitus ignorauerunt, vt Firmicus, Albumazar, Albubater, Bonatus, atque Pontanus, &c.] & Aphorism. 145. [Antiqui (ait) huius artis scriptores adeò opinanter, ac ludibrio artem hanc tractauerunt, vt in eorum libris exempla inuenias, quæ syderum lex non admittit, vnde non solùm illos fugere decet,sed qui eorum libris inniti se fingunt,artem ignorant, & plerique eorum sycophantæ sunt.] Hæc Cardanus de veterum Astrologia, de Astrologis sui temporis, ita scribit Albertus Pighius libro suprà citato parte prima initio. [Vt quàm breuissimè ostendamus (inquit) quæ fiunt in dies annorum

progno

prognostica minimè Astrologica esse, sed merissimas esse nugas, operæpretium erit venire ad fundamenta eorumdem, vt cùm ea monstrauerimus inania esse, nec Astrologiam quidquam in eis recognoscere, de suo commonstratum sit id quod proposuimus. Inuenimus itaque vulgatam horum omnium prognosticantium viam esse ex cœli themate in Solis interitu in punctum verni æquinoctij, quod esse autumat, cùm Sol numeratur in tabulis in principio Arietis, hinc anni dominium constituunt, qui in themate vires obtinet pollentiores: hinc bella: hinc paces prædicunt: hinc caritatem rerum omnium, fertilitates, pestes atque infirmitates, tam horrendas nobis comminantur ex statu videlicet domini anni, & planetarum in ea cœlesti figura, & in omnibus his supponunt semper deuolutionem magnorum orbium, Saturnias deuoluriones, directiones, perfectionésque à minimis, mediisque coniunctionibus. Hæc trita est via, & Albumazaris, cæterorúmque Punicorum doctrina, quorum fabulis omnes hi ad vnum sunt instituti, quorum vnus ex his, cuius nomen est apud Gallos celebre, & primus, præcipuúsque Astrologus habetur Gaspar Laeth Physicus Antuerpiensis, in huius anni 1519. prognostico, quod ex more edidit, vulgatam hanc viam, quam in omnium præcedentium annorum prædictionibus secutus est prætermittens, veluti conscius falsitatis earum omnium, aut quia nouum aliquid afferre voluit, quo à cæterorum prognosticis sua internoscerentur; tantus enim est numerus istorum diuinaculorum. Præcipuum fundamentum, & rationem ferè totam prædictionum suarum ab orbibus magnis deducit,&c.]

Et paulò infrà: [Vt itaque (inquit) paulò euidentius faciamus,quàm ingeniosè hi astrologentur, qui per magnos hos orbes nobis prædicere conantur euentus mundanos, paulò altiùs exordiendum est. Finxerunt quemlibet ex planetis,& vnumquodque item signorum,mundi imperiū obtinere annis 360. quibus exactis, tunc nouum incipere orbem magnum, cui & planeta priori proximus, & signum quod deinceps hæret signo priori pariter præsunt, atque ita qualis dominantis syderis, atque signi natura est,talia euenire in eo annorum spatio, quamquam nemo ex his adeò deliret; vt particularis euentus, & maximè, quæ per singulos dies fiunt, aëreas mutationes, putet ab his arboribus pendere, nisi Gaspar ille, qui his suis ineptiis prolixiùs me agere de his magnis arboribus coëgit: Dicunt insuper cœpisse nouum orbem magnum, quo tempore ea fuit Saturni, Iouísque coniunctio, quæ cataclysmum præcessit annis, vt aiunt, 279. huic autem orbi præfuisse ex planetis Saturnum,ex signis Cancrum,& ab eo veluti supputationis cardine magnos orbes ad nos vsque reuoluunt, sed hæc quàm sanè mendacia,quàm fabulosa, quàm obtrisissimis etiam ingeniis conficta ex eo patet,&c.]

Hæc Albertus Pighius de inscitia Astrologorum sui temporis, cui licuit, & integrum librum edere de ignorantia, & erroribus Astrologorum, quos etiam ex Alphonsenarum tabularum principiis ostendit in temporibus æquinoctiorum vernorum, & solstitiorum, plus quàm quinque diebus aberrare. Sed fœlicior hac in re fuit Gaspar Laeth, qui deprehendit Astrologum quemdam duobus mensibus,& vno die in hyberno solstitio asignando deerrasse. Sed quid Ptolemæus de suæ ætatis Genethliticis li.1.de Iudiciis,c.2. dicat,audiamus. [Primùm quidem (inquit) intelligendū, multa errata eorum, qui parū accuratè in re magnæ,& multiplicis considerationis versentur, derogare

gare fidem scientiæ, & facere, vt fortuita videantur etiam quæ veritatē complectuntur. Quod rectè fit; nam hæc imbecillitas non est artis, sed professorum. Præterea bona pars quæstus causa huius scientiæ nomen, & dignitatem, alij artibus vaticinatricibus prætendere consueuère, qui, cùm fidem apud vulgus inuenerint, illis quidem imponunt, cùm videantur prædicere plurima, atque ea quoque, quibus nulla naturalis ratio subsit. Si hæc à Pico Mirandulano Astrologiæ osore, vel à Sexto Empirico scientiarum hoste diceretur iure hæc ars odium testium, & infestum animum exciperet. Nunc verò cùm Astrologi ipsi Astrologorum imperitiam testatam faciant, quo tandem malo nostro fato adhuc eos consulimus, eorum vaticiniis habemus fidem, pretio mereamur mendacia.]

Audiamus quibus instructum oporteat esse præsidiis Astrologum, ne diuinet in incertum; inde enim planum fiet, nullum esse Astrologum, qui suæ artis inscitia non laboret. [Oportet (inquit Cardanus libr. 1. Ptolemæus de Iudiciis, tit. 13.) eum, qui vult hanc artem profiteri cum honore, & laude, vt has omnes conditiones habeat. Prima, vt sit valde ingeniosus; Secunda, vt sit valde memor: Tertia, vt sit prudens, & boni iudicij; Quarta, vt veritatem omnibus aliis præponat: Quinta, vt sit bonus Dialecticus: Sexta, vt sit bonus Philosophus naturalis: Septima, vt optimè polleat astrorum scientiam, quæ motus, & loca docet eorum: Octaua, vt sit bonus arithmeticus: Nona, vt clarissimos sui temporis viros audierit, & qui experimenta artis de se egregia, & admiranda dederint, similiter, vt operam iis libris dederit, qui à clarissimis eius artis auctoribus conscripti fuerunt: Decima, vt sit assiduus in laboribus, & studiis, atque illi arti fermè totus intentus: Vndecima, vt diu, ac longo tempore operam dederit ipsi arti, multáque per se experimenta collegerit: Duodecima, vt agriculturæ, nauticæ, militaris, ac medicinæ artis, tum situs locorum, habitus hominum, morum illius regionis, legum & religionis, consuetudinísque ventorum, & generaliter omnium rerum quamdam habeat mediocrem cognitionem; nam si architecto hæc necessaria sunt, teste Victruuio, qui de Solis ædificiis tractat, & quæ tractat sub sensibus habent, quid de Astrologo dicendum est, cuius contemplatio est de omnibus absque sensus auxilio? itáque quantum, & qualiter peccent, qui hanc artem tractant, & quàm pauci sint ad illam idonei, manifestum esse existimo, &c.] Ecce quot, & quanta in Astrologo requirit Cardanus, quæ cùm in nullo reperiantur omnia, vt idem testatur, omne Astrologorum genus magna artis suæ imperitia laboret necesse est.

Magis adhuc declarat Astrologorum inscitiam Cardanus eodem libro 1. Ptolemæi de Iudiciis, tex. 14. [Similem (inquit) hunc errorem præcedenti docet Ptolemæus ex hoc, quòd artificis errores in artem reiici non debent, verùm dissimilem, quia præcedens error ad negligentiam, aut naturæ defectum pertinet; hic verò ad mores: nam lucri causa alias artes malas tractando, illas Astrologiæ velamine muniunt; quemadmodum Geomantici, qui primam figuram certo Signo tribuunt, vt gratia exempli, minori fortunæ Taurum, atque inde secundæ Geminos, at tertiæ Cancrum, & ita vsque ad duodecimam figuram, & similiter Planetas eis adscribunt impudentissimo mendacio; alij verò, quòd natus sit in die Martis, vel Mercurij, Luna quinta, vel sexta, mense Octobri, gratia

gratia exempli, fabulosam texentes historiam de futuris, artem naturalem, & egregiam infamem reddunt; quidam nomen proprium, & matris in numeros digerunt, & numeris Planetas, & Signa adscribunt, mendaciis absurdis artem vituperantes; sunt & qui, cùm non sint Mathematici, videri volunt, lucríque sapiditate artem profitentur, quam vix à limine salutarunt, velut de illo refert Haly, qui, quòd vellet egregius Astrologus videri, dixit se mirari, quòd cor Leonis (stella hæc est egregia Signiferi) ad quintamdecimam partem Leonis peruenerit, quòd mundus conflagraret, stultissimam hanc vocem audiens quispiam, ab eo, quem peritissimum in arte iudicat, præsertim cùm eo tempore, quo fortè fortuna maximè sæuit hyems, quis (inquit) non irrideat meritò artis tam egregia, & præclara iudicia? Neque id rarò euenit, vt rectè Petrus Aretinus scurra famosissimus, dixerit, Astrologos pulchrè prædixisse diluuium anno 1524. mense Februario, quo mense nullus vnquam serenior extiterit: neque enim Februarius eo anno pluuias dedit, vel etiam saltem nebulas, cùm soleat reliquis annis pluuiosus mensis esse, atque id egregium vaticinium, è sex errantium syderum concursu (omnibus quippe, præter Lunam, quod mirum est, in Piscibus existentibus) ortum habuit. Tertium genus est eorum, qui, quæ præstari non possunt arte, per artem pollicentur, vnde ridiculi cùm euadant, ipsi arti infamiam tribuunt; veluti de quodam recitat Haly, qui in Marte secundo loco, volebat propriarum vestium furtum significari; cùm neque hoc de furtis propriarum vestium ab Astrologo possit prædici, quippe nimis singulare est, nec si possit prædici ex tam generali causa prædicere licebit. Igitur hæc supra artem sunt, quæ tamen lucri causa illi præstare pollicentur. Quartum genus est eorum, qui ob eiusdem lucri cupiditatem res inanes confinxerunt, vt partes, & gradus debilitatis, & putei, aliáque multa, quæ non solùm ab Arabibus, verùm neque à Guidone Benato, atque conditoribus Ephemeridarum descripta sunt, atque his, & huiusmodi rationibus interrogationes, atque electiones finxerunt, quibus pecunias corraderent. Vnde tecum existima, lector, qualem risum mouerint, qui vendita electione infœlicissimum illi exitum pepererunt, cùm multi in eadem causa, nullo vtentes Astrologico consilio, fœlicissimè rem peragant, atque, vt ex multis vnum euidentis, atque præclari exitus exemplum referam hominis à me cogniti. Fuerat Princeps Mediolanensis prouinciæ, Ludouicus Sfortia, qui quæstuosum Astrologum, qui nihil minùs, quàm Astrologiam sciret (erat enim ex iis, quos meritò Ptolemæus hîc suggillat) aleret, eúmque ditauerat egregiè centum, atque plus magnis auri talentis, ab hoc pro tanta mercede tempus pro vnoquoque negotio inchoando præscribebatur, adeò ridiculè, vt sapientissimus alioquin Princeps cogeretur tempestatibus maximis equum conscendere, totámque aulicam cohortem, & stipatores per medios imbres, per cœnum, atque lutum, tamquam hostes vel insequuturus, vel fugaturus, deducere: nescio an Astrologi amentia, an ambitione summa, an potiùs irrisione, vt qui Principi ipsi talibus commentis per flagitium illuderet. Atque ei, quod nullis aliis prouinciæ nostræ Principibus euenit, vt Regno ab inimico Rege spoliatus, & captus, miserè vitam in carceribus, etiã colapho accepto, & in clatrara ferrea dormiens, finierit. Vnaquæque enim ars quanto nobilior est, tanto est perniciosior, si per sycophantos administretur. Quid enim sanctius Religione? Quid iniquius perdito Sacerdote? Quid melius Iurisprudentia? Quid deterius improbo Iurisconsulto? Medicina

Digitized by Google

bere, mediocrénе est mendacium? Incredibilibus hisce figmentis nos credere iubent? & nisi credamus, iniuriam sibi fieri arbitrantur? Arbitrentur quodcumque voluerint: nos veris, & verisimilibus fidem habemus, iis qui nullam præferunt speciem veritatis fidem adiungere, etiam si maximè velimus, non possumus.

Si quis dicat hæc fuisse prima huius disciplinæ rudimenta, & balbutientis adhuc Astrologiæ incunabula, cæterùm stellarum postea motus, ortus, & occasus ita numeris comprehensos, vt Mathematici quo die, qua hora, quo momento earum congressus, digressus, defectus futurus sit sine vllo errore, certissimísque monumentis tradant. Hinc Alphonsi Copernici tabulæ, hinc ephemerides per singulos annos, menses, diésque ductæ. His verò tempore immenso notatis, & animaduersis, obseruatum quoque quo habitu, qua forma, quáque constitutione stellarum aliquis nasceretur, tum deinceps vitam, fortunam, mores, & ingenium,& ad extremum finem etiam vitæ,eáque omnia, vt vsu euenerant literis mandata, deprehensúmque fuisse, eos qui sub eodem stellarum habitu prodeunt in lucem, parem, vel non admodum dissimilem fortunam nancisci, & ita artem hanc esse conditam, si quis, inquam, ita disputet, conuinci potest apertissimi erroris; siquidem non esse adhuc ab Astrologis exactè notatos syderum congressus, declarant eclipses, quarum nullam adhuc vidimus eorum tabulis ita respondentem, vt non vna aut altera hora à præstituto tempore desciuerit. Declarant ephemerides ipsæ variæ inter se, & multis horis dissidentibus. Declarant ea quæ Ticho Brahe de Martis & Saturni motu scribit lib. de noua stella pag. 648. incertos adeò esse Astrorum congressus, vt tres & quatuor dies à calculo aberrent. Deinde is deserit inueteratam Astrologorum opinionem de artis suæ antiquitate, quam, & vetustate ipsa robustam, & innumeris à Chaldæis, & Ægyptiis experimentis confirmatam fuisse tradunt. Deinde quo errore, aut fraude Chaldæos, & Ægyptios, qui primi hanc artem coluerunt, fusam, & vagam disciplinam nullo certo fundo conceptam professos esse concedit, & à cœlo duxisse, quæ à cœlo non dependent, eodem cogitur fateri Astrologos nostrates laborare posse, & è cœlo deducere, quæ aliunde proficiscuntur. Postremò cùm constet inter Astrologos stellas, aut nunquam, aut infinito propè annorum interuallo ad eundem locum regredi, quo pacto Astrologi notare potuerunt eos qui sub eodem cœlo nati, aut geniti sunt, eundem vitæ tenorem sortitos, quæ tempora satis esse potuerunt ad obseruandum, quid aut efficiant, aut præmonstrent singuli astrorum congressus.Hactenus à Chaldæis, & Ægyptiis artis suæ originem Genethliaci repetiuerunt. Claudius Ptolemæus nihil ex propria,omnia se ex Chaldæorum Ægyptiorúmque obseruationibus scribere affirmat. Ex eorumdem notationibus Iulius Firmicus, & Albumassar huius artis præcepta tradiderunt, nunc si Chaldæi, & Ægyptij vera, & solida Astrologia caruerunt, doceant,vbi,quando,apud quos cœperit vera Astrologia; Nos certè non habemus aliam, quàm quæ à Ptolemæo, ab Arabibus, à Latinis,à Græcis tradita fuit,quam ab Ægyptiis,& Chaldæis profectam esse constat, si quæ fuerunt obseruationes factæ post Ptolemæi, & Arabum tempora, diuturnis illæ experimentis confirmari non potuerunt.

CAPVT

CAPVT QVINTVM.

Astronomicis experimentis nihil esse fidendum.

IN experimentis Astrologi suorum Apotelesmatum summam, & ferè vnicum posuêre præsidium, experimenti porro vis in similitudine est, eorum quæ experimur. [Multæ (inquit Arist. in procœmio Metaph.) eiusdem rei memoriæ vnius experientiæ vim efficiunt, quare experientia penè simile quid scientiæ, & arti esse videtur; per experientiam autem ars, & scientia hominibus efficitur; Experientia enim, vt rectè ait Polus, artem efficit, in experientia autem fortunam. Fit autem ars, cùm è multis experimentalibus conceptibus vna de similibus vniuersalis opinio fiat; opinari enim quod Calliæ hoc morbo laboranti hoc conducit similiter Socrati, ac sigillatim aliis multis experientiæ, quod autem omnibus huiuscemodi secundùm vnam speciem determinatis hoc morbo laborantibus conduxit vtpote pituitosis, aut biliosis, aut febre ardente febricitantibus, hoc artis proprium est, &c.]

At in astrorum iudiciis dissimillima sunt priscorum, recentiorúmque experimenta atque exempla, ipsius quoque Ptolemæi confessione lib. 1. de Iudiciis, cap. 2. [Hoc quoque accidit (inquit) vt configurationes, quas veteres tradiderunt, & quibus nos iudicia accommodare consueuimus, pronunciantes de iis, quæ nunc obseruamus, vt illi olim. Hæ igitur configurationes, ne semel quidem cum nostris similes, & congruentes repertæ sunt; nam magis quidem, aut minùs concordare possunt, atque id quidem imminentis temporis ambagibus, prorsus autem conuenire nullo modo, cùm omnium rerum cœlestium simul, ac terrestrium instauratio (nisi cui libet, inanitate quadam gloriosa, ostentare scientiam, & perceptionem earum rerum, quarum nulla esse potest) aut non sit prorsus expectanda, aut non intra tempus quod humano intellectu comprehendatur; si quando igitur in prædicendo erratum fuerit commissum ex eo vsu venit, quòd subiecta exempla dissimilia inter se fuerint, atque hæc vna est in aëris exploratione difficultas, ad quam nulla accedit causa comperiendorum motuum cœlestium.

Iulius Firmicus lib. 8. Matheseos, c. 5. nonas obseruationes Græcis & Latinis inauditas, se traditurum his verbis profitetur. [Accipies nunc Mauorti decus nostrum plenissimam huius operis disciplinam, Græcis multis & omnibus fermè Romanis incognitam, ad quam vsque ad hodiernum diem nostrum aspirauit ingeniũ, &c.] Rursus lib. 4. c. 16. [Istam rationem (inquit) veteres inuolutã variis obscuritatibus reliquerunt ne ad hominũ notitiam perueniret, &c.]

Quid Cardanus lib. de restitutione temporum, & motuum cœlestium: nónne veteres omnes in motu Solis, Lunæ, Saturni, Martis, obseruãdo deceptos esse docet, eorum propterea experimenta sub alio astrorum statu, & constitutione facta esse quam contingant nostro tempore? Et sect. 1. Aphor. 27.] Nullus planeta (inquit) in æternum redibit ad pristinum locum, nec etiam in longissimis temporum spatiis secundùm sensum alius à Sole. Quantò id magis de Ægyptiorum, Chaldæorum experimentis fatendum non contigisse sub eodem cœlo, in quod cadunt nostra ætate?]

Victus

Victus hoc argumento Lucius Bellantius libro de Astronomiæ veritate, quæst. 1. art. 1. fatetur experimentis deesse similitudinem perfectissimam, sed eam negat esse necessariam, cùm de genere vniuerso iudicent, & prædicant Astrologi, de singularibus autem non nisi imperfectè, ac timidè, propter cœlestium configurationum dissimilitudinem. [Qualis imperfectio(inquit)aliis etiam doctrinis ac disciplinis accidit,sed aliis maior,minor aliis.] Hæc Lucius Bellantius,quàm lucidè,quàm bellè,viderint alij:ego multa in his desidero.

Ac primùm non video,quid discriminis inter generalia ponat,& singularia: quæ enim vocat generalia, eáne quæ non vni hominum, sed toti cuidam populo, seu regioni eueniunt? nam hæc generaliā appellat Ptolemæus libro primo de Iudiciis,capite tertio. At hæc quoque pendent, si pendent, à singularibus astrorum congressibus, qui si nunquam redeunt iidem, vt verè non redeunt, non minùs generalium, quàm singularium obseruationem faciunt inconstantem,& lubricam. Quare generalium etiam experimenta vacillant,labántque. An aliter generalia intelligit, posse nimirum ab Astrologo prædici, quod genus,aut species euentorum impendeat,non posse verò definire euentorum circumstantias,quæ singularium complent propriā rationem,ac formam.] Hoc magis ipse significat artic.2. ad 3.hoc modo etiam Ptolemæus in centiloquio,can.1.in generali, non in particulari prædicere posse Astrologum scripsit.

At neque id probare possum, quia Astrologorum prædicunt singulares euentus mortem violentam ex veneno, ex insidiis: diuitias ex hæreditate, ex industria,ex matrimonio,amicitiis Principum:cædes fraternas, maternas profitentur,& tempus,& annum,& diem singulorum euentuum à se præsciri posse: pleni sunt libri: plenæ genituræ.

Præterea duo sunt euentorum genera,quędam simplicia,copulata quædam; morietur cras Socrates simplex res est,huic siue quid accidat,siue nihil finitus est moriendi dies;Philippus gignit Alexandrū ex Olympiade,copulata res est, non potest dici siue fuerit Philippus cum Olympiade, siue non fuerit, gignet Alexandrum.Simplicia quæ sunt non à quocumque astrorum congressu dimanant,sed à definito,& indiuiduo,qui si nec vnquam idem reuertitur,nec idem simplex effectus redire potest, nec confici experimentum. Quæ sunt copulata, &, vt Chrysippus vocabat, confatalia, vnum sine alio effici non potest, vtrumque à certo,& definito sydęrum aspectu dependet: vbi igitur sunt generica ista experimenta?

Adhæc circumstantias istas, & accidentia euentorum, quæ vocas, vel ais esse à syderum efficientia, vel non. Si secundùm, rerum partem multò maximam à cœli potestate subducis,non fugis Astrologicarum prædictionum incertitudine, & incredibili ambiguitate. Si ais, & horum experimenta facta esse oportet ab Astrologis,non generica;eadem enim quæstio rediret.

Rursus minima ea stellarum commutatio, & quælibet quamquam exigua configurationis variatio, effectuum non solùm circumstantias, sed & genus euariat;lege Card.libro de Iudiciis geniturarum,cap.1.3.& 6.& lib. de reuolutionibus,cap.7.[Quatuor modis(inquit)planeta iuuat,vel nocet.Primus est ex natura propria, secundus ex qualitate dispositionis, tertius ex irradiatione.]

Infrà: Ptolemæus (inquit) posuit Lunam significantem corpus, deinde animi mores, deinde vitam, & vxorem,& natum, & ancillas,& filias,& sorores. Quomodo ergo erit disposita,cui in partu moritur vxor, & ipse longæuæ

Bb vitæ

vitæ,& filiæ eius plures incolumes, & ancillæ fugitiuæ, & mater mortua citò, & corpus salubre,& intellectus inconstans, & malus? propter hæc in capitulo sequenti subiiciam vnam,aut alteram figuram.]

Idem eodem libro capite quinto. [Quinta, & Venus, & Luna dant filios, Mars cum nona, & Luna dant itinera, Luna Venus dispositores dant, matris fortunam, Luna Mercurius,& tertia dant fratres,& consanguineos,&c.] Multa itaque & genere diuersa, cùm ab eodem astro pro vario congressu cum aliis astris proueniunt : eadem verò cœli constitutio redeat nunquam, quamuis enim annis triginta Saturnus, Iupiter duodecim, Mars duobus, Sol, Mercurius,Venus vno, Luna viginti septem diebus, & octo horis absoluant suum cursum, Ptolemæo auctore, ad eamdem tamen constitutionem, eo temporis spatio non reuertuntur, vnde Astrologi desumpserunt experimenta, quibus suam disciplinam fulcire solent,vnde hauserunt obseruationes quas adeò munificè iactitant.

Agè verò, vndénam duxit hanc differentiam Bellantius? stellarum sanè constitutiones in schemata vel recurrunt, & secundùm substantiam, & secundùm accidentia similia, vel vtroque modo dissimilia, vel vno modo similia, dissimilia altero.

Si vtroque modo similia,id primò aduersatur Ptolemæo,id aduersatur omnibus,qui astrorum motus numeris,& ratione complexi sunt. Deinde vtraque obseruari potuerunt,& generalia quæ sunt,& priuata, & in artem redigi, nam licèt euentus alicuius circumstantias operosius sit notare, quàm genus, præcipuarum tamen circumstantiarum notatio non superat periti ac solertis Astronomi diligentiam, nam & historici sæpe plerasque circumstantias complectuntur in bello quopiam, seu pace,seu fœdere, seu fame describenda, si vtroque modo dissimilia sunt neque generalia,neque singularia, & quæ accidentibus circumscribuntur sub experimentum veniunt. Sin tandem substantia similes, dissimiles accidentibus sunt stellarum congressus, quamnam, obsecro, intelligit substantiam? astrorúmne? verè quidem,sed nihil ad rem; id enim si satis esset idem genere semper cœlum præstaret. An aspectuum, & virium quæ pro vario aspectu stellis insunt? nihil his variabilius, nihil minùs constans, in errantibus præsertim, quæ nunc in sextilem conueniunt, aliàs in trigonum recurrunt, mox in quadratum cedunt, aliàs ex altera parte sibi respon[illegible] quam inconstantiam abundè declarat effectuum varietas quos singulis momentis edunt, declarat geminorum partus qui breuissimo temporis interuallo contrariis temperamentis,contrariis moribus prodeunt. Sed fac vel vna hora non mutari cœli efficientiam vnde deduces diuersam eorum naturam qui eo tempore oriuntur? vnde rerum varietatem incredibilem, quæ per id tempus prodeunt in lucem? An signa dicit Bellantius, vel domos similes esse substantia? nihilo meliùs; cùm enim astrorum tardiora quædam,velociora sint alia, modò in his, modò in aliis, modò in vno, modò in alio gradu sibi obuiant; vbi, Bellanti, pones tuam illam generis, seu substantiæ similitudinem? Denique cùm varientur signa,& signorum gradus,congressus, stationes,retrogradationes,directiones,ortus,occasus,omnia denique, ex quibus simile quoddam genus fingi potest, vbi tandem existet ista similitudo?

Ex hac re duo consequuntur necessariò; vnum quidem sydernm omnes congressus cùm infiniti propemodum sint,obseruari non potuisse,nec esse,nec

fuisse

fuisse vllos Astrologos, qui sui sæculi quotidianos congressus astrorum, corúmque effectus obseruauerit; vt prorsus oporteat hanc scientiam esse mancam, destitutam nimirum experimentis innumeris,& notationibus quæ sæculo quolibet,immo quolibet anno & die fieri potuissent,& facta non sunt; vnde sequitur omnes obseruationes fallaces,incertas,ambiguas,dubias esse: cùm enim non fuerint semper obseruati astrorum concursus, incertum oportet esse an eosdem semper effectus,an verò aliquando hos, aliquando contrarios fundant.

Alterum, experimenta quæ facta sunt (si vlla tamen sunt facta) non dare scienriam aut generalem rationem, qua in posterum pronunciari quidquam possit, aut prædici; quia nullæ sunt astrorum configurationes aliis prioribus similes,ex quibus generalia sumi possint scita,& pronunciata,quæ ad iudicandum de aliis,& similibus iuuare possint.

CAPVT SEXTVM.

Tria Astrologorum suffugia.

TRIPLICI via huius rationis vim declinare possunt Astrologi. Primò quidem docendo, non indigere Mathematicos congressuum similitudine, scire se Solem esse calidum, frigidum Saturnum, Lunam humidam, siccum Martem, & sic de reliquis. Deinde ex opticæ præceptis commodè diiudicari posse, quantum maioris, minorísve distantiæ, & propinquitatis ratio valere possit,vt astrum vnum vim alterius,aut retundat,aut exacuat, in mutuis congressibus.Quare posito quolibet astrorum interuallo,non ægerrimè coniici posse,quid ex his, & iis viribus parũ, multúmque semotis aptum sit consequi.

Existimare secundò possunt Mathematici accidere quidem his obseruationibus, ac mensuris diuersitatem, & errorem aliquem,non magni tamen momenti, satísque esse Astrologo paulò plus, minúsve verum attingere, quod & Bellantio visum est,quæst.citata diluente secundum argumentum.

Tertiò contendunt plerique nihil opus esse anxiè disquirere qualibus experimentis Astrologia parta fuerit experimenta, qualia oportebat fieri, facta iam esse,idque constare, tùm Astrologorum omnium vnanimi consensu, tum quotidiana prædictionum veritate; videmus hæc prædicta nunquam ferè ementientia, quod non eueniret, nisi legitimis experimentis Astrologorum scita collecta fuissent. Quamuis ergo cognitioni hominum obscura sit ratio, qua hæc animaduersa,& notata sunt, notata tamen esse, & obseruata, vt oportuit, perspicuum est. Ita ferè fugiunt Astrologi,nos sequamur fugientes;nondum enim argumenti, quod proposuimus, vim declinarunt, immo nec declinare possunt. Sed vt certo ordine disputatio procedat, ostendendum est non potuisse planetarum vires Astrologos experiri.

CAPVT SEXTVM.

Non potuisse Astrologos Planetarum vires experiri.

VONIAM planetarum præcipuè viribus confidunt Astrologi, easque totius Astrologiæ quasi fundamenta construunt, placet ab his initium ducere, planúmque facere, non potuisse eorum vires experimentis notare. [Saturni stella (inquit Ptolemæus libro quinto de Iudiciis, cap. quarto) maximè frigidifica est, sed & nonnihil arefacit; Stella Iouis temperatæ naturæ est; media enim fertur inter frigidificam Saturni, & æstuosam Martis: Martis stella, & arefacit, & vrit, sicut congruit igneo ipsius colori: Stella Veneris eosdem habet effectus, quo ad temperationem, quos Iupiter, sed ratio est diuersa; nam quòd vicina est Soli non nihil calidifica est, sed multò vehementiùs humectat: Mercurij stella ferè quidem non minùs aliquando arefacere quàm humores absorbere, propterea quòd non longè à Sole recedat; aliquando tamen & humectare deprehenditur cùm superposita sit terræ proximè orbi Lunæ, subitarum autem mutationum in vtramque partem effectrix est inflata quasi celeritudine comitatus solaris, &c.]

Quid Cardanus libro de supplemento Almanachi, capite decimooctauo? [Saturnus frigidus est, maximè Orientalis, siccus maximè Occidentalis. Iupiter calidior, quàm humidior: calorem auget Occidentalis, humiditatem Orientalis. Mars siccior longè quàm calidus, Orientalis calorem, Occidentalis siccitatem auget. Sol calidus valde in passiuis paululùm declinat ad siccum. Venus humida plurimùm, maximè Orientalis calida paululùm, magis tamen Occidentalis. Mercurius siccus, plus tamen Occidentalis, temperatus in actiuis, Orientalis tamen modicè calidus. Luna humida vehementer maximè Orientalis, id est, post Solem calida paulùm, magis tamen Occidentalis.]

Tantum autem Genethliaci Planetarum viribus tribuunt, vt reliquarum omnium stellarum virtutes ad eas reuocent; quare Ptolemæus libro primo de Iudiciis, capite octauo. [Stellæ in capite Arietis (inquit) effectus habent commistos ex viribus Martis, & Saturni, quæ in ore sunt, idem possunt quod Mercurius, & nonnihil quod Saturnus, quæ in posteriori pede Martiæ, quæ in cauda Venereæ sunt. Vbi Tauri signum quasi amputatum cernitur, ibi stellæ sunt naturam sapientes Veneris, & Saturni, at Vergiliæ Lunam, Martémque referunt in capite inter Succulas vna luce rutila excellens, quæ & facula dicitur Martia est. Geminorum signum in pedibus stellas habet, quarum natura similis est naturæ Mercurij, & nonnihil Veneris. In femoribus lucidæ stellæ Saturniæ sunt, in capitibus duæ nitent, quarum prior Mercurialis est cognomento Apollinis, posterior Martia cognomento Herculis, percensit denique omnes Zodiaci stellas, deinde omnes stellas fixas, easque aut Saturnias, aut Iouias, aut Martias, aut Mercurias, aut Venereas, aut Lunares, aut Solares facit.] Ptolemæum sequuntur minorum gentium Astronomi, & ad septem planetas reuocant cæterarum omnium stellarum vires, & efficientiam. Quo fit, vt si probatum fuerit, non potuisse Astronomos experiri vires Plane-

tarum, Astrologiæ vniuersa, & Genethliaca omnia scita vocentur ad certissimum interitum; nam astrologia non habet alia præcepta, quàm quæ experimentis sancita & collecta sunt, itaque si probatum fuerit, eius dogmata nullis niti experimentis, artem totam fabulosam esse, & fictitiam constabit.

Agite ergo, si placet, in ipsam Astrologiæ arcem expediamus arietem; non leui, ac ludicra de re disceptatur, sed de disciplina, quæ certis, & indubitatis experimentis orta, aucta, confirmata dicitur, quæ rerum maximarum, vtilissimarum, difficillimarum certam scientiam profitetur.

Principio itaque sciscitari libet, vndénam Astrologis primis innotuerint, Saturni frigiditas, siccitas Martis, aliæque aliorum Planetarum priuatæ vires? Experimentis, inquies; bene est, & quidem de Solis calida, de Lunæ humida vi, inter omnes meritò conuenit, ex quotidiano, perpetuóque sensu, de aliis quæro. Saturnum, gratia exempli, nemo solùm vidit in cœlo, vnde sibi constet de eius frigiditate. An quia sentimus frigus? quid si frigiditas, quam experimur, non sit Saturni, sed aliorum syderum, quæ cum Saturno feruntur in orbem? Experimur, inquies, semper gelidum aërem præsente Saturno, licèt aliis, & aliis semper stellis cōsocietur, Nihilne ergo faciūt ad frigus reliquæ stellæ, quas tu dicis habere naturam Saturni, naturáque frigidas esse? Quo pacto probas frigus à Saturno defluere, non ab aliis astris? Nónne quotidie siue noctu, siue interdiu, nostrum hemisphærium Saturnus pertransit? nónne rapitur diurno motu supremi cœli? num sentimus quotidie frigus? etiámne furente Leone, etiám latrante Canicula? ánnon id ais, sed ais tunc quoque minùs æstuare cœlum, quando maximè æstuare videtur, obsistente Saturno Leonis, & Caniculæ calori? vnde id nosti? an Saturni absentiam de cælo vidisti? & tunc maiorem calorem expertus es? non inquies. Vnde igitur probas minus nunc esse in mundo caloris, quàm esset, si Saturnus cœlo abesset? quibus leuum caput id probas certis experimentis?

Vt paucis rem conficiamus, bipartitam facio quæstionem, ac interrogo, Habésne huius frigiditatis experimentum perpetuum, & numquam interruptū, an quorumdam dumtaxat temporum? Si perpetuum, hoc aliunde non potest deduci, quàm ex eo quòd cùm perpetuò Saturnus è cœlo fulgeat, qualibet hora frigidiorem reddit mundum, quàm esset, si Saturno cœlum careret; at id nullam vim habet, nisi apud eos qui sibi iam peruasère frigidum esse Saturnum; alij enim id infiçiabunt, & experimentum requirent. Quî igitur detrahes Saturnum de cœlo, vt experimentum exhibeas frigiditatis, qua sub Saturno, & sine Saturno mundus vtitur?

Sin quorundam temporum affers experimenta, & non continua, quorūnam? quatuor, inquies, potissimùm: nam interest primo cum quibus aliis stellis congrediatur: secundò, interdiu, an noctu fulgeat: tertiò, quam hemisphærij nostri partem, seu situm occupet: quartò, quantum denique per Zodiacum ad nos accedat, vel recedat. At nihil horum certam Saturno frigido fidem faciunt.

Et de primo quidem experimento nihil in præsentiarum laboramus, conuenit enim nobiscum, variabiles esse congressus astrorum, nunc autem similia quærimus, & vniusmodi non varia, & inconstantia, quæ ad secundum effugium pertinent, de quo suprà disseruimus, & cap. sequenti redibit disputatio.

 Dein

Deinde vel Saturnus quibuſcumque iunctus ſtellis fundit frigus, vel cum quibuſdam ſolùm, non cum aliis. Non primum: non enim cum Sole, non cũ Canicula, non cum Leone, non cum Marte, vt ſatis conſtat ex capitulo præcedenti. Dices, cum his quoque exhibere frigus, ſed tenue, & vix ſenſile: nugæ. Experimentum quærimus ſenſibile, & certum. Affirmabis ab his aſtris eius efficientiam impediri; rectè quidem, ſed non habes adhuc experimentum quod proferas quod inquirimus. Vnde enim noſti illum natura ſua frigefacere, ab aliis aſtris impediri, ne fundat frigus?

Cum quibuſdam verò aſtris ſi Saturnus frigefacit, non cum aliis. Primum quidem tam poſſum Saturno frigus, quod è cælo defluit, tribuere, quàm tali ſyderum compoſitioni: nam, ſi eadem redire poſſet compoſitio abſente Saturno, redargueretur fortaſſe; nam ſi ſeiuncto Saturno aliorum aſtrorum conſus frigefaceret, nihil certiſſimo comprobares experimento à Saturno potiùs, quàm ab aſtrorum congreſſu frigus proficiſci; quo enim ſeparato nihil fit, conſtat in eo aliquid eſſe cauſæ, cur res fiat. At ſyderum compoſitio cum Saturno, qua poſita expertus ſum frigus, non eſt ſeparabilis à Saturno, nec redire poteſt ſine Saturno, quomodo igitur redargues eos, qui contendunt non à Saturno, ſed à congreſſu ſtellarum frigus delapſum eſſe, quod proferebas? quo experimento ſuadebis Saturnum eſſe frigidum? Saturnus verò ſeparatur quidem, & redit, ſed cum aliis ſtellis, ſub quo congreſſu, vel experimur frigus, & redargui nequit, qui id tribuit nouæ conſtitutioni aſtrorum, ſicut, & priori, & non Saturno, vel nihil ſentimus frigoris, & experimentum deſtruit potiùs quàm aſtruat Saturni frigiditatem. Deinde, vel Saturnus cum quibuſcumque ſtellis tantundem fundit frigoris, vel cum vnis aliquid, cum aliis plus, plurimum cum aliis; non primum, quia volunt modò plus, modò minus frigeſcere mundum, volunt variabiles, & inconſtantes eſſe aſtrorum vires, nec poſſet deprehendi à Saturnóne an à coniunctione ſtellarum promanaret frigus; ſi cum quibuſdam nihil vis, cum quibuſdam aliquid, cum quibuſdam plus, cum quibuſdam plurimum Saturnum efficere frigoris, probandum tibi erit hanc frigoris inconſtantiam non proficiſci à varia ſyderum conſtitutione, & proferendum experimentum, quod concludat à Saturno, non autem à cõfiguratione ſtellarum, hanc varietatem prouenire, quod experimentum quia non reperies ſuccumbas neceſſe eſt probando per experimenta Saturni frigiditatem. Video quid acutè alicui venire poſſit in mentem: dicet nõ poſſe quidem Saturni ſeorſim vim, & efficientiam concludi, probari tamen ſtellarũ congreſſu & conſtitutione frigeſcere hæc ſublunaria; ne id quidem. nam ſub eadem conſtitutione ſtellarum, non experimur idem frigus noctu, & diu, æſtate, & hyeme, quomodo itaque oſtendes frigus illud à ſtellis dilabi, non ab aliis cauſis propter quas plus frigoris experimur noctu, quàm interdiu, hyeme, quàm æſtate, in montibus, quàm in aliqua planitie.

Ad ſecundum quod attinet, ſi contendas noctes, vel dies frigidiores eſſe præſente Saturno, quàm eodem abſente, res tibi erit cum Aſtrologis tuis, non enim poteſt aliter abeſſe Saturnus, niſi quia dum nox noſtro hemiſphærio incubat, ille infra Orizontem oberrat, vel dum nos dies luce perfundit, Saturnus infra terram commoratur. At Aſtrologi ſtellas ſub alio hemiſphærio dum ſunt, ſuas exercere vires volunt; nam alias nocturnas, diurnas alias faciunt, quod nocte nobis dominentur quædam vbi eo tempore exiſtant aliæ diu

diu quocumque tandem loco fulgeant, & Lunam certis noctium, dierúmque interuallis docent concitare maria, morborum humores, arborum temperamentum; conchylia vbicumque illa sint, & cùm alicui syderi dominationem in annum tribuunt, non cùm interrumpunt per noctis, & diei vices, denique cùm natalitiam alicuius configurationem discutiunt errantium omnium stellarum per domos diuisarum, & signorum statum, siue supra nos, siue infra contemplentur, omnibúsque astris, siue in nostro siue in altero hemisphærio suas tribuunt vires.

Rursus si noctes, diésve frigidiores esse aiunt, cùm nostrum decurrit hemisphærium Saturnus qui è propinquo efficaciùs agit, id quidē affirmare possunt, experimentis comprobare non possunt: cùm enim Saturnus quolibet anno sex menses noctu, totidem menses interdiu, nostrum percurrat hemisphærium, atque hi menses iidem semper non sint sed aliquando æstiui, aliquando hyberni, aliter oporteret nunc sex mensium dies, nunc sex mensium noctes subitò esse frigidiores; id verò quis notauit aut notare possit, in tanta præsertim temporum mutabilitate, vt quolibet etiam mense experiamur nunc noctem, nunc diem magis minúsque frigidam, seu calidam?

Aliorum dices Astrorum vi impeditur Saturnus, ita vt aliquando frigefaciat minùs, aliquando penè nihil, crederem id sanè libenter, si iam probasses esse per se frigidum; tunc enim consequens esset quando non fundit frigus ab aliis impediri, id verò nondum probasti, immo nec probare potes; nam vel impeditur semper, & eius vis sub experimentum nunquam cadet, vel aliquando, & ab aliquibus: à quibus igitur, ab iisdem, an à diuersis, non ab iisdem, quia nunquam Saturnus bis eodem modo congreditur; non à diuersis, seu iisdem diuerso modo compositis, quia nondum fecisti experimentum, ac proinde tam liberum est mihi negare Saturno frigus, quàm tibi concedere.

Quæro prætetea an velis à solo Saturno fieri frigus, an ab aliis etiam causis: Et Auerr. quidem lib. 2. cœli tex. 94. infima elementa terram, & aquam ait frigida esse, quia plurimùm à cœlo distant: remotio enim à motu (inquit) dat grauitatem, quietem, frigiditatem, id quod fusiùs prosequitur Iacobus Zab. libro 1. de qualitatibus elementorum, capite vltimo lib. de regionibus äëris, c. 6. & 7. quin & Aristot. lib. 1. Meteor. sum. 1. c. 4. [Oportet (inquit) intelligere sic, & hinc cum incœperimus, quod enim sub ea quæ sursum est circulatione, corpus veluti materia quædam existens, & præsentia calida, & frigida, & sicca, & humida, & quæcumque alia has sequuntur passiones, fit talis, & est à motu & immobilitate; cuius causam, & principium diximus priùs, in medio igitur & circa medium est grauissimum, & frigidissimum segregatum terra & aqua, &c.] Alij terram & aquam natura sua frigidas esse contendunt, ab extrinseco interdum calefieri, vel igitur solo Saturno tribuis frigus, vel aliis præterea causis. non prius: quo enim experimento efficies nullum esse aliud nisi Saturni frigus? non secundum: quo enim experimento ostendes si noctes aliquas, vel dies sentias frigidiores, id Saturno auctore fieri, non aliis causis? nemo quidem metiri potest dierum, noctiúmque frigus, & ita inter se Saturnias noctes cum iis quæ Saturno non subsunt conferre, vt certò possit affirmare has illis esse frigidiores

(sed

(sed largiamur Astrologis quod probare non possunt) quanam ratione efficient non ob aliam causam nisi ob Saturni efficientiam esse frigidiores?

Mutant sine dubio Astrologica omnia experimenta,& in vtramque partem claudicant,omniáque adhuc ambigua sunt & incerta, quod planius faciet sequens argumentatio.

Posttemò Saturno desunt ea quæ Solis,& Lunæ experimentum facile reddunt,& certum, auctore Ptolemæo lib. 1.c. 2. nam Sol diurnus semper nobis est, dies verò noctibus calidiores experimur quouis anni tempore. Saturnus modò est diurnus, modò nocturnus, nec proprium vllum sibi vendicat tempus, ex cuius perpetuo temperamento eius vis deprehendi possit. Interdiu quoque cùm lumen Solis distinctè possit ab aliis secerni luminibus, accessu ad ipsum periculum de eo facimus, calemus enim eò magis, quò magis applicamur, cùm in vmbram secedimus frigemus,ideo vis Solis non ignauis, & ambiguis, sed certis & exploratis experimentis comperta est. At Saturni siue lumen,siue arcana vis,cùm seorsim ab aliis ad nos non perueniat experimenti incapax est. Conueniunt eadem in Lunam: nam distinguimus eius lumen ab aliis,& crebro recursu manifestam vim prodit, conspicuísque accessionibus, & decessionibus afficit maria, arbores, conchylia, & alia id genus humida. Saturni tardissimus est motus, lumen exiguum, & minimè sensibile, alia virtus abdita, & arcana, vnde itaque desumas experimentum, habes nihil.

Quoad tertium si contendas deprehendi Saturni frigidam naturam ex vario eius ascensu per partes hemisphærij nostri,eamdem tibi rationem obiicio: Solem enim quo magis ad nostri cœli verticem accedit, sentimus feruentiorem quotidie, propterea calidam vim Soli addicimus; nihil tale de Saturno proferre potes: quotus enim quisque obseruauit horas nocturnas diurnásque solito magis frigescere quoad cœli medirullium proprius Saturnus ascendit, planè si eius ad nos propinquior accessus maiorem afferret frigiditatem per ætates, & ferè quotidianas vices ex vario situ, & partibus hemisphærij, quas occupat, magnum frigiditatis sumeretur experimentum, quod modò nullum planè est,quod sensu saltem deprehendatur, quia incrementa frigiditatis non fiunt quotidie per maiorem Saturni ab Oriente distantiam.

Possumus & eodem modo quartum diluere experimentum ex accessu & recessu à Tropicis,& motu Saturni:nam Sol quia in reditu ad Cancrum, Zonámque nostram auget anni calorem menstruis ferè incrementis, quæ paribus propè interuallis deseruescunt, & abscessu, quapropter animaduertere potest etiam vulgus, qui sit fons, & origo caloris quem sentimus. Iam verò Saturnus, qui totos quindecim annos consumit versùs Cancrum progrediendo, totidémque reuertendo ad Capricornum, quod aut quale præbet experimentum suæ frigiditatis? quis vnquam distinxit quindecim annos frigidos à quindecim calidioribus, quibus ad nos propiùs Saturnus accedit, quis notauit frigiditatem gradatim crescētem per quindecim annos, & sensim decrescentem per alios quindecim?ne cogitatum quidem fuit vnquam de huiusmodi incremento,& decremento,addo nec potuisse cogitari, quia inter annos quindecim, quibus Saturnus prope nos circumfertur, multi sunt calidiores iis annis,quibus idem longiùs à nobis agit, & multi anni, quibus longiùs à nobis distat frigidiores nonnullis, quibus prope nos moratur,interturbante

alio

aliorum ſyderum congreſſu, conſtantem vnius ſyderis obſeruationem. Multis aliis cauſis augeſcente calore eo tempore, quo Saturni frigus experiendum eſſet. Dormitaſſe, aut etiam ſomniaſſe Bellantium oporreat loco ſuprà citato, diluendo decimum argumentum; qui ait, ex conſortio aliarum ſtellarum magis clareſcere vim Saturni, ſeu alterius in ſua actione perſiſtentis, locum, & aſpectum aliis ſubinde commutantibus: quomodo enim in eadem perſiſtit actione, in tanta temporum inconſtantia, quantam experimur quindecim annis, in tanta annorum varietate, quantam videmus inter huiuſmodi temporis interuallum; quo experimento probas Saturnum perſiſtere in ſua actione, an contra omnium Mathematicorum ſcita negas vnius aſtri vim poſſe ab aliis ex contrariis debilitari, frangi, impediri? ne Sol quidem Saturni frigus retundere valet? quod promis rei incredibilis experimentum? & quidem triginta annos, quibus quindecim Saturni frigus mundus algere magis dicitur, quàm alij quindecim, quis memoria complecti poteſt, & conferendo perpendere, qui frigidiores ſint; idque ſi ſemel in vita, aut bis fecerit nimium quantum eſt, at non vna, aut altera eiuſdem rei memoria, ſed multæ, auctore Ariſtotele in proœmio Metaphyſic. ad experientiam requiruntur centies. Verſa igitur centies, aut millies Saturnum, deinde proferes eius frigiditatis experimentum. Mathuſalem anni tibi non ſatis eſſent, vt Saturni frigoris caperes certum experimentum.

Quæ de vno Saturno dixi, de aliis Planetis intelligi velim: multo enim maiorem hæc vim habent aduerſus Iouem, cuius natura temperata dicitur, & actio exigua, ac procliuis ad aliorum efficientiam, multò verò magis hæc quadrant in Venerem, & Mercurium, quorum hic non longiùs à Sole, quàm vnius Signi interuallo, ſiue illum antecedat, ſiue ſubſequatur, illa nunquam à Sole duorum Signorum interuallo longiùs abeſt, & antecedens, & ſubſequens: nam cùm tam parum à Sole diſcedant, dignoſci vix poteſt quid ipſi, quid Sol efficiant. Vidit hæc Cardanus quoque ad lib. 1. Ptolemæi, cap. 10. [Syderum aliorum (inquit) quàm Lunæ, ac Solis opera obſcuriora ſunt tribus de cauſis: Prima, quòd propter tarditatem non adeò frequenter licet obſeruare earum actiones. Secunda, quòd tempus acquiſitum non adeò licet habere declinationis, aut coniunctionis, aut cùm primùm operari incipit, propter motus tarditatem, vnde certa fit obſeruationis ratio. Tertia, quia eadem tarditate fit, vt opus ipſum ſenſim fiat; quod autem ſenſim fit, occultius eſt, quàm quod ſtatim, etiamſi longè ſit maius, veluti de motu Solis in cælo, & lapidis proiecti in aëre, ſi alter ad alterum comparetur, liquet.] Hæc ille. Addere poſſum quartam: ea enim, quæ tardè, & longo temporis tractu fiunt multarum cauſarum interuentu, aut præpediri, aut promoueri poſſunt, vt non liceat diſpicere, à qua potiſſimùm cauſa promanent. Concidit igitur primum Aſtrologorum effugium, quod nitebatur ſolertia, ſtudióque obſeruandi, quid ſtellarum per ſe vnaquæque valeret, vt inde daretur poteſtas coniiciendi, quantum longa, breuíque diſtantia cæterarum impediri quælibet poſſet, aut iuuari. Concidit & Aſtrologiæ primum, & maximum fundamentum experimentis compactum: ſi enim ſtellarum priuatæ vires non potuerunt ſub experimentum venire, neque potuerunt communes,

CAPVT OCTAVVM.

Errores, qui contingunt Astrologis, in syderum obseruationibus, esse maximi momenti.

X tribus effugiis, in quæ Astrologi recipiunt se, quoties dissimilibus astrorum congressibus vrgentur, primum iam deiecimus,

Et specus, & Caci detecta apparuit ingens
Regia, & vmbrosæ penitùs patuère cauernæ.

Aliud superest, quo aiunt errores, qui in syderum obseruando congressu contingunt, non esse magni momenti, nec quidquam officere Astrologiæ, aut experimentis, aut obseruationibus, aut prædictionibus, aut scitis. [Leuis (inquiunt) fit euentuum commutatio ex priorum, posteriorúmque configurationum dissimilitudine: nam cùm hæc dissimilitudo perexigua, & notatione indigna paruam effectuum variationem facit, quæ Astrologicarum prædictionum veritati nihil detrahit.]

His tria ego oppono. Primum, si quid euenit, exempli gratia, sub coniunctionem Solis, & Iouis in primo gradu Libræ, non inde continuò fieri, vt propter huiusmodi coniunctionem id euenerit. Quid enim si id accidat vi aliarum causarum, quæ minùs obseruatæ fuerunt? cùm præsertim libro 1. demonstratum sit sublunatium causarum effectrices facultates instrumenta cæli non esse, sed efficere quod suum est, aliquando sine ope cæli, aliquando cum cælo quidem, sed pro ipsarum, non pro cæli conditione, & statu, vt omnis effectuum varietas principiis debeatur proximis, non cælo.

Qua igitur temeritate, quóve cæco casu eam effectuum varietatem Soli, & Ioui in Libra consociàtis tribuimus, quæ ex tot, támque dissimilibus superiorum, & inferiorum efficientiis accidere potest? quid magis arduum, quàm in tanto causarum concursu despicere, quid vnaquæque efficiat? quid difficilius in tanta multitudine euentuum vni causæ priuatim, ac certò tribuere? Id planè facere non potest, nisi qui sæpiùs obseruauerit eumdem effectum sequutum esse, Sole, & Ioue in eadem cæli parte agentibus, quamuis aliò alij Planetæ diuertissent, id verò obseruare potest nemo.

Secundò, ne id quidem, quod modò dixi, satis esse, vt constet effectum à Sole, & Ioue in Libra existentibus esse profectum, nisi constet iterum atque iterum Solem, & Iouem recurrentibus in Libram idem euenisse, quod priùs etiam variato cæterarum sublunarium causarum statu: si enim eædem causæ inferiores persistant, iure dubitabitur, sítne id, quod tunc accidit, profectum à Solis, & Iouis coniunctione simili, an ex aliis proximis causis similiter affectis, an ex illarum, harúmque mutuo congressu. Quare, nisi seiungantur ea, quæ rei cuiuspiam causa esse possunt, experiri nequimus quid quidque rei illi conferat, vel non conferat.

Postremò, aio solum hoc experimentorum genus infirmum esse, non modò propter concursum sublunarium causarum, sed etiam (quod magis ad rem nostram facit) ob syderalium configurationum maximam dissimilitudinem; modica enim diuersitas, quam Astrologi nobis obtendunt, & qua se tuentur, raro;

Digitized by Google

rarò; permagna verò frequentissimè contingit, vt obseruationes priores nihil à posterioribus iuuentur, neque posterioribus quidquam roboris accedat à prioribus, nec ex vtrisque possit quidquam vniuersi colligi, quo ars comparetur, vel præcepta rectè iudicandi, quam sanè rem nobis declarant.

Primum, orbis Aphanis conuersio ab Occasu in Ortum, ex quo sæpissimè contingit non redire in idem Signum astrorum concursum. Audiamus nostræ ætatis Mathematicorum iuratum Principem Christophorum Clauium ad cap. 1. Sphæræ Ioannis de Sacro Bosco: [Distantia stellarum fixarum (inquit) à punctis solstitialibus, æquinoctialibus, non manet eadem semper, sed crescit, & augetur secundùm successionem Signorum, id est, versus Orientales partes progrediendo; ita vt stellæ, quæ verbi gratia antiquo tempore fuerunt ante puncta solstitialia, æquinoctialia modò reperiantur post ipsa puncta solstitialia, æquinoctialia, vt ex obseruationibus antiquorum, & recentiorum liquidò constat, &c.] Itaque si qui Planetæ sub æquinoctij verni puncto quondam conuenire, cùm Aries eidem puncto subiaceret, retrocedente mox Ariete ex Occidente in Orientem, fit æquinoctij vertex Occidentalior, quàm Aries, in ciúsque locum subeunt Pisces, auctore Ptolemæo in Almg. dist. 7. cap. 2. Quare quæ astra coïerunt olim sub æquinoctium, in Ariete si iterum conueniant sub æquinoctio, non Arieti, sed Piscibus sociabuntur. Vnde vna coniunctio differet ab alia bifariam, abscessu prioris Signi, & aduentu noui: plurimum verò interesse, in Arieténe, an in Piscibus coitiones fiant, patent ex horum Signorum diuersitate maxima. [In capite Arietis (inquit Ptolemæus libro 1. de Iudiciis, cap. 8.) stellæ effectus habent commixtos ex viribus Martis, & Saturni, quæ in ore sunt, idem possint, quod stella Mercurij, & nonnihil, quod Saturnus, quæ in posteriore pede Martiæ, in cauda Venereæ sunt.] Quid de Piscibus? [Stellæ (inquit) in capite Piscis Australes, Mercurij vires repræsentant, habéntque Saturni quippiam in huius corpore stellæ Mercuriales, & Iouiales sunt, quæ sunt in cauda, & filo Australi, cùm naturam referant Saturni, accedunt sensim tamen ad Mercurium, quæ sunt in corpore, & spina Piscis Septentrionalis, Martiæ sunt, valent tamen & Venereum quiddam; quæ in filo Septentrionali, Saturniæ sunt, & Iouialis illa in nodo splendida Martis naturam, & Mercurij quoque nonnihil habet.

Quid his vtriusque Signi stellis diuersius? quid magis dissitum? quid ex congressu Solis, & Iouis in Ariete, & ex coniunctione eorumdem in Piscibus colligi, aut statui potest? vnúmne experimentum præbent coitiones adeò diuersæ; quando erunt diuersa experimenta? quando diuersa configuratio stellarum, si hæ non sunt diuersæ, vnde tanta effectuum varietas, multitudo, contrarietas, discrepantia, si coniunctiones in Ariete, vel Piscibus factæ, nihil afferunt varietatis: congredi verò Planetas eosdem in Signis diuersis, quotidianum est propemodùm in iisdem terrarum: id enim aliis non conuenit, nisi post annos ferè duos, vt Soli, & Marti, Marti, & Saturno; aliis post annos viginti, vt Saturno, & Ioui; aliis post annos 199. vt Saturno, & Ioui ex trigono in trigonum; aliis post annos 795. vt Saturno, & Ioui in Signo Arietis; aliis post tantum temporis, vt multi congressus in eodem Signo, (multis enim opus est ad experimentum) vix sub humanam cadant obseruationem.

Vultis hæc eadem ex ipsis Astrologiæ magistris audire? Referam verba Hieronymi Cardani lib. de Iudiciis genitur. c. 22. [Neque enim eadem ad vnguem significant (inquit) fixæ, vel erraticæ, vel cæli partes, quæ Romanorum temporibus: nam nec in eis vera erraticæ locis sunt, nec æquali motu mouentur, nec erraticas eodem modo excipiunt: aliæ enim latitudinem erraticæ, aliæ longitudinem variam suscipiunt. Hæc eadem in erraticis motis absidibus, & signiferi rursus, alia natura est: nam calidæ, & vehementes, quæ aliàs in Leone erant, nunc sunt in Virgine, vnde vtraque figura temperatiora, &c.] Quàm mira prædicant Astrologi de coniunctionibus Planetarum, sub idem Signum, nec minùs asseueranter, quàm si ea quotidie experirentur, non minùs constanter, quàm si obuium id cuique esset experiri. Vix primus Ptolemæus priscorum collatis obseruationibus Planetarum coniunctiones, & situs constabiliuit in Almagesto. Quid igitur antiquiores, à quibus manu traditam Genethliacam accepimus, obseruare potuerunt, de Planetarum sitibus, de euentis ex variis Planetarum constitutionibus, & congressibus modò cum his, modò cum illis pendentibus.

Non pudet adhuc Genethliacos de admirandis harum coniunctionum potestatibus inflare buccas? onerare aures? implere libros? quibus hæc scribuntur? rudibus opinor, & rerum cælestium imperitis. Istæ nimirùm sunt artes, quas suprà commemorabamus Astrologorum, circumuenire ignaros, imponere rerum insciis. O artem excogitatam non in commodum, sed in fraudem, & captionem mortalium! Quid Cardanus? lib. 2. Ptolem. text. 54. mira, & inusitata quædam futura denunciat sub coniunctionem capitis Arietis octauæ sphæræ cum capite Arietis nonæ, quæ fieri non potest, nisi post triginta sex millia annorum. Hæc sunt experimenta Mathematicorum, hæc obseruata tempore immenso; hæc significatione euentus animaduersa, & notata. Pudeat aliquando mendaciorum. Et in cuius, nisi in Cardani caput Arietes hi duo octauæ, & nonæ sphæræ concurrerunt? Quid iuuat quod Cardanus idem eodem libro secundo Ptolem. text. 63. ait non loqui se de experimentis, omnibus numeris absolutis, & quæ recta ratio præscribit, sed rudi quodam experimentorum genere, quod vulgò circumfertur, experimenta nos quærimus, eáque recepta, & probata, & omnino qualia ipsi iactant se habere, quando experimentis hanc artem constare affirmant. Ea experimenta requirimus, quæ inficiari non possint, qui huic arti denegant fidem. Hæc si promere non possunt, fateantur aliquando, nec ratione, nec experimentis Genethliacam constare, sed rudi quadam persuasione, & voluntaria otiosorum quorumdam hominum asseueratione.

CAPVT NONVM.

Syderum configurationes Astrologis perspectas non esse.

VOD generatim docuimus ignorare Mathematicos astrorum situs, & constitutiones, illustri exemplo, & Astrologorum irrefragabili testimonio confirmare licet. Nam cùm à vernali illi æquinoctio ducant

ducant temporum, annorúmque initia, si probatum fuerit eos nunquam potuisse verum æquinoctium notare, effectum erit neque cæterorum astrorum situs perspectos habere. Vernum porrò æquinoctium ignorari adhuc Mathematici omnes recipiunt, & profitentur hinc annorum inconstantia, hinc castigatio temporum toties repetita, hinc delapsus sacrorum dierum, à Concilij Niceni veterúmque Patrum constitutione; qua de re ita disputat Albertus Pighius Apologia pro Astrologia, p. 2. Quicumque vernum æquinoctium tenere se putant, existimant introitum Solis in punctum æquinoctij contingere, cùm in tabulis Alphonsinis vel aliis Sol constituitur initio Arietis: sed quàm falsum id sit, & quantùm in ea re fallantur, tametsi euidenter demonstrare possumus ex ipsamet Alphonsina Theorica, & modernorum omnium, de qualitate motus octauæ sphæræ, quæ Alphonsinarum, imò omnium nostrarum tabularum fundamentum est, & qua negata omnes simul nostræ tabulæ de stellarum motibus inueniendis corruunt, sicut & alibi id demonstrauimus euidenter, pro nunc tamen ne prolixior sim, hoc enim tractationem requirit prolixiorem, sufficit id ostendisse auctoritate Georgij Burbachij tract. vlt. Theor. Planetarum, de qualitate motus octauæ sphæræ, cui nunc omnes Astronomi moderni consentiunt. Hic post expositam ibidem Alphonsi, & modernorum omnium Theoricam, de qualitate motus octauæ sphæræ, ex ipsa inter alia plura hoc infert, quòd variationem sectionis eclipticæ, octauæ sphæræ, & Æquatoris respectu Arietis primi mobilis, necessariò sequatur æquinoctia, & solstitia continuè diuersificari, ob id non semper cùm Sol in capite Arietis primi mobilis fuerit æquinoctium occidere, sed stare ipsum præcessisse, aut subsequi. Hæc ille. Constat autem in tabulis Alphonsinis, & aliis omnibus loca Planetarum in ecliptica nonæ sphæræ, aut primi mobilis, quod idem est (nam vel nona sphæra primum mobile est, vel si aliud est, eorum tamen eclipticæ semper sibi vniformiter respondent) computari, non autem in ecliptica octauæ sphæræ, quæ mobilis ecliptica ab Astronomis appellatur, ad quam ob sui mutabilitatem nullæ tabulæ perduraturæ fieri possent; si itaque non semper æquinoctium est, cùm Sol in capite Arietis primi mobilis fuerit, hoc autem est, veluti diximus, cùm Sol in tabulis in capite Arietis numeratur, sequitur manifestè, non semper Solem ingredi punctum verni æquinoctij, quando in tabulis initio Arietis computatur, sed stare ipsum æquinoctium, vel præcessisse iam, vel adhuc futurum esse. Si quis fortè inter istos paulò arguitur, respondeat verum id quidem esse, quòd cùm Sol in tabulis initio Arietis computatur non semper sit in puncto verni æquinoctij, quemadmodum dicit Burbachius, sed tamen differentiam esse perexiguam, & ob id, tametsi non ad punctum, saltem prope, verùm ipsos annuæ conuersionis tempus introitum videlicet Solis in Verni æquinoctij punctum, & cœlestem harmoniam, quæ eo tempore viget, semper attingere per introitum Solis in caput Arietis primi, vt in tabulis computatur. Quibus id dicimus in primis, quòd nemo est eorum, qui sciat quanta sit differentia, magnáne an exigua? deinde, quòd non parua sit, sed magna differentia, manifestè demonstraui in tractatu quodam, quem de ignorantia, & erroribus Astrologorum nostræ tempestatis conscripsi, in quo demonstraui ex ipsis Alphonsinarum tabularum principiis, nostros Astrologos omnes in temporibus vernorum æquinoctiorum, & solstitiorum plusquam quinque diebus aberrare. Demon-

strari insuper in eodem tractatu, non esse ea Planetarum, & stellarum loca in vero signifero quæ in tabulis Alphonsinis, & aliis numerantur, immò hoc tempore quinque gradibus,& ampliùs à veris earumdem locis discrepare,quo fit vt nec coniunctionem, nec eclipticam, loca vera tametsi tempora ex tabulis assequantur.

Sed à quo audire hæc libentiùs debemus, quàm à Cardano Astrologorum nostrarum magistro, & Astrologiæ restauratore? Sect. 1. Aphor. 21. [Quædam (inquit) sciantur perfectè, vt circulorum assensiones, quædam propinquo modo, vt Solis reuolutio, quædam sciri possunt, & si non sciantur, vt reuolutio superiorum quædam sub scientia sunt, sed nunquam sciri poterunt, vt ingressus Solis in æquinoctij punctum, quædam nec sciuntur, nec sciri possunt,vt mixtiones syderum,ac vires.

Nemo maiori cura ac solertia astrorum cursus obseruauit quàm Ticho Brahe. is verò libro de noua stella, pag. 648. ita scribit. [Satis mirari non possum Appianum non saltem diem sed horam atque minutum huic coniunctioni præfinisse, cùm Martis præsertim motus, vt de Saturno nunc nihil dicam hactenus non ita sit exploratus quod intra tres vel quatuor dies, eorum copulationem è calculo præsertim Alphonsino, quo ille vsus est, imò ne quidem Copernico, hoc paulò exactiore, notam reddere tutò liceat.] O perspectas Astrorum congressiones! ô congressionū notatas vires! ô virium cœlestium certa, & explorata experimenta! Ita igitur, quod vnaquæque stellarum ad alias relata efficere possit, Astrologi notarunt. Ita domorum,finium, terminorum, graduum, minutorum Zodiaci animaduerterunt. Ita singulorum signorum decanos, dominos constituerunt! Nec cùm mecum ipse reputo, mirari satis non possum, esse homines, quos non pudeat scribere, disciplinam hanc certis experimentis collectam. Qui potuerunt stellarum efficientiam per singula Zodiaci signa, per singulas signorum partes,& minuta experiendo notare, qui ignorant Planetarum ingressium in signa,& in gradus signorum? Apud rude vulgus iactent Astrologi experimenta,quæ sapientes viri iamdudum exsibilarunt.

CAPVT DECIMVM.

Syderalium configurationum alia magna dissimilitudo.

ERVM estò recurrant aliquando errantes stellæ aliquæ saltem nouo congressu in idem signum, & raró in eumdem signi gradum, nunc ante, nunc post conuenient quatuor, sexdecim, quindecim, viginti gradibus, quæ non leuis, sed magna est diuersitas duabus de causis. Primum, quia variis eiusdem signi gradibus variæ stellæ sunt insitæ, quarum quædam Saturni, quædam Iouis; aliæ Solis, Martis aliæ, aliorum sequuntur naturam. [In cancri oculis, (inquit Ptolem. Libro 1. de Iudiciis, capite 8.) stellæ duæ effectum similem habeant Mercurij,

curij, & aliquantum Martis in brachiis stellæ Saturniæ sunt, & Mercuriales, illæ verò in pectore quasi gyrus nebulosus persequi cognomento Martius, & Lunaris est, iuxta quem vtrinque positi, vt vocantur, Asini Marrij sunt; & Solares duæ stellæ in Leonis capite idem possunt, quod Saturniæ, & paulatim accedunt ad Martem, in ceruice tres Saturniæ sunt, & aliquantulum Mercuriales, at illud in corde lucidum sydus, regulum vocant, æquale est Marti, & Ioui, aliæ in illo ex vna in cauda splendida Saturniæ, & Venereæ, aliæ in femoribus Venereæ, & non nihil Mercuriales sunt.] Pergit verò & aliarum stellarum, quæ in aliis signis insunt vires explicare, in quibus vix reperias duas, aut tres, quæ consentiant, quare si multum refert sub Saturnóne an sub Ioue quis nascatur, multum etiam intersit, necesse est fiátne coniunctio syderum cum eiusdem signi stella Saturnia, aut Iouia, vel cum alia Martia, aut Venerea.

Deinde quia multi simul gradus Zodiaci, licèt in eo signo multùm variare possunt Aquilonarem, aut Australem Planetarum declinationem, facta præsertim comparatione cum terra, in qua quilibet gradus cœlestis occupat, auctore quidem Fernelio Ambiano in sua Cosmatheoria 68. milliaria, auctore Ptolemæo Astrologorum magistro 62. Ex recentiorum obseruatione, qui non semel Oceanum traiecerunt 53. prorsus vt denis quibúsque gradibus respondeant plus quàm quingenta milliaria, quo interuallo, quæ distant ciuitates sub eodem meridiano, diuersissimas experiuntur mutationes aëris; argumentum sanè maximum valde referre in quoto gradu declinationis Australis, seu Borealis fiat Planetarum coniunctio: nam in aëris qualitate constituenda, variandáque positas esse stellarum efficientias docet Ptolemæus libro 1. de Iudiciis, capite 2. & 3. & nos planè cumulatè perfecimus libro 1. capite 3. & 5. Quia Ptolem. libro 1. de Iudiciis, capite 10. capite 16. libro 2. capite 2. 3. & 4. præcipuam in prædictionibus, & genituris rationem habendam esse præcipit declinationis Planetarum. Hinc Planetarum exaltationes, & casus, altitudines, & eleuationes, ex quibus omnem mortalium fœlicitatem deducunt Astronomi. Ptolem. libro 1. de Iudiciis, cap. 18. Card. libro de mutatione aëris, capite 12. Iulius Firmicus libro 2. cap. 3. & reliqui Astrologiæ scriptores, quibus vel leuiter euariatis maximas his inferioribus fieri commutationes contendunt. Audiamus Cardanum libro de Iudiciis geniturarum, capite 26. [Ex quo patet quomodo quod à multis quæsitum est nati eadem hora, eodem momento, habent diuersam fortunam, nam cùm loco distant reuolutiones, & comparationes ad verticales stellas, sunt necessariò diuersa, &c.] Pertinet ergo maximè ad rem, de qua agimus, Astrologorum quoque sententia, quilibet maior, minor, minimus stellarum accessus, vel abscessus à verticali. Quare Cardanus libro de mutatione aëris, capite 12. [Saturnus (inquit) in Ariete significat aëris corruptionem, si sit Borealis, si Australis, frigoris magnitudinem. In Tauro Borealis præter stellas siccitatem & tranquillitatem aëris, Australis corruptionem aëris, in Geminis Borealis terræmotus facit, & ventos, Australis corrumpit aërem & calefacit ad tempus, &c.] Firm. loco cit. [Tunc verò (inquit) homines infœlicitatum infortuniis opprimuntur, quoties stellarum pars maxima in iis partibus constituta fuerit, in quibus

bus humili deiectione multum de sua potestate demittunt, altitudines autem dictæ sunt ab hoc quod cùm in ipsa parte fuerint stellæ, in qua exaltantur in opportunis scilicet genituræ locis homines faciunt beatos, deiectiones autem earum homines faciunt miseros, pauperes, ignobiles, inopes, &c.]

Quid ergo ais? quamuis non in eodem signi gradu conueniant Planetæ leues esse euentuum commutationes, itáne? quinquaginta, & tria, vel sexaginta, & duo milliaria exiguam efficiunt mutationem? at diuersarum ciuitatum longè minùs distantium, diuersas aëris constitutiones, diuersos ciuium mores ex diuerso climate deducitis, eorum qui eadem hora in eadem vrbe nascuntur contrarij mores, propensiones, naturæ ex diuersitate loci quamquam minima nascuntur apud Astrologiæ peritos, & nunc nihil ad euariandos affectus valet integer gradus, & magnum locorum interuallum; amoto tandem quæramus seria ludo: facessant aliquando nugæ.

Huc accedit, si rarò in eumdem gradum signi recurrunt coniunctiones, multò rariùs in idem eiusdem gradus minutum, quod quia sexagies est in quolibet gradu, minutorum numero non parum syderum declinatio variatur. Conuenerit aliquando Sol & Iupiter in Arietis primo gradu, primóque eius gradu minuto, & ex eo loco Romæ nascentes affecerint. Rursus in minuto decimo quinto, vigesimo, vel 29. congrediantur plusquam quindecim viginti, aut viginti & quinque miliaribus vna coniunctio quàm altera ab vrbe distabit. Quare posterior non afficiet genituram, vt prior, sed tanquam si translatum fuisset multis miliaribus versùs Austrum, aut Boream, at intercapedo quindecim, vel viginti, vel vigintiquinque miliarium non modicas parere solet apud Astrologos differentias, & quinque interdum aut sex millia passuum faciunt aëris, morum, valetudinis, ingeniorum dissimilitudinem maximam.

Hanc rationem vrget Phauorinus Philosophus apud Aulum Gellium libro 14. capite 1. his verbis: [Si Principes Chaldæi, qui in patentibus campis colebant stellarum motus, & vias, & decessiones & cœtus intuentes, quid ex iis efficeretur obseruarunt, procedat hæc sanè disciplina, sed sub ea modò inclinatione cœli, sub qua tunc Chaldæi fuerunt, non enim potest ratio Chaldæorum obseruationis manere, si quis ea vti velit sub diuersis cœli regionibus; nam quanta partium, circulorúmque cœli ex diuergentia, & connexionibus mundi varietas sit, quis non videt? Eædem igitur stellæ, per quas omnia diuina, humanáque fieri contendunt, sicútne vsquequaque pruinas, aut calores cient, sed mutant, & variant, tempestatésque eodem tempore alibi placidas, alibi violentas mouent, cur non euenta quoque rerum, ac negotiorum alia efficiunt in Chaldæis, alia in Getulis, alia apud Danubium, alia apud Nilum? Per autem consequens ipsum quidem corpus, & habitum tam profundi aëris sub alio, atque alio cœli curuamine non eundem manere, in hominum autem negotiis stellas istas operari idem semper ostendere, si eas in quacumque terra conspexeris.] Hæc ille, & disertè; quis enim non videt, quantum momenti sit in natura loci ad moderandos cœli influxus, ad concipiendum calorem, frigus, ventos, nebulam? Præclarè & Tullius lib.2. de diuinatione, [Quæ tanta

ta(inquit)dementia est, vt in maximis motibus, mutationibúsque cœli nihil intersit, qui ventus, qui imber, quæ tempestas vbique sit? quarum rerum in proximis locis tantæ dissimilitudines sæpe sunt, vt alia Tusculi, alia Romæ eueniat sæpe tempestas. Quod qui nauigant maximè animaduertunt cùm in flectendis promontoriis, ventorum mutationes maximas sæpe sentiant. Hæc igitur cùm sit tum serenitas, tum perturbatio cœli, éstne sanorum hominum, hoc ad nascentium ortus pertinere non dicere, quod non certè pertinet?] Hæc Tullius. Quare cùm modò hoc, modò illo nascentium naturas, & ortus astra temperant, adhuc desideramus ea experimenta, quorum tantam apud se copiam aiunt esse Astrologi; nisi enim astra ad idem planè minutum redeant, quî potuerunt eorum vires experiri, aut quid effectura alio loco sint, certò statuere?

CAPVT VNDECIMVM.

Epicyclis, & eccentricis euariari syderum constitutiones in vno, eodémque signi minuto.

SI quando in idem minutum sese recipiunt errantes stellæ, quod vel rarò vel nunquam cótingit, obseruántne id Astrologi aliis etiam rebus intenti frequentiùs, quàm astrorum congressibus? Deponúntne vnquam è manibus Quadrantes, & Astrolabia? Quomodo ergo obseruant omnia minuta? noctè, diéque, hyeme, æstate, sereno & vdo cœlo. Sed nihil illis aliud sit negotij, vigilent noctu, nec dormiant diu, an habent paratos mulierum vteros per singula momenta, qui ea hora, atque puncto temporis fundant partum, quo ipsi egent ad experimentum? Nugæ istæ sunt attellanæ. Sed hæc omnia mittamus, concedamus ad eumdem signi gradum, idémque minutum astra redire, idque ab Astrologis obseruari potest, tamen earum epicyclus, vel eccentricus absidem habere non ea parte in qua priùs: Quare humiliora, vel altiora erunt, quàm priori coniunctione, & nihil experiri potest Astrologus: id enim adeò permutat Astrorum congressus, vt contrarios planè effectus excutiat.

Duplex enim astri vicinitas esse potest, vna, quando Tropicum Cancri repetens, aut ex Oriente conscendens rectiores radios demittit ad nos; altera, qua ex sublimiori sui orbis parte delabitur ad infimam terræ propinquiorem. Atque harum quidem si ambæ pari fiant gradu, efficacior est posterior. Quare si prioris habenda est ratio, vt docent Astrologi, multò maior habenda est posterioris, quæ multò plus valet ad dissimiles nascentium temperationes, maximè verò spectandum est, quando Astrum vtroque modo, aut distat, aut appropinquat; quare si hæc omnia expetenda sunt Astrologis, vt experiantur Astrorum vires, canescent sine dubio expectando.

Neque verò contendendum est discrimen, quod oriri potest ex latitudine

Zodiaci, quæ cùm duodecim pateat gradibus, etiamsi redeant eorumdem sy-derum congressus in idem minutum longitudinis, potest tamen à priori dissidere sex, vel octo, vel decem,& ampliùs gradibus latitudinis, quæ cùm multò nobis viciniorem, vel seiunctiorem faciunt stellam, multò aliter efficiet eorumdem Astrorum congressus partum nunc quam prius; fieri enim potest, vt ait Cardanus ad librum primum Ptolemæi de iudiciis, t.15.vt quæ in Gallia circa Religionem significabantur in priori congressu, significentur supra discordias in posteriore, & quæ eadem sunt obiecto,vt putà circa Religionem in Palæstina per primam coniunctionem, in Gallia per secundam expectare oporteat.Idem lib.de Iudiciis, c.8.[Minima coniectura ex Astris in Gallis significabit adulteram,maior in Italia erit necessaria,maior etiam in Germania, & Hispania,&c.]

Quamquam non ex pluribus modò Zodiaci, sed multò magis ex numero Planetarum,qui conueniunt,grauis oritur diuersitas,in eumdem sanè confluũt locum modò duo,modò tres,modò quatuor,modò plures, si duo in pari gradu latitudinis, in diuerso alij,& si tres longitudine consentiunt,vnus discrepabit, aut plures, quæ sanè res tot modis variari potest,& pro eorum multitudine & varietate hæc omnis ars, vel nullis, vel paucissimis pateat experimentis.

CAPVT DVODECIMVM.

Non posse Astrologos vires stellarum sæpius experiri in vna, eadémque materia.

EVICIMVS,ni fallor,non potuisse Astronomos obseruare omnes Astrorum in quolibet Zodiaci gradu & minuto congressus: nunc largiamur illis quidquidè cœlo notari potest esse obseruatum sine errore.quid tum? nisi cum cœlestibus consentiant sublunares causæ, ex quarum nihilo minus, quàm ex Astrorum opera stabiliuntur euentus, nónne inanis est omnis experiendi labor, nónne omnium Astrologorum experimenta acescunt, secundæ nauigationis exitum si quis existimet ex vento duntaxat nulla nauis, & nautarum habita ratione, quos illum nauigandi canones condituram putamus? vehemens incumbit Auster, oneraria nauis resistit sua mole, quin & nautarum solertia ita vicissim velum obuertit, laxauit, continuit,erexit,vt ad nauigationis celeritatem potiùs,quàm ad periculum vllum ea vis Austri pertinuerit?sanciatur inde præceptum Austro sæuiente fœliciter, & sine periculo nauigari.experiantur illud naues aliæ, licèt onerariæ,sed nautarum peritia destitutæ, experientur cymbæ, quarum nulla firmitas est ad obluctandum ventis, suóque malo discent nauigandi præcepta non esse solo vento metienda.

Quid tot è superiori pendetis Astrologi?quid occinitis collecta experimẽta hoc, vel illo syderum congressu?sub eadẽ Astrorũ constitutione fuítne eadẽ etiam materia, fuítne idem sublunarium causarum concursus? fuit idem pater, eadem mater, eodem modo affecta,eiusdem ætatis, & roboris, idem semen quod variari solet in humano corpore singulis momentis?Si quid ex his

defuit

defuit (& non possunt adesse omnia) omnia experimenta concidunt. Dicam euentorum quæ obseruastis causam, non aduentum solùm, sed multò etiam magis ad nautas,& nautarum pertinuisse industriam.

1. Responsuri estis veteres experiendo contulisse causis cum cœlestibus sublunares, & examinatis vtrarumque ponderibus, artis præceptiones condidisse. Non credimus,& magna ratione non credimus; nam & qui nũc vigent Astrologi, stellas obseruant, prætetea nihil, quod & Cardanus ingenuè profitetur: quin si dicant se nihil experiri, sed priscorum experimentis niti, qui possunt veterum experimentis vti, quæ ex supernarum, infernarúmque causarum concursu desumpta sunt, nisi post obseruatum cœli statum perquirant etiam, num sublunarium status is sit, quem veteres experiendo seruarunt, & antiquiores, vt Bonatus, Albumazar, Alchibitius, & huius farinæ alij, non tradunt, quæ stellarum vires sublunarium causarum effectionibus intercipi possint, aut promoueri, sed cœli solùm cardines obambulant: de cæteris scribunt nihil, nec aliquid in hoc genere memorant se accepisse à prioribus, at neque obseruare hæc veteres potuerunt, nec fœtus expectat Astrologos, vt prodeat in lucem, nec ex Astrologorum præscripto concipiunt matres, nec elementa, tempestatésque aëris audiunt Genethliacos. Quomodo ergo inferiora attemperarunt Astrorum congressibus, vt experirentur quid illa virium haberent in hac, quid in illa materia?

Verùm enimuerò, ne quis rem totam ad priscos illos reuocet, ij sanè vel Ægyptij, vel Chaldæi fuère; apud hos enim hæc syderalis scientia orta est. Quid de Ægyptiis? ex illis hausisse præceptiones suas, Iulius Firmicus, & Manilius affirmant, vt quis vnquam in toto Firmico, vel Manilio legit vllum verbum de supernis infernísque causis in effectum aliquem consociandis. Iam verò Chaldæos, qui apud Tullium lib 1. de Diuinatione ccccl xx. millia annorum monumentis comprehensa continent; nunquam de sublunaribus causis fuisse sollicitos perspicuè declarant, quæ idem auctor libro 2. de Diuinatione his verbis scribit: [Quid? cùm dicunt id, quod iis dicere necesse est, omnes omnium ortus, quicumque gignantur in omni terra, quæ incolatur, eosdem esse, eademque omnibus, qui eodem statu cœli, & stellarum nati sunt, accidere necesse esse, nónne eiusmodi sunt, vt ne cœli quidem naturam interpretes istos cœli nosse appareat? cùm enim illi orbes, qui cœlum quasi medium diuidunt, & aspectum nostrum definiunt, qui à Græcis ὁρίζοντες nominantur, à nobis finientes rectissimè nominari possunt, varietatem maximam habeant, aliíque in aliis locis sint: necesse est ortus, occasúsque syderum non fieri eodem tempore apud omnes. Quòd si eorum vi cœlum modò hoc, modò illo modo temperatur, qui potest eadem vis esse nascentium, cùm cœli sit tanta dissimilitudo? In his locis, quæ nos incolimus, post solstitium Canicula exoritur, & quidem aliquot diebus apud Troglodytas, vt scribitur, ante solstitium: vt, si iam concedamus aliquam vim cœlestem ad eos qui in terra gignantur pertinere, confitendum sit illis; eos, qui nascuntur eo tempore, posse in dissimiles incidere naturas, propter cœli dissimilitudinem. Quod minimè illis placet; volunt enim illi, omnes eodem tempore ortus, qui vbique sint nati, eadem conditione nasci, &c.]

Quare à cœlo sine dubio voluerunt prisci Astrologi ita hæc inferiora effici, vt eius efficientia à nullo præpediri, aut aliò, quàm eius natura ferat, trahi

possit. Nullam ergo inferiorum causarum rationem habuerunt, nec aliud experiendo spectarunt, quàm constitutionem syderum.

Quid reliquum est? Ab Ægyptiis & Chaldæis profecta est omnis hæc Astrorum præsaga vis, & qualem illi proximis causis destitutam collegêre, talem suis tradidêre Gentilibus, qui eam postmodum in Græciam, in Italiam, totumque orbem terrarum disseminarunt, inferiorum causarum præsidio planè destitutam.

Vnus Ptolemæus, qui pro singulari sua modestia, & ingenij perspicuitate rem, de qua nunc agitur, sapienter intellexit, & sub initium lib. 1. grauiter suæ ætatis Astrologis succenset, quòd artis existimationem obscurarent negligentia, & ignoratione causarum, quæ sub cœlo sunt, quamquam & ipse rei difficultate superatus, & quia nihil de his acceperat à maioribus, de iis breuissimè, & vniuersim disserit, nec postea canones iudicandi, quos illis quatuor libris sanxit, tradit rationem qua illi variari possint causarum dissimilitudine, quæ apud nos sunt, sed totus ipse quoque in tradenda arte cœlo defixus est. Itaque in tenebris ea res tota delituit, nullis veterum experimentis, nullis illustrata præceptis, nulla recentiorum animaduersione comprehensa. Tametsi quid miramur factum non esse, quod fieri non potuit? nam ne proximarum causarum vires comprehendantur, efficiunt multa circumstantiarum diuersitas, & multitudo, quarum quidem genera si spectes, paucæ sunt, sin cuiusque generis partes, inexplicata varietas quot in sæculo anni, menses in anno, hebdomadæ in mense, in hebdomada dies, ex tot diebus, quis vnum alteri planè similem vidit? quid de locis dicam? mitto Europam, Asiam, Aphricam, Nouum orbem terræ, partes primarias; nihil de nationibus, quas sermonis, & linguæ discrimen internoscit; prætereo prouincias, regna, ditiones. De vna aliqua loquor ciuitate, oppido; quot tribus, viciniæ, fora, theatra, officinæ, templa, curiæ, domus, prata, campi, lacus, colles; valles? ex iis aliqua duo, si quis inter se conferat, quam dissimilem comperiet esse ambarum faciem, altitudinem, planitiem, latitudinem, temperiem, feracitatem, cœli vim, celebritatem opificum, ornamentum, opportunitatem?

Iam verò quid de personis, & adiunctis personarum dicam? quorúmnam vnquam duorum omni ex parte consenserunt, conceptus, ortus, mores, vires, ingenia, ordines, fortunæ, vultus, studia, amicitiæ, propinquitates, temperationes, valetudo, procliuitates? Sileo circumstantias alias, in quibus dissensiones & dissimilitudines nihilo minores quàm in syluarum fundis, in animantium pilis, in maris arenis reperies, vt illarum nequidquam expeditior, quàm harum obseruatio sit. Distingue mihi horum omnium rationes, & Astrologicis experimentis præstabimus fidem; nisi enim omnia vocata fuerint ad calculum, fallax est experimentum, & multis expositum erroribus.

Quid attinet (inquies) tot prosequi minutias, præcipua rerum capita obseruasse satis est, ad experimentum. nihil minus est, & in minutiis mira vis, & potestas commutandi res humanas: dum obambulas vrbem, ecce tibi repentè præteruolat grauis trochus contortus à ludentibus, si dextrorsum vno amplius digito pedem posuisses, actum fuisset de vita, oppressit alterum prætereuntem, qui si paulò lentiùs ingressus fuisset, seriùs ad periculum peruenisset, & incolumis. Dum ad Syphacem ex Hispania P. Scipio nauigat,

si semi

Digitized by Google

ſi ſemihorula tardiùs ſubiiſſet portum, in Aſdrubalis poteſtatem veniſſet. In C. Cæſarem ſexaginta, & ampliùs conſpirarant, viginti & quatuor vulneribus in curia confoſſus vnum dumtaxat lethale accepit à Bruto. Quot inter coniuratos in vno Bruto? inter tot vulnera quantum momenti in vno fuit? vnus ſi Brutus abfuiſſet, vno ſi minus vulnere cæſus fuiſſet, vigintiquatuor ſcias, ſexaginta ſicarios eluſiſſet? quàm leui ex ictu fortuna Antonij, Octauij Reipub. Rom. Imperatorum orbis terrarum pependit! Quid de Alexandro Magno? Concidit telo confoſſus, & ſi paulò maior fuiſſet in iaculante vis, ad cor Regis telum penetraſſet. Quid? dum telum à medico extraheretur, ſi Rex, qui vinciri noluit, leuiter ſe commouiſſet imprudens, & nolens, telo cor pupugiſſet. In leuiſſimo igitur impetu, & motu ſalus Regis, & Monarchia Perſarum tanquam in parua lance pependit. Plenæ ſunt iis euentis hiſtoriæ gentium. Quid hiſtorias dixi? quotidie & in horas cernere eſt, quantum ad vtramque fortunam valeant tenuiſſimæ circumſtantiæ, quæ quamlibet diligentiam fugiunt, nec ad experimentorum leges reuocari queunt.

Neque circumſtantiarum numerus ſolùm, earúmque vis eludunt facilè experientis induſtriam, ſed multò etiam magis earumdem abditiſſimæ cauſæ, & humanis vel ſenſibus, vel rationibus incomprehenſæ penitus, & inacceſſæ, tegula diu pependit, ex impluuio, decidit tandem in Ariſtippi caput: cur caſura foret tunc potiùs quàm antè, vel poſtea? cauſam præſagiri quis poſſit? In campo dum applicaretur Sophocles iam ſenectute caluus, an aliquis præſentire valuit eò potiùs quàm aliò volaturā aquilam, & ſub id temporis potiùs, quàm aliàs teſtudinem rapiendam, & in ſenis potiùs caluitium quàm in ſaxum deiiciendam? Cùm cæſim ferires Calliam grauiſſimo ictu auriculam, ſolum abſcidiſti, ſi paulò magis ſiſtrorſum vibraſſes enſem, caput medium ſecaſſes ad mortem, an aſtra ictum vltro citroque librarunt ad numerum? an potuit quiſquā notare ſtellarum conſtitutionem, quæ cauſa fuit, vt ictus ne lato quidem vngue in alteram partem deflexerit? Horum ſimiliúmque cauſas ſi quis deprehendiſſe ſe putet, is etiam omnem fortunæ, omnem caſus temeritatem ſuis ſe legibus obſtringere poſſe confidat. Vaniſſimum igitur eſt omne in ea re ſtudium. Quod ſi latent noſtriſque ſe abdunt experimentis rerum ſublunarium & humanarum in primis actionum cauſæ, quantò obſcurior erit earumdem cauſarum cum cœli ſyderúmque effectionibus comparatio; at ea ſublata fluctuat omnis matheſis, vt vidimus, & non ſecus Aſtrologus, ſine harum cauſarum peritia & obſeruatione nihil prouidere, ac præſagire poteſt, quàm venator nihil conſequi prædæ qui ſagittam habeat, ad collimandum arcum non habeat.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Suffugium tertium refellitur.

XPERIMENTORVM, quibus hanc diſciplinam Mathematici ortam contendunt, nullam eſſe fidem luce palam, cùm oſtenditur, nihil dicere ſolent opus eſſe anxiè diſquirere qualibus experimentis Aſtrologia parta ſit Aſtrologorum quotidianam veritatem in prædicendo

Digitized by Google

Astrologicis præceptionibus fidem amplissimam astruere, à veteribus experimenta pro vt oportebat facta iam esse; hoc enim erat, vt vidimus cap. 6. tertium Astrologorum suffugium, &c, vt ait ille:

Dirarum nidis domus opportuna volucrum.

Cæterùm volucri fortasse opportuna, de qua idem Poëta:

Quæ quondam in bustis, aut culminibus desertis
Nocte sedens serum canit importuna per vmbras.

Astrologiæ verò opportuna parum, si enim veteres non potuerunt sydęrum vires experiri, quod hactenus docuimus, quo tandem modo recentiores experiuntur eorum obseruationes respondere euentis? si nequiuerunt veteres certis experimentis stellarū vires notare, nec obseruatione certa huius artis præcepta condere; propterea quòd nec eadem omnino astrorum institutio redeat vnquam, quod necessarium est ad longam obseruationem, & ad experimētum, nec si redeat eamdem offendat materiam, in quam agat, nec vlla ope subiici illi possunt eædem prorsus inferiores causæ, aut dispositiones, quibus effectus mirificè euariari solent, quo tandem pacto Astrologi nostrates veterum obseruationes respondere euentis animaduerterunt? an his aliter astra decurrunt, quàm antiquis? an materia, quæ priscis Astrologis obstitit, his parit ad nutum? an redeunti astrorum configurationi hac tempestate præstò sunt iidem parentes, eodémque modo affecti, ídque non bis, térve, sed sæpius, vt eodem planè temporis momento coëant, nec coëant solùm, sed etiam concipiant, quod priscis temporibus contigit nunquam? Iam verò, si non potest sine errore notari astrorum situs, quo quis nascitur, vel gignitur, interest autem plurimùm non solùm, quo quis anno, aut mense, sed etiam quo die, immò qua hora, & ineunte hora, an media, an exeunte ortus sit, momentum verò illud, quo quis aluo matris fusus, spiritum primò duxit, nec parentes, nec obstetrix subtiliter notare possint, quo pacto Astrologus experitur veras esse Astrologicas obseruationes? quæ non indefinitæ sunt, sed certæ astrorum configurationi astrictæ, hæc verò per singula ferè momenta diuersa fit & varia?

Hoc loco venit mihi in mentem Sanctus Basilius homilia sexta in Genesim. [Genethliacæ artis inuentores (inquit) cùm in temporis amplo spatio complures figuras suam ipsorum conscientiam fugere percepissent, in angustum admodum temporis contraxère mensuras; vt minutissimo quoque, & subitaneo articulo, quale est, quod Apostolus dicit, in momento temporis, in ictu oculi, plurimum differentiæ sit inter natiuitatem, & natiuitatem, vt is quidem, qui hoc in momento genitus est, tyrannus sit, Rex ciuitatum, populorúmque Princeps, locupletissimus, præpotens: Is autem, qui natus est temporis sequentis momento, pauper quidam sit futurus, aut mendicus circulator, vel præstigiator, ex ostiis ostia permutans, quotidiani consequendi causa victus. Quamobrem eo orbe, qui signifer appellatur, duodecim in partes diuiso, cùm in triginta dierum spatio, partem Sol eius globi transeat duodecimam, quem inerrantem appellant, triginta in portiones singulas illas duodecim partes secuerunt. Tum singulis portionibus illis in sexaginta minuta diuisis, minuta hæc singula horum sexaginta rursum in alia sexaginta modo simili diuisère. Posito igitur enixu eorum qui in lucem eduntur, videamus obsecro si hanc exactissimam temporis diuisionem auctores hi sibi valeant conseruare. Nam simul atque editus pusio est, mas an fœmella

mella sit, obstetrix explorat, tum vagitum expectat infantis, nimirum iudicium vitæ eius qui natus recens est. Quot hoc tempore vis sexagesima præteriisse minuta? Dicit obstetrix deinde Chaldæo partum, qui editus est, quot minutissima momenta vis, interea dum obstetrix loquitur, prætercurrisse? præsertim si fortè fortuna fuerit non in conclaui mulierum Chaldæus ille præsens, sed in ædium atrio, aut vestibulo tempus horámque reponens. Et cùm eum, qui definiturus est diligenter tempus, ac horam exploratoria nimirum horarum percipere oporteat instrumenta, siue diurna sint, siue nocturna, quot minutorum hoc quoque tempore quæso præteruolat, prætéritque examen? Compertam enim eam esse stellam, qua tempus, horáque sit exploranda, non solùm quanta in parte sit duodecima, sed etiam quàm iuxta duodecimæ portionem partis, in quotóque minuto sexagesimæ eorum, in quam, in quæ diuidi diximus portionem: aut vt exactissimè comperiatur, quoto in sexagesimo eorum, in quæ subdiuisa sunt singula sexagesima illa prima, necesse est. Atque hanc tamen adeò tenuem, subtilémque temporis inuentionem quamquam attingere nequeunt singulis in stellis errantibus, faciendam esse necessariò dicũt, vt qualem ad adhærentes cœlo fixásque stellas ipsæ dispositionem habitudinémve haberent, qualísque ipsarum esset inter sese figura, cùm in lucem ederetur fœtus, compertum sit tandem, ac exploratum. Quæ cùm ita sint, si fieri non potest, vt tempus illud exactissimè quisquam attingat, variationéque, vel breuissimi temporis fit, vt tota via penitus aberretur, deridendi profectò non mediocriter esse videntur, tam ij, qui studio huius indulserunt artis, quam in ratione rerum nunquam esse constat, quàm ij, qui hiantes ab illorum ore pendent intenti perinde quasi omnia illi scire possint, quæ ipsis sunt euentura.] Hactenus Basilius.

Cùm res ita se habeat, vrgent Astronomi multa Astrologica prædicta certissimis euentis confirmata, quæ sanè veritatem consequi nõ potuissent, nisi præcepta artis ritè fuissent constabilita, & hæc aiunt esse experimenta illa, quibus artem suam quotidie confirmari contendũt, quæ calumniãdo velle peruertere, genus quoddã affirmant esse insaniæ. Quibus nos vicissim innumera eorumdẽ prædicta, quæ quotidie re, & euentis refelluntur obiicimus. Quare cùm aliqua veræ, innumera falsæ diuinationis exempla, Astrologis quoque fatentibus, promere liceat, cur quæso aiunt veras ex certis obseruationibus esse, falsas cur negant esse ex vanitate artis? an quia notationes Astrologicæ certæ, & exploratæ sunt fidei, ideóque si aliquando peccatur, in artem peccatur, ars verò ipsa errat nunquam? Id dubium est; id demum est, quod iam dudum inquirimus. Vnde id probabunt? experimentis? redeunt eædem ambages. an quia id tradunt veteres Astrologi? vidimus neque illis constare potuisse de veritate Astrologiæ. An quia ita persuasum est omnibus Astrologis? id scire auemus cur sibi persuaserint? An quia id supponendum est tanquam primum principium naturæ ipsi notum? at multis, & sapientissimis viris, quos nemo dicet naturali lumine orbatos, tam falsum est, quàm quod falsissimũ. Cur ergo veras prædictiones volunt esse ab arte, falsas ex aliis causis? cur falsas nõ tribuũt artis inanitati, quam ostendimus nullis potuisse experimẽtis comparari, verásque aliis causis? quales ostendemus c.31.32.33.34.35. reddi per accidens interdum præsensiones veras.

Huc accedit quòd Ptolemæi, & recentiorum ferè omnium Astrologorum confessione cœli efficientia, à causis sublunaribus, & proximis impediri potest,

& quo

& quoquo versùs trahi. Quare & Astrologicarum prædictionum veritatem non solùm à cœlo, & iis, quæ ab euentu longè dissita sunt, sed a coniunctis etiam causis pendere fatendum est necessariò; à duplici igitur causarum genere cœlestium, & sublunarium prædictiones cùm dependeant, cur veras au-ctore cœlo, veras esse, falsas proximis causis impedientibus, falsas esse contendunt? affirmantes præsensiones veras à proximis causis mutuari veritatem, falsas à falsis Astrologiæ præceptionibus falsitatem haurire: quomodo redarguent? ô mira artis vanitas! ô leuissimam disciplinam! Aliqua in ea vera, innumera sunt falsa: sed id vitio illi non vertimus, illud sciscitamur solum, cur vera quæ sunt, non ab aliis causis, sed astrorum vi vera sint? & quod respondeant habent nihil. Quid opus est amplius vannis has paleas agitare? Nihil subest tritici, nihil firmi, ac solidi, tota hæc ars est extra aream disciplinarum.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Experiendi difficultas ex Cardano.

QVAM arduum sit astrorum vires, si quas habent, experimentis assequi, intellexit ipse quoque Cardanus Astrologorum nostratum coryphæus: Libro siquidem de Iudiciis geniturarum, cap. 22. disserens de electionibus, difficiles eas esse docet quatuor de causis. [Prima (inquit) ob multitudinem negotiorum, vni non possumus esse intenti, nec etiam illam eligere facilè, quæ sit excellentioris conditionis. Secunda, quia non est facile eligere ex significatoribus, quid propriè decernat; nam iam pluribus annis, sicut in quinquagesima genitura, aliquid magnum, vt in tua pollicebamur, & sperabamus, quale autem hoc futurum sit, planè fateor, me vix assequi posse. Tertia verò, quæ maxima est, ea est; quòd congressus rerum perpendere non possumus: præcessit enim primò trini Solis ad Lunam accessus, tum illico oppositi Solis ad ascendens iter significans. Post hæc autem simul Mercurij ad Solis corpus auctionem dignitatis decernentis, erat autem simul, & reliqua paulò post cor cœli, trinus Solis attigit, & Martem Solis quadratus. Itaque iam peracta re facile est causas, & etiam naturales inuenire, ante difficillimum, nam nisi fiant congressus, non perficiuntur res, congressus autem temporum rationem supponunt. At longissimus est hic labor, tum magis me aliis in rebus, etsi non dignioribus, attamen mihi necessariis, intento: hæc enim ars plurimum, & negotiis vacuum, vt quisque hîc scripta assequatur postulat. Quarta, quæ omnibus aliis adhuc difficilior est causa, quòd quantitatem rerum attingere non possumus, atque in hac omnes fermè laborant artifices, qui coniectura vtuntur, vt medici, nautæ, imperatores exercituum, veterinarij, tamen eò magis quòd non minùs in hac arte quàm in aliis accidunt diuersitates ex regionibus, & ciuitatibus, & legibus, & temporibus. Neque enim eadem ad vnguem significant fixæ, vel erraticæ, vel cœli partes quæ Romanorum temporibus, nam nec in eisdem erraticæ locis sunt, nec æquali motu mouentur, nec erraticas eodem modo excipiunt, aliæ enim latitudinem erraticæ, aliæ longitudinem va-

riámque

ciámque suscipiunt. Hæc eadem in erraticis motis absidibus, & Signiferi alia natura est; nec calidæ, & vehementes stellæ, quæ aliàs in Leone erant, nunc sunt in Virgine, vnde vtraque Signa temperatiora. Ergo rerum initia à genitura pendent tribus modis, vel ab ipsa, vel à directione, vel à reuolutione; hæc verò generalibus causis comparari debent. Cæterùm electio in his aliquid facit, sed quis scit eligere? indicat tamen satio, & insitio prodesse electionem, in rebus tamen voluntariis parum prodest, & difficillima est, cùm iam ad genituras respicimus faustis temporibus, id est, annis, magnum aggredi bonum est: non enim astra, quantum necesse est, impellunt, &c.]

Quod si adeò difficile est experiri quid astra valeant in electionibus, quæ sunt in nostra potestate, & in iis rebus, quas singulis diebus pro arbitratu licet astris subiicere, & obseruare quid in iis iuris exerceant, quanto difficilius fuerit notare astrorum vires, quas in generationibus obtinent, & sæpe nolentibus nobis peraguntur, & optantes, ac votis omnibus exposcentibus deludunt?

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Electiones, quas vocant inanes, ex Astrologorum confessione, & Ludouici Sfortiæ exemplo.

QVICVMQVE res omnes, quæ terra, marique, quæ mundo vniuerso fiunt, cælo auctore fieri sibi persuaserunt, auspicatò volunt negotia quælibet suscipienda esse, & obseruanda sydera apta ad vnumquodque negotium fœliciter peragendum: interesse enim aiunt plurimùm, quibus astris præsidibus vnumquodque negotium suscipiatur, qua cæli constitutione adeatur Princeps, agatur iter, suscipiatur bellum, nubatur, accedatur ad mercaturam, ad studia literarum, ad vrbem, ad aulam: eligenda ideircò tempora vnicuique negotio peragendo accommodata: Ex huiusmodi enim electionibus rerum omnium euenta pendere: illum enim, qui bonis astris iter ingreditur, fœlici euentu ad sua rediturum; contrà illum, qui se viæ dat dominantibus malignis stellis, difficili, ac periculoso itinere vsurum. Tradunt hæc astrorum intimi consiliarij, quæ nec ipsa per se cohærere, nec consentire cum iis, quæ de natalitiis astris ijdem scribunt, planum est: nam vel rem, quam aggrederis, fœlicem tibi, & ex voto natalitia astra pollicentur, vel infœlicem, & inauspicatam, vel nihil natalis horoscopus de ea habet. Si primum, quocumque astro rem aggrediaris, prospero, secundóque exitu negotium tractabis. Si secundum, nullæ stellæ aduersus natalitia decreta rem tibi prosperabunt; si res ad genitalia sydera non pertinent, perit omnis Genethliaca disciplina, quæ ex astris, quæ conceptui, & ortui præsident, res omnes deducit: nam ex rebus etiam minimis, vt suprà planum fecimus, rerum omnium, & publicarum, & priuatarum momenta dependent. Quare si singula negotia natalitia astra effugiunt, pendéntque ex horarum, & dierum electionibus, quibus suscipiuntur, nihil certi ex genituris intelligi, aut coniici potest. Quòd si negotium vnum ex astrorum dominatu eximis, eximere cogeris & alterum, & tertium, & quartum, & omnia; quo admisso, genitalium astrorum vis eludetur omnis: nam

res ex rebus,& euenta ex euentis nascuntur,vt suprà dicebamus. Vnde commutatis vel leuissimis rerum momentis, maximarum quoque seriem perturbari necesse est, omniáque contrario cursu fieri, quàm natalitia astra spondèrent. Nihil verò iuuat Cardanum,quod ipse ait lib. de Iudiciis geniturarum,cap. 22. non semper natale sydus inclinare mortales, quantum necesse est; ideò iuuari genituras electionibus, & faustis stellis aggredienda ea, ad quæ genitura propendet: nam si non satis sunt ad negotia peragenda sydera, quæ genituræ præsunt, quod ex iis colligere possimus, habemus omnino nihil; omnia ex electionibus petenda nobis sunt, in quibus rerum omnium rationes continentur,quas cùm nullus ferinè obseruare soleat,consequens est, nihil ex astrorum præscripto mortalibus accidere.

Sed faciamus eo cæli habitu aliquem iter capessere, quo ad iter auspicandum nihil desiderari possit magis faustum, huiusmodi cæli constitutio perdurátne toto longissimi itineris tempore? stare igitur oportet cælum, quamdiu homines mouentur; quis feret huiusmodi deliria? an tempus dilabitur? quo tandem modo sospitabit multorum dierum, aut etiam mensium longum iter? an dicturus es afflari hominem ab astris, quando primò equum conscendit, cúmque afflatu sospitabilem perdurare toto viæ tempore, faustitatémque præstare? itáne verò? qui iter facit, nónne quotidie equum ascendit? cur non aliis,& aliis quotidie astris efficitur, quæ sibi succedunt in rerum sublunarium dominatu? iam verò si variè singulis diebus, immò singulis horis afflatur,quid prodest fausta, aut infausta itineris auspicatio? Nec illud explicabunt Astrologi,quomodo iter agenti stellæ sternant viam,abigant à via latrones,discussis nubibus temperent Solis ardorem, sustineant equos, ne offendant, exæquent montes,vallésque:quæ omnia præstare debet cælum,si prosperum iter præstat.

Quanta verò superstitione, & quàm inani, nedum ridicula, huiusmodi electiones obligent mortales,declarant ea,quæ de Ludouico Sforria Mediolanensium Duce scribit Cardanus ad text.14.Ptolemæi de Iudiciis.[Atque vt ex multis (inquit)vnum euidentis,ac præclari exitus exemplum referam hominis à me cogniti:Fuerat Princeps Mediolanensis prouinciæ Ludouicus Sforcia,qui quæstuosum Astrologum, quíque nihil minùs quàm Astrologiam sciret, (erat enim ex his, quos Ptolemæus hîc meritò suggillat) aleret, cúmque ditauerat egregiè, centúmque, atque ampliùs magnis aureis talentis, ab hoc pro tanta mercede tempus vnicuique negotio inchoando præscribebatur;adeò ridiculè, vt sapientissimus alioquin Princeps cogeretur tempestatibus maximis equos conscendere, totámque aulicam cohortem, & stipatores per medios imbres, cœnum, atque lutum, tamquam hostes vel insequuturus, vel fugaturus deducere. Nescio an Astrologi amentia,an ambitione summa,an potiùs irrisione,vt qui Principi ipsi talibus commentis per flagitium illuderet, atque ei, quod nullis aliis prouinciæ nostræ Principibus contigerit vnquam, euenit, vt regno ab inimico Rege spoliatus, & captus, miserè vitam in carceribus, etiam colapho accepto,& in clatatra ferrea dormiens,finierit,&c.]

De quo Ludouico idem Cardanus libro centum geniturarum, genitura 9. scribit: [Ruente regno, bello spoliatus,fraude captus, mortuus autem in carcere, vt fama etiam quinquagesimoquarto ætatis anno, cùm septem annis miseram in latomiis transisset vitam.]

En exitus feliciores Astrologicarum electionum, id demùm assequutus est clarissimus

clarissimus Princeps obseruando apta negotiis astra, & non intelligimus adhuc huius artis varietatem, non intelligimus Astrologorum ludificationes.

Scio multis Astrologorum non probari electiones, rem inutilem, & confictam ad corradendam insipientium Principum pecuniam. Legi enim quæ aduersus hanc Astrologiæ partem scribit Haly Ptolemæi interpres; vidi quæ scribit Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 22. [Cæterùm electio in his aliquando facit, sed quis sciet eligere? indicat tamen satio, & insitio prodesse electionem, in rebus tamen voluntariis parum prodest, & difficillima est; cùm tamen ad genituras respicimus faustis temporibus, id est, annis, magna aggredi bonum est: non enim semper astra, quantum necesse est, impellunt; dierum autem, & horarum electio absurdissima est, nisi naturalibus deligentur perpetua Lunæ ratione; quandoquidem nec eò perfectionis deuenimus, vt dierum decreta possimus attingere, &c.]

At si electiones commenta sunt Astrologorum, cur non & genituræ? an comminisci potuerunt Astrologi electiones, genituras non item? an fallere voluerunt, qui electiones inuenerunt, non ij, qui genituras? cur ita? an qui singula negotia à stellis auspicantur, non bona fide artem tractant, Genethliaci sine fraude exercent artem? quis credet? cur credet? an decipiuntur errore magno, qui negotia singula ex astris aptè deduci posse existimant? qui ex iis astris, sub quibus ortus quis est, iudicant de rerum omnium euentis, non decipiuntur? quibus id persuadebis? an hi certò vident se artem tenere? at illi quoque videntur sibi rem acu attingere, an hi experimentis nituntur, non illi? vtrique experimentis artem suam tuentur, sed vera experimenta vtrique desiderant; an Genethliaci vera, qui electiones sectantur, falsa effantur? sempérne vera? an semper falsa? vtrumque falsum: an vtrisque veræ, & falsæ prædictiones contingunt? cur electionum disciplina commentum dicitur esse, ad ludificandum mortales excogitatum, quæ genituras tradit omnes veritatis numeros habere? Quare concludamus, sicut electiones ipsorum quoque Astrologorum testificatione fictitiæ sunt, ita Astrologiam vniuersam commentum esse omni veritate destitutum.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Pugnantes Astrologorum sententiæ de Alfridariis.

NON ægrè ferent Astrologi, si Hieronymi Cardani rationem Alfridariorum describemus priùs, quàm Ptolemæi: nam neque natura semper incipit à perfectioribus, &, vt verum fateamur, explicatius nescio quid hæc contineat, quàm illa, propter quod non incongruè à faciliori auspicamur. Cæterùm, ne vlla sit impostura suspicio, quæ in tam apertis nugamentis euitari vix posset, verba ipsa, & Ptolemæi, & Cardani describere non grauabimur. [Alfridaria (inquit Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 2.) experimento, & ratione cōstant, anni septem primi Lunæ, tunc corpus molle, & conuulsioni paratum, licèt Princeps dicat ad quintum vsque tantùm. Septem sequentes, vsque ad quartumdecimum Mercurij, tunc fit agilis, & rationis capax. Septem alij ad vigesimumprimum Veneris, tunc fit formosus, & Veneris potens. Septem alij vsque ad vigesimum-

octauū Solis, crescere desinit ob siccitatem honoris agit curam, robur crescit. Septem alij ad trigesimumquintum Martis, tunc ad laborem, audaciámque vertitur, statúmque roboris assequitur. Septem alij Iouis vsque ad quadragesimumsecundum, tunc consilium, sapientia, & cura rei familiaris superuenit. Septem alij ad quadragesimumnonum vsque sunt Saturni, tunc sollicitudine, & timore, & auaritia vexantur homines. Pòst reuertitur ad Lunam vsq; ad quinquaginta, & sex, & incipiunt repuerascere. Vnde attonitus morbus maximè, à quadragesimosecundo ad quinquagesimumsextum aduenit, Luna, vel Saturno dominante. Et qui in genitura fœlicem habet Planetam, fœliciùs aget, dum sub illius custodia anni labuntur, meliùs verò, si per reuolutiones rectè se habuerit, vt in decimanona genitura, à quadragesimosecundo ad quadragesimumnonum mediocriter sub Saturno, à trigesimoquinto ad quadragesimumsecundum bene sub Ioue, à quadragesimonono ad quadragesimumsextum, malè sub Luna. Horum igitur Alfridariorum si genitura diurna sit, primus annus Soli, secūdus Veneri, tertius Mercurio, sicque descendendo, vt vltimus Martis sit: si autem nocturna, primus Lunæ, secundus Mercurio, atque sic ascendendo, donec Saturnus vltimus sit, dedicatur; quamobrem vltimi climatrici semper sunt infortunarum Saturni in nocturna, Martis in diurna, vt septimus, decimusquartus, vigesimusprimus, & alij deinceps, vnde fit quinquagesimussextus in nocturnis genituris propter frigiditatem Saturni duplicatam, & sexagesimustertius in diurnis ob siccitatem Mercurij, & Martis, vtroque subscribente iam ætate frigida, & sicca maximè periculosi sint; si tamen Saturnus in nocturna, aut Mars in diurna dominentur principalibus vitæ locis, nunquam meliùs se habebunt, quàm his temporibus. Si autem quis moritur in climatrico Saturni, frigida aliqua causa comes est morbi, etiamsi calidus sit, qui in climatrico Martis causa aliqua calida. Vnde plerumque in his causa in diuturnam versa, in aliis ex diuturna, cui vita coniuncta est, moriuntur. Cùm verò ambo domini generalis, & proprius bene dispositi fuerint, natus bene viuet, etiamsi directio mala occurrat, & quæ mortem significet: poterit enim anno integro produci vita. Sunt autem bene dispositi, vel genituræ tempore, vel reuolutionis, directio autem non immutat Planetas, sed solùm loca eorum, plurimùm autem potest in vita, valetudine, honoribus, ducenda vxore, & filiis procreandis, & moribus, minimùm autem in diuitiis. Alfridaria igitur ingenij sunt à septimo ad vigesimūoctauum annum, medij tamen à decimoquarto ad vigesimumprimum sunt debiliores, quia Veneris, & est tempus res voluptatum. Alfridaria honoris à vigesimoprimo ad trigesimumquintum, sed generationis filiorum à vigesimooctauo ad quadragesimumsecundum, & hoc intellexit Plato subobscuris verbis. Alfridaria diuitiarum à trigesimoquinto ad quadragesimumnonum: tunc enim Iupiter, & Saturnus dominantur, à quadragesimosecundo ad quadragesimumnonum est propriæ astutiæ, & consilij, &c.]

Hæc Cardanus de Alfridariis. Contraria planè scribit Ptolemæus lib. 4. de Iudiciis, cap. 9. [Hæc autem via, (inquit) siue ordo à primis annis, & à sphæra nobis affiniori, scilicet lunari, sumit exordiū, & in extremis annis ab vltima Planetarum sphæra, quæ Saturni dicitur, explicatur. Sciendum est etiam singulis annis res accidere cum illius Planetæ natura, qui in illius anni decreto fuerit, similitudinem sortientes. Huius autem obseruatio rei necessaria est ad generalis horum vniuscuiusq; temporum qualitatis cōprehensionem, quorum

differentiæ particulares ex eis in habentibus proprietatibus cognoſcentur. Nam quia Luna ad plus quatuor primorum annorum, infantis diſpoſitioni dominatur, quo numero per quem quatuor primos annos intelligimus aſſimilatur infans ſui corporis teneritudinem, & infirmitudinem, feſtinúmque excrementum ſuſcipit, cuius etiam maior, & frequentior eſt aquoſa cibatio, eiuſdémque formæ leuis alteratio, necnon ipſius anima debilis, imperfectáq; tenetur, ſecundùm quod ex his, qui propter opificem infantis animæ partem accidunt conueniens eſt. Et quoniam ſecundus Planeta, qui Mercurius appellatur, dominus exiſtit diſpoſitionis decem annorum ſequentium, qui & pueritiæ ſunt, & ſecundi nominantur, propter hoc, inquam, quod numeri medietatis viginti annorum ipſe dominus eſt, infra hoc annorum ſpatium effectum intellectus, & ratiocinationis animæ manifeſtum puer ingreditur, veluti ſi quaſi eruditionis planta, & qualitatum animæ radices in eo plantarentur. In his etiam annis ex eorum, quæ aptantur proprietatibus, caſtigatio, nec non & doctrina ſplendeſcit, & ad primi exercitij modos expergefactos inſurgit. At quia diſpoſitioni ſubſequentium annorum octo, qui & adoleſcentiæ ſunt, & tertij nominantur, Venus dominando præſidet, & qui numero annorum eius propriè circumuolutionis æquantur motus, decurſus ſpermatis, eiuſque multitudinis adunatio ſumit initium, & ad actus vſque Venereos adoleſcens ipſe mouetur: hoc autem tempus eſſe dicimus, in quo animæ quaſi boliſmi ſimilitudinem ſortiuntur, & vix minimam abſtinentiæ portionem tangentes, ad plurimúmque cupidinis impetum in omnibus ex rebus Venereis contingere poſſibilibus peruenientibus tempeſtuoſam lunariam deceptionem, mentiſque cæcitatem in optanti omnibus incurrunt.

Et quia Sol medialis ſphæræ dominatur diſpoſitioni annorum viginti, qui quarto loco notati & ordine ſunt medij, & iuuentuti deputati, præeſſe dicitur in operibus potentiæ, & fructuoſa diſpoſitione vitæ, nec non eiuſdem directione ſollicitudine iuuenilem habere animam ſancimus, & ex qualitatibus decretoriis, ludicris, & deceptibilibus ad animæ ſalutem pudoriſque conſeruationem, ac honoris affectum cam adulterari dicimus.

Poſt Solem autem quia Mars quindecim annis, quinto loco conſtitutis dominatur, qui ſunt anni roboris, atque vigoris, numero propriæ rationis ipſius æquantur vitæ grauitas, ac impedimentum, & aduerſitas incumbunt; animæ verò cum corporibus anxietates, & impedimenta ſuſtinent, & corporis declinatio ferè ſentitur, & intelligitur; operabitur etiam homo grandia; vnde ſibi ſummus labor euenit, quorum explicationem ante ſitæ mortis acceſſum expetit. Deinceps autem Ioui ſentiloci ſenem vindicanti ſenectutis annos duodecim ſuæ propriæ circumuolutionis æquales aſſignamus, in quibus homo ab operibus corporis, & laborioſis, necnon ab anxietate manum retrahit, animámque ſuam deinde periculo non committat: pro quibus omnibus ſanum mentis habitum induens bonæ conſeruationi ſtudebit, & præ ſua magnanimitate turpia negligens in omnibus rebus deſiderando prouidus, necnon ſermocinatur conſolator habebitur: In hoc etiam tempore circa libertatem, & honorificentiam, bonámque famam cum pudore, & reuerentia maximè ſollicitabitur. Poſt hos autem anni Saturni, veluti in extremo poſiti, qui ſunt ſenij, nec ante vitalis loci egreſſum terminati, ordinati eueniunt: Nos frigidior, corporiſque motus grauedo delectationis, & aſpectus diminutio

minutio, necnon & naturæ festina declinatio comitantur. Hæc autem qualitas vitam hominis exuit impedimentum, & tristitiam, modicámque rerum sustentationem propter suorum motuum debilitatem imprimit. Hæ sunt igitur qualitatum temporum proprietates, quæ secundùm generales tres naturæ apparent. Particulares verò temporum proprietates quoniam non nisi ex natiuitatis proprietatibus obseruare debemus id quod in eis vniuersale apparuerit nobis ab Astri leg. dominatrice considerabimus, &c.]

Hæc Ptolemæus, hæc Cardanus. Ab vtroque dissentit Firmicus lib. 2. c. 29. [Initium (inquit) temporis in diurnis genituris Sol accipit, in nocturnis Luna, nec aliam rationem admittas; quia hæc ab omnibus approbatur. Cum itaque Sol dominus temporum fuerit, tenet dominatum annos decem, menses nouem; simili modo, & Luna, cùm domina temporis fuerit, tenebit annos decem, menses nouem; in diurna igitur genitura primum decennarium Sol accipit; secundum, qui in genitura per signorum cursum in secundo loco fuerit inuentus; tertium qui post secundum fuerit, & simili modo cæteri, quod vt manifestiùs intelligatur, hoc docemus exemplo. Si in diurna genitura Sol in Ariete fuerit inuentus, ipse erit decennij dominus, sic & in quocumque alio signo fuerit. Quicumque ita in Tauro fuerit, ipse erit in secundo loco; qui post Taurum fuerit, ipse erit tertius, & sic in cæteris hoc modo, & etiam in nocturnis genituris à Luna inchoantes faciemus, &c.]

Deus Optimus Maximus benefaciat Genethliacis, qui tot, & tam manifestis mendaciis artem suam onerarunt, vt nihil in ea nisi fictum, nihil nisi commentitium appareat. Huius generis esse Alfridaria, de quibus agimus non solùm declarant contrariæ, & pugnantes de eis Astrologorum sententiæ, sed etiam illud quòd cum præcipuis Astrologiæ placitis non cohærent.

Eamus per omnem Astrologiam, decurramus Domos, Antiscia, Fines, Horoscopos, Cardines, Signa, Configurationes, Triangula, stationes, directiones, retrogradationes, irradiationes, currus, carpenta, reperiemus sine dubio varias esse Astrorum vires, pro varietate signorum, domiciliorum, triangulorum, antisciorum, cæterorúmque, quæ recensuimus. Et Iulius quidem Firmicus lib. 3. Matth. singulorum Planetarum potestatem, quam per singulas cœli stationes obtinent, accuratè persequitur: Lib. verò quinto eorumdem decreta per singula Zodiaci signa tradit, totúsque in reliquis libris est in eo, vt doceat varias Astrorum vires in variis cœli partibus, variísque domiciliis.

Ptolemæus verò lib. 1. cap. 21. [Atque hoc fermè modo (inquit) se habent familiaritates stellarum, locorúmque duodecim. Dicuntur autem stellæ, & suas quasi personas gerere, quod videre facie ad faciem vulgus vocat, cùm singulæ eo modo cum Sole, aut etiam Luna configurantur, quo domicilia ipsorum cum domiciliis luminum, vt verbi causa, Venus in sexangula configuratione, cum luminibus, sed cum Sole vespertina, cum Luna matutina esse debet, pro eo atque etiam domicilia collocata sunt, suis autem quasi in regiis curribus, & carpentis inuehi, & soliis insidere, & in huiusmodi excellentiis tunc esse dicuntur cum duobus, aut pluribus nominibus declaratis in superioribus familiaritatis ius exercuerint in iis locis stellæ in quibus institerint. Nam quia tunc maximè efficaces eorum vires fiunt propter conuenientiam, & similitudinem, & quasi collatam operam duodecim locorum, ideo soliis suis considere & illustres dicuntur. Gaudere etiam volunt cùm loca, in quibus stella fuerit,

rit,

rit, non ipsi sed alteri suæ conditionis obnoxia, quæ quidem satis è longo congruitatis ratio dicitur, sed similitudo illum efficere putatur. Contrà autem si in locis alienis, & contrariis conditionis suæ inueniatur, valde diluitur peculiaris ipsarum vis, diuersarum naturarum confusione propter dissimiles signorum constitutiones.] Pergit cap. 22. [In vniuersum (inquit) intelligimus applicari præcedentes sequentibus, defluere autem præcedentibus sequentes, sed non oportet longum esse interuallum, idque intelligitur in corporeis congressibus, & configurationibus illarum. Nisi quòd in corporeis congressibus applicationis, & defluxus etiam latitudines conuenit notari, nam non nisi eos, qui in linea per media signa ducta existunt admittere consueuimus, quod in configurationibus obseruare superuacaneum fuerit, cùm radij vniuersi eodem, id est, in terræ punctum tendant, atque ita vndecumque existit semper concurrant. Ex quibus omnibus euidens fit, habitudines stellarum singularum exquirendas cùm ex propria natura earum, tum ex natura signi in quo fuerint, necnon secundum configurationem ad Solem, & cardines, quæ cuncta à nobis indicata sunt, sed vires assumunt, primò si Orientales sint, & cursum suum intendant, tum etiam plurimum possunt; sicut minimum, si occiduæ sint, & remittentes cursum suum. Deinde proposito suo, & respectu erga finitorem: nam in medio cœlo, aut succedente illi loco, potentes maximè, sed potentes etiam sunt in ipso finitore, & succedenti loco, plurimum autem possunt in finitore Orientali, contrà verò vicinus in imo cœlo, aut alio conformi finitori Orientali loco, sed extra hæc omnia reperti imbecilles, & prorsus infirmi habentur.] Hæc Ptolemæus, nec vllus dissentit Astrologorum.

Reuertamur ad rem nostram. Qui aiunt Lunam primis quatuor, aut septem annis ab ortu præesse, non docent, opinor, eo toto tempore affixam illam esse vni cœli parti, aut seruare eandem semper constitutionem cum reliquis Astris, sed admittunt aliquando ex sua, aliquando ex aliena domo, tetras spectare, aliquando proprio curru vehi, nunc vnum, nunc aliud Zodiaci signum occupare, nunc Orientalem, nunc esse Occidentalem, & quod hinc necessariò fit fatebuntur iis annis, quibus pueris præesse dicitur, interdum maiorum, interdum minorum, interdum nullarum esse virium. Quid igitur aiunt, quando aiunt Lunam primis septem annis à natiuitate puero dominari? Astra his inferioribus non alio, quàm actionis iure dominatur, actio Lunæ singulis momentis varia est. Quid ergo est dominium istud, quod illa septem integros annos in puero obtinet? nónne eundem sequentibus annis, & mensibus retinet cursum eandémque constantiam? Cur igitur primi anni Lunæ tribuuntur potiùs quàm reliqui? Cæteri Planetæ interim cessántne, an aliquid agunt? non otiantur domi, præsertim suæ, in suis soliis, in finitore, & succedente loco, in finitore maximè Orientali, vbi præcipuè suas exercent vires auctore Ptolemæo. Agunt igitur non minùs, quàm Luna: plus etiam, si Luna in iis locis existat, in quibus minimum, aut nihil obtinet virium; alij verò Planetæ, vel in suo domicilio, vel in finitore sunt, alióque loco, ex quo in hæc inferiora vehementiùs cogere solent, aliarúmque stellarum efficientiam impedire: pugnare inter se Astra, & nunc hæc, nunc illa superare pro varia constitutione, & situ, primum est Astrologiæ principium: singulis diebus, singulis horis, singulis transuolantis temporis momentis variantur Astrorum congres

congressus,& constitutio. Quid ergo est iste Lunæ dominatus in puerum per septem integros annos? qualem exercet potestatem, quam non exerceat reliquo vitæ tempore? quid iuris obtineat primis annis, quid non obtineat in sequentem ætatem. Nugamenta hæc sanè sunt,& ludibria puerorum bullas cœlo toto sectantium. His accedit, quòd cum singulis diebus alij pueritiam, alij adolescentiam,alij virilitatem, alij senectutem ingrediantur, si Alfridaria starent, oporteret pugnantes stellas vno eodémque tempore, decani, ducatus, domini,iura obtinere contra omnia Astrologica decreta.

Dicent fortè, non idcirco Lunam præsidere pueritiæ,quia toto eo tempore inter reliqua omnia sydera Imperij iura obtineat; sed quia, cùm ea ætas humida in primis sit, humor verò à Luna præcipuè defluat, Luna illi ætati maximè censeatur salutaris,& accommodata; idémque de Saturno, reliquísque existimandum, quæ aliis ætatibus præesse dicuntur. Arguté hi quidem disputant,sed non soluerunt adhuc modum difficultatis,non solùm enim humore,sed etiam calore, & multò magis,auctore Arist.lib. de Iuuentute,& Senectute,c.14.ætas illa continetur,Soli igitur tribuēda potiùs, quàm Lunæ. Quin si pueritia abundat humore,siccitate potiùs indigebit,& Saturnum agnoscet principem, non Lunam;humorem enim à se,non à Luna,siccitatem à cœlo, non aliunde obtinet. Præterea soláne pueritia redundat humore?non sanè, toto adolescentiæ tempore, quod minimum viginti,& vnum annum continet,exuberare humore,scribit Arist.lib.de Iuuentute,& Senectute;quin & Cardanus lib.de Iudiciis geniturarum, cap. 2. qui circa 21. annum tradit cessare augmentum propter siccitatem, supponit non septem primis annis,sed viginti,& ampliùs redundare humiditatem.

Quid Aristoteles? [Oportet (inquit lib. de Longitudine,& Breuitate vitæ, c.3.)accipere quòd animal est natura humidum,& calidum,& ipsum viuere tale est,senectus autem frigida,& sicca,& quod mortuum videtur enim sic. Materia autem corporum existentibus hæc, calidum, & frigidum, siccum, & humidum. Necesse igitur est senescentia exsiccari,&c.] Tota igitur vita dominari oportet Lunam, non solùm in primis annis, si foret humidum radicale. Iam verò quod aiunt Venerem præesse ab anno decimo quarto ad vigesimum primum, quòd eo præsertim tempore genitale semen oriri soleat,quantum continet leuitatis? nónne ad quinquagesimum,& sexagesimum annum humor hic perdurat:cur & eius vis ad eam vsque ætatem non perdurat?

Denique quæ Genethliaci tradunt de chronocratore, & temporum moderatore,nónne funditùs Alfridaria euertunt?[Initium temporis(ait Firmicus lib. 2.Matheseos, c.29.) in diurnis geniturις Sol accipit, & cæteris diuidit; in nocturnis Luna, nec aliam rationem admittas, quia hæc ab omnibus probatur; cùm itaque Sol dominus temporum fuerit,tenet dominatum annos decem, menses nouem;simili modo,& Luna cùm domina temporis fuerit,tenebit annos decem,menses nouem. In diurna itaque genitura primum decennium Sol accipiet,secundum qui in genitura per signorum cursum in secundo loco fuerit inuentus, tertius qui post secundum fuerit,&c.] Quî fit vt primum decennium Soli subsit, si Luna sibi septem primos annos vendicat?nimirum, vt in prouerbio est, oportet mendaces esse memores. Si facessant fabulæ, & commenta, tota hæc disciplina tanquam inane figmentum euanescet. Sed nos Alfridariis relictis,ad reuolutiones veniamus.

CAPVT

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Magnas reuolutiones confictas esse Astrologorum testimonio probatur.

IN quamcumque Astrologiæ partem incido, infinitas fabularum inanitates, & commenta offendo: ab Alfridariis degressus magnas statim reperio reuolutiones, rem commentitiam planè, & omni chimæra magis inanem.

Verùm quos excitabimus huius rei testes, aut iudices? Non alios quàm Astrologos ipsos, & Astrologiæ Magistros, & Albertum Pighium Campensem, & per se, & Augustini Niphi Astrologiæ restauratoris testimonio, Mathematicum clarissimum. In Apologia enim, quam pro Astrologia edidit anno 1518. parte prima. Vt itaque paulò euidentiùs faciamus quàm ingeniosè hi astrologentur, qui per magnos orbes nobis edicere conantur euentus mundanos, paulò altiùs exordiendum est. Finxerunt quemlibet ex Planetis, vt vnumquodque item signorum, mundi imperium obtinere annis 360. quibus exactis nouum aiunt incipere orbem magnum, cui, & Planeta priori proximus, & signum quod deinceps hæret signo priori pariter præsunt, atque ita qualis dominantis syderis atque signi natura est, talia euenire eo annorum spatio; quanquam nemo ex his vsque adeò deliret, vt particulares euentus, & maximè quæ per singulos dies fiunt veras mutationes putet ab his orbibus pendere, nisi Gaspar ille, qui nobis his suis ineptiis prolixiùs agere de his magnis orbibus coëgit. Dicunt insuper cœpisse nouum orbem magnum, quo tempore ea fuit Saturni, Iouísque coniunctio, quæ præcessit annis, vt aiunt, 279. huic autem orbi præfuisse ex Planetis Saturnum, ex signis Cancrum, & ab eo veluti supputationis cardine magnos orbes ad nos vsque reuoluunt. Sed hæc quàm sint mendacia, quàm fabulosa, quàm obtusissimis etiam ingeniis conficta, ex eo patet: nam auctores huius figmenti Albumazar, Aomar, & reliqui dicunt, sicut post eos Alphonsus, fuisse ab initio ad diluuium annos 2228. à coniunctione autem illa, cum qua nouus ille cœpit orbis, annos 1947. ex quo numero, quinque orbes conflari necesse erit, adhuc annos superesse 147. sexti orbis imperfecti, & ita necesse erit, vel mundi creationem non cum nouo orbe cœpisse, aut præteriisse orbis primi 213. annos antequam essent anni, hoc est, ante ipsius mundi primordia. Quare quid potest esse delirius, aut amentius? Deinde vt Saturnum, Cancrúmque orbi illi præfecerunt, qui cœpit ab ea Saturni, Iouísque coniunctione, quam dicunt præcessisse diluuium, ea ratione, vt causam in cœlo haberent, à qua inundationem illam deducerent, ita quia consonum videbant, vt gubernationem mundi à Sole inter Planetas, ab Ariete inter signa exordirentur, Solem mundi Planetam fecerunt, Arietem autem signum. Hæc enim scribunt Haly Habenzagel, & Albumazar lib. 1. de magnis coniunctionibus, tamen hæc manifestissimè inuicem pugnant, atque contradicunt: nã cùm sint ante orbem diluuij ad mundi initia iuxta eorum computationem, orbes quinque perfecti, sex autem imperfecti, veluti antè diximus, siue quinque, siue

Ff sex

sex numeremus, necesse est orbem diluuij, aut sextum, aut septimum fuisse; eapropter si primo orbi Aries dominetur, sexto, aut septimo, qui diluuij est, non Cancer, sed aut Virgo, aut Libra necessariò præfuerit; & si primū rexit orbē, Solare sydus, orbi diluuij, non Saturnum, sed aut Iouem, aut Martem præfuisse necesse erit. Quàm igitur sibi sit consona ista de magnis orbibus fabula, imo quàm obtusissimo ingenio eius fuerint auctores, vel ex hoc cuilibet euidentissimum esse potest, quòd tot repugnātia includat; Qui etenim ingeniosè mentiri volunt, saltem mendaciorum suorum memores esse debent, ne sibi ipsis contrarij inueniantur. Postremò videamus quàm ingeniosè, ac diligenter hos orbes reuoluat iste, qui illos orbes tam efficaces nobis adducit: Putat enim hunc, qui nunc reuoluitur, decimum quartum esse ab orbe diluuij, & agi annum eius 221. sed cùm à diluuio ad Christum secundùm sacras Hebræorum historias anni sint 2300. erunt ab orbe diluuij ad annū præsentem anni 4098. Hos autem annos, si per annos magni orbis partiaris, inuenies orbem præsentem duodecimum esse, non decimum quartum, nec Leonem cum Luna, sed potiùs Geminos cum Venere nobis præesse. Et ita manifestum est, etiam si essent aliquid hi magni orbes, falsum tamen necessariò esse oportere quidquid iste, & sui similes ex iis nobis prædicere contendunt: sed nimis multa contestatur clarissima voce Astrologia, nihil horum omnium pro suo se recognoscere, sed teratissimata hæc esse, nugamentáque, Syracusanis illis vaniora; quemadmodum & ea, quæ dicūt Albumazar, & cæteri hi fabulatores de maximis, quas appellant coniunctionibus Saturni, & Iouis, quibus tam pollentes effectus tribuunt, dogmata, sectas, Religiones, Regna, diluuia, portenta, & omnia miracula ante Christi aduentum, fines religionum omnium. Sed vtinam verum prædixisset Albumazar, de termino impiissimæ suæ sectæ Mahometanæ, quæ iam longo tempore vltra terminum ab eo præfixum perdurat.

Adhæc & Christum coniunctionibus his subiiciunt, & ipsam nostram sanctissimam Christianam religionem, ipsum etiam diluuium vniuersale, quod Deus ob hominū peccata induxit, &, ne parū impij Christiani sint, ipsa etiam Christi miracula, quæ hoc ipso miracula esse desinunt. Hæc, & multa alia impiissima contra Deum, & nostrā sanctam Religionem, blasphema fabulantur. Inter quos maximopere admiror Dominum Petrum Aliacensem Cameracensem Cardinalem, qui his tam impiis fabulis in sua senectute, & iam Episcopus Cardinalis factus subscripsit: sed his omnibus Astrologia constantissime contradicit, neque vnquā tam impiis istorum fabulis contra Deum, & Religionem Christianam, se cōsensisse palàm protestatur, falsò sibi hæc adscripta: paratum se ab omni hæreseos suspicione purgare, si quid præter communem naturæ cursum fiat, vel in peccatorum vltionem, vt illud diluuium, vel in veritatis alicuius supernaturalis confirmationem, ea se libenter Deo permittere qui cœlorum legibus non constringitur, in his nihil se velle vindicare, & si quid eorum ab impiis hominibus iniustè sibi tribuatur, se donationē illam minimè ratam habere. Quæ autem de maximis coniunctionibus isti fabulantur, quorum effectus in tam multa sæcula extendunt, è quibus orbes magnos, & Saturni reuolutiones confingunt per omnes cœlos, deierat; se omnino ignorare, imo omnino se non intelligere, quod hi loquantur, vt qui se ipsos non intelligunt, ingenuè confitetur nihil posse scire, nisi quod obseruatione deprehendi potest: Obseruationem omnium Apotelesmaticarum, aut Astrologicarum veritatem

Digitized by Google

vnicum principium esse, quod nisi præcesserit, fabulosum esse quidquid dicitur, & fictitium necesse est. At constellationem aliquam cœlestem (accipiant quam voluerint) post tamen multa tempora aliquid efficere, vt est à ratione alienissimum, ita nec aliqua experientia aut obseruatione deprehendi possibile est. Constat enim & testatur Aristoteles experientiam, obseruationémve non nisi ex pluribus singularibus effici. Quis autem hominum, imo qui plures homines tanto vixerunt tempore, vt multas eiusmodi singulares obseruassent, ex quibus talem aliquam v. g. vniuersalem deducere potuissent? maximam videlicet coniunctionem, quam vocant Saturni, & Iouis, si cum Solari aliquo deliquio fortè acciderit, in tria, aut quatuor millia annorum suum effectum extendere? sed do eis ampliùs vnum, scilicet hominem tribus, aut quatuor millibus annorum vixisse, imo si volunt, à mundi initio ad præsens vsque, impossibile tamen erit, vel vnicam huiusmodi singularum obseruationum veram deprehendere. Quî enim certificari poterit ea, quæ nunc videt accidere, ab aliqua coniunctione prouenire, quæ hos mille annos præcesserit, & non potiùs à præsentibus constellationibus, quas fortasse ipse ignorat? potissimum cùm medio interim tempore tot coniunctiones, constellationésque extiterint primæ illi contrariæ, & repugnantes, quæ aut mutauerunt quidem, aut ex toto irritauerunt, quod à prima illa significabatur. Manifestum itaque est, hæc somnia esse, & anilibus fabulis inaniora.]

Hæc Astrologię Magister, & Patronus. Vtinam reliquas huius disciplinę fabulas persecutus fuisset, pro ea auctoritate, quã apud Astrologos obtinuit maximã; facilè eos ab inani hac arte reuocasset, magno humani generis bono: laboraremus enim minùs Astrologorum imposturis, minúsque mortales paterent Astrologiæ fraudibus; vt enim sumus abditarum rerum scientiæ immodicè appetentes, ita nescio quo modo iis etiam, quæ inconstanter, & incredibiliter dicuntur, non denegamus fidem, & quamquam singulis diebus mentientes stellarum vates deprehendamus, vix tamen quotidianis experimentis, vix sensibus ipsis credimus vanitatem huius artis.

CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Videntium, & audientium stellarum fabella.

SPERABAM Astrologos aliquando à fabulis redituros ad sapientum hexedras, sed spes egregiè me fefellit: fabulantur adhuc, quæque astra se videant, aut non videãt, audiant, aut non audiãt, impudenti ote narrant.

[Nunc quæ stellæ (inquit Iulius Firmicus) alias videant, & quæ audiãt, breuiter explicabo. Aries Leonem non videt, sed audit, Leo autẽ Arietem videt, sed nõ audit. Aries Cancrũ videt pariter & audit. Cancer autẽ Arietem non videt, sed audit. Taurum & videt Leo pariter, & audit. Similiter Leo, Aries, Gemini, Virginem vident leuiter, & audiunt. Virgo Geminos leuiter videt, sed plenissimè audit. Cancer Libram, & videt pariter, & audit, Leo Scorpium nec videt, nec audit. Scorpius verò Leonem videt pariter, & audit. Virgo Sagittarium ex obliquo respicit, sed eum nõ libenter audit. Sagittarius Virginem, & audit pariter, & videt. Libra Scorpium, & audit pariter, & videt, atque à Capricorno auditur pariter, & videtur. Scorpiũ Aquarius nõ videt, sed audit, simili modo &

Aquarium Scorpio non videt,ſed audit. Sagittarius Piſces nõ videt,nec audit. Piſces verò Sagittarium, & vident pariter, & audiunt. Piſces Geminos non vident, ſed audiunt. Capricornus, & Aries, nec audiunt ſe, nec vident. Aquarius, & Taurus ex obliquo ſe reſpiciunt,& audiunt. Gemini Libram vident pariter, & audiunt. Similiter Libra Geminos audit pariter, & videt Sagittarius, & Leo ſe pariter vident, & audiunt. Virgo Capricornum quidem reſpicit, ſed non audit. Libra Aquarium videt, ſed ipſa ab Aquario non videtur,audiunt ſe tamen inuicem.Et pariter Scorpio quidem Piſces videt,ſed non audit, Piſces ſimiliter Scorpium vident,ſed non audiunt. Sagittarius,& Aries ita ſunt collocati,vt nec videre ſe, nec audire queant. Capriconus, & Taurus, nec audire ſe poſſunt, nec videre. Aquarius & Gemini vident quidem ſe, ſed omnino ſeparantur auditu. Piſces, & Cancer, non ſe quidem vident, ſed audiunt. Vt enim formas integras ordinationis acciperes,& ſcires quatenus ſint in Zodiaco circulo ſigna diſpoſita, hac ex cauſa,iſtius rei ſecreta tractauimus, neque enim certo ordine, & gradu,hæc duodecim ſigna ſunt collocata,nec ſic ſunt poſita, vt quæ poſteriori loco oriuntur præcedentia, vel ſequentia ſigna ſemper aſpiciant. Nam vt non argumentis, ſed re ipſa hoc tibi oſtenderem, tractatum iſtum ex Abrahæ libris excerptum edimus, vt ea, quæ diximus, ſermo noſter manifeſtis tibi interpretationibus intimetur.] Hæc ille.

Lymphaticas quaſdam plantas eſſe legeram, quæ hominem mente primum mouent,tum audire, & videre faciunt incredibilia quædam, at ij quorum in mentibus Aſtrologia inſedit, ſydera ſibi audire, & eorum intereſſe ſermocinationibus videntur. Aſino illi Apuleio fabulæ,quibus nihil non permiſſum eſt, non ſunt auſæ tribuere loquelam, Aſtrologia, & Arietes, & Tauros, & Cancros, & Leones, & Scorpios, &, quod maius eſt, mutos Piſces facit loquentes. Et quomodo vna ſtella audit alteram niſi loquatur, aut ſonum edat aliquem? Fac voluiſſe fabulas narrare, non tradere Genethliaca præcepta, quid fabuloſum magis excogitari poterat, quàm aſtra audire, & audiri, blandè, toruéque aſpicere, gaudere, lætari? Sileat iam quercus Rodonea, de qua Lucianus in Micillo;Argus Carina,de qua Apoll.in Argonauticis;Vlmus Gymnoſophiſtarum,quæ Apollonium ſalutaſſe fertur;Caucaſus fluuius, qui auctorem Philoſophiæ Pyctharum allocutus dicitur; Achillis equus Pegaſus; ſola loquantur aſtra,ſolus Cancer,Capricornus,Aquarius audiatur. Quid audit ſtella, quando alteram dicitur ſtellam audire, & non videre? qua lingua loquitur Aries quem Cancer audit, non audit Leo? aut quid loquitur ſtella, quæ dicitur audiri? quî fit vt ſtella vnam ſtellam videat,non videat alteram?quo experimento Aſtrologus rem eſt aſſecutus tam abditam, tam ab humano ſenſu remotam, tam miram, támque incredibilem? cur vna dicitur ſtella audire, non videre, alia contrà videre,non audire,alia audire vnam, ſed eam non videre, rurſus alteram videre non audire, alia nec audire, nec videre, alia toruè, alia blandè videre, alia leniter, alia plenè audire? Quomodo in aſtris intelligis diſtinctum ſenſum oculorum,& aurium,quomodo diſtinguis leuem, & plenum auditum, blandum, & toruum viſum?Midæ illi fuiſſe aures oportuit, qui quid ſydera audiant, aut non audiant, hauſit è cœlo.

* *
*

CAPVT DECIMVMNONVM.

Duodecim locorum ſignificationes.

DVODECIM locorum vires ex Iulio Firmico referemus lib. 2.c.22. tum rationes ſubiiciemus, cur ita de locorum facultatibus à Mathematicis putatum ſit; etſi enim non eodem modo omnes de locorum vi cenſeant, nos tamen ea ſolùm referemus, quæ magis recepta, & communia ſunt, quare vt ad rem veniamus.

[Primus locus (inquit Firmicus) eſt pars illa in qua horoſcopus eſt conſtitutus. In hoc loco vita hominum, & ſpiritus continetur: hic locus ab ea parte in qua fuerit horoſcopus, vires ſuas per reſiduas partes triginta extendit; eſt autem cardo primus, & totius geniture compago, atque ſubſtantia, quæ reliquis auditum præbet.

Secundus ab horoſcopo locus in ſecundo loco conſtituitur, & accipit initium à trigeſima horoſcopi parte, & vires ſuas per triginta reſiduas partes extendit. Ex hoc ſigno ſpei, ac poſſeſſionis incrementa noſcuntur. Eſt autem piger locus ab horoſcopo alienus, ideo & inferna porta appellatur, quod nulla cum horoſcopo radiatione coniungitur, nec aliquo miſcetur aſpectu.

Tertius locus eſt, qui in tertio ab horoſcopo ſigno conſtituitur, qui à ſexageſima ab horoſcopo parte initium accipiens in nonageſima definit. Ex hoc loco de fratribus, & amicitiis cuncta dicemus: huic loco Rea nomen eſt, eſt autē peregrinationis locus, hic primus cum horoſcopo tenui ſocietate coniungitur; reſpicere enim horoſcopum de hexagono videtur.

Quartus ab horoſcopo locus, id eſt, imum cœlum, in quarto ab horoſcopo conſtituitur ſigno, cuius initium à parte nonageſima profectum vſque ad partem centeſimam vigeſimam peruenit. Hic locus oſtendit nobis parentes, patrimonium, ſubſtantiam, fundamenta, mobilia, & quidquid ad latentes, vel repoſitas patrimonij pertinet facultates. Eſt autem hic geniture cardo imum cœlum, ideo dicitur quòd in diametro medij cœli conſtituitur. Sed hic locus cum horoſcopo maxima ſocietate coniungitur, quia de quadrato horoſcopum reſpicit, & per quadratum aſpectum ab horoſcopo videtur.

Quintus locus ab horoſcopo in quinto ab horoſcopo ſigno conſtituitur; quia a centeſima vigeſima parte ab horoſcopo initium accipiens, vſque ad centeſimam quinquageſimam extenditur. Ex hoc loco filiorum numerus, & generis æqualitas inuenitur; appellatur autem bona fortuna, quia locus eſt Veneris, &c.

Sextus locus in ſexto ab horoſcopo ſigno conſtituitur, qui à centeſima quinquageſima parte initium accipiens, vſque ad centeſimam octuageſimam extenditur. In hoc ſigno cauſam vitij ac valetudinis inueniemus, qui locus mala fortuna appellatur, ab hoc, quòd locus eſt Martis, &c.

Septimus locus in ſeptimo ab horoſcopo ſigno collocatur, quia à centeſima octuageſima parte profectus ad ducenteſimam decimam extenditur, & illis definit. In hoc loco alius eſt cardo geniture; appellatur autem occaſus à

nobis. Ex hoc loco qualitatem, & quantitatem quæramus nuptiarum, sed & hic locus violenta cum horoscopo societate coniungitur, & de diametro ab horoscopo videtur.

Octauus locus in octauo ab horoscopo signo constituitur. qui à ducentesima decima parte ab horoscopo profectus vsque ad ducentesimam quadragesimam partem extenditur. Est autem piger locus, quia nec ipse aliqua cum horoscopo societate coniungitur. Ex hoc loco mortis qualitas inuenitur; scire autem nos conuenit quòd nulla in hoc loco gaudent stella, nisi sola Luna, sed nocturnis solummodo genituris, &c.

Nonus locus in nono ab horoscopo signo constituitur, cuius mensura à ducentesima quadragesima profecta vsque ad ducentesimam septuagesimam partem extenditur; est autem diei, ac Solis locus. In hoc loco hominum sectas inueniemus, est autem de religionibus, & peregrinationibus, &c.

Decimus locus in decimo ab horoscopo signo constituitur, qui à ducentesima septuagesima parte initium accipiens vsque ad trecentesimam partem extenditur; sed hic locus principalis est, & omnium cardinum potestate sublimiorum. Hic locus medium cœlum appellatur, in hoc loco vita, spiritus, actus etiam omnes, patriam, domicilium, totámque conuersationē inuenimus, artes etiam, & quidquid nobis artis suffragio confertur. Ex hoc loco animi vitia facili ratione perspicimus, &c.

Vndecimus locus in vndecimo ab horoscopo signo constituitur, qui locus à trecentesima parte profectus vsque ad trecentesimam trigesimam partem constituitur; appellatur autem à nobis hic locus bonus dæmon. In hoc loco medium cœlum frequenter parsiliter inuenitur; est autem locus Iouis, &c.

Duodecimus locus in duodecimo ab horoscopo constituitur signo, qui à trecentesima trigesima parte profectus, vsque ad trecentesimam sexagesimam partem constituitur. Hic locus malus dæmon appellatur. Ex hoc loco inimicorum qualitas, & seruorum substantia facili nobis significatione monstratur, visitur etiam in hoc loco, & ægritudines inueniemus, &c.]

Hæc sunt locorum cælestium significata, quæ legere etiā potes apud Card. lib. de Iudiciis geniturarum, c. 6. Audiamus nunc rationes quibus permoti Genethliaci singulis locis has significationes tribuerint.

Primo itaque loco, qui in Oriente constitutus est, tenebris prodit in lucem vitam, & spiritum aiunt contineri. Cæterùm quia post vitam maximè diligimus diuitias, & opes, proximo loco, id est, secundo, aiunt opes, & substantiam significari. Ex tertio loco, quia henagena radiatione, quæ est amica cum ascendenti iungitur, de fratribus & amicis iudicari volunt. Quarto loco, qui est principalis, & imum cœlum, de parentibus prædicunt. In quinto de filiis, qui parentes proximè sequuntur. Sexto docent significari seruos, propterea quòd septimus locus indicat pares, quare sexta necesse est indicari impares, & seruos. Septimo, quod patres, vt dicebamus, signat, iudicatur de vxore & nuptiis. Ex octauo mortem aiunt pendere, & exilia; quia maligna radiatione ascendens intuetur. Horum dicunt portendi religionem, itinera, dignitates. Itinera quidem, quia Sol in diurno loco positus, inquit Auenazdra libro rationum, ad nonum descen-

dens

dens monetur. Decimo loco, qui est medium cœli, & maximè ad nostrum verticem accedit, artes, & omnes disciplinas docent contineri, tum mores, & dignitates. Vndecimo Card. loco citato scribit indicari amicos, gaudia, voluptates, quia locus Iouis, & bonus dæmon appellatur. Duodecimo tradunt aliqui significari animalia, quibus vehimur, quoniam coniunctus est cum ascendente. Ridiculus sit, quicumque ridiculas has rationes nostra refutatione egere existimarit. Quare ad alia pergamus.

CAPVT VIGESIMVM.

Directionum commentum.

Ecce tibi aliud commentum Planetarum, partiúmque Zodiaci directiones, vt vocant: aiunt enim horoscopum quamuis natiuitatis tempore longiùs à Planeta aliquo distet, peruenire tamen aliquando ad illum locum in quo erat tempore natiuitatis Planeta, & tunc & nato, vel creare periculum vel tribuere incolumitatem. Exempli gratia, sit alicuius geniturae horoscopus Leonis pars decimaquinta, & Saturnus partem sextam Virginis teneat, vt Saturnus horoscopo, nec aspectu, nec alia re iungatur, vel ad illum pertineat, manifestum est illi non posse nocere, quia tamen volunt obesse, aiunt peruenturum aliquando horoscopum ad Saturni locum, & quo anno eò perueniet, periculum nato imminere à Saturno; peruenire autem horoscopum ad Saturnum aliumve Planetam existimant hoc modo: singulis annis singulæ signorum partes tribuuntur, & primo anno vitæ designant gradum, in quo est horoscopus, in quo si Planeta existat, vel si illum locum respiciat, vel ex quadrato, vel ex trigono, &c. eo anno vim exercet suam; secundo anno attribuunt secundum gradum ab horoscopo, tertio tertium, & reliquis reliquos. Quare si Saturnus, gratia exempli, primum, & vigesimum gradum ab horoscopo occupauit, qui anno vigesimo primo tradunt Saturnum, anno illo virus suum effusurum. Quare eos, qui tempus inquirunt, quo euentus aliquis bonus, malúsque expectandus sit, iubent numerari gradus inter loca principalia geniture, & corpus, aut radios Planetæ interceptos, & pro numero graduum iudicare quo anno effectus futurus sit. Huiusmodi delapsus horoscopi ad Planetarum loca vocant directiones, ex quibus Ptolemæus vitæ spatium, reliqui rerum omnium euentus prædicunt.] Lege Iulium Firmicum libro secundo capite tertio.

Hinc Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, capite 6. [Cùm aliquis Planeta ad locum Martis, vel Saturni peruenerit, nec cum illo concordia iunctus ab initio fuerit, in eo significato res, quæ significatur, non leue detrimentum patietur, maius quidem si in angulo in genitura, minus si in reuolutione.] Rursus post aliqua. [Planetæ (inquit) cùm ad locum coniunctionis luminarium peruenerint, quæ in genitura præcessit, debiliùs operantur, quàm si ad locum Lunæ venissent. Ascendens cùm ad Saturnū venerit, vel Ioue, aut illi in eo

suc

fuerint dum anni initium est, erit res composita ex significato Saturni vel Iouis,& dispositionis eorum,& significationis eorumdem. &c.] Hæc ille. Nos requirimus quid sit Planetæ locus, quem dicunt: nam à Philosophiæ Magistro accepimus libr. 2. cœli, à t.43.ad 51. Astrum à suo orbe non separari, aut sciungi, sed vnà cum orbe circumferri, sicut cùm lignea rota à figulo circunagitur etiam nodus qui in ea est; quid itaque est locus Astri, quod nihil est aliud quàm pars quædam crassior orbis?Finge quod vis,non poteris locum fingere,qui complecti debet,& continere locatum libro 4.Phys.t.43.Quamquam autem minores orbes à maioribus contineantur, non migrant tamen ex vno in alium locum,partes verò in orbes,& nullæ sunt nisi mente , & cogitatione fingantur libr.4.Phys. tit.11.Et si vllæ essent in perpetua, & in requisita agitatione certum nullum locum, & adæquatum admitterent: nullum siquidem corpus dum mouetur æqualem locum occupare euincunt physicæ demonstrationes:quare etiam si fingere velis in tanta agitatione, non potes locum Planetæ tribuere, nobis quidem eminus illos spectantibus videntur nunc in vno, nunc in alio Zodiaci signo esse, sicut & montes videntur cœlum attingere, sed multò plus ab orbe signifero distant,quàm montes à Luna , quam vertice contingere videntur.Quare eadem insania qua montium locus diceretur Luna,aut orbis Lunæ dicitur Planetæ locus Zodiacus , & Zodiaci signa ,aliud porro quod dici aut cogitari possit Planetæ locus nihil occurrit.Partitio præterea signi in gradus triginta potiùs, quàm in viginti mente tota concepta Mathematicorum Hircoceruos,Hydras,Chimæras omnis leuitate superat:Attellanæ fabulæ nihil ad hæc. Scribunt præterea, quo anno,vel die horoscopus peruenerit ad locum,quem natali hora Saturnus occupabat, Saturni secuturū effectum.abscessit longè Saturnus,deseruit multos annos ante locum illum.si vllus est Saturni locus, quid agit locus ille, qui viginti ante annos Saturnum non attigit,non audiuit(nam & sydera vultis audire) non vidit?aut quo tandē modo exercet Saturni actionem & munus? Spero Mathematicos non dicturos infestam fuisse partem illam cœli à Saturuo, quando ibi fuit, & tanquam veneno quodam imbutam:Spes me fefellit,Cardanus enim sect.1.Aphor.38.[Impressiones (inquit) à genitura, quæ in loco remanent vsque ad tempus, in quo perfici debet , sunt partim in loco , partim in materia:ergo cœlum imperuium contrariis qualitatibus ista peste inficitur. Quomodo ista contagio tot annis delituit, quo modo, aut à quo suscitatur post vigesimum annum ? Cur Saturnus non perpetuo huiusmodi vim fundit?aut cur cœlum vniuersum per quod transit non inficit, sed certam solùm partem orbis quam occupat , aut occupare videtur, ortus,& conceptus tempore?quolibet tempore, & quolibet temporis momento homines nascuntur, perpetuo itaque vim suam Saturnus fundat necesse est:non ergo eo solùm loco quo Saturnus fuit ortus tempore horoscopus inuenit vim à Saturno cœlo inditam sed toto cœlo , quare non vigesimo primo anno, sed sequentibus etiam & antecedentibus annis præstabit id quod vigesimo primo dicitur efficere. Denique motus iste horoscopi ad locū Planetæ Astrologis etiam fatentibus nudis cogitationibus fit , reapse horoscopus nó mouetur ad locum Planetæ,nec vllus inter orbium cœlestium motus hunc horoscopi motum numerauit,quod sola cogitatione hominum est nihil efficere recipiūt Astrologi omnes,omnes Philosophi,omnes sanæ mētis. Quid igitur potuit hac fabula magis insanū mente concipi,quid potuit magis deli

delirum cogitari, locus omnis Planetarum fictitius est, fabulosus motus, quo ad illum acceditur excogitata graduum diuisio, commentitia vis, quam Planeta tribuere dicitur loco, in quo est ortus tempore potiùs, quàm vllo alio. Et ex his ludibriis casus omnes, vireſque rerum, vitæ ſpatium, mortis tempus, morborum cauſas, omnia negotiorum momenta pendere contendunt. O beata ingenia, quibus comminiſci tanta fœlicitate licet, ô fœcunda Aſtrologorum commenta, quibus rerum omnium, quæ mari, quæ terra fiũt, cauſæ cõtinentur.

CAPVT VIGESIMVMPRIMVM.

Duodecim Zodiaci partibus nullam ineſſe vim.

VODECIM Mathematici numerant Zodiaci partes, duodecim item in eo formant ſtellarum ſchemata, vtriſque eadem faciunt nomina communia, Arietis, Tauri, Geminorum, Cancri, & reliquorum; aliud tamen neſcio quid mente ſibi informant, quando Signa Zodiaci, ac quando eiuſdem ſchemata, & imagines deſcribunt. Nam primùm quidem ſtellæ, quæ imagines conſtituunt, excurrunt ſæpe vltra terminos Signi, ſæpe non occupant id totum ſpatium, quod occupat Signum. Hinc Manilianũ illud,

Scorpios in Libra conſumit brachia.

Prætereà Signa inter ſe æqualia ſunt, aſtrorum aſteriſmi non item. Adde quòd Signa inter puncta æquinoctiorum, ſolſtitiorúmque, immobilia hærent, neque ad puncta cardinalia accedunt vnquam, aut ab eiſdem recedunt: aſteriſmi ab Occaſu in Ortum iugiter deferuntur: ſpicam Virginis, quæ Thimocharis ætate octo gradibus autumnale æquinoctium antecedebat, & Hipparchi tempore ſex tantùm, viuente Ptolemæo tribus dumtaxat gradibus æquinoctium præibat, noſtra ætate æquinoctium iam tranſgreſſa verſus brumam, octodecim gradibus ab eodem diſtat. Rurſus ſtellæ, quæ aliquando in Ariete fuêre, nunc in Tauro viſuntur. Denique Planeta, qui cum ſtellarum aſteriſmo congruit, ſæpe non congruit cum Signo. Tauri enim ſtellæ magnam habent cum Marte cognationem, nulla tamen eſt Marti cum Signo Tauri ſocietas, in quo deiici dicitur. De aſteriſmis diſſerendum infrà, de Signorum poteſtate hîc diſputamus: neque enim fruſtrà duodecim Zodiaci Signa à ſtellarum imaginibus longè diuerſa, in Aſtrologiæ cenſum induxerunt Genethliaci; ſed multa illa per ſe fundere, multa efficere voluerunt, temperando Planetarum efficientiam. Manilius lib. 2.

Non licet (inquit) *à minimis animum deflectere curis,*
Nec quidquam rationis eget, fruſtraq; creatum.
Fœcundum eſt propriè Cancri genus, acer & ictu
Scorpios, & partu complectens æquora Piſcis.
Sed ſterilis Virgo eſt, ſimili coniuncta Leoni.
Nec capit, aut captos fundit Aquarius ortus.
Inter vtrumque manet Capricornus corpore mixto.
Et qui Cretæo fulget Centaurus in arcu.
Communiſq; Aries, æquantem tempora Libram,
Et Geminos, Taurumq; pari ſub ſorte recenſet.

Atque ita se habent Signa infœcunda,& fœcunda; describit idem Auctor fœminina, & masculina, his versibus:

——— Namq; mascula sex sunt,
Diuersi totidem generis sub Principe Tauro,
Alternant genus, & vicibus variantur in orbem.

Nocturna præterea alia,alia Signa dicuntur esse diurna, de quibus idem:

Nec te prætereat nocturna,diurnaq; Signa
Quæ sint, prospicere, & propria ducere lege.

Item alia terrestria,alia vocantur aquatica:

Quin,nonnulla sibi (ait idem)*nullo monstrante loquuntur*
Neptuno debere genus ,scopulosus in vndis
Cancer,& effuso gaudentes æquore Pisces.
Vt quæ terrena censentur sydera sorte,
Princeps armenti Taurus ,regnoq; superbus
Lanigeri gregis est Aries.

Rursus alia Signa amica,alia censentur inimica:

Quin etiam propriis inter se legibus astra
Conueniunt,vt certa gerant commercia rerum,
Inq; vicem præstant visus, atque auribus hærent,
Aut odium,fœdusq; gerunt, conuersaq; quædam
In semet proprio ducuntur plena fauore:
Idcircò aduersis nonnunquam gratia signis,
Et bellum sociata gerunt,alienaq; sede
Inter se generant coniunctos omne per æuum,
Vtrique & sorti pugnant ,fugiuntq; vicissim:
Quod Deus in leges, mundum cùm conderet omnem,
Affectus quoque diuisit variantibus astris,
Atque aliorum oculos, aliorum contulit aures,
Iunxit amicitias horum,sub fœdere certo
Cernere,vt inter se possint, audireq; quædam,
Diligerent alia,& noxas, bellumq; mouerent.

Denique Signorum apotelesmata persequitur idem Auctor lib. 4.

Nunc tibi(inquit)*Signorum mores, summumq; colorem,*
Et studiis varias artes ex ordine reddam.
Diues fœcundis Aries in vellera lanis,
Exutusq; nouis rursus spem semper habebit.

Omnino duplex actionis genus Signis Mathematici attribuunt: alterum,quo astra ipsa afflantur, eorúmque vis aut promouetur, aut retardatur, aut in contrariam planè cōmutatur:aiunt enim Planetas nouas subinde,& ascititias vires assumere à Signo, in quo versantur,& ex bonis fieri malos,ex beneficis maleficos,ex fortunatis infortunatos.Hinc gloriosa illa nomina,retrogradatio,statio, velocitas, tarditas, motus æqualitas, longitudo, latitudo, aspectus Orientalis, Occidentalis,combustio,eclipsis,directio,progressio,reuolutio,transitus.Item gaudium,detrimētum,exaltatio,casus,triplicitas,terminus,peregrinitas,facies, situs,receptio,applicatio,separatio,prohibitio,translatio,pulsatio, refrænatio, contrarietas,abscissio,frustratio,& id genus plura superstitiosæ artis vanissima instrumenta,quæ Planetarum vocant accidentia,quæ sine dubio præcipui sunt Astrologiæ

Digitized by Google

Astrologiæ fontes,è quibus Genethliaca vaticinia promanant. Alterum actionis genus,quod Signis Mathematici tribuunt, est, quo in hæc inferiora agunt per se,& sine ope stellarum;quò pertinent ea, quæ scribit Cardan. lib. de reuolutionib.c.11.si ascendit Aries,erit natus in timore mortis violentæ;si Taurus, ægrotabit ex libidine; si Gemini, sollicitabitur in secretis perquirendis; si Cancer,erit amator rerum publicarum. Item Manilius lib.4.

Nec te perceptis(inquit)*Signorum cura relinquat*
Partibus,in tempus quædam mutantur,& ortu
Accipiunt proprias vires,vltraq; remittunt.
Namq; vbi se summis Aries extollit ab vndis;
Et ceruice prior flexa, quàm cornibus ibit,
Non contenta suo generabit pectora censu:
Et dabit in prædas animos,soluetq; pudorem.
Tanta audere iuuat: sic ipse in cornua fertur,
Et ruit,& mutat,non vllis sedibus idem.
Mollia per placidas deludunt otia curas,
Sed iuuat ignotas semper transire per vrbes,
Scrutariq; nouum pelagus, totúsq; & esse
Orbis in hospitio, testis sibi laniger ipse.

Item Iulius Firmicus lib.8.Matheseos,à cap.19.[Prima pars Arietis(inquit)si in horoscopo fuerit inuēta,& beneuolarum stellarum radius accesserit,nascentur Reges,Duces,& quæ prosperè semper suum ducant exercitum;si secunda pars Arietis in horoscopo fuerit inuenta,cōtumaces erunt,fures,& qui semper præpostero furore grassentur,quíq; domiciliū suū transferant ad exteras nationes.

Quid multa? vniuersa sua apotelesmata ita à Signis pendere volunt Genethliaci,vt si constiterit nulla esse eorū iura,non recusaturi sint profiteri artis suæ vanitatem. Agè ergo,quoniā in magnū Astrologię locū incidimus,nec leuiter, nec cursim prætereamus,quæ veteres,quæ recētiores Astronomi de Signorum natura tradiderunt. Primùm itaq; ij,qui ante Alphōsi Regis tēpora octo solùm numerarūt orbes;illúmq; fecerūt supremū,quo astrorū cœtus,& quasi coloniæ visuntur:qualem quæso Zodiacū cogitarūt diuersū à Zodiaco octauæ sphæræ mobili,& variis stellis apto? quæ Signa animo agitarūt,alia ab illis,quæ octauo orbe stellę cōstituuntur,nihil supra octauū orbē,qui innumeris clarescit stellis, existimarūt esse,Zodiacū octaui orbis stellis insignem,& mobilē esse intellexerūt:alterū itaq; immobilem nullis conspicuū astris,nudis sine dubio Mathematicorū cogitationibus cōstare existimarūt;& qua ergo ratione,quibúsve naturæ legibus,iis ludibriis,quorū nulla est natura,veram,& physicam efficiētiam tribuerūt? O egregij Astrologiæ magistri,& digni,quibus Genethliaca ipsa loquuta credatur! Hæc veteres; recentiores verò,hoc est,Alphōsus,& qui post Alphōsi tēpora iniēre cęlestiū orbiū numerū,vt expedirent rationem,qua octauus orbis motu diurno ab Ortu fertur in Occasum,& rursus alio motu,quo stellæ fixæ à pūctis cardinalibus æquinoctiorū,& solstitiorū recedūt ab Occasu in Ortum, duos adhuc orbes supra octauū excogitarūt, nulli planè sensuū conspicuos, sed sola mente perceptos,quorū decimū vniformi, regulariq; motu ab Oriente in Occidentem spatio 24.horarū ferri existimarūt;nonū verò motu quodā librationis agitare putarūt,de quo fusiùs noster Clauius ad c.1.sphęræ Ioānis de Sacro Bosco;Motū illū quo stellas fixas diximus recedere à pūctis cardinalibus,&

ab vno Signo sensim delabi in aliud octauæ sphæræ tribuerunt. Recentiores, inquam, qui hunc cælestium orbium ordinem constituerunt, duos finxerunt Zodiacos, alterum in octaua sphæra mobilem, duodecim stellarum asterismis illustrem, alterum in decimo,& supremo orbe immobilem,stellis destitutum, solum animo conspicuum,& in priori quidem duodecim illas collocarunt imagines stellis aptas, Arietem,Taurum,&c. in posteriori duodecim Signa iisdem nominibus notata distinxerunt, quæ cum Planetis consentire, & dissentire, & Planetarum vires acuere, vel retundere, & propriis, priuatísque facultatibus ad rerum omnium effectionem venire docuerunt. Atque ita professi illi quidem sunt veterum Astrologorum errorem,qui imaginarium quemdam Zodiacum, veram, & physicam causam fecerunt, tota reclamante natura: sed Genethliacæ nihil tulerunt opis, quod ita planum facio.

Singulos cælestes orbes vnius esse naturæ,& vndequaq; sibi similes receptū est in Philosophorū scholis: docuit sanè Plato in Timæo astra esse animata,& lib.10.de legib.vniuersa,quæ cælo cōtinentur,ignem etiā,& aërem,animo esse prædita,simplicia illa tamen non minùs quàm elementa putauit;quod Carpentarius notauit cōment.ad c.12.Alcinoi de doctrina Platonis,idem docet Aristoteles bonus Auctor lib.1.cæli,t.7.lib.2.cæli,t.41.& seqq.id euincit ratio,motus simplex debetur corpori simplici; motus diurnus, cuius decimus orbis auctor dicitur, simplex est, à simplici itaque corpore proficiscitur: corporis simplicis vnam tātùm esse naturam quis ambigat?vnam itaq; decimi orbis naturam esse fatendum est. Specie prætereà,& natura disiunctas partes non posse cohærere inductione apud Physicos cōpertum fuit:quare orbes cælestes discreti inter se sunt, nónne quòd naturâ diffident,mēbra certè animalis animo, qui est forma corporis organici,coagmētātur?vnde & eius abscessione soluūtur:si cæli partes naturâ essent diuersæ,quo tandē glutino cohærerent?aut qua cōtinerentur,ne à seipsis desciscerent,forma?hac ratiocinatione Aristoteles lib.1.de an.effecit,animum non cōstare ex elemētis,quia ab alio oporteret ea cōtineri,ne diffluerent. Deniq; si decimus orbis vniusmodi non est,sed variis cōstat partibus,non posset illi motus diurnus esse naturalis,vt disputat Arist.lib.1.cæli,t.9.13.14.siquidē vnaquæq; natura propriū sibi,& singularem motū poscit lib.2.phys.t.1.Si ergo in cælo plures sunt naturæ,& plura motus principia,vna natura hūc,alia alium postulante motū;quî fieri potest,vt motus diurnus decimo orbi sit naturalis?si vni ille parti cōgruit,violentū oportet esse aliis,at nihil violētū perpetuū lib.1. cęli,t.15.Cōstitutissimū itaq; sit singulos orbes cęlestes vniusmodi esse,omniq; partium diuersitate carere.In corpore porrò simplici,in quo nullas natura fecit partes,cuiusmodi est decimus orbis,nullus à natura Zodiacus esse potest,sed si qui est, Mathematicorū cogitatione est. Ecquis enim discreuit Zodiacū à reliquo orbe,si in orbe nulla est partiū discretio?Quis diuisit Zodiaci Signa,si totus decimus orbis vnius est naturæ,nisi Astrologorū mens,& cogitatio?Ergo partibus decimi orbis solo animo informatis,eas vires asciscere non vereris,quas reliquo orbi negas?ergo partium Zodiaci,quarū vna est natura,quasdam fœmininas,alias terrestres, aquaticas alias,has diurnas, illas nocturnas facies? Quis præscripsit Zodiaco fines,ne vltra 23.gradū,& aliquot minuta excurrat? Quis Zodiaci partibus terminos fixit?nónne sola mens? Vnde ergo diuersæ,& contrariæ vires? Et cuius est tanta potestas,vt sola cogitatione vim tribuat rebus, & efficientiam, aut adimat? Eamdem rationem alio modo versabo. Partitio

Zodiaci in 12. signa non naturalis, sed voluntaria est, quod lectissimis rationibus probauit, Ioannes Kepplerus ætatis nostræ Astrologus inter Principes lib. de noua stella c. 4. quódque scriptum nobis reliquit Abraham à Venesdra initio libri Astrologicarum rationum. [Aliquæ (inquit) dicuntur de signis, quæ probantur, alia verò ex arbitrio;] declarat quæ sint arbitraria; [Diuisiones (inquit) signorum, cur tantum in trecentas, & sexaginta, tantum partes sint, arbitrium fecit; quoniam hic numerus diuisionibus est accommodatior.] Idem profitetur Alis Auerrosdan ad librum Apotelesmatum Ptolemæi. [Diuisimus (ait) Zodiacum in partes duodecim, quæ signa nuncupantur, & vnumquodque signum in partes triginta, quæ dicuntur gradus, & partem quamlibet in minutias sexaginta, quoniam hi numeri diuisionibus idonei magis reputantur.] Ipsa sanè cœli natura vnius modi & simplex, non patitur aliam partium diuersitatē, quàm quæ arbitraria sit. furor furor esset partibus in Decimo Orbe Mathematicorum, arbitrio confictis variam agendi potestatem tribuere. Ergo si aliter Zodiacum partiri libuisset, alias cœlum habuisset vires? quid magis absonum, imò quid magis delirum dici aut cogitari potest?

Hoc ipsum adhuc angustiùs vrgeo. Nam vis illa, quæ signis tribuitur, aut profluit ab Orbis natura, & hæc cùm vna eademque sit toto Zodiaco, non potest esse ratio, cur vni signorum vna, alteri altera insit virtus. aut proficiscitur ab externo aliquo principio. at qualitas ab externa causa profecta, diuturna esse nequit, potestates verò signorum perpetuas volunt esse Astrologi. Accedit huc, quòd supremus Orbis longè se motus est ab omni contrariorum impulsu; aut denique tribuitur à Mathematicorum cogitatione, quæ signa secernit à signis, at cuius cogitatio tantas habet vires vt pro arbitrio commutet cœlum?

Dabo & aliud argumentum, quod appositè declarat fabulosa esse omnia quæ de signorum potestate Genethliaci mentiuntur. Nam ea quæ veteres Astronomi de Asterismis Octauæ sphæræ prodiderunt, recentiores transtulerunt in signa Zodiaci Decimi Orbis, nuperrimè, id est, Alphonsi tempestate, excogitati: Quæ signa apud veteres Astronomos Octauam sphæram supremam esse existimantes, erant fœcunda, sterilia, humana, ferina, terrestria, aquatica, muta, vocalia, diurna, nocturna. Eadem nunc in Decimum Orbem translato Zodiaco, sunt fœcunda, infœcunda, humana, ferina, aquatica, terrestria, nocturna, diurna: Itaque Aries, quem veteres libidinosum, & oculis languidum esse scripserunt, nunc quoque quamquam in Decimum Orbem migrarit, libidinosus oculísque languidis dicitur. & vsque eò hac licentia progressi sunt, vt sicut in octauo cœlo stellis apto partes quædam lucidæ, quædam sunt tenebrosæ, vel puteales, ita in Decimo Orbe, renitentibus oculis reclamante ratione, dicant esse partes lucidas & tenebrosas. Non licebat vobis, ô Genethliaci, quæ veteres Astrologiæ Magistri de Zodiaco Octaui Orbis, & eius signis scripserunt ad Decimum Orbem transportare; sed qua licentia eiusdem Orbis signis, quibus summa est naturæ communio, diuersas attribuitis vires? eadem & fortasse maiori diuersis Orbibus, quibus nulla est naturæ societas, easdem communicatis potestates? nónne tantum Decimi Orbis signa distant ab imaginibus octauæ sphæræ, quàm Orbis ipse Octauus à decimo dissidet? vnde ergo tanta virtutum, proprietatúmq; communio? Sempérne hærebimus in fabellis? nunquam lux aliqua veritatis nobis illucescet?

Digitized by Google

Si quis adhuc est qui non intelligat, quantum signa huiusmodi ad ineptiarum naturam accedant; ablegabo illum ad Chaldæos Authores illos Astrologiæ, qui in patentibus campis multis annorum millibus cœlum obseruasse dicuntur: quos solis Asterismis contentos, nullam signorum, quæ carent stellis, rationem habuisse constat. Cur Chaldæi diuturnis accuratissimisq; obseruationibus, non deprehenderunt Martem deiici in Tauro, exaltari in Scorpio, inter Saturnum & Capricornum magnam intercedere affinitatem, Veneri nō exiguas accedere vires ex Libra? Astrorum iura accuratè perscrutati sunt, vt si vsquam alij, cur nihil de signorum potestate memoriæ prodiderunt? Notarunt diligentissimè omnes cœli angulos, exagones, tetragones; oculatissimi denique in cæteris omnibus, hac solum in re cæci fuere? quis credat?

His accedit quòd Astra quoque Octaui Orbis, quæ fixa vocantur, ab vno signo in aliud demigrāt, Cor Leonis notissimū sydus, & innumeris Astrologorum laudibus celebratum, in vltimo gradu Cancri aliquando fuit, nūc ad vigesimumquartum gradum Leonis peruenit; & stellæ, quæ aliàs in Ariete, nunc in Tauro vidētur. Astra fixa non afflantur à signo, sed easdem prorsus vires in illis agnoscunt recentiores & veteres Mathematici, quāuis alia signa occupēt nunc quàm horum tempore occuparent. Quî itaq; fit, vt à signis supremi Orbis afficiantur Planetæ, nihil patientibus Astris fixis, nihil recipiente Zodiaco stellato, per quem defluere debet quidquid à supremo Orbe ad Planetas descendit?

Sciscitabor etiam ex Genethliacis quando aliorum Orbiū vires, Iouis putà, Saturni, Martis, cæterorúmq; in solo Astro residere docent, qua consequentia in decimo cœlo Astris orbato vllas vires cōstituant? imò cùm duos faciant Zodiacos, alterū in decima, alterū in octaua sphæra, requiro, cur hic nihil efficiat, nisi stellarū vi, cur partes, quæ inter Astra iacēt inertes & otiosas esse velint, illius virtutē non Astris contineri, quæ nulla habet, sed toto signo fusam velint? Duos dixi à Mathematicis fingi Zodiacos, nimis parum dixi, tot illi fingunt, quot sunt cœlestes Orbes; sicut enim in decimo, & in octauo, sic in nono, septimo, sexto, reliquisq; varios sibi formant Zodiacos, vnū tamē decimi orbis faciunt rerum omnium causam, reliquis vim omnem & efficientiam adimunt.

Sed largiamur Mathematicis quæcumq; hactenus de Zodiaco, & Zodiaci signis cōmenti sunt; demus varias esse signorū proprietates; concedamus Planetas varios fundere effectus pro conditione signi, in quo versantur; tribuamus tātum Mathematicorū commentis, quantum veris causis, alij concedūt, adhuc nihil obtinuerūt, quod ad causam faciat; quamuis enim magna esset signorum vis, & potestas, non possent tamen ex iis vllam probabilē coniecturā de futuris euentis ducere. Nam si Planetę efficacitatē omnē mutuantur à signis, vt Genethliaci somniāt, perspicuū est nō posse quid illi facturi, vel non facturi sint, cogitatione præire Mathematicos, nisi eis cōstet, quæ singulis tēporis momentis Planetæ percurrāt; id verò ignorāt, ergo & ignorare eos oportet, quid Planetæ per singula tēporis momenta moliantur. Res illustrior fiet exemplo. Iupiter in 29. gradu, & 59. minuto, & 59. secundo Geminorū, censetur in detrimento suo esse, versari in signo inimico, & quinq; atros calculos habere; post minutū temporis, trāsitione facta, ad Cācri gradū. ô minutum, ô secundum, i. iam fœlix, iā in exaltatione sua esse, & quatuor albis calculis gaudere putatur. at Genethliacos latet tēporis illud minutū, quo Iupiter ex Geminis in Cancrum demigrat, latere ergo eosdem oportet, quid Iupiter ex Geminis, quid præstet ex Cancro.

Nega

Negabunt opinor ignorare se transitum Astri ab vno in aliud signum, sed cui negabunt? Hieronymóne Cardano, qui Astrologiæ agit Magistrum lib. de temporum, & motuũ erraticorum restitutione? An Tychoni Brahæ lib. de noua stella c.2. cui omnes recentiores Astronomi iam submisêre fasces? & vnde quæso tot, támq; discrepantes tabulæ Ptolemæi, Alphonsi, Copernici, Tychonis Brahæ, aliæque per multæ; vnde tantũ inter Astrologos dissidium? Nuperrime Tycho Brahæ lib. de noua stella tabulam nobis confecit, ingressus Solis in quatuor puncta Cardinalia; qua 24. & 26. hórarum spatiũ veteres Astronomos Alphonsum & Copernicum fefellisse demonstrat; quam ipse ad veritatẽ proximè collimarit, demonstrabũt alij. De vno Marte idẽ Auctor lib. de noua stella pag. 649. scribit, Mirari satis non possum Appianum non solùm diẽ, sed horam atque minutum (alias enim cuspides domorum vti vocãt cœlestium adaptare nequiuisset) huic coniunctioni præfiniuisse, cùm Martis præsertim motus, vt de Saturno nũc nihil dicam, hactenus non sit exploratus, quòd intra tres vel quatuor dies eorũ copulationẽ, è calculo præsertim Alphonsino, quo ille vsus est, imò ne quidem Copernico hoc paulò exactiore notam reddere tutò liceat.

Sed faciamus certa numerorum ratione posse Astrologos ingressum Planetarum in Zodiaci signa assequi; quis non intelligit quantum instrumentorum iniquitas numerorum rationibus officere possit? horologiorum præterea malignitas, quæ nunquam ex fide & sine errore tempus reddũt quod requirimus, quàm transuersos agit Astrologos certas Astrorum sedes cognoscere cupientes? Legantur quæ Tycho Brahæ lib. 1. de stella noua, pag. 140. scribit de instrumentorum & horologiorũ tarditate & ignauia, cessabit eorum insolens iactatio qui non minus fidenter cœlũ, quàm cãpos certo limite partiri cõsueuerunt.

CAPVT VIGESIMVMSECVNDVM.

Rationes ob quas Astrologi varias signis vires attribuêre.

PRODEANT iam rationes, ob quas Astrologi absonas signorũ potestates in Genethliacam artem inuexêre; & quibus veluti mõtibus quibusdam, montibus impositis, Gigãtum exemplo cœlum in minutissimas partes discindire aggressi sunt. Inuexit enim non parum ad veritatem dispiciendam, ea expendere rationum momenta, quibus sibi primò, deinde plerisque aliis Astrologi rem tantam persuasêre.

Primum itaque, id quod experimur, Planetas aliud ex vna, aliud ex alia cœli plaga efficere. Sol enim ex Ariete vernum illum teporem omnia pertingentem edit, quo mũdus ipse hyberno rigore soluto iam reuirescere, & quodammodo reuiuiscere videtur. Contra vero ex Leone aërem quemdam & noxium fundit calorem, qui absumit, & exurit vniuersa: abundè declarare existimant quantum virium Astra mutuentur à signis in quibus morantur: Quod autem in Sole animaduertimus, probabili coniectura ad alia quoque Astra transferendum putant, vt cum vno signo vnum, cum alio præstent alium effectum.

Deinde, quod scribit Ptolemæus, Solem in Ariete edere tonitrua, fulgura, fulminare, miscere, non modò Græciam, sed mundum vniuersum, negant aliò referri posse, quàm in naturam & proprietatem illius signi. Accedit quòd signa mobi

mobilia non alia de causa id nomen assecuta sunt, nisi quia magnarum mutationum sunt causa, vt ait Christophorus Clauius ad c.1.sphæræ.

Tertiò videmus subitas interdum aëris mutationes, media æstate repentè ingruit frigus, decidunt imbres, salit grando, furit ventus, in hyeme ingruunt calores non modici: quouis tempore inopinati seruiunt venti, nubes exemplò nigrescunt, ruunt imbres, quæ non possunt aliunde proficisci, nisi ex subito transitu alicuius Astri ex vno in aliud contrarium signum, vel ex vno in alium eiusdem signi gradum.

Denique qui eodem positu nascuntur, sæpe nascuntur vita, moribus, studiis, corpore, animo dissimillimi: id quod clarissimo exemplo illustrat S. Augustinus lib.5. de Ciuit. Dei, c.2. Sæpe verò adeò prodeunt similes vt ne natura quidem eos internoscere videatur. Cuiusmodi fuerunt, qui apud eundem auctorem loc. cit. simul valere & ægrotare, eadem pati incrementa & decrementa valetudinis, eodem morbi genere afflictari, iisdem medicamentis leuari soliti sunt; inter horum illorúmque ortum diuersitas aliunde esse nequit, nisi ex eo, quòd hi dum oriuntur astra ex vno signo, in aliud transuolant, quando illi prodeunt in lucem easdem signi partes, aut signi gradus similes natura & viribus decurrunt. Hæc Astrologiæ Magistri ad stabiliendam signorum potestatem afferre solent, quæ trutina egere videntur.

Quid aitis? dicitis ex eo quòd Sol nunc acriùs nunc temperatiùs agit, colligi diuersas signorũ vires. Cur ita? quia nisi aliquid ex signis Soli accederet, semper eandem promeret actionem. O lepida ratiocinatio! non intelligitis quòd Sol nunc magis, nũc minùs, nunc ferè nihil calefaciat, ex eo oriri quod nunc magis, nũc minùs, nunc minimè à nobis recedit? quid opus est secretis signorũ viribus vbi causa est aperta? si nullũ esset cœlũ, si nullus Zodiacus, Sol tamen accederet ad nos, & recederet, sicut accedit, & recedit. nónne eodem pacto calefaceret, ac calefacit? quò magis accedis ad ignem, nónne maiorem experiris calorem? Qui sunt ignis Zodiaci, quæ signa quibus eius actio promoueatur aut retardetur? Quo tempore nos Sol acriter vrit ex Leone, nónne leuissimè afficit eos, qui ad alterum polum spectant? Rursus quando ex Aquario illos magno ardore exurit, nónne imbribus, & frigore nos perfundit? Vnde hæc varietas? à signóne, an ab accessu & recessu Solis? Consule, quæ scribit Aristoteles lib.2. de gener. à t. 56. Nos friuola hæc nihil morantur.

Quod ex Ptolemæo proferunt, Solem, dum Arietem percurrit tonitrua edere, & fulgura, eádem habet rationem: abscessu enim Solis hyems frigúsq; conualescũt, quæ glacie gelúq; spiritibus qui intra terræ viscera sunt exitum intercludunt. Reuertente ergo Sole, vbi ad Arietem peruenit, omnia calore perfundit. quare spiritus, qui hyberno tempore frigore prohibente exirũ, intra secreta terræ continebantur, glacie gelúque soluto, patefactis terræ meatibus, vbi Sol propiùs ad nos accessit, vbi terras vberiori calore perfudit, liberi iam & soluti, attenuari præterea & excalefacti, in sublime feruntur; ibíque calidis cum frigidis, humidis cum siccis pugnantibus, fulgura, tonitrua, procellæ, venti existunt, vt ait Ptolemæus. Quid hic opus est? occulta signorum vi, omnia præstare potest Sol auctor caloris, qui laxat spiritibus huiusmodi vias.

Dicuntur autem hæc signa mobilia, quia ad ea quando Sol peruenit magnas efficere solet rẽpestatum mutationes, nulla signorum vi, sed accessu, aut recessu, & terræ præparatione quam inuenit. Audiamus quid scribat Aristoteles li.2.

Meteo

Meteororum summ.2.c.2.de ventis,& intelligemus quæ causa sit huiusmodi mutationum?[Sol autem(inquit)cessare facit,& cōmouet flatus; debiles enim & paucas existentes exhalationes, extinguit, & ampliori calido, illud quod in exhalatione minus existit, disgregat;adhuc autem & ipsam terram præuenit exiccans,antequam facta fuerit multa simul excretio, sicuti si in multum ignem inciderit modicum exustibile, præuenit sæpe antequam fumum faciat, exustum esse:propter has igitur causas cessare facit ventos, & à principio fieri prohibet consumptione quidem cessare faciens, celeritate autem siccitatis fieri prohibens. Quapropter & circa Orionis ortum maxima fit tranquillitas,& vsque ad Ethesias, & Prodromos. Vniuersaliter autem,fiunt tranquillitates propter duas causas,aut enim propter frigus, cùm extinguitur exhalatio, veluti cùm fuerit gelu forte,aut cùm marcescit à suffocatione;plurimæ autem & intermediis temporibus,aut eo quod nondum facta sit exhalatio, & alia nondum aduenit,incertus autem & molestus Orion esse videtur:& occumbens,& oriens,quia in transmutatione tēporis accidit occasus & ortus,æstate aut hyeme,& propter magnitudinē astri dierū fit aliqua pluralitas;transmutationes autē omniū turbulētæ sūt,propter indeterminationē,ethesię autē flāt post versiones,& Canis ortū,& neq; tūc,quādo maximè prope fuerit Sol, neq; quādo lōgè; & dieb.quidē flāt,noctibus autē cessant. Causa autē est;quia prope quidē existēs;pręuenit exiccās,antequā fiat exhalatio,cū autē abscesserit modicū, mediocris iā fit caliditas,adeò vt cōgelatæ aquæ liquescāt,& terra exiccata,& à propria caliditate,& ab eaquę Solis est, quasi ardescāt & exhalēt.]

Rursus infra,de hyemali conuersione.[Similiter autem(inquit)& post hyemales versiones flant ornithiæ,septuagesimo enim die incipiūt flare; propterea quòd longè existens Sol inualescit minùs,non continui autē similiter flant quia quæ in superficie,& debilia, tunc segregātur,magis autem congelata ampliori indigent caliditate: quapropter interpolantes isti flant, donec sub versionibus iterum æstiualibus flauerint Ethesiæ, quoniam vult quā maximè cōtinuè hinc semper flare ventos. Auster autē ab æstiua versione flat & non ab ab altera Vrsa:duabus enim existentibus sectionib.possibilis habitari regionis, hac quidē ad superiorē Polum,qui secundum nos est,illa autem ad alterum, & ad meridiem;eo existente veluti tympano,talis enim figura terræ, excidunt ex centro ipsius ductæ faciunt duos conos.] Iterum sectione 26. probl. 13. quærit cur omnibus Astris tum orientibus, tum occidentibus aër soleat mutari; sed Cane præcipuè,& respondet;[Quòd cùm æstus tunc vigeat spiritus calidissimos per idē tēpus oriri congruū est; Auster autem calidus est, & cùm ex contrariis in contrariū maximè commutari solitū sit,ortúmque Canes prænij nūcupati,antecedant qui Aquilones sunt,meritò post eam Auster spirat,quandoquidem assignati necesse est,idque Austris fieri orientibus.]

Et infrà:[Quin etiā dies post brumam quintus decimus Austrū præ se fert, eò quòd bruma initium quoddam est;moueturque à Sole his potissimum aër, qui brumæ vicinus est;Solem autem tunc ad Austrum vergere certum est.] Rursus problemate 14.quærit qua de causa,Orionis ortu dies maximè variēt: aitque [Id ex eo oriri,quòd Orion oritur ineunte Autumno, occidit hyeme, quo tēpore magnæ fieri solēt mutationes.]Nihil Arist.his locis de signorū potestate,omnia refert vel in dispositionē terræ,vel in accessū vel recessū Solis.

Eodem sine dubio reuocandæ sunt subitæ mutationes aëris, quod enim æ-

state subitę interdũ cõtingãt mutationes,nõ è cælo sed è terra repeto: ex copia vel inopia spirituũ,ex præparatione terræ,ex antiperistasi,ex aliis sexcẽtis causis proximis immediatis,veris,physicis,nõ commẽtitiis,fabulosis, imaginariis.

Postrema deniq; ratio,quæ ex Geminorũ simili aut dissimili natura ducitur, sumit id,quod maximè cõtrouersum & anceps est;hominũ ortum atq;naturã à cœli cõstitutione pẽdere; & quoniã eorũ,qui sub eodẽ stellarũ cõgressu veniũt in lucẽ,varia temperatio,nõ potest in diuersos astrorũ cõgressus referri, reuocandã aiunt in cõiunctionem eiusdẽ astri,cum alia atq; alia cœli particula. Id verò est quod toto hoc opere improbamus,quod sexcẽtis modis ostendimus à veritate alienũ;à proximis ego causis, à dissimili materia, à vi procreatrice, ab alimento,à loco,ab extrinsecis,& adiunctis causis,aio esse diuersam constitutionẽ eorum qui eodem partu dissimiles nascuntur; quemadmodum qui similes prodeunt,a simili materia, & efficiente similitudinem habent.

Statuamus itaq;cũ Aly Auuerrodã signorũ nullas esse vires,nullã potestatẽ: [Signa(inquit)mãsiones sunt quæ nihil operãtur;operãtur autẽ stellæ fixæ,quę sunt in eis.Nã quia Sol ea singulis annis percurrit, ex operationib. quas in eis constitutus Sol operatur, signa ipsa nomina accipiunt,& agere putantur.Hinc Aries,Cancer,Libra,Capricornus,signa mobilia nuncupantur,quia Sol in illis signis constitutus mutare solet tempestates. his proxima signa fixa dicuntur, quia in illis tempus mutari non solet.]

Quæ Aly verba duas euertunt mendaciorum opulentissimas officinas, quarũ altera illud axioma continetur,Luna existente in signis mobilibus,quicquid auspicatus fueris caducum ac fluxum fore;altera docet,quicquid Luna existẽte in signis immobilibus fixis aggressus fueris,fixum ac diuturnũ futurum, propterea cauendũ ne Luna in Tauro,Leone, vel alio signo fixo morante incidãtur vel consuantur vestes, quia signa hæc fixa significant id, quod eorum auctoritate factum fuerit,firmum ac ratum futurum,vestes autem diuturnæ esse non possunt,nisi dominus aut lecto decumbat, aut mortem obeat.Nos ad alia festinantes aniles superstitiones retardare non debent.

CAPVT VIGESIMVMTERTIVM.

Zodiaci asterismis nullas inesse vires.

NOn iniuria sanè semper boni auctores succensuère Astrologis, qui Barbaris figmentis cœlum diuinitatis domicilium deformarunt: quid enim oportuit Medusæ cruentum caput,Orionis arma, Cassiopeæ,vel Andromachæ fabulas cœlo inferre? quid habuit Sagittarius ex homine in equum per posteriora membra degenerans, quid Capricornus caper ex Pisce cum astris commune? Cæterùm non fuit satis Genethliacis huiusmodi figmentis cœlum inspergere, his ludibriis, & fabellis tantum arrogarunt auctoritatis,vt totius illis mundi imperium & iura tribuerint, nec puduit homines qui arcanam quandam & planè cælestem doctrinam profitentur, fabellas à poëtis animi causa cõfictas & temere in cœlũ illatas rerũ omniũ facere auctores:Hæc nobis temeritas hoc loco castiganda est, & docendũ nihil huiusmodi imaginibus subesse potestatis,sicut ostendimus c.24.nullas esse signorum vires.

Ac primum quidẽ astra vnius imaginis non omnia eadẽ habere vires, Mathematicis ipsis auctoribus didicimus: tradunt enim in vnoquoq; signo tres esse decanos variis respondentes planetis,variis præditos viribus. Rursus in vno

vnoquoq; ſigno alij Dodecatemoria diuerſa:alij Monomerias: alij Nouenias, fines alij,alij facies cum varia poteſtate proficiunt;hinc ſignorum variẹ partes. [Arietis(inquit Firmicus li.8.c.3.) primæ & ſecundæ partes in cornib. ſunt cõſtitutæ;3ª 4ª 5ª in capite,6ª 7ª in facie, 8ª 9ª 10ª in ore, 11ª & 12ª in pectore;13ª 14ª 15ª in ceruice;16ª 17ª in corde; 18ª 19ª in armo dextro;20ª 21ª 22ª in armo ſiniſtro,23ª 24ª 25ª in vẽtre , nouiſſimi verò pedes 26am. & 27am. habent;in renib. 28am. & 29am. in cauda trigeſimam partem ; & ſic hæ partes per totũ Arietis corpus tali ordine diuidũtur.]Hæc Firmicus,qui ſequitur aliorũ ſignorũ partes,& partiũ proprietates.Idẽ facit PtolemẹusAſtrologorũ Princeps qui alia Arietis aſtra facit Iouia,alia Martia,alia Saturnia,quo recepto firmamẽto,aut doceãt Mathematici vbi vis illa ſigni reſideat,quã ab Aſtrorũ virtute & à partium ſigni facultate diuerſam eſſe dicunt,aut ſi id docere non poſſunt,vt verè nõ poſſunt,diſcedant aliquando ab ea, de ſignorum poteſtate ſententia , quam hactenus innumeris aluêre mendaciis.

[Humana(inquit Ioa.de Sacrobosco)perſuaſio ſtellis numeros & nomina fecit nõ ex ſua natura,ſed ſignificatione diſtinctionis accõmodata.Vnde Bernardus Syluest.dicit:[Quæ modò ſunt ſtellis nomina,fecit homo.]Et Vir.Geor.1.

Nauta dum ſtellis numeros, & nomina fecit
Pleiades, Hyades, claramque Lycaonis & Arton.

Licuit Chaldæis ſolertiſſimis aſtrorum obſeruatoribus ex Libra,& Scorpione vnam efficere imaginẽ,& vndecim tantũ Zodiaci aſteriſmos numerare,licuit Arabis,qui humanã effigiẽ referre religioni ſibi ducunt , omnes Ægyptiorum Chaldæorũq; imagines euertere.Aquarius n. illis eſt mulus clitellatus,Gemini duo pauones,Virgo ſpicarũ manipulus,Centaurus vrſus equo cõmiſſus,Ophiacus ciconia, Sagittarius pharetra , Caſſiopêa canis in ſeliquaſtro , Andromeda Phoca aut vitulus marinus,Cepheus canis,Boötes barbara figura.Deniq; dũ humanas effigies fugiunt,omnes Ægyptiorũ,& Chaldæorũ aſteriſmos cõmutãt. Licuit Ptolemæo Hipparchi aſteriſmos commutare , licuit Hebræis non imagines,ſed literarum elementa cœlo figere. Licuit aliàs Perſis,aliàs Indis,aliàs auctoribus ſphæræ Barbaricæ cœlo figere imagines, vt refert Aben-Ezra apud Ioſephũ Scaligerũ in notis Manilianis. Et dubitamus adhuc an arbitraria ſint ſtellarum ſchemata nullo certo fundo concepta.

Ipſi quoq; Aſtrologiæ Magiſtri agnoſcũt cœleſtiũ imaginũ arbitrariã rationẽ.Cur enim tradũt pro cõſtãtiarũ opportunitate imagines finiẽdas eſſe,ſi duæ ſtellę humeros v.g.corporis humani deſignãt,alię verò duę pedes referãt,lõgius autẽ diſtẽt quàm vt vlla ſymmetria corporis humani ſeruari poſſit:Reiicienda aiũt aſtra illa in aliã figurã, quę cõmodè ad humanã imaginem referri nequeũt: intelligentes nimirum pro arbitrio ad hanc,vel ad illam imaginẽ aſtra referri.

Quid multa:fabulæ,ex quibus deſumptæ ſunt cœleſtes imagines, declarant abundè arbitrariam eſſe ſtellarum diuiſionẽ: nam Caſsiopêa quod Nereidibus ſe præferre auſa ſit , inter ſydera relatam ad perpetuum vitandæ temeritatis exemplum,ſcribit Aratus apud Tullium his verbis & verſibus:

Labitur illa ſimul gnatam lacbrymoſa requirens
Caßiopêa,neque ex cœlo depulſa decoro
Fertur, nam verſo contingens vertice primùm
Terras,poſt humeros euerſa ſæpe refertur,
Hanc illi tribuunt pœnam Nereides almæ,
Cum quibus, vt perhibent, auſa eſt contendere forma.

Hh 2 Tauri

Tauti fabellam describit Ouidius lib.5.Fastorum.

Idibus ora prior stellantia tollere Taurum
Indicat,huic signo fabula nota subest:
Praebuit vt Taurus,Tyria sua terga puellae
Iuppiter & falsa cornua fronte tulit:
Illa iubam dextra, laeua retinebat amictum:
Et timor ipse noui causa decoris erat.
Aura sinus implet,flauos mouet aura capillos,
Sidoni sic fueras conspicienda Ioui.
Saepe puellares subduxit ab aequore plantas,
Et metuit tactus assilientis aquae.
Saepe Deus prudens tergum demisit in vndas:
Haereat vt collo fortius illa suo.
Littoribus tactis stabat sine cornibus vllis
Iuppiter,inque Deum de boue versus erat.
Taurus init caelum:te Sidoni Iuppiter implet:
Parsque tuum terrae tertia nomen habet.
Hoc alij signum Phasiam dixere iuuencam,
Quae bos ex homine est:ex boue facta Dea,&c.

Sed caelestium imaginum fabulas exequitur Ioannes Staflerinus in sphaera Procli,vt nulla maior imaginum caelestium vis esse possit quam sit fabularum, quas poëtae narrant:Addam S.Augustini testimonium lib.2.de doctrina Christiana c. 21. qui cum docuisset veterũ mathematicorum arbitrio astris nomina imposita fuisse subdit:[Nõ enim mirũ est, cũ etiã propioribus recẽtioribúsque tẽporibus sydus,quod appellamus Luciferũ honori & nomini Caesaris Romani dicare conati sunt,& fortasse factũ esset atque esset in vetustatẽ,nisi auia eius Venus praeoccupasset hoc nominis praediũ,neq; iure vllo ad hęredes traiiceret quod nunquã viua possederat,aut possidendum petiuerat,nã vbi vacabat locus neq; alicuius priorum mortuorum honore tenebatur, factũ est quod in rebus talib.fieri solet. pro Quintili enim & Sextili mensib.Iuliũ atq; Augustũ vocamus,de honorib.hominũ Iulij Caesaris & Augusti Caesaris nuncupatos,vt facilè qui voluerit intelligat,etiam illa sydera priùs sine his nominibus caelo vagata esse,&c.

Atque hinc Genethliacae vanitas lõgè lateq; clarescit:cùm enim hominum arbitria has aut illas imagines caelo finxerit,& pro libidine homines Tauros, Arietes,Geminos,Virgines,Leones,Scorpiones,potiùs quàm alias animãtes in caelum euexerint,per summam delirationẽ proprietates, quas huiusmodi animantes nactae sunt,ad astra & astrorũ schemata translatae fuerunt,& alia signa vocata ferina,alia humana,alia aquatica,alia terrestria, alia muta,alia vocalia, alia foecunda,alia infoecunda.

Hinc illa arcanis recõdita istis oracula,Luna in Tauro cõmorante non esse medicinam sumendam.cur ita?quia Taurus cibũ,semel in ventrem trãsmissum reuocare solet, quare Luna dũ Tauri signũ decurrit si medicinã sumas periculũ est ne eã reiicias.Itáne fulmenta lectũ scannũ?obaudite astrorũ internuncij: Taurus non medicinã sed cibũ reuocat,dũ itaq; Luna in Tauro oberrat supersedendũ vobis à cibo potiùs quam à medicina cẽseo.cúmq; Aries quoq; ruminare soleat,& reuocare cibũ, auctor vobis praeterea sũ, vt ab omni edulio caueatis

uatisquãdiu Luna in Ariete & Tauro moratur. quod si diligẽter præstiteritis, satis vobis, & nobis consultum fuerit. Ex eodem fonte manauit & illud. Ædes, quæ Scorpione quarto cœli loco existente, exædificatæ fuerint, fore Scorpionibus obnoxias. Eodem pertinent etiam illa; Qui corona horoscopante nascitur, futurum Regem; Qui oriente Lyra prodit in lucem euasurũ Musicum. aliáque plurima Astrologiæ principia, quæ non alio nituntur fundamento, quàm tenuissimæ cuidam & arbitrariæ nominis societati, quæ inter astra & res sublunares aliquando intercedit, quàm Poëtarum fabulis, qui hæc aut illa stellis nomina fecerunt pro arbitrio. Quam rationem si sequamur, nihil est causæ cur non dicamus eos, qui oriente Aquila nascuntur, volaturos; vsuros quatuor pedibus qui sub Cane eduntur in lucem; qui sub Cancro, futuros sine sanguine, vt alia huius generis innumera.

CAPVT VIGESIMVMQVARTVM.

Monomeriarum lepidissima fabula.

QVANTAM Deus bone Astrologica noualia ferũt ludibriorum & commentorum copiam, quorum infœlicium herbarum purgatio nos diutius quàm vellemus detinet, dissimulare tamen non licet splendidiora quædam & incredibilia mendacia.

Nihil autem tam repugnans, nihil tam delirum cogitari potest, quod Astrologi cœlo non finxerint. Præter eas, quas ex stellis finxerunt rerum alienissimarum imagines, aliàs adhuc commenti sunt formas inuisibiles, in vnoquoque enim decano formas quasdam comminiscuntur nullis subiectas sensibus sola Mathematicorum cogitatione efformatas, quas vno aut altero exemplo ex Ægyptiorum monomeriis explicandas suscepimus.

Primum ergo decanum Arietis aiunt esse Martis. In primo gradu huius decani, qui omni stella caret, aiunt esse virum dextera falcem, sinistra balistam tenentem.

In secundo gradu, virum item, sed capite canino, dextera protensa, læua baculum tenentem.

In tertio gradu, virum quoque, qui sinistra manu zonæ apposita, dextra ostendat varia mundi regna.

In quarto gradu virum crispo capillo, qui dextra accipitrem, sinistra flagellum teneat.

In quinto gradu duos viros constituunt, quorum alter ligna scindat, alter dextra sceptrum gerat.

In sexto gradu Regem coronatum, dextra pomum imperiale, sinistra sceptrum sustinentem.

In septimo Cataphractum sagittam manu tenentem.

In octauo virum galeatum cætera inermem, balistam dextra gerentem.

In nono gradu virum capite nudatum, cætera vestitum.

In decimo virum qui vrsum transuerberat.

Longum esset percensere omnes decanos. Transeamus ad alia signa.

Tauri primum decanum tribuunt Mercurio, in cuius primo gradu aiunt

 esse

esse virum, qui Taurum agit ad macellum.

In secundo mulierem, quæ manu equi caudam apprehendit.

In tertio mulierem subligaculo tectam.

In quarto mulierem dextra flagrum tenentem.

In quinto bouem in aheno sedentem.

In sexto virum tribus capitibus dextera porrecta.

In septimo mulierem stantem.

In octauo mulierem tristem in seliquastro sedentem.

In nono virum qui flagello agnos, & capras agit.

In decimo duas mulieres stantes, inter quas catellus ludit.

(Hæc mirantur homines, hæc stupent qui ignorant Genethliacam vanitatem, hac disciplina gloriantur Astrologi.)

Has & huiusmodi comminiscuntur imagines Genethliaci alienissimas à sensu, alienissimas à ratione. Cæterùm vt sunt mendaces omnes, inconstantes, ita dissentientes sunt de his imaginibus Astrologorum sententiæ. Nam Ægyptij in primo gradu Canceri, virum, & mulierem fingunt manibus se apprehendentes, sibíque gratulantes. Arabes formosum iuuenem, eleganter amictum, qui digitos habet contortos, reliquo corpore equum vel Elephantem referat.

In primo gradu Leonis, Ægyptij faciunt virum dextera caput Leonis tenentem. Arabes arborem, cuius ramis insidet Canis.

Non minorem his imaginibus Genethliaci arrogant auctoritatem, quàm Zodiaci asterismis, vt nulli dubium esse possit tam nullas esse vires imaginum Zodiaci, quàm vanæ sunt formæ inuisibiles quas recensuimus.

Ex quibus rideas quod scribunt nonnulli, Christum Dominum natum oriente primo gradu Virginis, in quo Astrologi dicunt esse virginem puerum recenter natum lactantem. Ægyptij enim in primo gradu Virginis collocant mulierem bene ornatam, quæ virum expectat, non Virginem qualem recentiores fingunt. Alij contrà, alia ibidem somnia vident, quæ non est necesse recensere; æquè enim commentitia sunt omnia. Rogatos autem velim Astrologos ne ægrè ferant somniorum & ludibriorum nomina, quæ frequenter hoc opere vsurpata vident: hæc enim nugamenta aliis nominibus exprimi non potuerunt.

CAPVT VIGESIMVMQVINTVM.

Alia Zodiaci ludibria, & ridicula Astrologorum commenta.

MVLTA in Zodiaco, & Zodiaci signis lusit Genethliaca, sed nondum satis sibi luxuriata videtur; quare quemadmodum signa in triginta gradus, ita in tres decanos diuisit, denos gradus singulis decanis attribuens, singulósque decanos vni Planetarum ascripsit. Primus itaque decanus Arietis apud Ægyptios est Martis, secundus Solis, tertius Veneris. Primus decanus Tauri Mercurio, secundus Lunæ, tertius Saturno ascribitur. Primus Geminorum Iouis, secundus Martis, tertius Solis dicitur. Primus Canceri Veneris, secundus Mercurij, tertius Lunæ, & sic in reliquis: sed aliter Chaldæi, aliter Arabes, aliter alij, qui primum cuiusque signi decanum patrisfamilias, id est, ci

Digitized by Google

eſt, ei qui in ſigno Dominus eſt tribuunt. His accedunt Dodecatemória, de quibus Manilius lib.2. Aſtronomicon:

Perſpice nunc tenuem viſu rem, pondere magnam,
Et tantum Graio ſignari nomine paſſam,
Dodecatemoria in titulo ſignantia cauſas;
Nam cùm tricenas per partes ſydera conſtent,
Rurſus bis ſenis numerus deducitur omnis;
Ipſa igitur ratio binas in partibus eſſe,
Dimidiáſque docet partes his finibus eſſe
Dodecatemorium conſtat, bis ſenáque cunta,&c.

Duo autem genera Dodecatemoriorum reperies. Alterum Planetarum, alterum ſignorum: quemadmodum enim notauit Ioſeph Scaliger in Manilio pag. 129. vnum ſignum dicitur habere Dodecatemorion in alio, pars decimatertia Geminorum in ſexta parte Libræ Dodecatemorion habet.

Indi porrò ne Græcis cederent commẽtis, ſigna non in decanos,nec in Dodecatemoria; ſed in nouem partes tribuerunt, quas noueniąs appellarunt, & primam domino ſigni,reliquas ſecundùm ordinem reliquis Planetis conſignarunt, ita vt ſi prima ſit Martis, ſecunda tribuatur Veneri, tertia Mercurio. Et ſic deinceps.

Rurſus Ægyptij alia ſomniarunt ſomnia, ſingulas partes Zodiaci in monomerias fecerunt, quas variis Planetis donarunt; quæ omnia miris modis exagitauit Ptolemæus, ſed neſcio qui fiat vt quæ magis inepta ſunt, magis admirẽtur mortales,capiantúrque fabulis magis quàm veris & ſolidis diſciplinis. Pudet me generis noſtri,apud quos video tã ridiculas fabellas reperiſſe fidem.

CAPVT VIGESIMVMSEXTVM.

De gradibus lucidis, tenebroſis, plenis, vacuis, & aliis id genus nugamentis.

ATQVE has ſectiones Zodiaci Aſtrologi referunt ad Planetas, ſed ne quis ſit finis ludibriorum, rurſus illum diuidunt, nulla relatione facta ad Planetas,in partes lucidas,& tenebroſas, fortunantes & plenas, maſculinas,& fœmininas,valetudinis & morbi.

[Cœlum(inquit Cardanus librorum Ptolemæi quos quadripartitos vocant locupletiſſimus interpres)ſe habet vt terra; ſtellæ ſicut montes & lapides, ipſa cœli ſubſtantia(riſum teneatis amici)quædam affert bona maláve, calidior frigidior, ſiccior, humidior, pinguis, macilenta, arida, fœcunda, fœlix, infœlix, æqualis,inæqualis,pertinax,mutabilis,ferax,ſterilis,turbida,perſpicua,&c.]

Triginta ſex itaque decani (inquit Iulius Firmicus lib. 4. cap. 16.) omnem Zodiaci poſſident circulum, ac per duodecim ſignorum numerum, Deorum, ſeu decanorum hæc multitudo diuiditur; ſed cùm ſint inſignes ſinguli terni decani, non in omnibus triginta partibus eorum, eſt numen conſtitutum, ſed per ſingula ſigna terni decani,quaſdam partes poſſident, quaſdam verò relinquunt. Plenæ ſunt itaque partes,in quibus decani fuerint inuenti,vacuæ verò, ad quas nunquam decanorum numerus accedit. Quicumque igitur in genitu-

ra ſua

Digitized by Google

ra sua Solem, Lunam, & quinque Planetas, in plenis partibus habuerit, erit quasi Deus maximæ maiestatis præsidio subleuatus, sed nunquam fieri poterit, vt in hominis genitura, Sol, Luna, & quinque Planetæ in plenis partibus constituantur, qui ergo vnam stellam, præter Solem, & Lunam, in plenis partibus habuerint, mediocres erunt; qui duas, ad omne fœlicitatis genus accedent; qui tres, vltra modum multiplicata fœlicitatis ornamenta accipient, qui verò quatuor, ad potentiam Regiæ fœlicitatis attingent: vltra autem hunc numerum in nullis genituris plenas stellæ possident partes. Qui verò in horoscopo nec Solem, nec Lunam, nec aliquam stellam in plenis habuerint partibus, erunt miseri, destituti semper, & pauperes, & ad omne infœlicitatis discrimen miseriarum continuationibus applicati. Sanè in omnibus locis, ac stellis rationem istam debes diligenter inspicere: si enim horoscopus in plenis partibus fuerit, erunt vitæ virtute, animi æqualitate, corporis, & auctoritatis potestate præualidi; qui verò in partibus vacuis horoscopum habuerint, erunt corpore miseri, animo deiecti, inualidi viribus, ac semper potentioribus deseruientes, &c.]

Tantum Genethliaci tribuunt partibus plenis, & vacuis; sed quid de masculinis, & fœmininis idem auctor scribat, videamus.

[Nûc (inquit l.4.c.17.) masculinas & fœmininas signorũ partes referabo: sũt enim tã in masculinis, quàm in fœmininis signis, & masculinæ similiter & fœmininæ partes; ex iis verò partibus, cuius genitura sit masculina, cuiúsve fœminina ita reperitur; sunt itaque masculinæ partes 197. fœmininæ verò 163. Quomodo autem facillimè dignoscantur, per sequentem tabulam explicabo.]

Hæc omnia ratione destituta, solis experimentis constare aiunt Astrologiæ Magistri; sed quam habebimus fidem istorum experimentis, qui contrarias partium vires experti sunt? quas enim partes Firmicus facit masculinas, Albumazar dicit esse fœmininas; Auenradam non consentit cum Alcabithio, ab vtroque dissentit Abraham, alij duodecimam cuiusque signi partem alternis vicibus masculinam, & fœmininam esse docent. Alij primos duodecim gradus sexui signi tribuunt; nam si signum sit masculinum, primos duodecim gradus masculinos docent esse sequentes fœmininos, reliquos sex æqua partitione diuidunt.

Sic Astrologi inter se digladiantur, ita nihil inter eos certi, & constituti est; & adhuc iactant artem suam experimentis partam. Scilicet pugnantia placita, certis experimentis stabilire potuerunt, quibus habebimus fidem? quos sequemur duces? quorum experimentis orta est hæc disciplina, quæ nutat inter contrarias sententias?

Non minor inter Astrologos dissensio est de plenis, & vacuis partibus; multas, quas Firmicus vocat vacuas, Albumazar dicit esse plenas, & quas Elphestion Thebanus inter plenas numerat, Alcibithius recenset inter vacuas.

Denique nil dico de partibus lucidis, & tenebrosis, quàm multis eas tenebris offuderunt Genethliaci; veteres eam partem lucidam vocabant in qua est stella, obscuram quæ stellarum splendore caret, at postquam Zodiacus translatus fuit in decimam sphæram omni luce orbatam, recentiores Genethliaci easdem signorum partes lucidas retinere volentes, in decimo etiam orbe partes lucidas, & tenebrosas collocarũt. In orbe omni luce destituto quid lucida pars, quid obscura sit, adeò obscurum est, vt cymmerias superet tenebras.

CAPVT

CAPVT VIGESIMVMSEPTIMVM.

Cælestium domorum, locorumque nugamentum.

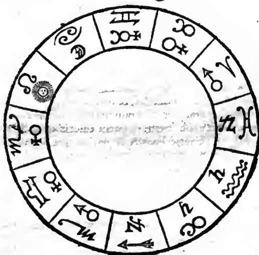

VLLVS sit scribendi finis, si omnia persequi velim, quæ ab Astrologis dolosè conficta fuerunt. Condonabo igitur reliqua libenter breuitati; sed quæ de astrorum domiciliis, de cælestibus domibus commenti sunt, prætcrire omnino non possum: si enim domos, quibus omnia Astrologiæ arcana mysteria continentur, figmentum esse ostendero, & inane ludibrium, astrorum, & Astrologorum penetrales, ædes euersæ fuerint, ex quibus tamquam ex occultioribus delubris, populis reddere responsa consueuerunt.

Ad quod efficiendum, domorum descriptionem non ab alio, quàm à Ptolemæo lib. 1. de Iudiciis, cap. 16. desumere placuit. [Domus autem ratio naturalis (inquit) hæc est, quia ex duodecim Signis duo proximè accedunt ad verticalem nobis punctum, ideò calores, & æstus generant. Ea sunt, Cancer, & Leo. Placuit attribuere illa duobus præcipuis, & maximis, hoc est, ipsis luminibus, Solì quidem Leonem, propterea quod masculinum est Signum; Lunæ verò Cancrum, quòd fœmininum esset. Atque ita factum est, vt conuenienter dimidium orbis, à Leone vsque ad Capricornum, solare vocaretur; dimidiúmque, ab Aquario vsque ad Cancrum, lunare, vt in vtroque possent singula loca suis stellis assignari, quarum alia figura cum Sole, alia cum Luna describerent pro conuenientia orbium motus ipsorum, & naturæ proprietate. Nam Saturno, quòd natura maximè frigidificus esset, quódque supremum à luminibus remotissimum haberet orbem, ob contrarietatem caloris opposita Signa tributa fuêre: Cancro, & Leoni, Capricornus, & Aquarius, quæ Signa & ipsa sunt frigida, & hyberna, & propter oppositionem maleficam. At Ioui, qui esset temperatæ naturæ, & subiectus Saturni globo, data sunt proxima illi Signa spiritu, & fœcunditate præstantia, Sagittarius, & Pisces, quæ cum luminum Signis triquetram figuram describunt, quæ conueniens est beneficentiæ. Post quem Marti desiccatori, & subdito sphæræ Iouiali, similiter proxima his adscripta sunt, quæ & ipsa similem haberent naturam, Scorpio, & Aries quadrata dispositione, vt congruebat illius corruptrici, & noxiæ constitutioni. Veneri verò, quòd natura esset temperata, & sub Marte, dederunt coniuncta his Signa, quòd fœcundissima esset, Libram, & Taurum, in quibus & ipsis situs constituitur sexangularis; neque ipsa hæc stella ampliùs duobus Signis vnquam ne anteit, neque subsequitur Solem. Mercurio, qui & vltimus, neque vnquam vltra vnum Signum abesset à Sole, omniúmque aliarum stellarum infimo in loco data fuêre proxima Signa luminum Signis Gemini, & Virgo, quibus, & ipsis ambobus ferè in primis vicinus ferretur.] Hæc Ptolemæus, quem in hac domorum diuisione, non experimenta, sed leuissimas coniecturas, & suspiciones sequutum videmus, vt vbique appareant Astrologorum pudenda mendacia, qui Astrologiæ omnia dogmata certis, exploratis, & minimè fallentibus experimentis collecta esse spurcissimo ore confirmant; sed & rem hanc totam memoriæ causa his versibus Astrologi commendarunt:

Saturni domus eſt noctis Caper, vrna diei,
Huic dolor eſt Aries, gloria Libra ſeni.
Iuppiter Arcitenentis habet cum Piſce Sagittam,
Cui tamen in Cancro, ſors bona, iniqua Capro.
Sed Martis domus eſt Aries, & Scorpio pugnax,
Húncque Caper tollit, Cancer ad ima premit.
Sol habet hoſpitium ſibi ſolus in æde Leonis,
Atque illi eſt Aries gloria, Libra dolor.
Ac Venus in Tauro, Libraque per atria verſat,
Piſcibus exultat, Virgine preſſa iacet.
Mercuriuſq́ habitat Geminorum in ſede, triumphat
Virgine, & eſt mœſtus Piſce adeunte caput.
Luna domum Cancri tenet, illam Taurus honorat,
At ſupra hanc verſans Scorpio forte premit.

Nobis, ne à propoſito longiùs dilabamur, rem, Mathematicorum more, ſequenti ſchemate oculis ſubiicere placuit.

His ita explicatis, tradunt Genethliaci non ſolùm varias, ſed & contrarias vires aſtra ſortiri in variis domiciliis. Quare Iulius Firmicus lib.3. Mathem.c.3. [Saturnus (inquit) per dies in horoſcopo partiliter conſtitutus, id eſt, in ea parte, in qua eſt horoſcopus, faciet cum ſummo clamore edi partum; erit autem iſte, qui naſcitur, maior omnibus fratribus; aut ſi quis ante eum natus, à parentibus ſeparabitur; ſemper autem iſte per diem in omnibus quatuor cardinibus facit primos naſci, aut primos nutriri, aut eos fratres, qui ante ſe nati fuerint, recedere; facit quoque inflatos, ac ſuperbiæ ſpiritu elatos.

In ſecundo loco ab horoſcopo, Saturnus facit ægritudines graues, euerſiones maximas, vxorum etiam, & filiorum interemptor eſt, & maximarum turbarum

Digitized by Google

turbarum, frequentiúmque concitator, ſed & paternam,& maternam ſubſtantiam diſſipat; ipſum verò, qui natus fuerit, tardiorem in omnibus motibus facit, quibuſdam etiam perpetuas incidit corporis valetudines.

In tertio loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus, facit pigros, tardos, & nullam patrimonij ſubſtantiam requirentes; ſi verò cum Mercurio, ac Luna in hoc loco fuerit, facit cum ſtultitia malitioſos, ſacrilega contra diuinitatem verba iactantes, &c.

In quarto loco Saturnus ab horoſcopo partiliter conſtitutus, id eſt, in imo cælo, ſi per diem hunc locum tenuerit, faciet pecuniarum auidos, cuſtodes auri, & argenti; per noctem verò ſi fuerit in hoc loco, paternum patrimonium diſſipat, & citam patris mortem; facit ægritudines etiam graues, & frigidos humores corporis,& infirma ætate,faciet ſemper infames.

In quinto loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus, ſi per diem in iſto loco fuerit,Reges faciet,& Duces,& maxima largitur inſignia poteſtatis;ſi verò ſic Saturno poſito, Sol in parte horoſcopi fuerit inuentus, & coniunctionem Lunæ creſcentis Saturnus exceperit,perpetuas tribuit fœlicitates,& maiorum poteſtatum ornamenta decernit.

In ſexto loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus omne patrimonium diſſipat: malè enim ſemper in iſto conſtituitur loco; facit etiam ægritudines, præſertim ſi deficiens ſe ei Luna coniunxerit, vel ſi quadrata ei deficiens fuerit, facit enim infœlices, infames, erraticos, qui ſcilicet in vno nunquam poſſint conſiſtere loco.

In ſeptimo loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus, id eſt, in occaſu partiliter,ſi matutinus fuerit,in diurna ſcilicet genitura bonus erit,& hominibus maximam decernit ſubſtantiam,ſed tunc cùm fuerint limen ſenectutis ingreſſi: maximam enim ſic poſitus ſenectutis largitur ætatem,& pecuniarum cuſtodes facit, latentes verò corporis dolores incidit: facit enim hæmorrhoicos, aut neruorum dolore contractos. Si verò in hoc loco veſpertinus fuerit, fiſtula circa podicem facit, & ſimili modo hæmorrhoicos,&c.

In octauo loco ab horoſcopo conſtitutus Saturnus, ſi per diem fuerit hactenùs collocatus,procedente ætatis tempore, augmenta patrimonij largitur;quibuſdam verò ſi in hoc loco conſtitutus in Martis Signo fuerit, vel in Martis finibus, ex alienis mortibus pecunias decernit,&c.

In nono loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus Magos fumoſos faciet, vel Philoſophos opinatos, vel Sacerdotes, temporum in magica ſemper opinione clariſſimos, facit etiam pro qualitate Signorum haruſpices, vates, Mathematicos, ac vera ſemper interpretatione fulgentes, & quorum reſponſa ſic ſint quaſi quadam diuinitatis auctoritate prolata; quoſdam autem facit in templorum cultu ſemper perſeuerare, ac præpoſitos interdum Religionum, ſomniorúmque diuinos reddit interpretes,ſed & frequenter facit Philoſophos capillatos. Si verò per noctem in hoc loco fuerit conſtitutus, faciet iras Deorum, Imperatorum odia, &c.

In decimo loco Saturnus ab horoſcopo conſtitutus, hoc eſt, partiliter in medio cælo, faciet Imperatores, Duces, Præfectos, Prætores, ſi ſic poſito Saturno in his locis, in quibus exaltatur, Sol in horoſcopi parte fuerit conſtitutus, Saturnus autem, ſicut antè diximus, in medio cæli ſi per diem fuerit inuentus, faciet honeſtos, ac honeſtis moribus agricolas, ſed locupletes, &

quorum possessiones aut mari, aut fluuiis, aut syluis semper adiaceant; dabit etiam substantias maximas, magnam gloriam, & à maioribus personis hæreditates,&c.]

[In vndecimo loco ab horoscopo constitutus, mediocria decernit bona; & quando aliquid maliguum fuerit largitus,eum,qui natus fuerit,in eo loco,& in eo ordine collocabit, in quo fuit pater eius antè collocatus, sed post trigesimum ætatis annum: nam ante illum quidquid quæsierit amittet, nec poterit dignitatem, vel patrimonium consequi, nisi prima triginta annorum spatia transierint.

In duodecimo loco Saturnus ab horoscopo constitutus, tumultus,sermonis discrimina, vel propter seruos pericula decernit seruitio, qui sic eum in genitura habuerit collocatum; faciet etiam maximas ægritudines, sed & valetudines non modicas, &c.] Hæc Iulius Firmicus, qui eodem libro persequitur cæterorum Planetarum per singulas cæli stationes, potestates, & effectus varios,qui ab eis dimanant.

Quid magis receptum apud Genethliacos,quàm quædam astra esse benigna, quædam maligna;& ne id quidem perpetuum, & constans est,sed bonum sydus ex malo loco obesse plurimum malum,ex bono loco prodesse putatur.Itaq; Iupiter,qui in Oriente magna bona decernit,in duodecima domo,quæ Orientem attingit,magna incommoda denũciat,opes,amplásq; diuitias idem Iupiter largitur;at in tertio,octauóq; loco patrimonium profundit.Quod de Ioue tradunt,tradunt de cæteris astris, mutare subinde vires,& tamquam Camæleontes induere colores,& virtutem loci.Quare Cardanus lib.de reuolutionib.c.12. [Planetæ mali(inquit)domibus nocent, in quibus sunt;& boni iuuant eas,si in eis sunt.] Et infrà: [Cùm fuerit dominus domus in opposito domus,cadet ille magna ex parte à dispositione significata per illam domum. Iterum Sol, & Iupiter, vel eorum alter, cùm in septima fuerint, & Saturnus, & Mars, vel alter eorum in medio cæli dominum ascendentis, vel ascendens violauerit, vel Lunam, morietur publica morte; si verò infortunæ in septimo loco Solis, & Iouis solùm,occidetur.]

Eædem leges apud Ptolemæũ lib.3.de Iudiciis,præsertim c.10.quo de spatio vitæ disserit,c.12.quo de morbis,c.13.quo de animi qualitatibus,& sequẽtibus.

Adeò minutim has cæli partes Genethliaci metiri sunt, vt singulis non solùm domibus, sed etiam minutis Planetarum vires euariari dicant;quod suprà c. 25.& 26.vidimus. [Singula Signa in tres partes diuiduntur(inquit Firmicus lib.2. cap.4.) singulæ autem partes singulos habent decanos,vt sint in singulis Signis terni decani, quorum singulis ex triginta partibus denas possideant, & dominium suum,& potestatem in decem partes eximunt; sunt autem infinitæ potestatis, & licentiæ, & qui facta hominum potestatis suæ auctoritate designant, sed & ipsi decani singulis stellis deputantur; & cùm in ipso decano stella fuerit,licèt sit in alieno domicilio constituta,sic tamen est habenda,quasi in suo sit domicilio, &c.] Cùm verò Planetæ ex vno ad aliud Signum transeuntes contrarias sortiuntur vires, declarat exemplum Iouis: is enim in quinquagesimonono gradu, & 59. minuto, & 59. secundo Geminorum, censetur nactus vtros calculos quinque in suo detrimento post minutum temporis, transitione facta in 0. 0. 1. Cancri iam fœlix, iam exaltatus, quatuor albis calculis gaudeat.

Confictas

Confictas verò esse huiusmodi domos, quibus tantum Astrologia tribuit, & nullum illis fundamentum in cœlo esse, vel ex eo constat, quòd neque inter Astrologiæ Magistros conuenit de hac ædificatione domorum: alij enim diuidendo cœlum in duodecim spatia seu domicilia Zodiacum, alij Æquatorem, alij Verticalem circulum, alij Parallelum per gradum eclipticæ orientem Meridiano circulo interceptum, assumunt. & alij Abraham, Auenezram & Monteregium, alij Alcabitium, Firmicum, Ioannem Sconerum, Cardanum sequuntur decempedatores. Porro in tam varia cœli partitione, vt constare possunt domorum fines? His ignoratis, quomodo Astrologi norunt qua in domo Planetæ existant? Qui ignorant ad quam domum Planetæ pertineant, quomodo notarunt quid ex vna, quid ex alia domo Astris accedat aut decedat vitium? Hoc si perspectum Astrologi non habent, qua fronte Astrorum vires per singulas cœli stationes tradunt tanquam rem omnium consensione receptam, & certis experimentis conspicuam?

His accedit quòd huiusmodi Astrorum sedes, & domicilia fixa faciunt Mathematici & immobilia: prima enim domus est in Oriente, sexta in Occidente, quarta in imo cœlo, decima in medio cœlo. At nulla est cœli pars Orienti, vel Occidenti, medio vel imo cœlo affixa, quæ vnà cum diurno motu non ferantur ab Oriente in Occidentem. Figmenta itaque necesse est esse has Astrorum ædes, quæ mente, & cogitatione cœlo esse intelliguntur, cùm re vera nihil huiusmodi cœlo sit. Verùm quoniam per signa Zodiaci Planetarum domos diuidunt Astrologi, videamus qualem Zodiacum dicant, & quæ signa adhibeant ad constituendas stellarum domos, quoniam cùm hæc imaginaria, & mente confictà esse ostenderimus, domos etiam ipsas ludibrium aliquod, & figmentum esse oportet. Et quidem octaua sphæra, qua stellarum cœtus varij visuntur, duodecim esse signa certis quibusdam Astris notata Arietem, Taurum, Geminos, Cancrum, Leonem, Virginem, Libram, Scorpionem, Sagittarium, Capricornum, Aquarium, Pisces, quæ Zodiacus dicuntur, in confesso est: cæterùm cùm hæc Astrorum schemata ab Oriente in Occidentem circumferantur, non sunt domus illæ, quas Astrologos fixas esse tradunt, vel Orienti, vel Occidenti, vel imo, vel medio cœlo. Quare & duodecim hæc signa in domibus morantur, & ex vna in aliam transire dicuntur. Alium itaque Zodiacum, alios Arietes, alios Tauros, alios Geminos, alios Cancros, Leones, Virgines, Libras, Scorpiones, Sagittarios, Capricornos, Aquarios, Pisces, Astrologi finxerunt in decimo orbe, vt vidimus suprà cap. 21.

Qua de re Christophorus Clauius, is, qui clarissimi ingenij plurimis monumentis Mathematicas disciplinas in lucem, hominúmque admirationem reuocauit, ad c. 1. sphæræ Ioannis de Sacro Bosco, hæc scribit: [Duo sunt in corporibus cœlestibus Zodiaci concipiendi, vnus quidem in primo mobili seu decimo cœlo, qui solus est verus, ac proprius Zodiacus, quem Astronomi intelligunt, quando de Zodiaco absolutè loquuntur, constans duodecim partibus æqualibus, quæ signa cœlestia vocantur, &c.] Alter verò Zodiacus concipiendus est in nona sphæra priori Zodiaco directè suppositus, cum eisdem duodecim signis. Primus ille Zodiacus dicitur ab Astrologis immobilis, & fixus, non quòd non moueatur ad motum sui orbis, in quo est, sed quòd eius signa semper eodem modo se habeant ad æquinoctialem, & coluros primi mobilis, ita vt semper principium Arietis sit in æquinoctiali circulo, similitérq; principium

Libræ vbi nimirum colurus æquinoctiorum æquinoctialem interſecat. Rurſus principium Cancri reperiatur ſemper in coluro ſolſtitiorum, ſimiliterque principium Capricorni, idémque de reliquis ſignis & punctis primariis illius Zodiaci proportione quadam dicendum erit. Secundus autem Zodiacus dicitur mobilis, & non fixus, non ea ſolùm ratione, quòd ad morum ſui orbis in quo eſt moueatur; hoc enim commune eſt etiam primo illi Zodiaco, qui tàmen immobilis appellatur; ſed quòd eius ſigna non ſemper eodem modo ſe habeant ad æquinoctialem, & coluros primi mobilis; non enim principium Arietis, & Libræ huius Zodiaci ſemper reperitur in æquinoctiali circulo ſiue coluro æquinoctiorum primi mobilis, neque principium Cancri, & Capricorni in coluro ſolſtitiorum mouetur, neque poſterior hic Zodiacus ſub illo primo paulatim versùs ſigna Orientalia prioris Zodiaci, hoc eſt, versùs ſigna illa quæ poſteriùs oriuntur.

Ne hoc quidem Zodiaco, qui nuſquam conſiſtit, figi poſſunt domus, quas Aſtrologi fixas, & immobiles eſſe volunt: nam præterquam quòd commentitia eſſe omnia ſigna, quæ in decimo orbe eſſe Mathematici cogitarunt, docuimus ſuprà cap. 21. Domos & ſedes Planetarum immobiles volunt Aſtrologi, decimus autem orbis motu diurno ab ortu fertur in occaſum. Quæ ergo ſunt in tanta orbium cœleſtium cõuerſione ratæ, ac ſtabiles Planetarum ædes? Qui ſunt Leones, Cancri, Virgines, Gemini, Libræ, Tauri? Vbi ſunt Arietes, Scorpij, Piſces, Sagittarij, Capricorni, Aquarij, quibus ætheræ domus definiuntur? Vbi cogitant mirificam illam vim; quam cœleſtibus domibus tribuunt Genethliaci? Interuallum quoddam inter Orientem, & Meridiem, inter Meridiem, & Occidentem, inter Occidentem, & imum cœlum, inter imum cœlum, & Orientem, illi cogitare poſſunt omni corpore denudatum, firmum ac ſtabile, in quo orbes cœleſtes moueantur, in eóque Aſtrorum domicilium fundare: nam & veteres Philoſophi, quos refert Ariſtoteles lib. 4. Phyſ. T. 36. cùm capere non poſſent, quid ſit locus immobilis, quique motis corporibus idem ſemper permaneat, interuallum quoddam, ſeu intercapedinem inuexerunt in naturam à corporibus ſeiunctum, firmum, ac ſtabile, in quo corporira omnia tamquam in loco ſint, & moueantur. Verùm cùm non in rerum natura, ſed ſolùm in nudis hominum cogitationibus huiuſmodi commentum reperiri lectiſſimis rationibus euicerit Ariſtoteles, figmentum quoddam eſſe oportet Planetarum domicilia non minùs, quàm interuallum illud, ex quo tamquam ex cæmentis coagmentata dicuntur. His accedit, quòd huiuſmodi interuallo nulla agendi vis congruere poteſt; omnis ſiquidem effectio, aut à ſubſtantia, aut ab accidente proficiſcitur; hoc interuallum non eſt ſubſtantia corporalis, aut ſpiritualis, neque accidens, cùm per ſe ſit; nulla itaque actionis poteſtas tali interuallo ineſt, quam ineſſe volunt cœleſtibus domibus Genethliaci. Vnde Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, c. 9. [Inter domos robuſtior eſt in hoc ſignificato (agit autem de vita) vt apparet, prima inde, ſeptima inde, decima inde, nona inde, vndecima, &c.] Et Ptolemæus lib. 3. de Iudiciis, cap. 10. [Fortioris auctoritatis eſſe dicitur quod eſt cœli medium ſuper terram, poſt hæc Aſcendens, deinde id quod cœli medium aſcendit, & poſt ipſum Occidens ad quod cœli medium præcedit; omne autem quod ſub terra moratur, hac in re, tam præclara, & tam excellenti prætermittendum fore decreuimus, præter id quod Aſcendens ſuper terram apparuit, &c.] Infrà:

[Conue

[Conuenit vt ex luminaribus illud, quod loco maioris, & fortioris potestatis fuerit sumamus, dispositorem autem eligere superluminaria nullatenus conuenit, nisi cum loco maioris, & fortioris dignitatis fuerit, &c.] Hinc mortis domus, hinc domus laboris, bonæ, malæque fortunæ, filiorum, diuitiarum, dignitatum, quæ à Poëtis crediderim Genethliacos mutuatos, & ab inferis ad cœlum, à ludicris licenter transtulisse ad res serias. Hinc ille:

Vestibulum ante ipsum, primisq; in faucibus Orci
Luctus, & vltrices posuêre cubilia vera,
Pallentésque habitant morbi, tristísque senectus,
Et metus, & malesuada fames, & turpis egestas,
Terribilis visu forma, lethúmque, labórque.

Quæ est domus Solis, nisi illa?

Regia Solis erat sublimibus alta columnis,
Clara micante auro, flammásque imitante pyropo,
Cuius ebur nitidum fastigia summa tegebat,
Argenti bifores radiabant lumine valua.

His magistris profecerunt Genethliaci, ab his didicerunt Planetarum domos. Egregiam verò disciplinam fabulosis ortam natalibus, fabulis auctam, & nutritam. Iam verò, quæ de syderum soliis scribit Ptolemæus lib. 1. cap. 21. & 22. nónne ex iisdem Poëtarum fontibus promanarunt?

In solio (inquit Ouidius eodem lib. 2. Metamorphoseon)

Phœbus claris lucente smaragdis:
A dextra, leuáque dies, & mensis, & annus,
Saculáque & posita spatijs aqualibus hora;
Vérque nouum stabat cinctum florente corona;
Stabat nuda Æstas, & spicea serta gerebat:
Stabat & Autumnus calcatis sordidus vuis,
Et glacialis Hyems, canos hirsuta capillos.

Quæ de carpentis, & curribus Astrorum, & Ptolemæus, & Firmicus scribunt, ex iisdem fabularum campis orta sunt.

Ergo qua licuit genitor cunctatus ad altos
Deducit iuuenem Vulcania munera, currus
Aureus axis erat, temo aureus, aurea summa
Curuatura rota, radiorum argenteus ordo
Per iuga chrysoliti, positaq; ex ordine gemma.

I nunc, & nega hanc disciplinam fabulam quamdam esse ab otiosis hominibus confictam. Equidem nullum existimo Mathematicorum esse adeò væcordem, cui persuasum sit huiusmodi commentis agitari res mortalium; sed miror eorum impudentiam, qui sapientibus viris persuadere conantur, ab hisce ludibriis pendere exædificationes vrbium, itinera, & nauigationes, honores, & dignitates, filiorum procreationem, ortum, & interitum, prosperam, & aduersam valetudinem, fratrum, sororum, vxorum numerum, ampla patrimonia, opimas hæreditates, diuturnam, aut breuem vitam, membrorum integritatem, & vitium, robur corporis, & imbecillitatem. Cum notionibus illis hæc pugnant, quas nostris mentibus natura ipsa non vsus aut disciplina consignauit. Vel abstergendæ

ergo

ergo illæ sunt, vel nunquam Astrologi adducent mortales vt credant vera quæ sunt, & solida à fictis fabulis pendere, & ea quæ nusquam sunt, sed Astrologorum solùm cogitatione coaugmentantur, aliquid efficere, aut moliri posse. Facit ad declarandam earumdem vanitatem domorum, quod Augures quoq; malorum dæmoniorum interpretes simili cœli partitione vsi dicuntur ad fallendos mortales. [Cœlum (inquit Tull. li. 2. de Diuinatione) in sexdecim partes diuiserunt Etrusci. Facile id quidem fuit, quatuor, quas nos habemus, duplicare: post idem iterũ facere, vt ex eo dicerent, fulmen qua ex parte venisset. Primum id quid interest? deinde quid significat? &c.] Nam qua vanitate Augures, dæmoniorum internuncij, super hac cœli sectione auguriorum vanissimam superstitionem collocarunt, eadem Astrologis licuit cœlo in duodecim domos diuiso, nugas vendere, & pro aëre lupinos.

CAPVT VIGESIMVMOCTAVVM.

Ratio, quam Astrologi secuti sunt, tribuendo Planetis domos.

HACTENVS quales Planetarum domos Genethliaci finxerint, exposuimus; nunc quo iure eas Planetis distribuerint, exponendum est. Et quoniam Claudium Ptolemæum omnes magistrum agnoscunt, prætermissis aliorum sententiis rationem expendemus, qua Ptolemæus lib. 1. de Iudiciis, c. 16. tradit, æthereas domos Planetis distributas; est autem huiusmodi, Capricornus, & Aquarius hyemalia signa sunt; & frigida, Saturnus quoq; natura frigidus est, iure itaque debebantur hæc signa. Quæ ratio fuit vnquam adeò à ratione aliena, quamquam non id Ptolemæo acerrimi ingenij viro, vitio vertendum, qui Astrologorum placita retulit, non sua. [Verisimile est (inquit Sixtus ab Hemminga) Ptolemæum libros suos quadripartiti, siue de prædictionibus Astrologicis, maximè verò duos posteriores scripsisse, nõ vt artem illam ex professo doceret, sed vt ostenderet Astrologiam re vera nullã esse, sed si quæ statuenda sit, eam talem esse debere qualem ipse describit.] Primùm consueuerunt Astronomi Planetarum vires præsertim noxias contrariis temperare; ideo Saturnum frigidum diurnum, Martem calidum nocturnum fecerunt. Cur ergo Saturno signa calida non imbuerũt, potiùs quàm frigida? Deinde si congruas Planetis sedes tribuere voluerunt, cur Saturno siccum, Aquarij humidum domicilium dederunt? Adhæc Marti sicco, & calido Aries tributus est humidus, & Veneri humidæ, & calidæ Libra signum Autumnale, siccum videlicet, & frigidum. Præterea Iouis natura temperata, & benigna nullam habet communionem cum Sagittario, & Piscibus. Cancri denique calor magnus non congruit frigori Lunæ, & Leonis signum nobis calidissimum iis qui sub alio polo degunt frigidum est, non minùs quàm nobis frigeat Capricornus. Vidit & Ptolemæus Astrologorum hanc rationem non posse per omnes Planetas deduci, ideo alteram addidit à Planetarum constitutione desumptam. Saturno, qui à nobis longissimè distat, iure Capricornus ab orbe nostro longissimè etiam dissitus. Lunæ terræ citimæ Cancer, qui ad nos proximè accedit, consignatus fuit. Cæterùm ratio hæc infirma, & imbecillima

sustinere

sistere priorem non potuit: post Lunam enim non sequitur Sol, sed Mercurius. Cur ergo Leo Cancero proximus, Soli potiùs quàm Mercurio tribuitur? A nobis non magis Gemini quàm Leo distat. Cur igitur Sol in Leone non in Geminis domicilium sibi constituit? Sit Capricornus à nobis maximè dissitus, sicut Saturnus, Aquarius, qui non adeò distat, cur Saturni domus dicitur? quæ cùm explicare Astronomi nequeant labantes, & ad interitum ruentes, Planetarum ædes tertio fulcire Ptolemæus aggressus est constituto; siquidem Sole in Leone, Luna in Cancro reliquis ait constituta esse domicilia pro benignitate, aut malignitate naturæ. Saturno Capricornus, & Aquarius tributi sunt, qui Leoni, & Cancero opponuntur. Ioui verò Pisces, & Sagittarius, qui triquetra Leoni, & Lunæ irradiatione, quæ salutaris est; respondent Marti Scorpius, & Aries, qui ex quadrato Leonem, & Cancrum prospectat, Veneri Libra, & Taurus, quòd fœcundissima sint signa, & in quibus situs constituitur sexangularis; Mercurio denique, qui est vltimus, data fuere proxima signa Solis, & Lunæ, Gemini, & Virgo, sed adhuc malæ fundatæ domus non persistant: domus enim illa Planetæ congruit, vt suprà vidimus, quæ est illius naturæ maximè accõmodata, & in qua ille vires meliùs exerceat suas: at Marti obest plurimum quadrata radiatio luminarium, Saturno nocet oppositio cum iisdem. Neque igitur Saturnus in Capricorno, & Aquario, neque Mars in Ariete, & Scorpione opportunum habent domicilium. Quòd si addas, quod docet Ptolemæus, fœlices esse omnes Planetas, quando tanto interuallo à Sole seiungũtur, quantò eorum domus distant à domo Solis (quòd Arabes amulgeum vocant) necessariò efficitur, Saturnum oppositum luminaribus, Martem ex quadrato iisdem respondentem fortunatos esse, contra omnium Astrologorum scita, quæ volunt infortunatos hos esse syderum concursus, & calamitatis plenissimos. Postremò, quando aiunt has, vel illas domus quadrangulas, vel triquetras esse domibus luminarium, vel aiunt vtrique, Leoni, & Cancro, quadratas esse, aut triquetras, vel alteri solùm, & ei quam secundùm ordinem sequuntur, ita vt à Leone ad Capricornum, ad Leonem à Cancro, ad Aquarium à Cancro referantur: non primum; siquidem domus Veneris tam quadrangulæ quàm triangulæ dici possunt, Libra enim est quadrata Cancro, Taurus Leoni, Libra triangula est Leoni, Taurus Cancro. Idem de cæteris dici potest: non secundum; quoniam neque Aquarius Cancro, neque Capricornus Leoni opponitur. Cùm nullo igitur fulcimento sustineri possint malè fundatæ Astrologorum domus, eas vespertilionibus, & muribus locamus.

CAPVT VIGESIMVMNONVM.

Quid astrorum congressus sit, quàm nouis astris varius, & nouus.

PLVRIMA hactenus ex Astrologis audiuimus de syderum congressibus, & concursu, expedere oportet quid tandem sit ista stellarum coniunctio: Docet enim ratio Mathematicorum (inquit Tullius lib. 2. de Diuinatione) quam Chaldæis notam esse oportebat, quanta humilitate Luna

feratur, terram penè contingẽs, quantum absit à proxima Mercurij stella, multò autem longiùs à Veneris, deinde alio interuallo distet à Sole, cuius lumine illustrare putatur, reliqua verò tria interualla infinita, & immensa à Sole ad Martis; Vnde ad Iouis ab eo ad Saturni stellam inde ad cœlum ipsum quod extremum atque vltimum mundo est. Quis ergo est iste astrorum congressus? quæ coniunctio? in tanto locorum interuallo quantum animo & mente cogitare difficile fuerit, nisi oculorum fallacissimo sensui species quædam eminus obiecta coniunctionis eorum quæ infinitis interstitiis inuicem separantur, itáne visu iudicamus ea quæ ratione atque animo videre debemus?

Quid, quòd neque stellas omnes perspectas habent Astrologi? Quare Cardanus ad lib. 1. Ptolemæi com. 3. apertè profitetur incertam hanc artem esse, & quòd plura sint astra, quàm Astrologi norint, & quòd eorum, quæ norunt, natura perspecta non sit, & quòd eorum, quorum natura perspecta sit, ignoretur modus agendi, an per circulum positionis, an per locum, an per antiscia, an per declinationem.

Iam verò quod Phauorinus apud Gellium lib. 14. cap. 1. suspicatus est, fieri posse, vt alij quidam Planetæ essent, quos cernere homines non possunt propter exuperantiam altitudinis, factum iam vidit nostra ætas. Galilæus Mathematicus Florentinus thelescupio, quod nuperrimè hominum solertia excogitarat, ad minima quæque in magna distantia videnda, quinque propter Iouem Planetas superioribus sæculis inuisos conspiciendos dedit, & circa Solem maculas quasdam, vel stellas deprehēdit errare, quarum nulla apud veteres Astrologos mentio extat. Qui fit verisimile omnibus aliis astris in hæc inferiora agentibus, hæc sola otiari prorsus, & nihil efficere, si hæc quoque agunt quorum nulla hactenus habita est ratio ab Astrologis, & quorum nullus congressus, aut digressus hactenus obseruatus fuit. Planè fit, siue perspectos Genethliaci habeant astrorum congressus, siue non, siue obseruent astra, siue non obseruent eodem modo diuinare.

CAPVT TRIGESIMVM.

Pugnare ea, quæ Astrologi tradunt de obsessione, & aspectu astrorum.

QVONIAM in variis astrorum congressibus, omne artis suæ præsidium collocarunt, qui Astrologicas rationes sequuntur, in eo toti sunt vt doceant, multas, variásque esse syderum constitutiones.

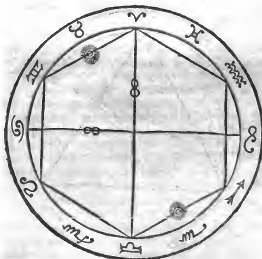
Etiam inprimis (ait Firmicus lib. 2. cap. 25.) illud docere debemus quid sit triangulum, quid trigonum, quid quadratum, quid hexagonum, quid abiectum, quid sit etiam trigonum dextrum, quid sinistrum, quid hexagonum dextrum, quid sinistrum. Diametrum est Aries, & Libra, Tauri diametrum est Scorpio, & cætera signa simili modo, à signo ad signum septimum quod fuerit hoc est diametrum. Sed hæc semper maligna radiatio est, & minax. Trigonum est à signo à quo initiamus signum quintum, quod hoc docetur

exemplo,

exemplo, ab Ariete vſque ad Leonem. Trigonum eſt, & ſimiliter à Tauro vſque ad Virginem, & ſic per omnia ſigna quodcumque in ſigno quinto fuerit, hoc eſt trigonum. Scire etiam debemus, quid ſit dextrum trigonum, quid ſit ſiniſtrum. Dextrum eſt, quod ab eo ſigno à quo incipimus, retro eſt; ſiniſtrum verò, quod antè, vtputà Arietis, dextrum trigonum eſt Sagittarius, ſiniſtrum verò Leo, & ſimili modo Leonis dextrum trigonum eſt Aries, ſiniſtrum verò Sagittarius, Sagittarij verò Leo dextrum trigonum eſt, Aries verò ſiniſtrum, ſic & in cæteris omnibus trigona quæres. Et hæc eſt proſpera fœlixque radiatio.

Quadratum eſt ab eo ſigno, à quo inchoamus quod quartum fuerit ſignum, quod hoc docetur exemplo Arietis, quadratum eſt Cancer, & Cancri Libra, & Libræ Capricornus, Capricorni Aries; ſed quod ſit quadratum dextrum, quod ſiniſtrum, ſimili ratione, ſicuti in trigonis diximus, inuenies: nam quodcumque retro fuerit, quadratum dextrum eſt, vt Arietis Capricornus ſiniſtrum Cancer, ſic & in cæteris omnibus quadratis quod retrò fuerit dextrum, & quod antè ſiniſtrum, & hæc minax eſt radiatio, malitioſa poteſtate compoſita, ac inimicitiæ liuore plena.

Hexagona hoc idem ſunt quod trigona, ſed minoris poteſtatis hexagonum eſt ab eo ſigno à quo initiamus tertium, vt Arietis ſunt hexagon Gemini, quod autem ſit hexagonum dextrum quod ſiniſtrum, ſicut cætera inuenies.] Hæc ille. Leges eadem apud Cardanum libro de Iudiciis, capite ſeptimo. [Aſpectus oppoſitus (inquit) fit ad oppoſitum ſignum ſub eadem parte in longitudine, & in totidem partibus latitudinis in parte contraria, quod ſubiecta tabella ſubiiciet etiam oculis.

Quadratus aſpectus eſt per nonaginta partes eclipticæ antè, & retrò, & ipſa ecliptica abſque latitudine.

Trinus autem eſt addendo partes centum viginti, exceptis quibuſdam minutiis, quas deſcribemus in tabula ſequenti, & eſt dexter anterior, & ſiniſter, ſecundùm ſignorum ſucceſſionem.

Per has tabulas, & ſequentes abſque computo colliges ſimilem partem in ſuo ſigno reſpiciente, diminuendo pro trino ſecundum latitudinem Planetæ, minuta

minuta in tabula vltima,& ponendo in opposito aspectu, vt dictum est totidem partes latitudinis in parte opposita,& pro quadrato sine latitudine,& pro trino dimidium latitudinis in parte opposita, prout dictum est, sed pro sextili accipies consimilem partem in signo sextili, sinistro quidem secundùm successionem signorum, aut dextero in parte anteriori, addendo minuta contenta in tabula præcedente pro parte latitudinis,&c.

Et infrà:[Scias quòd vires aspectuum sunt velut labor flectendi balistam; nã coniunctio, vel aspectus ex duabus partibus est decuplus illi qui fit cum distantia decem partium, & qui ex eadem parte decuplus, ei qui fit cum distantia duarum partium,& qui per sex minuta decuplus, ei qui fit per distantiam fermè vnius partis, vnde maximi euentus.]

Eadem habet Ptolemæus lib.1.de iudiciis,c.12. 13.14.quibus addit c.15.hos solùm quatuot esse stellarum aspectus, quibus se mutuò, aut iuuant, aut impediunt; in reliquis signis astra nec videre se, nec audire, ideóque ea signa vocari inconiuncta.

Ea verò(inquit)quę nullam habent numeratarum societatum rationem, loca inconiuncta,& aliena nominamus, quæ nec imperant, neque obediunt, neque se intuentur, neque idem possunt. Atque insuper nullam quatuor illarũ figurarum describunt, quas diximus esse dimetientis triquatram, quadratam, sexangulam, sed vel secunda, vel sexta numerantur, nam illa si à se mutuo detorquentur,& cum bina sint singulos angulos complectuntur; illa verò, quæ sexta numerantur, totum orbem in partes inæquales secant, cùm aliæ figuræ omnes in partes æquales illum diuidant.]

Nec passi sunt desiderari rationes, cur quatuor hi congressus aliqua sint radiationis societate coniuncti, reliqui abiuncti,& nullo necessitudinis vinculo deuincti. Ptolemæus lib.1.c.15.& Firmicus lib.2.c.26.

Atque hæc de Astrorum aspectu. Quid de obsessione? Pugnantia planè,& quæ maligna irradiatione hæc intuentur. Aiunt enim Planetam obsideri, quoties illum vtrinque ex proximis signis maligna duo sydera circumstant, Exempli gratia, aiunt Iouem obsessum à Marte, & Saturno, quandò ille est in Libra, Mars verò in Virgine, Saturnus in Scorpione. At tunc sunt in proximis signis quæ vocantur loca inconiuncta. Quomodo ergo hæc cohærent? itáne nõ solùm astra, sed etiam Astrologia est inconiuncta? vnde tanta disciplinæ dissensio? qui syderum concursus, aperuit tantos in hac disciplina hiatus? Non dico quàm absurdè proxima signa dicantur inconiuncta, nullum sit incommodum, quòd reclamante natura coniunctorum, quæ maximè distant coniuncta proxima, quæ sunt vocantur inconiuncta. Si Mars ex Virgine non aspicit Iouem in Libra existentem quomodo illum obsidet? vel quando duo Planetæ sunt in duobus proximis signis, aliqua actione copulantur,& perit ratio aspectuum explicata, aut nulla inter eos intercedit vis, & euertitur tota ratio obsessionis. Constantiam hîc requiro, & cohærentem disciplinam. An dicturus es nihil quidem Martem ex Virgine agere aduersùs Iouem in Libra commorantem, ideóque loca esse inconiuncta, quando tamen ex altera parte in Scorpione correspondent Saturnus, tunc enim vero circumsistere Iouem, & constare obsessionem? Oportebit te docere, cùm Ioui nihil impedimenti prouenire à Marte in virgine existenti Saturno egrediente Scorpionem, & nihil in Iouem moliente, quod Marti accedat ratione cuius incipiat Iouem ob-

fidere,cui nequidquam priùs officiebat.

Quid?mediocrene est deliramentum,quod aiunt Planetam sub Solis radiis constitutum comburi? quò abit cinis? quò fumus? quæ nugæ sunt istæ?

Quid sibi volunt quadrata triangula hexagona? putántne Planetam in Planetam fundere vim aliquam,aut vnum ab alio affici, aut mutua actione pugnare? sibilo excipientur à scholis Philosophorum;qui enim fit, vt quando eodem, vel proximis signis astra continentur, nihil inuicem agant, aut patiantur? quando vnum ab altero longiùs recessit, tunc demum mutua se actione petant?Magnes qui trahit ferrum nónne è propinquo trahit potiùs,quã e longinquo? Sol astrorum decus proximus calefacit nos magis,quàm vbi abiit longiùs?quòd si aliquod adhuc interuallum requirunt inter astra, vt mutuò agere, patique possint,meminerint quantis inter se Planetæ distincti sint interuallis, intelligent multò magis quando in proximis signis sunt, infestari mutuò debere,quàm longè distantes.

Quòd si astrorum natura huiusmodi est, qualem Peripatetici tradunt,qualem docent Theologi, qualem agnoscunt sapientes, qualem probat experimentum ab omni vi extrinseca immunis,& libera, & quæ nihil admittit sibi contrarium, doceant, si possunt, cur astra ab aliis astris obsideri,vel maligna radiatione affici dicantur, si sempiterna illa, & immortalis natura à nullo violari,aut vlla ex parte labefactari potest,quo modo maligna radiatione afficitur,quomodo comburitur, quo modo à loco ab aliarum stellarum aspectu debilitatur?Respondebis, opinor, nil astra ipsa pati, sed eorum actionem in subiecta corpora infringi, ius,quod in hæc inferiora habent,violari, quam in mundum hunc inferiorem effundere solent vim præpediri.Commodè id quidem dicitur, cæterùm virtutem, quæ à Ioue defluit, dum in Libra moratur, multò magis impediri oporteret ab influentia Saturni,dum est in Scorpione, quàm postquam inde longiùs recessit,& physicis rationibus,& certissimis experimentis compertum est,causam, quæ alteram prohibere potest,& solet,ne aliquid efficiat, eo plus exhibere expedimenti, quo propiùs accesserit. Noxij humores,qui actiones vitales præpedire solent, tantò eas interturbant magis, quantò propiores fuerint cordi, quod est fons vitæ & origo; nec Remora retardat magis nauis cursum è longinquo, quàm è propinquo, & ignis propiùs admotus meliùs prohibet hyemalis frigoris actionem. Solàne sydera à naturali agentium lege eximes, & in proximis signis dices esse inconiuncta, nec iuuare se, nec impedire, vbi longiùs discesserint, præstare vtrumque? Accedit eodem, quòd ex quacumque cœli plaga, cùm vim aliquam semper Planetæ fundant,etiam ex proximis signis effundere oportet;sit verbi gratiâ Iupiter in Libra,Saturnus in virgine, Mars in Capricorno, Iupiter ex quadrato respicit Martem, Saturnus quoque ex Virgine ex trino respicit alium Planetam in Cancro existentem,vterque igitur agit & Iupiter, & Saturnus, virésque suas fundunt per medium, aut itaque huiusmodi vires similes sunt, & coniunctæ, & se mutuo iuuabunt,aut contrariæ, & pugnantes,& se necessariò impedient, & retardabunt; cur ergo proxima signa,cuiusmodi sunt Libra,& Virgo, vocantur inconiuncta? Verisimilem aliquam rationem,& Philosophiæ principiis congruentem expectamus. Anilium nugarum iam nimium habuimus. Sed nimirum in delirantium ludibriis rationem exquirere insanire est. Pergamus ad reliqua.

CAPVT

CAPVT TRIGESIMVMPRIMVM.

Vrbium ridiculas esse genituras.

QVi verecundiæ fines semel transierit suæ, bene & nauiter oportet esse impudentem, vt est in Prouerbio; ergo Genethliaci, quos nunquam suorum mendaciorum puduit, eò mentiendo sunt progressi, vt non solùm hominum, sed etiam vrbium ortus & interitus, omnémque fortunam à stellis deduxerint. Quare Cardanus lib. centum genituratum, non dubitauit Venetiarum ædificationem, Bononiæ, Mediolani, Florentiæ instaurationem inter genituras numerare. Et Mediolano quidem hęc denunciat. [Mars (inquit) in Iouis Trigono non conueniens, & Luna in opposito Veneris, in Scorpione multa detrimenta bellorum causa ostendit, atq; in his aliquando infœlices, & multam sobolem; mulieribúsque deditos nimis, atque ea causa infortunatos. Porro Mercurius in domo propria, in Saturni trigono, ipso in Aquario existēte, diuina prorsus ingenia, tum etiam ad artes pręstantissima. In cæteris valde dissita est hæc cœli constitutio, quā vix verisimilem esse crediderim, homines misericordes, laboriosi, ingenio magno præditi, minimè concordes, publicæq; vtilitatis custodes, populus simplex, ac leuis, benefici tamē, ac ciuiles. Vrbs ipsa talis est, quæ si optimè regatur nulli alteri veniet postponēda, nec vlla alia eruditorum maiorē copiā virorum, nec insigniorum edidit vel fortiorum. Iacet tamen suo olim intestino iactata malo, quo & Roma iā gentium domina, & ipsa exteris seruire cogitur. Cacodæmonis locus vnus Saturni, alter Mercurij tertius Iouis. Cacodæmon octaua Leonis pars, alter Scorpij pars vigesima prima, quadratū Solis, ac Iouis, non ex conuenientibus signis seruire alienis cogit.] De Florentia hæc addit [Ciuitas hæc Martem habet cadentem, vnde non multum bello proficere potest. Ostensum est autem, Mercurium in Piscibus dominari, vnde ad literas non adeò, vt Mediolanenses apti. Diu libertatē retinuit, nuper amisit, causam in lib. de arcanis æternitatis aperuimus, Luna etiā à Saturno, & Sole infortunata. Saturnus in cœli meditullio, & domo propria, & mobili signo mutationes multas à seipsis ostendit, seditionésque. Cùm igitur Saturnus, & cœli medium peruenerunt ad Iouis quadratum, hostilē in vltima parte Capricorni amisit Vrbs libertatem, in 26. anno Saturni, nec recuperabit donec vterque manserit sub radiis Iouis, id est, per annos 24. Saturni, & sic de aliis, &c.]

Nec Romę Principis vrbium genituram veteres desiderarunt. Tarutius Firmanus (inquit Tullius 2. de Diuinatione) familiaris noster in primis Chaldaicis rationibus eruditus, vrbis etiam nostræ natalem diem repetebat ab iis parilibus; quibus eam à Romulo conditam accepimus, Romamque cùm esset in iugo Luna, natam esse dicebat, nec eius fata canere dubitabat. O vim maximam erroris! etiámne vrbis natalis dies ad vim stellarum, & Lunæ pertinebat? fac in puero referre, ex qua affectione cœli primum spiritum duxerit; num hoc in latere, aut in cæmento, ex quibus vrbs effecta est, potuit valere?]

Et quando vultis vrbem ædificari? quando effoditur terra? vno die an vna hora id peragitur? an quando iaciuntur fundamenta? quæ fundamenta vnius, aut alterius domus, quotidie cùm fundentur noua ædificia, nouos

horosco

horoscopos quærere vos oportet: singulis diebus ciuitas tota non construitur vnica ædificatione, & vetera ædificia vetustate confecta quoniam corruunt, nouáque eriguntur: nulla est vrbs hodie eadem, quæ condita fuit à suo fundatore; vbi quæso remanent Astrorum Apotelesmata?

CAPVT TRIGESIMVMSECVNDVM.

Cur Astrologi nihil de mutis animantibus aut stirpibus, sed de hominibus solùm, præsertim opulentis, pronunciant è stellis.

DABO adhuc fraudum Astrologorum non leue argumentum; nam fortuitos, repentinósque euentus, abdita, & arcana consilia, voluntatis arbitria, & appetitiones, quibus nihil dici, aut cogitari potest magis incertum, & ab agente corporato magis alienum, moueri agitaríque desuperà cœlo contendunt: Stirpium, & animantium fortunam, ortum, casus, & euenta Astrologicis rationibus non persequuntur, qui tanto studio Astrorum ducatus, dominia, cognationes, aspectus, gaudia, domicilia, fines, pigra, deiectáque loca, antiscia obseruarunt. Cur animantium, quæ magis cælo subiecta sunt, quàm humanæ mentes etiam & euentus, vitam, & mortem ex syderum congressu non prædicunt? cur non denunciant quis equus senio, quis morbo, quis bello interiturus sit? quos editurus fœtus? quod munus obiturus? ex iisne futurus sit, quos describit Vates?

Stabant trecentum nitidi in præsibibus altis,
Aurea pectoribus demissa monilia pendent,
Tecti auro fuluum mandunt sub dentibus aurum.

An ex iis,

Quos legere duces, & pecori duxère maritos.

[Si vitæ (inquit Phauorinus apud Gellium lib. 14. c. 1.) mortísque hominũ, rerúmque humanarum omnium, tempus, & ratio, & causa in cœlo, & apud stellas foret, quid de muscis, aut vermiculis, aut ehinis, multísque aliis vermiculis terra maríque animantibus dicerent? An ista quoque iisdem quibus homines legibus nascerentur, iisdémque itidem extinguerentur, vt aut ranunculis, & culicibus nascendi facta sint de cœlestium syderum motibus attributa, aut si id nõ putarent, nulla ratio videtur cur ea syderum vis in hominib. valeret, deficeret in cæteris?]

Vrbium nimirum, & diuitum virorum, à quibus certum sibi lucrum pollicentur natalitia astra, Genethliaci diligenter obseruant; cæterorum, quibus nihil est causæ cur mentiantur, negligunt horoscopos, & genituras, vt vel ex hoc solùm constare possit prudenti viro huic arti fallaciis inuentæ nihil aliud propositum esse, nisi lucrum, nihil aliud Genethliacos spectare, nisi quæstũ, quibus Ennij vetustissimi poëtæ carmen aptissimè congruit:

Sui quæstus causa fictas suscitant sententias.

CAPVT

CAPVT TRIGESIMVMTERTIVM.

Geminorum dissimiles exitus.

VVLGARE illud argumentum & omnium sermone contritum aggredimur, quod quotidie magis vrere solet Genethliacos, cur Gemini qui eadem sortiti sunt astra genitalia, parémque ortum, disparem sæpe nanciscantur fortunam, sexum, corporis temperiem, & formam, mores, vitia, statum, & conditionem; si enim perinde, vtcumque temperatum cœlum fuerit, ita pueri orientes animantur, atque formantur, & ex eo ingenia, mores, animus, corpus, vitæ ratio, casus cuiusque, euentúsque finguntur. Vnde quæso est, eorum, qui simul nascuntur, sexus disparitas, formæ dissimilitudo, morum diuersitas, contraria corporum constitutio, vitæ, mortísque genus diuersum? [Vno eodémque corporis puncto nati (inquit Tullius lib. 2. de diuinat.) dissimiles & natúras, & vitas, & casus habent, Proclus, & Eurysthenes Lacedæmoniorum Reges gemini fratres fuerunt. At hi nec totidem annos vixerunt; anno enim Procli vita breuior fuit, multúmque is fratri rerum gestarum gloria præstitit.] Nouimus Geminos (inquit S. Augustinus lib. 5. de Ciuit. Dei, capite sexto) diuersi sexus, ambo adhuc viuunt, ambo ætate vigent adhuc, quorum cum sint inter se similes corporum species, quantum in diuerso sexu potest, instituto tamen, & proposito vitæ ita sunt dispares, vt præter actus, quos necesse est à virilibus distare fœmineos, ille in officio comitis militat, & à sua domo penè semper peregrinatur; illa de solo patrio, & de rure proprio non recedit. Insuper (quod est incredibilius, si astra fata credantur; non autem mirum, si voluntates hominum & Dei munera cogitentur) ille coniugatus, illa virgo sacra est, ille numerosam prolem genuit, illa nec nupsit, &c.] Vrget eumdem locum Plinius libro septimo naturalis historiæ, cap. 49. qui postquam multa falsè in Astrologos fudit ad extremum, [Homerus (inquit) eadem nocte natos Hectorem, & Palydamanta tradit, tam diuersæ sortis viros C. Mario, & Cn. Carbone B. tert. Consf. ad Quintum calendas Iunias. Marcus Cæcilius Rufus, & Cn. Licinius Caluus eodem die geniti sunt oratores quidem ambo, sed tam dispari euentu. Hoc etiam iisdem horis nascentibus in toto mundo quotidie enenit, paritérque domini, ac serui gignuntur, Reges, & inopes.] Quin & Poëtæ quoque hoc loco insultant vehementiùs, & Genethliacos omni præsidio destitutos exagitant insolenter.

Vna eadémque dies (inquit non aliquis) *eadem quoque protinus hora,*
Atque idem minimi temporis articulus,
Humana, in lucem, duo corpora protulit almam:
Patria sic natis vna duobus erat.
Fulserunt eadem nascentibus astra duobus,
Atque vno radios conseruêre modo;
Idem syderibus positus, respectus, & idem,
Diuersum mundi nil habuêre plaga.
Iam qua natalis pars sit violentior hora,

Quo cælúmve illis ordine fata dicent?
Desine scrutari numeris Babylone petitis,
Atque polos bis sex stringere cardinibus.
Alter ad eximios maturè euectus honores
Firminus fati munere magnus erit.
Nobilitate, opibúsque potens augebit heriles,
Alter in attrito tegmine verna latet.
Atqui non alius respexit Iuppiter illum:
Non alia effluxit Luna, Venúsque domo.
Non alios cælo satus, aut Cyllenius ignes
Extulit, aut aliam Martia stella facem.
Excepit radiis Titonia lampas iisdem
Impositum gremio matris vtrumque sua.
Non alius vitæ ordo, non porta planetas
Infera non densa ianua noctis habet:
Non media cuspis lucis, non templa potentis
Fortunæ: genij siue dicata loca:
Nil non ambobus commune volubilis æther
Affectaq́ astris continuêre domus.
Quòd si fata hominum facie natalis Olympi
Monstrantur, nulla vana futura die.
Cur in Firminum cœlum nil iuris habebit,
Seruitio collum qui premit alterius?
Cur miser obscœnos tolerabit verna labores,
Firminum fato tot cumulante bonis?
Cur simile est illis eadem, quos astra tuentur
Totius vitæ conditione nihil?
Scilicet æterni quæ sint decreta parentis,
Arbitrio ostendit linea ducta tuo?
O vani studiorum, ô sese fallere sueta
Pectora, & infami decipere arte modi!
Quid duodena poli templa, astrorúmque meatus
Et formidatis quid fatui radios?
Cogitis in numerum, & mortalibus ardua fata
Ambiguis trepidi quæritis in tabulis?
Gratia, fama, valetudo, genus, & pudor, & res,
Et status, & vitæ conditio, soboles,
Et quæcumque homini contingunt aspera, siue
Prospera, mortali dum pede calcat humum,
Soli nota Deo sunt, quem penes omnia solum
Nutibus hic fatum temperat omne suis.
Non illos stella, aut genitalis angulus hora,
Aut positu variant astra notata suo.
In corpus, mentémque tuam, quod fingis, & horres,
Nullum is corporibus ius dedit æthereis.
His qui detulerit liquet, ipsáque nomina rerum
Prisca relliquias impietatis habent:

Auctoris

Auctoris documenta, suisque amplissima prabent
Vnum qua potuit non tolerare Deum.

Ita Poëta rudis satis,& impolitus,non poëtica quidem leuitate, nec fœlicitate ingenij, sed rei euidentia Astrologiam pessundat, & Astrologis artis suæ vanitatem pudendam exprobrat, adeò non sapientibus modò, verum etiam vulgaribus hominibus Genethliaca habetur ludibrio, hoc Geminorum argumento. Quare plerique Astrologiæ Patroni, vt fugientem artis suæ dignitatem vteumque retineant, negare aggressi sunt Geminos sub eodem cœli positu oriri: Inter Geminorum enim ortus,cùm aliquid semper temporis intercedere oporteat, quouis autem, vel breuissimo temporis momento rapidissima cœli conuersio insignem faciat astrorum variationem: Ex ea aiunt oriri dissimiles Geminorum mores, dispares casus, vitam, mortem diuersam. Refert enim Petrus Aponensis Arabi cuiusdam sententiam, cœlum qualibet hora ascendere viginti quatuor millia Robuth,hoc est,decem millia stadiorum,stadium quodlibet continere 10000. momenta, & momenta singula propriam habere vim, & potestatem. Itaque negant in tam præcipiti cœli vertigine, Geminos sub eodem astrorum ducatu nasci. Id quod P. Nigidius is de quo Lucanus lib.1. canit:

At figulus,cui cura Deos secretáque mundi
Nosse fuit, quem non stellarum Ægyptia Memphis
Æquaret visu, numerisque mouentibus astra.

Is, qui Augusto nato orbis terrarum imperium prædixit, declarauit exemplo rotæ à figulo quàm citissimè contortæ, quam currentem cum bis quanta maxima potuit celeritate atramento signasset, reperissétque descissente motu magno quodam interuallo duo illa signa distare. [Sic (inquit) minima etiam momenta ingentes cœlo faciunt mutationes, nec si alter post alterum tanta celeritate nascatur, quanta rota bis percussa fuit, propterea Gemini eadem cœli, aut stellarum constitutione nascuntur.] Hinc ille, quæcumque dissimilia perhibentur,in moribus casibúsque Geminorum deduxit.Sed quid agit hîc rota figuli? Figmentorum habemus satis ab Astrologis, non egemus figulorum opera. Cœlestium conuersionũ celeritatem maiorem esse intelligimus, quàm vt quisquam consequi possit cogitatione. Variari per singula momenta astrorum situs fatemur libenter;sed si transuolantis temporis leuissimum momentum, tantas cœlo facit mutationes, cur Astrologiæ Magistri in genituris prætermissis momentis dierum solum & horarum rationem habent? Legantur centum genituræ Cardani, videantur quæ vulgo circumferantur natalitia schemata, mentior, si pleraque eorum quæ diuinant, notata solum die, & hora ortus,non diuinãt. Quòd si tantas vtriusque fortunæ commutationes faciunt, vel leuissima temporis momenta, nemo autẽ notare potest transuolantis temporis citatissima momenta, nónne consequens est, Genethliacos non posse obseruare natalitia astra,hísque ignoratis non posse quidquam ex astris præsagire? Quid quod Hippocrates,Medicorum parens,scriptum reliquit, inter geminos quosdã fratres, tantam corporis animíque cõsensionem intercessisse,vt altero ægrotante, alterum morbus idem continuò corriperet, altero grauato, grauari & alterum,conualescente altero,alterũ quoque leuari? nónne Posidonius, cæterique Astronomi in astra retulerunt? eodémne momento, an diuerso,hos mater fuderat in lucem? si diuersis orti sunt astris,vnde tanta naturæ

cognatio? si eodem dicas ortos momento, mulierum conuitiis obrueris.

Præterea cùm generatim eam similitudinem, quæ inter Geminos interdum maxima intercedit, natalitiis astris tribuant huius disciplinæ Magistri, & rursus quando moribus, sexu, forma dissimiles prodeunt gemelli, negent iisdem eos ortos stellis, & nunc negent magni esse momenti breue temporis interuallum, nunc maximam contendant vim esse vel leuissimi momenti, quod inter Geminorum ortus intercipitur, nónne apertè nugas agunt? Confugient fortasse ad varias graduum, minutorum, particularum proprietates de quibus cap. 22. 23. sed frustra: nam cum non possint Astrologi syderum congressus ita certò prædicere, quin vna aut altera hora aberrent, quod declarant eclipses quæ nunquã tabulis perfectè respondent, quod ostendunt dissentientes Astrologorum tabulæ, Alphonsi, Copernici, Tychonis, & aliorum, quod omnium Astrologorum confessione constare ostendimus suprà c.22. Si ergo tantum est momenti in quacúque vel minima tẽporis varietate, consequens est non posse Genethliacos obseruare astrorũ congressus, quib. infantes prodeunt in lucem.

Denique quando suprà docebamus nõ potuisse Genethliacos syderum vim experiendo obseruare, propterea quòd experimentum nascitur ex eiusdem rei sæpius iterata actione, & Genethliacos nõ potuisse notare minutissima temporis momenta, per quæ variantur astrorum congressus, & constitutiones, idcirco non potuisse sæpius experiri quid singuli astrorum congressus valeant, nónne responderunt nihil ad rem facere temporis momenta? oportebat mendaces esse memores.

Id velim (inquit Phauorinus apud Gellium lib.4.cap.1.) vt respondeant, si tam parum, atque rapidum est momentum temporis in quo homo nascens fatum accipit, vt in eodem illo puncto, sub eodem circulo cœli, plures simul ad eamdem competentiam nasci non queant, & si idcirco Gemini quoque non eadem vitæ sorte sunt, quoniam non eodem temporis puncto editi sunt; peto respondeant cursum illum temporis transuolantis, qui vix cogitatione animi comprehendi potest, quónam pacto aut assequi queant, aut ipsi perspicere, & deprehendere, cùm in tam præcipiti dierum noctiúmque vertigine minima momenta ingentes dicant facere mutationes? Hæc expediant, si possunt: si nequeunt, desinant hominum fata decantare, quæ eorum sententia ex minutissimis momentis, & ab humana mente incomprehensis dependent.

CAPVT TRIGESIMVMQVARTVM.

Qui dissimilem sortiti sunt ortum, similem sæpe sortiuntur interitum.

MIRVM est, quàm multis argumentis pateant Astrologorum, & Astrologiæ fallaciæ. Vidimus superiori capite, quàm perspicuè Astrologicæ rationes aberrent in iis, qui eodem editi sunt partu, nec eumdem tenuère vitæ cursum, nec idem obiere mortis genus.

Ecce tibi ex aduerso multi dissimillimis orti natalibus, qui idem sectantur vitæ institutum, eamdem profitentur religionem, idem suscipiunt iter, eadem feruntur naui, eamdem sequuntur militiam, eodem occumbunt mortis genere.

Nauigent

Nauigent ergo in aperto, & procelloso mari, vnde facultas errandi nulla sit quingenti diuersis regionibus orti, Germani, Galli, Græci, Arabes, Ægyptij, Angli, Itali, inter quos duo, tréſve ſint, quibus ex aſtris tunc ſit fatale naufragium, cæteris fœlicè aſtra ſpondeant nauigationem, mergetúrne nauis? quadraginta, & amplius horoſcopi fallaces erunt, enauigabit incolumis? mentientur aliorum aſtra. Dices, opinor, emerſuram nauem, ſi plurium horoſcopi ſoſpitatem polliceantur, interituram, ſi plures ij ſint, qui malignis aſtris vrgenrur; nec mirum ſi duo, tréſve horoſcopi vincantur fœlicitate, vel malignitate multorum. Sed temerè id dices; nam quis niſi inſanus iurauerit quoties merguntur naues in alto mari, vectores, & nautas omnes, vel maiorem eorum partem agente Genethliaco reos eſſe naufragij? ſed eſtò, vincant plures; pauci igitur, quos aſtra damnauerant naufragio alióve periculo multorum liberantur facta, nihil ergo Aſtrologi ex ſingularibus geniturіs diuinare poſſunt de vita & morte, de itineribus & exercitatione nati, quæ dependent non ab vnius ſed à multorum horoſcopo: omnium enim qui ſunt in mari, vel naui diuerſis cùm ſint nati regionibus, geniturаs perſpectas habere non poſſunt, naufragium, vel incolumitas nauis dependet à plurium horoſcopo, à naufragio, & incolumitate nauis vniuſcuiuſque vita, & mors, à vita, & morte reliqua omnia. Ignorato itaque vel vnius horoſcopo, nihil Aſtrologus de vllius vita, aut interitu, de compendio, aut diſpendio, de liberis, aut vxoribus prædicere poteſt. Quod de nauſragio diximus, de communibus aliis calamitatibus dictum volo, quas neceſſariò plures ſubire oportet. Cogitent igitur Genethliaci, quid reſponsũ velint M. Tullio lib. 2. de Diuinatione interroganti, Omnéſne, qui Cannenſi pugna ceciderunt, vno aſtro fuerint orti? quid Phauorino obiiciant apud Gellium requirenti cur homines vtriuſque ſexus omnium ſtatum, diuerſis ſtellarum motibus in vitam editi, regionibus geniti longè diſtantibus, aut hiantibus terris, aut labẽtibus tectis, aut oppidorum oppugnationibus, aut tẽpeſtate, aut fulmine, eodem genere mortis, eodémque ictu temporis intereant? quod ſcilicet inquit nunquam eueniret, ſi momenta naſcendi ſingula attributa, ſuas vnumquodque leges haberet. [Quòd ſi quædam (inquit) in hominum morte, atque vita etiam diuerſis temporibus editorum per ſtellatum pares quoſdam poſtea conuenrus, paria nonnulla, & conſimilia poſſe dicuntur obtingere; cur non aliquando poſſent omnia quoque paria vſu venire, & exiſtant per huiuſmodi ſtellarum concurſiones, & ſimilitudines, Socrates ſimul, & Antiſthenes, & Platones multi genere, forma, ingenio, moribus, vita omni, & morte pari? quod nequaquam (inquit) prorſus fieri poteſt. Non igitur hac cauſa probè vti queunt aduerſum hominum impares ortus, interitus pares, &c.]

Vidit huius rei difficiles explicatus Hieronymus Cardanus, timuítq; Aſtrologiæ extremam euerſionem, idcirco annorum, menſium, dierum reuolutiones inſtituit, quibus generales quoſdam euentus, & pluribus communes expediret. [Longa (inquit lib. de reuolutionibus, c. 1.) ſatis ſerie à nobis pertractatum eſt de futurorum generibus, & qualitatibus, ſed cùm diſtinctio temporũ rei veritatem indicet (nam cunctis cuncta conueniunt, aut non) fit vt ſolùm in genere æſtimatiuo collocetur Aſtrologia; ſi temporum determinata conditio auferatur, multa etiam ab euentis vniuerſalibus permutantur eorum quorum ratio ex ſingularium geniturіs omnino non pendet; nam non poteſt vnum genus mortis tot, tantíſque viris diuerſis regionibus, temporibúſque or-

tis vna hora conuenire, nisi à quadam vniuersali causa complectantur. Ideo ratio etiam vniuersalium semper habenda est, &c.] Item lib. de Iudiciis, c. 25. [Cùm pestis (inquit) bellum, naufragium originem à syderibus accipit, communis fit constellatio, seu syderum congressus, rapit autem eos, cum quibus conuenit regione; nam belli quod apud Italos celebratur, Indi, & Æthiopes omnino sunt expertes; deinde itinere, neq; enim fieri potest, vt Romanus Romę existens Cannensi clade cadat: Necessarium est autem, vt signa itineris conueniant; sed non semper signa itineris apparent; nam ex ordine illo ab initio fuit, erat enim eques, aut legionarius miles. Rursus violentia causæ generalis tum singularis genitura sunt comparandæ, vis autem generalis, singulari æqua lance præferri debet, quis enim vitæ significator proderit illi qui medio mari periclitatur? ob hoc aduersùs fatum nulla prouidentia, aduersùs syderum decreta, magna frequenter prodest.] Rursúsque li. de reuolutionibus c. 3. [Secundùm quod quæritur est, an cuiuslibet euentus, qui per reuolutionem ostenditur, significatum in genitura sit constitutum, an verò reuolutio per se fit sufficiens aliquid omnino ex nouo condere? Respondemus in genere quidem esse necessariũ, in specie autem nequaquam. Vnde cùm cuilibet in genitura mortis significata sint constituta, non inconuenit quolibet tempore, & mortis genere mori; cùm autem non in omni genitura cõiugis significata sint, nulla poterit efficere reuolutio, vt illud eueniat, cuius ne significatum quidem in genitura sit constitutum, minimum tamen vestigium sufficiet validæ reuolutioni, debili autem reuolutioni validæ geniture indicatio requiretur.

Itaque si quis genituram reuolutionibus comparauerit, cùm per æternos motus sit connexio, meritò potuit quis dicere, in genitura quæcumque ventura sint perfectè contineri, &c.]

Iterum infrà: [Superuenientibus reuolutionibus, malum conuertitur in bonum, vel bonum in malum, &c.]

Hæc Cardanus, & videtur sibi nouus Hercules Taurũ interemisse qui Cretam Insulam deuastabat: sed fallitur, siquidem annuæ reuolutiones non probantur Astrologiæ Principibus, vt videre est apud Albertum Pighium Apologia pro Astrologia, Augustinum Niphum lib. de causis calamitatum nostrorum temporum, apud Picum Mirandulanum libr. 7. cap. 5. 6. 7. Et magna ratione non probantur, quia, vt ait Ptolemæus libr. 2. Apotelesmatum, nullum certum constitui potest anni principium, vnde reuolutio desumatur in circulo, inquit Ptolemæus, nullus cogitare principium simpliciter poterit, in Zodiaco autem ea quidem principia iure quis constituet, quæ æquinoctiis, atque solstitiis terminantur, quæ sunt quatuor, duo scilicet æquinoctia, & duo solstitia. Verùm hic locus hæsitationis aliquid habet, an aliquid horum quatuor sit præponendum, nam si ipsam quidem circularem naturam spectes, nullum eorum singulare principij priuilegium obtinebit. Vtuntur autem, qui de his scripserunt, aliquid supponentes diuersimodè vnoquoque illorum quatuor quasi principio moti ab aliquibus eorum propria ratione, naturalíque consensu; habet enim vnaquæque illarum partium particulare aliquid, & excellens, vnde sibi principij & noui anni auctoritate videatur vendicare, vt vernum æquinoctium, quòd tunc primum dies nocte incipiet longior fieri, & quia tempus id anni abundat humiditate, quæ qualitas, & natura, vt suprà diximus, in omni principio gerendarum rerum plurima

rima est. Æstiualis Solstitij prærogatiua hæc est, quod tũc maximè dies in suo quasi fastigio, consummationéque producitur, tum verò apud Ægyptios inundat Nilus, & Canicula exoritur. An Autumnali æquinoctio fructus omnes colliguntur, & terræ semina iaciuntur. In Brumali Solstitio post decrementum incipit dies tunc primum augeri, quod autem mihi conuenientius, & naturæ consonum magis videtur, hoc est, vt in obseruatione rerum anni quatuor illis principiis vtamur, obseruantes quæ ante illa proximè fiant Solis, & Lunæ, vel coitus, vel oppositiones, & præsertim eclipticas, ita vt ex principio, quod sumitur ex Ariete, Ver quale futurum sit præuideamus, ab eo verò quod à Cancro Æstatem, à Libra Autumnum, Hyemem à Capricorno.] Hæc Ptolemæus.

Cardanus verò, qui fatetur reuolutiones non esse ad mentem veterum Astrologorum, sed se earum auctorem gloriosè facit, & c.6.li.de Iudiciis: magnifico titulo de significatis reuolutionum, & de modo iudicandi ex propria nostra sententia, non dubitauit prænotare. Nónne veterem omnem Astrologiam veterúmque Genethliacorum experimenta repudiauit? repudiauit ille quidem, sed nondum quem susceperat explicandum nodum soluit; reuolutiones enim nihil efficere posse quod in genitura non contineatur docet Cardanus lib.de reuolutionibus, c.3. & lib.de iudiciis, c.6. [Scire debet (inquit) naturam reuolutionum sequi naturam geniturarum, sed debilius, veluti si Mercurius & Venus in genitura fuerint, in ascendente faciunt habilem ad tractanda negotia leuia, & artes, & ad conuersandum cum hominibus. Si igitur mihi idem contingat in reuolutione quamuis in genitura fuerit in sexta, non in prima, & Iupiter fuerit in prima, ero tamen habilior ad hæc illo anno respectu dico mei, non tamen aliorum, &c.] Et qui Cannensi pugna ceciderunt diuersis regionibus, & temporibus orti, qui non potuerunt eiusdem mortis signa in genitura habere, non ergo astrorum, sed pilorum telorumque reuolutiones eos interemerunt.

Cur non omnes ea clades deleuit Romanos? nullus erat alius his reuolutionibus subiectus? cur Romanos magis, quàm Pœnos afflixit? an quia Pœnorũ genituræ illius diei reuolutioni resistebant, non Romanorum? ô lepidum commentum? Cur viros potiùs, quàm mulieres Romana, ea reuolutio transuersum egit? nugæ nugarum. Adhæc reuolutiones quas inuexit Cardanus, in dubiam incertámque fidem Astrologorum omnes prædictiones adducunt, & Astrologiam ipsam ab humano captu longè repellunt; cùm enim genitalium syderum, cùm reuolutiones annuæ vel retundant, vel acuant, vel infirment, vel confirment, vel temperent, vel reprimant, vel infringant, vel rollant, rursus annuæ reuolutiones simili ratione à menstruis dependeant, & hæ à nocturnis, & diurnis, hæ denique ab horariis, & momentaneis, nemo autem præcurrendo omnes vnius hominis annos, menses, dies, noctes, horas, moménta, inire possit rationem omnium reuolutionum, quæ ad eum pertinent, necessariò efficitur Astrologicas prædictiones esse humanis mentibus planè inaccessas. Quod nec Cardanus inficiari potuit libro de reuolutionibus, cap. 8. [Scias (inquit) quòd qui fecerit omnes reuolutiones à principio natiuitatis vsque in finem sine intermissione, & experientia compararit tria, vel quatuor accidentia illius, & veritatem illorum quæsierit per reuolutionem anni, mensis, & diei, & horæ; solus ille exactè iudicabit

de

de tota vita illius sine errore,& confusione,& omnis alius deuiabit à recto iudicio,&c.]Rursus c.3.eiusdem libri.[Cùm autem optimus Astrologus(inquit) natiuitatem sine reuolutionibus considerauit,dupliciter continget ipsum longè falli, & optimam genituram pessimam iudicare,pessimam verò summis extollere laudibus.Primò,cùm optima promissa,vel pessima ad similem referunt ætatem, ipse verò occurrente reuolutione,vel directione præuenitur, non habebit ille vestigium eorum quæ à genitura promissa sunt: secundum est,cùm superuenientibus pluribus reuolutionibus,malum conuertitur in bonum, vel bonum in malum,&c.

Nihil prætęrea reuolutiones efficere posse, cuius signũ aliquod in genitura nõ existat, auctor est Cardan.li.de reuolutionibus,c.3.li. de Iudiciis,cap.23.At multi in mari, in bello, in peste perierunt,non solùm sine vlla genituręsignificatione,sed etiam contra eiusdem decreta, vt fatetur idem Cardanus libr.de Iudiciis,c.23. Non itaque reuolutionibus intereunt, qui vel clade,vel peste,vel naufragio pereunt, sed aliis causis.Quid multa:Non est necesse rationibus vrgere reuolutiones, quas res ipsæ,euentáque quotidie refellunt. Legantur eorum prædicta,qui per singulos dies temporum vicissitudines diuinant; ex huiusmodi reuolutionibus facilè patiar tantum fidei genituris haberi, quantum in his prædictionibus veritatis quotidie deprehendimus.

CAPVT TRIGESIMVMQVINTVM.

Quodlibet ex qualibet genitura conficere posse Astrologos.

In tanta euentuum varietate,qui terra,mari,aëre,ad Septentrionem,ad Meridiem,ad Orientem,ad Occidentem,in vrbibus,in pagis,in agris, in syluis, inter homines, inter muta animantia,singulis annis, mensibus,diebus,horis, momentis,publicè,& priuatim,domi, militiæ, principibus viris,& populo,Magistratui,& plebi, Regibus,Prælatis ecclesiasticis,& laicis, rei priuatæ,& publicæ eueniunt,quia magna Genethliaci laborabant causatũ inopia:intelligebant enim signorum Zodiaci,& Planetarum numerum imparem esse multitudini rerum, quæ toto mundo fiunt, coacti sunt varia cœlo fingere astrorum gaudia, Absides,Antiscia,nouenarias facies, currus, carpenta,familiaritates,odia, exaltationes,deiectiones,Alfridaria, fines, decanatus, ducatus, defluxus, domicilia,loca,pro quorum varietate,varios stellæ funderent effectus.Quare Cardanus lib.de Iudiciis geniturarum, c. 26. Ex hoc(inquit) patet causa, cur tot inuenerint nugas,partes, facies nouenarias; quia nõ poterant tot rebus,quæ homini eueniunt,situ solùm septem Planetarum satisfacere, vnde hæc figmenta inuenerunt.

Sed nimirum inciderunt in Scyllam,cupientes vitare Charybdim,tam multa toto cœlo collocarunt commenta, tam varias, & contrarias singulis cœli particulis vires attribuêre,vt ex qualibet genitura, quælibet quamquam prodigiosa euenta deduci possint,liceátque Astrologis ex qualibet genitura nos magnis onerare promissis.

Quemadmodum marmora quædam sunt multis natura imbuta coloribus, variis

variísque aspersa maculis, in quibus qua vndatim, qua crispatim excurrentibus coloribus, intetuenientibus etiam, & sibi occurrentibus venulis quibusdam, & lineis, alij equum, nauem alij, alij arbores, alij serpentem, alij piscem, alij Apollinem cum Musis, alij Augustum Cæsarem, alij Tiberium, alij Nilum cum sexdecim liberis, alij alia ludibria sibi spectare videntur, cùm tamen in marmore nihil aliud sit, nisi commistio quædam diuersorum, variorúmque humorum. Ita in genituris, in quibus nihil est aliud, quàm stellarum situs, & lineamenta quædam, Astrologi & Reges, & Pontifices, & Poëtas, & Historicos, & honores, & dignitates, & opes, & vxores, & liberos vehementi agitatione mentis sibi fingunt. Hoc ipsum alio exemplo docet S. Augustinus lib. 2. de doctrina Christiana, cap. 24. [Sicut vna figura literæ (inquit) quæ decussatim notatur, aliud apud Græcos, aliud apud Latinos valet, non natura, sed placito, & consensione significandi; & ideò qui vtramque linguam nouit, si homini Græco velit aliquid significare scribendo, non in ea significatione ponit hanc literam, in qua eam ponit, cùm homini scribit Latino. Et beta vno eodémque sono apud Græcos literæ, apud Latinos oleris nomen est: & cùm dico, Lege, in his duabus syllabis aliud Græcus, aliud Latinus intelligit. Sicut ergo hæ omnes significationes pro suæ cuiusque societatis consensione animos mouent; nec ideò consenserunt in eas homines, quia iam valebant ad significationem; sed ideò valent, quia consenserunt in eas: sic etiam illa Signa, quibus perniciosa dæmonum societas comparatur, pro cuiusque obseruationibus valent, &c.] Quid igitur mirum, si non eadem sunt de eadem genitura iudicia, &, vt ait Cardanus lib. de reuolutionibus, cap. 3. si optima genitura pessima iudicatur, pessima iudicatur optima?

Res exemplo fiet manifesta magis. Tradunt Genethliaci astrorum vires debilitari, aut confirmari, acui, vel retundi, extingui, vel excitari, tolli, aut corroborari, quando exaltantur, aut deiiciuntur, vel quando sunt nocturna, aut diurna, quando sunt domi suæ, aut demorantur in aliena, quando suos habent fines, aut ingrediuntur alienos, quando matutina, aut vespertina sunt, quando Australia sunt, aut Septentrionalia, quando in Signis masculinis, aut fœmininis, pigris, aut deiectis, quando iuuantur aliorum benigno aspectu, aut maligna radiatione perstringuntur, quando gaudent, aut tristantur, quando vespertina, aut matutina sunt, quando genituræ dominantur, aut aliis deseruiunt, quando supra, aut infra terram discurrunt, quando in loco sunt à maligna stella infecto, vel soluto, & libero, aliísque sexcentis modis.

Rursus cælum vniuersum in duas partes secant, ab Ariete ad Libram aiunt Solem exaltari, à Libra ad Arietem deiici; Lunam verò exaltari à Tauro vsque ad Scorpium, deiici à Scorpio vsque ad Taurum; aliósque Planetas in aliis Signis deiici, vel exaltari, vt videre est apud Ptolemæum lib. 1. de Iudiciis, cap. 18. Et in exaltatione astrorum maximas esse vires, in deiectione exiguas. Idem cælum iterum alia ratione diuidunt in duodecim domos, vt suprà retulimus cap. 27. Soli tribuentes Signum Leonis, Lunæ, Canceri, aliásque domos aliis Planetis, qui in illis potissimùm vires suas exercent. Iterum singula Zodiaci Signa in tres partes tribuerunt, eísque tres decanos attribuêre: quod ex Firmico descripsimus suprà cap. 21. 22. 24. Quamuis igitur totum Signum domus sit Saturni, Martis, & alterius, in ea tamen admittit alios decanos, qui in suo decanatu, & finibus tantumdem valet, quantum domi suæ; singula præterea

Zodiaci Signa vni ex his quinque Planetis, Saturno, Ioui, Marti, Veneri, Mercurio deputauerunt. His addiderunt directiones varias, multiplicésque reuolutiones, Alfridaria, & Absides, caudam, capútque draconis, triangula, dextra, sinistra, ignea, aërea, aquea, hexagona, tetragona, item dextra, sinistráque, quadrata, antiscia, dodecatemoria, aliáque innumera, quibus referti sunt libri Cardani, Liuij, Bellantij, Gaurici, aliorúmque.

Itaque quodcumque astrorum, quacumque cæli parte constitutum sit, tam multis obnoxium faciunt extrinsecis causis, quibus in omnem partem eius virtus trahitur, vt nullus sit adeò prodigiosus euentus, quem sagax, & paulò acutior Astrologus ad illud referre nequeat. Quo fit, vt qui genituras obseruant, cùm alius vnum, alius aliud triangulum, alius vnam, alius aliam directionem, aut reuolutionem, aut antiscia, aut radiationem spectat, nullus autem omnia, quæ in vna genitura insunt, aut mente complecti, aut consideratè expendere possit, contraria de eadem genitura ferant iudicia, & cui vnus Nestoris pollicetur annos, alter breuissimam præscribat vitam, cui vnus Crœsi decernit opes, alter extremam præuideat egestatem. Facile mihi esset genituras percurrere omnes Bellantij, Iunctini, Gaurici, Cardani, Firmici, & docere astrologicas prædictiones, quas magna hominum admiratione exitus aliquando comprobauit, non fuisse ex Astrologiæ præceptis explicatas, potuisséque longè aliter, quàm factum sit, exponi; potuisse alias ex eis prædictiones commodè colligi: sed quia Sixtus ab Hemminga Frisius Astrologiæ laude longè clarissimus id nobis laboris præripuit, & triginta geniturarum exemplis ostendit, quàm varios Genethliaca syntagmata explicatus habeant, & Astrologis res est manifesta, sine exemplis; alij verò, qui hanc disciplinam non attigerunt, non possunt sine molestia in huiusmodi geniturarum labyrinthos induci, in quibus infinitæ sunt ambages, cuniculi inaccessi, creberrimæ fores, occursus, & recursus, infiniti errores, denique inextricabiles, breuitati hæc omnia concedemus, cùm præsertim qui syncera Astrologiæ magistrum vbique agit, Hieronymus Cardanus lib. centum geniturarum, genitura 43. ea, quæ de Francisco Sfortia Mediolanensium Duce, anno 1401. die 23. Iunij, hora 0. minuto 20. post Occasum nato, ex natalitiis stellis deduxerunt, fateatur ingenuè eadem de eo enunciari potuisse, si vno die antè eadem hora natus fuisset. Martini Lutheri hæresiarchæ variæ circumferuntur genituræ, diuersæ ab ea, quam ponit Cardanus lib. centum geniturarum, genitura 11. ex omnibus tamen eamdem vitæ improbitatem, proditionem Religionis, eamdem impietatem, eamdem labem morum, eumdem vitæ exitum deducunt. Audiamus Tychonem Brahe lib. de noua stella, pag. 777. hac de re disserentem: [Silentio (inquit) præterire non possum, quàm inconsideratè, & perperam tam Gauricus, quàm Cardanus natalitium Lutheri tempus, vnà cum huic superinstructo cælesti schemate designarit: natus est enim anno 1483. die 10. Nouembris, hora 1. ante mediam noctem sequentem, vt habet Kalendarium Eberi, cùm tamen Gauricus integro anno pòst natiuitatem eius assignet: & licèt Cardanus quoad annum ipsum rectiùs sentiat, tamen quia tam is, quàm alter diem 22. Octobris illi natalitium faciunt, ambo nouemdecim dies anticipando aberrant. Taceo, quòd Gauricus vnam horam à meridie, alter decem elapsas habeat, &c.] Viuit etiam nunc Princeps clarissimus, quem virtus, & probitas in altissimo dignitatis gradu collocarunt; huius tres diuersæ genituræ prodierunt, ex qualibet Genethliaci

nostrates

nostrates eum eodem anno, eodémque die ad illum dignitatis gradum, quem magno iam Christianæ Reipublicæ bono obtinuit, euehunt. Quæ est igitur ista ars? quæ ista disciplina, quæ Astrologorum declarat ingenium potiùs, quàm astrorum vim, & potestatem? Quid aliud significant contrariæ de eadem genitura sententiæ, vel de diuersis eadem iudicia, nisi ingeniorum acumen, coniecturas, huc, illúcque ducentium?

CAPVT TRIGESIMVMSEXTVM.

Astrologorum veras prædictiones nihil fauere huic disciplinæ.

VLLA res maiorem Astrologiæ conciliat auctoritatem, quàm prædictiones quædam admirabiles, quas præter omnium opinionem euentus confirmant. Quo die natus est Augustus, in curia agebatur de Catilinæ coniuratione. Octauius pater cùm seriùs in Senatum venisset, & vxoris puerperium excusasset, P. Nigidius clarissimus per ea tempora Mathematicus cùm partus horam accepisset, affirmauit dominum terrarum orbi natum. Itaque Augustus imperium adeptus thema suum vulgauit, nummósque argenteos Capricorni Signo, quo editus est, notauit, descriptúmque stellarum ordinem, sub quibus natus erat, in vulgus dedit. Sub eadem fermè syderum constitutione Cosmus Medices, qui Florentinorum Dux electus fuit, natus Capricorni Signo, non solùm in nummis, sed etiam in vexillis, & publicis operibus vsus est. [Tiberius Nero ab Augusto in Rhodum insulam relegatus, ibi plurimam huic arti Thrasyllo magistro operam dedit, quem in rupes quasdam inductum interrogauit, ecquid sibi astra portenderent. Imperium, respondit Thrasyllus, magnámque fœlicitatem. Percuntatur rursus, an suam quoque genitalem horam comperisset, quem tum annum, quam diem ageret. Ille positus syderum, & spatia dimensus hærere primò, deinde pauere, & quantum introspiceret magis, tantò magis sibi timere cœpit, tandem exclamat ambiguum sibi, ac propè vltimum discrimen à Tiberio instare: tum complexus eum Tiberius præscium periculorum etiam incolumem fore affirmauit, cùm idem, die quadam iuxta mare ambularet, & Tiberium ægrè exilium illud ferentem hortaretur, vt meliora speraret; ille iracundiâ percitus, in mare vanum Astrologum agere voluit. Tum Thrasyllus conuersis ad mare oculis vidit nauem Rhodum venientem, affirmauítque eam nauem fœlicia Tiberio allaturam. Naue in portum delata, Tiberius literas ab Augusto, Liuiáque accepit, quibus Romam reuocabatur.] Dion in Augusto.

[Idem Tiberius rerum potitus, nihil habuit antiquius, quàm Romanorum ciuium genituras introspicere, atque animaduersa eorum fortuna, & moribus, multos necari iussit, quos suspectos habuit; & Galbæ, qui posteà imperium obtinuit, prædixit, Et tu aliquando principatum degustabis: significans eum serò, & breui tempore regnaturum; quod & euentus comprobauit.] Cornelius Tacitus lib. 1. annal.

Neronem Claudium Cæsarem 18. Kalend. Ianuarias natum ante Solis ortum Astrologus, qui conspexerat syderum cursum, Romæ regnaturum respondit, sed occisurum matrem. Quod cùm Agrippina mater audiuisset, Interficiat,

respondisse fertur, modò imperet. [De genitura eius (inquit Suetonius) statim multa, & formidolosa multis coniectantibus, non fuisse coniecturas vanas, euentus declarauit. Vespasianus verò Astrologiæ peritissimus suæ genituræ tantum fidit, vt inter continuas coniurationes Senatui affirmarit, aut neminem, aut filios sibi in imperio successuros; & Domitiano apud se cœnanti, & fungos tamquam venenatos respuenti respondit, à ferro sibi esse cauendum. Rectè sanè: nam à Stephano Domitillæ procuratore, Saturio decurione cubiculariorum, aliisque iuratis sociis septem vulneribus confossus interiit.

Nec Domitianus ipse minùs, quàm pater, aut Astrologia valuit, aut Astrologicas prædictiones veras comperit: pridie enim quàm periret, vt scribit Suetonius, affirmauit fore vt sequenti die Luna se in Aquario cruentaret, factúmq; aliquod existeret, de quo loquerentur homines per terrarum orbem.

Nerua Domitiano ab Astrologis relatus, quòd Imperatoriam genesim haberet, non euasit mortem, nisi quia vnus ex iis affirmauit, eum non diu victurum. Id quod euentus comprobauit: vno enim anno, & quatuor mensibus imperium tenuit.

Adrianus item Imperator singulis annis Astrologicas prædictiones comparauit, easque eo anno, quo è vita excessit, vsque ad mensem tantùm extendit, quo mortuus est, intelligens sine dubio non licere per sydera sibi vlteriùs fatum extendere.

Et ne omnia ad veteres illos Gentilium Imperatores superstitionis plenissimos reuocentur, nostra ferè ætate Ioannem Picum Mirandulæ Comitem, virum & generis nobilitate, & ingenij splendore, & doctrinæ copia posteris omnibus commemorandum, cùm duodecim libris Astrologicas rationes vanitatis accusasset, Astrologi ad experimentum prouocarunt, & inspecto eius Genethliaco, trigesimotertio ætatis anno illum à viuis migraturum pronunciarunt. Vaticinium comprobauit euentus: quo experimento existimarunt duodecim libris, quos aduersus Astrologiam vulgauerat, responsum satis.

Mortuo Leone X. Pont. Max. quæsitum fuit ex Paride Ceresario Mantuano Astrologo per ea tempora celeberrimo, an Cardinali Farnesio vlla ex astris summi Pontificatus adipiscendi spes affulgeret. Qui in hæc verba, vt refert Cardanus, respondit, Sydera pro nunc non sunt disposita, sed in aliud tempus erunt benigniora: pollicentur enim assumptionem ad summum gradum anno Domini 1534. quo ille anno renunciatus fuit summus Pontifex. Nec minùs illustris fuit, vt ait Cyprianus Leouitius lib. 8. suorum Aphorism. de morte violenta, Hieronymus Cardanus, aliique recentiores Astrologi, Petri Aloysij Pauli III. filij genitura, ex qua Lucas Gauricus, Lucius Bellantius, aliique permulti eius necem die 10. Septembris anno 1547. Placentiæ patratam multò antè prædixerunt: quorum suasu Paulus III. literas illi dedisse fertur, quibus significauit, vt caueret à die 10. Septembris.

Rursus Cyprianus Leouitius, Hieronymus Cardanus, Lucas Gauricus, Ioannes Sleidanus lib. 10. Commentariorum, describunt Alexandri Medices Florentinorum Ducis genesim, in qua luce clariùs aiunt videri cædem, quam à Laurentio Medices passus est.

Mitto Caroli V. Imperatoris, Francisci II. Galliarum Regis, Edoardi VI. Regis Angliæ, aliorúmque Principum genituras, Astrologorum libris explicatas, non sine magna omnium admiratione.

Cùm

Digitized by Google

Cùm Mediolani magni nominis Astrologus, Galeatio Mariæ Vicecomiti Mediolanensium Duci denunciasset, illum interiturum ex vulnere à suo vasfallo infligendo, iracundia percitus Dux, ex Astrologo tunc quæsiuit, quod mortis genus ipse esset obiturus. Cui Astrologus fidenter respondit, se in publico ex casu trabis excessurum; tunc Dux vt falsas eius præsagitiones ostenderet, iussit illum capite plecti. Paratur locus, pulsatur campana, concurritur vndique ad funestum Astrologię spectaculum, occupantur fenestræ, onerantur tecta, refertæ domus, oppletæ viæ expectantium miserrimi Astrologi supremum opprobrium, educitur reus è carcere, ducitur ad certissimam necē, dum ante Ducis ipsius ædes ingreditur, è sublimi cadit trabs, & è viuis tollit Astrologum cum carnifice; tunc enim verò timere sibi Dux, & obseruare Astrologiam, populus malè illi ominari, & cruentam Ducis mortem expectare. Nec Astrologia eos fefellit. Die festo S. Stephani in Ecclesia eiusdem inuictissimi Martyris, vniuerso astante populo, spectantibus aulicis, Dux à suo vassallo multis vulneribus confossus interiit.

Irrideamus nunc Astrologos; vanos, futiles esse dicamus; differamus contra Astrologica placita; ludicra, & cōmentitia esse ostendamus; appellemus Astrologos vaniloquos, fallaces; condemnemus illos stultitiæ, fraudis, imprudentiæ; inuehamur in hexagona, tetragona, quadrata, triangula, domos, signa, gradus, ducatus, decanatus, doceamus hanc artem incertis ortam natalibus, nihil nisi futile, nihil nisi fabulosum continere: potuissént ne tot præsagia tā variis edita temporibus, eam veritatem consequi, quam consecuta sunt, nisi Astrologia certis constaret præceptionibus, & ars esset veritatis plena? Possumúsne vanam eam disciplinam iudicare, quam re, & euentis quotidie confirmari videmus? Pleni sunt veterum Annales, plenæ historiæ, referta hominum vita huiusmodi prædictionibus. Nobis de multis paucas retulisse satis est.

At ea nonnunquam, quæ prædicta sunt minùs eueniunt: Ita sanè, sed errata hæc sunt Astrologorum non Astrologiæ, cuius præceptionibus si quis ritè vteretur, nunquam à verò aberraret. Nunc verò cùm multi Astrologiæ præcepta non teneant, & qui ea callent non obseruent omnia, quæ ex arte obseruanda essent, quid mirum si ea prædicunt, quæ nunquam eueniunt? Quæ tandē ars id non habet (inquit Q. Frater apud M. Tull. lib. 1. de Diuin.) earum dico artium, quæ coniectura continentur, & sunt opinabiles? An medicina ars non est putanda? quam tamen multa fallunt. Quid? gubernatores nónne falluntur? An non Achiuorum exercitus, & tot nauium rectores non ita profecti sunt ab Ilio, vt profectione læti piscium lasciuiam intuerentur, vt ait Pacuuius, nec tuendi satietas capere posset?

Interea propè iam occidente Sole inhorrescit mare, Tenebræ conduplicantur, noctísque, & nimbum occæcat nigror.

Num igitur tot clarissimorum Ducum, Regum naufragium sustulit artem nauigandi? aut num Imperatorū scientia nihil est, quia summus Imperator, nuper fugit amisso exercitu? Aut num propterea nulla est reipublicæ gerendæ ratio, atque prudentia, quia multa C. Pompeium, quædam M. Catonē, nonnulla etiam te ipsum fefellerunt? Similis est omnis opinabilis diuinatio; coniectura enim nititur, vltra quam progredi non potest. Ea fallit fortassè nonnunquam, sed tamen ad veritatem sæpissimè dirigit: est enim ab omni æternitate repetita, in qua cùm penè innumerabiles res eodem modo euenirent, iisdem signis

integrissis ars est effecta eadem sæpe animaduertendo, atque notando.

Neque verò errata, quæ contingunt Astrologiæ, possunt derogare fidem, quæ etiam si semel tantùm verum præuidisset, vera ars censenda esset diuinandi, vt disputat Cratippus apud M. Tull. lib. 1. de Diuinatione his verbis: [Si sine oculis non potest constare officium, & munus oculorum, possunt autem aliquando oculi non fungi munere suo, qui vel semel ita est vsus oculis, vt vera cerneret, is habet sensum oculorum vera cernentium. Item igitur si sine diuinatione non potest officium, & munus diuinationis constare, potest autem cùm quis diuinationem habet errare aliquando, nec vera cernere, satis est ad confirmandam diuinationem, semel aliquid ita esse diuinatum, nihil vt fortuitò cecidisse videatur; sunt autem huius generis innumerabilia; esse igitur diuinationem confitendum est.]

Hæc fermè Genethliaci pro sua Genethliaca disputant, nec intelligunt, Si ista conclusio vera esset, eadem vti posse Haruspices, Fulguratores, Caballistas, Sortilegos, Zingaros, Coniectores somniorum, quorum generum nullum est, ex quo non aliquid, sicut prædictũ fuerat, euaserit, an tu cernes veteres Romanos, tam superstitiosè auguriis daturos fuisse operam, nisi vidissent multa ita euenisse vt Augures prædixerant? Calchantem, quem Augurem fuisse longè optimum, scribit Homerus, ad eam opinionẽ peruenisse putamus, ob quam classis Dux constitutus fuit, nisi per multa vaticinia, quæ euentus confirmauit? Numquam Amphiaraüs, qui auibus, & signis admonitus futura dicebat, tantam apud Græcos famam consecutus fuisset, vt ab eo etiam post mortem, & ex sepulchro oracula peterentur, si verum nihil vnquam prædixisset. Quid Helenus Priami filius, quem Æneas de suo in Italiam aduentu his verbis consulit:

Troiugena interpres diuûm, qui numina Phœbi,
Qui tripoda Clarij lauros, qui sydera sentis,
Et volucrum linguas, & præpetis omnia pennæ
Fare age, &c.

Nihilne vnquam verum vidit? Quid Druidas Gallis, Persis Magos, quid Etruscos Romanis commendauit, nisi multæ, & admirabiles prædictiones euentis confirmatæ? Vnde orta esse exticina, haruspicina, nisi quia aliqua in auguriis, & haruspiciis aliquando veritas eluxit? Cùm Lucius Vitellius contra Arabes exercitum duceret, Aretæ Arabum Regi Romanorum arma extimescenti responderunt Arioli, vt refert Ioseph. lib. 18. cap. 7. exercitum illum non peruenturum ad Petram, sed priùs excessurum è vita, aut qui exercitum parauit, aut cuius iussu paratus fuerat. Præsagium euentus comprobauit, mortuus est Tiberius Cæsar, & exercitus dimissus. Caio Iulio Cæsari prædixit Spurina proximos triginta dies quasi fatales caueret, quorum vltimus erat Idus Martiæ. Eo cùm fortè manè vterque in domum Caluini Domitij ad officium conuenisset, Cæsar Spurinæ, Ecquid scis, inquit, Idus Martias iam venisse? Et is, Ecquid scis, respondit, illas nondum præteriisse? Eodem die interfectus fuit Cæsar, nec augurium Spurinam, sed securitas Cæsarem fefellit. Valerius Max. lib. 8. & Suetonius in Iulio Cæsare. Agrippa Herodis nepos à Tiberio Cæsare in vincula coniectus, quòd Caio fauere videretur, ab Augure audiuit breui se è vinculis ad regnum peruenturum. Post sex menses, Tiberio vita functo, Caius successit in Imperio, qui Agrippam Regio titulo, & dignitate cohonestauit. Ioseph. lib. 18. c. 8. Alexandro Magno Oxydracarum Indorum

Indorum metropolim oppugnaturo Demophon, qui ex ostentis diuinare solebat, prædixit vulnus, quod in ea oppugnatione accepit. Diodorus Siculus lib. 17. Cœlio Pontico ius dicenti picus supra caput insedit, tunc Haruspices responderunt, Si auis libera euolaret, victuros hostes, si interficeretur, à Ciliciis victoriam staturam, sed moriturum qui interemisset; ita res euenit, oppressa aue, qui interfecerat, illico interiit. Volater. lib. 14. c. 2. Referta huiusmodi exemplis vetustas. Lege veterum monumenta historiarum, nullam victoriam, nullam cladem, nullius Principis ortum, aut mortem reperies, quem augures non præsagierint; non potuerunt tamen huiusmodi prædictiones impetrare à Christianis hominibus, vt vllum esse Augurum, Haruspicúmque disciplinam existimarent, nec efficere vt ex his auium volatui, aliisque Gentilium superstitionibus fidem adiungeremus. Iamdudum sublatum est collegium Augurum, iam interierunt Haruspicini, Augurales, Rituales libri, quos Tullius commemorat. Age verò, si Auguriis, Auspiciis, extis nullam conciliare potuerunt fidem prædictiones quædam, quæ verè euaserunt, cur Astrologiam paucis quibusdam, & ex omni æternitate repetitis prædictis confirmamus? Nónne qua ratione Astrologia inducitur, eadem induci possent Auguria, Auspicia, cæteræque Gentilium superstitiones? Nónne Zingari quoque, quos vocant, aliquando diuinant? nónne sortilegis etiam nonnunquam aliqua contingit veritas? Quo die interfectus fuit Tiberius Gracchus è domo egrediens, grauissimè ad limen offendit; idem accidit Crasso eo die, quo infausto prælio cecidit, an propterea Tibullo fidem habemus canenti:

O quoties ingressus iter, mihi tristia dixi
Offensum in porta signa dedisse pedem?

Aut Laodomiæ scribenti marito:

Cùm foribus velles ad Troiam exire paternis,
Pes tuus offensus limine signa dedit.
Vt vidi, ingemui, tacitóque in pectore dixi:
Signa reuersuri sint, precor, ista viri.

Huiuscemodi etiam nugis fidem me habere coges? coges sine dubio, si hanc Astrologorum rationem recipimus. Faciamus Astrologiam confictam esse, faciamus excogitatam esse ad quæstum, nónne ex innumerabilibus, quæ quotidie Genethliaci prædicunt, oporteret adhuc aliqua interdum vera euadere? posséntne semper falsa enunciare, etiamsi maximè vellent mentiri? Quæ est igitur ista conclusio, aliquæ Astrologorum denunciationes euentis responderunt; Astrologia itaque certis, & exploratis præceptionibus constat? Quæ est ista ratio, Quæ si quid efficit, efficit ea, quæ commentiria sunt vera esse? At si oculis quamuis aliquando peccent, quia tamen vera aliquando vident, necesse est inesse vim vera videndi, cur ergo Astrologum, qui vera aliquando præuidet, tametsi nonnunquam peccet, diuinandi arte pollere non putamus? Ea de causa quòd oculi vera cernentes vtuntur natura, atque vi sua; Astrologi, si quando vaticinando vera prædicunt, non vtuntur Astrologia, sed cæco casu, & fortuna, nec eorum præsagia ab Astrologia veritatem repetunt suam, sed aliunde. Soláne Genethliaca obnunciationes veras reddere potest, si aliunde prædictiones haurire possunt veritatem, quàm ab Astrologia, quam nullam sexcentis argumentis iam

euici

euicimus? Vnde norunt Astrologi sua præsagia non ab alio, quàm ab Astrologia mutuari veritatem? Qui videt, non nisi oculis videt; idcirco, qui vel semel visus est oculis, vt vera cerneret, eum oportet habere sensum vera cernentem. Qui verum enunciat, si alio quopiam verum enunciare potest (sicut verè potest) qua licentia veras præsensiones ad Astrologiam refers? cur falsa vaticinia aliis causis vera Astrologiæ solum tribuis? an responsurus es, quia Astrologia est veri disciplina; id demum est de quo disceptamus, an Astrologia disciplina vera sit, an commentitia, pones ne tanquam certum, & exploratum de quo maximè ambigitur? quo te conuertes? quomodo expedies hūc nodum? Dices fortasse, Astrologorum prædictiones huiusmodi esse, quæ non aliunde, quàm ab Astrologia communicare possint veritatem. Vnde id planum facies? quomodo probabis? vnde id efficies? assumés ne quod dubium, & anceps est, pro certo atque concesso? quid inde efficies? aio quamuis nullum esset Astrologiæ nomen, nulla natura, sed temere, & cæco casu Astrologi enunciarent, quæ prædicunt aliqua necessario euentura ex iis, quæ prædixerunt, non secus ac nunc eueniant, quomodo ergo ostendes ea, quæ Astrologi prædicunt, non posse nisi Astrologiam auctorem habere? si sine Astrologia rerum omnium ratio constat, quomodo, aut vnde doces eam veri esse disciplinam? Omitte tandem perspicuas Astrologorum prædictiones iactabundè percensere. P. Nigidius Octauio Augusto orbis terrarum dominatum, Thrasyllus Tiberio reditum in Italiam, & summam rerum Tiberius Galbæ serum, & breue Imperium prædixit, quid tum? perspicuas alias Astrologorum narras præsagitiones, quid est perspicuum interdum eorum obnunciationes veras euadere, quid ad rem de qua agimus? Hæc præsagia ab Astrologia mutuari veritatem? quid magis ambiguum, quid minùs perspicuum? P. Clodius Augur (vt apud Tull. lib. 1. de Diuinat.) Consuli nunciauit addubitato salutis augurio bellum domesticum triste, ac turbulentum fore, quod paucis post mensibus exortum est; num propterea augurum disciplina vera fuit?

Addam ad extremum, mirum esse cùm mendaci homini ne verum quidem dicenti credere iure soleamus, Genethliacos vna, aut altera prædictione, quæ vera euasit velle Astrologica dogmata confirmare. Nos innumera, quæ longè aliter quàm ipsi prædixerint, quotidie euenire videmus, proferre possumus aduersùs pauca quædam quæ fortuitò vera euaserunt; & nihil esse causæ contendimus, cur his potiùs Astrologia confirmari, quàm illis labefactari dicatur.

CAPVT TRIGESIMVMSEPTIMVM.

Prædictiones, quibus Genethliaci suam artem confirmare solent, non esse Astrologicas.

ASTROLOGORVM præsensiones, si quæ veræ sunt, nullam huic disciplinæ conciliare auctoritatem, satis docuimus superiori capite, ea præsertim de causa, quòd cùm aliunde quàm ab Astrorum scientia habere possint veritatem nullam, vera præsagia huic arti astruere possint fidem, nisi planum fiat, quod non potest, huiusmodi

iusmodi prædicta non ab aliis causis, sed ab Astrologiâ petere veritatem quam habent. Nunc ostendendum restat, prædictiones illas, quibus suam artem Astrologi confirmari existimant non esse Astrologicas, id est, ex Astrologiæ præscripto, quod cùm probatum fuerit, perspicuum erit in iis prædictionibus, quas nobis obtrudere consueuerunt, tanquam vnicum, & firmissimum artis suæ firmamentum, nullum Astrologiæ collocari posse præsidium; non abibo autem longiùs, sed ex Astrologorum decretis rem deducam.

Primum quidem Mathematicis rationibus, & quibus ne Genethliaci quidem negare possunt fidem, id euincit Sixtus ab Hemminga Astrologorum facilè Princeps, libro Astrologiæ refutatæ, qui præcipuas genituras, quibus Astrologi suam artem confirmare solent, luce clarius ostendit alienas esse à scitis Astrologorum & Astrologiæ decretis. Deinde non posse Astrologos ex arte enunciare, nisi generalia quædam, & indefinita auctor est. Ptol. in cent. numero 1. qui & lib. 2. quadripartiti, sic ait: [Fieri autem nequit, vt qui sciens est particulares rerum formas pronunciet: sicuti nec sensus particularem, sed generalem quandam suscipit, sensibilis rei formam, oportétque tractantem hæc rerum coniectura vti: soli autem numine afflati prædicunt particularia.] Hinc Pontanus in dialogo quodam. [Illi ipsi (inquit) qui ad particulares delabuntur prædictiones ab ipso etiam Ptolemæo habentur derisui, &c.] Consentit Hieronymus Volphius de Astrologiæ vsu. Cõsentit Franciscus Iunctinus in Defensione Astrologorum. Consentit Cyprianus Leouitius in doctrina de iudiciis natiuitatum. Consentit Cardanus sect. 1. Aphoris. 3. lib. de temp. & motu erraticarum stellarum restitutione, c. xi. Consentit Lucius Bellantius q. 1. a. 1. & a. 2. ad 3. qui indefinitè solùm aiunt Astrologum cognoscere natum futurum Principem, diuitem, militem, literis deditum, non posse autem ex astris deduci futurum Imperatorem Romanorum, & non Græcorum. Item diuinare posse Astrologos aliquem obiturum morte violenta, non autem à quo inferenda illa sit, aut quo instrumento, aut quo loco subeunda. Prædicere etiam posse itinera, nauigationes, vxores, non posse tamen præscire, quo equo, quibus sociis, quot diebus iter sit facturus, quam ducturus sit vxorem, aliásque circumstantias. Hinc Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, capite 8. negat eadem astra idem præsignificare in Germania, in Gallia, in Italia, in Hispania, quia stella quæ in Galliis significat adulteram, non efficiet adulteram in Italia, vbi minùs viget hoc vitium. Et congressus stellarum, qui apud Romanos significabant dignitatem Consulis, Tribuni plebis, nunc extinctis huiusmodi dignitatibus constat inter omnes non posse hoc ipsum indicare, neque sydera quæ nunc Cardinalatum spondent, potuerunt apud antiquos eamdem dignitatem portendere. Dignitatem ergo indefinitè significant astra, non hanc aut illam certam & constitutam.

Quare, ne rem manifestam onerare videar non necessariis exẽplis, constitutissimum est apud Astrologiæ magistros, & receptum, non posse Genethliacos nisi generalia quædam, aut præsentire, aut prædicere, at ea quæ proferunt Astrologi ad confirmandam artem suam sunt certa, ac definita singularia, & determinata. Publius Nigidius Octauio Augusto, Thrasyllus Tiberio non vagam, & incertam dignitatem, sed imperium Romanum dicuntur prædixisse; neque qui Neronem Romæ regnaturum, sed oc-

cisurum matrem responderunt, generalem sed singularem, pronunciarunt euentum. Vbi didicerat Mediolanensis Astrologus, qui Galeatij Ducis necem prædixit, se ex casu trabis, non lapidis, non tegulæ, alteriúsve rei interiturum? Qui astrorum congressus, quæ domus, qui aspectus talem mortem portendit? Vbi Ptolemæus, aut alius vllus Astrologiæ magister disputauit de trabium casu, aut morte ex casu trabis? Quib. auctoribus cognouerat, quando Princeps occidendus sit à vassallo, & quando ab alio quopiam? Quibus astris nascuntur ij, qui à vassallis perimendi sunt? Qua Astrologiæ parte disseritur de morte à vassallo inferenda. Nullus à plebe, aut eorum, qui in alios dominij iura non exercent, nascitur sub huiusmodi stellarum cœtu: Certum itaque, & exploratum est, eos non vti Astrologiæ arte, qui istiusmodi prædictiones fundunt. Constat transcendere Genethliacæ fines quicumque ad euentus particulares descendunt. Et his prædictis confirmamus Astrologiæ disciplinam? Quid? nónne Cardanus sect. 1. Aphor. vltimo docuit Principum successus astris non subiacere? nónne lib. centum geniturarum, genit. 7. quæ est Caroli V. Imperatoris, affirmat ex genitura non posse de publicis negotiis ferri iudicium? nónne Iulius Firmicus lib. 2. cap. vltim. non licere de statu Reipublicæ, vel de vita, & negotiis Romani Imperatoris ex astris cognoscere? Quid ergo pertinuit ad natalitia astra Principatus Augusti, Tiberij, Neronis, Adriani, Vespasiani, Domitiani? quid clamat Cardanus sect. 1. Aphor. 59? Artis veritatem ostendunt Tiberij, Claudij, Neronis, Adriani, Gordiani Cæsarum experimenta, præter ea, quæ Piccinino, & nostris temporibus acciderunt.

En tibi quod tibi suprà dicebamus, Genethliacos perinde diuinare, si seruant Astrologiæ præcepta ac si negligant. Addo nunc, ad veritatem magis accedere, quando artis spretis legibus fortuito, & cæco casu fundunt quidquid venit in buccam, id euincunt Augusti, Tiberij, Claudij, Nerones, Domitiani, Galbæ, Gordiani, si quid euincunt.

Veniamus ad Octauium Augustum, cui Nigidius Principatum prædixit. Non potuit ille ad imperium peruenire, nisi orbatis Iulio Cæsare, & Pompeio, aut vita, aut ea auctoritate, quam maximam in republica obtinebant, at Astrologi, & Cæsari & Pompeio eadem obseruatione, qua Nigidius Augusto, & haud scio an etiam maiori, pollicebantur principatum. [Quàm multa, (inquit Tullius lib. 2. de Diuinat.) ego Pompeio, quàm multa huic ipsi Cæsari à Chaldæis dicta memini? neminem eorum nisi senectute, nisi domi, nisi cum claritate esse moriturum.

Persimiles fuisse Augusti, & Cosmi Medices genituras, scribunt ferè omnes, qui hac de re scribunt, quare Capricorni signo quo Augustus in nummis argenteis vsus est, Cosmus quoque visus dicitur. In Cosmi porro genitura Hieronymus Cardanus nullum Principatus indicium, sed solius prudentiæ signa vidit libro centum geniturarum, genitura 49. [Sol in Septimo loco (inquit) fortunam, quæ ex prudentia oritur, præstat: Luna in ascendente magnã fœlicitatem, quia verò cum Saturno iuncta est, & ad Iouis trinum vadit, separans se à Saturno, & signo igneo, ostendit maximum consilium, quod si Iouis radij abessent, æquando tantæ prudentiæ stultitiam, nunc vides quantum referat immutatio, quæ poterat esse stultissimi si soli Saturno applicasset, sic posita sapientissimi est. Sol autem fuit iuxta Virginis spicam per duas cœli partes;

tes; cætera, ingenuè fateor, tanto vito vix consentiunt, &c.] Hæc Cardanus de genitura, in qua alij innumera alia, & incredibilia viderunt, sed nimirum, vt suprà cap. 28. dicebamus de eadem syderum constitutione, contrariæ sunt Astrologorum sententiæ; quemadmodum enim in nubibus ventorum vi huc, & illuc agitatis alius sibi nauem, alius montem, alius arborem, alius milites armatos videtur videre, ita Genethliaci in geniturìs varia sibi somniantium ludibria fingunt. Quod spectat ad Tiberium, Thrasyllus ex vaferrimo eius ingenio, ex beneuolentia Augusti erga Liuiam eius matrem, ex Liuiæ dolis, ac fraudibus, quibus duo Augusti filij interiisse dicuntur, multò faciliùs quàm ex astris præsagire illi potuit imperium. Periculum verò quod Tiberio interrogante quod genus mortis esset subiturus, sibi imminere cognouit in Tiberij truculento ingenio, in animo ira percito, in vultu, in oculis vidit ille potiùs, quàm in stellis, quæ nec liberas Tiberij voluntates agere poterant in Astrologum, nec certam, ac indefinitam illius periculi horam significare. Denique quod de naui nunciauit ad littus maris, excogitatum crediderim à Thrasyllo ad compescendam Tiberij iracundiam, à quo sibi extrema timebat, casúsque vt aliàs sæpe fecit, confirmauit denunciationem, non ars, neque consilium. Nil necesse habeo dicere de iis, quos geniturìs inspectis, Tiberius è medio tolli iussit; res enim ipsa declarauit vanas fuisse astrorum vires, quæ pollicebantur Imperium. Nil de Galba, quem verbis, vt multos alios Senatores permulcere voluit Tiberius. Nil de Neronis natali, cuius truculentia cùm pertinuerit ad multos, non potuit ex vnius horoscopo cognosci. Nil de confidentia Vespasiani: Astrologia enim, quæ est coniecturalis, & probabilis solùm, non potuit certò cognoscere filios sibi in imperio successuros. Nil de Domitiano natura timido, & suspicioso, qui non ea solùm nocte, sed toto Imperij tempore cruentam mortem sibi timuit. Nil de Neruæ genesi, quam aliis negantibus, aliis affirmantibus esse Imperatoriam, necesse fuit alterutros diuinare. Nil de Adriani morte, qui alia de causa fortasse intercidit Astrologica stegmata, quàm quia putaret eum mensem sibi fore supremum. Certè si sui excessus tempus præsciuisset, num meliùs domui suæ, amicis, Imperio, Vrbi, Militibus consuluisset? Num Claudium Cæsarem hominem stolidissimum, de quo hæc Suetonius Tranquillus? multos ex iis quos capite damnauerat, postero statim die, & in conuiuium, & ad aleæ lusum admoueri iussit, & quasi morantur vt somniculosos per nuncium increpuit, mortis suæ ignarum fuisse existimabis, qui cùm Consules designaret, neminem vltra mensem quo obiit designauit, an casu factum dicemus, vt immemor externæ necis quam mandauerat nō extenderit vltra mensem quo electus fuit reipublicæ ministris. Nihil de Galeatio Vicecomite, de quo plura superius disputata sunt.

Ad Ioannem Picum Mirandulanum venio, cuius genituram describit Cardanus lib. centum geniturarum, numero 65. his verbis: [En eius, qui per calumniam Astrologiam insectatus est genitura, verùm non absq; ratione Luna in Saturni & Mercurij quadrato, cum ipsa atque Saturnus in domibus, ac fixis signis sint, ipseque Saturnus geniture dominus, profundissimam memoriam, acre ingenium ad studia, incorruptamque perseuerantiam decernunt; tum verò quia Luna in octauo loco erat, turbidū ingenium, & quia radiatio quadrata est, iudiciū tollit. Manifestū est autem & luce clarius quod diuitias spargere-

nam Mars in secundo loco; non tamen deficiente crumena; nam Sol in eius trino, & ipse in domo sua. At quia ambo in triplicitate aquea, nomen decernunt gloriosum. Deiectum verò animum à generis origine alienum faciunt cadentes omnes Planetæ ab angulis præter Iouem, qui in Capricorno cadit, necesse verò est breuis vitæ hominem fore, cum sola Luna, quæ super terram est, à Saturni, & Mercurij radiis, tum etiam à Martis impedita vitam adimat: quæ nisi Solis sextili foueretur, atque in Tauro domo sua esset, mortem in infantia decreuisset. Vixit igitur annis 33. cum eius obitum Astrologus eodem anno prædixisset, qui etiam aduersùs illum scripsit.] Ita Card. Ex quibus constat, nihil potuisse aliud Bellantium ex genitura de Mirandulano præsentiscere, nisi futurum illum breuis vitæ. Itaq; quod addidit, excessurum anno 33. ætatis, non ex Genethliacis fontibus hausit, sed aliunde; vnde verò, ipse nouit.

Planiùs adhuc facere possum, non fuisse hanc prædictionem ex artis Genethliacæ præscripto, Ptolemæi clarissimi Astrologiæ magistri testimonio, qui lib. 1. de Iudiciis, c. 3. negat posse quidquam certò, & indubitatò de vita & morte statui ex solis astris. [Non autem existimandum est (inquit) omnia à supernis causis in res humanas deriuari, támque inuiolabili, & diuino quodam edicto, vt nulla alia vis obsistere possit, quin illa grauentur: nam ipse quidem cœlestium corporum motus sempiternus est, & procedit diuino, & inuariabili ordine, ac lege. Inferiora verò mutationibus subiiciuntur, de superioribus quidem, & primis causis, sed accidit hoc illis per consequentiam legis, & ordinis naturalis, & variabilis.]

Rursus ibidem: [Atque ita par est existimare naturæ studiosos prædicere hac scientia euenturas res hominibus, non inanitate quadam opinionum ingredientes: quæ enim habent multas, & ingentes effectionum vires, euitari non possunt, cùm alia, quibus illud non accidit, facilè conuersiones admittãt, hoc modo & medici, si qui in notandis morbis exercitati sunt, præuident, qui lethales sint, quíque curabiles. De his igitur, quæ mutationibus obnoxia sunt, ita audiemus differentem Genethliacum, vt si verbi causa talem rationem habeat, quoniam talis est, de quo loquor, constitutio fiet, si proprietates aëris tali modo conuertantur, magis quidem aut minus ad subiectas congruentias, vt illinc talis quispiam morbus existat, &c.]

Quid moror in re certissima? constans est omnium Astrologorum sententia, hanc artem coniecturalem esse, & probabiles sequi coniecturas, vltrà progredi non posse; noster verò Bellantius certò, & affirmatè Mirandulano mortem à se prædictam fuisse gloriatur, quare vel non est vsus Genethliaca arte, quãdo tanta confidentia pronunciauit Mirandulanum obiturum anno 33. ætatis, vel temerè id affirmauit, & euentus cæco casu rem confirmauit. Nos porrò non facimus controuersiam, an multa Astrologi prædicant auctore malo dæmone, neque an Astrologorum prædictiones casu aliquando veræ euadant. Id tam certum est, quàm quod certissimum. Negamus huiusmodi prædictis vllam Astrologiæ accedere auctoritatem. Denunciarit Bellantius obitus annum, mẽsem, diem Mirandulano, quid postea? num propterea Astrologia est veri disciplina? nihil minùs. Adhuc dubiũ est, casúne & fortuna, aliáve arte, an Astrologica ratione id præsagiũ verũ fuerit. Nisi autem Genethliaci perspicuũ fecerint Genethliaca ratione vsos eos qui vera prædixerũt, nullis prędictis suæ arti

con

conciliabunt fidem: nihil enim Astrologiam iuuant obnunciationes, quæ Genethliacos fines transgressæ fortè fortuna veritatem assequuntur. Quid si hoc præsagium, cui tantum Astrologi nostrates tribuunt, vt vel hoc vno firmamento Genethliacam constare posse scribant, non solùm Astrologica præcepta non confirmet, sed etiam labefactet? Ita res habet. Denunciatio, quam aduersùs Astrologicas sanctiones veritatem adeptam videmus confirmat id quod suprà dicebamus Astrologos perinde præsagire, siue artis suæ rationes sectentur, siue non, nimiumque multum detrahit auctoritatis syderali disciplinæ, & magisterio.

Et illud quod Ptolemæus lib.1. de Iudiciis, cap.2. scribit his verbis: [Quis nesciat quantum seminum diuersitas ad proprietatem generis vniuscuiusque momenti habeat? cùm & hoc ipsius cœli circumfusi, & definiti omnibus terris hemisphærij ambitus opus sit vt vires omnibus seminibus instruantur, quibus vnumquodque in sui generis effectione, & informatione excellat, vt hominis, equi, & cæterorum.] Dilucidè belléque declarat Lucij Bellantij temeritatem ex natalitiis astris definientis Pico Mirandulano certum vitæ spatium, si enim ea est seminum vis, quam describit Ptolemæus, nec Bellantius perspectum habere potuit semen, quo Mirandulanus effectus fuit, non nisi temere potuit ex astris deducere vitæ, mortísque rationes: cùm enim & bonitas seminis, & multa alia possint stellarum malignitati obstare, fortuitò in veritatem incidit, qui Mirandulano mortem ex stellis denunciauit.

Quid cessatis? me ipsum vobis scitote natum anno 1563. die 7. Iulij, secunda hora noctis. Si tam animosum vobis pectus est, si tantum bonæ fiduciæ in Genethliacis rationibus, vertite iam Astrolabia, suspendite quadrantes, expedite circinos, existat Bellantius, aliquis definiat vitæ supremam diem, hoc experimento orbis terrarum discet vim Astrologiæ, hoc vno prædicto absterrere vobis licet mortales, ne in posterum audeant scriptis vestram artem lacessere, hoc nisi præstiteritis, casu Bellantium diuinasse Mirandulani mortem, æstimabunt omnes mortales. Videte quale recepi experimentum: nihil tamen dubito: exploratissimum habeo quid astra efficere, quod Astrologi in astris cognoscere possint.

Iam verò Pauli III. genituram à Paride Ceresario perperam explicatam fuisse, probat Sixtus ab Hemminga certissimis Astrologiæ decretis.

Petri Aloysij Parmæ & Placentiæ Ducis genesim cùm Lucas Gauricus exposuisset, nec vllas eius necis causas in ea animaduerteret, professus est non astra, sed peccata miserandi interitus causam fuisse.

Alexandri Medices genitura tam aliena fuit à morte, quam illi Astrologi præsignificarunt, vt necesse fuerit Gaurico detrahere ex hora natiuitatis minuta 4. secund. 20. vt tempus ortus congrueret cum eo genere mortis. Quod vitium frequens est apud Astrologos: ex euentis enim rectificant tempus natiuitatis, & rursus ex hora natali, pudenda nugatione, de euentis decernunt. Huiusmodi nos genituras admiramur, huiusmodi illi genituris Astrologiam confirmant, huiusmodi sunt syntagmata quæ in eorum videmus libris.

Denique Caroli Quinti, Ferdinandi Imper. Henrici II. Francisci II. Caroli IX. Galliarum Regum, Henrici VIII. Edoard. VI. Regum Angliæ genituras alienissimis interpretationibus ab Astrologis deprauatas fuisse, & aduersùs omnes Astrologiæ tabulas, declaratas ab Astrologis leges apud Sixtum

ab Hemminga lib. Astrologiæ refutatæ, Cosmi Medices Florentinorum Ducis genesim omnium Astrologorum literis illustratam, Cardanus lib. centum geniturarum, ingenuè fatetur cum eius rebus gestis non congruere.

CAPVT TRIGESIMVMOCTAVVM.

Prima ratio, ob quam Astrologi verum aliquando denunciant.

VAMVIS nihil possem disputare quamobrẽ obnunciationes Astrologorum veræ aliquando euadant, & tantummodo docere eas non esse ex Astrologiæ præscripto, nullaque huiusmodi prognostica huic disciplinæ facere fidem, quemadmodum neque auguriis, neque fortibus, neque caballæ, neque Poëtis conciliant tales prædictiones vllam auctoritatem, abundè sine dubio satisfecissem iis, qui re, & euentis quotidie hanc artem confirmari contendunt: verùm ne summo Dialecticorum iure secum agi Astrologi ægrè ferant, non grauabor causas aliquas exponere, ob quas euenit vt nonnunquam à veritate non omnino aberrent.

Principio casu, & fortuna id euenire censent grauissimi viri, & cùm tam multa quotidie fundant prognostica, nihil mirum esse putant aliquid aliquando perinde ac prædictum est euenire, sed mirandum potiùs esset, inquiunt, si in tanta prædictionum multitudine, & varietate nulla euaderet vera. Quis enim est (inquit Tullius) qui totum diem iaculans non aliquando collimet? Quid est tam incertum, quàm talorum iactus? tamen nemo est, quin sæpe iactans, Venereum aliquãdo iaciat, nonnunquam etiam iterum, & tertiò. Aspersa temerè pigmenta in tabula oris lineamenta effingere possunt; suem rostro A, literam imprimere quid prohibet?] Tradidit Carneades in Chiorum lapicidinis saxo defosso caput extitisse Panisci, nulla est tam delira anus, quæ aliquid interdum non diuinet, quid miramur igitur Genethliacos aliquid diuinare? Et quidem nobis conuenit cum Astrologis aliqua quæ ab iis prædicuntur euenire, multa, plurima longè aliter contingere, quàm Genethliaci prædixerunt, quare cùm aliqua vera, multò plura falsa sint Astrologorum responsa, nónne ipsa varietas, & inconstantia, quæ est propria fortunæ, & casus, declarat fortunam, & casum, non artem causam esse cur Astrologi verum aliquid fundant; quòd si in aliis rebus multò plura, & magis mirabilia, quàm in Genethliaca casu effici videmus, cur is inter prædictiones quoque Astrologicas locum non habeat? Sumenti Octauio virilem togam cùm tunica lati claui resuta ab vtraque parte ad eius pedes decidisset, exclamauit sutor futurum aliquando, vt is ordo, cuius illud insigne esset, ei subiiceretur, diuinasse sutorem dicemus, an fortè fortuna eius verba vera fuisse? Thrasyllus, qui Tiberio affirmauit ea naui, quam appellere videbant, literas vehi læta, & fœlicia nunciantes, arténe, an casu vsus est?

At non potest casu fieri, inquies, quod omnes in se habet numeros veritatis. [Aspersa (inquit Q. Frater apud Tullium lib. 1. de diuinat.) temere pigmenmenta in tabula, oris lineamenta effingere possunt, num etiam Veneris Cnidiæ,

diæ, Coæque pulchritudinem effingi posse adspersione fortuita putas? Sus rostro si humi A, literam impresserit, num propterea suspicari poteris, Andromacham Ennij ab ea posse describi? Fingebat Carneades, in Chiorum lapicidinis saxo diffisso caput extitisse Panisci. Credo, aliquam non dissimilem figuram, sed certè non talem, vt eam factam à Scopa diceres: sic enim se profectò res habet, vt nunquam perfectè veritatem casus imitetur.] Enimuerò, hoc ipsum declarat fortuitam esse Astrologicarum prędictionum veritatem: quemadmodum enim sus vnam, aut alteram literam humi imprimere solet, Virgilij Æneadam describere non potest, & aliqua oris lineamenta casu fieri nihil prohibet, Veneris tamen pulchritudinem casus non potest exprimere, ita Genethliaci vnum, aut alterum euentum diuinant, omnia quæ in vita eueniunt assequuntur nunquam. Ex quadraginta rebus (inquit Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 6.) vix eueniunt decem. Legantur centum genituræ Cardani, quæ confictæ sunt, & aptè excogitatæ ad eorum vitam, & mores, quorum res gestæ iam perspectæ erunt, tam paucos tamen continent euentus, vt si conferantur cum infinita rerum multitudine, quas viri clarissimi in vita gesserunt, sus aliquam literam humi impressisse videatur, ipsimet Asttologi nihil in suis libris inculcant frequentiùs quàm non posse omnes vitæ actiones ex astris prædici, nec eas quæ prædicuntur certa, sed probabili quadam coniectura prædici. Quod Tullius lib. de fato his verbis declarat: [Vt igitur ad quasdam res natura loci pertinet, & operatur aliquid, ad quasdam autem nihil: sic affectio astrorum valeat, si vis, ad quasdam res, ad omnes certè non valebit. At enim quoniam in naturis hominum dissimilitudines sunt, vt alios dulcia, alios subamara delectent; alij libidinosi, alij iracundi, aut crudeles, aut superbi sint; alij à talibus vitiis abhorreant; quoniam igitur, inquit, tantum natura à natura distat, quid mirum est, has dissimilitudines ex differentibus causis esse factas? Hæc differens, qua de re agatur, & in quo causa consistat, non videt. Non enim si alij ad alia propensiores sint propter causas naturales, & antecedentes, idcirco etiam nostrarum voluntatum, atque appetitionum sunt causæ naturales, & antecedentes: nam nihil esset in nostra potestate, si res ita se haberet, &c.]

Aut ergo omnia quæ fiunt, quæque futura sunt, ex omni æternitate definita esse, fataliter confitendum est, quo nihil potest esse magis alienum, aut recipiendum (quod res est) Astrologicas præsensiones non habere perfectam, & omnibus numeris absolutam veritatem, sed fortuitam, incertam, opinabilem, ex qua nulla planè huic disciplinæ accedat auctoritas.

Assidebat (inquit Gellius lib. 7. noctium Atticarum, cap. 1.) P. Scipio Africanus, oppugnabátque oppidum Hispaniæ, situ manibúsque ac defensoribus validum, & munitum, re etiam cibaria copiosum, nulláque eius potiundi spes erat, & quodam die is in castris sedens dicebat, atque ex eo loco ad oppidum procul videbatur, tum è militibus, qui in iure apud eum stabant interrogauit quispiam ex more, in quem diem, locúmque vadimonium promitti iuberet, & Scipio manum ad ipsam oppidi, quod oppugnabatur arcem protendens, Perinde, inquit, se se sistant illo in loco, atque ita factum est die tertio, in quem vadari iusserat oppidum, captum est, eodem die in arce eius ius dixit.] Hæc ille. Num Scipionem diuinatione vsum existimamus? Nihil minùs, id casu contigisse dicimus libentiùs, nec huiusmodi vaticinium aut

vatis

vatis illi conciliauit auctoritatem, aut inter Vates illum reposuit, & Astrologo satis est, semel vera præsentire, vt inter Vates numeretur. Est tanta hominum post Astrologorum ludibria insanientium væsana cæcitas, vt nec experimentis, nec exemplis reuocari possint ab errore. Sanè mirari satis non possum, cùm mendaci homini ne verum quidem credere soleamus, cur Genethliacis quotidie mentientibus adhuc habeatur fides.

CAPVT TRIGESIMVMNONVM.

Altera causa, ob quam Genethliaci aliquando diuinant.

ON solùm casus aliquando, sed Astrologorum vafrum ingenium, qui ita Genethliacas prædictiones cōponere consueuerunt, vt quodcumque euenerit, prædictum videatur, efficere solet vt Genethliaci vera præsagire non rarò putentur.

Primum quidem generatim, & indefinitè Astrologi enunciare consueuerunt quæcumque denunciant è cœlo. Quare Ptolemæus in Centiloquio num. 1. [Fieri (inquit) nequit, vt qui sciens est, particulares rerum formas pronunciet, sicut nec sensus particularem, sed generalem quandam suscipit sensibilis rei formam, oportet tractantem hæc, rerum coniectura vti, &c.] Et Cardanus sect. 1. Aphor. 3. cùm artes, quæ propriis subiectis inhærent, nihil certi polliceri de futuris possint, Astrologus nunquam absolutè quidquam de futuris pronunciare debet; generalia verò cùm trahi in varia possint, nihil mirum, si Genethliaci vera denunciare putentur. Sumam exemplum ex Cardani genitura, quam ponit lib. centum geniturarum, genitura 83. quæ est Herculis Ferrariæ Ducis. [Hæc genitura (inquit) est Principis viuentis, & cùm habeat Iouem in Veneris opposito, significat abundantem luxum, fœlicitatémque, Sol cum Mercurio in Ariete discurrendi per singula rationem bonam, Mars, & Saturnus in Sextili Iouis potenti; Saturno cadente aliqua decernit pericula ex occultis insidiis, ipsúmque ad aliqua peragenda disponunt, quæ non adeò quandoque à cæteris probentur.]

Rursus genitura 85. [Vitam habebit laboribus plenam, nam maximi superiores sunt in cœli medio, & retrogradi, &c.]

Item genitura 50. [Luna Veneri iuncta in Cancro (inquit) & caput in prima fortem decernunt vitam, amplámque fortunam, &c.] Lib. de Iudiciis, cap. 6, Quia Mercurius (inquit) & Iupiter in genitura sunt significatores substantiæ, & Promissor, est Venus, & hi tres sunt in trino ac sextili, hoc anno aliquid inchoabo, quod erit causa lucri non mediocris.]

Et cui hæc non possunt accommodari, in quem non cadunt, quæ adeò indefinitè dicuntur, quid est quod adeò generali obnunciatione non contineatur? Nullus planè eodem actu, & fraude sæpe denunciant imminere periculum aliquod, & siue offendamus ambulantes per vrbem, siue calce petamur ab equo, siue sella decidat in cubiculo, siue aliud quodcumque contingat, id demum esse contendunt, quod prædicebant. Pollicentur alias dignitates, & honores, cui prædictioni

Digitized by Google

prædictioni incredibile est quàm multis euentis concilient fidem, siue quis ab amicis honorarius arbiter in causa aliqua constituitur: siue quis sacris initietur, siue donatur laurea doctoratus, siue à Principe honorifice excipiatur, siue vrbi, aut oppido præficiatur, siue in Principis aulam asciscatur, siue alia quacumque ratione splendoris aliquid, & dignitatis consequatur, insolenter iactant id esse à se multò antè præuisum.

Quare quod Cardanus ait genitura 31. stellas decernere Hieronymo Morono gratiam apud Principes, potestatémque maximam, quandoque etiam supremam, quàm multis modis verum esse potuit? Quod Philippo Archinto genitura 32. canit, cùm Sol ad Lunæ quadratum peruenerit, merito honore decorabitur, quot habere potuit veritates? Cauere prætereà solent tam callidè suis prædictis, & tam multa ad ea requirere, vt mira quadam arte ab Astrologia planè diuersa, vera denuncient: nam cùm omnia fermè, quæ mundo toto fiunt, naturali quadam colligatione copulata sint; vt, Inuenies thesaurum, nimirum si terram effoderis, si sanus, non æger fueris, si per Principem licuerit, si veneris ad eam ætatem, qua astra thesaurum pollicentur, si id non prohibuerit violentus aliquis casus, deinde reliqua. Item suscipies liberos, copulata res est: non enim potest dici, siue vixeris, siue non, si duxeris vxorem, siue non duxeris, siue vxor sterilis fuerit, siue fœcunda, siue cõcubueris cum vxore, siue non, suscipies liberos, vno verbo ita muniunt suas prædictiones, & in ea se allidunt penetralia, quibus nonnisi vera responsa prodire possunt: nam si ea omnia, quæ requirunt ad sua prædicta, conserte, contextéque conueniant ad rem efficiendam, non potest id, quod denunciatum fuit, non esse verum: si aliquid desit ex iis, quæ Astrologus exigebat, vera adhuc eius est enunciatio, quæ rem antecedentibus omnibus causis, & re nulla impediente dixit esse futuram. Prædicit exempli gratia Astrologus, Conualesces è morbo, ita accipiendum aiunt, si adhibueris Medicum gnauum, solertem, peritum, si Medico obtemperaueris, si pharmaca non fuerint vitiata, si alius non intercesserit grauis error, deinde reliqua. Siue itaquè conualesces, siue non, Astrologus vera vidit: si enim non sequitur sanitas, aliquid defuit ex iis, quæ necessaria erant ad valetudinem. Si conualueris, rectè Astrologus vaticinatus fuit, qui sanitatem pollicebatur. O præclaras prædictiones! ô admirabilem disciplinam! Quorsum tot Astrolabia, tot Quadrantes, tot Tabulæ, tot Alfridaria, tot Absides? Quilibet è vulgo certò, & indubitatè salutem polliceri potest, sine vlla astrorum scientia: si enim nihil eorum desit, quæ ad sanitatem conducunt, sine dubio sequetur salus.

Quo loco admirari satis nequeo Astrologorum inconstantiam: quando enim eis ostendimus, nihil posse certò ex astris cognosci, proptereà quòd ea, quæ fiunt, non solis astris agentibus fiunt, sed concurrentibus etiam sublunaribus causis, quas Astrologi nec obseruant, nec obseruare possunt, respondent ab astris moueri, & aptari reliquas causas ad id efficiendum, quod astra portendunt.

Rursus quando re, & euentis eorum prædicta quotidie refelli luce palam ostendimus à proximis, & coniunctis causis, aiunt astra prohiberi, ne id præstent, quod Astrologus pollicebatur. Egregiam verò disciplinam!

Quid dicam de verborum inuolucris, & inaccessis latebris, ita interdum loquuntur, vt Chaldæos, aut Ægyptios loqui putes: hinc creberrima Arabicarum vocum vsurpatio, *Allilage*, *Almugea*, *Rabur*, hinc flexiloquæ orationes, hinc

Oo obscura

obscura prædicta,& quæ astrorum perlucido aspectu egeant, vt intelligantur; hinc ambiguæ prædictiones,& quæ ad Dialecticos referendæ, hinc amphibolia tales, quas nec dæmones in Gentilium oraculis adinuenerunt; hinc verborum tricæ inexplicabiles, & æquiuocationes. C. Caligulam monuit Astrologus, vt à Cassio caueret: qua de causa Cassium Longinum Asiæ tunc Proconsulem occidendum delegauit, sed à Cherea tribuno, qui alio nomine Cassius nuncupabatur, occisus fuit. Ioanni Manardo Ferrariensi Medico prædixerat Astrologus non ignobilis, in fouea periturum, exinde Medicus cauere omnes foueas, superstitiosè obseruare scrobes, quoad ducta vxore, nomine Fouea immodico coitu extinctus fuit, in quem Paulus Iouius non insulsè lusit:

In fouea qui te periturum dixit haruspex,
Vates verus erat, coniugis illa fuit.

Quid opus est circuitu, & anfractu verborum? quid ambiguis prædictis, si è stellis præuident, imminent? cur non apertè denunciant quæ clarè intuentur? quorum tot ambages? quò pertinent tot obscuritates,& ænigmata verborum? qua mente Astrologi denunciant ea, quæ intelligi non possunt, nisi euentu sequuto? Nónne perspicuum est, nihil eos habere certi,& constituti? idcircò ea quærere verborum inuolucra, quæ aptari possunt quibusque euentis.

Scitè sanè Phauorinus apud Gellium, lib. 14. cap. 1. [Extremò nos monet, vt caueamus, ne qua nobis isti sophophantæ ad faciendam fidem irrepant, quòd videntur quædam interdum vera effutire, aut spargere: non enim comprehensa, inquit, neque definita, neque percepta dicunt, sed lubrica, atque ambagiosa coniunctione nitentes, inter falsa, atque vera pedetentim, quasi per tenebras ingredientes eunt, & aut multa tentando incidunt repentè imprudentes in veritatem; aut ipsorum, qui eos consulunt, multa credulitate ducente, perueniunt callidè ad ea, quæ vera sunt, & idcircò videntur in præteritis rebus, quàm futuris veritatem faciliùs imitari; ista tamen omnia, quæ aut temerè, aut astutè vera dicunt, præ cæteris (inquit) quæ mentiuntur, pars ea non sit millesima, &c.]

His fallaciis Genethliaci confidunt magis, quàm astris; hæc sunt triangula, & tripodes, quibus eorum vaticinia insistunt: his eorum responsa coagmentantur fallaciis.

CAPVT QVADRAGESIMVM.

Multa Astrologos diuinare ex prudentia,& vsu rerum, quàm ex arte Astrologica.

ON pauca diuinant, qui Astrologi habentur, ingenij quodam acumine, & peritia rerum humanarum potiùs, quàm astrorum admonitu: qui enim ingenio valent, & prudentia, perspecto vniuscuiusque temperamento, ex corporis habitu, & constitutione, ingenio, consiliis, opibus, studio, animiq; propensione, instituto vitæ genere, consuetudine, familia, domo, patria, maioribus, parentibus, vxore, liberis, dignitate, munere, potestate, cæterísque huius generis, sagaci

ſagaci quadam ſolertia,& rerum vſu multa præuident futura, quæ inde vulgus ex aſtris deduci magno errore exiſtimat: quid enim eſt facilius, quàm graſſatori prædicare violentam mortem, furi præſagire ſuſpendium, aleatori vappæ, nebuloni rei domeſticæ euerſionem, auaro, & qui argento poſt omnia ponit, canere Horatianum illud:

Non vxor ſaluum te vult, non filius; omnes
Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellæ.
Miraris, cùm tu argento poſt omnia ponas:
Si nemo præſtet, quem non merearis, amorem?
Vuidius quidam(inquit Horatius)*non longa eſt fabula, diues,*
Vt metiretur nummos; ita ſordidus, vt ſe
Non vnquam ſeruo meliùs veſtiret: ad vſque
Supremum tempus, nec ſe penuria victus
Opprimeret, metuebat; at hunc liberta ſecuri
Diuiſit medium.

An aſtris opus fuiſſet, vt huic quiſquam necem comminaretur? ex pecunia, quam congeſtam habebat, nónne ſatis coniecturæ ſumi poterat multorum illum inſidiis expoſitum eſſe?

Quid Virgilium? ex aſtríſne, an ex proximis, coniunctíſque cauſis, ex genere vitæ, ex negotiorum natura deduxit ea, quæ lib. 2. Georgicorum ſcribit?

O fortunatos nimiùm, ſua ſi bona norint,
Agricolas, quibus ipſa procul diſcordibus armis,
Fundit humo facilem victu iuſtiſſima tellus,
Si non ingentem foribus domus alta ſuperbis
Manè ſalutantum totis vomit ædibus vndam,
Nec varios inhiant pulchra teſtudine poſtes,
Illuſáſq; auro veſtes, Ephyreiáq; æra:
Alba nec Aſſyrio fucatur lana veneno,
Nec caſia liquidi corrumpitur vſus oliui:
At ſecura quies, & neſcia fallere vita,
Diues opum variarum; at latis otia fundis,
Speluncæ, viuíq; lacus; at frigida Tempe,
Mugitúſq; boûm, molléſq; ſub arbore ſomni.
Non abſunt: illis ſaltus, ac luſtra ferarum,
Et patiens operum, paruóq; aſſueta iuuentus,
Sacra Deûm, ſanctíq; patres: extrema per illos
Iuſtitia excedens terris veſtigia fecit, &c.

Hæc ſpectant, qui vera præſagire ſolent, & ex his coniecturam faciunt, non ex aſtris, vt perſpicuum iam ſit, ſublato caſu, ſublata fraude, ſublata coniectura, quæ ex conſuetudine, & vſu rerum deſumitur, mendaces omnes Aſtrologorum præſagitiones eſſe, & Aſtrologiam, qua Aſtrologia eſt, & ab aliis coniecturis ſeiuncta, nihil fundere niſi mendacia. Quare omittant iam Aſtrologi vrgere ſua prædicta euentis confirmata: hæc enim aliunde, quàm ab Aſtrologia veritatem deducunt. Quare aut oſtendendum eſt, quæ vera Aſtrologi prædicunt, non aliunde vim, & veritatem habere, quàm ab Aſtrologia; quod efficere poterunt nunquam: aut fatendum Aſtrologiam nullis certis

experimentis, aut prædictis confirmari; quod si vel semel admittatur, nullis machinis sustineri illa poterit, quin ad exploratissimum interitum ruat.

CAPVT QVADRAGESIMVMPRIMVM.

Leuitate consulentium vera prædicere Astrologi putantur.

HÆc nimia consulentium credulitas, & leuitas in credendo iuuat parum Astrologorum prædictiones. Hæc in bello (inquit Tullius lib. 2. de diuinatione, de prodigiis loquens) plura, & maiora videntur timentibus eadem, non tam animaduertuntur in pace, accedit illud etiam, quòd in metu, & periculo, cùm creduntur faciliùs, tum finguntur impuriùs: tunc enim maximè Genethliacos consulere solemus, quando vel periculi aliquid imminet, vel quando magna aliqua spe erecti ingens aliquod bonum anxiè expectamus; inter hos animorum fluctus, & agitationes, nimirum quantum fidei tribuimus rebus etiam falsis: quemadmodum enim ebriis, & mente motis multa falsa pro veris videntur; ita ij, qui timore, aut spe vehementi agitantur, falsa pro veris crebrò admittunt. Huc accedit, quòd Genethliaci mali, boníque opiniones excitant: pollicentur enim aliquando opes, dignitates, ampla matrimonia, Principum gratiam, cæteráque huius generis; aliquando comminantur egestatem, exilia, carceres, morbos, mortem, similésque calamitates, opinione porrò imminentis boni, aut mali, duo existunt animi motus, spes, & metus, quibus duobus animi motibus inuehunt sæpe casus, quos prædicunt, efficiúntque verius id, quod fit, quàm ex astris diuinent. Multi namque, qui ne cogitassent quidem de Principis aula, excitati Astrologorum amplis, certísque pollicitationibus, se Principi dant seruitio; eáque, quam conceperunt, maximarum rerum spe diu, noctúque stimulante animum, tantum adhibent curæ, laboris, vigiliarum, munerum, officiorum, obsequij, industriæ, ita omnes neruos, omnes cogitationes intendunt in procuranda Principis gratia, in assequenda dignitate aliqua, vt labori aliquis tandem respondeat fructus. Et tu huiusmodi euentum ab astris deduci potiùs, quàm à muneribus, ab officiis, à studio, quibus hi operam suam Principi probarunt. Rursus prædicunt iidem alicui magnas opes ex mercatura, accendúntque vehementem quæstus cupiditatem, quæ permeat in venas, hæret in medullis, altè in visceribus insidet. Ardet ille mercaturæ desiderio, curas omnes, & conatus dirigit in mercimonium; quid multa? tradit se totum mercaturæ, non parcit labori, non somno, non sanitati, non vitæ, omnes quæstus rationes init; peruenit ad amplas opes, parat diuitias; diuinauit Astrologus, diuinauit quidem, sed non è cælo.

Contrà verò denunciant alicui infaustam aulam, mercaturam, literarum studium, eúmque à negotio, ab aula, à literis absterrent. Ille viuit inglorius, inops, rudis literarum. Conclamata res est. Genethliacus multò antè diuinauit. Egregium planè vaticinium, & in quo magnam vim habent astra.

Sic

Sic P. Nigidij vaticinium Octauium Augustum, Thrasylli Tiberium erigere potuit ad spem Imperij, qui ad illud postea non syderum ductu, sed proprio consilio, & industria peruenerunt.

CAPVT QVADRAGESIMVMSECVNDVM.

Auctore dæmone interdum Genethliacos diuinare.

MAGNA inter Genethliacos cum humani generis hoste intercedere solet consuetudo, eóque vtuntur sæpe familiariter, quo auctore mira quædam, & quæ humanam superant coniecturam præsagire nonnunquam consueuerunt. [His omnibus consideratis (inquit S. Augustinus lib. 5. de Ciuitate, c.7.extremo) non immeritò creditur; cùm Astrologi mirabiliter multa vera respondent, occulto instinctu fieri spirituum non bonorum, quorum cura est has falsas opiniones de astralibus fatis inserere humanis mentibus, atque firmare, non horoscopi notati; & inspecti aliqua arte, quæ nulla est.]

Rursus lib.2.de doctrina Christiana, c.22.& 23.[Quare istæ quoque opiniones quibusdam rerum signis humana præsumptione institutis ad eadem illa, quasi quædam cum dæmonibus pacta, & conuenta referenda sunt; hinc enim fit, vt occulto quodam iudicio Diuino cupidi malarum rerum, homines tradantur illudendi, & decipiendi pro meritis voluntatum suarum, illudentibus eos, atque decipientibus præuaricatoribus Angelis, quibus ista pars mundi infima secundum pulcherrimum ordinem rerum diuinæ prouidentiæ lege subiecta est; quibus illusionibus, & deceptionibus euenit, vt istis superstitiosis, & perniciosis diuinationum generibus multa præterita, & futura dicantur, nec aliter accidant quàm dicantur, multáque obseruationibus secundùm obseruationes suas eueniunt, quibus implicati curiosiores fiunt, & sese magis, magisque inserant multiplicibus laqueis perniciosissimi erroris. Hoc genus fornicationis animæ salubriter diuina Scriptura non tacuit, nec ab ea sic deterruit animam, vt propterea negaret talia esse sectanda, quia falsa dicuntur ab eorum professoribus, sed etiam si dixerint vobis, & ita euenerit, ne credatis eis; non enim quia imago Samuelis mortui, Saüli Regi vera pronunciauit, propterea talia sacrilega, quibus imago illa præsentata est, minùs execranda sunt; aut quia in Actibus Apostolorum ventriloqua fœmina verum testimonium perhibuit Apostolis Domini, ideo Paulus Apostolus pepercit illi spiritui, ac non potiùs fœminam illius dæmonij correctione atque exclusione mundauit. Omnes igitur artes huiusmodi ex quadam pestifera societate hominum, & dæmonum, quasi pacta infidelis, & dolosæ amicitiæ constituta penitus sunt repudianda, & fugienda Christiano.] Hæc ille. Vix autem reperies Genethliacum vllum qui arctissimo necessitudinis vinculo cum dæmonè non sit coniunctus; iusto enim Dei iudicio (quod docebat paulò antè S. Augustinus) fit, vt qui perquirunt, quæ humanum captum excedunt, in dæmonum consuetudinem dilabantur: ille enim admiscere se solet magnis ausibus, & conatibus eorum inserere, qui aliquid humano fastigio maius moliuntur.

Multi quidem secretas dæmonum amicitias colunt, multi non quidem explicitè, sed tacitum cum illis fœdus habent; multi fortasse nec animaduertunt dæmonum operam, qua vtuntur prædicendo multis nullo inito pacto. Sponte sua dæmones duces sunt ad diuinandum, veráſque immittunt futurorum præsensiones, vt illi illecti, & irretiti ad venerationem suam, & cultum sensim, & paulatim pertrahãtur. Hac ratione vaferrimus anguis superioribus sęculis idolorũm cultum inuexit; hac ratione ante Euangelij lucem frequenter effudit vera oracula, quibus cultum suum & venerationem retinuit.

At ego ipse, qui Astrologorum insipientiam coarguo, videar desipere, nisi intelligam profligatam iam eorum causam: vnicum enim est huius artis firmamentum præsensiones quas Genethliaci fundunt à veritate non abhorrentes: at euicimus iam ea, quæ nonnunquam ita eueniunt vt prædicta sunt, à Genethliacis præsensa, & præuisa fuerunt multis aliis causis ita euenire: consequens igitur est, turbidam hanc esse disciplinam, & sine certo fundamento.

Multa illi quidem cœlo finxerunt Astrorum gaudia, simultates, consensiones, dissensiones, odia, amicitias, antiscia, alfridaria, signa, domus; multa somniarunt de arcanis, & abditis cœli viribus, de horoscopo, de triangulis, tetragonis, hexagonis, quadratis; multa aduersùs Philosophiæ tabularia, de fœtu, de temperamento corporis, de animi propensionibus, commenti sunt, quæ dum à nobis validis cuiusque rationibus euerterentur, dum singulorum rationes exquireremus, in mirificam se latebram coniecerunt, rem se videre, rationem causámque ignorare, quid fieret, non cur fieret, ad rem pertinere, experimentis suam artem constare, non rationibus, sed iam Deo auctore ostendimus, nullum eos aut proferre, aut proferre posse præsagium, quod ab astris, non ex aliis causis deducat veritatem. Quid igitur superest, nisi vt ab omnibus scriptoribus, ordinibus, sæculis, linguis, legibus, Academiis, populis, Regibus, nationibus, eorum ludibria, & commenta exsibilentur, explorentur aliquando, Deo duce, & liberabitur genus hominum innumeris sollicitudinibus, & curis, quas nobis iniiciunt Astrologorum vanæ præsensiones.

CAPVT QVADRAGESIMVMTERTIVM.

Nihil posse Astrologos de summo Pontificatu ab astris decernere.

NVLLA in re ludunt magis Genethliaci, quàm in summo Pontificatu. Non solùm promittunt eam dignitatem, quæ est maxima, sed & annum, & diem, & horam prædicunt electionis. Hinc illud Paridis Astrologi Mantuani, de quo superiùs c. 36. de Pauli III. Pontificatu memorabile vaticinium, omnium Astrologorum libris, & linguis celeberrimum. Hinc Cardanus genitura 47. de Leone X. scribit. [Sol verò existens (inquit) in ea constellatione trium fixarum, cùm peruenit ad Iouis locum, & Iouis quadratum ad cœli medium, quod est cor, dedit Pontificiam maximam dignitatem, & hoc cum radicibus nostris concordat.] Et Genitura 48. de Iulio II. Quid mirum (inquit) hunc stirpe quamquam ignobili, ad summum fastigium

euectum

euectum fuisse tanto ſyderum conſenſu. Quid ais, ſyderum impulſu Paulum III. & Leonem X. & Iulium II. Chriſti Domini Vicarios electos? Enimuerò Chriſtianis tanta impietas ferenda non eſt; aſtrorum ergo afflatu potiùs quàm diuinà prouidentia fiunt noſtræ Religionis Antiſtites? Quid eſt Chriſtiana Religio? nónne à Chriſto Domino diuinitus inſtituta, nónne ſupernaturalis, nónne ſupra omnium naturalium cauſarum efficientiam? Quid eſt ſummus Pontifex? Chriſti Vicarius, moderator huius Religionis, quam ſupernaturalem eſſe profitemur. Stellarum itaque naturales vires quam habent communionem cum ea dignitate, quam Euangelij auctor Chriſtus Dominus vltra omnes naturæ leges gratuitò & liberaliter in ſua Eccleſia inſtituit? Chriſtiani haberi volumus? fidem Catholicam profitemur, & pronis auribus audimus eos, qui ex aſtris religionis moderatores, quotidie ſpondent? Video fontem, & originem, vnde tanta impietas defluat. A ſtellis docent humanis mentibus religionem ingenerari, à ſtellis varias ſeri religiones, congreſſúque vario ſtellarum varias identidem leges excitari. Et quoniam Iouem aiunt auctorem eſſe Religionis, qui pro vario congreſſu cum alio, & alio Planeta varias religiones efficit; ſunt autem ſex ſolum Planetæ cum quibus Iupiter ingredi poteſt, quare ſex etiam ſpecies religionum, non plures, non pauciores eſſe poſſe contendunt. Quare Albumazar Mahumetanam ſuperſtitionem ex concurſu Iouis & Saturni in Scorpione ortam ſcribit, Chriſti Euangelium, ex magna quadam coniunctione, quæ in Leone contigit Chriſti Domini ætate, non Arabes ſolùm mendaces, ſed Chriſtiani etiam Aſtrologi (ſi tamen Chriſto credunt) religionem omnem aſtris ſubiiciunt. Cardanus lib. centum geniturarum, genitura 8. quæ eſt Franciſci Gallorum Regis: [Porro (inquit) Chriſtianam legem fouet igneus triginus Mahumeti Aqueus, vnde à centum quinquaginta annis circiter ſecta illa inualuit: fundata enim eſt poſt Saturni Iouiſque congreſſum in Scorpione factum in anno 630. Annis autem poſt mundum quatuor legem promulgauit, vel, vt quidam volunt, promulgata eſt ex anno 619. coniunctio autem præceſſerat in anno 610. in Piſcibus. Porro Chriſtianam legem præceſſit eodem anno promulgationis magna coniunctio in Leone Chriſtum exorientem ſex annis; exorientem Mahumetem in initio Cancri anno Domini 590. non maxima, ſed magna tantùm coniunctio.] Rurſus genitura XI. quæ eſt Martini Lutheri: [Porro quod ad Religionem attinet (inquit) iam ſæpiùs adeò dictum eſt propter ſpicum Virginis, & repetere pigeat.] Incredibile igitur quantum augmenti breui tempore habuerit hoc dogma; nam Germaniæ magnam partem adegit, Angliam totam, multáſque alias regiones, cum adhuc viuat, nec vlla eſt ab huius ſectatoribus immunis præter Hiſpanias. Feruet mundus huius ſchiſmate, quod quia Martem admixtum habet, & caudam, ſoluitur in ſe ipſo, infinitáque reddit capita, vt ſi nihil aliud errorem contineat, multitudo ipſa opinionum oſtendere poſſit, cùm veritas vna tantùm ſit. Scitè & veriſſimè Tycho Brahe lib. de noua ſtella ſcripſit: [Certum eſt aſtrorum decreta, in veram Religionem & pietatem nihil iuris habere, cùm hæ non ab vlla Aſtrali influentia, aut naturali lumine, ſed ſolius Dei Spiritu & diſpoſitione procedunt.] Cùm ergo omnem Religionem impia temeritate ex Aſtris deducant, & ne Euangelio quidem parcant, quod Chriſtus Dominus diuinitus ſupra omnes naturæ gradus, trans omnem naturalem vim, & poteſtatem collocauit. Chriſtianæ quoque religionis moderatorem maximum Aſtrorum

naturali

naturali vi, non diuina prouidentia eligi impiè existimant; quid expectamus? an dum in foro, in plateis, in theatro clament contra Euangelium, contra sacras, diuinásque literas, nullam esse summi Pontificis potestatem, aut esse humanam solùm, non diuinam illius auctoritatem? an nihil in Christi Ecclesia esse supernaturale, nihil arcanum, & diuinum? an coërcebimus aliquando tantam licentiam, quæ per sacra omnia & diuina dibacchatur? Sed ad Theologiam per imprudentiam delapsus, ad Philosophiam, ex cuius principiis quatuor hisce libris aduersùs Astrologorum vanitates disputauimus, reuocabo orationem.

Euectio alicuius ad summum Pontificatum non ex vnius, sed ex omnium Cardinalium genituris pendet (si pendet ex genituris) cùm enim omnes ad eam dignitatem euehi possint, si stellarum ductu ad eum gradum dignitatis perueniretur, nemo iudicare posset quis futurus sit summus Pontifex, nisi qui omnium Cardinalium natalitia astra perspecta habuerit, expenderítque diligenter cuius sydera cæteris præpolleant: omnium verò Cardinalium genituras cùm nullus Astrologorum habere possit, nugas eos vendere necesse est, & somniantium deliria.

Nec satis fuerit omnium Cardinalium genituras perspectas habere, sed cùm singulis fermè annis aliis demortuis, alij succedunt Cardinales, eum, qui Pontificatum alicui vaticinatutus est, oportet omnium qui possunt ad Cardinalatus dignitatem euehi, genitalia sydera nosse, eáque conferre cum eius astris cui Pontificatum decernit; alioquin pugnantibus multorum genituris, & impedientibus se mutuò astris, præsagire nihil potest Astrologus.

Præterea vnius Pontificatus pertinet ad plurimos, ad cognatos, ad affines, ad amicos, ad Reges, ad Principes, ad Christianos omnes, ad Christianorum hostes; & eum quibus Christiani bellum gerunt, horum quoque omnium genitalia sydera spectare oportebit, & animaduertere, quæ eius promotioni aduersentur, vel faueant. O delirationem maximam! neque enim omnis error stultitia dicendus est.

Adhæc profitetur Hieronymus Cardanus in genitura Caroli V. Imperatoris, quæ est septima in libro centum geniturarum, ex natalitiis astris nihil posse de Imperatorum, aut Regum negotiis publicis decerni, sed ea pendere ex Regnorum, & Statuum stellis, sed solùm coniecturas fieri posse, de vita priuata, de temperamento corporis, de sanitate, & morbo, de prudentia, & consilio. At Pontificatus non pertinet ad vitam priuatam, sed ad publicam Christianæ Reipublicæ administrationem: non ergo ex genitura cuiusquam de eo iudicari potest Astrologorum sententiâ, sed ex stellis Regnorum, Prouinciarúmque illi subiectarum.

Postremò Astrologiæ professores tradunt, genitalia sydera non vagè, sed certo ac definito tempore agere, quæ pollicentur, promittant ergo alicui Pontificatum 60. aut 70. alio quocumque ætatis anno, manifestum est quòd eo anno ad Pontificatum euehunt astra, si quid valent, & non alio, quando maligna irradiatione percelluntur, quando premuntur aduersa reuolutione, quando signo, vel domo infortunantur; at fieri potest, vt per id tempus non vacet sedes Pontificia, Cardinales non agant de Pontifice eligendo. Quid ergo proderunt stellarum suffragia? Quid vaticinari potest Astrologus ex Astris? Nugæ sine dubio, & mendacissima commenta sunt, quæ Genethliaci per aulas venditare

ditare consueuerunt, nec ego cognoui quemquam, qui maiori auctoritate venderet deliria; sed ego insipientior sim, quam illi, qui Astrologorum fabellis aures præbent, qui contra tam aperta mendacia diutius disputo. Quare vt aliquem nostra oratio finem reperiat, si aduersùs Astrologos stant omnium iudicia sapientum; si contra eos faciunt ratio, experientia, Philosophorum decreta, eorum in primis, qui familias ducunt, & quibus alij omnes fasces submisêre; si non potuerunt sæpius iidem syderum congressus obseruari; si nunquam redeunt iidem astrorum cœtus, & si redirent, nunquam eamdem offenderent materiam; si veterum, recentiorúmque Astrologorum obseruationes contrariæ & pugnantes sunt; si ex qualibet genitura quodlibet confici potest; si vnam eandémque syderum constitutionem vnus in vnam, alter in alteram, atque adeò contrariam partem deducit; si incredibilis est eorum, qui hanc artem profitentur, rerum cœlestium ignoratio; si non habent Astronomi perspectos planè astrorum motus: si Astrologorum pars maxima suæ artis est ignara, & ipsimet auctores artis negant posse quemquam eam consequi: si iidem profitentur tam se diuinare posse seruatis quàm neglectis artis suæ præceptis; si mala fide tractant artem suam; si dolis, fallaciis, & fraude vtuntur; si dæmonum operam adhibent frequenter; si nihil aliud propositum habent, quàm mendaciis sibi cibum quærere, corradere alienam pecuniam; si nihil astra efficere possunt sine ope sublunarium causarum, quas Astrologus nec memoria complecti, nec obseruando notare potest; si hæc ars nullis nititur experimentis; si nulla certa obseruatione constat; si tota commentitia est; si omnibus sæculis, omnibus gentibus, populis, linguis, iure suspecta, atque infensa fuit; si omnia, quæ de domibus, de signis, de directionibus, de reuolutionibus, de principio anni, de stellarum gaudiis, odiis, antisciis, combustione docet, fictitia sunt, & ebriorum somnia; quid superest, nisi vt hæc ludibria omnium sapientum vocibus, libris, disputationibus, scriptis, lucubrationibus explodantur, vt hoc genus hominum fallax, & Reipublicæ perniciosum Principum omnium legibus, decretis, constitutionibus in vltimas terras amandetur, & tandem aliquando pellatur ex aulis, ex vrbibus, è Republica, vt omnes communi studio, parique conatu enitamur Astrologica vaticinia, quæ imperitam multitudinem, hoc est, hominum imbecillitatem per summam fraudem occuparunt, funditus euertere. Ego quidem Philosophorum, Theologorúmque omnium postremus in tanta ingenij, doctrinæque mediocritate, rei indignitate commotus, postquam Astrologicas vanitates, postquam Astrologorum fraudes perspexi, debere me hanc disputationem imperitæ multitudini intellexi, cui per summam fraudem Astrologorum astus imponit. Cessarunt veterum Romanorum augures, recessêre Prænestinæ sortes, sublata sunt haruspicina, siluerunt Apollinis oracula, nemo ampliùs consulit exta, sublatæ sunt diuinationes, ex auium volatu, cantu, pastu, tripudio, solistimo, ex prodigiis, somniis, spero fore vt Astrologia quoque, quæ nullo fermè innititur fundamento, Deo auctore tandem aliquando euanescat.

* * *

CAPVT QVADRAGESIMVMQVARTVM.

Nil Astrologos de futuris honoribus dicere posse ex astris.

DE summo Pontificatu nulla certa arte pronunciare Genethliacos, cumulatè (ni mens vehementer nos fallit) superiùs docuimus: restat vt generatim ostendamus nihil è cœlo decerni posse de dignitatum gradibus,quas iidem ex natalitio themate passim pollicentur iis præsertim qui honoris appetentiores animaduerterunt. Qua de re Claudius Ptolemæus in hæc verba scribit lib.4.de Iudiciis,cap.3.

[Quæ ad dignitatem pertinent, & hanc beatitudinis partem à luminum statu,& satellitum astrorum accipimus,obseruantes eorum familiaritates:nam si in masculinis signis fuerint ambo luminaria, & in angulis, siue alterum horum maximè conditionarium,& stipatum quinque erronibus,erga Solem quidem matutinis,vespertinis verò erga Lunam, Reges erunt qui nascentur. At si satellites Planetæ, vel in angulis ipsi fuerint, vel ad superiorem cœli cardinem configurati, magnam decernunt ac stabilem potentiam, orbísque Imperium.] Hæc ille. Quæ dum explicat Hieronymus Cardanus, affirmare non dubitat talem astrorum constitutionem, non solùm Principis viri, aut Regis filio, sed rustico etiam cuiuis, & mendico indubitato regnum conferre,neque nudum solum quemdam præbere accessum ad huiusmodi fastigium, sed perdurabilem stabilémque potestatem,regnúmque florentissimum.Quale,inquit, est Galliæ, Hispaniæ, Angliæ, negátque ad extremum Ptolemæum in opere, quod de Iudiciis inscripsit, quidquam veriùs docuisse.

Ego verò omnia quæ Ptolemæus in fœlicissimi Regis ortu desiderat in Francisci Vallesij, Henrici II. Gallorum Regis filij genitura reperio, qua vix vllus vnquam Astrologorum fortunatâ magis vidit syderum compositionem, hic porro cui tam præclarè cœlum effulsit, vt omnes fœlicitatis gradus polliceretur,hic fortunæ filius in ipso iuuentutis flore anno ætatis 16. & regni primo magno Galliæ mœrore, ac damno excessit è viuis vix inter Reges numerandus, si Reges dicuntur, qui populos regunt, & supremi imperij iura administrant. Confer eius natale schema cum Francisci Vallesij eius aui,cum Henrici II. patris, cum Henrici III. fratris, Henrici IV. Gallorum Regum clarissimorum, cum Caroli V. Ferdinandi II. Maximiliani II. Imperatorum, cum Philippi II. & III. Hispaniarum Regum genituris, videbis nullam ex his, si Ptolemæo habemus fidem,posse cum Francisci genesi comparari. At is qui omnes nostri æui Principes syderum claritudine antecessit,idem omnibus fœlicitate concessit, quo vix alterum legimus Rege patre ortum, & primogenitum,minori fortuna ad hæreditarium regnum peruenisse. Contrà porro multos vidimus diutissimè regnasse, quorum genituras Lucas Gauricus, Hieronymus Cardanus, Cyprianus Leouitius, clarissimi astrologorum, accuratè descripsêre,nihil huiusmodi in natalitio themate præferentes.

His accedit, quòd ea cœli compositio sæpe visa fuit, qua vtrumque luminare in signo masculino, & in cardine aliquo exstiterunt, Planetis omnibus, aut Solem ab Oriente, aut Lunam ab Occidente stipulantibus, & in angulis,nul

lis, nullus tamen per ea tempora, & sub tali cœlo, proditur natus Rex. Atque ne longè abeamus eodem mense quo Franciscus II. Gallorum Rex venit in lucem ab ingressu Solis in Aquarium, signum masculinum, vsque ad ingressum in Pisces, triginta ipsis diebus, Planetæ omnes Orientales fuère Soli, Lunáque interea plura masculina signa peragrauit, quo tempore multos per Galliam, per Germaniam, per Hispaniam, per Italiam, ortos constat, quorum nullus ad Regiam dignitatem peruenit. Et non dubitat Hieronymus Cardanus scribere, tam exploratæ fidei Ptolemæi esse doctrinam, vt huiusmodi genitura humili etiam loco natos, & filios, si Deo placet, terræ ad opulentissima regna indubitato cuehat! cui ista arrident, meis non gaudeat.

Hæc & huiusmodi recentiores Astrologi animo reputantes variis modis Ptolemæi doctrinam vndique diffluentem confirmare conantur.

Placet primùm dignitates significari à luminaribus, præsertim à Sole, & Planetis medietate suorum orbium circumstantibus, aut aspicientibus vtrumque luminare, præsertim Solem, & à medio cœlo, & Planetis constitutis in medio cœlo.

Secundò, si huiusmodi significatores dignitatum reperiantur in proprio domicilio, exaltatione, aut mutua receptione essentiali, natum consecuturum amplas administrationes, munera publica, magnos honores; si fuerint in triplicitatibus, in terminis, in faciebus, mediocria fore omnia; si fuerint peregrini, in suis deiectionibus, vel detrimentis absque essentiali receptione, exiguas aut nullas decernere dignitates.

Tertiò, si dignitatum auctores ex angulis prospectent partum, futuras magnas dignitates; si ex succedentibus mediocres; si ex octaua domo & succedentes, exiguas aut nullas; si honorum significatores sint in proprio domicilio, in angulo duplici testimonio magnas dignitates designari.

Quartò, si honorum moderatores iuncti sint, aut certè non plus distent quàm quinque gradibus ante aut retro à stellis fixis Regiis primæ aut secundæ magnitudinis, & quæ parum ab ecliptica deflectunt decernere magnos honores; huiusmodi stellas esse:

Regulum siue cor Leonis, in 23. ferè gradu Leonis.
Oculum Tauri in 3. ferè gradu Geminorum.
Herculem in 3. ferè gradu Cancri.
Spicam Virginis in 18. ferè gradu Libræ.
Illustriorem lancem Meridionalem Libræ in 18. ferè Scorpij.
Antares in 3. ferè gradu Scorpij.

Quintò, Planetas beneficos in decima domo promittere magnos honores, maleficis negare, mediis mediocres signare.

Sextò, Dominum horoscopi in medio cœli, vel contrà dominum medij cœli in horoscopo indicium esse magnarum dignitatum.

Ex his quasi honorum promptuariis Cyprianus Leouitius & plerique recentiorum vatum, expromunt sceptra, coronas, purpuras, fasces, Pontificatus, Cardinalatus, Episcopatus. Quare si probatum fuerit, multos, qui maximas amplissimásque dignitates assecuti sunt, nihil huiusmodi stellis debuisse, contrà verò multos, quorum genituræ tali stellarum compositione illustres fuerunt, nullos aut exiguos adeptos honores, euersa fuerit Astrologiæ pars

multò præcipua, quæ in prædictionibus honorum versatur, constitetítque eos qui Augusto, Tiberio, Claudio, Neroni, Ottoni, Galbæ, Neruæ, Macrino, Diocletiano, Vespasiano orbis terrarum Imperium prædixerunt, non ex arte vaticinatos fuisse, sed aut casu & fortuna, aut humana aliqua coniectura, aut dæmonum opera vsos. Item eos qui Leonis X. Iulij II. Pauli III. Sixti IV. Marcelli II. Pontificatus vaticinati sunt, nihil certi habuisse vnde huiusceemodi præsagia deduxerint, sed fortè fortuna in veritatem incidisse, quod & Zingaris, & agyrtis, & olitoribus aliquando vsuuenit: nam sæpe & olitor est opportuna locutus.

Ad hoc autem demonstrandum non est necesse nouas cudere genituras, sed vulgatæ satis sunt, & receptæ, quas Lucas Gauricus, Hieronymus Cardanus, Cyprianus Leouitius, aliique Astrologiæ sine controuersia Magistri descripserunt.

In genitura Pauli II. Pontif. vt hinc initium sumatur, videre est Solem in deiectione sua in Aquario, in opposito Saturni in termino Martis, Lunam peregrinam in Piscibus in termino Martis in octaua domo, Venerem dominam medij cœli, in sextili Lunæ, in Capricorno positam peregrinam, in cadenti cœli loco, in termino Saturni, Caudam Draconis in medio cœli. Tempore electionis, hoc est anno Domini 1464. die 31. Augusti ætatis anno 46. expleto, mense 6. & die 24. medium cœlum peruenerat directione ad gradum 19. min. 2. Geminorum, in quem nulli cadunt radij beneficorum reuolutione peruenerat ad gradum 20. minut. 46. Piscium.

In genitura Alexandri VI. Sol est in Capricorno, Mars Dominus medij cœli in Aquario, domo secunda, sine vlla prærogatiua, Luna est iuncta Ioui debili, peregrina in domo cœli cadente tertia. Tempore electionis, hoc est, ætatis anno 61. mense 7. die 17. medium cœli peruenerat directione, ad gradum 1. minut. 1. Capricorni reuolutione ad sextilem Martis, & Veneris in Sagittario, quod parum ad rem facit.

In genitura Iulij II. cernimus Solem dominum medij cœli peregrinum in Cancro in domo octaua, Lunam in Aquario, in quo nullam habet dignitatem, in domo cadente tertia, Martem in trigono Lunæ in Geminis & domo octaua. Tempore electionis, anno ætatis 58. mense 3. die 26. medium cœli peruenerat directione ad 23. gradum, min. 0. Libræ. Reuolutione ad gradum 3. minut. 5. Cancri. Regulus quidem fuit in medio cœli, & illustrior lanx Libræ Meridionalis in horoscopo, sed Sole & Luna præcipuis honorum auctoribus malè constitutis, quid facere potuerunt stellæ fixæ, quæ auxiliares solùm vires habere dicuntur?

In genitura Leonis X. indices dignitatum fuerunt Sol, Luna & Iupiter respiciens Lunam ex trigono, Saturnus Lunam aspicit ex sextili, Venus domina medij cœli, quorum nullus in propria domo, aut in sua exaltatione fuit, Saturnus in suo detrimento, & octaua domo exstitit, Luna in abiectissimo cœli loco & domo sexta, Iupiter oppositus Saturno in domo secunda. Tempore electionis ætatis anno 37. mense 2. die 22. peruenerat medium cœli directione ad gradum 22. minut. 33. Scorpij, qui gradus nullis beneficorum radiis illustratur. Venus quidem domina medij cœli in horoscopo fuit, & spica Virginis in apice medij cœli: at contradicentibus aliis pluribus & potentioribus astris tanti effectus causa esse nequiuerunt.

In

In genitura Clementis VII. Pont.Max, nulla cernitur de amplis honoribus significatio.

De genitura Pauli III. in qua multi multa luserunt, quot capita, tot sententiæ. Paris Cerefarius, vt refert Cardanus ex directione solis ad trigonum Mercurij, futurum illum summum Pont.anno ætatis 66.die 253.hora 9.minut. 34.multò antè prædixit, cuius vaticinium cùm euentus confirmasset, anno Domini 1534. mira Genethliacæ disciplinæ per ea tempora auctoritas accessit. Alij verò Astrologorum longè Principes nihil Mercurio in bonis fortunæ iuris esse contendunt, pro quibus & Ptolemæus & Arabes testimonium ferunt. Alij Pauli Pontificatum tribuunt directioni Solis ad Iouem quæ in eundem annum, Cardano teste quoque incidit. Alij, inter quos Sixtus ab Hemminga nullos in ea genitura magnos vident honores. Alij directiones & reuolutiones quibus mortuo Leone x. anno Domini 1521. & ætatis 54. Paulus ad Pont.ferebatur præferunt iis, sub quibus anno 1534. ætatis 66. Pontifex renunciatus fuit, vt omnia alia, quàm astra spectasse oporteat Cerefarium illum, qui mortuo Leone x. affirmasse fertur anno 1534. Paulum futurum Pontificem, non anno 1521. vel 1522. In tot tamque variis Mathematicorum sententiis de genitura Pauli III. illud certò constat, nihil Genethliacos ex arte de eius Pontificatu pronunciare potuisse.

Mortuo Paulo III. anno 1550.Patres ex more conuenerunt pro electione summi Pont. quorum aliis Cardinali Polo Anglo & Regio sanguine orto, aliis Cardinali Saluiato Florentino Pontificatum deferentibus, magna in conclaui coorta dissensio est, quæ vt componeretur die 7. Februarij omnium suffragiis Ioannes Maria Cardinalis de Monte Pontifex dictus fuit & Iulius III.appellatus.Nemo ambigit, aut ambigere potest Cardinalis Saluiati genesim etiam ex descriptione Lucæ Gaurici,in dignitatum negotio longè præstare genituræ Iulij III.

Genitura Marcell.II.qui & pater ipse è cœlo augurātus dicitur Pontificatum à præcipuis Genethliacis descripta vix vllas dat honorum significationes.

In Themate Pauli IV.tres fecerunt periti honorum significatores, Solem peregrinum in Cancro & domo succedente, Lunam in Aquario domo cadente,Saturnum Dominum medij cœli, in suo detrimento.

De Cardinalium genituris, quas plurimas descripsit Lucas Gauricus nihil attinet dicere,non enim eos puto esse Astrologos, cui cùm Pontifex vno eodémque tempore,vno eodémque temporis momento viginti aut triginta Cardinales dicit diuersæ ætatis,gentis,nationis,velint eorum omnium directiones & reuolutiones, Solis, Lunæ, medij cœli eodem temporis momento ad radios beneficorum peruenisse.

Euicimus iam plurimos ad supremos honores peruenisse, quorum genituræ honorum significatione illustres non erant;restat eorum genituras nunc percensere,in quibus amplissimas dignitates sine vllo successu astra spoponderunt.

Georgius Trapezuntius, vir doctissimus in natalitio Themate, Solem habuit in Ariete domo propria, iuxta gradum imi cœli, Venerem dominam medij cœli, & Sextili Lunam aspicientis in domo propria Tauro,constitutam in angulo imi cœli, & Iouem quadrato Lunam aspicientis

iuxta Aldebaram insignis magnitudinis stellam, Martem quoque dominum signi intercepti in decima domo, positum in Ariete domo propria. In tanta syderum claritudine per Italiam professione literarum Trapezuntius victitauit, donec à Nicolao V. scriba Apostolicus factus fuit fame alioquin periturus.

In Genesi Andreæ Alciati Iurisconsultissimi, vt si in vlla alia conspicuæ visuntur maximarum dignitatum significationes, is tamen, præter eum qui ex Iurisprudentiæ magna opinione, apud omnes obtinuit honorem, qui ad exercitationem pertinuit, nullo gradu dignitatis claruit.

Edidit Lucas Gauricus genituram Romuli Vtinensis oratoris eximij, summorum honorum significatione clarissimam, sed tanta syderum benignitas nihil homini eloquentissimo præstitit.

Petrei Tyara Medici ac Philosophi non postremi Thema Sixtus ab Hemminga ab significatione honorum mirificè commendat, quem medicè nihilominus vixisse, & Medicum mortuum esse constat.

Idem alterius genituram conscribit, qui natus est anno 1509. die 20. Martis hora 11. minut. 50. tanta (quod ad honores attinet) syderum claritudine, quanta vix in alterius ortu visa fuit: qui iam senex in diuitum mensis aliena coactus fuit viuere quadra. Matthæus ille Thaphurius literis & Græcis & Latinis, omníque liberali eruditione penitus imbutus, cuius genituram honorũ significatione insignem Lucas Gauricus vulgauit, obscurus & inglorius vixit.

Cernere est apud eundem genituram Francisci Roscij Rauennatum quondam oratoris ad Leonem x. Pont. Max. cui honorum significatione non facilè parem reperies, qui vix honestam duxit vitam, quam abscissione sinistræ manus & violenta morte finiuit.

Francisci Monzæ Mediolanensis musici genituram magnis laudibus celebrant & Lucas Gauricus, & Hieronymus Cardanus: quatuor enim in ea Planetæ sunt in dignitatibus suis essentialibus, qui honores designant, vt Cardanus non dubitarit affirmare, vix posse meliorem syderum constitutionem optari. Monza verò præter Musicæ laudem, quæ ad dignitatem non pertinuit honorum, assecutus est nihil.

Lucas Gauricus quantus in Genethliacis vir hoc de Henrico I I. Gallorum Rege præclarum vulgauit vaticinium: Inuictissimus Gallorum Rex Henricus II. Christianissimus erit Regum quorumdam Imperator, ante supremos cineres ad rerum culmina perueniet, fœlicissimámq;, ac viridem senectam, vt colligitur ex Sole in suo throno partiliter supputatò; in ciuitatibus Arieti subiectis maximum sortietur dominium. Ita verò Henricus nullum adeptus est Imperium, vt anno ætatis 40. paternum Regnum infœlicissima morte amiserit.

Atque his tam clarè probatum esse confido, nullam Genethliacis præceptis, quibus de futuris dignitatum gradibus vaticinari solent Mathematici, subesse fidem, vt superuacaneum putem percurrere omnes genituras à Cardano, à Gaurico, à Bellantio, à Iunctino, à Leouitio descriptas, in quib. splendidas cernimus honorum sponsiones, omni effectu destitutas.

CAPVT

CAPVT QVADRAGESIMVMQVINTVM.

Nihil Astrologos ex natalitiis astris decernere posse de cuiusque prospera aut aduersa fortuna.

[OTO mundo (inquit Plinius libro 1.c.7.& locis omnibus, omnibúsque horis, omnium vocibus fortuna sola inuocatur, vna nominatur, vna accusatur, vna agitur rea, vna cogitatur, sola laudatur, sola arguitur, & cum conuitiis colitur, volubilis; à plerisque verò, & cæca etiam existimata, vaga, inconstans, incerta, varia, indignorum fautrix: huic omnia expensa, huic omnia feruntur accepta, & in tota ratione mortalium, sola vtramque paginam facit, &c.] Et Horatius lib.1.ode 35.

O Diua gratum quæ regis Antium
Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
Quicumque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.
Te Dacus asper, te profugi Scythæ,
Vrbésque gentésque, & Latium ferox,
Regúmque matres barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni.
Iniurioso ne pede proruas
Stantem columnam: neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet, imperiúmque frangat.
Te semper anteit sæua necessitas,
Clauos trabales, & cuneos manu
Gestans ahena: nec seuerus
Vncus abest, liquidúmque plumbum.
Te spes, & albo rara fides colit
Velata panno: nec comitem abnegat,
Vtcumque mutata potentes
Veste domos inimica linquis.
At vulgus infidum & meretrix retro
Periura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce siccatis, amici
Ferre iugum pariter dolosi, &c.

Hoc quoque ludibrium vagum, volubile, inconstans, cæcum, varium, incertum, ad ratos cœli motus referunt Genethliaci, & quasi virgula quadam diuina

diuina è cœlo deduceret; quid tam contrarium rationi & constantiæ, quàm casus & fortuna? quid magis ratum, ac definitum quàm astrorum motus inuiolabiles? quis ergo sit adeò à veritate auersus, qui dicat fortuitos euentus ab astris, hoc est, sempiterna causarum serie pendere, & ea quæ temere, cæco casu, & volubilitate fortunæ fiunt, certas cœlo habere causas, cur rato tempore fiant? hoc verò est quod volunt Mathematici, qui è cœlo de cuiusque prospera aut aduersa fortuna diuinant: quorum duo præcipua sunt placita. Primum quatuor, aut plures Planetas in suis dignitatibus essentialibus constitutos prosperam spondere fortunam; secundum, totidem aut plures in suis deiectionibus positos aduersa omnia indicare. Ad duo hæc principia referunt quæcumque de prospera aut aduersa fortuna dicuntur, his quasi fortunæ fanis tamquam in Delphico templo superstitiosa oracula concipiunt: ex his duabus speculis vniuscuiusque vitæ cursum, multò antè præuideri posse contendunt.

Nos contrà infœlicissima duo hæc principia putamus, certissimísque experimentis ex eorummet libris petitis euerti. Ludouicus siquidem Sfortia, Mediolanensium Dux, natus anno 1451. die 3. Augusti, in genitura habuit Solem in gradu 19. Leonis minut. 20. Iouem in Piscibus, Venerem in Libra, Martem in Ariete, Saturnum in Libra, id est; quinque Planetas in dignitatibus suis essentialibus. Aluit præterea domi Astrologum non infimæ conditionis, ex cuius præscripto omnia egit. In tanta syderum fœlicitate infœlicissimus semper vixit: perpetuis diuexatus bellis à Ludouico XII. Gallorum Rege, tandem bello captus fuit, & in vinculis aliquot annis ignominiosè habitus, omnium malorum lernam expertus migrauit è vita.

Franciscus Sfortia Ludouici filius natus anno 1495. die tertia Februarij, nullum Planetam, præter Martem, in suá dignitate habuit; quin etiam in eius genitura videmus Solem in suo detrimento in fine Aquarij in domo 12. termino maleficæ, quadrato Martis, in domo hæreditatis positi, Lunam in quadrato Saturni, tanto verò patri fœlicitate præstitit, vt quem ille Ducatum amiserat, hic Caroli V. Imperat. auspiciis receperit, & ad paternam ditionem & opulentiam reuocatus bonis omnibus affluentem vitam duxerit.

In Ferdinandi Gonzagæ Mantuæ Ducis genitura anno 1507. die 27. Ianuarij nati, quinam Planetæ sunt in suis dignitatibus? Solem cernimus in grad. 17. Aquarij minut. 54. Venerem in Ariete, Saturnum in Leone, Mercurium in Piscibus, quatuor videlicet Planetas in suo detrimento. Vixit tamen ille fœlix vt si vllus alius Mantuæ Ducum, domi militiæ clarus à Carolo V. Roman. Imper. summo loco habitus, Ducali dignitate auctus, & Insubriæ cum summo Imperio præfectus fuit.

Alexander Vitellius dux militari laude longè clarissimus in secundo ac prospero rerum omnium cursu Lunam habuit in sua deiectione in gradu 19. Virginis, Iouem in Capricorno, Martem in Libra, Mercurium in Sagittario, quatuor Planetas extra dignitates essentiales.

Adulphus Holsatiæ Princeps, natus anno 1527. die 25. Ianuarij, quo tempore quinque Planetæ in suis detrimentis versabantur, quam tandem calamitatem subiit? aut quam est aduersam fortunam expertus?

Ioannes

Ioannes Picus Mirandulanus, malleus ille Astrologorum, Lunam habuit in Tauro, Venerem in Piscibus, Martem in Scorpione, Saturnum in Aquario, nullo prosperæ, aut aduersæ fortunæ notabili euentu.

Michaël Angelus Bonarota, pictor, sculptor, architectus nobilissimus, ortus dicitur Sole peregrino in Piscibus, Luna in Capricorno, Venere in Ariete, Saturno in Cancro; de eius aduersa fortuna nullus fando audiuit.

Sixti ab Hemminga Frisij nobilis mater quinque Planetas sortita est in propriis domiciliis, & quidem omnes, si Venerem excipias in angulis constitutos, vt cernere est in themate à Sixto filio exposito, quæ multorum exercita calumniis, perpetuis diuexata litibus, multorum appetita insidiis, infœlicem duxit vitam.

Matthæus ille Taphurius, cuius suprà meminimus, quatuor Planetas in suis dignitatibus essentialibus nactus, nonne sæuientis fortunæ ludibrium fuit?

Atque hæc ita conuellunt Astrologorum de prospera, & aduersa fortuna apotelesmata, quæ retulimus, vt superuacaneum sit alia exempla recensere, hoc ipsum conficientia, quæ in Gaurici, in Cardani, in Sixti, in Iunctini genituris visuntur.

Iam verò si quis respondeat, propria hæc esse apotelesmata Cypriano Leouitio, & aliis quibusdam non probari omnibus Astrologis, alios aliis vti principiis, aliis niti apotelesmatibus, quando de alicuius fortuna coniectant, vrbem ipsam Astrologiæ funditùs euertet: si enim alia cudit Leouitius, alia Rantzouius, alia Bellantius, alia Cardanus, vnus his, contrariis alius vtitur obseruationibus. Vnus hos, alter contrarios canones condit, sic vnus, aliter alter obseruauit: fateri profectò cogimur, nihil Genethliacos certi habere, vnde de secunda, aut aduersa fortuna diuinent; arbitraria esse omnia fortunæ apotelesmata.

CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.

Nihil Astrologos prædicere posse ex arte de vita, aut morte.

MALAM metimus messem Astrologicas vanitates; sed quoniam cœpimus, non pigebit me dicere, quanta temeritate de cuiusque vita, & morte Mathematici decernant. [Addam (inquit Sixtus ab Hemminga, clarissimus Astrologus, in genitura Caroli à Brimeu) insuper argumentum, quod refutari non potest, inspecto themate cælesti natalitio infantis alicuius, non possunt Astrologi affirmare, aut artificiosa assequi coniectura, vtrùm viuat, nécne. Quòd si viuat, vtrùm superuicturus sit, ad mensem vnum, ad diem vnum, aut horam vnam; multò minùs de morbis, de vitæ longitudine, de genere, & qualitate mortis, laudabile iudicium ferent.]

Hæc vir in Mathematicis rationibus versatissimus, post diuturnum experimentum, post multorum annorum studium in Genethliaca collocatum, omnibus testata esse voluit.

Et verò cùm omnia, quæ de vita, & morte Genethliaci edunt prognostica, ex directionibus significatorum vitæ, ad promissores eiusdem ducantur, tres

autem in vniuersum esse possint significatores vitæ, Sol, Luna, horoscopus, etsi aliqui addunt etiam sortem, siue partem fortunæ, & dominum horum locorum, & difficile admodum sit ex his verum significatorem eligere, difficilius verò signare promissorem, quis non videt, nec exploratis, nec satis prouisis principiis Mathematicorum præsagia de vita, & morte firmari? Contingit porrò hæc incertitudo tam in existimatis, quàm in veris genituris: in vtrisque enim par est designandi promissores, & significatores difficultas.

Vsu prætereà venit id, quod ne Mathematici quidem inficiari possunt, vt multi sine manifestis causis directionum, & reuolutionum moriantur, vt infinitus sit eorum numerus, qui eo tempore è viuis excesserunt, quo neque vlla erat aut reuolutio, aut directio suspecta, neque vllus luminarium ominosus defectus præcesserat, neque anni ingressum maleficorum aspectus macularant.

Plurimi quoque morte naturali extincti fuere, quibus apertè astra violentam portendebant; contrà verò alij, quibus sydera violentam mortem minabantur, naturalem oppetierunt, vt in tanta, & tam perspicua inconstantia luce clarius sit, nihil certi habere Astrologos, vnde fundant præsagia. Res euadet exemplis manifestior.

De Henrico II. Gallorum Rege Christianissimo Hieronymus Cardanus, ille astrorum fœlicissimus interpres, illud Astrologiæ prodigium, illud Astrologorum lumen, tale edidit oraculum: [Vetor (inquit) à fatis quidquam dicere, sed Iupiter in Occidente regnum decernit, erit certè senecta tantò fœlicior, quantò etiam plura expertus fuerit, &c.]

De eodem Lucas Gauricus, alterum Astrologiæ columen, ita vaticinatus est: [Inuictissimus (inquit) Gallorum Rex Henricus erit Regum quorumdam Imperator, ante supremos cineres ad rerum culmina perueniet, fœlicissimámque, ac viridem senectam, vti colligitur ex Sole, Venere, & Luna horoscopantibus, & potissimùm Sole in suo throno partiliter supputato in claustatibus Arieti subiectis maximum sortietur dominium, si fortè superauerit suæ ætatis annos 56. 63. 64. ad annos 69. menses 10. dies 12. facili, ac fœlici tramite perducetur, &c.] Papæ quàm præclarè summi vates! quanta consensione viridem, fœlicémque senectam pollicentur ei, qui anno 40. in ipso flore ætatis extinctus est, eóque genere mortis, quo vix aliud miserum magis cogitari potest.

De Francisco II. item Gallorum Rege, & Henrici II. filio sic vaticinati sunt: [Spes est fore, vt significationes reuolutionum, principalium locorum, ad maleficorum corpora, vel radios, & ingressum ab anno 1562. vsque ad annum 1571. quàm minima mala adducant, &c.] O rem dignam, in qua non modò docti, sed etiam agrestes erubescant! mortuus enim Franciscus est anno 1560. die 4. Decembris; quam mortem cùm Mathematici non possent vlla malitia ad Astrologicos calculos reuocare, coacti sunt ad solitum asylum confugere, dicentes falsatam esse genituram. Sisyphi artes: cur enim priùs, quàm quidquam pronunciarent, non rectificarunt genituram per accidentia, per Hermetis trutinam, per Aminodar, & huiusmodi. Quis credat in genitura tanti Regis prætermisisse Astrologos quidquam aut artis, aut diligentiæ, aut studij?

Carolus IX. Gallorum Rex, qui Francisco fratri in regno successit, natus est anno 1550. die 26. Iulij, hora 10. minuto 30. obiit, nihil cælo mali ominante,

naute,anno 1574.die 30.Maij,ætatis anno 23.menſ.10. die 4.ex febri acuta,& magna ſanguinis effuſione. Cuius euenti cùm nullam cælo toto cauſam Mathematici repererint, genituram ex aliis euentis conſtitutam per ſupremum vitæ actum conuellere coacti ſunt, haud obſcurè profeſſi, veram genituram haberi non poſſe, niſi poſt ſupremos cineres.

Iſabella Valleſia Henrici II. Chriſtianiſſimi Regis filia,& Franciſci, ac Caroli ſoror, Philippi Regis Catholici coniux clariſſima, nata anno 1546. die 2. Aprilis, hora 11. minut. 26. ſecund. 44. mortua eſt ex difficultate partus anno 1568.die 7. Octobris, nil tale ſuſpicantibus Mathematicis.

Petrus Aloyſius,Parmæ,& Placentiæ Dux,diem obiit anno 44.ætatis,1547. die 10.Septembris,repugnantibus aſtris,quæ robur corporis,& longam vitam ſpondebant, vt Lucas Gauricus primæ auctoritatis Aſtrologus, inſpecto natalitio themate,pēſitatis directionibus,& reuolutionibus omnibus,in hæc verba prorupetit: [Non ſtellæ,ſed ipſius Aloyſij peccata huius cædis cauſa fuerunt.] Scio poſt Petri Aloyſij necem Hieronymum Cardanum,Aneretis quibuſdam, & Aphetis tribuiſſe Aloyſij obitum,nauſeantibus cæteris Aſtrologis.Scio monitum Aloyſium à Paulo III.per literas,vt caueret à 10.die Septembris.Sed hæc nihil ad rem,ex aſtris nihil illi eo tempore timendum fuiſſe,fatentur præcipui Aſtrologorum. Alexandro Medices Florētinorum Duci Lucas Gauricus,aliiq; principes Aſtrologorum,introſpecta genitura, expenſis reuolutionibus,& directionibus,timendum cenſuerunt annum 1.29.42.59.64.vltra negarunt illum viuere poſſe: is verò à Laurentio Medices è medio ſublatus fuit anno ætatis 25.quem nullus Aſtrologorum inter fatales numerauerat.Itaq; ipſorum Mathematicorū confeſſione conſtare poteſt,Baſilium,& alios Genethliacos,qui Alexandro prædixiſſe dicũtur imminere necem ab affine quopiam corpore gracili, taciturnitate ſuſpenſo, moribus inſociabili, humanam aliquam coniecturam ſequutos fuiſſe, ex ſimultatibus, quæ inter Alexandrum, & Laurentium Medices,à quo interfectus fuit,intercedebant,deductam, non Aſtrologicas rationes,in quibus,vt demonſtrat Sixtus ab Hemminga,nihil huiuſmodi erat,quod violentam mortem portenderet.

Henricus VIII.Anglorum Rex obiit anno ætatis 55.menſ.7.1547. ita nihil natalitiis aſtris de morte ſignificantibus,vt Lucæ Gaurico, de horoſcopo loco mutando cogitandum fuerit ad tuenda aſtrologica decreta.Sed fruſtrà eam ſuſcepit cogitationem:in vita enim Henrici ſæpiùs per accidentia rectificata fuit eius geneſis. Alterum ergo fatendum eſt,aut eam fuiſſe veram Henrici genituram, ſed morti non reſpondiſſe, aut non potuiſſe Aſtrologos Henrici genituram rectificare per accidentia, quæ multa, & maximè inſignia in viro illo fuerunt, quorum vtrumque Genethliacam artem conuellit.

In Edoardi Anglorum Regis, & Henrici VIII. filij genitura interpretanda centum horas ſe poſuiſſe ſcribit Hieronymus Cardanus, poſt quod ſtudium ſic ſtatuit:[Vita debilis omnino erit:nam luminaria infra terram ſunt,& Venus, quæ in aſcendente eſt,eſt infœlix,& Saturnus illi ſuccedit,aſcendens quoq; ex Signis minimè vitalibus;Saturnus tamen,aut Venus Apheta eſt. Aſcendens ad Saturnum perueniet in annis 23. menſ.9.dieb.12. & tũc animi,& corporis languores patietur.Saturnus quoq; ad Martis ſextilem in annis 34.mēſ.5.dieb.20. & ſignificat morbum in cute,& febrem leuem. Sed & ad Lunæ quadratum in annis 55.menſ.3. dieb.17. poſt quod tempus diuerſis conflictabitur morbis; &

Mars cùm ſit Anæreta,erit mors cum ſanguinis profluuio,& feruore maximo.) Hæc Cardanus ille,qui lib.1.com.cap.2.ſcribit:[Noſtra certè quantulacumque ſedulitate effectum eſt, vt ſi ars gloriæ eſſe non potuerit, tam profligatis eius rebus, ſaltem dedecori non fuerit. Atque pro vna genitura centum coronatos habuerimus, aliáſque reiecerimus non minori honorario remunerandas,&c.] Hæc Cardanus ille, qui acriter in eos inuehitur, qui hanc artem oſcitanter tractant. Atqui omnia, contrà ac prædixerat ter maximus vates, euenerunt: Rex enim variis morbis diuexatus fuit annis maximè ſalutaribus, & anno 16. ætatis, 1553. 6. Iulij, ſine vlla aſtrorum ſignificatione, exceſſit febre tabifica. Quare Cardanus in tam apertis, & tam ſplendidis deprehenſus mendaciis, Epignoſticon edidit de longitudine vitæ Edoardi Regis Anglorum, quo palinodiam recantauit,excuſauítque fatum,quod Aphetas non direxerit.Sed hoc familiare eſt Aſtrologis fatum ad aſtra reuocare. Egregiam verò artem, quæ poſt rerum euenta vaticinatur!

Ferdinandus Romanorum Imperator natus anno 1503.die 10.Martij, hora 9. minut. 50. cùm multos ſuperaſſet annos infauſtos, tandem anno 1564. die 20.Iulij ſub integris,& fœliciſſimis aſtris obiit.

Mauricius Saxonum Dux, ſub tanta cæli benignitate interiit, vt ne poſt obitum quidem eius mortis toto cælo Mathematicis cauſam comminiſci licuerit.

Carolus à Brimeu Friſiæ Præfectus mortuus eſt anno ætatis 47.menſ.11. die 7.otiantibus ſtellis, & nihil aduerſi molientibus.

Quid ad hæc Genethliaci?(vt prætermittamus alia innumera, quæ nobis & quotidianus vſus, & Aſtrologorum libri ſuppeditant.) An reſponſuri ſunt, Aſtrologorum hæc eſſe errata,non Aſtrologiæ? Et qui erunt Aſtrologi,quibus habenda ſit fides, ſi iis, qui omnium conſenſione principem locum obtinent, nemo tutò credit? Vbi reſidet vera Aſtrologia, ſi apud eos non reſidet, quos duces,& magiſtros omnes agnoſcunt?quos audiemus Mathematicos,ſi eos audire tutò non poſſumus, quorum ore ipſa Aſtrologia loquuta putatur?

An dicturi ſunt id, quod tradit Ptolemæus lib. 1. Quadripartiti, Initio, eos etiam,qui ſingulari diligentia hanc artem tractant,ſæpe falli, non quòd Aſtrologica præcepta non ſint certiſſimæ fidei, ſed propter imbecillitatem humani ingenij,quod magnitudinem artis non conſequitur? Ita ſit. Sed meminerimus tenuitatis noſtræ. Quid cæco cum ſpeculo? nónne perinde nobis eſt,ſiue nulla ſit Genethliaca, ſiue ſit ſupra noſtrum captum, & longiùs ab humano ſenſu ſepoſita? Delphinum patina non capit. Cur ſequimur quæ conſequi non poſſumus? noſtra mediocritate contenti nihil vltrà quæramus.

At cur admittimus hæc errata eſſe Aſtrologorum? nónne oſtendimus multos tunc oppetiiſſe mortem, quando ars ipſa Genethliaca maximam pollicebatur incolumitatem?

Quæ nos commemorauimus,leges ipſas Aſtrologicas petunt, non arguunt Aſtrologos iniuriæ, aut negligentiæ; artem ipſam hæc euertunt,non accuſant artificum oſcitantiam. O maximam Aſtrologiæ labem! ſublatis iis obſeruationibus,è quibus de vita,& morte Mathematici diuinant;quid tandem reliquum eſt,quo de magiſterio,de liberis,de ſeruis,de honoribus, de diuitiis, de itineribus, de coniugiis vaticinentur?

CAPVT

CAPVT QVADRAGESIMVMSEPTIMVM.

Non licere Astrologis per accidentia rectificare genituras.

ITA omnes Astrologicas præsensiones à natalitio Themate dependere volunt Mathematici, vt eo vel leuissimè commutato, eorum sententia totius vitæ cursum, omniúmque rerum ordinem mutari oporteat. Cùm autem difficillimum sit notare illud temporis momentum, quo ex materno vtero infans egressus primò spiritum ducit, varias adinuenerunt rationes ad verum natiuitatis tempus deferentes: æstimatas enim genituras,& à veritate dilapsas, per Aminodar, per Hermetis trutinam, hoc est,per moram fœtus intra viscera matris, demum per accidentia,restituere solent. Sed priùs cancer rectà incedet,quàm Astrologi ad verum natiuitatis tempus perueniant; priùs lupus ouem ducet vxorem, quàm Genethliaci,lapsam genituram in suum domicilium larémque reducant. Atque vt alias prætereamus artes, quibus Astrologi ad verum horoscopum peruenire contendunt, postremam, quæ ex accidentibus verum natiuitatis Thema conficit, exponere hoc loco decreuimus, vt ex vna,quæ omnium certissima putatur, & cui recentiores omnia sua vaticinia credunt, de aliis coniecturam facere liceat; Quoniam vim quandam esse aiunt in Zodiaco, quod suprà retulimus, talem vt eius orbis vnaquæque pars aliam & aliam vim obtineat, quam variè moueant Planetæ & in contrarios deducant effectus, perinde atque stellæ in iis finitimisque partibus sint quoque tempore, varios à cœlo docent dimanare effectus. Quare cùm Planetæ in eam partem orbis incidunt, in qua est ortus eius, cuius fata quæruntur, aut in eam quæ coniunctum aliquid habet, aut consentiens,quæ triangula & quadrata nominant,non verisimile solùm, sed etiam necessarium censent, tunc eum qui sub tali horoscopo ortus sit afflari à syderibus iis, immutaríque: quare, vt inueniatur verus horoscopus,aiunt tempore alicuius accidentis,putà morbi,casus, periculi,& huiusmodi,obseruandum esse locum Martis aut Saturni,aut vtriusque. Quòd si eorum alter vel vterque repertus fuerit in eodem gradu, in quo in existimata natiuitate est horoscopus, rite natalem horam notam fuisse existimant; sin autem Saturni, aut Martis, aut vtriusque locus longè distat ab eo gradu, qui censetur horoscopus, nec cum eo coniunctum aliquid habet, falsatam aiunt esse genituram, relictóque prioiri horoscopo, locum quo tempore accidentis vel hi Planetæ occupant,vel aliqua irradiatione attingunt,pro vero horoscopo habent: quo fit vt in existimata genitura si gradus 20.Virginis censeatur horoscopus, Mars verò tempore mortis non in 20.sed in 17.gradu Virginis reperiatur secundum artem 17. gradus Virginis statuatur verus horoscopus, & tempus illud quo 17. gradus Virginis fuit in horoscopo censeatur verùm tempus natiuitatis.

Cyprianus Leouitius hanc restituendi horoscopum rationem ad omnes Planetas pertinere putat. [Dato (inquit) tempore alicuius accidentis, vide in Ephemeridibus vtrum eo ipso tempore Planeta, cui significatio talis accidentis conuenit, transeat, gradum horoscopi, aut aliquo aspectu cum irradiet,

quod si fiat, gradum & minutum eius Planetæ verum ascendens natiuitatis esse scias,&c.]

Rursus si Planeta,qui effectum quempiam significat, huiusmodi accidentis tempore non reperiatur quidem in gradu qui pro horoscopo habetur,sed certo aliquo aspectu cum irradiet,putà ex trigono,quadrato & huiusmodi verum in genitura tempus natiuitatis contineri existimant. At si neque aspectu vllo, neque corpore, vt loquuntur, horoscopum attingit, tempore accidentis falsatam genituram putant,& ex aspectu,vel loco Planetarum genesim restituendã censent, gradúmque illum faciendum horoscopum ad quem Planetam talis euentus auctor, accidentis tempore, vel corpore, vel aliquo aspectu peruenit. Hæc Genethliaci, qui tanquam ardeliones huc & illuc volitantes,nunc ab horoscopo ad futuros euentus, nunc ab euentis ad horoscopum progrediuntur: sed nimirum telas texunt aranearum, tricas nent apinas.

Primùm cùm alij per Aminodar, alij per trutinam Hermetis, alij hoc, alij alio modo restituendum horoscopum censeant, hæc inconstantia declarat nihil Genethliacos adhuc certi habere quo ad natalem horam perueniatur.

Deinde constat maleficos Planetas sæpius transgressos esse horoscopum, eiúsque triangula & quadrata, consentientibus etiam annorum initiis, sine vllo omnino effectu; id quod multis exemplis planum facit Sixtus ab Hemminga in genitura Ferdinandi Imperatoris, Federici Saxonum Ducis,Isabellæ Hispaniarum Reginæ, Pauli III. Pont. Petri Aloysij Parmensium Ducis,Alexandri Medices, Mariæ Reginæ Angliæ, Elisabethæ Reginæ Angliæ, Henrici VIII. Anglorum Regis, Bernardide Merode,Caroli à Brimeu, nobis ex Caroli V. Imper. geniti per accidentia à Mathematicis restituta,plures maleficorum coitiones cum horoscopo proferre licet sine vllo successu. In ea siquidem genitura alij 6. alij 7. alij 8. alij 11. gradum Capricorni constituunt horoscopum: at Saturnus mense Decembri anni 1517. mense Ianuario anni 1518. in eisdem gradibus hæsit nequidquam Carolo V. incommodi patiente. Iterum anno 1547.ab ineunte Ianuario spatio sex mensium, Saturnus per initium Capricorni delatus nullum malignitatis suæ vestigium reliquit, quin is annus præ cæteris Carolo fœlix fortunatúsque illuxit ob insignem memorabilémque victoriam, quam de Principibus Germaniæ reportauit.

Hieronymus Cardanus, qui triginta ipsos annos in sua genitura exponenda laborauit, apud Sixtum ab Hem. horoscopum ponit Aphetam siue vitæ significatorem, cuius gradum 7. Tauri permeauit, Saturnus anno 1528. mense Aprili, anno 1557. mense Maio & Iunio, anno 1558. mense Februario, sine vlla Cardani noxa.In genitura Alexandri Medices, quam ex morte, quæ accidit anno 1537. ætatis 24. Mathematici restituerunt, Directio horoscopi ad quadratum Saturni, quæ incidit in annum 1519.Ianuario mense irrita fuit,alia quæ accidit eodem anno mense Iulio sine effectu effluxit. In genitura Doconis ab Hemminga Sixtus eius frater enumerat 20. huiusmodi coniunctiones sine effectu vllo.

His si addas quod Genethliaci profitentur, non omnia, quæ hominibus contingunt, defluere ab Astris, sed multa à liberis proficisci voluntatibus, multa à sublunaribus & proximis causis, nec vlla nota internosci ea quæ ab Astris, quæque à sublunaribus causis efficiuntur, intelliges nihil tam præposterè, nihil tam monstruosè cogitari potuisse, quàm ex rerum euentis, verum horoscopum

horoſcopum deducere. Fateberis & illud non minùs temere ex incertis euentis de natalitiis aſtris, quàm ex natalitiis incertis aſtris de euentis fieri coniecturam.

Quamquam Cyprianus Leouitius in doctrina de iudiciis natiuitatum ſcribit quendam ex directione horoſcopi ad Solis ſextilem dextrum lucratum eſſe Carolinos aureos 20: Et Franciſcus cognomento Monachus, magni nominis Aſtrologus, ex occurſu medij cœli ad radium benefici Planetæ nouum, par calceamentorum ab amico ſibi dono datum tradit. Conſentiunt tamen probati Aſtrologi, quod videre eſt apud Card. lib. de temp. & mot. errat. reſtitut. cap. 11. plurimos euentus non pendere à cœlo. num fortuitos etiam & repentinos animi impetus in leuiſſimis rebus moueri deſuper, agitaríque putabimus? num ſi fortè ire in forum volueris, ac deinde nolueris, atque id rurſus volueris ex errantium quadam ſyderum reciprocatione contingere potiùs exiſtimabimus, quàm ex varia diſparíque animi agitatione? ſtudeátne quis, an otietur, legat, an ſcribat, ſedeat, an ſtet, vigilet, an dormiat, comedat, an bibat, ne Mathematici quidem profitentur ſe dicere poſſe. In tanta accidentium varietate, quis non videt aleam quandam in iis deligendis, per quæ verus horoſcopus requiratur?

Quid? quòd euentus ſæpe non conſentiunt, ſed vnus hunc, alius alium horoſcopum poſtulat? Quod videre eſt in genitura Caroli V. Imper. quam ad vnguem reſtitutam ex electione ad Imperium, ex coronatione Aquiſgranenſi, & Bononienſi, cùm animaduerteret nobilis quidam Aſtrologus non congruere cum aliis Caroli euentis; hæc ſcripta reliquit. [Neceſſariò (inquit) vel hoc ipſum tempus ſtatuendum eſt, vel aliud ab hoc diuerſum, ſi aliud non conuenient cum electione directio longè præcipua medij cœli ad trigonum Veneris, nec reuolutio Solis ad medium cœli. Neque cùm coronatione Aquiſgranenſi reuolutio medij cœli ad trigonum Veneris, Lunæ ad oppoſitum Veneris. Neque cum inauguratione Bononienſi directio medij cœli ad quadratum Iouis, reuolutio ad ſextilem Iouis, neque Lunæ reuolutio ad trigonum Iouis & medij cœli, ſed ſine vllo effectu præteriiſſe videntur. Si ſtatuendum hoc tempus eſt occurſus Lunæ ad trigonum Saturni ac Martis, breuium aſcenſionum horoſcopi ad eundem trigonum Lunæ, & horoſcopi ad quadratum Saturni & Martis, horoſcopi ad quadratum proprium Solis ad Saturnum & Martem, irriti fuerunt; nulla autem numeratarum directionum, aut ſimilis fuit tempore mortis.]

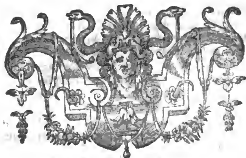
Sed diſputauit hæc ſubtiliùs Sixtus ab Hemminga in ſua genitura, c. de rectificatione horoſcopi: ex morbis enim quibus laborauit anno ætatis 26. menſ. 10. & anno 33. menſ. 10. euidentiſſimè conficit, non poſſe vnum horoſcopum pluribus accidentibus accommodari. [Quòd ſi (inquit) ex priori directione ſtatuamus gradum 23. minut. 6. Scorpij in horoſcopo, iam altera directio ſeptem menſibus & diebus aliquot anticipauit aſſignatum effectum, & differt verum momentum ab exiſtimato minutis plus minus 7. ſi verò ex altera ponamus gradum 22. minus 40. in horoſcopo, iam prior directio totidem menſibus & diebus euentum aſſignatum ſubſecuta eſt, & differt verum momentum ab exiſtimato minutis plus minus 9. ſi inter duos hos locos medium eligamus gradum 22. minut. 53. iam prior directio euentum ſubſecuta fuit menſibus ferè 4. altera totidem menſibus præceſſit, &c.]

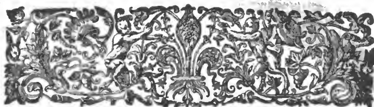
Non

Non faciam longius. Legimus plurimas genituras à Gaurico, à Bellantio, à Iunctino, à Cardano, à Leouitio, ab Astrologiæ magistris rectificatas per mortem, quas nimirum restituere nequiuerunt per accidentia vitæ. Si ex postremo solum vitæ actu de vero horoscopo decernere licet, iam Astrologiæ nomen euanuit, omnia Mathematicorum Apotelesmata conciderunt; nihil enim Astrologi prouidere possunt futurum ignorato vero ortus tempore, hoc nosse nequeunt ante obitum; ea ergo quæ facta sunt aliqua illi interpretatione ad Astrorum compositionem reuocare possunt, quid futurum aut non futurum sit dicere non possunt. Ex quo efficitur, genituras, quas in Astrologorum libris legimus, ex amussim respondentes euentis, compositas esse, & accidentibus accommodatas, & non huiusmodi, ex quibus præsensum aliquid, aut præuisum fuerit.

* * *

IN

IN ASTROLOGOS CONIECTORES
LIBER QVINTVS.
Qui & exotericus.

RVTVLI auxilium petiuere à Diomede, arbitrati eum, qui Troianorum fuerat hostis, in acie Troiana in Italia quoque prono futurum animo in Troianorum internecionem.

Mittitur(inquit Virg.)*& magni Venulus Diomedis ad vrbem*
Qui petat auxilium, & Latio consistere Teucros,
Aduectum classe Aeneam, victosque Penates
Inferre, & fatis Regem se dicere posci
Edoceat, multósque viro se adiungere gentes
Dardanio, & latè Latio increbescere nomen.

At res longè aliter euenit quàm putarant, Diomedes in contrariam abiuit sententiam, cedendum Troianorum armis censuit, absterruítque Rutulos quibus potuit modis à bello suscipiendo.

Hos inter motus (ait idem) *medio fragrante tumultu*
Ecce super mœsti magna Diomedis ab vrbe
Legati responsa ferunt, nil omnibus actum
Tantorum impensis operum, nil dona, nec aurum,
Nec magnas valuisse preces: alia arma Latinis
Quærenda.----

Haud aliter Genethliaci aduersùs eos qui in Astrologiam arma sumpserunt à Philosophis & Philosophorum Principe Aristotele suppetias implorant, opinati illos, qui tantam cœlo auctoritatem arrogarunt, vt eius motum omnium motuum principem & causam fecerint, l. 8. Phys. t. 75. 76. 77. libr. 2. de Gen. à t. 56. li. 2. Cœl. t. 17. A-

Rr stolo

strologorum quoq; consiliis & conatibus subsidio futuros, sed lōgè alia Aristoteli & Philosophis mens est, neq; enim qui anni tempora vicésque generationum sine definito quodam cursu recursúq; Solis per Tropicos & Æquatorem constare posse negant, continuò astrorum conciliis, congressibus & consistoriis res omnes humanas administrari affirmant, & quidem Solis ac Lunæ imperium, quod in res sublunares exercent, internoscit etiam vulgus Nautarum, Agricolarum, Pastorum, Saturni, Iouis, Martis, Mercurij, Veneris arcana iura delitescunt in Astrologorum scriniis, & in inuolutis planè voluminibus, quare videamus, si placet, & quid sapientum Senatus de Astrologia & Astrologorum gente censuerit.

CAPVT PRIMVM.

Nullam sapientes viri Genethliacæ disciplinæ habuerunt fidem.

SI vlla Genethliacæ disciplinæ subesset veritas, sine dubio non neglexissent tem tantam viri ingenio, & doctrina præstantes, Socrates, Plato, Aristoteles, Hippocrates, Galenus, cæterique sapientiæ antistites: cur enim ij, qui in veri peruestigatione omne æuum consumpserunt, qui ad omnia naturæ arcana aditū sibi patefecerunt, præteriissent eam disciplinā quæ miris vaticiniis & præsagitionibus omnium ad se animos mentésq; conuertit? At nullus eorū aut in iis ineptiis versatus est, aut inter Mathematicas disciplinas Genethliacā numerauit. Socrates sanè qui in Phædone Mathematicas omnes disciplinas recéset, Geometriam, Arithmeticam, Astrologiam, Musicā, quamobrem in Mathematicum censum Genethliacam non refert, nisi quia veritate planè destituta indigna est, quæ in disciplinarū numero censeatur? Plato verò, qui li. 7. de Repub. in fœlicissima illa sua Repub. quam omnibus cōmodis affluere, omnib. ornamētis efflorescere cupiebat, reliquas Mathematicas disciplinas retinendas censuit, Arithmeticā, Musicam, Geometriam, Sterometriam, Astronomiam, vnam Genethliacam neglectui habuit, qua rude vulgus humanæ vitæ rationes, & rerum summam cōtineri existimat. Multum ille quidē Astronomiæ tribuit, quæ astrorum cursus numeris, & ratione prosequitur, quòd rei militari, quòd nauigationi, quòd agriculturæ apprimè sit necessaria. Cur Genethliacā silentio præteriit, quæ si adesset veritas, vel si abesset vanitas, omnes alias disciplinas vtilitate, vsu, splendore, dignitate longè antecelleret, à qua innumera commoda in omne genus vitæ manare ab Ægyptiis, ad quos studij causa peregrinatus dicitur, sine dubio acceperat?

Quid Alcinoum, quid Proclum, quid Plutinum, quid reliquos Platonicæ disciplinæ alumnos cōmemorē, qui innumeras cōplexi fabulas & vanissimas superstitiones, Genethliacas tamē nugas, Philosopho homine indignas duxerūt.

Aristoteles Stagirites vberrimum, & fœlicissimum ingenium, ad omnia sūma factū, omnes alias disciplinas arctissimè cōplexus vnam Genethliacam neglexit, non quòd eam consequi nō potuerit, consecuti enim sunt alij ingenio, & doctrina infinitis interuallis inferiores; nō quòd per ea tempora nulla esset

Ge

Genethliaca;lôgè enim altiùs hęc ars ortũ repetit ſuũ,& iã per ea tẽpora quod videre eſt apud Tulliũ li.2.de Diuinat.multi Philoſophorũ in Græcia illã vallicabant; ſed quòd meraciſſimis ineptiis conſtare animaduertiſſet, & quã ille artiũ omiſit,vel earũ,quæ in inſpectione & exiſtimatione rerũ poſitæ ſunt,vel earum quæ in agẽdo cõſiſtũt?quã multa de Theorica, de Poëtica , de Politicã, de Oeconomica,Ethicis,de Phyſica,de Cœlo , de rerum ortu , & interitu , de Meteoris,de anima,de hiſtoria animalium,de eorundem generatione,de ſanitate,& morbo,de Metaphyſicis ſcripſit?Vnde in tot & tam luculẽtis voluminib.tã altũ Menethliacæ ſilentiũ? vnde tantus præſtantiſſimæ diſciplinarũ neglectus?cur nihil de cœleſtiũ domorum poteſtate,de ſignorũ virib. de aſtrorũ congreſſibus,de ſtellarũ gaudiis,antiſciis,auditu,viſu tradit, vbi de cœlo, vbi de ſtellis,vbi de Zodiaco diſſerit?quãnto acumine à Phyſica,li.2.Phyſ. tex.16. 17.18.19.20.lib.11.Meta.ſumma 3.c.1.ſecernit Perſpectiuã,Harmonicã, Geometriam,Aſtrologiam?quàm accuratè Mathematicarum naturam diſcutit toto lib.13.Metaph.?quantam tribuit Aſtrologiæ lib.2.Cœli, tex.57.58.59.li.12. Metaph. tex.44.?quantis laudibus eandem effert lib.12.Meta.tex.44.45.?quàm multa ibidẽ tex.46.47.& lib.2.Cœli,tex.41.& ſequent.de orbium cœleſtium numero,ordine,motu,de Zodiaci obliquitate,de Aſtrorũ motu,figura,natura, diſputat?de natalitiis aſtris,de diurnis,& nocturnis,de fœmininis, & maſculinis,de fœcundis,& infœcundis, vbi diſſerit?lib.2.de ortu, & interitu inquirit cauſas, quibus exiſtant ea quæ ſingulis annis , & ſtatis temporibus gignuntur fruges, arbuſta, herbæ , plantæ , nihil tribuit aſtris , nihil ſignis, nihil domib. cœleſtib.ſed rem totã reuocat in auctorẽ luminis Solem, qui nũc accedendo, nunc recedẽdo quatuor anni tempora,ver,& æſtatẽ,autumnũ,& hyemem efficit,& ea quæ ortus habẽt,& interitus ſtatas vices lib.2.Meteororum ſumma1. c.2.interrogãti cur circa Canis ortũ Eteſiæ vẽti incipiant flare, quã facilè erat Procionẽ in cauſam vocare & reſpondere, eius occulta vi ventũ illũ concitari? nihil tamen huiuſmodi reſpondet,ſed Solẽ facit huius rei auctorẽ.[Eteſiæ (inquit)flãt neq; tũc quãdo maximè propè fuerit Sol,neq; quãdo longè,quia propè fuerit Sol,neq;quando longè,quia propè quidem exiſtens præuenit exiccãs, antequam fiat exhalatio , cùm autem abſceſſerit modicum , mediocris iam fit caliditas, &c.]

Requirẽs ibidem,qua de cauſa Orion,& occũbens,& oriens moleſtus eſſe ſoleat,nõ cõmemorat aſtri iura,& imperium,ſed rẽ totam ad tempus hybernũ & æſtiuũ, in quod huius ſyderis ortus & occaſus incidit reuocat.Sect.1. probl. 17.ſciſcitatur cur à Vergiliarum occaſu ad Fauonis vſq; flatus,ij potiſſimũ pereãt,qui diuturno morbo laborarunt, omnia alia,quã aſtra vocat ad calculum? Probl.26.cur circa vtrumque ſolſtitium per centum dierũ ſpatiũ mori maximè contingat:non Aſtrorum ortus,aut occaſus, ſed temporis verſiones , & commutationes aëris in cauſa eſſe docet.

Libro 4.de Generat.animalium,quàm anxiè perquirit cauſas ob quas filij vt plurimũ parentib.ſimiles prodeant,ob quas alij fœcundi,infœcundi alij ſint, ob quas alij integri,& valẽtes,alij naſcãtur debiles,aut mãci,nec implorat ſtellarum opem,non confugit ad Cãcri,Tauri,aliorúmq;ſignorũ naturam, nõ ſpectat aſtrorũ congreſſus,& cõpoſitionẽ,ſed omnia ad materiã,ad vim effectricẽ, ad proximas cauſas refert. Vt multa paucis cõplectamur, omnia quæ ad hominis conſtitutionẽ,ad tẽperationẽ humani corporis pertinent,executus eſt Ariſt.

libris de historia, de partibus, de generatione animalium, nec quidquam à Marte, à Ioue, à Saturno, à Tauro, à Geminis, à Cãcro, à Leone, à Vergiliis, à succulis emendicauit, nõ quòd Genethliacas rationes ignoraret, quas rude etiã vulgus per ea tempora callebat, vt videre est apud Tullium 2. de Diuinat. sed quòd eas ad retinendas otiosorum aures, ad fallenda tardiorum hominum ingenia, ad deriuandam ex imprudentium loculis pecuniam, confictas esse intelligeret.

Quid Hippocrates, quid Galenus? quàm multa disputant de septimestri partu, de partu octomestri, de genitura sterilibus, de fœtatione, de formatione fœtus, de natura humana, de semine, de natura pueri, de causis morborum, de temporibus morborum, de morbis vulgaribus, quæ omnia è stellis Genethliaci pendere contendunt, nec in tam luculentis disputationibus vel fando audiuntur Alfridaria, directiones, reuolutiones, aspectus, congressus, digressúsq; stellarum? cur in formatione fœtus conticescunt astra genitalia, fœminina, masculina, benigna, maligna, signa contorta, integra? cur in partu silent horoscopi, fortunæ, dæmones, geniturarum cardines, Mars quadratus, Saturnus trigonus? cur inter morborum causas non censentur dilapsus Planetarum, locorũ congressus, & huiusmodi sexcenta? Hippocrates aureo libello de Aëre, aquis, & locis obseruanda Medico præcipit solstitia, & æquinoctia, quorundam præterea astrorũ ortũ, & occasũ Arturi, Canis, Pleiadũ. [Multi (inquit) in his maximè diebus iudicantur, alij enim perimũt, alij desinũt, aut in aliam speciẽ, aliũve statũ trãsmutantur, idque nõ horũ syderum arcanis viribus, non Planetarum congressibus tribuit, sed mutationib. aëris, quæ his maximè temporibus cõtingere solẽt, à quib. constitutio humani corporis mirificè afficitur, astrorũ aspectus, domicilia, fines, antiscia, exaltationes, deiectiones, gaudia, cæteraq; Astrologorũ commenta, ne nominanda quidem sapientibus viris, existimauit. Nullas Philosophi, nullas Medici in hominis constitutione agnoscunt astrorum partes, rudes solùm Astrologi, & qui ne à limine quidẽ salutarũt Philosophiã, à stellis & stellarum vario congressu aiunt humana corpora efformari.

CAPVT SECVNDVM.

Sapientum consensu Genethliaca damnatur.

ITA Philosophorum Medicorúmque Principes de Astrologia censuerunt, quorum iudicia omnium sapientum suffragatio comprobauit. Et Socrates quidem negabat, vt refert Eusebius Cæsariensis lib. 4. de præparatione Euangel. cap. 4. [homini per cælestia corpora, futurorum, quæ in potestate diuina sunt, cognitionem esse quærendã: nec enim possũt homines illa cognoscere, aiebat, nec diis gratum est, si quæ illi occultarũt, ea tu diligenter inquiras, possẽtque facile ira deorũ in insaniam Anaxagorę cadere, qui cùm cęlestium scientiam profiteretur, in id amentiæ incidit, vt Solem ignem esse putaret, &c.] Eudoxus, Platonis auditor, in Astrologia iudicio doctissimorũ hominum facilè princeps, sic opinatur (id quod scriptum reliquit) Chaldæis in notatione cuiusque vitæ ex natali die minimè esse credendum.

Panætius quoque Stoicus vt est apud Tull. li. 2. de Diuinatione, Astrologorũ prædicta reiecit. Archelaus prętera, & Cassandrus, sũmi Astrologi eiusdẽ ætatis, cũ cæteris Astrologiæ partib. excellerẽt, hoc prędictionis genere nõ sũt vsi.

Item

Itē Scylax Halicarnaſſæus, familiaris Panætij excellēs in Aſtrologia, ideq; in regenda ciuitate ſua princeps, totū hoc Chaldaicum negotium repudiauit.

Phauorinus Philoſophus apud Aulum Gellium, lib. 14. Noctium Atticarum, cap. 1. Genethliacam ait eſſe offuciarum genus ab eruſcatoribus excogitatum, ad eradendam ex alienis loculis pecuniam. Sapienter & Dion ridiculos Aſtrologos eſſe pronunciauit, qui non videntes piſces iuxta ſe ad littus nantes, profitentur ſe videre piſces cœlo labentes. Nec magis acutè quàm verè Diogènes Cynicus cuidam oſtendenti in Aſtrologorum egregia concione depictas ſtellas errantes, reſpondiſſe fertur, Ne mentiaris, bone vir, ſtellæ nequidquam errant, Aſtrologi inſaniūt potiùs. Intellexit Alexandria, vrbs celeberrima, eorum inſaniam & tarditatem ingenij, qui Genethliacos conſulunt, & hac de cauſa vectigal quoddam eos perſoluere iuſſit, quod fatuū appellauit, vt vel ipſo nomine moneret non niſi fatuos homines huiuſmodi ineptiis vti ſolere.

Bardaſſenus Syrus, Genethliaca doctrina longè clariſſimus, apud eundem Euſeb. lib. 6. de præparat. Euangelica, c. 8. luculēta oratione Aſtrologos proditæ veritatis crimine cōuincit; quod & à Marco Tullio factū leges lib. 2. de Diuin.

Lactantius noſter lib. 2. de origine erroris, cap. 17. dæmonum inuentum eſſe Aſtrologiam, ſcripſit.

Tertullianus lib. de Idololatria, [De Aſtrologis (inquit) ne loquendum quidem eſt, ſed quoniā quidem iſtis diebus pronunciauit defendens ſibi perſeuerantiā profeſſionis iſtius, paucis vtar. Non allego quòd idola honoret, quorum nomina cœlo inſcripſit, quibus omnem Dei poteſtatem addixit, quod propterea hominis non putant Deum requirendum, præſumentes nos ſtellarum immutabili arbitrio agi, vnum propono, Angelos eſſe illos deſertores Dei, amatores fœminarū, proditores etiam huius curioſitatis, propterea quoq; damnatos à Deo. O diuina ſentētia vſq; ad terrā pertinax, cui etiā ignorātes teſtimoniū reddūt! Expellūtur Mathematici ſicut Angeli eorū. Vrbs Italia interdicitur Mathematicis, ſicut cœlū Angelis. Eorū eadē pœna eſt exilij diſcipulis, & Magiſtris.]

Tatianus orat. contra Græcos figuras poſitionis inquit ſyderum hominibus dæmones oſtendentes, tanquam in teſſerarum ludo fatum, rem prorſus iniquam introduxerunt.

Cyrillus Alexandrinus lib. 10. in Iulianum ſic de Mathematicis loquitur. [Vides illos habere erroris officinas, mendaciorum fora. hi admirantur ſemper aſtrorum curſus, & pro minimis obolis interdum cœleſtia loquuntur ſacramenta, mulieres autem comprehendentes, & plebeiorum mentem demulgentes, extenuant marſupia, & ſuffurantes paruos quæſtus, ſuæ frigidæ vaniloquentiæ mercedem lucrantur, &c.]

Idem lib. 4. in Eſaiam cap. 47. extremo. [Si verò putas meum ſermonem à veritate aberraſſe, ſtent, & ſeruent te Aſtrologi cœli, qui cenſuerunt ſtellas, annuncient tibi, quid tibi ſit venturum, alius hic eſt ordo nugarum, &c.]

Eodem pertinent quæ S. Gregor. diſſerit homil. in cap. 2. Matth. S. Chryſoſt. hom. 2. ad 2. c. S. Matth. S. Hieron. lib. 2. in Ierem. c. 10. in c. 2. Sophoniæ, & quæ ex S. Aug. S. Baſil. S. Ambroſ. Orig. Euſeb. referemus ſequentibus capitulis.

In horum ſententiam turmatim iēre Theologi quoque Scholaſtici, & S. Thom. Aquin. in primis 1. p. q. 115. 2. 2. q. 85. a. 5. Alexand. Alenſis, S. Thomæ Magiſter 2. p. ſummæ, q. 164. in 6. reos, ait, eſſe, qui huiuſmodi nugis fidem habent, & S. Bonauentura in 2. d. 14. art. 4. q. 3. qui non obiter, ſed ex profeſſo rem hanc

discutit. Scotus in 2.d.19. q.3. S.Antoninus 2.p. sum.tit.12. cap.1.§.6. Ioannes Bauonius in 4.quæst.9. prolog.art.3.& 4. Heruæus tract. de materia cœli,q.9. Richard. 2. d.14.art.3. q.5. Mairon. 2.d.14.q.4. Gabriel 2.d.14.q.vnica,dub.vlt. Argentina in 2.d.14.q.1.art.3.& 4. Dominicus Dagnes 1. p.q.115. art.4. dub.1. Franc. Zumel, 1.p. q.57. art.3.§.ad tertium. Franc.Ouandus in 2.d.7.q.1. Ioan. Cælaia in 2.d.14.q.4. & qui subtilius rem hanc limarunt Gulielmus Parisiensis tract.de legibus,& Michaël Medina lib.2.de recta in Deum fide,cap.1.

Eandem sententiam frequenti suffragio Philosophi firmarunt Iulius Firrenus lib.9.de fato,cap.29. Georgius Trapezuntius lib.cuius titulus, cur Astrologorum iudicia,vt plurimum sint falsa, Franciscus Valesius lib. de sacra Philosophia,cap.31. Cornelius Dorcensis lib.de superstitione, par.2.cap.3. Marsilius Ficinus com.ad librum Plotini. [Vtrùm stellæ aliquid (inquit) agant quæritur inter sapientes, sed omnium quæ nobis accidunt, fiúntve à nobis, manifestas sufficientésque causas apud nos reperimus in propria generis nostri natura, in consuetudine, affectu, consilio, actione, occasione, concursu circumstantium causarum, neque vnquam sine his causis è cœlo fit aliquid: vt nihil opus sit horum in cœlo causas perscrutari, quæ sæpe in terra patent,neque tamen inueniuntur in cœlo, &c.] Ioannes Picus Comes Mirandulanus libris duodecim contra Astrologos,Franciscus Picus eius nepos libris 5.de prænotat. Longum esset Philosophos omnes percensere, qui Astrologicas rationes damnarunt, quotquot lib.1. huius operis, cap.5. influentiarum iniquum philosophiæ forum eiurarunt,Genethliacæ vanitatem professi sunt.

Ad hos accesserunt Iurisconsulti, prudentissimi viri,Ioannes Andreas Anchar. Abbas ad c. ex tract. de sortilegiis, Ioannes Cardinalis Turrecremata ad c.illos, eodem titulo, & iterum in summa de Ecclesia, Albericus Rosatus verbo,sortilegus.Trailus Maluetius tract.de sortibus,p.1.Baldus,Salicetus,aliíque permulti ad l.artem, & l.nemo,C. de maleficiis, & Mathematicis. Girardus de sortilegiis quæst.3. num.8. quæst.11. num.16.

Sed quis maiori fide testificari potest Genethliacæ vanitatem quàm Mathematici ipsi Astrologicis præceptionibus egregiè instructi,& arcanorū omnium mysteriorū conscij:quos si omnes turpis egestas,aut iniquus quęstus pateretur, id quod sentiūt ingenuè fateri nullos iam haberemus Astrologicarum fabularū patronos.Certè ij qui procul fraudes,procul habuerūt mēdacia luce palam artis suæ vanitatē professi sunt, ex quorū infinito numero vt præcipuos proferamus,Claudius Ptolemæus lib.2. quadripartiti.[Fieri autem nequit(inquit)vt qui sciens est,particulares rerū formas pronunciet: sicut nec sensus particularem, sed generalem quandam suscipit formam,oportet autem tractantem hæc rerum coniectura vti, soli autem numine afflati prædicunt particularia.]

Rursus Pontanus in dialogo quodam sic scribit: [Quid quòd rem certa cognitio,eáque quæ scientia dicitur, generalibus versatur in perscrutationibus? quis igitur humorum, è quibus constamus, singulas assequi possit siue commistiones,siue temperaturas? quis rursus syderum particulares vires, quæ tum abstrusissimæ sunt, tum penè infinitæ? quis item aduersantium inter se gladiationes particulatim cognitas & obseruatas habeat, & quantum, & quousque? Itaque illi ipsi, qui ad particulares delabuntur prædictiones, ab ipso etiam Ptolemæo habentur derisui, cùm necesse sit eorum coniecturas obseruationésque hac in parte vacillare,ipsósque nōn solum errare è via,verùm turpissimè

pissimè dilabi, déque vestigio ruere,&c.] Ioannes Kepplerus,& propter ingenij magnitudinem,& propter doctrinæ copiam, iure inter Astrologiæ Principes numerari potest; at hic lib.1.de stella noua,cap.2. extremo, repudiatis omnibus Astrologiæ instrumentis,solos stellarum aspectus retinẽdos censet. [Atque hoc genus rerum(inquit)aspectus duarum stellarũ,quarum vel vtraque vel altera sit immobilis,illud est,quod ego penè solum, in Astrologia retinendum censeo,quod quidẽ tanta contẽtione contra Philosophos artis penitus ignaros philosophicè,& ex doctrina harmonica(penè in solidũ ignorata)defendo,quãta fidentia reliquam Astrologorum supellectilem penè omnem eliminandam esse censeo,idque in omnib.meis scriptis Astrologicis indesinenter protestor.]

Sixtus Hemminga Frisius in Astrologicis disciplinis apprimè versatus recenti opere cui Astrologiæ refutatæ titulũ fecit, multis geniturarũ allatis exemplis diuturno vsu & experientia edoctus,Astrologorũ delirampta patefecit.

Tycho Brahæ lib.1. de noua stella, pag. 612. astrorum vires Astrologis perceptas negat,& Astrologiã, si quæ est, à mortalibus longè abesse contendit,& pag.648.docet astrorũ congressus non posse certò Astrologos notare.Pag.650. [Frustra(inquit)pro se Arabum,atque aliorum Astrologorum placita veritatibus implicita allegat Appianus,&c.]Astrologorum futilitates appellat,& pag. 777. ita aduersùs .... & Cardanum Astrologos agit,vt planè ostendat Astrologiam nõ esse humanã disciplinã. Neque Ioanni Pico Mirandulano Comiti, neq; Francisco eius nepoti obiici potest Astrologiæ ignoratio,tam multa,tam accuratè huius disciplinæ placita, & arcana mysteria referunt, vt facilè pateat omnes Genethliacę latebras & abditos recessus illis perspectos fuisse,tã multis tamẽ modis Astrologicas fabulas exagitat,vt longè, latéque veritas colluceat.

His addo Eudoxum Archelaum, Cassandrum, Scylacem, Halicarnassæum Astrologiæ scientissimos,qui apud Tullium, lib.2.de Diuinatione Genethliacæ vanitatem profitentur, tam denique sapientum omnium testificatione manifesta,tam Mathematicorum confessione certa sunt Astrologiæ ludibria, tam pudenda sunt Genethliaca commenta, & mendacia, vt Poëtæ etiam fabularum,mendaciorúmque Magistri Genethliacis superbè illudere,& subtilitatem artis exprobrare non dubitarint.

Non habeo denique(inquit Ennius)*nauci Marsum augurem,*
Non vicanos Aruspices,non de circo Astrologos,
Non Isiacos coniectores,non interpretes somniûm;
Non enim sunt hi,aut arte diuini, aut scientia,
Sed superstitiosi vates,impudentésque arioli,
Aut inertes,aut insani, aut quibus egestas imperat,
Qui sui quæstus causa fictas suscitant sententias,
Qui sibi semitam non sapiunt,alteri monstrant viam,
Quibus diuitias pollicentur ab his drachmam petunt,
De his diuitiis deducant drachmam,reddant cætera.

Mitto quæ Iuuenalis ludit lib.2.sed non possum omittere quatuor aureos versiculos inuictissimi, clarissimíque Martyris Mori in vatem fama inclytum:

Astra tibi,inquit, *æthereo pandunt sese omnia vati*
Omina,vel quæ sint fata futura monent.
Omnibus ast vxor quod se tua publicat: id te
Astra licèt videant omnia,nulla docent.

Quare

Quare in tanto omnium disciplinarum, omnium Academiarum, Scholarum omnium, omnium ætatum, temporum omnium, Philosophorũ omnium, omnium sapientum de Genethliaca vanitate consensu, neminem reperiri arbitror ita stolidum, ita ad intelligẽdum hebetem, qui huius artis incredibilem leuitatem non videat; ipsimet hostes veritatis, etiam si insanire velint, quòd omnium sapientum iudiciis respondere possint, repetient nihil. Verùm ne sola auctoritate sapientum circumuentos se Genethliaci querantur, aliquot disertissimorum hominum luculentas disputationes his attexam, quibus rationes continentur, ob quas sapientiæ optimates iure Astrologos tamquam veritatis hostes à republica literaria amouerunt.

CAPVT TERTIVM.

Disertissima S. Ambrosij in Genethliacos disceptatio.

ADVERSVS eos qui se Chaldæos seu Genethliacos appellant, & de motu positúque stellarum quæ futura sunt, dicere se posse profitentur, omnes qui literis & doctrina pollent stare, superiori capite docuimus, verùm ne quis existimet sapientes viros temere, nec satis perspecta causa in Genethliacam leuitatem tulisse sententiam, placuit eorum hoc loco adscribere disputationes, vt planum fiat eos nõ ignorasse Astrologorum scita, sed improbasse. Initium autẽ faciemus à S. Ambrosio, qui lib. 4. hexameron, c. 4. descripsit S. Basilij disputationẽ ho. 4. in hexamerõ. Sic autẽ ait: [Denique nonnulli natiuitatum tentauerunt exprimere qualitates, qualis futurus sit vnusquisque, qui natus sit: cùm hoc non solùm vanum, sed etiam inutile sit quærentibus, impossibile pollicentibus. Quid enim tam inutile, quàm vt vnusquisque persuadeat sibi hoc esse, quòd natus est? Nemo ergo debet vitam suam, statum, moresque mutare, neque eniti quo melior fiat. Sed in ea persuasione neque probum potes laudare, nec condemnare improbum, cùm necessitati natiuitatis suæ respondere videatur. Et quomodo Dominus aut bonis præmia proposuit, aut improbis pœnas, si facit necessitas disciplinam, & conuersationem stellarum cursus informat? Et quid est aliud, quàm hominem de homine exuere, si nihil moribus, nihil institutioni, nihil studiis derelinquitur? Quàm multos videmus ereptos criminibus, atque peccatis, in meliorem statum esse conuersos? Redempti sunt Apostoli, & congregati ex peccatoribus: non vtique natiuitatis suæ hora, sed Christi eos sanctificauit aduentus, & hora Dominicæ passionis redemit à morte. Latro ille damnatus, ille cum Domino crucifixus, non beneficio natiuitatis suæ, sed fidei confessione ad Paradisi æterna transiuit. Ionam in mari non ius natiuitatis, sed dissimulatæ diuinæ præceptionis præcipitauit offensa, eumdémque cetus excipiens ad indicium futuri mysterij post triduum reuomuit, & propheticæ merito gratiæ reseruauit. Petrum de carcere imminenti morte perimendum Angelus Christi, non stellarum series liberauit. Paulum cæcitas conuertit ad gratiam, & percussum à vipera, turbatúmque naufragio, non remedia natiuitatis, sed deuotionis merita seruauerunt. Quid de illis dicimus, qui eorum precibus, cùm fuissent mortui

Digitized by Google

tui, reuixerunt? Vtrùm illos sua natiuitas, an Apostolica gratia suscitauit? Quid opus fuit, vt se ieiuniis, periculisque committerent, si quò volebant natiuitatis beneficio poterant peruenire? Quòd si credidissent, dum expectant fatorum necessitatem, nunquam ad tantam peruenissent gratiam. Inutilis igitur ista persuasio. Quid, quòd etiam impossibilis? Nam vt de eorum aliquid disputatione sumamus redarguendi gratia, non probandi, magnam vim dicunt esse natiuitatis, eámque minutis quibusdam, & certis colligi oportere momentis: ac nisi veriùs colligatur summam esse distantiam. Breui enim atomo, exiguóque momento distare natiuitatem inopis, & potentis, egentis, & diuitis, innocentis, & noxij; & plerumque eadem hora generari, longæuitati debitum, & prima pueritiæ ætate moriturum, si reliqua disparia sint, & aliquo puncto discreta. Hoc quemadmodum possint colligere, respondeant. Constituent partum fœminæ; obstetrix vtique eum primò recognoscit, explorat vagitum, quo natiuitas colligitur, attendit vtrùm masculus sit, an fœmina. Quot vis inter has moras præterire momenta? Pone Mathematicum præparatum, nunquid potest vir interesse puerperio? Dum mandat obstetrix, audit Chaldæus, ponit horoscopum, in alterius sortem iam nati fata migrarunt: de altero quæritur, & alterius genitura proponitur. Pone veram esse eorum opinionem de natiuitatum necessitatibus, non potest vera esse collectio. Puncta transeunt, fugit tempus irreparabile. Non est dubium, quod tempus in atomo, & momento oculi sit: adducor, vt credam quando omnes in atomo, in momento, in ictu oculi resuscitamur, vt Apostolus protestatur, dicens: Ecce mysterium vobis dico, omnes quidem resurgemus, non omnes autem immutabimur, in momento, in ictu oculi, in nouissima tuba, (canet enim tuba) & mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur. Inter effusionem, & susceptionem, depositionémque pignoris, fletum eius, & nuncium quot atomi transierunt? Et hoc, vt simpliciter ista texuerim. Nam & ipsi vitalem illum Signorum duodecim circuitum in duodecim partes diuidunt, & quia triginta diebus Sol duodecimam partem sphæræ eius, quæ inerrabilis habetur, egreditur, quo gyrus Solis anni circuitu compleatur, in triginta portiunculas, quas μοίρας Græci vocant, vnamquamque duodecim illarum distribuunt portionem, ipsam quoque portiunculam in sexaginta vices conferunt. Rursus vnumquodque de illis sexaginta sexagies secant. Quàm incomprehensibile est in quoto sexagesimo sexagesimæ portiunculæ natiuitatis momenta consistant; & qui singulorum Signorum sit aut motus, aut species in natiuitate nascentis! Vnde cùm impossibile sit tam subtiles minutias temporis comprehendere, exigua autem mutatio inuehat vniuersitatis errorem, totum negotium plenum est vanitatis. Disputatores eorum quæ sua sunt nesciunt, quomodo alia nouerunt? quid sibi immineat ignorant, quomodo possunt aliis quæ sibi futura sunt denunciare? Ridiculum est credere, quia si possent, sibi potiùs prouiderent. Iam illud quàm ineptum, vt si quis signo Arietis ortum se dicat, ex vsu pecudis æstimetur præstantissimus consilio, quod in grege huiusmodi emineat pecus; aut locupletior, eo quòd vestitum habeat Aries naturalem, & quotannis lucrum capiat indumenti, eóque viro illi familiaria videantur quæstuum esse compendia? Similiter & de Tauri & de Piscium signis argumentâtur, vt ex natura vilium animantium cœli motus, & signorum interpretandas existiment potestates. Cibus ergo noster viuendi nobis decreta constituit, & alimenta nostra nobis, id est, Aries,

Taurus, & Piscis, morum imprimunt disciplinam? Quomodo igitur de cœlo nobis causas rerum, & substantiam vitæ huius accersunt, cùm ipsis cœlestibus signis causas motus sui ex qualitatibus esceæ vilis impertiant? Liberalem aiunt signo ortum Arietis, eo quòd lanam suam Aries non inuitus deponat: & huiusmodi virtutem vilis animantis malunt naturæ deputare, quàm cœlo, vnde & serenitas nobis fulget, & pluuia sæpe descendit. Laboriosos, & patientes seruitij, quos nascentes Taurus aspexerit, quia animal laboriosum, & assuetum iugo spontanea seruituti colla submittat. Percussorem quoque, cuius natiuitatem Scorpius in sua parte complexus sit, & malitiæ venena reuomentem, eo quòd animal venenatum sit. Quid igitur auctoritatem viuendi daturum te signorum cœlestium dignitate prætendis, & de nugis quibusdam argumentum assertionis assumis? Nam si de animalibus assumptæ huiusmodi morum proprietates cœli motibus imprimuntur: & ipsum videtur bestialis naturæ potestati esse subiectum, ex qua causas vitalis substantiæ, quas hominibus impertiret, accepit. Quòd si hoc abhorret à vero, multò magis illud ridiculum veri subsidio eos destitutos, hinc fidem suæ disputationis accersere. Deinde illud consideremus, quòd Planetas illa signa appellant, quorum motibus formari asserunt vitæ nostræ necessitates. Siue igitur, vt nomen sonat, semper vagentur: siue, vt ipsi dicunt, quod concito motu ferantur, & decies millies in die, aut, si hoc incredibile videtur, multiplicem speciem innumera sui conuersione commutent: fide caret, quòd tam vago sui errore, & tam celeri motu fixam nobis, atque immobilem viuendi substantiam, sortémque decernant. Ferunt tamen non esse æquales omnium motus, sed aliorum celeriores, aliorum tardiores esse circuitus, vt in eadem hora & videant se frequenter, & frequenter abscondant, dum aliud ab alio præteritur. Aiunt autem plurimum referre, ortum generati benefica Signa videant, an malefica, & noxia: & in eo natiuitatis esse distantiam, quòd benefici Signi aspectus plurimum conferat, malefici, & noxij plurimum noceat. Sic enim eadem Signa, quæ venerantur, appellare consueuerunt. Necesse enim habeo eorum vti nominibus, quorum vtor assertionibus, ne ignorata magis, quàm vacuefacta, atque destructa sua argumenta commemorent. Itaque cùm illum vagum, celerémq; motum non queant comprehendere, sæpe fit, vt per illam puncti, & momenti incóprehensibilis subtilitatem ponant, benefici Signi aspectum, vbi grauis, atque nocitura incurrat offensio. Et quid mirum, si ibi luduntur homines, vbi Signa innoxia blasphemantur? Quæ si natura noxia esse creduntur, Deus ergo summus arguitur, si fecit quod malũ est, & fuit improbitatis operator. Si verò ex sua volũtate putantur assũpsisse quod noceat insontibus, & nullius adhuc facinoris pessimi sibi cõsciis, quibus pœnà adscribitur, antequã culpa: quid tam irrationabile, quod etiam irrationabilium bestiarũ excedat immanitatem, vt vsus fraudis, aut gratiæ, non meritis hominũ deputetur, sed Signorũ motibus deferatur? Nihil (inquit) ille deliquit, sed noxia eum stella conspexit, Saturni ei sydus occurrit, auertit se paululũ, & ærumnam abstulit, & crimen aboleuit: sed hæc eorũ sapientia telæ araneæ comparatur, in quam si culex, aut musca inciderit, exuere se non potest: si verò validiorum animantiũ vllum genus incurrisse visum est, pertransiuit, & casses rupit infirmos, atq; inanes laqueos dissipauit. Talia sunt retia Chaldęorũ, vt in his infirmi hæreant, validiores sensu offensionem habere non possint. Itaq; vos, qui validiores estis, cùm videritis Mathematicos, dicite: Telam araneæ texunt, quæ nec vsum aliquem

aliquem potest habere, nec vincula, si tu non quasi culex, aut musca, lapsu tuæ infirmitatis incurras, sed quasi passer, aut colūba casses innalidos præpetis volatus celeritate dissoluas. Etenim quis prudentiū credat, quòd Signorū motus, qui ad diem sæpe mutantur, & multipliciter in se recurrunt, insignia deferant potestatum? Nam si ita esset, quantæ ad diem regaliū natiuitatū exprimerentur figuræ? Quotidie ergo Reges nascerentur, nec Regalis in filios transmitteretur successio, sed semper ex diuerso statu, qui ius imperiale acquirerent potestatis, orirentur. Quis igitur Regū genituram filij sui colligit, si ei debeatur imperiū, & non proprio successionem regni in suos transcribit arbitrio? Legimus certè, quòd Abia genuit Asa, & Asa genuit Iosaphat, & Iosaphat genuit Ioram, & Ioram genuit Oziam: & reliqua omnis vsque ad captiuitatem per Reges generis pariter, & honoris ducta successio est. Nunquid quia Reges fuerunt, Signis cælestibus formandos motus suos imperare potuerūt? Quis enim hominū potest habere in his dominatū? Deinde si ad necessitatem genitalem, non ad instituta morū actus nostri, factáq; referantur, cur leges propositæ sunt, iura etiā promulgata, quibus aut pœna improbis decernitur, aut securitas defertur innoxiis? Cur non venia datur reis, cùm vtique, vt ipsi aiunt, non sua volūtate, sed ex necessitate deliquerint? Cur laborat agricola, & non magis expectat, vt inelaboratos fructus priuilegio suæ natiuitatis inuehat receptaculis horreorum? Si ita natus est, vt ei diuitiæ, atq; opes affluant, vt sibi spontaneos reditus sine vllo semine, atq; opere terra parturiat: non vomerem aruis imprimat, non curuæ manū falci admoueat, non legendæ vindemiæ subeat expensam, sed vltrò ei in omnes ferias vina fundantur fluentia, spōte ei oleum nullis inserta caudicibus syluestris oleæ bacca desudet, nec diffusi æquoris transfretaturus periculum, propriæ salutis sollicitus mercator horrescat, cui otioso potest, vt aiunt, quadam sorte genitali diuitiarum thesaurus illabi. Sed non hoc est vniuersorum sententia. Deniq; impiger depresso aratro terram scindit agricola, nudus arat, nudus serit, nudus Sole feruente tostas æstate colligit fruges, & negotiator impatiens flantibus Euris, in tuto plerumq; nauigio sulcat mare. Vnde importunitatem eorū, temeritatémq; condęmnans Propheta ait: Erubesce Sidon, dixit mare: hoc est, si pericula vos non mouent, vel pudor comprimat, verecundia confundat. Erubesce Sidon, in qua nullus virtuti locus, nulla salutis cura, nulla iuuentus pro excubiis patriæ bello dedita, armísq; exercita, sed omnis sollicitudo de quæstu, omne studium mercaturæ. Semen, inquit, mercatorum sicut messis. Quæ autem merces homini Christiano, si non ex voluntate, sed ex necessitate curas suas, & opera componit? Vbi enim directa necessitas, ibi inhonorata industria.] Hæc S. Ambrosius mellita quidem, sed neruosa æquè, & aculeata oratione.

CAPVT QVARTVM.

Disceptatio S. Augustini aduersus Astrologos coniectores.

DEBEO & S. Augustini lectissimam de Genethliaca leuitate disputationem hîc ponere: is enim & propter magnitudinem ingenij, & propter incredibilem doctrinæ copiam, & propter singulare huius disciplinæ studium, quod tum lib. 4. Confess. cap. 3. tum lib. 7. cap. 6. profitetur,

meritus, vt eius testimonium omnium rationum momenta contineat: Libro ergo 2. de doctrina Christiana, cap.21.22.23. sic scribit: [Neque illi (inquit) ab hoc genere perniciosæ superstitionis segregandi sunt, qui Genethliaci propter natalium dierum considerationes, nunc autem vulgò Mathematici vocantur. Nam & ipsi, quamuis veram stellarum positionem, cùm quisque nascitur, consectentur, & aliquando etiam peruestigent; tamen quòd inde conantur vel actiones nostras, vel actionum euenta prædicere, nimis errant, & vendunt imperitis hominibus miserabilem seruitutem. Nam quisque liber cùm ad huiusmodi Mathematicum ingressus fuerit, dat pecuniam, vt seruus inde exeat, aut Martis, aut Veneris, vel potiùs omnium syderum, quibus illi, qui primi errauerunt, errorémque posteris propinauerunt, vel bestiarum propter similitudinem, vel hominum, ad ipsos homines honorandos, imposuerunt vocabula. Non enim mirandum est, cùm etiam propioribus, recentioribúsque temporibus sydus, quod appellamus Luciferum, honori, & nomini Cæsaris Romani dicare conati sunt. Et fortasse factum esset, atque isset in vetustatem, nisi auia eius Venus præoccupasset hoc nominis prædium, neque iure vllo ad hæredes traiiceret, quod nunquam viua possederat, aut possidendum petiuerat. Nam vbi vacabat locus, neque alicuius priorum mortuorum honore tenebatur, factum est, quod in rebus talibus fieri solet. Pro Quintili enim, & Sextili mensibus, Iulium, atque Augustum vocamus, de honoribus hominum Iulij Cæsaris, & Augusti Cæsaris nuncupatos, vt facilè qui voluerit intelligat etiam illa sydera priùs sine his nominibus cælo vagata esse. Mortuis autem illis, quorum honorare memoriam, vel coacti sunt homines regia potestate, vel placuit humana vanitate, nomina eorum imponentes, syderibus eos ipsos sibi mortuos in cælum leuare videbantur. Sed quomodolibet vocentur ab hominibus, sunt tamen sydera, quæ Deus instituit, & ordinauit, vt voluit, & est certus motus illorum, quo tempora distinguuntur, atque variantur. Quem motum notare, cùm quisque nascitur, quomodo se habeat, facile est per eorum inuentas, conscriptásque regulas; quod sancta Scriptura condemnat, dicens: Si enim tantum potuerunt scire, vt possent æstimare seculum, quomodo eius Dominum non faciliùs inuenerunt?

Sed ex ea notatione velle nascẽtium mores, actus, euenta prædicere, magnus error, & magna dementia est. Et apud eos quidẽ, qui talia dediscenda didicerunt, sine vlla dubitatione refellitur hæc superstitio. Constellationes enim, quas vocant, notatio est sydcrum, quomodo se habebant, cùm ille nasceretur, de quo isti miseri à miserioribus consuluntur, fieri autem potest, vt aliqui gemini tam sequaciter fundantur ex vtero, vt interuallum temporis inter eos nullum possit apprehendi, & constellationum numeris annotari. Vnde necesse est, nonnullos geminos easdem habere constellationes, cùm paria rerum, vel quas agunt, vel quas patiuntur, euenta non habeant, sed plerumque ita disparia, vt alius fœlicissimus, alius infœlicissimus viuat: sicut Esaü, & Iacob geminos accepimus natos, ita vt Iacob, qui posterior nascebatur, manu plantam præcedentis fratris tenens inueniretur. Horum certè dies, atque hora nascentium aliter notari non posset, nisi vt amborum constellatio esset vna. Quantum autem interfit inter amborum mores, facta, labores, atque successus, Scriptura testis est, iam ore omnium gentium peruagata. Neque enim ad rem pertinet, quod dicunt ipsum momentum minimum, atque angustissimum

temporis

temporis, quod geminorum partum disterminat multum valere in rerum natura, atque cœlestium corporum rapidissima velocitate. Etsi enim concedam vt plurimum valeat, tamen in constellationibus à Mathematico inueniri non potest, quibus inspectis se fata dicere profitetur. Quod ergo in constellationibus non inuenit quas necesse est vnas inspiciat, siue de Iacob, siue de eius fratre consulatur, quid ei prodest, si discat in cœlo quod temere securus infamat, & non discat in tabula, quam frustra solicitus intuetur? Quare istæ quoque opiniones quibusdam rerum signis humana præsumptione institutis ad eadem illa quasi quædam cum dæmonibus pacta, & conuenta referendæ sunt.

Hinc enim fit, vt occulto quodam iudicio diuino cupidi malarum rerum homines tradantur illudendi, & decipiendi pro meritis voluntatum suarum illudentibus eos, atque decipientibus præuaricatoribus Angelis: quibus ista pars mundi infima secundùm ordinem rerum diuinæ prouidentiæ lege subiecta est. Quibus illusionibus, & deceptionibus euenit, vt istis superstitiosis, & perniciosis diuinationum generibus multa præterita, & futura dicantur, nec aliter accidant, quàm dicunt, multáque obseruantibus secundùm obseruationes suas eueniāt, quibus implicati curiosiores fiant, & sese magis magísque inserant multiplicibus laqueis perniciosissimi erroris. Hoc genus fornicationis animæ salubriter diuina Scriptura non tacuit, neque ab ea sic deterruit animam, vt propterea talia negaret esse sectanda, quia falsa dicuntur à professoribus eorum. Sed etiam si dixerint vobis (inquit) & ita euenerit, ne credatis eis. Non enim quia imago Samuelis mortui, Saüli Regi vera pronunciauit, propterea talia sacrilegia, quibus imago illa præsentata est, minùs execranda sunt, aut quia in Actibus Apostolorum ventriloqua fœmina verum testimonium perhibuit Apostolis Domini, ideo Paulus Apostolus pepercit illi spiritui, ac non potiùs fœminam illius dæmonij correptione, atque exclusione mundauit. Omnes igitur artes huiusmodi, vel nugatoriæ, vel noxiæ superstitionis ex quadam pestifera societate hominum & dæmonum, quasi pacta infidelis, & dolosæ amicitiæ constituta penitus sunt repudianda, & fugienda Christiano: non quòd idolum sit aliquid, vt ait Apostolus, sed quia quæ immolant idolis, dæmoniis immolant, & non Deo: nolo autem vos socios fieri dæmoniorum. Quod autem de idolis, & de immolationibus, quæ honori eorum exhibentur, dixit Apostolus, hoc de omnibus imaginariis signis sentiendum est, quæ vel ad cultum idolorum, vel ad creaturam, eiúsque partes tanquam Deum colendas trahunt, vel ad remediórum, aliatúmque obseruationum curam pertinent; quæ non sunt diuinitus ad dilectionem Dei, & proximi, tanquam publicè constituta, sed per priuatas appetitiones rerum temporalium corda dissipant miserorum. In omnibus ergo istis doctrinis societas dæmonum formidanda, atque vitanda est, qui nihil cum principe suo diabolo, nisi reditum nostrum claudere, atque obserare conantur. Sicut autem de stellis, quas condidit, & ordinauit Deus humanæ, & deceptoriæ coniecturæ ab hominibus institutæ sunt: sic etiam de quibusdam nascentibus, vel quoquo modo diuinæ prouidentiæ administratione existentibus rebus multi, multa humanis suspicionibus, quasi regulariter coniecta literis mandauerunt, si fortè insolitè acciderint, velut si mula pariat, aut fulmine aliquid percutiatur.

Quæ omnia tantùm valent, quantùm præsumptione animorum quasi communi quadam lingua cum dæmonibus fœderata sunt. Quæ tamen omnia pléna sunt pestiferæ curiositatis, crùciantis sollicitudinis, mortiferæ seruitutis. Non enim quia valebant, animaduersa sunt, sed animaduertendo, atque signando factum est, vt valerent, & ideo diuersis diuersè proueniunt secundùm cogitationes, & præsumptiones suas. Illi enim spiritus, qui decipere volunt, talia procurant cuique, qualibus eum irretitum per suspiciones, & consensiones eius viderint. Sicut enim, verbi gratia, vna figura literæ, quæ decussatim notatur, aliud apud Græcos, aliud apud Latinos valet, non natura, sed placito, & consensione significandi; & ideo qui vtramque linguam nouit, si homini Græco velit aliquid significare scribendo, non in ea significatione ponit hanc literam, in quà eam ponit cùm homini scribit Latino. Et beta vno eodémque sono, apud Græcos literæ, apud Latinos oleris nomen est. Et cùm dico lege, in his duabus syllabis aliud Græcus, aliud Latinus intelligit. Sicut ergo hæ omnes significationes pro suæ cuiusque societatis consensione animos mouent: & quia diuersa consensio est, diuersè mouent: nec ideo consenserunt in eas homines, quia iam valebant ad significationem: sed ideo valent, quia consenserunt in eas: sic etiam illa signa, quibus perniciosa dæmonum societas comparatur, pro cuiusque obseruationibus valent. Quod manifestissimè ostendit ritus augurum, qui, & antequam obseruent, & posteaquam obseruata signa tenuerint, id agunt, ne videant volatus, aut audiant voces auium, quia nulla ista signa sunt, nisi consensus obseruantis accedat.]

CAPVT QVINTVM.

Alia S. Augustini grauissima in Astrologos coniectores disputatio.

INCREDIBILE est quàm multis variísque modis S. Augustinus Astrologiæ futilitatem ostendat, & cùm ea sit mendacij natura, vt multis se prodat argumentis, non vnam aut alteram, sed plurimas, vir ingenio & doctrina incomparabilis, in Astrologos contorquet rationes. Quare lib. 7. Confess. cap. 6. [Iam (inquit) Mathematicorum fallaces diuinationes, & impia deliramenta reieceram. Confiteantur etiam hinc tibi de intimis visceribus animæ meæ, miserationes tuæ Deus meus. Tu enim, tu omnino, nam quis alius à morte omnis erroris reuocat nos, nisi vita, quæ mori nescit, & sapientia mentes indigentes illuminans, nullo indigens lumine, qua mundus administratur vsque ad arborum volatica folia? Tu procurasti peruicaciæ meæ, qua obluctatus sum, Vindiciano acuto seni, & Nebridio adolescenti mirabilis animæ: illo vehementer affirmanti, huic cum dubitatione quidem aliqua, sed tamen crebrò dicenti, non esse vllam artem futuro præuidendi, coniecturas autem hominum habere sæpe vim sortis, & multa dicendo dici pleraque ventura, nescientibus eis, qui dicerent, sed in ea non tacendo incurrentibus. Procurasti ergo tu hominem amicum,

amicum, non quidem segnem consultorem Mathematicorum, nec eas literas bene callentem, sed (vt dixi) consultorem curiosum, & tamen scientem aliquid, quod à patre suo se audisse dicebat, quantum valeret ad illius artis opinionem euertendam ignorabat. Is ergo vir nomine Firminus liberaliter institutus, & excultus eloquio, cùm me tanquam charissimum de quibusdam suis rebus, in quas secularis spes eius intumuerat, consuleret quid mihi secundùm suas, quas constellationes appellant, videretur. Ego autem, qui iam de hac re in Nebridij sententiam flecti cœperam, non quidem abnuerem coniicere, ac dicere quod nutanti occurrebat: sed tamen subiicerem, propè iam esse mihi persuasum ridicula esse illa, & inania. Tum ille mihi narrauit patrem suum fuisse librorum talium curiosissimum, & habuisse amicum æquè illa simúlque sectantem, qui pari studio, & collatione flagrabant in eas nugas igne cordis sui, ita vt mutorum quoque animalium, si quæ domi parerent, obseruarent momenta nascentium, atque ad ea positionem cœli notarent, vnde illius artis, quasi experimenta colligerent. Itaque dicebat audisse se à patre suo, quòd cùm eundem Firminum prægnans mater erat, etiam illius paterni amici famula quædam pariter vtero grandescebat, quod latere non potuit dominum, qui etiam canum suarum partus examinatissima diligentia nosse curabat. Atque ita factum esse, vt cùm iste coniugis, ille autem ancillæ dies, & horas, minutiorésque horarum articulos cautissima obseruatione numerarent, enixæ essent ambæ simul, ita vt easdem constellationes vsque ad easdem minutias vtrique nascenti facere cogerentur, iste filio, ille seruulo. Nam cùm mulieres parturire cœpissent, indicauerunt sibi ambo quid in sua cuiusque domo ageretur, & parauerunt quos ad se inuicem mitterent, simul vt natum quod parturiebatur esset cuique nunciatum, quod tamen vt continuò nunciaretur tanquam in regno suo facilè effecerant. Atque ita qui ab alterutro missi sunt, tam ex paribus domorum interuallis sibi obuiam factos esse dicebat, vt aliam positionem syderum, aliásque particulas momentorum, neuter eorum notare sineretur: & tamen Firminus amplo apud suos loco natos, dealbatiores vias seculi cursitabat, augebatúrque diuitiis, sublimabatur honoribus: seruus autem ille conditionis iugo nullatenus relaxato, dominis seruiebat, ipso indicante, qui nouerat eum. His itaque auditis, & creditis, talia quippe narrauerat, omnis illa reluctatio mea resoluta concidit: & primò Firminum ipsum conatus sum ab illa curiositate reuocare, cùm dicerem constellationibus eius inspectis, vt vera pronunciarem, debuisse me vtique videre, ibi parentes inter suos esse primarios, nobilem familiam, propriæ ciuitatis, natales ingenuos, honestam educationem, liberalésque doctrinas. At si me ille seruus ex iisdem constellationibus, quia & illius ipsæ essent consuluisset, vt eidem quoque vera proferrem, debuisse me rursum ibi videre abiectissimam familiam, conditionem seruilem, & cætera longè à prioribus aliena, longéque distantia. Vnde autem fieret vt eadem inspiciens diuersa dicerem, si vera dicerem: si autem eadem dicerem, falsa dicerem. Inde certissimè collegi ea, quæ vera consideratis constellationibus dicerentur non arte dici, sed sorte: quæ autem falsa non artis imperitia, sed sortis mendacio. Hinc autem accepto aditu, ipse mecum talia ruminando, ne quis eorundem delirorum, qui talem quæstum sequerentur, quos iam iámque inuadere, atque irrisos refellere cupiebam, mihi ita resisteret, quasi aut Firminus mihi, aut illi pater falsa narrauerit, intendi considerationem

concursu,& antecedentibus causis, ita naturali colligatione conserte, contextéque omnia fieri tradunt, vt fati necessitatem inducant, illorúmque disputationes in eos valere, qui fato recepto, libertatem arbitrij aut funditùs euertunt,aut magnoperè labefactant;eos verò,qui sublato fato, verisimili quadam coniectura de futuris euentis è cælo prædicunt, alienos esse à sanctorum Patrum insimulatione. Quare eos,qui probabiliter solùm è cælo vaticinantur, qui fati necessitate suas prædictiones liberant, nihil à sanctorum Patrum disciplina alienum, nihil aduersus sapientum placita aut sentire, aut docere contendunt; sic vt feminæ vulpes sapientissimorum hominum retia eludere conantur, sed frustrà: tenentur enim adhuc disertissimis disputationibus vndique implicitæ, nec vllus apparet euadendi exitus:nam cùm eamdem nostrates Astrologi profiteantur artem, quam veteres Mathematici,Chaldæi,Ægyptij, Gentiles, qui sine dubio fatali vsi sunt necessitate, cùm iisdem nitantur obseruationibus, & præceptis, eadem obseruant astra, & astrorum influxus, non video quomodo suam Astrologiam expedire possint à laqueis fati,aut cur in eos etiam cadere non debeant ea, quæ sancti Patres grauiter in Astrologos disputant,ita ne tardi,ac stupidi fuerunt viri ingenio,& doctrina principes, vt non viderint quid ex Astrologorum scitis,ac placitis sequatur, non intellexerint,vtrùm ij, qui Astrologicas prædictiones sequuntur, cogantur fati necessitatem recipere; aut si id constabat, cur læsæ humanæ libertatis reos illos fecerunt,qui ad tuendam, quam profitentur, artem nequidquam coguntur libero arbitrio detrahere? per calumniámne, & malitiosam quamdam artis interpretationem viri integerrimi Genethliacis fati necessitatem obiectarunt? non ita se res habet,sed intelligebant fœlicissima illa,& inclyta ingenia, verbis Astrologos humanæ mentis libertatem profiteri,re,& factis,fatalem vim,& necessitatem asserere:id quod planum fecimus lib.3.huius operis,cap.1. extremo:non enim possunt Astrologi artis suæ firmamenta stabilire, nisi infirmata mentis nostræ libertate nascantur,obstetricantibus astris,alij libidinosi, alij iracundi, aut crudeles, aut superbi,aut auari; ìque Astrologi cælitùs cognoscunt: quid tum?si liberæ voluntatis nostræ appositiones sunt,si eorum,quæ agimus, nihil stellis definitum, & constitutum est, quod è cælo vaticinari possint Astrologi, habent planè nihil: si enim in voluntate, non in astris positum est, quid quisque facturus, aut non facturus sit, quis non videt frustrà ab astris peti nostras actiones? At sequuntur homines vtplurimùm corporis propensiones naturales: quid vt plurimùm? liberæ si sunt nostræ mentes, ad vtrumlibet se habeant oportet, in causis verò liberis, & æquè in vtramque partem paratis, ne Deus quidem quid futurum sit cognoscere potest,auctore S.Thoma 1.part.quæst.14. art. 13. in cap. Hinc Tullius lib. 2. de Diuinatione, Mihi ne in Deum quidem cadere videtur, vt sciat quid casu, & fortuitò futurum sit. Itaque Carneades dicebat, ne Apollinem quidem futura posse dicere, nisi ea, quorum causas natura contineret:quid enim potest prouideri,quídque futurum esse,quod neque causam habet vllam,neque notam,cur futurum sit:[Solis(inquit Tullius lib.2. de Diuinatione) defectiones,itémque Lunæ,prædicuntur in multos annos ab iis, qui syderum cursus, & motus numeris prosequuntur: ea enim prædicunt, quæ naturæ necessitas perfectura est, vident ex constantissimo motu Lunæ, quando illa è regione Solis facta incurrit in vmbra terræ,quæ est motu noctis, vt cùm obscurari necesse sit quandoque eadem Luna subiecta Soli, atque opposita

posita nostris oculis, eius lumen obscuret, quo in Signo quæque errantium stellarum quoque tempore futura sit, qui exortus quoque die Signi alicuius, aut qui occasus futurus sit. Hæc qui antè dicunt, quam rationem sequantur, vides, qui thesaurum inuenturum, aut hæreditatem venturam dicunt, quid sequuntur, aut in qua rerum natura inest id futurum, &c.] Hæc Tullius, quæ multò magis valent in liberis appetitionibus: nihil enim habent causæ, cur ita fiant, vsque adeò hæc ratio permouit multos Philosophorum, & Theologorum, vt negarint vllam veram, aut falsam esse enunciationem, quæ aut ait, aut negat id esse futurum, cuius nulla adhuc causa est, cur futurum, aut non sit futurum. Ita Aristoteles lib. 2. Periermen. cap. 8. ita Aureolus apud Gregorium in 1. dist. 38. quæst. 2. art. 1. ita Ambrosius Catherinus opusc. de veritate enunciationum, aliique permulti. Non iniuria itaque sapientissimi mortalium Astrologos semper insimularunt, quòd humanas mentes fati necessitate deuinciant: nam quamuis in speciem illi libertatem arbitrij retineant, re tamen, & factis, vt suarum prædictionum, vt artis Genethliacæ fides constet, eam è medio tollunt. Hinc illæ nefariæ voces,

Si te fata vocant.
Astra viam inuenient.
Sic mea me fata trahunt.
Sic erat in fatis.
Fata volentem ducunt, nolentem trahunt.
Fatorum immobilis ordo.

Hinc Poëtæ, Virgilius:

Testatur moritura Deos, & conscia fati
Sydera.

Ausonius:

Te cœli numeros, & conscia fati
Sydera.

Manilius:

Carmine diuinas artes, & conscia fati
Sydera.

Idem lib. 2.

———— *Vt vitas, ac fata ministret*
Gentibus.

Hinc Petro Castellæ Regi crudeli, cui plurimum ex astris pollicebatur Astrologus fœlicitatis, & gloriæ, desperatis iam rebus, requirenti vt prædictionum fides constaret, respondisse Astrologus fertur, Si quis rigente cælo in balneo lauaret, sudaturum nihilominùs, vt legere est apud Marienam, lib. 17. de rebus Hispaniæ, cap. 14. significans, nihil astrorum decretis obsistere posse. Cur Astrologicarum prædictionũ creberrimos errores non in liberas hominum mentes, quę Astrorum impulsus ludificentur, sed in Astrologorũ imperitiã, socordiam, incuriã reijciũt. Ptolem. li. 1. de Iudiciis, c. 1. & 3. Firmicus li. 1. c. 2. & 3. Cardanus lib. 1. Ptolemæi de Iudiciis, text. 14. Iunctinus, Bellantius, reliqui omnes, nisi quia eum, qui cæli constitutionem ritè obseruauerit, qui Genethliaca scitã tenuerit, nunquam à vero aberrare existimant, contendúntque, nequidquam humanas mentes sydereali imperio obstare posse; sed disputationem hoc loco suscepi minimè necessariam; non enim sancti Patres eo solùm nomine in

Astrologos

Astrologos inuehuntur, quòd nostras mentes fatali necessitate obligent, vt aduersarij putant, sed etiam quòd futilem, fallacem, seditiosam, mendacem, circulatoriam, vaniloquam artem profiteantur, quòd innumeris mendaciis, erroribus, fraudibus scateant. [Incomprehensibile est (inquit S. Ambrosius) in quoto sexagesimo sexagesimæ particulæ natiuitatis momenta consistant, & qui singulorum Signorum sit aut motus, aut species in natiuitate nascentis. Vnde cùm impossibile sit tam subtiles minutias temporis comprehendere, exigua autem mutatio inuehat vniuersitatis errorem, totum negotium plenum est vanitatis, &c.) Nihil hîc audiatur de fatali necessitate, nihil de læsa libertate arbitrij.

Item sanctus Augustinus lib. 5. de Ciuitate, cap. 5. [Si hæc (inquit) ad illas pertinent minutias temporis, quæ inter se habent gemini, & constellationibus non ascribuntur, quare aliorum constellationibus inspectis ipsa dicuntur; si autem idcò dicuntur non ad minuta incomprehensibilia, sed ad temporis spatia pertinent, quæ obseruari, notarique possunt, quid hîc agit rota illa figuli, nisi vt homines luteum cor habentes, in gyrum mittantur, nec Mathematicorum vaniloquia conuincantur, &c.] His, & aliis multis sancti Patres coarguunt Genethliacam vanitatem, quibus clarius constat, eos non solùm fati naturam, & nomen in Genethliaca arte improbare, sed etiam leuitatem, commenta, futilitatem, ineptias, vanitatem. Stant itaque sanctorum Patrum decreta aduersus Astrologos, nec vlla ea licet tergiuersatione eludere. Stant sapientiæ optimates aduersus leuissimas ineptias, stant grauissimi quique aduersus Genethliacam leuitatem. Stat Philosophia vniuersa aduersus mendacem, & ludicram disciplinam. Rude solum, & imperitum vulgus, facilè mobile huiusmodi fabellis, & commentis capitur. Sed quoniam de sapientum sententia iam satis constat, videamus & quid Rerumpublicarum moderatores, & Principes viri de hoc hominum genere censuerint.

CAPVT VNDECIMVM.

Astrologos sæpe è Republica pulsos fuisse.

PRÆSTIGIATORES hi, & infunabuli, qui ex astris homines suspensos habent, & stellarum impulsu huc, & illuc res omnes mortalium agitari contendunt, tamquam publicæ quietis euersores, & qui exerceant artem publicis rationibus infensam, sæpiùs à Republica amoti fuerunt. [Expelluntur (inquit Septimius Tertullianus lib. de Idololatria) Mathematici, sicut Angeli desertores eorum magistri. Vrbs, & Italia interdicitur Mathematicis, sicut cælum Angelis eorum, eadem pœna exilij est discipulis, & magistris.]

Primùm itaque Marco Popilio, & Cn. Calpurnio Coss. publica lege vrbe, & Italia hæc pestis amota fuit, quam iterum Marcus Agrippa Ædilis anno vrbis 721. magno Reipublicæ bono exulare iussit. Rursus anno 761. vetita fuerunt omnia vaticinia, auctore Dion. lib. 56. Seueriùs autẽ, & maiori cum cura Tauro, & Libone Coss. facta de Mathematicis, Magisq; Italia pellendis Senatuscõsulta. Atque vt ostenderent Patres, quanto studio hoc genus hominum cauendum censerent, Lucium Pisciarium saxo eiecerunt, & in Martium extra portam Es-

quilinam, cùm classicum canere Consules more prisco iussissent, grauiter animaduerterunt. Denuò Cn. Pompeio, & Rufo Coss. Mathematicis, & Chaldæis Senatusconsulto aqua, & igni interdictum fuit. Iterum Vitellius Cæsar iussit Roma, & Italia excedere omnes Mathematicos intra Calend. Octobris. Et Imperatores Diocletianus, & Maximianus l. artem. C. de maleficis, & Mathematicis: Artem, inquiunt, Geometriæ discere, atque exercere publicè interest, ars autem Mathematica damnabilis est, & interdicta omnino. Rursus Imperatores Constantius Augustus, & Iulianus Cęsar eodem tit. l. nemo: Nemo haruspicem consulat, aut Mathematicum, nemo ariolum, augurum, & vatum praua confessio conticescat. Chaldæi, ac Magi, & cæteri, quos maleficos ob facinorum magnitudinem vulgus appellat, nec ad hanc partem aliquid moliantur. Sileat omnibus perpetuò diuinandi curiositas: etenim supplicio capitis ferietur, gladio vltore prostratus, quicumque iussis nostris obsequium denegauerit.] Iterum l. etsi. eodem tit. dicitur: [Si quis Magus, vel magicis carminibus assuetus, qui maledicus vulgi consuetudine nuncupatur, aut haruspex, aut ariolus, aut certè augur, vel Mathematicus, aut enarrandis somniis occultam artem aliquam diuinandi, aut certè aliquid horum simile exercens, in comitatu meo, vel Cæsaris fuerit deprehensus, præsidio dignitatis exutus, cruciatus, & tormenta non fugiat: si verò conuictus fuerit, & ad proprium facinus, detegentibus repugnauerit, pernegando: sic equuleo deditus, vngulisque sulcantibus latera perferat, pœnas proprio dignas facinore.] Honorius item, & Theodosius l. Mathematicos. C. de episcopali audientia, aduersus eosdem ita sanxerunt: [Mathematicos, nisi parati sint codicibus erroris sui sub oculis Episcoporum incendio concrematis, Catholicæ Religionis cultui fidem tradere, nunquam ad errorem pristinum redituri, non solùm vrbe Roma, sed etiam omnibus ciuitatibus depelli decernimus.] Quas obsecro ob causas tot, támque sapientes viri toties, tam multis propositis pœnis, per singulas ferè ætates, Genethliacam artem è Republica eiecerunt, nisi quia experimento didicerunt illam publicis, priuatisque rationibus aduersari? Intellexit & Iulius Firmicus, quàm seditiosa sint Astrologorum præsagia, & quàm infensa Principibus: idcircò lib. 4. Mathem. cap. 33. scribit: [Caue, ne de statu Reipublicæ, vel de vita Romani Imperatoris aliquid interroganti respondeas: non enim oportet, vel licet, vt de statu Reipublicæ aliquid nefaria curiositate dicamus; sed & sceleratus, atque omni animaduersione dignus est, si quis interrogatus dixerit de Imperatore: quia nec dicere poteris de eo aliquid, nec inuenire, &c.] Si Firmici consilium sequuti fuissent ij, qui Tiberio Roma in Campaniam proficiscenti, reditum astris negari vulgarunt, næ ipsi meliùs saluti suæ consuluissent. Dedit & Parmenes Chaldæus, is, qui Neronis tempore de imperij mutatione ex astris pronunciauit, suæ temeritatis iustissimas pœnas. Ascletarion quoque Mathematicus, qui de Domitiani exitu vaticinari ausus fuit, igne crematus illustre posteritati tumultuariæ disciplinæ reliquit exemplum. Quis hoc loco ferat Ioannis Fordiensis Franch. Decani pudenda mendacia, qui, vt est apud Dominicum Bagnes 1. part. quæst. 155. art. 4. dub. 1. negat Astrologorum placita improbata aliis, quàm Romanis Pontificibus, & Theologis scholasticis. Nónne profitetur Imperatorum decreta, rescripta Principum, Romana Senatusconsulta, vnde tanta mentiendi libido, vnde tam splendida mendacia, nisi ex odio Romani Pontificis? Sed hæc aliàs.

CAPVT DVODECIMVM.

Quàm seuerè olim Ecclesia in Genethliacos animaduerterit.

NON modò Rerumpublicarum Præsides, verùm etiam sacrorum Antistites, & œcumenica concilia istiusmodi Astrologos humanæ societatis infensos hostes iudicarunt: nam Aquilam Ponticum diuinarum literarum attentum interpretem, ob eam maximè causam à Patribus ex Ecclesia eiectum accepimus, quòd geniturarum interpretationibus impensè vacaret, & libros illos, quos combustas memorat S. Lucas Actorum c. 19. ad Astrologicam geniturarum obseruationem, & curiositatem pertinuisse auctor est S. August. Psal. 61. Quo loco refert Christianum quemdam, qui eo tempore secutus fuerat Astrologicas rationes, non fuisse in Ecclesia receptum, nisi publica peracta pœnitentia. Sic autem ait: [Iste (inquit) ex Christiano, & fideli pœnitens redit, & territus potestate Domini, conuertitur ad misericordiam Domini: seductus enim ab inimico, cùm esset fidelis, diu Mathematicus fuit, seductus, seducens, deceptus, decipiens, illexit, fefellit, multa mendacia locutus est contra Deum, qui dedit hominibus potestatem faciendi quod bonum est, & non faciendi quod malum est; iste dicebat quòd adulterium non faciebat voluntas propria, sed Venus; homicidium non faciebat voluntas propria, sed Mars: & iustum non faciebat Deus, sed Iupiter, & alia multa sacrilega non parua. Quàm multis eum putatis Christianis nummos abstulisse: Quàm multi ab illo emerunt mendacium? quibus dicebamus, filij hominum vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? modo sicut de illo credendum est, horruit mendacium, & multorum hominum interitum, se aliquando sensit à Diabolo illectum, conuertitur ad Deum pœnitens. Nostis in Actibus Apostolorum esse scriptum cap. 19. quia multi perditi, id est, talium artium homines, & doctrinarum nefariarum sectatores, omnes codices suos ad Apostolos attulerunt, & incensi sunt libri tam multi, vt pertineret ad scriptorem, existimationem eorum facere, & summam pretij conscribere. Hoc vtique propter gloriam Dei, ne tales etiam desperarent ab illo, qui nouit quærere quod perierat; perierat ergo iste, nunc quæsitus, inuentus, adductus est, portat secum codices incendendos, per quos fuerat incendendus, vt illis in ignem missis ipse in refrigerium transeat. Ante Pascha enim cœpit quærere de Ecclesia Christi medicinam, sed quia talis est ars, in qua exercitatus erat, quæ suspecta esset de mendacio, atque fallacia, dilatus est, ne tentaret, & aliquando tandem admissus ne periculosiùs tentaretur.] Hactenus S. Augustinus.

Fertur & Alexander Papa III. Presbyterum, qui consuluerat Astrologos de furto quopiam in sua Ecclesia admisso, per integrum annum amouisse à Diuinis.

Secunda Decreti parte, causa 26. q. 2. c. sed & illud: vnà cum S. Hieronymo Ecclesia conuersa damnat eos qui stellarum cursus, & ex illis futurorum euentus rimantur.

Rursus ibid.q.3.c. Illud. decretum est Mathematicos, qui ex Astris conantur actiones nostras, vel actionum euenta prædicere, nimis errare. Item c.Illos. dicitur Planetarios à Christiana, & vera Religione damnari.

Denique ne omnia illius quæstionis capitula percenseamus, q.5.c.non liceat. statuitur non licere Christianis obseruare Lunæ, aut stellarum cursus, aut inanem signorum fallaciam, pro domo facienda, vel coniugio sociando.

Concilium item Bracarense I. Can.9. [Si quis (inquit) animas & corpora humana, fatali signo credit adstringi, sicut pagani & Priscillianistæ dixerunt, anathema sit.] Et Can.10. [Si quis (ait) duodecim signa, quæ Mathematici obseruare solent, per singula animæ, vel corporis membra disposita credit, anathema sit.] Iterum Lateranense Concilium sub Leone X. & Iulio II. coactum Astrologorum licentiam inhibuit, & contra Arnoldum Villanouensem, aliósque huius farinæ homines, grauiter censuit.

Concilium Tridentinum De libris prohibitis regula 9. ita Episcopis præcipit:[Episcopi diligenter prouideant, ne Astrologiæ iudiciariæ libri, tractatus, indices legantur, vel habeantur, qui de futuris contingentibus, successibus, fortuitísque casibus, aut iis actionibus, quæ ab humana voluntate pendent certò aliquid euenturum affirmant, &c.]

Concilium Prouinciale Mediolanense sub S. Carolo Card. Borromeo celebratum p.1. ferè extrema. [Astrologi (inquit) qui ex Solis, Lunæ, & aliorum astrorum motu, figura, & aspectu de hominum actionibus, quæ à libero voluntatis arbitrio proficiscuntur, certò aliquid euenturum affirmant, grauibus pœnis plectantur, quæ pœnæ etiam ad eos pertineant, qui ad illos de huiusmodi rebus detulerint, &c.]

Sixtus Quintus vir humanarum, diuinarúmque literarum scientissimus, Reipublicæ administrandæ laude, & ciuilium rerum vsu, ac prudentia incomparabili ad Pontificiam dignitatem euectus, nihil habuit prius, quàm Christi Domini Ecclesiam ab Astrologicis lappulis, tribulis, lolio repurgare, primo siquidem ipso Pontificatus anno, Astrologiæ vsum planè interdixit.

[Nec verò (inquit in saluberrima constitutione aduersùs Astrologos lata) ad futuros euentus & fortuitos casus prænoscendos vllæ sunt veræ artes, aut disciplinæ, sed fallaces, & vanæ, improborum hominum astutia, & Dæmonum fraudibus, introductæ, ex quorum operatione, consilio, vel auxilio, omnis diuinatio dimanat, siue quòd expressè ad futura manifestanda inuocentur, siue quòd ipsi prauitate, & odio in genus humanum occultè etiam præter hominis intentionem, se ingerant, & intrudant, vanis inquisitionibus futurorum, vt mentes hominum perniciosis vanitatibus, & fallaci contingentium prædictione implicentur, & omnis impietatis genere, deprauentur, quæ quidem ipsis cognita sunt, non diuinitate aliqua, nec vera futurorum reminiscentia, sed naturæ subtilioris acumine, & aliis quibusdam modis, quos hominum obtusior intelligentia ignorat. Quamobrem dubitandum non est, in huiusmodi futurorum contingentium & fortuitorum euentuum inquisitione, & præcognitione diaboli operam se fallaciter immiscere, vt sua fraude, ac dolis, miseros homines, à via salutis auertat, & laqueo damnationis inuoluat. Quæ cùm ita sint, non nulli hæc fideliter & religiosè, vt debent, non attendentes, sed curiosa sectantes, grauiter Deum offendunt, errantes ipsi, & alios in errorem mittentes. Tales in primis sunt

Astrolo

Astrologi, olim Mathematici, Genethliaci, Planetarij vocati, qui vanam, falsamque syderum, & astrorum scientiam profitentes, diuinæque dispositionis ordinationem, suo tempore reuelandam, præuenire audacissimè satagentes, hominum natiuitates, & genituras ex motu syderum, & astrorum cursu metiuntur, ac iudicant futura, siue etiam præsentia, & præterita occulta, atque ex puerorum ortu, & natali die, siue quauis alia temporum, & momentorum, vanissima obseruatione, & notatione de vniuscuiusque hominis statu, conditione, vitæ cursu, honoribus, diuitiis, sobole, salute, morte, itineribus, certaminibus, inimicitiis, carceribus, cædibus, variis discriminibus, aliisque prosperis & aduersis casibus, & euentibus præcognoscere, iudicare, affirmare, temere præsumunt, non sine magno periculo erroris, & infidelitatis, cùm S. Augustinus, præcipuum Ecclesiæ lumen, eum qui hæc obseruat, qui attendit, qui credit, qui in domum recipit, qui interrogat Christianam fidem, & baptismum præuaricasse affirmet, &c.]

Rursus infrà: [Hac perpetuò (inquit) valitura constitutione, Apostolica auctoritate statuimus, & mandamus, vt tam contra Astrologos, Mathematicos, aliósque quoscumque dictæ iudiciariæ Astrologiæ artem, præterquam circa agriculturam, nauigationem, & rem medicam, in posterum exercẽtes, aut facientes iudicia, & natiuitates hominum, quibus de futuris contingentibus, excessibus, fortuitísque casibus, aut actionibus ex humana voluntate pendentibus, aliquid euenturum affirmare audent, etiam si id se non certò affirmare asserant, aut protestentur, quàm contra alios cuiusque sexus, qui supradictas damnatas rationes fallaces, & perniciosas diuinandi artes siue scientias exercent, profitentur, & docent, aut discunt, quíve huiusmodi illicitas diuinationes, sortilegia, superstitiones, veneficia, incantationes, ac detestanda scelera & delicta, vt præfertur, faciunt, aut in eis quomodolibet se intromittunt, cuiuscumque dignitatis, gradus, conditionis, existant, tam Episcopi, & Prælati, superiores, ac alij ordinarij locorum, quàm Inquisitores hæreticæ prauitatis, vbique gentium deputati, etiam si in plerisque ex his casibus, antea non procedebant, aut procedere non valebant, diligentiùs inquirant, & procedant, atque in eos seueriùs Canonicis pœnis, & aliis eorum arbitrio animaduertant. Prohibentes omnes, & singulos, libros, opera, tractatus, huiusmodi iudiciariæ Astrologiæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Pyromantiæ, Ouomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, Artis Magicæ, aut in quibus sortilegia, Auguria, Auspicia, execrabiles incantationes, ac superstitiones continentur, ac super in memorato indice interdictos, sub censuris, & pœnis in eo constitutis, à quibuscumque Christi fidelibus legi, aut quomodolibet retineri, sed illos Episcopis, & ordinariis locorum, vel Inquisitoribus prædictis præsentari, & consignari debere. Et nihilominus eadem auctoritate statuimus, & mandamus, vt contrà facientes, legentes, aut retinentes, libros, & scripta huiusmodi, seu in quibus talia continentur, similiter iidem Inquisitores liberè, & licitè procedant, ac procedere, & pœnis dignis punire, & coërcere possint, &c.]

Hæc sunt Philosophorũ, Medicorũ, Iurisconsultorum, Theologorum, sanctorum Patrum, Principũ, Pontificum, Conciliorũ de Astrologia iudicia. Insaniat itaq; oportet, qui tot, tantósq; aduersùs viros pro Genethliaca stare audeat, ergo eruscatoribus, qui mẽdaciis questũ faciũt, credendũ est potiùs, quàm Philosophis

sophis omnibus, omnibus Medicis, Theologis vniuersis, sanctis Patribus, Iurisperitis, omnibus qui ingenio & doctrina pollent. Existimabimus totam Græciam, vniuersam Italiam in Medicina delirasse, damnabimus doctissimos viros stultitiæ, temeritatis, vanitatis, ignorantiæ, fraudis. Solis Astrologis habebimus fidem? Ad ægros non Medicos, sed Genethliacos vocandos; de Reipub. statu Astrologos non rerum ciuilium peritos consulendos censebimus? Nimium sibi arrogant, si auctoritatem supra omnes mortales sibi sumunt Astrologi. Quis credat solos Astrologos verum vidisse, acerrimi ingenij viros nihil intellexisse? Quis sibi persuadeat sapientes omnes à veritate defecisse, solos mendaces Astrologos pro veritate stare? Iactent iam experimenta, dicant suam artem certis & nunquam fallentibus constare obseruationibus. Scilicet acerrimi doctissimique mortalium ignorarunt. Hæc experimenta ne fando quidem de iis quidquam audierunt. Cur fidem illis fecerunt nullam, cur perstiterunt in sententia de vanitate Astrologiæ? Est in huiusmodi notationibus longè plus deceptionis, & fraudis, quàm vulgus existimare valeat, plus in hac arte sapientes viderunt offuciarum, quàm vulgus suspicetur.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Genethliacam artem exitio fuisse multis Principibus.

CVR miramur & Rerum publicarum moderatores, & sacrorum Antistites, semper Astrologiæ fuisse infensos? Multis illa Regibus, & Imperatoribus exitio fuit, magnas Rebuspublicis intulit calamitates. Et quis percensendo numeret Imperatores, & Reges, quos rerum maximarum inani expectatione, & spe tanquam hiantes coruos, delusos, Astrologi ad certum, & exploratum exitium summa cum Imperij Regnique ruina duxerunt? Quis inire potest eorum numerum, quos in postremum excidium Astrologorum præsagia egerunt? Simeon Bulgarorum Princeps, Mathematicorum suasu in Crobatos validum exercitum duxit, certissima cum victoriæ spe, sed inter angustias montium à Crobatis profligatus incredibilem cladem accepit. Emanuel Comnenus Imperator audita clade, quam in Sicilia acceperant sui, rem in malè auspicatum classis egressum retulit, quare vt in posterum fœliciùs bellum administraretur, Astrologorum pensitatis rationibus, nouam classem adornauit, & quam opportunissimo Astrorum congressu Angelo Duce è portu dimisit. Sed ea vbi ad Siculum fretum peruenit, à Rogerio Rege capta planè demonstrauit quantum Principes, atque Imperatores fallant Astrologorum præsagia. Petrus Castellæ Rex, cui Iudæus Astrologus gloriæ plurimum, & fœlicitatis, noua regna, & imperia ex Astrorum rationibus pollicebatur, omnibus quæ eo auctore susceperat bella infœliciter gestis, nónne tandem in Henrici fratris nothi, potestatem venit: multísque vulneribus confossus, vitam miserè amisit? Ludouicus Sforzia Mediolanensium Dux, qui nihil vnquam aggressus dicitur, nisi ex Astrologorum præscripto, Ducatu priuatus in carcere apud Gallos miseram mortem obiuit. Plenæ sunt huiusmodi exemplis historiæ, referta eorum hominum vita, qui Astrolo

eas momenta naſcentium quomodo dicerent cuilibet eorum geminorum ex natiuitatis hora quando ægrotaturus eſſet, cum & alter qui non habebat eandem horam natiuitatis, neceſſe haberet pariter ægrotare? Deinde quæro ſi tanta diſtantia eſt temporis in natiuitate geminorum, vt per hanc oporteat eis conſtellationes fieri diuerſas, propter diuerſum horoſcopum, & ob hoc diuerſos omnes cardines, vbi tanta vis ponitur, vt hinc etiam diuerſa ſint fata, vnde hoc accidere potuit, cùm eorum conceptus diuerſum tempus habere non poſſit? aut ſi duorum vno momento temporis conceptorum, potuerunt eſſe ad naſcendum fata diſparia, cur non & ad duorum vno momento temporis natorum poſſint eſſe ad viuendum atque moriendum fata diſparia? nam ſi vnum momentum quo ambo concepti ſunt, non impediuit vt alter prior, alter poſterior naſceretur, cur vno momento ſi duo naſcuntur, impediat aliquid, vt alter prior, alter poſterior moriatur, &c.] Hæc ille.

CAPVT SEPTIMVM.

Alia S. Auguſtini cum Aſtrologis congreſſio.

NVLLVS aut ſæpiùs aut acriùs in Aſtrologos inuectus eſt quàm ſanctus Auguſtinus, à quo vt verum fatear, inuitus diſcedo, ſed nimis ille multa aduersùs Aſtrologorum vanitatem nobis ſcripta reliquit libro 4. Confeſſ. c. 3. lib. 5. c. item 3. in Pſalm. 31. lib. 5. de ciuitate Dei, cap. 2. 3. 5. 6. 7. quare omiſſis aliis ea poſtremò referam quæ habet lib. octuaginta trium quæſtionum, quæſtione 45. [Non eos (inquit) appellarũt Mathematicos veteres, qui nunc appellantur, ſed illos qui temporum numeros, motus cœli, ac ſyderum perueſtigarunt, de quibus rectiſſimè dicitur in Scripturis ſanctis. Iterum nec his debet ignoſci, ſi enim tantum potuerunt ſcire, vt poſſent æſtimare ſeculum, quomodo huius dominum non faciliùs inuenerunt? mens enim humana de viſibilibus iudicans, poteſt agnoſcere omnibus viſibilibus ſeipſam eſſe meliorem, quæ tamen cum etiam ſe propter defectum, præfectumque in ſapientia fatetur eſſe mutabilem, inuenit ſupra ſe eſſe incommutabilem veritatem, atque ita adhærens poſt ipſam, ſicut dictum eſt, adhæſit anima mea poſt te, beata efficitur intrinſecus inueniens etiam omnium viſibilium creatorem atque dominum, non quærens extrinſecus viſibilia, quamuis cæleſtia, quæ aut non inueniuntur, aut cum magno labore fruſtra inueniuntur, niſi ex eorum, quæ foris ſunt, pulchritudine inueniatur artifex, qui intus eſt, & priùs in anima ſuperiores, deinde in corpore inferiores pulchritudines operatur. Aduersùs eos autem, qui nunc appellantur Mathematici, volentes actus noſtros corporibus cœleſtibus ſubdere, & nos vendere ſtellis, ipſúmque pretium, quo vendimur à nobis accipere, nihil verius & breuius dici poteſt, quàm eos non reſpondere niſi acceptis conſtellationibus: In conſtellationibus autem notari partes æquales trecentas ſexaginta dicunt habere ſigniferum circulum. Motum autem cœli per vnam horam fieri in quindecim partibus, vt tanta mora quindecim partes oriantur, quantam tenet vna hora, quæ partes ſingulæ ſexaginta minutas ha-

Iudicium, quo alij ad æterna supplicia, alij ad æternam beatitudinem destinantur falso fore prædicaretur. Quid plura? ipsa quoque fides, & Saluatoris nostri aduentus, & omnis Prophetarum labor, ac Apostolorum in constituendis Ecclesiis prædicatio, inania erunt, nisi fortè Christum quoque quis audeat dicere cœlestium corporum vi coactum, fecisse, quæ fecit, passúmque fuisse, quæ passus est, nec suæ deitatis, sed stellarum cuncta virtute euenisse. His impiis verbis etiam illud conficitur, vt fideles fato ducti in Christum credant: quos libenter interrogabimus, quamobrem Deus huiusmodi mundum produxit. An vt in eo alij absque vlla culpa muliebria paterentur, alij immanes bestias crudelitate vincerent, homicidio, & rapina gaudentes? Quid oportet hæc innumerablia dicere? in quibus non hominibus, sed Deo culpam attribuunt, quem nullo modo iustum esse ostendere poterunt? Quomodo enim qui tot tantáque mala produxit, iustus esse dicetur? Præterea interrogandi sunt, vtrùm etiam ipsi, qui hæc dicunt, stellis subiecti sunt, an Soli miseriam effugerunt. Si primum, manifestum est, quia à stellis etiam hanc opinionem consecuti sunt: quæ si vera est, cur omnibus insita similiter non est? sin alterum, cur non omnes simpliciter ab huiusmodi necessitate liberamur? Ad hæc si fato res humanæ aguntur, cur orant? cur vouent? cur temere aliquid à Deo petunt? quid plura? abundè namque his paucis patet temere susceptam à multis opinionem de fato, &c.] Hæc Origenes, qui multò plus hac in re vidit quam quisquam existimare possit: quare apud eundem Eusebium loco citato paucis interpositis iterum repetit Astrologicum certamen, iterum in Genethliacam arma mouet.

[Nunc ostendamus (inquit) nihil humanarum rerum à stellis effici, sed tantummodo significari.

Primum igitur illud patet, si quid à stellarum sextili aspectu, qui hodie fiat, efficeretur, nullo posse illud pacto præteritum esse, prius enim efficiens effectum est. Non ignoramus autem eos, qui hanc scientiam profitentur, multa præterita hodierna stellarum positione prædicere. Nam cum positionem Zodiaci diligenter in duodenas sedes diuiserint, gradúsque, ac minuta singulis conuenientia domibus perspexerint, ac erraticas stellas, cæteraque vt solent aptè collocauerint, & ortus atque occasus, aspectus, & coniunctiones considerauerint, non solum futura, verum etiam ea, quæ natiuitatem hominis, & conceptionem præcesserunt, dicere conantur. Patris enim fortunas, & corporis eius prosperas, aut è contra dispositiones, similiter matris, atque fratrum, ab hodierna positione percipi posse putant. Verum de gradibus domorum, aliisque huiusmodi postea dicemus.

Nunc quasi exquisitissime omnia possint inuenire interrogentur. Si res humanas necessitate agi stellarum putatis, quomodo talis hodiernus aspectus, ea quæ præcesserunt potuit efficere. Quod si hoc impossibile simpliciter est, inuenitur autem vera dixisse Astrologus de præteritis, patet non à stellis illud effectum fuisse. Si quis igitur non nihil veri eam rem putat continere, certe necesse est vt concedat, non fecisse id stellas, sed solummodò significasse. Quod si quispiam obiiciet, præterita quidem significari, futura vero à stellis effici, differentiam ostendat, causam discriminis afferat. Quare quæ ad patrem, matrem, fratrésque pertinent, præteritáque sunt, hæc positio significauit, futura vero quasi efficiens causa producit. Sed nullam

Tt 2 huius

huius rei causam afferre vnquam verisimilem poterunt. Quare nisi pertinaces sint, nihil humanarum rerum à stellis effici, sed forsan significari concedent, tanquam si non à stellis tam præterita, quàm futura, sed ab ipso Deo per propheticam orationem quamdam quispiam perciperet. Nam quemadmodum potestas humana, vt diximus, minime tollitur, quamuis Deus quæcumque facturi sumus prœuideat: sic etiam signa, quæ ad significandum diuinitus ordinata sunt, libertati nostræ nequaquam officiunt: sed est vniuersum cœlum, quasi liber apertus, omnia futura in se conscripta continens. Idcirco in oratione Ioseph quod à Iacob dicitur, sic intelligi potest: Legi enim, inquit, in tabulis cœli quæcumque contingent vobis, & filiis vestris. Forsan autem etiam illud: Complicabuntur cœli: vt liber significatiuas futurorum rationes consummatas, & vt ita dixerim adimpletas fore ostendit, sicut prophetias etiam adimpletas dicimus, cum iam euenerint. Hoc modo in signa secundum Scripturæ vocem stellas factas arbitramur. Hieremias autem vt homines ad seipsum conuertas, vtque formidinem, quæ à signis impendet auferat, ac vt omnem forsan huiusmodi opinionem ab hominum animo eiiciat, A signis, inqnit, cœli non timeatis. Sed rursus alia ratione non efficientes stellas esse ostendamus. Concedentes igitur interim posse ab hominibus hanc scientiam comprehendi, quærimus, quomodo à multis natiuitatibus eandem rem contineri contendunt? Nam si patibulo moriturum aliquem dixerint, non à natiuitate sua id solummodo, verùm etiam fratrum, filiorum, aliorumque attinentium, imò verò etiam interfectorum posse intelligi credunt. Stultum mihi certè videtur, in vnaquaque tam multarum natiuitatum mortem vnius esse contentam. Nescio autem quomodo respondere poterunt, si quis eos interroget, in vnane vniuersi positione, Iudæi omnes in lucem eduntur; vt necesse sit in octauo die omnes circumcidi, & statim in hanc vitam ingressi, malè vulneribus affecti, medico egeant? Ismaelitas autem, qui in Arabia degunt tredecennes cunctos circumcidi? ita enim de ipsis traditum est. quomodo enim hæc in quibusdam gentibus stellæ perpetuo faciunt, in quibusdam nunquam, & nulla profectò ratio verisimilis vt mihi quidem videtur, afferri potest. Verum cum multæ prouidendi viæ ab hominibus excogitatæ sint, vt augurium, auspicium, somniorum interpretatio, nescio cur alias omnes vias significare tantum, Genethlialogiam verò efficere putarint. Si enim futura cognósci possunt, vt hoc sibi gratis concedamus, fiunt autem inde, vnde cognoscuntur. Quare à stellis potius quàm ab extis, aut auibus, aut somniis, aut fulguribus, & tonitruis producuntur. His satis demonsttatum esse puto stellas non esse causas humanarum rerum. In præsentiarum perscrutemur, an verum sit exquisitè loca stellarum, & domorum posse ab hominibus inueniri, quod superiùs (nihi enim oberat) dedimus. Asserunt enim Genethlialogici, Planetarum loca exactissimè inuenienda, vt & gradus, & minuta, & minutorum minuta non ignorentur. Similiter non signum solummodo, verum etiam gradum, & gradus minuta primæ domus, quam ascendentem appellant rectè teneri oportere. Quomodo igitur cum vna hora largo modo mediam signi occupet partem, ascendentis minutum inuenies, cum tam minutam diuisionem temporis habere nequeas? Opus enim esse scire quota hora, & minutis, minutorumque minutis, ex vtero puer effusus sit.

Alia

Alia enim, atque alia posse significare volunt minimo temporis discrimine habito. In Piscibus verò atque Ariete per obliquam istorum ascensionem signorum (hora enim & tertia horæ parte ascendere penè videntur) minimam temporis partem magnam mutationem facere non ignoramus, vt vel vigesima horæ vnius pars gradum ascendentis immutet. Sed hoc etiam eis cócedatur. Demonstratum autem esse scimus, quemadmodum erraticæ ab occasu ad ortum feruntur. Sic & fixas centum annis vno gradu moueri, & in hoc spacio temporis positionem signorum mutari, cum aliud sit intelligibile signum, aliud quod quasi figura quædam est. At non ad figuram sed ad intelligibile aiunt omnia signa esse referenda. Quod nescio quomodo comprehendere queant. Sed hoc etiam sibi condonemus, vt aut intelligibile signum comprehēdere, aut à sensibili veritas haberi possit. Quę autem commixtione, compositione, ac cum temperie diuersorum aspectuum vim fieri asserunt, profectò concedent nullo modo scire posse. Quomodo enim quantum diminuatur à læsione maligni propter inspectionem benigni percipies? Et vtrum auferat malignus, quod à benigno conceditur, quoniam locum eius aspexerit, aut mutet, aut imminuat, aut mixtura quædam inde fiet, quis percipiet? Quæ omnia si quis altius inspiciat facilè credat non posse ista humano ingenio penitus percipi. Vnde si quis harum rerum periculum fecerit, videbit in pluribus errare, quam veritatem consequi Genethlialogicos. Quamobrem Esaias etiam quasi hæc omnibus impossibilia sint, ad filiam Chaldæorum, qui maximè ista profitentur ait: Adsint, & saluam te faciant Astrologi, cœli annuncient tibi quid tibi accidat. His enim verbis docemur, vel diligentissimos in hac re Chaldæos non posse prædicare quæ velit vnicuique genti Deus attribuere, &c.] At Origenem, sicut æquum est, cum bona gratia dimittamus, & ad Bardasenem Syrum Astrologum eruditum sanè & apud suos probatum veniamus.

CAPVT NONVM.

Disertissima Bardasenis oratio in Astrologos.

DICAMVS igitur, ait Eusebius Cæsariensis, lib. 6. de præparat. Euang. cap. 8. non mea, sed ea, quæ de eo Bardasenes vir genere quidem Syrus, doctrina verò omnium Chaldæorum excellentissimus, in dialogo, quem sciscitantibus amicis composuisse ait, hoc modo scribit: [Natura homo nascitur (inquit) alitur, crescit, comedit, bibit, dormit, senescit, moritur: quæ omnia sibi cum cæteris animalibus communia sunt. Sed bruta quidem cum animalia sint coniunctione procreata, natura omnino feruntur. Leo carneus est: saluti suæ propugnat, si quis iniuriam infert. Oues fœnum edunt, carnes non tangunt, nec ab iniuria se defendunt. Scorpio terram comedit, & pestifero non iniuriantes stimulo petit. Formica natura duce hyemem suspicatur, idcirco summis laboribus futura sibi alimenta in æstate recondit. Apes mel operantur &

lùm, verùm etiam quicumque Persarum ad alia climata orbis è patria exiuerunt, nefanda hæc diligenter matrimonia celebrarunt, quos aliæ gentes hoc scelus abominatæ, Magusseos appellant, suntque ad hodiernum diem in media Ægypto, Phrygia, Galitiáque plurimi Magussei successione patrum, eisdem sceleribus contaminati. Nec dicere possemus in terminis, & domo Saturni cum Saturno ipso in natiuitatibus omnium, Marte aspiciente Venerem fuisse. Apud Getulos lex est, à mulieribus agros coli, ædes ædificari, huiusmodíque cætera opera fieri, & ad hæc, vt quibuscumque velint conueniant, nec à maritis accusantur, nec adulteræ appellantur, cùm passim omnibus misceantur, ac præcipuè aduenis. Aspernantur quoque apud eos fœminæ vniuersos odores, nec tinctis vestibus induuntur, & nudis omnes pedibus degunt: cùm viri apud eos è contrà, & vestibus, & odoribus, & coloribus variis gaudeant, nec id mollitie faciunt. Fortes enim, & bellicosissimi præter cæteras gentes sunt; nec omnes apud eos natæ fœminæ in Capricorno, aut Aquario malè affectam Venerem habuerunt; nec viri omnes in Ariete vnà cum Marte constituta Venere nati sunt, quod fortes simul, & delicatos efficere viros, Chaldæorum nugæ conclamant. Mulieres in Bactris præstanti ornatu, atque vnguentis vtuntur, & ab ancillis, & seruis multò magis, quàm earum mariti cultæ, singulari quadam pompa equitantes exeunt, auro, atque lapidibus, phaleris equorum ornatis: nec castè viuunt, sed tam seruis, quàm conseruis permiscentur: nec à viris accusantur, quippe cùm eorum dominari videantur. Nec Bactrianarum omnium natiuitas Venerem cum Ioue, ac Marte in medio cœli, & terminis Veneris habuit. Apud Arabes adulteræ omnes interimuntur, & suspectæ solummodo puniuntur. In Barchia verò, atque Armenia interdum à iudicibus, interdum occisi à cognatis homicidæ necantur. Qui autem vxorem, aut filium, aut filiam, aut cælibem fratrem, aut innuptam sororem interfecerit, nec accusatur quidem: lege namque ita sancitum est, cùm apud Græcos, & Romanos videamus maiori supplicio parricidam expiari. In Atriis qui aliquid vel minimum furatus est, lapidibus obruitur. In Bactris qui pauca furatur, sputis dedecoratur Romanorum cædibus vulneribus cæditur. Ab Euphrate fluuio vsque ad Orientalem Oceanum, cui cædes, vel furtum obiicitur, non magno mœrore torquetur. Qui verò pudorem masculi eripuit, si res in lucem venerit, magnitudine ignominiæ seipsum interficere cogitur. Græcorum etiam sapientes speciosos sequi pueros non verentur. In eadem Orientis plaga parentes, atque cognati si cognouerit filios aut agnatos turpitudini se subiecisse, & interficiunt, & sepulturæ tradere non dignantur. Apud Gallos autem pueri publicè nubunt, nullóque dedecore propter legem notantur; nec est profectò possibile omnes, qui apud Gallos produnt florem ætatis, Venerem, & Mercurium in domo Saturni & Martis termino occidentes habere. Multi apud Britannos vnam vxorem habent: apud Parthos contra multæ fœminæ vnum maritum, castéque omnes viuunt, legibus obtemperantes. Amazones viros non habent, sed tempore veris fines suos egredientes cum vicinis conueniunt. Vnde omnes naturali lege eodem tempore pariunt, masculísque interfectis, so-

Astrologorum vanis pollicitationibus delectantur: quot enim vidimus Astrologorum prædictis à suis sedibus excitos ad aulam, ad militiam, ad mercaturam, ad forum, accessisse, qui infœlici, ac miserando exitu decesserunt? O magna priuatarum rerum calamitas! ô postremum Rerumpublicarum excidium! Adhuc habemus fidem ludibriis, adhuc huiusmodi nugiuendulis credimus: non ita qui sapiunt prudentia & virtute vtuntur; procul Genethliaca præsagia habent, longè hoc genus hominum repellunt.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Astrologiam nullius esse frugis.

SI vlla ex astris aptè duceretur futurorum præsensio, constaret sanè aliquis Astrologiæ fructus, nec esset Astrologorum gens, egestate, mendicitate, ærumnis, calamitatibus infamis: quæ enim ars reperiri potest humanis rationibus magis accommodata, quàm hæc de qua agimus, quæ rerum euenta in multos annos præuidens, quo modo nostra consilia temporum momentis attemperanda sint ostendit, aperítque nobis multò ante vitæ cursum quid prospera aduersáque astra spondeant, aut minitentur, vt cautiores simus in bonis procurandis, reiiciendis contrariis. At nihilo meliùs rebus suis consulere eos, qui Astrolabia adhibent in consilium, quàm cæteros mortales, per quotidiana experimenta comperimus. Quid attinet tot cœlo machinas adhibere, tot distinguere Zodiacos, tot signa constituere, astrorum consensiones, & dissensiones, amicitias, dissidia anxiè peruestigare, syderum rimari abditas vires, arcana consilia, si fortunæ ludibriis æquè expositi sunt, qui hæc obseruant, ac qui contemnunt? Mihi quidem non solùm nihil prodesse, sed etiam obesse plurimùm Genethliaca videtur: serit enim rerum alienissimarum varias opiniones, quibus concitatus animus, nunc absonus concipit appetitiones, nunc suscipit futilem timorem, pollicetur interdum montes aureos, accendítque maximarum rerum spem, à qua plerique deiecti aut mœstissimam egerunt vitam, aut mortem sibi consciuerunt. Rursus variis terriculamentis absterret à literarum studio, à militia, ab aula, à matrimonio, à religione: magno salutis, honoris, rei familiaris, dispendio. Quot illa angoribus, curis, molestiis, sollicitudinibus, eos cruciat, quibus aut occultas insidias, à domesticis, ab amicis, à ciuibus, à Principe minitatur, aut bonorum publicationem, & paternæ domus comminatur excidium? Fac alicui promisisse Astrologum opulentam hæreditatem, à fratre, à sorore, à consanguineo; quas illi animo subiecit faces? quas accendit alieni patrimonij cupiditates? quàm illi difficile erit modum adhibere? Fac alteri in Romana Curia pollicitum esse primam dignitatem Astrologum, quas ille opes non fundet, quos non suscipiet labores, quas non perferet molestias, quid non aget, aut patietur, vt ad aulam perueniat? Non abibo longiùs. Astrologorum pollicitationibus plerique inflammati, à ratione desciscunt, atrocissima quæque aggrediuntur scelera, parentibus, vxoribus, liberis, patriæ, Reip. exitium moliuntur. Sedandæ sunt hominum effrænatæ cupiditates, non incitandæ

Digitized by Google

tandæ præsagiis, conseruanda sunt sedata mentis iudicia, non conturbanda vanis prædictis, quæ si animi appetitiones incitauerint vehementiùs, difficile erit rationis præscriptionem tenere, & appetitiones regere, ne in omne flagitium erumpant. Nec illud postremum est Astrologiæ præconium, quod omnes Astrologos ad postremam redegit egestatem. Nullum sanè reperies scriptorem, qui huic hominum generi probrosam non obiiciat mendicitatem; nam, vt prætermittamus Astrologiæ osores, quibus fidem eleuare posset suspicio, nullus Mathematicorum est, qui sui seculi coniectoribus non exprobret infamem egestatem, & inopiam. Facit id Ptolemæus Astrologorum Princeps libro 1. de Iudiciis, cap. 3. facit Iulius Firmicus libro 1. Mathes. facit Hieronymus Cardanus ad librum 1. Ptolemæi text. 13. & 14. facit Franciscus Iunctinus libro defensionis Astrologiæ, facit Bellantius libro 1. Apologiæ contra Mirandulanum, facit Bonatus, facit Albertus Pighius Apologia pro Astrologia, faciunt denique omnes, qui Astrologicas rationes attigerunt. Ex rei familiaris inopia ortæ sunt fraudes, fallaciæ dæmonum, familiaritates, mendacia, quibus vniuersa Astrologorum natio infamis est. Equidem Genethliacam in partem fœlicitatis collocarem multò maximam, si Genethliacis nihil nisi meditatum, nihil nisi animo prouisum, contingere animaduerterem; nunc verò cùm constet non minùs quàm cæteros, eos improuisis vrgeri euentis, subitis casibus transuersos agi, multas grauissimásque nequidquam tale cogitantibus accidere calamitates, impetrare (fateor) à me non possum, vt credam, aut istas noctilucas aliquid præsagire posse, aut illius frugis earum esse præsagia: nam si totius vitæ cursum in natalitio schemate (vt profitentur) tanquam in leuissimo speculo viderent, si rerum omnia euenta anticiparent cognitione, si tanta animi prouisione anteuerterent quæcumque euentura sunt, nónne aut prouisione aliqua auerterent, aut aliqua declinatione effugerent grauissimos, & exitiales casus, qui sibi impendent? At eorum alios videmus in crucem actos, alios necatos suspendio, alios vnco impactos, alios præfocatos aquis, alios igne exustos, alios securi percussos, alios è Tarpeio saxo deiectos, alios demersos mari, alios insidiis oppressos, alios grauissimis afflictatos morbis, alios fame, sitique enectos, alios subita ruina obrutos, alios carceris macie, & ærumnis confectos, alios pulsos in exilium, alios aliis innumeris exagitatos modis. Tragœdias loquimur aut fabulas? An rem omnium gentium, omnium ætatum, omnium temporum, omnium scripturarum, omnium mortalium testificatione certissimam? Recenti memoria Lucas Gauricus Genethliacæ fama nobilis, à Ioanne Bentiuolo Bononiæ viro Principe, cuius fatalem horam vulgarat, magnis cruciatibus diuexatus, est extinctus.

Bartholomæus Cocles Bononiensis, quem in astra ferunt laudationes Astrologorum, adacta in occipitium securi, ea sola de causa à Capono extinctus fuit, quòd eum homicidam fore prædixerat.

Antiochus Tibertus Cæsenas à Pandulpho Malatesta in carcerem coniectus, viderat ne sibi securi pereundum, quando à custodis filia resti impetrata, fugam adornabat?

Qui Ioannem Galeatium Mediolanensium Ducem adhuc florentibus annis è vita cessurum, ex natalitiis eius astris cognouerat, cognouerat ne suspendio sibi vitam finiendam esse?

Parmæ

Parmenas Chaldæus, qui de Neronis Imperatoris cæde vaticinari non dubitauit, ignorauit sine dubio suum caput Neroni deuotum à stellis.

Domitianus Augustus Mathematicis prædictionibus vsque ad superstitionem obligatus, nónne à Pantheniano aliísque domesticis misere interfectus fuit, nequidquam Genethliacis præsagiis iuuantibus?

Quis Hieronymo Cardano magis varia vsus est fortuna? quot illum morbi ad mortem vsque diuexarunt, quot vitæ discrimina adiuit? quoties in carcerem coniectus, quoties insidiis appetitus fuit? magisterij dignitate, qua in Papiensi Academia fungebatur, per summum dedecus expoliatus. Romam religionis causa sæpius accersitus, malè apud plurimos audiuit. Is in sua genitura exponenda viginta annis se laborasse scribit lib. de iudiciis, cap. 6. Quo autem operis pretio tantum studium susceperit, quid emolumenti cœperit ex tam sedula commentatione, intelliges ex iis, quæ libro centum geniturarum, genitura 19. scribit. Profitetur enim nihil à se alienum fuisse eorum, quæ Genethliaca astra portendebant, eadem nimirum subiturus incommoda, si Genethliacam planè ignorasset. Liuium Pituarium magni nominis Mathematicum, qui iussu Tiberij Imperatoris è rupe Tarpeia deiectus fuit, quid iuuarunt Astrolabia, stellarum exaltationes, retrogradationes, pigris deiecta signa præualuerunt?

P. Martium Astrologiæ peritissimum nullum sydus docuit, quod illi extra Exquilinam partem supplicium esset subeundum.

Quoties Mathematici omnes amoti ab vrbe, è Repub. eiecti, amandati ex Italia, exclusi ex vrbibus in exilium acti fuerunt nihil huiusmodi metuentes.

Placétne igitur eos habere vates & nosse quæ aliis imminent pericula, quos in suis rebus cæcutire certum est? Credemus eos futurorum conscios, qui instantia, & præsentia non vident? ab iis aliorum exitus requiremus, qui ignorant suos?

Negabit aliquis multos ex iis quos commemorauimus ignorasse quæ sibi instabunt pericula. Lucam enim Gauricum Bartholomæus Cocles eius discipulus monuit, vt fuga suæ saluti consuleret. Domitianum Imperatorem Mathematicis rationibus cognouisse fatalem sibi noctem illam futuram, qua contrucidatus fuit, scribunt omnes qui eius res gestas scribunt. Nil in præsentiarum moror, dummodo constet nullam ex Astrologorum præsagiis percipi vtilitatem, id verò perinde sequitur, si dicas Astrologos conscios quidem esse impendentium sibi calamitatum; sed eas nulla procuratione aut declinare, aut auertere posse, ac si admittas, eos rerum suarum infœlices exitus ignorare. Addo si priùs illud recipitur, Astrologos præsentiscere suas ærumnas, & infœlices casus, multò magis miseram ac miserabilem esse eorum, quàm cæterorum conditionem: hos enim instantes solùm & præsentes afficiunt calamitates, illos impendentium etiam malorum opinio, & anxia ærumnarum expectatio perpetuò cruciat: itaque quod Poetæ Tantalo apud inferos ob scelera animíque impotentiam excogitarunt supplicij genus maximum, saxum quoddam impendens, quod nullam illi quietis partem relinquat, id experiuntur, & qui Astrologiæ dant operàm, & qui Astrologorum prædictis fidem adhibent: suscepta enim impendentium malorum opinio, perpetuis cruciat curis, continuis angoribus premit, diu noctúque molestiis affligat,

tunæ, nec satis pudicam, à patre propterea domo eiectus, rei familiaris inopia laborare cœpit, cùm enim nullum ex arte, (erat enim medicus) quam exercebat quæstum faceret, quòd stupidi esset ingenij, & à patre destitueretur necessariis, in summa versabatur rerum inopia; cogebatur tamen non solùm vxorem, sed etiam socrum, socerum, sorores aliquot, & fratres vxoris alere, in tanta egestate vxor quæ luxuria & procacitate nulli cedebat mulierum, maritum maledictis proscindere, impetere conuitiis, lacessere adulteriis, corporísque prostitutione propemodum publica, quotidiana iurgia in capitale odium abierunt, quod cùm toto biennio perdurasset, neque finem vllum res habitura videretur, consilij expers veneno vxorem è medio tollere constituit, vt ea se ratione aliquando molestia liberaret. Quare vxori decumbenti ex puerperio, placentam exhibuit veneno infectam, quam cum illa degustasset, mortem obiit, & maritum ea cura exoluit, qui cùm intolerabilem sarcinam deposuisse sibi videretur, perbellè secum actum existimauit. Sed non ita multò post publica potestate comprehensus,& in carcerem coniectus fuit,& quæstionibus addictus non solùm factum professus est, sed addidit præterea bis sine successu priùs miscuisse venenum: quare capite damnatus, securi percussus obiit anno 1560.die 7.Aprilis ætatis anno 26.nec dum exacto.

Vnde hæc habemus? à Cardano ipso patre, qui lib. de vtilitate ex aduersis capienda, præcipuè ex tractatu de luctu, & oratione pro filio ad Senatum Mediolanensem habita, vbi fœmineo vlulatu deplorat misertimi filij calamitatem:sic enim ad Iudices ait: [Vultísne, vt apud omnes gentes, & omnia secula, legantur hæc, sapientissimus, iustissimus, æquissimus Senatus Mediolanensis sub Clementissimo Rege Philippo, maioris partis orbis Domino, Ioannem Baptistam Cardanum medicum, filium Hieronymi, optimæ spei adolescentem, capite puniuit, hoc ipso, quòd vxorem obstinatissimo animo veneno necauerit, quoniam illa cum socru sæpius obiecerant adulterium se perpetrasse, atque etiam liberos duos genitos masculum, & fœminam ex adulteriis,non ex ipso procreatos. Quid dicent Gentes? quid dicturi sunt posteri? an hunc adolescentem iustè damnatum? nequaquam: qui tantam causam, & tam atrocem habuerit se ipsum vlciscendi: an Senatum iniustè egisse, aut minùs prudenter? multò minùs, quandoquidem tanta sapientia, tam confirmatus æquitatis animus vno actu vitiari non possit. Quid ergo dicent, dicturíve erunt, vt monstrosus hic casus est, ita fuisse prodigiosam damnationem, &c.]

Quid agis Cardane? quid tot annorum studio in Genethliaca collocato assecutus es? quid centum genituris explicatis, quid tot clarissimorum Regum, & Imperatorum natalibus notatis, quid septem Aphorismorum libris, quid tot commentariis in Ptolemæum editis adeptus es? cur à filio non excussisti securim? cur non cauisti ne vxorem duceret impudicam? qui omnes naturæ latebras perlustrasti, cur non vidisti filij pudendum matrimonium? alterum hic fatendum est, aut ignorasse te miserrimi filij infœlicissimam fortunam, & non credimus tibi patere ex genituris futuros euentus: aut præscium te multò antè filij miserabilis exitus fuisse, sed non potuisse quidquam afferre opis ei quem Astra ferro deuouerant: & inutilem istiusmodi artem esse ac nullius frugis iure contemnimus, qui sibi nequam, cui bonus? consule primò rebus tuis, deinde magna animi

prouisione aliorum casus anteuertes. Non possumus credere eos esse futurorum conscios, quos videmus, earum quæ sibi impendent calamitatum inscios.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Astrologorum dissensiones.

NON vna est Astrologiæ ratio, sed multiplex, & varia, mutat enim monstrum istud subinde formas,& tanquam nouus Proteus vertit se in Leonem,in Aprum, in Draconem,in ignem,in quercum,in auem, in aquam,non tot Cameleon animal,induit colores, quot Astrologia suscipit à loco, in quo versatur, ab opifice, à tempore formas,alia est apud Hebræos, alia apud Chaldæos, apud Ægyptios alia, alia apud Persas,ab his omnibus dissentiunt Arabes, Albumazar, Auerodan, Atamar,Mazanalla,Zahel, nec Arabes probant Græci, nec Græcos Latini: Aduersus antiquos Astrologos stat Ptolemæus Alexandrinus; hunc refellit Albumazar, aduersùs vtrumque disputat Auenazra, veteres omnes reiicit Cardanus libro de Iudiciis Geniturarum, cap.16.lib.de reuelationibus,cap.1. lib.de restitutione temporum,cap.11. Contra Cardanum faciunt omnes recentiores Tycho Brahæ lib.1.de noua stella,cap.1. & hominem Astrologiæ quam vendirat ignarum,& eius obseruationes non dubitat appellare ridiculas. A Bellantio dissentit Michaël à Petrasancta, ab hoc Franciscus Iunctinus, nec leui aliqua & ludicra de re dissentiunt, sed lis est de toto asse, de ipsa Astrologiæ forma, de constituendo natalirio schemate, ex quo de totius vitæ cursu statuitur: vnde omnes prædictiones,tanquam à fonte promanant. Ioannes Antonius Maginus libro Isagogico, p.2.cap.10. refert tres modos construendi syntagma Montiregij,& Rainaldi, quem vocant rationalem, Arabum, & Iulij Firmici: Alchibitij quem Ioannes de Saxonia in commentariis Alchibitij contendit esse Ptolemæi.

Domos cœlestes, à quibus astra vim,& efficientiam mutuantur,quæ totius Astrologiæ sunt fundamentum, aliter antiqui, aliter nostrates, aliter Arabes, aliter Ægyptij, aliter Græci, aliter Latini constituunt: alij enim signiferum, alij æquatorem, alij verticalem circulum, alij parallelum per gradum ecliptieæ orientem meridiano circulo interceptum diuidendo domos cœlestes, assumunt,qua in re cæteros omnes errore deceptos scribit Ioannes Antonius Maginus loco citato,nouas tabulas, quæ solæ ad veritatem accesserint,pollicetur his verbis. [Igitur neglectis domorum tabulis perperam supputatis, quæ aliorum Ephemeridibus præfigi consueuerunt, nouas & correctiores nostris diariis apposuimus.] Non minor inter Astrologiæ magistros dissensio est de domorum potestate, & iure. Mallius enim totus à cæteris diuersus abit.Ptolemæus dissidet à nostratibus omnibus. Arabes & Latini seruos à sexta domo diiudicant, Ptolemæus & Ægyptij ab ea quæ à sexta distat plurimum, morbos à septima, & à prima significari putat Ptolemæus; cæteri à sexta:in quinta domo Arabes,& Latini quærunt filios. Ptolemæus in decima, & vndecima. Mallius ab Oriente. Porphyrius à decima domo natorum fortunam, & paren-

tum vota suspendit: secunda domus significat subitam spem recentioribus, vt Cardano lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 1. apud veteres diuitias, de coniugiis ferè omnes ab Occidente diuinant, Heliodorus à medio etiam cœlo: à tertia Cardanus, & recentiores, itinera coniectant, & labores, alij hæc petunt, à nona. Denique ne singula persequamur, non minor inter Astrologos est de præcipuis Astrologiæ capitibus disceptatio, quàm inter insanientium delirationes dissensio. En ars certis obseruationibus constituta. En quibus habemus fidem, en quibus vitæ nostræ rationes credimus, en qui iactant diu se in experiendo & obseruando laborasse, contraria & planè pugnantia, sunt eorum scita, & omnes experimentis ad arcanam disciplinam peruenerunt. Quid alios desideramus testes? ipsimet Astrologi, cùm alij vnam, alij aliam sequantur rationem, alij has, alij illas seruent obseruationes, vni negligant vnas, alij alias sanctiones, nónne profitentur ita diuinari posse conseruatis quàm neglectis Astrologiæ præceptis? Claudat hoc opus Sixtus ab Hemminga Frisius, qui cùm meliores annos in Genethliacæ studio collocasset, hæc immortalitati testata reliquit. [Hoc à primis annis in votis maximè habui, vt cognoscere possem an hæc inferiora omnia ab Astris gubernarentur, ac ipsorum quasi Imperio administrarentur, quòd si non omnia, quæ? quousque? quantum? deinde an hoc ipsum posset ab humano ingenio exactè deprehendi ac percipi, tum an ea ipsa cognitio vtilis esset humano generi: cui indagationi cum non exiguum temporis, sumptuum, & laboris plurimum impendi. Cùm autem longo vsu, & experientia multa doctus, rem penitus inspexissem, comperi Astrologorum doctrinam, cui priùs, antequam nota esset, impensè fauebam, esse impossibilem, falsam, nulla fide dignam, & inutilem.]

Laus Deo, Beatæq; Virgini Mariæ.

INDEX

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX RERVM, VERBORVMQVE COPIOSISSIMVS, QVÆ IN HIS

quinque libris contra Astrologos coniectores continentur, ordine alphabetico dispositus.

A

Y y mati

Digitized by Google

B

C

Calculi

Digitized by Google

D

E

G

 Grando

Horo

Inopes

Digitized by Google

K

L

In Leonis

M

Medicorum

N

O

P

Q

Qua

R

S

Digitized by Google

T

Tarditas,

Vires

X

Z

Finis Indicis Rerum & Verborum.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

— 11 —

60

Digitized by Google